Nádányi Zoltán

összegyűjtött versei

Argumentum

Nadányi Zoltán összegyűjtött versei

Argumentum 2006

A kötet a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jelent meg.

Sajtó alá rendezte és a jegyzeteket írta:
Urbán László

ISBN 978-963-446-416-7

KÖTETBEN MEGJELENT VERSEK

FURCSA VENDÉG
1921

Aranyozd meg ezt a könyvet aranypillantásoddal, Gertrud,
minden éjszakán, minden zavaron átfénylő aranycsillag.

GÚNYKOSZORÚ

[JÓSOLTÁK: NYAKAMAT TÖRÖM...]

Jósolták: nyakamat töröm
és vihogott a kárörröm.
Szóltak-szapultak. Száz köröm
belémvájt. Lesz még nyert pöröm
s kört húzni, az lesz majd öröm
és szólni: Ez az én köröm.

UJFALU

Piacod rossz kövén robogva
ma rádismertem, Ujfalu.

Már átrohantam itt tucatszor
és gyűlölködve szántalak,
mert kívül sár vagy és salak
s belül, azt hittem, mint a vackor,
oly keserű. De átfutóban
e fülledt, ájult nyárutóban,
piacod rossz kövén robogva
ma rádismertem, Ujfalu.
Ámulva és ijedelemmel
rádnézett egy idegen ember,
szemedbe nézett szívdobogva,
te torzarcú, vöröshajú,
mérges szipirtyó, Ujfalu.

Tűzvész kúszott a házsorokra,
kigyulladt zsindely és zsalu,
láng pántlikázta a tetőket,
az ablakok olvadva főttek,
falak körül, résen, közön
sárgán csorgott a tűzözön
és száz kémény és vascsatorna
tüzet fúj, mint sárkánytorok,
közbül a templom sárga tornya
gutaütötten tántorog.

Különös tűz, nem látni füstjét,
nem kongatják a torony üstjét,
nincs tűzilárma, csődület,
unott járókelők a járdán,
csak én, én láttam a tüzet,
mely Ujfalut égette sárgán
s mint óriás sáfránycsokor
nyúlt égre naplementekor.

Nem a nap pírja, csalfa festék,
nem a lázrózsás nyári esték
káprázata tréfált velem:
tűz volt az, lobogó elem,
hatalmas, zsindelytördelő
tűz, mely belülről tört elő,
szobákból, hol hígabb alakban
bujkált az átkozott falakban,
padló alól régóta csődül,
cserépbörtönt robogva ráz
és víz helyett csorog a csőbül
és bor helyett csorog a hordón
és pince mélyén ül hunyorgón
s gyűl a sokrétegű parázs.

Tűzfészek ez, hol nyögve főnek
a bentlakók, mint rémmesékben
s a tűz, melytől forró a szőnyeg,
bent ég velőkben és vesékben,
szemekből csap ki, mint a téboly,
rángó szájakból bugyborékol
és itt a csók is mérgesebb
és égőbb, üszkösebb a seb.

Itt kormos arccal jár a nép
s a láb, mely rogyadozva lép,
elégett testeket cipel,
a nők bőven kenik a rizsport
arcukra, mit a tűz bepiszkolt,
de kiüt a testvéri jel,
a borzasztó, fekete bélyeg,
mely egyre feketébb és mélyebb.

Mert legbelül lappang a lángok
csírája: rostok közt, a húsban;
az életunt szív gyúl ki búsan,
a tikkadt vágyból lesz zsarátnok.
Égő düh, izzó szomorúság
tüzes tüskéi koszorúzzák
a tönkrekínzott homlokot
s a láng lobbot vet és lobog,
magát uszítja, szaporítja
csapkodva, elölhetlenül
s mint sárga zászló, felrepül
s a faluvárost elborítja.

Én láttalak égve, lobogva
és rádismertem, Ujfalu,
ámulva és ijedelemmel
rádnézett egy idegen ember,
szemedbe nézett szívdobogva,
te torzarcú, vöröshajú,
mérges szipirtyó, Ujfalu.

PÓRULJÁRT LOVAS ÉNEKE

Fullatag a ménló
botlékony, aléló,
le-leejti lovasát,
jól repül, de aztán
csúfot tesz a gazdán,
tűri sarkantyú-vasát;
árkokban találom
új és új halálom,
fejem felett árvaság.

Kezdenék repülni,
sárba kell leülni,
ló hibája, nem hibám,
szamárháton járók,
talyigára várók
mulatnak a galiban;
jobb cammogni, látom,
szerény szamárháton,
mint bukdosni paripán.

Vágy, vágy, büszke ménló,
vad vagy s elaléló;
rövid a lélekzeted!
Ki fékedről eltép
és rádteszi lelkét
magad alá temeted,
elguruló szíve
sárral feketítve
csókolja a szemetet.

Fuss hát és lezúdíts,
kátyuba jut úgyis
minden földi eredet;
gyí, lovam, megűzlek,
vigyél víznek, tűznek,
repülj, amíg teheted
s törött, zúzott testtel
velem együtt vesd fel
hályogos nagy szemedet.

JEGYESEK

Turbékoló pár, csók után csók,
ügyetlen kézszorongatás,
sok póz és elvétett hatás,
fabábok, szerelem-utánzók.

Így élnek majd, míg belehalnak,
vidéken adják az urat,
ingujjas kerti hangulat,
gyerek, borízű csók, unalmak.

Jó lesz majd civakodni nyersen,
dühöngve, míg ágyat terít
a vágy s békére kényszerít.

Egy gondolatra a hideg lel:
véletlenül ott lesz a versem
kávéjuk mellé téve, reggel.

TE VAGY AZ ORSZÁG

Van mégis vigaszod, lesajnált
szegény költője Hunniának,
mikor fejedre gyűl a bánat,
mikor kutyával egy gödörben
temetkeznél el, hogy ne lásd
magad körül a pusztulást,
ne lásd bús arcod a tükörben
és gyászos sorsát Hunniának
sorsod tükrében. Várak állnak,
az élet él. Biztasd magad,
hogy összerogynod nem szabad,
mert nem vagy magadé.

Magamnak mondom: vedd eszedbe,
mikor kétségek látogatnak,
hogy szíved és agyad a tál,
melyből az égő gondolatnak
illatos ámbrafüstje száll;
ami röghözragadt fajodban
égretörő: te küldöd égnek,
tüzedben őstüzei égnek
és nem szabad, hogy összeroppanj,
mert nem vagy magadé.

S mikor már túlnagy undort érzesz
és ellenállhatatlan ingert,
hogy egy-két túlmagas cilindert
szarvakról és szamárfülekről
leüssél és megmagyarázzad,
hogy illő volna több alázat,
mikor költőkről szó esik,
mert költőknek köszönhetik
a szót, amelynek magolói,
vakság és némaság alóli
feloldozásukat – dühödben
így szólnál, de eszedbe döbben
a küldetésed és a sorsod
s hogy nem szabad magad dühéből,
magad céljáért hadakoznod,
mert nem vagy magadé.

Ez vigaszod, türtőztetőd,
hited és egyetlen reményed,
tudnod kell, hogy te vagy az ország,
az élet, az erő, a lényeg.
És bárhogy tépik és tapossák,
nem fog elveszni Magyarország,
aminthogy eddig sem veszett el,
mert itt vagy és te vagy az ország,
a szavaiddal, a tüzeddel,
a szikráiddal Magyarország.

AZ ÁTKOK KÖNYVÉBŐL

(Lásd a **Gyertek, énekeljünk!** c. kötetben.)

KORZÓ

Komikus a déli óra
és siralmas, árvaságos,
midőn összefut a város
s a cukrászda és a híd közt
rajzik a rizsporral porzó
tarka kisvárosi korzó.
Bizsereg a lányok lába,
futnak le az emeletről
és fel, fel a pincelyukból,
mindennapi nagy csatába.
Csitri lányok, jólneveltek
kik már némi cselt kevertek,
illegnek csapatosan
és reményük él: talán most!
talán szembejön a báró
vagy herceg esik a fáról,
vagy akárki, mit tudom

és fordít a sorsukon.
Jártunk egyszer itt mi ketten
e csömörös csődületben
s menekültünk kifelé,
sok dühös szem szúrt szemünkbe,
egy bokornyi villogó
fekete méregbogyó,
kik irigylik életünket.
Menekültünk kifelé
s te borzongva tűrted, drága,
ha súrolt a bokrok ága,
míg futottunk kifelé, –
és átkoztuk ezt a népet,
mely lihegve nyelvet lógat
és a vad méregbogyókat
és a bokrot és a várost
és a búval vert talajt,
mely mérget küld, ha kihajt
és akárhogy öntözik,
gyilkosan gyümölcsözik,
hogy ne lásson több tavaszt,
ki bokrairól szakaszt.

GÚNYKOSZORÚ

Hol életed rongyoltad oly sokáig,
a keserű kisvárost, Váradot,
hol nem tiszteltél senkit, elhagyod,
rossz köveit és furcsa figuráit.

Talán egy uccát lelked visszaáhit,
a temetőben egy korhadt padot
és a Köröspart vadgesztenyefáit,
mást e halottas város nem adott.

Lejjebb süllyedj, vagy hínárból kiszállj,
batyus csavargó légy, vagy kiskirály,
csak innen el! Itt nem vagy te se tiszta.

Reméld, enyhülni fog a komor út,
fejedről tépd le a gúnykoszorút,
mit ráfűztek és dobd Váradra vissza.

(1918)

KÖRHINTA

Indul már a hinta körbe,
csengő szól és grammofon,
jól festesz a falovon,
csak a hátad kissé görbe.

Csengőszó, vad lárma, zászlók,
női hang is elegyül,
senkise jött egyedül,
forognak a hintajátszók.

Jól fogózz, a hinta gyorsul,
bokrosodik falova!
merre futunk? sehova!
az a cél, hogy le ne fordulj.

Élet, élet, nagy körhinta,
be olcsó e kábulat!
jó annak, ki jól mulat,
míg elúszik a forintja.

Mindig ugyanegy a tájék,
a zene is ugyanegy,
minden egy dallamra megy,
bizonyisten már leszállnék.

Imitt-amott szoknya lebben,
nők visítnak, fut a ló,
van egy-két látnivaló,
jobb nem látni sok esetben.

Egy kéz után kapsz, hiába,
nincs idő a csókra itt
s hogy megölelj valakit
amúgy istenigazába.

Zúg a szél, görcs ül a gégén,
a forgás mind hevesebb,
hopp, valami leesett,
mindegy! felveszed a végén.

Lassul a gép, meg fog állni,
elhallgat a zene már, –
most leszállunk. Ó, be kár!
Ó be jó volt szállni! szállni!

ARANYTALLÉR A JÁRDÁN

Gurult, gurult a tallér,
aranytallér a járdán,
de nem látták a fényét,
mert feljött a szivárvány.

Zenélt, zenélt a tallér,
dalolt örömöt, ingert,
de nem hallotta senki,
mert sok csengő csilingelt.

Még zizegett a tallér
és elzizegte lelkét,
csizmák agyontaposták,
sárral beszemetelték.

Így elveszett a jópénz,
de látja őt a fönti
bús Hold, az égi tallér
és testvérül köszönti.

GÚNYVERS

Higgadt, szorgalmas ember, pontos mint a gép,
jól öltözik, ámbátor nem divatmajom,
leszármazása és a kettős oklevél
szilárd talapzat, melyen ő szilárdan áll.
Csodállak, te bajuszkás, fontos férfiú,
csodállak, mert kitartón megkapaszkodol
ama fejedfölötti, száz lengésre kész
nagy gyűrűhinta nyugvó karikáiba,
marokra megfogózol, mint a vaskapocs,
miközben lábad földet ér, szilárd talajt
és nem lendülsz előre, hátra, felfelé,
ily kétséges kalandba nem bocsátkozol,
csak állasz és fogózol és szilárd maradsz.

Csodállak, te galuskás-szájú mintakép,
habár szerintem mégis csak mulattatóbb
a légtornász bukfence ég és föld között
és szemre tetszetősebb az ezerkezű
zsonglőr s a fáklyalángba ugró műlovas
és nagyszerűbb mutatvány a hipnotikus
gondolatolvasóé s vallom, bárha fáj,
hogy a bohócban több az értelem s a báj.

ORVTÁMADÓK

Bozótból zörrent a Nagyorrú
szűkölve és fogvicsorítva
és társaként pattant a síkra
az Irodalmi Csodaborjú.

Mindkettő a szép Holdra förmedt,
mely édesen szűrt tej-nedűt
és hegedű is szólt. E szörnyek
gyűlölnek Holdat, hegedűt.

Azt bömbölték: vagy ők, vagy én!
de én nem ugrom be a cselnek,
tudom: boltból való a kén,
mit orrlikaikon lövellnek.

Egyik sem a sátán kisöccse,
csak egyszerű tollkoptatók,
kiket közös cél köt ma össze
és holnap összeköt a pók.

Ne rontsa meg romló nevük
e verset. Holdam, süss ragyogva.
Felnézek a szűz csillagokba
s ott nem találkozom velük.

FEKETE ÜDVÖZLET

Hollók, a megkövült városra szálljatok,
üdvözletül gyásztollat ejtsen szárnyatok.

A megkövült városba átkom száll, rivall,
mert meztelenre tépett kőfogaival.

Ott nincs napfény az arcokon, a tereken,
halottak ülnek a szobákban mereven.

Gépemberek az uccán, füst és röhögés,
harangszó úgy szól, mint a szárazköhögés.

Ott múlt el múltam és jövőm és jelenem,
jaj, nem kerültem én se ki elevenen!

Hollók, a megkövült városra szálljatok,
üdvözletül gyásztollat ejtsen szárnyatok.

FIGURA

Tavaszi dél, teli a padsor,
az ágak közt madárka raccsol,
lila hársfák, idei pázsit,
ragyog az égbolt szabadon,
egy lány olvasgat a padon
s a térde látszik.

Mellette egy idegen úr,
Bajusza őszes, szeme szúr,
megnézi, minthogy odalát,
a térd ellipszis-vonalát,
aztán tekintetét elkapja
és tátog és piros-veres
és néz a földre, fákra, napra,
le és fel... vajjon mit keres?

ELHAGY A SZERENCSE

Megered és bús buzgással árad
homokodból, süket, sárga Várad
a bánatom zengő hőforrása,
tűröm, hogy a szívemet elöntse
s a reményt is elmossa, elássa.
Jaj nekem, mert elhagy a szerencse!

Jaj nekem, mert kalandokra vágytam,
Kairót járni rikító ruhákban,
Szaharán átmenni teveháton,
kolostorba bújni, mint barát,
hajóról, mit elfogott a zátony
hallgatni a tenger viharát,
déli parton meztelen henyélni,
éroplánról nézni a tenyérnyi
Londonra, hol a köd megkövül,
Párist járni, hol pattog a kánkán,
Szibériát beszaladni szánkán,
négerekkel ülni tűz körül,
megfürödni zúgó Amazonban,
puskacsővel járni a vadonban,
(férfi-e, ki nem ölt még oroszlánt?)
menni, menni, csábít a toronyláng,
hív a tenger, muzsikál Velence!
Mennyi ország, mennyi pazar út,
de nem lelem a csodasarút, –
jaj nekem, mert elhagy a szerencse!

Jaj nekem, mert itt sincs maradásom,
hisz gyanú közt kell gázolni térdig,
egy szavamat százzal magyarázom
s mind a százat százszor félreértik.
És nem jön el, jajszóval panaszlom,
a tündöklő, drága Álomasszony,
az Egyetlen, várom évrül-évre,
kit végzete küld az árva mellé,
ki lágy kezét állam alá téve,
lehorgasztott fejem fölemelné.
Ezer jel gyűlt össze, hogy jelentse:
jaj nekem, mert elhagy a szerencse!

Ágat nyesek, hegyekbe húzódom,
hol szörnyethal a nap sugara,
kőbarlangba, melyet néma hódomb
torlaszol s belep a zúzmara.
Jég az ajtóm, jég a függönyöm,
jég a kályhám és jéggel tömöm,
szakálam kinő és csupa jégtű;
medvebőrrel vállamon, didergőn
kóborlok a hótemette erdőn,
zord északi ember, lomha léptű.
De jég és hó közül búgva, sírva
szivárványos nagy forró sugárral
felszökken a bánatom gajzírja
és panasza lelkendezve szárnyal
nagy hegyeken át és nőve, nőve
száll világgá, az örök Időbe!

GYŐZNI FOGSZ

Szavad dörögjön, mint a pőröly,
zúgó acélfogakkal őrölj
és győzni fogsz.

Ami illatban illatos,
ami csillagban csillagos,
virágon szín és hő a hőben,
erő erőben, kő a kőben,
cukorban íz, a nedv, a kedv:
nyelvedre vedd, szavadra szedd
és győzni fogsz.

Siheder erdők ereje,
az élet vére, veleje,
minden elsőség eleje
legyen erődnek ereje.
Boszorkánykonyhán főzni fogsz,
még három nap rejtőzni fogsz,
de jő a péntek-virradat
midőn kibontod héjadat
és győzni fogsz.

Világ feszítse erejét,
te elpattantod gerelyét
és győzni fogsz!

SZERESS JOBBAN

[KEREKRE NYÍLNAK A SZEMEIM...]

Kerekre nyílnak a szemeim éjjel
és fizetem a nagy, nagy tartozást.
Kloé, szerelmem, verssel fizetek
minden hajszáladért.

Cigarettám parázslik a sötétben
s mint fényképész a vöröslámpa mellett,
szépségedet idézem szemeimre,
Kloé! s megénekellek!

ALSZIK

(Lásd a **Csók a sötétben** c. kötetben Ő címmel.)

NEM JÓ NEKEM

(Lásd a **Gyertek, énekeljünk!** c. kötetben.)

AJÁNDÉK

Legyen e kis vers kézitükröd,
fogadd el tőlem, hordd magaddal
ő téged hord magával, angyal.

Most semmi, csak tükör. De hidd el,
ha tündérarcod benne fürdik,
megszínesül a színeiddel

és szebb lesz, mint festmény, virágszál,
hízelgőbb, mint költői bókok
és csillogóbb a brilliánsnál.

Engedd, hogy izgató keretként
négy szegletén körülvezessem
a véremet, pirosló repkényt.

Lásd, poklok trombitái bőgtek
és millió vulkán kicsattant,
mindegy volt! nem hallottam őket.

Én elfordultam és merengtem,
legapróbb kapcsod pattanása
leghangosabb zaj életemben.

Az uccát szórótűz sebezte
s én tehozzád tapogatóztam,
hogy megkérdezzelek: szeretsz-e?

Fiú vagyok, huszonhat éves,
sötétszemű, de férfiakkal
és költőkkel össze ne tévessz.

A Holdból hullt le gyenge testem,
itt más a légkör és az élet,
szerencse, hogy öledbe estem.

Mint többi trubadúr elődöm
a Holdban: hölgyemért rajongva
tükörvéséssel bíbelődöm.

Földön, Holdban te vagy a legszebb!
legyen e kis vers kézitükröd,
amit kezem remegve metszett.

Azért van, hogy téged mutasson,
lehet-e szebb a költemény,
ha szép mint te, tündérkisasszony?

TELIHOLD

Az ablakot becsuktad,
a függöny leszaladt,
a szemeid is lecsuktad
s a szív robogva rúgtat
és sír a Hold alatt,
mert újra csak kicsuktad.

Jaj, kár az éjszakáér'!
mert alhat, aki holt,
és alhat, aki ráér,
de minket mennyi kár ér,
míg száll a telihold!
Be kár az éjszakáér'!

Ha most szemed kinyitnád,
vágynál a Hold felé,
a függönyt felguritnád,
és szent parázna titkát
a Hold megfejtené!
s az ablakot kinyitnád.

LÁBAK

Szeretek a lábadhoz borulni
és szeretem ölbevenni, nézni,
csókolni, a térd fölött leginkább,
hol kivillan a rózsás, rugalmas
meztelenség sávja, alig ujjnyi;
szeretek a lábadhoz borulni,
hízelkedni csókkal, halk beszéddel,
titkosan, hogy csak a lábak értsék,
füleid ne hallják és ne lásd
megvonagló szájam reszketését.

Szív a szívvel, lélekkel a lélek
nem borult még össze soha szebben
néha már-már felejtem az átkot,
elhagyottság átkát, mely fölöttem
szárnyterítve leng, – de néha félek,
de a lábaidtól néha félek:
mert ők fognak elvinni, ha elhagysz,
messzire, hogy nyomodat se leljem,
mert engem még minden elhagyott –
s tán elvisznek akaratod ellen.

Lábak, pici lábak, csodaszépek,
kik sétára viszitek a testét
és a legszebb keblek, friss gyümölcsök
és a legszebb csípők, a Teremtő
remekei ringanak, ha léptek;
lábak, pici lábak, csodaszépek,
tihozzátok könyörgök, kik együtt
lépdegéltek s alusztok cipőtlen,
két egyforma, összenőtt iker:
ne vigyétek őt el soha tőlem!

SZERESS JOBBAN

Régi fínom mandolínon
sír fel a poéta ríme,
felgyűlt kínom kell kirínom,
tremolázva kezdem íme,
„Szeress jobban!” ez a címe.

Nincs édesség a világon,
minden mérges és kesernyés,
nincs édesség, csak a szádon,
édes, mint a mannapergés,
köszönöm és százszor áldom.

Nincs nyugta az én fejemnek,
hajtsam bárhová, felretten,
csak a térdeden pihen meg,
a te forró lányöledben,
ó, engedd, hogy odahajtsam.

Nincs az én lázamra balzsam,
nem segít tátrai ózon,
az egyetlen balzsam ott van
a te jó, jó illatodban,
jobb, mint a tátrai ózon.

Nincs semmiben megfogóznom,
nincs vessző, se kő, se korlát,
vakon és félrevezetve
nézem az éjszaka torkát,
hadd fogózom a kezedbe.

Csókolj meg és szeress jobban
és csókolva és szeretve
végy öledbe és kezedbe,
gyógyuljak meg illatodban.

Csókolj meg és szeress jobban.

LÁRMAHARANG

A várkisasszony szép aranycipője
a hóba lép.
Oly karcsu, kedves, vajjon földi nő-e?
Oly drága, szép.
Zekéje bársony, diadémja szikráz
s mint cukorrózsa, mit lábujjhegyen
olvadt fehér cukorra tesz a cukrász,
hogy szép legyen:
most olyan ő,
mikor a hóba lép és odanő
a csodanő.
A falak is, a szép aranycirádás
nagy kapuív,
hová nem ér fel völgyből a kiáltás
s a domb is, mely görgeteget gurít,
mind cukorból való. És délidőben
a várkisasszony szép aranycipőben
a hóba lép.

Szemközt a völgyben ódon, barna ház,
gazdája nincs,
ajtói közt a szélvész nyargalász,
sír a kilincs;
tört lámpa ég és kormoz a szobában,
kanóca serceg egyre tétovábban,
örök homály és moha és penész
s két néma ablak fel a hegyre néz,
a hegyre néz.
S mikor a várkisasszony szép cipőben
a hóba lép csillámló délidőben,
alant, alant
felkong a rozsdás, vén lármaharang,
galang, galang!
Senkise húzza és senkit se hív,
csak hánykolódik és sikong hiába,
bukdácsol, sír, óbégat a világba
rekedten.

Ó szívem, te árva szív!

ÉNEKEK ÉNEKE

Látod, ennyi vagy, csak ennyi
és mindenki ennyi,
fenn a trónon,
lenn a létra legutolján,
koldus és fejedelem,
királynő és kifutólány,
a büszke s az elesett
valamennyi
nem több és nem kevesebb,
mind csak ennyi.

Ne irigyeld a királyt,
sem a kinccsel megrakott
gazdagot,
ne irigyelj hírnevet,
ne irigyelj nagy királyt,
kiskirályt:
mind ugyanúgy sír, nevet,
mind egyforma jajt kiált.
Palotájuk van hatalmas,
fejük felett cifra halmaz,
mit legbelső belsejéig
egy pillanat legyalul
s legbelül és legalul
a parányi test fehérlik.

Nézd a sávot,
amit a térdkötő vágott
bőrödön s hol feltűnőn,
eltűnőn
véred szűri mosolyát,
mint a tejüvegbe burkolt
villanyégő s mint az újhold
ködudvaron át.
Félve és tisztelve lesd:
szép a vér és jó a test.

Életedben ennyi vagy,
nagy gyümölcsben kicsi mag.
Rossz gyümölcs: a kérge mély,
csupa héj,
csak a magja eleven,
harapdálni jó,
kedvesebb, mint datolya,
füge és dió.
Ó jaj, mennyit is vesződtem,
míg a burkot száz darabban
átharaptam
s kitakaróztál előttem!
Itt a mag, selyem mag,
hófehér,
benne édes nedv: a vér,
női vér,
mely átszűri mosolyát,
mint a tejüvegbe burkolt
villanyégő s mint az újhold
ködudvaron át.
Félve és tisztelve lesd:
szent a vér és szent a test.

Ennyi vagy, csak ennyi,
és mindenki ennyi,
fenn a trónon,
lenn a létra legutolján
koldus és fejedelem,
királynő és kifutólány,
a büszke s az elesett
valamennyi
nem több és nem kevesebb,
mind csak ennyi.
És ezért kell összebújni,
egyet eggyel összetenni
és kettőnek eggyé lenni,
ez a legtöbb
és a többi semmi.

HÓDOLÓ VERS

Ha akarom, a válladon brokát ég
és drágakő borít el, százezer,
ha akarom, szoborrá vetkezel
s oly jólesik e pillanatnyi játék.

Ne kicsinyeld a tarka rím-parádét,
a tréfát, mit rabszolgád kieszel,
fogadd szívedbe, jóért jót teszel
s én meghalnék, ha életembe látnék.

Hadd álmodozzam körmöd rózsaszínjén,
hadd szüreteljek mézet ajkad innyén,
ki oly sokáig éltem mérgeken.

Hiszen szeretlek. Jól tudom, gyerekség,
de kebled drága halma több nekem,
e csöpp kerekség, mint a földkerekség.

CSÓK

Ajkam az ajkadhoz elindult
régen, húsz éve talán
és vándorolt és végre odaért
és a fogaid gyöngyház-ajtaján
kopogtatott: szabad-e?
Ajkadra, mint egy friss leány,
kiszökkent és mosolygott a mosoly,
két karja felnyúlt a szemöldödig
s a két sötétüvegű csodalámpást,
a százszorszent, félighunyt szemedet
megragyogtatta hívó jeladásul
és akkor tűz és láz és villamosság
szikrái közt összeszegezte szánkat
a csók.

SZÉP FOGOLY

Szép áldozat, ülj szembe és ne búsulj,
mi meg nem érjük, hogy másképp legyen,
bizony a pénz dönt minden mérlegen,
garasnyi túlsuly.
Szép áldozat, miatta vagy fogoly,
miatta van csuklódon vasperec,
négy fal között ülsz és szomorkodol
és messze tőled, kit szívvel szeretsz.

És este a spalettát beteszed,
az asztalkán kis Ámor, görbe ijjú,
Eszedbe jut: mért nincsen itt az ifjú,
aki álmodban lett a jegyesed?
Eszedbe jut: kicsiből cseperedtél,
sok év kellett, hogy ily széppé bomolj,
tizenkilenc nyár és tizenkilenc tél...
ne nézz, ne nézz tükörbe, szép fogoly,
rejtőzz el önmagadtól, mint a strucc!
Jön majd valaki, fellép, jó a frakkja,
az asztalon garasait kirakja
és elvihet és új börtönbe jutsz.

Most így kell látnod a látogatódat:
mereven ül s egy forró szót se szólhat,
mert ott az őr, ki szavait vigyázza;
gyanús az arca és gyanús a jötte:
nem lép-e üzenettel tömlöcödbe?

Csak egyszer bóbiskolna el a strázsa,
csak ne látnám szemei szuronyát!
hányszor jövök s egyszer se adom át,
szép áldozat, nem adom át neked
a vérrel, tűzzel írt üzenetet,
mely itt van nálam, vérzik és tüzel
s oly sürgős! és az arcunk oly közel!

Csak egyszer bóbiskolna el a strázsa,
sötét szemed kigyúlna gyönyörűn,
sikoltva értenéd meg, szép fogoly,
hogy mit üzen, hogy ott kinn mit dobol
az Ifjúság, az Élet és a Bűn!

ELMENT

Kereslek, édes, mindenütt,
szerelmem, szőke tündér,
a Körösparton nap se süt,
mióta messzetűntél;
megállok, várok valakit,
oly furcsa most, hogy nem vagy itt,
ki mindig szembejöttél, szőke tündér;
oly furcsa most, hogy nem vagy itt,
hogy messze, más városba vitt
a vágyad s messzetűntél
és nem vagy itt
és nem vagy itt,
ki mindig szembejöttél, szőke tündér.

Gyászollak otthon egyedül,
egy-egy levélke berepül
mint szép pillangó s felderít;
megismerem lágy és szelíd
mozgásod a betűkön
és hangod is, a búshamis
átcsendül a betűkön
s a szemed is, a fogad is,
a könnyed is, mely nem műkönny, de hű könny,
átfénylik a betűkön.

Kezembe hajtom a fejem
s oly furcsa, hogy ezt művelem,
oly furcsa és szokatlan:
kezem az arcodhoz szokott,
mert gyakran simogattam,
arcom a kezedhez szokott,
mert simogattad gyakran;
most összebúvik özvegyen
a fej s a kéz, mit is tegyen?
siratnak, szőke tündér,
kit messze, más városba vitt
a vágyad s messzetűntél
és nem vagy itt
és nem vagy itt,
ki mindíg szembejöttél, szőke tündér.

GERTRUD

Az én kezem nem nyúlt aranyakért,
nem dolgozott és nem markolt babért,
gurulni hagyta, ami elgurul,
nem esküdött, nem tapsolt hazugul
s ha valamit gonosz nyelv rásütött
és ütni kellett volna, nem ütött.
Csak néha fogta meg lustán a tollat
és származott némely rímes gyakorlat,
sok furcsa, ideges szó. Szánva szánom,
hogy tollamon tolult ki, nem a számon
és megmarad, örökre megmarad,
csupa széttörhetetlen kődarab.
Házat szerettem volna rakni, házat,
nagy kupolákkal, büszkét, ékeset,
de a kezem lehullt, ölbeesett
s csak törmeléket szórt egymásra, százat.
Az én kezem járatlan a világban,
huszonkét évig csak pihent puhán
s most vágyakozik a kezed után,
Gertrud. Szeretné megragadni bátran.
Tíz ujjamon megsajdul minden íz,
külön-külön szerelmes mind a tíz
és cirógatni, kapcsolódni vágyik,
kezedre néz: hogy juthat el odáig?
Járatlan ő és fátuma se kedvez,
hát mit tegyen a kéz? tollat fog íme,
rábízza most a szóra és rímre,
hogy vallomását elvigyék kezedhez.

HOLDFÉNY

Holdsugárból ezüsthúrt sodortam,
napsugárból aranyhúrt sodortam,
megvártam az éjfelet is ébren
s liliomok, rózsák közt, az éjben,
Hold alatt, a tamariszk-bokorban
hárfámat a szívemre szorítva
énekeltem, énekeltem,
szállt az énekszó a kert felett,
holdfénnyel és bánattal borítva
énekeltem, énekeltem
és világra énekeltelek.

Holdfény-fátylad akadozva leng,
úgy jöttél, mint lármára a csend,
mint csendből a dal, remegve zengő,
mint az égő sebre a hűs kendő,
mint a fázó testre meleg kendő.
Úgy jöttél át csenden és homályon,
mint halk éji permeteg a csírás
rétekre, mint a mosoly, a sírás,
a lélekzet, az öröm, az álom.

Holdfény-fátylad csókolom az éjben
s te ujjadat vonogatod enyhén
kétfelől, bús arcom pergamenjén,
mintha halkan, jóillatot hajtva
két szellőcske találkozna rajta
és szívemben örvényt verne mélyen,
liliomok, rózsák közt, az éjben.

ALUDJ ANGYALKA

Kint csúnya, sűrű, sanda köd,
mindenkit ázott bunda föd,
most jobb is tán feküdni bent,
majd szép leszel, friss és pihent,
tavasszal ötkor felkelünk,
most se napunk, se reggelünk.
Párnádra ernyős lámpa tűz,
aludj angyalka, drága szűz.

A zöld goblent baloldalon,
ábrákat a spanyolfalon,
unalmas angol könyvedet,
mit nénikéd öledbe tett,
elnézed fekve, napokig,
míg apró lázad elkopik.
Párnádra ernyős lámpa tűz,
aludj angyalka, drága szűz.

Tudom: kerek két térdedet
titokban összeérteted
és átfut testeden a hő,
vigyázz, mert fokról-fokra nő!
vigyázz, mert elkap, rázva ráz,
dirib-darabra tör a láz!
Sátán szeme párnádra tűz,
aludj angyalka, drága szűz.

KERT ALATT

Kert alatt, a domb alatt
üldögéltünk este,
egy-egy vonat lomha teste
vánszorogva elhaladt,
vörös szemét ránkmeresztve
elhaladt a domb alatt.
Szemünket az éjhez edzve
hallgattuk a szél szavát,
a szél szavát;
felhaladt a Hold, a cingár,
végtelenbe nyúlt a sinpár
és tudtuk, hogy nincsen immár
semmink, csak az éj s a vágy.

Kert alatt, a domb alatt
sűrüdött az este,
kék uszályát eleresztve
sok kis csillag leszaladt,
feketült a kerti mesgye
domb alatt, a lomb alatt.
Szemünket az éjhez edzve
hallgattuk a szél szavát,
a szél szavát;
remegő szánk szólni nem mert
s két szomorú, szerelemvert,
ölelkező árva embert
megölelt az éj s a vágy.

KIRÁLYNŐM...

Kés kellene, jó éles kés ma éjjel,
hogy fájó testemet felhasogassam,
friss vérem a padlóra folyna lassan
s mint bíborszőnyeg, úgy terülne széjjel.
Jönnél, benyitnál, hónodig felmetszett
vörös bársonyból kivillogna tested
és a meghidegült véráradat
csiklandaná mezítlen talpadat
és te fölemelt fejjel, hidegen
vonulnál át a bíborszőnyegen,
királynőm...

ZSOLTÁR

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben Éjféli zsoltár címmel.)

MITOLÓGIA

Kloé, mily szép szobor vagy,
forró, fehér szobor,
és hajladozva más, más
szoborrá változol.
Sok közt melyik a legszebb?
a fekvő? térdelő?
a nyújtózó? a nimfa,
ki vízből lép elő?
a szerető? a múzsa?
a táncosnő talán?
vagy az állótükörben
fésülködő leány?
Mind karcsú és hibátlan
és egyedül enyém,
a millió remekmű,
a teljes gyűjtemény.

Nem hittem, nem reméltem,
hogy lágy ütemre lejtve
Afrodité jön értem,
leplét a földre ejtve
és Ártemisz jön értem
vadász-tegzét felejtve
és csókol és szeretget
olimposzi sereglet,
bakhánsnők, grácia!
és újraélem frissen,
mint boldog görög isten,
a Mitológiát!

ÜNNEP

Királynők hordták és királyok
nászünnepen,
de nem szabó-kéz szabta rájok
s ezért szebb, mint a hermelin
s a csipke dámák keblein,
szivem szorul, ha rátalálok
és szövetét érinthetem.

Öltsük e pompás öltözéket,
Kloé, gyerünk,
selyemfogású, síma réteg,
egyszínű és egyszövetű,
nem tartja se kapocs, se tű
és megsuhog és szinte éget,
ha átsimítja tenyerünk.

Ma ünnepünk van, oltsd a villanyt,
ejtsd a redőnyt,
nézd: Érosz már segítni illant,
lepattint kapcsot és övet
és csillan a csodaszövet
és megfeszül és csókra csikland
és Érosz az öltöztetőnk.

Ily mezben várta Kleopátra
szerelmesét,
haját vadul vetette hátra,
midőn tükör, vagy tiszta tó
mutatta színváltoztató
szép bőrét és keze bejárta
suhogva, símán, szerteszét.

Ma ünnepünk van, részeg ünnep,
vad bakhanál,
előrobognak ezerünnet
szatírok, faunok s áll a bál
és zúg a tánc és el nem áll,
míg le nem rántja köntösünket
vetkeztetőnk, a víg Halál!

ANYÁD NEGYVENÉVES ASSZONY

Anyád negyvenéves asszony
s titkolja, rejti, hogy hervadsz miatta,
titkolja, rejti, hogy a titkot sejti,
hogy nyelveden a tiltott csók zamatja,
hogy perzsel a blúz és fullaszt a fátyol,
hogy kéjnek, kínnak kútfejére vágyol
s a vágyadnak joga van, oka van.
Fehérben járat és titkolja, rejti,
bár szemét néha csípődön felejti,
hogy gyönyörű vagy és boldogtalan.

Valaha ő is, mint a leopárd
úgy siklott a párjához vonagolva
s most tűri, hogy sorjában eldobáld
az éveket, mint hajtűket, a porba.
Most hervadozol a függöny megett
s gondolkozol: ha vajjon minden ablak
ily szomorú? és meg-megfenyeget
a falióra s zakatolva zaklat:
titok! titok! Fejed lelankad sajgón –
és rámismersz, ha csengő szól az ajtón!

Én ismerem játékból-simulásod,
én jól tudom, hogy forró vagy és vásott,
ne volnék báb, kit fantomok cibálnak,
ne volnék foglya sok titkos fonálnak,
ne volnék gyönge, ki mindent elejt,
ki mindig készül és felejt, felejt:
ölben vittelek volna el azóta
valamely távol, pusztai bozótba
és hemperegnél naptól barna vállal
a csókos fényben, illatos tanyán
s a csuklód néha megszorítanám:
ne hagyj el, mert megöllek, kínhalállal!

Most félve nyitom ajtaját a háznak
most kínzókamránk a leányszobád,
nagynéha szólunk s hallgatunk tovább
borzongva, mint akik halálra fáztak.
A nyelvünk béna, szájunk vértelen,
a csókjainkban semmi értelem
s a torz mosolygás rákövül a számra,
míg pihegünk aléltan, óraszámra,
félrefordulva, kín és gond között,

mint két vonat, ha összeütközött.

ÚTBAN A KUNYHÓHOZ

JÚLIUS

Vak nyári hő, veszettül omló
a palánkról lefut a komló,
az égen bárányfellegek,
egy árva fecske fellebeg.
Kuruttyolás száll fel a tóból,
a jegyzőné, falusi hősnő,
most megy haza látogatóból.
A kastély alszik. Égre gőzlő
tömött bokrok közt köpködi
kígyódühét az öntözőcső.
Fehér arcával ördögi
a telihold. Egy berekedt
komondor a szekereket
ugatja. Cseng-bong egy mozsár.
A postás házról-házra jár,
ajtóban várja, aki ráér.
Harang szól csengőn, lassudan,
sokáig, a kovács fiáér,
aki meghalt a faluban.

FALU

Falut, falut keresnék,
falusi ablakocskát,
a csend be jól is esnék,
áldott falusi fogság.

Harangszó tenne bágyadt
estéket illatossá,
fülemben egybemosná
a vad zenebonákat.

Falut, falut keresnék,
hol lelkem újra bízzék
és almák és cseresznyék
javítnák nyelvem ízét.

Kis ház, kis utcaajtó,
kis kert, hol megpihenjek,
kis ablak kéne, sajgó
szememre pápaszemnek.

FURULYASZÓ

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

NAGYANYÁM

(Lásd a **Gyertek, énekeljünk!** c. kötetben.)

ŐSZ

Az őszben állsz,
tűnődve jársz,
hullatja vén
lombját a hárs.

Titokzatos
halk nesz zavar,
kip-kop, kopog
a holt avar.

Hol itt, hol ott,
csodás, csodás,
mint távoli
lábcsoszogás.

Forogsz, fülelsz,
álmélkodol,
valaki jön,
nem tudni hol.

Valaki jön,
és erre tart
és csörgeti
a tört avart.

Jön finoman,
jön hidegen,
a csenden át,
a ligeten.

Híg árny, akit
szem nem talál,
maga az Ősz,
a halk Halál.

Forogsz, fülelsz,
a szíved üt:
nem jön sehol
s jön mindenütt.

Peng mindenütt
az őszi nesz,
álomszerű
bújósdi ez.

Kiáltanál:
az Istenért!
És megremegsz:
most ideért.

Most ideért
a lenge láb
és megkerült
és megy tovább.

CSILLAG

Csalódtam égi csillagokban,
mert nem segítnek, nem vezetnek
és nem mutatnak célt, hazát,
reményt sem az eltévedettnek.

Ezentúl már csak földre nézek,
földön is vannak csillagocskák,
amikkel kószáló csibék
a rét havát teletapossák.

Jobb csillagok az égieknél,
mert házikóhoz visznek engem,
ott kályha van és konyha van
és békesség, mint Betlehemben.

Falon fűzér, kakukkos óra,
merengek foszló pipafüstön
és elfüggönyzöm a szobát,
hogy égi csillag be ne süssön.

ESTE

Némán mentünk hazafelé,
tavasz volt, este hét,
kezedben kankalin-csokor,
hullámos, hűs a rét,
lement a Nap, megnőtt a Hold,
terpeszkedett a Hold,
dagadt fényével nagyra volt,
mit a Naptól rabolt;
azt hitte, elhitetheti,
hogy ő vet sugarat
és égen, földön ő az úr,
mert egymaga maradt.
Mi tudtuk, bár titokzatos,
hogy földgömbünk mögül
a Nap hajít rá sugarat
s ezt tűzi fel övül,
mert égen, földön egy az úr:
az égő szekerű
szent Nap, mely nélkül a világ
sötét és keserű;
világ világossága ő
egy és mindenható,
mindenki annak köszöni,

hogy lát és látható.
Ő délcegen jár mostan is,
ne higgyük, hogy ledől,
bár a dombocska elfedi
apró szemünk elől,
e percben földünk túlfelét
súrolja sugara
és fényben fürdik Singapur,
Fokföld, Niagara, –
itt mostan esti fény pirong,
amott a reggelé, –
dobbanni kéne egy nagyot,
kiátni kéne: „Hé,
testvér! ki a túloldalon
jársz fejjel lefelé,
jóreggelt! nálunk este van!
megyünk hazafelé!”

KÁNIKULA

Dülled a nap, most sül ki pezsegve a föld zsiradékja,
sárga kalásztömegek, zabtáblák négyszöge füstöl,
nincs egy mozdulat és nincs felhő, nincs sehol árnyék.

Most a mező sok giz-gaza, mindenfajta növényke,
kútgém, jegenyetörzs, s a magános pusztai ember
elnyeli árnyékát s rosszul van, szédeleg, ájul.

A TISZTELETES ÚR

Patóh Károly
tiszteletes úr emlékének

A tiszteletes úr uccára ült szegény,
novembervégi nap süt rá, gyengécske fény,
fején posztókalap, a szél nyakába fú,
fent varjúraj suhog, a falu füstszagú.

Nyár óta őrzi már a bús, dohos szobát,
felkel meg ágyba dől s tél lesz hovatovább,
hetvenhat évet élt, tovább birkózni kár
a káplán, Varga úr, egész jól prédikál.

Kicsalta most a nap, padon ül és meleng,
a tornyot nézi és a felhős végtelent,
fölötte őszi fény a felhőt lékeli,
mögötte tarlott kert, tarlott emlékei.

Szalmásszekér döcög, kinyílik sok zsalu,
és nézi messziről vén papját a falu
és szájról-szájra jár a szó és szívbe szúr:
ádventre elsétál a tiszteletes úr.

IDILL

(Lásd a **Gyertek énekeljünk!** c. kötetben.)

NAPÓRA

Huszonöt évet ingyen adtam,
hiába léptem, nem haladtam.

Ügyes sánták elémbe vágtak
és megszedték a rózsafákat.

Én is szeretnék élni könnyen,
libegni rózsaszín özönben.

Költözni tengermenti házba
s ott élni, verset cicomázva.

A szeretőm tengerre tenném,
túl a szárazföld annyi szennyén.

Kacagna és szeme ragyogna,
kezét lenyújtva a habokba.

Világot járnánk teli zsebbel,
elmúlna sok seb, régi sebhely.

Füstből, koromból váltanálak,
várából a sötét Halálnak.

De férfi kell a harcra, férfi,
két kar, mely a küzdelmet érti.

Gyermek vagyok, kire tekintsek?
Jaj, fel nem érem a kilincset!

Madarak, felhők bámulója,
nézd: delelőn áll a napóra.

Madarak, felhők elsuhannak,
én egyet se fogtam magamnak.

Én nem sarcoltam, nem arattam,
huszonöt évet ingyen adtam.

Most sóhajtunk üres kezekkel,
de a reményünk nem veszett el:

A Nap egyenlően osztja fényét
s az éj elaltat, két szegényét.

SIRATÓ

Az alkonyattal szállt alá puhán
és megölelte szívemet a bánat,
könnyekkel ázott kis gyerekruhám,
kettőbe törtem vesszőparipámat.

Szívem, szám némaságot fogadott,
bezárult és nincs akinek kinyitnám,
kerültem a kis hangos csapatot,
mely hancuzott vagy lengett a hilintán.

A kert alól, hol vadbozót terem,
felhőkbe néztem bús, baráti szemmel,
sokféle titkon törtem a fejem,
miket nem érthet egy tízéves ember.

Én nem kínoztam fecskefiakat,
csínyen nem értek, soha nem hibáztam,
búsongva jártam, kis ágrólszakadt
és „jó gyerek” volt a nevem a házban.

De most megvernek önvád vesszei:
„Te rendbontó, megszegted a tilalmat!
egy szál magadban szöktél messze ki,
csupa seb vagy és meghűtött a harmat.

Kalandos kedved útlan útra vitt
és a százszorszép ablakot bezúztad!
és éveid arany tallérait
sárba vesztetted, mindet, mind a húszat!”

Suhog a vessző, szaggat, mélyre váj
s oly jó, ha fáj, oly izgató, oly édes,
mindig is vonzott forró borzadály
a fájdalomhoz, a könnyes sötéthez.

Örök szerelmem, étkem, italom,
több mint az élet, bódítóbb a bornál,
gyönyörnél gyönyörűbb a fájdalom
és édesebb a csóknál, a cukornál.

És te ismersz-e, csillogó-fehér
pillangó, ki sötét mérgekre tévedt?
Enyém vagy-e, ha arcunk összeér
s ölembe hajlik a tizenhat éved?

Ilyenkor sír a lelkem legbelül
és félve húzom el szádtól a számat:
a szegletben lehajtott fejjel ül
gyászfátyolos menyasszonyom: a bánat.

ÚTBAN A KUNYHÓHOZ

Ködök elúsznak és csaló jelek,
mint hajnali harang, úgy cseng a szívem
és tiszta szemmel nézek, figyelek.

Látom a csúcsot: koppasztott mezítlen,
látom a völgyben erdők levelét,
látom az útat és el nem veszítem.

Keresek egy zugot most legelébb,
sok erős ágat, hogy viskóm felüssem
s ha minden kész: egy nő talán belép.

Tetőnkre nem tör a víz sem, a tűz sem,
nyájunk legel, rózsállik ablakunk
fölöttünk a Nap szekerez derűsen,

míg elöregszünk és elporladunk.

FURCSA VENDÉG

KÖRÖSPARTI KORZÓ

(Lásd a **Gyertek, énekeljünk!** c. kötetben.)

ARC A VÉGTELENBEN

Nézz rám, kezeddel is segíts szemednek,
meredj arcomba és tapadva vizsgálj,
míg a vonások összekeverednek,
majd kitisztulnak újra, mint a kristály;

most már hasonlók kőhöz és acélhoz,
az arc kisebbül, végtelenbe zökken,
ott megnő és a szempár visszacéloz,
az ajkak gúnyt titkolnak szegletökben.

Egy perc! Tapadj rá szédülő szemeddel
az arcra, mely nagy, mint a kerek ég,
Nap, Hold mögéje hunyt. Egy pillanat!

most eszmélő elmével ismered fel
lesimuló fekete hajamat,
a homlokom örök gyászkeretét.

ZONGORA

(Lásd a **Gyertek, énekeljünk!** c. kötetben Zongoraszó címmel.)

ROMANTICO

(Lásd a **Gyertek, énekeljünk!** c. kötetben Romantika címmel.)

BÚVÓCSKA

Még nem tudom, milyen, ki ő és merre van,
szelíd-e vagy szeles? fehér-e vagy kreol?
éjfürtű Nóra-e vagy szőke Maryann?
csak sejtem közelét, de nincs sehol, sehol.

Rózsák közt illatát éreztem lengeni,
harangból hangja cseng s hoz édes bánatot,
lefogja tollamat, firkáim elcseni
és látom: itt-amott keze igazgatott.

Ha ablaknál ülök esténkint egyedül,
asztalnál olvasok, vagy szánt a fürge toll,
könyöke pajkosan vállamra nehezül
és hátrafordulok – de nincs sehol, sehol.

Az ajtórésen át bekukkan és figyel,
kezében vérnarancs, mit gyöngy fogsor harap
s ha felkapom fejem, kacagva tűnik el,
szoknyája villan és hajából egy darab.

Keresem hét szobán, a függönyök mögött,
szekrényben, ágy alatt, de messze bujdokol,
egy párnát lesodort, egy széket fellökött,
az ajtó tárva mind – és nincs sehol, sehol.

Kendőjét, gyűrűjét csak egyszer ejtené!
csókom zuhogna rá szikrázva, szilajan,
leolvasnám nevét, kiáltanám felé:
Ne fuss el, Szylvia! jöjj vissza, Maryann!

Ébresztő óraként fejemnél felnyerít
a Gond, – ő besuhan, ágyamban félretol,
cirógat, suttog és hajával beterít,
kezéhez kapkodok, – de nincs sehol, sehol.

És mégis megfogom. Végig a falakon
brokátot aggatok, színjátszót, pazarat,
kincsekkel megrakom az asztalt gazdagon,
elbúvok s várom őt, lépre a madarat.

Függő és karperec, virágok, bonbonok, –
egy gyűrűt kézbevesz – hogy ég, mily remekül!
Míg szemlél, válogat, mögéje osonok,
derékban átkapom és el nem menekül!

JÁTÉK

Játsszunk ma kedves, élettel, halállal,
szavakkal játsszunk, mint a kisgyerek,
ki ágya függönyével incseleg,
amin nem léphet és nem láthat által.

Hegységeket feszítni gyenge vállal,
ugyan mit ér? Hol vannak műszerek
végét találni annak, mi kerek?
Bizony hogy jól jár, ki semmit se vállal.

Ó hidd el, olcsó minden, ami drága
és nevetséges élet és halál,
halotti arcok bús szigorúsága.

Kár minden percért, mit el nem fecsérlünk,
mert elzuhan a test, ha lép, ha áll
és életünkbe kerül az, hogy élünk.

RÓMAI HÖLGY SÓHAJA

(Lásd a **Kerekerdő** c. kötetben.)

KISLÁNY A KÁDBAN

Ömleng a víz a kádba, nő, nő,
belelépsz bátran,
csapot csavar a nevelőnő,
kavar a kádban.

Most kiszalad, szekrénybe babrál,
ruhák közt szétcsap,
mily furcsa nő! mily durva, barbár!
Csobog a rézcsap.

Derékig a kék vízben állasz
kis angyal, kedves
s ahol még a testecske száraz,
gőztől lesz nedves.

Csudálod bőröd síma fényét,
kinyúlsz a vízben,
te sokkal szebb vagy, mint a néned,
mikor mezítlen.

Borzongva eszmélsz nagy csudára,
lemerülsz jobban
s a csurgó csap meleg sugára
öledbe csobban.

RÓZA

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben Juliska címmel.)

ALVÓT FEL NE KÖLTS

Alvót fel ne költs,
alvó csak aludjon,
álmodjon, aludjon,
alvót fel ne költs.

Most élete legszebb,
most foga közt reszket
a csodagyümölcs
és ízleli nyalván
és szétfoly a halvány,
gyönyörű gyümölcs.

Most angyali trilla
tölti fülét lágyan
és pihen az ágyban
a fej meg a törzs,
most pihen a pilla,
az ujjak, az öklök,
a fej meg a törzs,
csak a szíve lök, lök
és halkan emelget
bordát a lehellet
és vernek az óra
acélketyegői,
acélmalom őrli
a percet apróra.
Ő jár csodakertben,
illatba keverten,
oly könnyed a lépte,
rózsák, üde zsályák
sorfala szelíden
horzsolja ruháját,
a melle mezítlen
és hajlik elébe
száz csodagyümölcs.

Ő járja a kertet
és sehova nem tart,
mert élete meghalt
s ha életre kelted,
valakit megölsz.

Alvót fel ne költs!

SZŐKE NŐ A KÁVÉHÁZBAN

Te szőke asszony, te hideg, te szép,
az uccát nézed lustán, órahosszat,
egy gyúló láng, egy cégér szórakoztat,
itt csészecsörgés, füst és szürkeség.

Meghallod-e halk, lüktető neszét
szívemnek? Ó, ne gondolj semmi rosszat:
szemed kék fénye mért nem csillagozhat
felém is? hisz pazarlod szerteszét.

Mint hárfa, sírnám a füledbe gyengén
s ha húgom volna, ővele üzenném:
fordítsd felém szemeid türkiszét.

Egy pillanatra hadd legyek kegyenced,
hisz úgy néznék szemedbe, mint fegyencek
az ég kékjére, te hideg, te szép.

FURCSA VENDÉG

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

LIDÓ

A tenger hűvös kádjából rohannak,
tüzes homokba fúrják testüket,
sós pára fülledez. Mint zöld üveg,
ragyog a víz és izzik az arany Nap.

Homoksár forraszt a hátukra kérget,
bőrfoltok égnek, mint vörös ragály,
a forró ágyban száz test rugkapál
elkeveredve hím, nő, mint a férgek.

Némberek villogtatják csalafintán
a bőrüket, mely naptól elszokott
s mellükbe pergetik a homokot.

Egy asszony fönn lebeg a gyűrűhintán,
lába égnek, trikója nyers selyem,
tapadó mezben százszor meztelen.

BEHUNYT SZEMMEL

Jó annak, ki nem borzad el,
midőn sebet lát, vérbefeslő
borzalmat, – ott terem, ha kell,
balesetnél mindig az első,
nyitott szemekkel néz a holtak
nyitott szemébe s míg haladt,
szemei mindig nyitva voltak,
mint jó úszóé víz alatt.

Én félek. Fázó gyengeségem
szemet huny minden rossz előtt,
de nem irigyli az erőt,
mert így, csak így tud szólni szépen,
mint a remegő idegű,
finom, kijátszott hegedű.

ERZSIKE

Húsz évről is visszavillog
a lába, Erzsike lába,
aprók voltunk és bogáncs
akadt a harisnyájába.

A kert mély füvében álltunk,
nap sütött, kis tücsök ugrott
és zörgő stanicliból
ettük a promencli-cukrot.

Lába teli volt bogánccsal,
engedte, hogy tisztogassam,
felfelé, a térd felé
botorkált az ujjam lassan.

Két szemem kinyílt, elámult,
ekkor megrándult a lába,
érezte, hogy új bogáncs
akadt a harisnyájába.

Elpirult. Ezer ezüsthang
csendült fel és kis, veszendő
fejemre a napsugár
úgy csapott le, mint a mennykő.

ORGONASZÓ

A pad körül összefutottak,
a zöld padon
egy zöldarcú paraszti hajadon,
ruhája, strimflije fehér
s nagy rózsaszín szalagja porba csüng.
Az anyja jobbról öleli,
előtte a rendőr sisakja,
ki hozzáhajlik és itatja:
Tessék. Igyék.
Közelből az orgonaszó
idehullámzik a hársfák alá
és zeng a hívek harsány éneke
a templomi padok közt,
hol ájultan bukott le a leányzó
a forró fülledésben.
A nagy, laza szemhéjak felcsapódnak
s a szemgolyók ködös tekintete
a rendőrt keresi
a rendőrt,
ki ott áll szálasan, szilárdan
és nyújtja a vizet üvegpohárban.
Hársfákon átcsap az orgonaszó,
a lány alélva, hunyorogva megdől,
az anyja némán tartja, öleli,
tízet ver a torony,
nap süt... és kékszemű a rendőr.

PIROS-FEHÉR-ZÖLD

ARANY

Csillogó kis ásó volt kezében,
azzal vájta, cirkalmazta szépen
kacskaringós medrét a folyónak,
karosszékben ült előre dőlve,
homlokán az élet mély redője,
füstfelhők közt nézte, mint fonódnak
cikkcakkok és köröcskék ezerszám
és forgott a fénylő csodaszerszám,
mindenütt kék lé csorgott mögötte
s a papírt, az asztalt átütötte
s a padlót is és az őstalajba
fúródott és a csodafolyó
megeredt és folyt nekiszalajtva,
völgyben lassan, lejtőn szaporábban,
mindenütt az ásócska nyomában
és áramlik most is a folyó,
liliomok, rózsák, bókoló
parti fák közt kanyarog szeszéllyel
és csodásan kicsillagzik éjjel
és tengernél mélyebb és remekszép
hidak kötik össze partfalát,
másutt pallón járnak rajta át
mezítlábas, főkötős menyecskék.

Új folyó, Tiszánál és Dunánál
duzzadóbb és minden cseppje táplál,
éltet, gyógyít. Körbefoly e honban,
nincs vége és nem indul sehonnan.
Szent vizébe nem lép oláh bocskor,
idegen nem látja, csak mi, árvák;
Borsnál, hol most oláh baka posztol,
partjára nem ültetnek határfát;
láthatatlan vize titkos álút,
piros-fehér-zöld zászlós hajórajt
és sereget szállít és dugárut;
néha békésen foly, néha sóhajt,
néha vérrel habzik, zúg riasztón,
délbe Pesten csobban, este Brassón,
ezt oláh nem hallja, csak magyar,
Váradot áthurkolja szorosra,
Szalonta tégláit sírva mossa
és Kolozsvárt vad örvényt kavar
és megy lejjebb, tódul a határra,
ott visszára fordul véres árja
és sziszegve és hörögve freccsen,

délbe Brassón, este Budapesten.
Üzenetet hoz, visz, sírva zajlik,
útja mentén mindent átitat,
szomjú szájjal, térdepelve hajlik
habjába a magyar áhitat.

Váradon most rézfúvók recsegnek,
szűzeinket röhögve botozzák,
jajjaj, régi híres Magyarország
farkasoknak jutott és ebeknek!
Hét rabot most visznek megkötözve,
bús magyarok sírva bújnak össze
poharukba könnyet töltögetnek,
lányok gyászcérnával öltögetnek,
éjjel, éjjel rémítő a csönd,
szuronyos őrjárat lépte döng,
ekkor könyvet ütnek fel mohóan
és megfürdik lelkük a folyóban,
sebeiket hűs vizébe mossák,
égi balzsam, egyetlen orvosság.
Tűzzel-vassal öldöshet a Végzet,
valami él, ami ölhetetlen,
földrengéskor ami törhetetlen,
amit árvíz nem olt, tűz nem éget,
halljátok a szent folyó dalát!
egetverőn harsan odaát
és belebúg a fekete, kába,
villámokkal vemhes éjszakába!
a zengő dalt, testvér, hallod-é?
„Erdélyország nem hajol igába!
adják-veszik, de minden hiába,
mert ez a föld Arany Jánosé!”

A FEKETE FA

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben Fekete fa címmel.)

PIROS-FEHÉR-ZÖLD

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

FEHÉR KARÁCSONY

(Lásd a **Kerekerdő** c. kötetben.)

DALOLJ, DALOLJ

(Lásd a **Kerekerdő** c. kötetben.)

A BESTIA

A BESTIA

Csinált barlangját, sétakertjét,
ahol rabságra cövekelték,
gyűlölte. Sáncra, drótsövényre
felnézett és rozsdás sörénye
rázkódott.

Fújva, port dagasztva
felkancsalított a magasba,
kénsárga szemei keresték
a pontot a híg levegőben,
amelyre felhajítsa testét
és nézte, leste mind merőbben
és topogott és nekikészült,
hangja felbömbölt, mint a vészkürt,
leguggolt, erőltette roppant
erőit.
Most! most!
És ledobbant.
Elnyúlt. Nyöszörgött.

Mély gödörben,
vályúja mellett, elgyötörten
szundítja át a délutánt;
most medvemorgás, fogcsikorgás
hallatszik és nyögés, nyikorgás,
időnként az orángutáng
felhümmög és pattint a korbács
s az álmos zajt füttyök hasítják.
Felnéz. E lárma ismerős
s a szállongó, szúrós-erős
bestiaszag. De hol a síkság?
az erdő? a homokvilág?
s a tenger, a simán ezüstlő?
Korlátok, ólak, kalyibák,
vasketrecek. Körül a nyüzsgő
embertömeg.
Zavart eszében
felrémlik most rögeszmeképpen
a meztelen, fekete falka,
mely ökörhússal tőrbecsalta
és rárontott és mint a féreg,
ellepte.
Ezek itt fehérek,
felöltözöttek. Tarka sátrat
feszítnek vékony pálcikán

és gúnyolják. Most persze bátrak!
Undorral érzi orrlikán
kenőcseik szagát.

És Délen,
párolgó áloé-levélen,
mit vörnyesre szítt a Nap,
gomolyba csődül, égre csap
a trópus gőze. Fürge szellő
indul meg és Északra ront,
felhők alatt fut, szürke pont,
nyílként, amit vadember ellő;
tengeren átszáll, tovaszökken,
hideg országok bérceit
súrolja végig, mégse csökken
és ki se hűl. Megérkezik.
Apró gomoly, kalapba fér,
de magja tűz és szaga vér.

Falak, kémények el nem fojtják,
leszáll. Az alvó farkabojtját
borzolja fürgén, majd előrébb
csiklandja, villanyozza bőrét
és orrán-száján hirtelen
testébe tódul. Görcs nyilallik.
A bestia talpon terem.
Dermesztő ordítása hallik,
amely őserdők viharát
bömbölte túl! s a Szaharát
megrázta!

S mint dinamit-töltés
ha robban: e dühödt üvöltés
feldobja a vadállatot;
most végrehajtja készületlen
az ugrást, mit a fülledt kertben
sok éven át próbálgatott.
Mint mesebeli szörnyeteg,
vörös bozonttal fönn lebeg
és azt hinnéd, a sárga test
most lezuhan nyílegyenest,
de nem:
most erőlködve lódít
törzsén, a fark oldalt csapódik
és vad forgással, hogy a vér
megdermed a lent lihegőkben,
bukfencet vet a levegőben,
aztán süvöltve földet ér
és bőg.
Az oroszlán kitört!
Vad bomlás, – furcsa látvány,
amint sikongva, hegyén, hátán,

egymást tiporva, tépve, gyűrve,
póznákra, ketrecekre kap
a szétugrasztott embercsürhe.
Föld felborul, az ég, a Nap
elfeketül. Kalapok, ernyők,
botok repülnek. Oly furák
a megtépázott frizurák
és lábbal ég felé a delnők.
Ájultan vagy nyavalyatörten
leroskadt néhány szívbajos,
kiket robogva eltapos
a nép. És ő csak áll a körben
és bőg.
Csak a kirohanás
volt gondja eddig, soha más
és nem fontolta, mit tegyen,
ha kiugrott, csak kint legyen!

Most áll egyhelyben, lába terped
és bőg. S berohanja a kertet
a hír:
Az oroszlán kitört!

Felretten az állat-lakosság.
Ragadozók, vadmadarak,
bölények, őzek, nagy darab
hüllők figyelve felkapdossák
a fejüket. Látták e tespedt
órán a tűzsörényű testet
felszállni és lebegni bőszen,
mint új Napot, az őszi gőzben!
és hallja valamennyi rab
a szent őserdő trombitáját,
mely soha nem volt hangosabb,
fenyegetőbb! Szörnyedve várják:
mi lesz? találgatják: mi történt?
és sejtik, hogy ő tesz ma törvényt,
bozótok, sziklák rest fia:
a szenegáli bestia!

Fagyos perc. Félelemteli,
szorongó pózban szerteszét
mindenki némán öleli
mentő póznáját, ketrecét.
És ő csak áll, sörénye lobban,
és bőg, bőg.
Aztán vad galoppban
megindul. Lomposan, vakon,
lihegve, fújva szökdel át
a gőzölgő, szűk utakon,
mint tűzgomoly. Se hall, se lát.
A pusztát keresi, a Múltat,

a rést, amelyen szabadulhat
és könyökcsontok reszketőn
kocognak a ketrectetőn,
hol elrohan.
Hősködni próbál
egy őr: doronggal hadonász,
de megszalad, ha fordulónál
fellobban a nagy, babonás,
vörös bozont.

És most a sétány
csendjét sikoltás metszi át:
egy lány zuhan s megüti véknyán
az elviharzó bestiát.
Felugrik és rohan a rácsnak,
sikoltozik: „Szűz Mária,
segíts!” De most a bestia
megtorpan és vastalpa rácsap,
bömbölve leteremti.

Szörnyű,
amint leszegzi görbekörmű
két talp a gyomrát és a göndör
fejecskét és húsába váj
s a lihegő, otromba száj
közelből az arcába bömböl
és felrepül kis sárga blúza
a szörnyeteg fogahegyén,
amit ma délben vett szegény
és telt keblén simára húzva,
gondolkozott a kicsike:
haja színéhez illik-e?

Most illik: véres mind a kettő.

Még vár, amíg étvágya megnő
még vár az állat vicsorogva
és farkcsapkodva, nyálcsorogva
üvölt a rémült parkon át,
mert ing alatt, posztó alatt
sok duzzadó friss jó falat
ígér hatalmas lakomát.
Teremtő! ki a levegőt,
füvet, fát, állatot s az embert
alkottad, ezt a gyötrelemvert
világot, Isten! védd meg őt!
Nézd: küzdve, vonagolva nyög,
míg gyermeteg húsába ássa
körmét az afrikai dög
és készül a lakmározásra.
Ne tűrd, hogy szemét kiharapja,
mely égboltodnak egy darabja,

védd meg az angyal-hajzatot,
mellét, mely még nem szoptatott,
a rózsás kart, a gyenge vállat
és szívét, mely eleitől
Tebenned hitt, védd meg az állat
szájától és beleitől!

Jaj, késő!
Már mohó örömmel
nekiesik foggal, körömmel
a szörnyeteg. Torkába mar,
aztán vetkezteti hamar
és görgeti. Iszonyatos,
amint a tetemen tapos,
amint szépséget öl a csúfság,
amint lefosztja nyaka húsát
mohón, utolsó rostokig,
majd melle közt torkoskodik,
dagasztja, tépi és zabál,
csillogva leng állán a nyál,
vonalak, ívek csodacsokra
szétzüllik ocsmány cafatokra,
kibomlik száz véres tekervény,
csont, porcogó, a máj, a szív
és kétfelől csorog le nyelvén
a vér, amit szuszogva szív.

Nyögés hallatszik itt-amott
s mindenki, mintha villamok
ráznák, vonaglik és remeg,
van, ki arcát takarja dúltan,
de látni kimeredt szemet,
mely kéjjel nézi, vérbegyúltan
a vért.
Felszisszen némelyik:
belülről majmok csipdelik,
e virgonc hadnak nő a kedve,
tetőre ugrik, csíp, harap,
az egyiknél lopott kalap,
amit körülhord dicsekedve.

Kántálni kezd most reszelős,
tört hangokon egy eszelős,
amott egy férfi vetkezik
s kiáltja: ő következik!

És száll a vérszag és a hússzag
és vérbe és velőkbe torlik,
és megrezeg sokezer orrlik,
szemek villognak, vérben úsznak.
Vér önti el az utakat,
a lég is vértől fullatag,

vér tódul, ember, állat érzi,
amint a véres szél bevérzi,
vér hull szitálva és remegve,
vörös függönyt von a szemekre,
vörös köd ül köröskörül,
a felhő vérbe göndörül,
vér csípi a vadak garatját,
rácsról a sós ízt nyalogatják,
vért habzsol a bozótok, erdők,
rab népe és mindent megért
s ha mindnyájuk királya felbőg,
megismerik hangján a vért!

És száll a vérszag és a hússzag
és egyre több, több hang felelget,
egyszerre az egész sereglet
megbőszül.
Hattyúk le s fel úsznak,
a majmok rácsaikra kúsznak,
vadmacska fenekedve nyávog,
felágaskodnak a zsiráfok,
rögök repkednek, tarka tollak,
a kígyók görcsben vonagolnak,
pávák körülfutják a gruppot,
a tóban hüllők teste cuppog,
le s felmerül a víziló
és orrlikain ég felé
sugárzik a medencelé.
Föld reng. Egyszerre millió
vad fütty sivít. Recseg a korlát,
bölények fejjel ostromolják
és öklelőznek vak haraggal,
sörényük, mint fekete láng,
magasba lobban.
Körbenyargal
és trombitál az elefánt.
Versenyt visonganak a szárcsák,
a gémek. Szörnyű kardalát
süvölti a tigriscsalád.
Vasrúddal ütögeti rácsát
a csimpánz. Elvágódva ráng
és bömböl az orángutáng.
Egymást marják a farkasok.
A vadkan földet túr. Sasok
vijjognak a kalitka polcán.
Hímjét hívja a nőoroszlán.
Vadtyúk rikácsol, fóka fú,
sakál sivít, kurjant a gnú,
visongva ugrándoznak ádáz
bakkecskék, foltos csődörök
és medvebarlang és madárház,

karám, ól, harsog, dübörög.
Dühét e hangviharba tölti
a dsungel millió fia,
minden vadállat, légi, földi,
de valamennyit túlüvölti
a szenegáli bestia!

És száll a hússzag és a vérszag
és vérbe gyúl az esti égbolt,
a vért, az ős-dühöt, a tébolyt
lázítja még a lázas évszak.
Mi lesz, ha minden gát szakad
és e förtelmes áradat
kiönt, kiront?
A kocka fordul:
most az őserdő ejti foglyul
a várost és embereket
és vérbosszúval fenyeget!

És száll a vérszag, a halálszag
és véres rongyok közt kutatja
a szörny: akad-e még falatja?
s a vérben fogheggyel halászgat.
Lerágta már lábtól nyakig
a húst, csak pár cafat kecsegtet
elvétve. Csontokat recsegtet,
ropogtat. Lustul, jóllakik.
Leül. Emészt. Csorog a szája.
Körülnéz.
És sortűz találja!
Beszürkül. Vérét vesztve feldől
a Nap. Rudakról, ketrecekről
lekúszik a zsibbadt sereg,
fejük zúg, térdük bizsereg,
torkukba nem fér levegő,
nyelv és száj béna, hebegő.
Sokan a helyükön ragadnak
és aki földet ér, leül,
vagy támolyog erőtlenül.
Kikerülik testét a vadnak,
mely vérbefagyva fekszik útban,
golyóktól átlyuggatva, rútan.
És cammognak egymásután
fázlódva, süketen, bután,
aléltan, csendesen az őszben,
kapun ki, a fasoron át,
fejük felett hideglelősen
rázkódnak a fakoronák;
mennek, mint rég eltemetett
halottak, kiknek lába kelt
és elmarad hátuk megett

irtózataival a kert.
Szemük alatt fekete gyűrű,
fejük felett a holdkaraj,
nincs hang, csak a sírógörcs sűrű
csuklása...

Így vonul a raj.

Már lámpafényes a folyópart,
özön nép, tülkölő kocsik –
a hídon megkapaszkodik
egy asszony s tántorogva sóhajt:
jaj – – jaj – –

A BORZASZTÓ FEHÉRSÉG

SZÜRKÜLET

Mintha elmerült harangok
zengenének vízfenéken,
úgy lebegnek halk, törékeny
hangok messzi-messziről.

Felmerül a régi lépcső,
hol kopogva fel-le vágtat
kis cipőm. Jegenyefákat
fú a szél az udvaron.

Hangyalepte vén eperfa
bő gyümölcsöt szór a kertre,
már az élet elkeverte
gyenge ízét nyelvemen.

Nagy szobákban félve járok,
bútorok közt csapdarejtő
mély homály, kétségbeejtő
csend, holt arcok a falon.

Állok szívre-tett kezekkel,
a holdfény oly különös-kék,
minden zugban ördögöcskék
zakatolnak őrjítőn.

Száz búvójú ősi kertnek
titkosan zúg fája, bokra,
fínom ujjal ágra, bogra
fátylat sző a szürkület.

Lombos filagóriában
szellemek báloznak este,
forgolódnak lopva, lesve
ollónyeste bokrokon.

Szembejő a szürkületben
cimborám, a nagy komondor,
szőre borzad, szeme fondor,
rámmorog, elkarikáz.

Fellebegnek régi arcok,
de ólmos füst fedi mindet,
egy orr, egy száj, egy tekintet
villan ki, egy körszakáll.

Mély álomból felkönyöklök,
valamerre halk panasszal
sír a pénz és döng az asztal
és berreg a hahota;

kint veszett eb fut a porban,
borzong az útszéli ákác
és ágyamhoz áll az ádáz,
fogcsattogtató Halál.

Mért tolul fel minden emlék
az éj festékébe mártva,
mint homályos, hűvös ábra,
kusza és kísérteti?

Örök árnyék leng a kerten,
ül a ház sötét kalappal,
mint ahol nincs soha nappal,
mint ahol csak este van.

Örök árnyék és köd és gyász,
lebukó Nap fáklyakorma:
így neveltek fájdalomra
méregnedvű harmatok.

Hátranézek tétovázva,
ködlik a Múlt elszakadtan
és mosolygok és patakban
fut le a könny arcomon.

A GYILKOS

(Lásd a **Csók a sötétben** c. kötetben.)

HALÁL

Napfényen sül a ház,
por lepi, szürke máz,
napfényen sül az út,
az udvar és a kút,
óljába bújt az eb,
fülén légymarta seb,
padkán a kocsis ül
s nem mozdul semmi most,
csak egy-két hagymarost,
malacfark, nyuszifül.

Középen áll a váz,
az arca barna réz,
nem látja őt a ház,
pedig a házra néz,
nem látja őt az út,
az udvar és a kút
nem látja őt a ház,
kocsis-szem, kutyaól,
de bentről látja jól
a nő, kit ráz a láz.

A BORZASZTÓ FEHÉRSÉG

Szép a szűzlányok habfehér köténye,
asszonyod vállán a patyolating,
szép a kendőcske, mely utánad int,
míg elfedi a vonat füst-sörénye.

Fehér papírlap boldog, tiszta fénye,
amelyre véreddel kensz karmazsint
s a hó is szép, ha reggel rádkacsint
s az első orgonák fehér sövénye.

De rettentő, ha éjjel mégy a réten
és hirtelen szíved riadva döng:
fehér folt villog messze a sötétben.

Jön-e, vagy áll? Kísértet vagy fatönk?
vagy ingben egy halott? Véred verését
állítja el a borzasztó fehérség.

NOVEMBER

Sokszor bolyongok kertetek alatt,
tűnődve nézem homlokát a háznak,
a fák vetkeznek és vacogva fáznak,
fekete indák kússzák a falat.

Ha lámpát gyújt az este és gyanút,
beljebb lopózom, bokrok közt derékig,
benn ring a bölcső, csibuk füstje kéklik
s te halovány vagy, mint a vértanúk.

Sokszor az ablakig merészkedem
s az üveget, míg nézlek szemmeresztve,
behomályozza a lehelletem.

Te is ráhajlasz az ablak-keresztre
és nem tudod, hogy leslek, látogatlak,
hogy csókjaimtól fátyolos az ablak.

SÖTÉTSÉG

Kint, bent sötétség volt. Emlékszel-e?
Lámpácska gyúlt, hunyorgott félig-ébren,
az éjszaka kis piros ékszere.
Mi szemben ültünk búsan a sötétben,
hol a szem csak tágulva lát
és néztük egymást. Tudtam, most legyőzöl.
Akkor éreztem ujjam közt először
a derekad vonagló vonalát.
Szomjazva lestük az estét azontúl,
a sötétséget szürcsöltük bolondúl,
a sötét csókot, hogy vérzett bele
szánk, a falánk
s egy forró éjszaka, emlékszel-e?
a lágy sötétség volt minden ruhánk.

Fehér szűz, mért találkoztál velem?
most már sötétség lesz a sorsod, angyal,
amit én hoztam, mint a Hold, magammal
és csókok közt szívedre lehelem.
Ó, bujdosó, bús szerelem!
Sajgó szemünket a napon lesütjük,
ragyogó reggelek, arany delek
idegenek nekünk, eltörve tükrük –
és hasztalan taszítlak, küldelek,
fejünket a sötétből ki nem ütjük,
se én, se te,
mert cinkossá fogadtuk
és gyermekünket gyáván odaadtuk,
mikor még láthatatlan kicsi volt,
nagy kő alatt pihen most egymagában
a kicsi holt,
nagy kő alatt pihen az éjszakában
holt élet, amit vágyunk kicsiholt.
Sirassuk őt, ki csúful halt miattunk,
fogjuk be, jaj, szemünket és fülünket,
vádló szeme és halk sírása büntet,
ő sír, akit a sötétségnek adtunk.

ÉJSZAKA

Éjjel az ágy megfordul. A szűk szoba tömve sötéttel,
utca felől a fejed most, ablak alatt, a sarokban
s nem fordítva, ahogy lefeküdtél. Misztikus óra.
Vakság ül szemeden. Tapogatsz. Hűlt a helye falnak.
Túloldalt van a fal, hol az asztalt hitted, a lámpát
és a vizespoharat. Váratlanul üt meg az érdes,
néma, kemény akadály, idegen fal, hűvös erősség
és az üres térből is félve, habozva, gyanakvón
visszakapod kezedet. Különös csere, szinte ijesztő.
Jól tudod, ez nincs így, tagadod kétségbeesetten,
nem lehet így, noha tiszta eszed bizonyítja, hogy így van.
Éjszaka víg törpéi bolondoznak veled, ember
és nincs ébren a szem, nincs itt érzékeid őre,
hogy lámpája erős fényét sütné a kaoszba,
rendbe teremteni tér és tárgyak felborulását.
Ennyire csalhat az ész tanúsága? tudás? bizonyosság?
Hidd el, ilyenkor már a koporsód vak fala üt meg
és a kezed nem a kis szoba tágságába hanyatlik,
már ez a nagy, nagy, örök, feneketlen Üresség,
tartalom és cél nélküli Semmi – –

TESTVÉREIM A HALÁLBAN

Ne csodáld, hogy a mosolyom, szavam
szúrós-keserű, mint a rossz ecet,
hogy nem tudom szeretni már magam
és mást se, csak szeszélyből, keveset.
Ne vádolj érte. Sorsomat okold
s amin átbuktam, az ezer pokolt,
a gőgös bálványt, ős Ostobaságot,
kire fejjel rohantam s fejbevágott.
Ha jobb a sorsom, jobb volnék bizonnyal,
ha rámvillanna a szerencsepatkó,
így rossz vagyok, gyűlölködő, gyanakvó
és elbúvok, szívemben száz iszonnyal,
elbúvok és gubbasztok egyedül,
mint vendég, ki a sutba települ,
hidegen szúrja fel a hideg ételt
s a borra dörmög, mit csaló pecsételt.
Most árva szívem, mint a sün, befordul
tüskét feszítve, gubózkodva, zordul,
mert fél a rossztól. Így is rossz, de szúrták,
és csiptetővel csípték gyenge burkát
és jót színlelve mérgezték titokban.
Most elrejtem, ne lássák emberek,
ne is sejthessék. Ajtón nem merek
benyitni, annyi rossz ajtót nyitottam.

Elbúvok. Félek. Szokom a Halálhoz.
Gyönyörködöm arcában szemmeresztve,
amit sírkertek holdja besugároz
és megvigasztal egy sötét rögeszme,
hallgasd!

Ólomszín arcú ezer idegen,
kik fáról függnek véres zsinegen,
erdők alatt, ligetek hársain,
ijesztő bábok, ők a társaim!
Élők között társamra nem találtam,
de rátok nyílt szemem egy vérivó
vad éjszakán, torzarcú légió,
testvéreim zsinegben és Halálban!

Kik zsupszalmán, csomóban alszanak,
míg széngázt nyeldes a tátott ajak
s a kékszárnyú Halál mellükre lép,
testvéreim a füstmérgezte nép.
Engem bús őszök gőze mérgezett,
fullatag kelyhek, rothadó virágbél,
jaj annak, ki mérgezve is tovább él
s csak hajtja testét a csontgépezet.

Mind, aki vérét csepegteti széjjel
sötét fejsebből, elvágott ütérrel,
toronyból szédült, vonatból borult,
útszélen összerogyó nyomorult
s aki süppedve pusztult el a sásban,
aki megégett, aki megfagyott,
aki folyóba fúlt, aki halott,
testvérem mind a szörnyű elbukásban.

ROSSZ ÉJSZAKA

(Lásd a **Kerekerdő** c. kötetben.)

SZÉP NŐ AZ ABLAKBAN
1925

FÁJDALOMBÓL FÁJDALOMBA

IMÁDSÁG

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben cím nélkül.)

VANNAK KÍSÉRTETEK

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

TITOK

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

A KÖLTŐ

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

TAVASZ FELÉ

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben
Tavasz címmel.)

BETŰK

Ne gondold, hogy lelketlen a betű,
minden betűben ég, liheg a lélek
és én magam is a betűkben élek,
ezer betűben ezer életű.

Szeretnek ők. A szavamat lesik.
És néha tudtom nélkül bujnak össze,
megfognak és hurcolnak megkötözve
és véremet veszik. Be jól esik.

És a betűk közt valamennyi jel
mind él. Ez fékezi a sietőket,
az hajtja. A pont megállítja őket.

A kettőspont mint két szem, úgy figyel.
A felkiáltójelben benne fénylik
minden betű! És felnyilall az égig!

BOLDOG FÖLD

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

ÉG FELÉ

Harangszó hová lesz?
Égre zendül délben,
elolvad a szélben.

A kürtszó hová lesz?
Iramodófélben
elolvad a szélben.

A hangom hová lesz?
A magasba szánom,
elolvad a számon.

SZEGÉNYEMBER KARÁCSONYA

Karácsonyfája ott ragyog
az ablak üvegén.
Rakott fa, nem szegény,
meghozta a nemvárt fagyot.

Angyalhajat hozott neki,
ezüst hajszálakat.
Fáj, fáj, amint szakad,
amint fejéről tépkedi.

Bizony, rakott fa, nem szegény,
nincs rajt aranydió,
de van gond, millió.
Éhség szikrázik a hegyén.

Szegényember, kaptál te fát,
virít az üvegen,
virít jéghidegen.
Nem hervad el a télen át.

AZ AJTÓ

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben)

ÜRES HÁLÓ

A fák között pókháló
fogózik kecsesül,
ragyog és megfeszül
és várva vár a szálló
lepkékre. De a lepkék,
szivárványszárnyasak,
kerülik a kelepcét.
A szél rángatja csak,
üres szél, nem a zsákmány
és a hálóba sárgán
lehull a falevél.
És ott egy élet él.
A száraz szél, a száraz
falevél, a halál az,
amit gubbasztva szív.
a piros pók: a szív.

NE SZÓLJ SZÁM

A szájas emberé, be szomorú,
azé a taps, azé a koszorú.

Övé a szó, felemelt ökölé,
hordón magasodik a nép fölé.

Szavaitól lett a világ beteg,
mert a szavai dögről szállt legyek.

Ezek miatt van métely és ragály
s hogy minden egyes vérsejt fájva fáj.

Ezek okozták, hogy rossz lett a jó,
szavak tették, hogy szótlan lett a szó.

Ezeket a szavakat irtanám,
szavakkal irtanám, ha szólna szám.

Ha szólna szám, ha nyílna remegőn,
a miazmákkal terhes levegőn.

KARDDAL SZÍVEMBEN

Tán szívesebb volnál te hozzám,
ha vad rablókkal, vérebekkel,
nem szellemekkel hadakoznám.
Ha jönnék látható sebekkel.

Pedig úgy küzdök, mint oroszlán.
Százszor rogyok le és kelek fel.
Új s új ellenség viharoz rám
s a harc megújul este, reggel.

Mikor veszélynek és csatának
nekimegyek keseredetten,
az arcodon nincs búcsú-bánat.

Nem omlasz harcosod nyakába,
nem mondod: „Így indulsz csatába,
boldogtalan, karddal szívedben?”

A VÁNDOR MEG A TENGER

Tengert lát a vándor, csudaszép a tenger,
belelép a vándor, hátralép a tenger.

Lép a vándor kettőt, százat, de hiába,
egy lépéssel mindíg elkésik a lába.

Lép a vándor ezret, a tenger is annyit,
hol imént víz kéklett, sivatag aranylik.

Megy a vándor beljebb, nem tudja elérni,
megy a tenger feljebb, már alig felényi.

...Addig vándorolt a vándor, míg kifáradt
és a tenger addig hátrált, míg kiszáradt.

FÁJDALOMBÓL FÁJDALOMBA

A fájdalom támad rám mindenütt,
mindíg és mindenütt és szíven üt.
A gőzölgő vizekből fájdalom száll
és fájdalmat lehel a liliomszál
és fájdalom reszketteti a csendet
és fájdalom sír a keréknyomokból
és fájdalom csillámlik a homokból
és árnyékként kísérget, el nem enged
és a tüdőm a levegővel issza
és ha lefekszem, fájdalomba fekszem.
A lelkem fáj vajjon, vagy csak a testem,
mely földből lett és vágyik vissza, vissza?

SZERELEM

Ne felejtsd el.
Csudaszép.
Rejtsd el.
Drága kép.

Két cigarettvég kitartón
füstölgött a hamutartón,
párosan szállt fel a füstje.
Holdfény híg ezüstje
áztatta az ablakperemet.
Nagyranyílt és fénylett
a szemed.
Két szív, két bús élet
nagyranyílt és fénylett.

Ez ma volt.
Behavazta már nem egy tél,
mégiscsak ma volt.
Ma volt, hogy szerettél,
Ez ma volt.
Nézd, amoda őgyeleg
még a Hold
és kezemtől még meleg
a kilincs. Ma volt.

Ne felejtsd el.
Csudaszép.
Rejtsd el.
Drága kép.

HARANGOZÓ VAGYOK ÉN

Harangozó vagyok én, harangot
húzok én, nagy színezüst harangot.
Isten adta nekem ezt a rangot.

A harangnak szólni kéne reggel,
perlekedni az álmos fülekkel.
Kéne bizony, de nincs, aki húzza,
testemet az álom köti gúzsba.
Harangozót még ilyet ki látott?
Elaludni hagyná a világot.

Harangozó vagyok én, harangot
húzok én, nagy színezüst harangot.
Isten adta nekem ezt a rangot.

Már a nap a delelőt elérte,
de a harang nem kongat ebédre.
Én ilyenkor kint fekszem a parton,
mellemet az égő napra tartom.
Harangozót még ilyet ki látott?
Éhen hagyná veszni a világot.

Harangozó vagyok én, harangot
húzok én, nagy színezüst harangot.
Isten adta nekem ezt a rangot.

Nyári éjjel az ég csupa pompa,
lábujjhegyen megyek a toronyba.
Alszik minden. A színek, a hangok.
Húzom, húzom, húzom a harangot.
Hullámozva, halkan, meseszépen
zeng a tiszta hang a tiszta éjben.

ÖRÖK SZERELEM

ÖRÖK SZERELEM

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

SZÉP LEÁNY A NAPFÉNYBEN

Fényes aranylétrán
kedvedért hág fel a Nap,
lángja a ruhádba kap.
Mutasd neki, szép lány,
kígyózó szép alakod,
mindent, amit ő adott.

Gondold el, e széles
földben mennyi csont pihen,
mennyien, de mennyien
haltak meg, hogy élhess.
És a Nap téged keres,
ezer szeme tűzveres.

Még ragyog a nappal,
még gyümölcs vagy, szép darab,
amelybe a Nap harap
piros lángfogakkal.
De este a Hold keres,
csorbaszájú és deres.

A SZERETŐM

A szeretőm átjött a patakon,
a cipőjét elcsente a patak.

Aztán az erdőn jött át, jött vakon
és a ruhája szerteszét szakadt.

Térdig homokban kellett jönni innét,
harisnyáját lehúzta a homok.

Forgószél jött és elvitte az ingét
és a kezéből a liliomot.

Így állt előttem, megmeztelenítve.
Szép síma bőrén átsütött a szíve.

A KEGYETLEN

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

KALAND

Szép nő feküdt a homokon, hanyatt.
A bőre villogott. Telt és kemény
formáira selyemtrikó tapadt.
Soká feküdt így, keze a szemén
és meg se mozdult. Csak pillája rezgett
s a melle járt. Forró volt és igéző.
Később felült és nézte, van-e néző.
Felállt. Nyújtózott. Ekkor volt a legszebb.
A víz felé ment. Büszkén és felajzva.
Utánanéztem. S hogy ellobogott,
sokáig néztem még a homokot,
ahonnan rámmosolygott teste rajza.

A homokot lassú szél fújni kezdte
és lassan onnan is eltünt a teste.

LYA

Vihar vagy, zengő, tomboló,
veszélyes és vad és szabad.
Nem köt a gyáva földgolyó,
hegyek nem állják utadat.

Ha jössz, csukják az ablakot,
reszketnek a fülledt szobák.
És összevissza forgatod
a várost és repülsz tovább.

Fekete felhők fonata
a fürtöd és csupa veszély,
szemedben villamos csata,
zivataros, gyilkos szeszély.

És boldog, akit megrohan
táncod szele, te vad, te szép!
és boldog a boldogtalan,
kinek elvetted az eszét!

És boldog, kit a tornádó
felkap és forgat feketén,
forró és sikoltoztató
örvénye kellős közepén!

SZÉP NŐ AZ ABLAKBAN

Szép nők, a rosszban és a jóban
mily erős váratok az ablak!
Szebbek vagytok, hatalmasabbak
az ablakban, mint az ajtóban.

Mert minden ablakról, ahol
szép lány, vagy asszony kihajol,
minden ablakról híva, várva
kötélhágcsó csüng le a földig,
melytől felbátorul a gyáva.
És a párkányon ott tündöklik
a női könny ősrégi gyöngye,
melytől a hős is gyáva, gyönge.
És barna függönyök forognak,
függönyei régmúlt titoknak,
amelyeket rég porladó ajk
rég elszállt sóhaja lebegtet,
vagy ők lebegtetik a sóhajt.

Hogy tudjak ellenállni nektek,
mikor így látlak, ily keretben!
Én, aki fájdalomra vágyom
és holdsütésben, napvilágon
már annyi ablakot szerettem.
Az ablak eltakar derékig,
felét elrejti a csodának,
de szebben kéklik és sötétlik
a szemetek s a vágy s a bánat.
Hatalmas váratok az ablak,
szép nők, a rosszban és a jóban.
Szebbek vagytok, hatalmasabbak
az ablakban, mint az ajtóban.

A TŰZ MENYASSZONYA

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

ÓPERENCIÁN TÚL

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben Széporság címmel.)

ÍGY LÁTLAK

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

TERÉZ

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

FALUSIAK

BAKONSZEGI TEMETŐBEN

(Lásd a **Gyertek, énekeljünk!** c. kötetben Falusi temető címmel.)

A HARKÁLY

A harkály a beteg fák doktora.
Kopogtat a fák mellén, meg a hátán
és hallgatózik, töpreng. Furcsa látvány.
Szerszáma is van hozzá, jókora.
Most a nagy fűzfa hívta orvosául,
mert észrevette, hogy a lombja sárgul.
Megkopogtatja őt a csudadoktor,
hallgatja és sóhajtoztatja sokszor.
A baj okával máris ismerős,
de hát nem tud segítni. Itt az ősz.

A TESTŐR

Itt nyugszik ő, sok bécsi hölgy
szerelme. Költő, dalia.
Királynénk, szép Terézia
testőre, Bessenyei György.

Itt nyugszik ő, Bakonszegen.
Nem Bécsben és nem egyebütt.
Lovával együvé feküdt,
kifent bajusszal, délcegen.

Kalandozott és megpihent.
A lármás, fényes Bécs után
ölébe vette őt puhán
a csend. A bakonszegi csend.

Én nem a testőrt tisztelem,
hanem azt, aki hazatért,
otthagyva minden csatatért.
És állt a parton dísztelen.

A zöld Berettyót látta itt,
a borzas fákat, bokrokat,
miután látta már sokat
a szép királyné vállait.

Ült csendben a tornác zugán
és nézte a bukó napot.
Aztán a toll után kapott,
utolsó szalmaszál után.

Bizony, utolsó szalmaszál,
Bizony, fuldoklik, aki él.
De aki több a többinél,
e szalmaszállal partra száll.

VÁSÁROSOK

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

GERTRUD

Hol jöttél? Melyik úton? Nem tudom
Az erdőből, vagy kis faluból?
Jöttél-e, vagy én értelek utól?
Már nem tudom.

A réten álltunk, a sírkerten innen
és vállamról levált a régi átok.
Találkozónkat ünnepelte minden:
a réten megszépültek a virágok,
a dombok domborodtak, fák kinyúltak,
fellélekzettek a tavak s a kútak.

Lábunk alatt a selymesfonalu
szőnyeg megindult. Jött, jött a falu.

A faluszélen, hol a csorda cammog,
nevedet turbékolták a galambok:
Gertrud, Gertrud.

ŐSZI ESŐ

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben Hosszú eső címmel.)

TEMETÉS

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben Falusiak címmel.)

AZ AKÁCFA HALÁLA

Tóték alatt, az aljban
kidöntik az akácot,
mely legmesszebbre látszott.
Kérdeztem, hogy mi baj van,
szegény fa mért lakol,
hibás-e valahol.
És szívemet ütötte
a favágók szava:
kútgémnek kell a fa.

Tavasz van körülötte,
sugárzik rá az ég,
száz évig állna még
lombot, virágot ontva
és zengetné naponta...
a legszebb madarat...
de mostan, persze, persze,
tövére csap a fejsze
és csak a csonk marad.

Ledöntött, összerugdalt
sudarát elviszik,
itatja majd az udvart
s ő maga nem iszik,
robotban elgyötörve
néz le a kútgödörbe,
nyöszörgős, görbe, rút,
aszott, fekete rúd.

Jaj, régi, régi bánat,
hogy dőlni kell a fának,
hogy ég felé mutatni,
lombot, virágot adni,
dalolni nem elég.
Konyhára hasznot úgy hoz,
ha odaáll a kúthoz,
vagy üst alatt elég.
Végzet sikolt belőle,
mikor recsegve dől le.

A PARTON

A folyóvíz úgy vonz magához engem,
mint a felhőt és mint a madarat.
Itt szoktam állni a fűzfák alatt,
a víz felett, halálos őszi csendben,
és odalent fordítva ringatóznak
a fűzfák, meg a bokrok, meg a csónak.
Kár, kár nekem a partról hazajárnom,
a fordított fűz volna jó irányom,
egy szebb világba lépnék gondtalan,
ahol mindennek fordítottja van.

VINCE

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

FALUSIAK

A sóhajotok hova leng el?
Ó, kis falu népe, mi fáj?
Ne fájjon a távoli tenger,
ne fájjon a távoli táj.
Ó, kis falu népe, ne fájjon,
hogy Párisig oly nagy az út
és elrohan itt a lapályon
a gyorsvonat és tovazúg.

Nem csillan a tenger elétek,
de tenger a hajnal, az est
és tenger az emberi lélek
és tenger az emberi test.
És mekkora gerjedelemmel
hullámzik a végtelen ár!
Ember, csüggeteg ember,
e tengert láttad-e már?

A róna unalma ne fájjon,
az egyvonalú horizont:
hegy nő fel a síma lapályon,
az égboltnak nekiront.
Ember, csüggeteg ember,
kit untat a síma határ,
e csúcsot láttad-e szemmel?
Megjártad-e valaha már?

Közel van, hidd el, a távol,
nem kell se vonat, se hajó,
mind itt van az, amire vágyol,
mind ami csodálni való.
Gondold csak el otthon, a sutban,
ahonnan a vágy kiragad:
voltál-e már a faludban?
és láttad-e már magadat?

EZÜSTKERT
1931

KETTEN A CSÓNAKON

NYÁRI KÉP

Ködös, bús télben nyári kép
incselkedik velem,
nyílik az ajtó s ő kilép,
szép nyári reggelen.

Megáll a lépcsőn, szertenéz,
most kezdődik a nap.
Az égre néz, a kertre néz
és piritóst harap.

Ott áll fehérben, csillogó,
sugárzó szőkeség,
fölötte zöld lomb, zöld bogyó,
meg a kékselymes ég.

Kutyája hozzá karikáz
kézcsókra, boldogan
és őt körülcsókolni, száz
virágillat rohan.

És ő maga is csupa friss
és illatos szirom,
virágoskert ő maga is,
rózsa és liliom.

Ott áll a lépcsőn és örül:
be gyönyörű idő!
Örül minden, köröskörül:
be gyönyörű is ő!

SZERELMES KÖSZÖNTÉS

Szerencse, hogy nap jár az égen,
hogy óriás tűz ég az égen.
Szerencséje a meztelennek,
akit csak két keze melenget.

Szerencse, hogy hold jár az égen,
fölemelt, fénylő pajzs az égen.
Szerencséje az álmatlannak,
akit a rémek megrohannak.

De van nekem új fényességem,
ragyogóbb, mint a nap, hold az égen.
Szerencse, hogy Te jársz a földön,
nap, hold az égen, Te a földön.

TEARÓZSA

A tearózsa lelke
él benne. Csendes, édes,
mosolygó, szőke lelke.

Igen, ő tearózsa,
szép szőke tearózsa.
Mosolyog titkolózva.

Hallgatag, szőke, finom.
Két szeme két smaragdzöld
bogár a rózsaszirmon.

A szava rózsaillat.
És hogyha mozdul és jár,
a szellő rózsát ringat.

Oly halk, oly észrevétlen
a hozzám hajolása
a gyenge, gyenge szélben.

És egy-egy szava tüske
és sokszor összevérez,
piros lesz kendőm csücske.

De ő nem tehet róla,
ha szíven szúr is engem.
Ő rózsa. Tearózsa.

KETTEN A CSÓNAKON

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

ÍGY LÁTLAK

Mint római kút szobra, tenyered
magasra tartod mozdulatlanul,
a tenyeredből zuhatag ered,
ezüst sugárral a válladra hull.
Aztán melledre hull. Aztán aláfoly.
Izgalmasan, áttetszőn, mint a fátyol.
Aztán térdedre hull. Szikrázva hull.
És egyre hull, hull, nappal, éjszaka.
Szépség és szerelem zuhataga.

És te mosolyogsz. Mozdulatlanul.

JÚLIUS

Úgy szeretem a fákat,
amik sorfalat álltak,
amerre mentünk, jöttünk.
Meg a ringó táblákat,
amelyek bólogattak
hozzá, hogy együtt láttak.

A kukorica-tábla
szép zöld zászlókkal intett,
játékból meglegyintett.

És a kis gyenge, lenge
fűszálak az út mentén,
sok kis mezei tündér,

olyan szeliden, szendén,
maguk elé merengve
hallgattak a fejünknél.

TŰZ

Te gyújtottad rám a tüzet,
tehozzád hajt a rémület!
Oltsd el hamar, hamar!
Már a húsomba mar!

Fojtsd el a két karoddal!
te fojthatod csak el!
Két meztelen karod, jaj,
megöl, vagy megölel?

A SZERETŐM

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben.)

REGGEL AZ EBÉDLŐBEN

Látom én őt, ha nincs is itt,
látom én őt százféleképp.
Ragyog a reggel, ő belép.
Ilyenkor sápadt egy kicsit.

Belép, megáll. Aggódva néz.
Tudom mi baj, mi fáj neki.
Nem csillog úgy a sárgaréz
kilincs, ahogy ő szereti.

Látom a nagy szekrény előtt,
előbb ezüstjét nézi át,
ott kezdi el a razziát.
Gyanús egy felbontott befőtt.

És fordul egyet könnyedén,
körülnéz: nincs-e valahol
valami bűn? És lehajol.
Mert ráncot lát a szőnyegén.

Odább meg felszed egy pehelyt.
Így lengedez ide-oda.
Ilyen gondok közt nem csoda,
ha mosolyogni elfelejt.

De mégis felderül megint:
az üvegszekrény az a pont,
ahol kisímul összevont
szemöldöke, ha betekint.

Mit láthat az üvegen át?
mit néz? Talán a hallgatag,
aranyszélű poharakat?
Nem azokat, magamagát.

A szekrényben tükörlapok,
azért mosolyog ő beléje.
S a poharak aranyszegélye,
meg az ő aranymosolya
összeragyog.

MA KEDVETLEN VOLTÁL

Ma kedvetlen voltál,
kérdeztem, mi lelt.
Körben minden asztal
csak miránk figyelt.

Te azt mondtad: semmi.
Gyufaszálakat
tördeltél. Ez aztán
rám is átragadt.

Hallgatagon ültünk,
gyufatördelők.
Fájt, hogy nem szeretsz már
úgy, mint azelőtt.

De szólnál csak egy szót,
jó volna megint.
És nem és nem és nem.
És rám se tekint.

Hozzád hasonlított
egy belebbenő
csipkeruhás, karcsú,
aranyszőke nő.

Megállt a bejárat
két oszlopa közt.
Én úgy megörültem.
Azt hittem, te jössz.

BÚCSÚZTATÓ

Most veszted el a színeidet,
mint ködbe boruló sziget.
Most veszted el, hogy sose lássák,
az arcodról a rózsaszint,
a szép szádról a karmazsint,
aranyhajad napragyogását,
a körmöcskéid mosolyát.
Most hirtelen változol át.

Ezentúl is világod éled,
tükörhöz ülsz, szépítkezel,
de olyan szép már nem leszel.
Aranyhajad napon keféled,
aranyhajadból szikra pattan,
de mégse lesz oly csillogó,
a körmöcskéd oly villogó,
mint amikor én simogattam.

Én voltam a te szépítőd,
különbül szépítettelek,
mint minden szépítőszerek.
Én voltam a te szép időd,
de nemcsak lucskos őszig.
A szép időd, arany napod,
kitől a legszebb színt kapod
és színaranyra szőkít.
Az volt a fényes, szép idő!
de látod, befellegzett.
Hiába minden szépítő,
már nem te vagy a legszebb.

NOVEMBERI DAL

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben
Sokáig várattál magadra címmel.)

ARANYPIROS PILLANGÓ

ARANYPIROS PILLANGÓ

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

SZÉP LÁNY A NAPFÉNYBEN

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben
Szép leány a napfényben címmel.)

TERÉZ

A parton csak mi voltunk, csak mi ketten.
Teréz meg én. Pajtások, rokonok.
A vízből jöttünk. Ízzott a homok.
Teréz leült. Melléje heveredtem.

Más-más bokorban hűsölt a ruhánk,
odább fiúk fürödtek, barna mellek,
kacagó meztelenség. Sanda felleg
árnyalta be a forró délutánt.

Teréz trikóban volt. A szeme fénylett.
És a homokba könyökig befúrta
egyik kezét. És én is az enyémet.

És a kezünk elindult titkos útra,
egymás felé. Ó, szerelem bohó
játéka! Földalatti kézfogó!

BALLADA A MEZTELEN LÁNYRÓL, AKI ELVESZTETTE GYÖNGYSORÁT

(Lásda az **Aranypiros pillangó** c. kötetben A gyöngysor címmel.)

ÖREGÚR ÉS KISFIÚ

Mikor én így tünődve lustán,
tavaszi kedvvel, őszi búval
megyek, megyek, megyek az utcán:
öregúr megy egy kisfiúval.

Mennek a pezsgő, fütyörésző
tavaszban, kézenfogva, ketten.
Mennek, de ezt nem látja néző.
Egyik hatéves, másik hetven.

A kisfiú vígan bokázik,
fel-felkacsint a kék egekbe.
Fáradtan bandukol a másik,
sötéten és fejét leszegve.

A kisfiú, amerre mennek,
oly szépnek látja a világot.
Az öregúr reménytelennek.
Ő már nagyon sok mindent látott.

Amaz kérdezget, ez csak dörmög.
A kisfiú csak fújja, fújja:
Miért? miért? – Tudja az ördög!
Miért? miért? – hangzik fel újra.

Sehogyse illenek ők össze.
De furcsa is, hogy a Teremtő
őket így egymáshoz kötözte.
És hogy én vagyok ez a kettő.

És szembejön egy lány. Dobálja
fürteit, elsuhog vidámul.
Öregúr és az unokája
megfordul és utána bámul.

ÖRÖK SZERELEM

A nők jók voltak hozzám, jók maradnak.
Csak jó szavuk volt hozzám, szép szavuk.
Mit bántam én, igaz-e vagy hazug.
Csak szívtam eperízét a szavaknak,
narancsízét a csóknak. Megrakott
gyümölcsöstálról minden zamatot.

Mikor megláttak, első örömükben
felcsillogott egy szép kép a szemükben:
vonagló, édes testük, kicsinyítve.
Bekeretezte a szemöldök íve.
Eltettem ezt a kedves, szép medaillont,
sötét mezőben szép nő teste hajlong.

Volt, akinek megfogtam a kezét,
a derekát és nem kellett beszéd.
Lelihegte az álruhát magárul
és úgy borult rám, mint aki elájul.
A másik azt szerette, ha könyörgök,
lihegve könyörögtem, hogy szeressen,
lihegve könyörögtem, hogy eresszen.
És ő elhúzta száját, szép kis ördög
és ujjacskáiról kacagva, könnyen
törölte le a vérem és a könnyem.

Fantasztikus kalandok a homályban!
Egyiktől a másikhoz... Símatestű
aranyhalak! Mint zsonglőr, úgy dobáltam
a szívemet. És nem hangzott el eskü.
Nem volt előtte és nem volt utána
se bánkódás, se zokszó, semmi jel.
És búcsú sem volt. Így ment el Zsuzsánna
és Margit és Teréz és Gabriel.

KALAND

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben.)

LYA

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben.)

A CSERESZNYEFA ALATT

Szép tavaszi sétán
cseresznyét ropogtatott
a cseresznyeszáju szép lány
és dobálta a magot.

Hívott engem a hamis,
hogy szakítsak magam is,
de nem szakítottam.

Én csak néztem ottan
az eldobott mag után,
csudálkoztam a csudán.

Mert zsongott az ősi kert
s az eldobott mag kikelt,
a csemete felszaladt,
nagy fa támadt perc alatt
és annak is az árnyékán
forgolódott, kacagott
egy cseresznyeszáju szép lány
és dobálta a magot,
és abból is új fa serken,
onnan is egy lány kacag
és végig az ősi kerten
nőnek a fák, hull a mag
és virít a lányok ajka,
meghasadt cseresznyeszem,
hívnak és nevetnek rajta,
hogy én a csudát lesem.

Láttam új fát nőni százat,
lányokat a fák alatt,
de megszakadt a varázslat,
a százegyből egy maradt,
az az egy fa, ahol állok,
a többi mind szertefoly.

És eltűntek mind a lányok.
Az az egy se volt sehol.

UTOLSÓ NYÁR

Ez lesz a tüzes nyár! isteni nyár!
a mostani nyár!
Az én melegemtől gyúl ki! Szeretném
gyújtani már!

Csupa parázs leszek én. Megégetem én,
amihez kezem ér.
Zsuzsánna kezét és Anna nyakát!
minek oly fehér!

Gyujtogató leszek én. A szememből
surran a tűz.
Fellángol a ház, a kazal, hova gyujtó
sugara tűz.

Öt láng az öt ujjam, lángban az ég,
vörös oszlopok
nyúlnak fel az ájult utca fölé,
ahol ellobogok.

Ez lesz a tüzes nyár! isteni nyár!
De ennyi csodás,
gyönyörű lobogásra mi jön? A halálos
hamuhodás.

Ez lesz az utolsó nyár! tudom én!
A láng lealél
és hült hamu száll. Szomorún. Feketén.
Elszórja a szél.

A KEGYETLEN

Ruhája, mint a láncvirágon a pehely.
Talán el is repül, ha a szél rálehel.
Így járja útjait a szép és büszke nő.
Mint a középkori bak+ó, kegyetlen ő.

Nem perzsel úgy fehér izzású vasfogó,
ahogy két karja, a fehéren villogó.
Közelről perzsel a tüzes vas, ez pedig:
akár távolodik, akár közeledik.

Akit kezébe kap, gyötörni szereti.
Gyötrődik is szegény, de hát mi jobb neki?
Lehet-e boldog út a földi emberé,
mely egyfelé vezet, a férges sír felé?

Fogatlan nénikék, ne kerepeljetek,
mert nem mindíg segít ezerjófüvetek.
Vannak bizony sebek, ne felejtsétek ezt,
miket a villogó kegyetlenség hegeszt.

Ezért kegyetlen ő, a szép és büszke nő
és nem véletlen az, ha rózsán tüske nő.
Hódolj meg a gonosz, kegyetlen nő előtt:
kegyetlen és gonosz, de az Ég küldte őt.

ÓPERENCIÁN TÚL

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben Széporság címmel**.**)

SZÉP NŐ AZ ABLAKBAN

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben.)

A TŰZ MENYASSZONYA

A tűz haragja marja most. Sikoltva,
jajgatva körbefut a folyosón
és vele fut a tűzláng és mohón
húsába kap. Már semmi el nem oltja.

Ajtókat ráz, amiket kulcsra zárt
sikolya hallatára az ijedtség.
Így pusztul el! Mért is takarta testét
ruhába! Most nem halna tűzhalált.

A tűz tüzelte sokszor: tépje le
ruháját. Ő ellenkezett vele.
Ma reggel hószín fátylat vett magára.

A tűz felbőszült, rárontott orozva
s a menyasszonyt vörösbe fátyolozta.
Vörös haragja marja most halálra.

TAVASZ

Jön már,
jön imbolyogva a piros veder!
Jön már,
holnapra felmerül a hó alól!
Ujjongjatok, leányok, asszonyok,
ifjak! szabadítótok érkezik!
az élet vedre! a tüzes, piros,
virágos, zengő, óriás veder,
a Nap!

Tudjátok-e, hogy hol járt mostanig?
Az élet forrásához szállt alá.
Ötven nap telt bele, míg odaért
és újra ötven nap, míg megmerült
és újra ötven, míg felérkezett.
Helyén fakó veder járt azalatt,
sötét kíséretű, felhős, fagyos,
fakó veder, mely nappalotokat
elszürkítette és sokmillió
fakó száj szívta a fakó veder
fakó szájáról a fakó halált.

Jön már,
jön imbolyogva a piros veder!
Jön már,
holnapra felmerül a hó alól!
Aranylánc húzza fel, remeg, ragyog,
kibuggyan és fényt önt és életet
és százötvenszer hág egymásután
a fejetek fölé és mint a fák,
ti is bimbóztok és felzengetek
és felnyujtóztok és sokmillió
piros száj szívja a piros veder
piros szájáról a piros gyönyört!

Jön már,
jön imbolyogva a piros veder!
Jön már,
holnapra felmerül a hó alól!
Ujjongjatok, leányok, asszonyok,
ifjak! szabadítótok érkezik!
az élet vedre! a tüzes, piros,
virágos, zengő, óriás veder,
a Nap!

GYERTEK, ÉNEKELJÜNK!

VIRÁGOK

Tavasz, tavasz, virágok friss füvek közt.
Tegyétek félre a kést, a botot.
Füvek, virágok e két durva eszközt
nem szívelik, mert bántani szokott.

Bot és kés ellensége a virágnak,
kaszálja és nyesi vakon, vadul.
És ellensége az egész világnak,
mert emberekre is rászabadul.

Milyen kár, hogy a világ címerére
mégis odakerült és ottmaradt
a bot s a kés s az ember szíve-vére.
Fakó mezőben, Nap és Hold alatt.

Szebb volna ott, a világ címerében,
bot és kés helyett, mit megfest a vér,
szebb volna ott, keresztbe téve szépen,
két rózsaszál. Egy piros, egy fehér.

ÜRES HÁLÓ

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben.)

TITOK

Mit mondana, ha szólni tudna nyelve,
a csendes kis cica, mikor belép
és hunyorogva sandít rád elébb,
majd odafut, pamutfarkát emelve?
Mit mondana bárányka a mezőn,
mikor rádbámul szendén, kérdezőn
s kiejti szájából a szénaszálat?
Mit mondana kutyád, az okos állat,
ha állát térdeden nyugtatja hosszan,
úgy néz fel a szemedbe s meg se moccan?
Mit mondana körút kövezetén
a jámbor ló, mely nagy szemeivel
fekete szíjernyők mögül figyel?
Mit mondana a jóságos tehén,
a bús bika, a kecske, a malac,
a lúd, mikor mellettük elhaladsz
s ők rádnéznek, szemüket tágranyitva?
És minden állat, mely rádbámul, ember
és hallgat néma, béna türelemmel,
mit hallgat el? mit gondol? mi a titka?

A KÖLTŐ

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

ÉG FELÉ

(Lásd **a Szép nő az ablakban** c. kötetben.)

VANNAK KÍSÉRTETEK

Vannak kísértetek, de nem kell félni tőlük,
ha hemzseg is velük a holdsütötte vár.
Nekik nincs fegyverük, csak egy szál lepedőjük
és el kell tünniök, ha órájuk lejár.

Nem a kísértet öl, hiszen támadni nem mer,
a cinkostársuk az, akitől óvakodj:
a harcsabajuszú és harcsavérű ember,
kit a kísértetek megszálltak valahogy.

Nappal és éjszaka a keresztúton illeg
és gyűlöl és riaszt mindenkit, aki él.
Halottakról hebeg, dadog, a feje billeg,
szavaiból süvít a temetői szél.

A csókot, a mosolyt keresztülszúrja késsel,
elmetszi füttyszavad, mely égnek göndörül.
És a kísértetek táncát víg szökdeléssel
táncolja el a bús szerelmesek körül.

A HŰ SZOLGA

Van nekem hű szolgám,
mindig gondja volt rám,
a dologtól engem féltve véd.
Szolgál reggel, este
és hogy megtehesse,
viseli a gazdája nevét.

Van nekem hű szolgám,
mindig gondja volt rám,
énhelyettem mindíg ő köszön.
Tesz-vesz a nevemben,
hogy kíméljen engem
és ne legyen semmihez közöm.

Van nekem hű szolgám,
mindig gondja volt rám,
énhelyettem ő mond bókokat.
S hogy perlőim ellen
perelni ne kelljen,
mint pojáca, mindig bólogat.

Van nekem hű szolgám,
mindig gondja volt rám,
a hű szolga én magam vagyok.
Hogy kétfelé váltan
járok a világban,
higyjétek el, van arra nagy ok.

Van nekem hű szolgám,
semmi gondja most rám,
most a fűben heverek hanyatt.
Lombos ág hajol rám,
ilyenkor a szolgám
eltűnik. Mert itt a pillanat!

BETŰK

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben.)

A VÁNDOR MEG A TENGER

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben.)

IMÁDSÁG

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben.)

BOLDOG FÖLD

Isten erős, de a föld is erős s az erőseket Isten
megveri, mert szereti. Ütlege rettenetes.
Boldog a megvert föld, erejét veri föl veresége,
ereje labdaerő, üsse a labdaverő.

Láttam a rónákat, kivigyázva az éji vonatból,
láttam, erős ez a föld, átkai közt is erős.
Kincseit úgy hajigálta ki, mint aki nyert.
Csudaföld ez,
hasznos az átok is itt, a vereség nyereség.

Ne a homályt, hanem azt nézzétek: a föld ad-e búzát?
hízlal-e barmot a rét? hízlal-e fürtöt a domb?
Termik-e még fáink a gyümölcsöket? Ősi családfák

ágai termenek-é szíveket és fejeket?

A SZÁJAS EMBER

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben Ne szólj szám címmel.)

CSÓKOLJÁTOK MEG A FÖLDET

Csókoljátok meg a földet,
én csókoltam és a csókom
eláradt a földön
és mindenki, aki jár,
az én csókomat tapossa.

Fáj a csóknak, ha taposssák,
fáj nekem,
fáj az emberek lépése,
a sietség és nyugodtság,
mellyel csókomat taposssák.

Elkiáltom,
mielőtt a föld kiáltna
rám
és eltűnnék a süllyesztőn
és szívemre földet raknék,
a fullánkos daganatra
sok, sok földet,
elkiáltom,
hogy meghallják a világon:

Emberek!
Csókoljátok meg a földet,
melyben mindazok alusznak,
akiket mi, gyilkosok
születésünkkel megöltünk
és aztán megörököltünk,
úgy lett a mi földünk.

Csókoljátok meg a földet,
mert minden ház romhalom
és minden azílum
nyitva áll az üldözőknek,
de a föld erős ház,
jó rejtekhely,
kedves ágy,
gödrös ágy után be lágy.

Csókoljátok meg a földet,
mert aki csókolja, boldog
s ha könnyet is sír a rögre,
százszor boldog
és az a legboldogabb,
ki tapadó száját
rajtahagyja mindörökre.

TABARIN

Leoldott fátylú, buja, bomlott
hetérák vad forgószelet
kavartak a színpad felett.
S a függöny hirtelen leomlott.

Most a gitáros jön ki újból
és angolul dalol. Süvöltő,
víg nóta, melyet britt lebujból
világgá rikkantott a költő.

Én szomszédnőm fülébe sugtam:
„Más náció költője, látod,
végiglármázza a világot,

ha francia, ha britt, ha ír.
Magyar költő csak ül a sutban,
két árva tenyerébe sír.”

NINCS TOVÁBB

Kártyát kever a Végzet
és oszt, hogy újra nyerjen
és felteszek ma mindent
két nagy tallérja ellen.
Egyik a Hold ezüstje,
másik a Tengeré.

És reszkető aprópénz
csörög mindenfelé.

Tudom, hogy vesztenem kell,
tudom, hogy elveszek,
de mégse vesszek úgy el,
mint apró nyertesek.
Ne a tenyérbe férő
hitvány szerencse-zsoldért:
a holdsütötte Tenger
ezüstjéért! s a Holdért!

GYERTEK, ÉNEKELJÜNK!

(Lásd a **Gyertek, énekeljünk!** c. kötetben.)

INTERMEZZO

AZ AJTÓ

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

A SÍRON TÚL

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben Síron túl címmel.)

SZALMÁSSZEKEREK

SZALMÁSSZEKEREK

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

FALUSIAK

VÁSÁROSOK

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben Vásárosok címmel.)

GAZDAG EMBER ERDEJE

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

EGY LÁNY MEGY A GÁTON

Egy lány megy a gáton, a csípője rengő,
fehér ruha rajta és piros fejkendő.

Pirostetejű ház amott, túl a gáton,
a pirosfehér lány odamegy, úgy látom.

Piros a házfedél és fehér a házfal,
ez a lány egyformán öltözik a házzal.

Ez a lány szereti csendes házatáját,
felveszi magára a kis ház ruháját.

TEMETÉS

Koporsó után ment a kis falu népe,
vitte négy szál ember, vitte lassan lépve.

Ott, ahol a kőszent áll a pásztorbottal,
egy nyalka legény jött szembe a halottal.

A halott felült és ráköszönt: Jóestét!
A legényt megölte, szegényt, az ijedtség.

Kivették az élőt, betették a holtat
és a koporsóval tovább bandukoltak.

LÁNYOK ÉS LIBÁK

Úszkálnak a Berettyón a libák,
szoknyát emelve vízbe szállnak értük
a lányok. Villog és ragyog a térdük.
Ó, szép világ! Ragyogó szép világ!

Libák és lányok, lányok és libák.
Szép ez mindíg, de legszebb áradáskor:
feljebb szökik a szoknya is, mint máskor.
Ó, szép világ! Ragyogó szép világ!

Jönnek, ragyognak. Lányok és libák.
És azután is még, hogy hazamentem,
ragyognak a szívemben, a szememben.
Ó szép világ! Ragyogó szép világ!

HOSSZÚ ESŐ

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

AZ AKÁCFA HALÁLA

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben.)

A TESTŐR

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

ALKU

A mérnök plajbásszal kocog a körmén,
az ügyvéd hátradől, vár. Ravasz örmény.

Az asztal sarkán ott ül a vevő,
csizmája orrát nézi. Feje fő.

Ott áll a pepitanadrágos ember,
ezé a föld. A vevőt tartja szemmel.

Itt földet adnak-vesznek lámpafénynél.
A vevő még habozik. Most van éjfél.

És kint az éjben, túl alkun, peren
a föld azalatt alszik és terem.

VINCE

Hajnalban a kislépcsőn vitte fel
a fát. Felhördült. A fagyott rögökre
hanyattesett. A kőlépcsőn csörögve
ömlött el az aprófa. Ködlepel

borul rá. Pirkad lassan. Most megy el
a csürhe. De a felbúgó tülökre
nem hallgat ő már. Elaludt örökre.
Ezentúl ő már mindig ünnepel.

Rikácsol a kakas. Köd nyomja lomhán
az udvart. Már tüzet csihol a konyhán
a szolgáló csoszogva és köhögve.

A kéményen kis füst ered, kanyargó.
Kinyílik a lépcső felett az ajtó
és jéghideg sikoly sivít a ködbe.

A CSŐSZ

A gerendára kötelet vetett,
aztán lejött a csősz. Bement a házba.
Elébe állt az asszony és gyalázta.
A csősz fellökte. Még ilyet se tett.

Kocsmába ment hetykén. „Bort ide, hé!”
A molnár füstöt fújt rá, tréfaképpen.
Ő kést rántott, először életében.
Mindenki elképedt. Mi bújt belé?

Ivott, ivott. Kinyílt a borvirág
az orrán. Szidta a zsidót, a rossz bort,
a jegyzőt és a törvényt. „Csitt, te, hallgass!”

– súgták. Nevetett. A kötélre gondolt,
mely a padláson várja. Ő hatalmas!
Hatalmasabb, mint az egész világ!

CSENDÉLET

A temetőre hold süt bús mosollyal,
szomszédosak a bíró meg a tolvaj.

Aki ítélt, aki lopott,
ítélet, bűn porrá kopott.

FALUSIAK

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben.)

EGY KIS HÁZBAN NÉGYEN

BETLEHEMESEK

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

SÖTÉTSÉG

(Lásd a **Gyertek, énekeljünk!** c. kötetben.**)**

ELSŐ HÓ

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

NAGYAPÁM

Nagyapámé, akit sose láttam,
az övé volt ez a csendes, ódon,
nádtetős ház, hol most meghuzódom,
miután volt már sokféle sátram.
Ő mondta, a monda úgy regél,
mély hangjában bibliai zengés:
„Ez a hajlék addig lesz szerencsés;
amíg rajta lesz a nádfedél.”

Itt vagyok most, jó messze a lármás
várostól és mind messzebbre tőle,
fölöttem a nagyapai áldás,
nagyapai bölcsesség tetője.
Itt vagyok és várom a szerencsét,
ha ugyan még van számomra mentség
és az öregúrra gondolok.
Úgy szeretnék most arcába lesni,
de az arckép hívságos dolog,
ő utána nem maradt ilyesmi.

Sose láttam őt és képemása
nem maradt rám, se kezevonása,
egy sor írás ... De ezt a kezet,
szerzőjéül ezt vallja a százszor
maradandóbb szép kettős akác-sor,
mely a temető felé vezet.

ITT MARADTUNK

Tovább akartunk menni. Én a tengert
ígértem és Párist, nem a falut.
Tovább akartunk menni. Nehezen telt
a tél, minden fényesség ránkaludt.
De a tavasz mégis csak itt marasztal.
Vigasztal és marasztal.

Mert tavasszal,
mikor a kert még téli színt mutat,
kidugták édes-kedves arcukat
az árvácskáink. Tarkabarka bollyal,
fehér, kék, sárga, rózsaszín mosollyal
a kis kerek szigetjüket belepték.
Libegtek és lobogtak, mint a lepkék.

És akkor a virágfejek között
kidugta a fejét, talpraszökött
egy kicsi kislány. Göndörszőke, kedves.
Szakasztott másod. Kis köténye repdes
a szélben. És illeg-forog középen.
És csöpp kezével simogatja szépen
a nevető árvácska-fejeket.
És a nevető égre felnevet.

A PARTON

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben.)

BOCSÁSS MEG

A szemedet, mely mindig odafordul,
hol én vagyok és kelni, bukni lát,
és el nem unja nézni ezt a zordul
szövődő, egyhangú tragédiát,

a szemedet, mely az imént is, este,
mikor kigördült velem a vonat,
tűnőben is még arcomat kereste
és nézte, nézte imbolygásomat,

a szemedet távolból, gondolatban
megcsókolom és köszönöm neked,
hogy a szemed engem néz szakadatlan
hét éve már, hogy néz, néz, nézeget.

Még éjjel is, ha alszol már, az álmok
ködében is ott ring bús homlokom.
Bocsáss meg, hogy mindig elébed állok
s előled a világot elfogom.

INNEN IS ELMEGYEK

(Lásd az z**Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

ESTE A HÁZ ELŐTT

(Lásd a **Gyertek, énekeljünk!** c. kötetben.)

FALUSI TEMETŐ

(Lásd a **Gyertek, énekeljünk!** c. kötetben Falusi temető címmel.)

A KUTYÁM

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

KISKUTYÁM HALÁLA

Kiskutyám, hogy vergődtél az ólban,
már bomlottan félig. De ha szóltam,
megismertél. És vártad és kérted,
hogy segítsek. Nem tettem meg érted.

És reggelre a halál megváltott
és rámhagytál egy bús tanulságot:
annak szabad csak nagyon szeretni,
aki ölni is tud és temetni.

Kapuban már nem várnak, vigyáznak.
Üdvözlete jött elém a háznak,
ha te jöttél. Lelke és hűsége
és szerelme. Most már vége, vége.

Gyanakodva fordulok be, fázva
a közömbös, néma, hűtlen házba.
És az ajtót lassabban teszem be.
Ha bejönnél, az jutott eszembe.

Kiskutyám, hogy sajnáltalak, látod,
hogy oly lentről nézed a világot.
De azóta te vagy magasabban.
Nagyranőttél. Mert én hiszek abban.

Szabadultál a furcsa hüvelyből,
nagy hűséged a kis kutyafejből.
Bejöhetsz az ajtón, elkísérhetsz
a kapun túl. És hozzám is érhetsz.

Kóborkutyák járnak és az éjek
oly ijesztők néha. De nem félek.
Nekem mindegy. Járom a világot
és nem félek. Csak neked kiáltok.

EGY KIS HÁZBAN NÉGYEN

Fáj nekem, fáj, hogy vaktába rombol
a Véletlen és hogy rémítő
pontossággal rombol az Idő.
Hogy gázoljak ki a fájdalomból,
ha tudom, hogy míg egy perc lerezzen,
póruljárnak annyi, annyi ezren.
Hallom én és hallja, aki jól hall,
hogy jajongnak fel, kulcsolt kezekkel!
Egy nagyváros telnék meg ezekkel,
minden percben új s új jajgatókkal.
Nagy, nagy város, ahol minden ajkat
a fájdalom rángat. És mind jajgat.

Hallom, mintha megvolna e város,
hallom ezt a búgó, borzadályos,
halhatatlan kórust! Sose halkul,
változatlan búg sokezer ajkrul.
És a másik város odalátszik:
némán szenvedőké ez a másik.
Még nagyobb, még szörnyűbb. Minden ajkat
legörbít a fájdalom. S mind hallgat.

Fáj nekem, hogy ennyi fájdalom van,
ennél is több a világvadonban.
Fáj nekem a szépség hervadása,
meg hogy apját a fiú elássa,
meg hogy a százévelőtti csókból,
ölelésből, langyos kis kacsókból,
remegő szűz testből mi maradt?
Pár fekete csont a föld alatt.

Egy kis házban ittlakunk mi négyen,
csupa kérdés tölti meg a házat.
Két gyereknek mit is magyarázzak?
s egy asszonynak, aki feleségem?
Egy kis házban ittlakunk mi négyen
és ha kérdik tőlem, hogy mi hogy van,
hogy mi hogy lesz, hogy lehetne jobban,
nem tudok mit szólni.
Szégyen, szégyen.

SZEPTEMBERI ESŐ

(Lásd a **Gyertek, énekeljünk!** c. kötetben.)

VENDÉGEK

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

SZABADBAN ÉLEK

Én a szabadban élek. Tarkahátú
domboldalon magam tapostam útat.
Engem a szél mindennap át meg átfú.
Kifútt belőlem mindent, mit kifúhat.

A fák közt élek, tisztelem a fákat.
Bíráim ők. Előttük nincs hazugság.
Ítéletükbe a szemem nem láthat,
fülem nem érti, egymás közt ha sugják.

A folyóparton élek. A folyóban
a végzet foly. Talán már indulóban,
vagy útban is van a hullám, a hab,
amit nekem meglátnom nem szabad.

ÖREG ALMAFA

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

A HARKÁLY

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben.)

EZÜSTKERT

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

MAJD TAVASSZAL, NYÁRON

(Lásd a **Csók a sötétben** c. kötetben Tavaszvárás címmel.)

KISGYEREKEM A TŰZBŐL MENEKÜLT

Mit tudta ő, mit tudta még,
hogy nem olyan láng az a láng,
amilyen a lámpában ég.
Hanem halálosan falánk.
Nem arra gyúlt, nem arra nőtt,
hogy jobban lássa a sarokban
a bábuját s a bábu őt.
Mit tudta ő, mi ég, mi robban.

Nem látta a rettenetet,
nem látta a piros halált.
Ugrált a láng s ő nevetett.
És a haja is lángban állt.
Égtek a függönyök, a párnák,
fején a bodros, szőke fürt
s a kiskocsi, amibe zárták.
Nevetett. És megmenekült.

Dícsértessék a Tüzek Atyja,
aki tüzet gyújt, tüzet olt
és ha akarja, égni hagyja.
Vele irgalmas célja volt.
Nem azt akarta, hogy a gyermek
megégjen, arcán semmi seb.
Hanem hogy hadd legyen szívemnek
még kedvesebb, százszorta szebb.

Kezében volt már s visszaadta
kis életét a Tüzek Atyja
és most is itt van és kacag rám.
Fejét vállamhoz úgy szorítom,
tenyeremet rá úgy borítom,
mintha a lángot oltogatnám,
a lángot, a piros, kaján,
lobogó lángot a haján.

ÖRÖK HARAG

Az ám, a kedves szomszéd elmaradt.
Egyszer se jött át három hét alatt.

Ezentúl már, úgy látszik, be se nyit.
Valamit az orrára vett. De mit?

Sziszegett a kígyó s ő hitt neki.
A másik meg a fejét törheti.

Töri fejét, töprengő, hallgatag.
Aztán beléun. Hát legyen harag!

És a közös kerítés ajtaját
beszegezik emitt, vagy odaát.

Így válik el két ház a faluban.
A két kastély. Meg aki benne van.

A két ablaksor, egymáshoz közel,
egymás felé bús haragot lövel.

A szőnyeg, mit a lány ablakba rak,
egy-egy kiöltött nyelv. Gúny és harag.

Éjjel a gyűlölet lógatja itt
az ablakokból sárkánykarmait.

És béke nem lesz már soha, sehogy,
csak majd ha ember és ház összerogy.

HARANGOZÓ VAGYOK ÉN

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben.)

OKTÓBERI REGGEL

Mi történt? Kopasz ágak közt ugat
a szél. Az éjjel öngyilkosok lettek
a levelek. Ledobták magukat.
Minden lakója minden emeletnek.

Az ember csak elámul: hova lettek?
Ott lent feküsznek holtan. Dúlt halom.
Mi történt hát, micsoda borzalom,
hogy a halálugrásra vetemedtek?

Csak egy maradt, ott fent, a fa hegyén.
Ijeszti a mélység, társai sorsa.
Még habozik. Sápadva, borzadozva
reszket szegény, reszket szegény.

EZÜSTTOLLÚ MADÁR

Be szépek a nagy hegyek,
fagylalt-óriások!
De elkanalazzák
énelőlem mások.

Be szépek a tengerek,
de nekem csak álom.
Elszívják előlem
arany szalmaszálon.

Be szép lehet Páris is,
meztelen revű!
Nápoly! San Francisco!
s a furcsa nevű

Titicaca tó! De lám,
én csak ittmaradtam.
A Berettyó partján állok mozdulatlan.

A Berettyó partján, a szennyvizes árok
partján, a holt csendben mozdulatlan állok.
Ide cövekelve, át meg át szegezve,
mint az a vénséges vén cölöp, nem messze.
Sorompó volt hajdan, de nincs neki karja,
nem állít meg senkit. Csak a rétek varja
száll rá néha, néha. De az is oly vedlett
a cölöp hegyében, a Berettyó mellett.

Csak ez koronázza. Nem, nem, idejár
egy másik madár is! Szép ezüstmadár!
De ez csak nagyritkán, ő maga is ritka.
Nem tudni, merről jön, ez a titkok titka.
Egyszerre csak itt van, mikor nem is várnád,
a cölöp hegyében csattogtatja szárnyát.
Ezüstös a tolla, ezüstös az ének,
ami torkán csendül és felcsap az égnek.
Dicséri az istent, életet, világot
és hívja a párját.
Ugye hallottátok?

A NAGY ÚT

Gondolok én arra régen már, tudod jól.
Ki kellene vonnom karomat karodból.

El kellene mennem. Neki a világnak.
Mint mikor a fecskék, darvak nekivágnak.

Fájna a vonaton – mihelyt füstje lobban –
fájna az én szívem. A hajón még jobban.

Minél messzebb mennék, annál búsabb lennék,
felrajzana minden búsító szép emlék.

Óriáskerékről, tornyok magasából,
ahová a bámész világjáró csábul,

nem a várost látnám. Őrtálló oromról
nem a tengert látnám, mely alatta mormol.

Minden magaslatról, hova utam téved,
egy kicsi kis falut látnék. Benne Téged.

És ez a kép mindig közelebb lebegne,
minél messzebb mennék, szédítőbb egekbe.

De azért csak mennék, csak tovább, csak fájjon.
Óceánon át, száz mesebeli tájon.

És ha már Északsark jegét is tapostam,
akkor megfordulnék. Haza, haza gyorsan!

És akkor te látnád, mért volt minden utam.
Tehozzád indultam, mikor elindultam.

Teutánad jártam nagy, nagy utak hosszát,
nem mehetek én el Tőled, csak Tehozzád.

TÉLI IDILL

TÉLI IDILL

Irén elájult. Eltévedt az erdőn.
Futkosni kezdett. Félt, otthon kikap.
Egyszerre szörnyen forró lett a nap,
zihált a melle, vert a szíve döngve,
forgott az erdő, ágat keresett,
hogy megfogózzék benne. Elesett,
elájult.

Vékony, kékkötésű könyve
mellé esett a gyantás tobozokra.
Halántékán piros lett haja bokra.

Meleg szobában ébredt. Tiszta, csendes,
fenyőszagú szobában. Sok gerendát
és sok aggancsot látott. Kint a fenyves.
Az ablakcsipkén gyémántfény dereng át.
A fejénél egy férfi könyököl.
Napbarnított arc. Nagy, kemény ököl.

Irén szétnézett, mint aki nem érti.
„Elájult és behoztam" – szólt a férfi.
Irén megrémült. „Jézusmária,
maga kicsoda"? „Az erdész fia."

Csend volt. Meleg csend. Sűrű, nyugtató.
Az órainga lengett. Hullt a hó.

Irén felkelt és elpirult nyakig.
Elmondta, hogy a fürdőben lakik
és szívbeteg és nem soká fog élni.
A szívességet megköszönte sokszor
és menni készült. Várja már a doktor
a szanatóriumban. És a néni.

A férfi nézte, nézte. És a széket
forgatta és szeme villogva kéklett.
„Apámék a szomszéd faluba mentek,
ketten vagyunk a házban. Maga szép,
oly földöntúlian szép, mint a szentek.
És meg fog halni, ha innen kilép.
Maradjon."

Csend volt. Szívdobogtató.
Az órainga lengett. Hullt a hó.

Irén reszketve hátrált. „Nem lehet!”
És messzenézett. Messze. És mosolygott.
Maga elé, soká. Mint aki boldog.
És felrezzent. Némán adott kezet.

Ajtót nyitott. Megállt a küszöbön.
Lehelethalkan sugta: „Köszönöm.”

S a fagyos úton elhangzott a lépte.

PIRIPÓCS

Bocsáss meg, Piripócs. Szeretlek.
Könnyeimből támadt a só,
amellyel marlak. De szeretlek.
Fájón fonódik ez a szó
gúnyképeim köré, keretnek.

ŐMÉLTÓSÁGA

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

SZERKESZTŐ ÚR

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

ELADÓ LÁNY

A zeneszó, mint szürke lé,
úgy ömlik el mindenfelé.
Egész Piripócs benne ázik,
fuldoklik. Átkozzák a forrást,
mely ezt a zajt bugyogja folyvást.
A doktor lánya zongorázik.

Ő már régóta eladó lány
és néha rossz sejtelmet érez:
úgy érzi, nem megy soha férjhez.
Ilyenkor, délutáni órán,
a zongorának nekiül
és döngeti kegyetlenül,
csak úgy rezeg belé az ablak.
Kottából játszik. És a kották
mindig a legdivatosabbak.
De a kottát lapozni szokták
és a dolog úgy volna rendén,
hogy egy huszárhadnagy lapozná,
előkelőn raccsolna hozzá,
ő meg csak biccentgetne szendén.
De sajnos, senkifia nincsen
se idebent, se a kilincsen,
ki ellátná a szerepet.
Maga lapozgat búslakodva,
majd bőszen, hogy szakad a kotta
s a billentyű belereped.

Jó atyja, piripócsi doktor,
mélán hallgatja a zenét,
a fejét félrekapja sokszor,
mintha nyakonteremtenék.
Nézi a lányát, nézi belső,
meleg részvéttel, mint a szerző
a művét, mely nyakán maradt.
Ő meg csak játszik ezalatt,
tíz éve játszik már, de győzi,
hangorkán zúg keze alól.

Az egyetlen, kegyetlen, ősi
unalom indulója szól.

EGY ÚR

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

ÖREG HAJDÚ

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

IZOMEMBER

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

NÉNIKE

Öreg asszonyság, régi fajta
és nem lehet segítni rajta.
Feketében jár és örül,
ha sajnálják. Bús remete.
Mindíg csak a halál körül
forog az eszmemenete.
A temetőbe jár ki mindíg,
ott a vasrácsnak nekidől
és sóhajok között elindít
egy könnyecskét szemeiből.
De ez a könnycsepp, ez a sóhaj,
ez őt magát gyászolja. Ó, jaj,
maholnap ő is itt pihen
és nem eszik több sárgadinnyét,
meg tejbegrízt.
Igen, igen,
a rokonok máris kivinnék,
akikre hagyatéka száll.
A hagyatéka egy rubintkő,
egy kulcsos óra, régi, mint ő,
meg egy zománcos tortatál.
Kire mit hagyjon? Nagy probléma.
A testamentom, mely a néma,
titoktartó szekrényke polcán
egy régesrégi báli foszlány
meg egy strucctoll közt szomorog,
nem mondható még véglegesnek,
azon még változások esnek.
Még úgy fordulhat a dolog,
hogy az órácska, díszdarabja,
nem a húgának jut, Ilonnak,
hanem iksznek vagy ipszilonnak
s Ilon a tortatálat kapja.

Vizitbe csak azért megy el,
hogy lássa: ki mit érdemel.
Nagy értéket, vagy kevesebbet,
vagy semmit. Mert az is megeshet.
Beállít búsan, feketén
és megsértődik. Hazajön,
tollat fog. Arca csupa könny.
Változtat végrendeletén.

NŐK BÁLVÁNYA

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

SOKOLDALÚ EMBER

Sokoldalú egyén. Fogász.
De diplomára nem törekszik.
Azért kihúzza ő, ha tetszik,
a fogat is, ahogy szokás.
Találmányt őriz asztalán:
gránát, amellyel ezer ölnyi
körzetben tud pusztítni, ölni.
Senki se fél, hogy netalán
felrobban. Ő maga se fél.
Tán nem is oly nagy a veszély.
Papírlapot függeszt ki olykor:
„Egyéb elfoglaltság miatt
nem rendel!” – ez a felirat.
Ilyenkor a sportpályán sportol.
Vagyis csak rendez, lelkesít
és szócsövön ő adja tudtul
a verseny eredményeit.
Az egész sportklub tőle buzdul.
De este már műkedvelő,
Gitárt pengetve lép elő,
stancákat énekel. Legelső,
mit bejelent, hogy ő a szerző.
Ha ekkor tűzilárma támad,
azt mondja: „Oppardon, bocsánat!”
És elrohan, hogy tüzet oltson.
Mert tudni kell, hogy Piripócson
ő a tűzoltó főparancsnok.

Láttam őt félrevert harangok
zúgása közt, életveszélyben.
Rogyó tetőn, tűzvészes éjben
hősiesen fecskendezett.
Bámulta a gyülekezet.
Ott is sokoldalú maradt.
A tűzoltókat dirigálta:
„Hé! hó! Ide egy sugarat!
Nem úgy! nem ott! Előre! hátra!”
Majd lekiáltott: „Valaki
a műsort korrigálja ki!”
Újból kiáltott! „Fáj megint?
Vegyen be kérem trigemint!”

GYÁSZOS HÖLGY

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben
Gyászfátyolos hölgy címmel.)

FALUVÁROS

Ez a falu várost evett,
egyszerre kapta be. Hohó,
megjárja az, aki mohó.
Most egy kicsit furcsán nevet.
Bizony, csehül van. Orra vérzik,
feje fáj, gyomra émelyeg.
Természetesen rosszul érzik
magukat benne némelyek.

Mi mindent nyelt a kis mohó!
Aszfaltot, aztán nagy csomó
lámpát, polgármesteri széket,
napilapot, vízvezetéket,
ércszobrokat, egymást előző
autókat, rangos urakat.
Csuda, hogy torkán nem akadt.

A főutcája a nyelőcső,
hol a gombóc, vagyis a város,
az óriás falat besiklott.
Ki is tágult az utca itt-ott,
ami cseppet se volna káros,
sőt üdvös is. Más baj van itt.

Ugyanis az, hogy ez a helység
régen, mielőtt várost nyelt még,
nagyon sok bort magába szítt.
Bort, sört vegyest. Amikor aztán
gombócot is nyelt rá éhomra,
persze hogy felfordult a gyomra.
Ez a válság, ez látszik arcán.
Egyébként rendes volna, formás,
de eltorzítja meghasonlás.

Szegény falu, én értem őt.
Azt sínyli, hogy várost evett
és túlsokat nyelt azelőtt,
szőllőlevet, komlólevet.
Van aztán más baj is, igaz,
mit nem bocsáthatok meg én,
bár nem hibás. Tudnillik az,
hogy engem is lenyelt szegény.

NEM SZERETSZ
1937

[MEGÁLLTAM MA A TÉLBEN...]

Megálltam ma a télben,
nem éreztem a szélben,
hogy szeretsz.

A holdba néztem éjjel,
de nem jött semmi fényjel,
hogy szeretsz.

A párnám sírva téptem,
nem súgta a sötétben,
hogy szeretsz.

Tudom már, kedves, hallod,
tudom, ha be se vallod,
nem szeretsz.

ADD NEKEM A HOLDAT

NYÁRI KÉP

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

TEARÓZSA

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

REGGEL AZ EBÉDLŐBEN

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.**)**

ADD NEKEM A HOLDAT

(Lásd a **Gyertek, énekeljünk!** c. kötetben.)

EZÜSTHÁLÓVAL FOGLAK

De most megjártad, kedves, most az egyszer,
Ezüsthálóval foglak, nem menekszel.
A csillagos ég hálójába foglak,
nekem fogadsz szót, meg a csillagoknak.

Az volt a veszted, mind a kettőnk veszte,
az a csillagos júliusi este.
Kifeküdtünk a csillagfényre ketten,
a zöld kabátot is rádterítettem.
Tücsök cirpelt, aludtak már a fészkek
és én se néztem rád és te se énrám,
csak felfelé, a csillagokba, némán
s a csillagok mély csendben visszanéztek.
Csak a csillagok voltak és mi ketten!
A csillagok közt szálltunk! És ijedten
és görcsösen fogtuk egymás kezét.

És ezt te már nem téped soha szét.

SZÁZEZER SZEM NÉZZEN

A csillagokat kérem, nézzenek rád,
két szemem helyett százezer szem nézzen.
Örök hűséggel és szerelmes-szépen.

Két szemem helyett százezer szem kérdje:
emlékszel-e még a csillagos égre?

És nézzenek vallatva és kutatva,
lelkedbe nézzenek, mint mély kutakba.
És nézzenek rád vádló villogással,
ezerfelől a roppant égi síkon.
És nézzenek rád könnyes csillogással.
Két szemem helyett százezer szem sírjon.

ITT LAKIK Ő

(Lásd a **Gyertek, énekeljünk!** c. kötetben.)

MA KEDVETLEN VOLTÁL

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

KEGYETLEN A SZERELEM

Kegyetlen a szerelem, jaj, kegyetlen.
Megcsókoltam a kezedet a kertben
és eltapostam legszebb tulipánom.
És nem sajnáltam. Egy virág, mit bánom!
Tulipán sok van, csak te vagy egyetlen.
Kegyetlen a szerelem, jaj, kegyetlen.

Később a kertben csókot is raboltam,
sok, sok virág maradt utána holtan.
De bántam is én! Már a késem forgott,
rózsákat öltem. És vittem a csokrot.
Végig az úton piros vére cseppen.
Kegyetlen a szerelem, jaj, kegyetlen.

Hazajövök, sokáig odavoltam,
kutyám ott fekszik a kapuba, holtan.
Éhen veszett. Miattad és miattam.
De bántam is én! Meg sem is sirattam,
keresztülléptem. Május volt, szerettem!
Kegyetlen a szerelem, jaj, kegyetlen!

A házamban mi várt rám? Kiraboltak,
felégettek. Minden szobában holtak.
Apám! anyám! A pokol nyílt meg ottan!
De bántam is én! Ablakot nyitottam,
kinéztem, csak azt néztem, – jaj, kegyetlen
szerelem – hátha arra jössz, Egyetlen!

DIÓFA ÉS SZILVAFA

Szeretném, hogyha látnád... tavaly óta
milyet nőtt, hogy nekilombosodott
a ház előtt a fiatal diófa.

Kétannyi most a gallya, levele,
kinyújtja a nagy, zöld-eres kezét,
a szomszéd fát eléri már vele.

A szilvafát, aki egész más, mint ő.
Törékeny, meddő és szomorkodó.
Olyan mellette, mint egy szép szelíd nő.

Ehhez vonzódik ő. Vonzzák talán
a csillagok is, de szomszédja jobban.
Feléje nyúl és babrál a haján.

Az idén még csak gyengéden cirógat,
jövőre már csókolni fogja végig,
hoz neki párosával friss diókat.

És egyszer majd záporeső szakad,
utána a szilvafa lombja közé
bezuhog a győztes zöld zuhatag.

MARIANN A KÁDBAN

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

NEM SZERETSZ

AZ UTAK

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

SZÁRNYAKAT ADTÁL

Szárnyakat adtál, szárnyakat,
vigyenek csillagos magasba.
És csillagot is adtál hozzá,
hogy a szárnyakat csalogassa.

Aztán a szárnyamat letörted,
a csillagokat letörölted
és a szívemet a kutyáknak
dobtad, a kutyáknak.
És most rágnak, rágnak.

BÚCSÚZTATÓ

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

TE MÁR SEHOLSE VAGY

A kezedet már nem adod,
a szádat nem adod
és a ruhámon nem hagyod
az édes illatod.

Álmomban is, jaj, mindig oly
hideg vagy, csupa fagy.
Már elhagytál álmomban is.
Te már seholse vagy.

És egy sírdomb, egy hamvveder,
még annyi se maradt.
Te már seholse vagy, se föld
színén, se föld alatt.

Csak nézek és találgatom,
hol az én kedvesem.
Álomban, ébren egyre csak
keresem, keresem.

Mert megvan ő, tudom, tudom,
csak elmaradt, de hol?
És addig, addig keresem,
én se vagyok sehol.

Valahol együtt járhatunk,
talán egy régi nyár
kanyargó, kedves útjain,
a régi, régi pár.

A hídon túl kis gyalogút,
kökénybokrok szegik,
ott mennek ők! Hogy szeretik
egymást! Be jó nekik!

TŰZ

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

PÁNIK

A töltésen, biciklin, vad iramban,
meztelenül,
zöld ingem a kezemben, úgy rohantam,
mint aki a világból menekül.

Akkor szakadt el a szádtól a szám,
a kezem a kezedtül
és sose perzselt még olyan veszettül
a nyár. Tüzes pernyéjét fútta rám.

Baloldalt vékony füst szállt a magasba,
dobálták rá a gallyat, meg a szöszt.
Egy nénike jött a saláta közt,
fakó fejkendő és fedeles kaska.
Egy asszony gyomlált, babrált a tövekkel,
öreg vasutas ingujjban kapált,
valaki messze-messze kalapált
és egy szekér ment, tengericsövekkel.

Nem értettem. Micsoda őrület!
Hát mért nem hagyják ott azt a tüzet,
mért nem szaladnak szét, ahányan vannak,
mért nem dobják el a kapát, a kaskát,
a kalapácsot, mindent és rohannak
óbégatva a réten szerteszét!
Mért nem fordítja fel a szekerét
a szekeres a piros garmadával!
Hogy nem ragadja őket is magával
ez a pánik!
ez a pánik!

ŐSERDŐ

Százezeréves terebélyek,
bozótok, csalitok,
százezeréves ez az erdő
és benne a titok.

Homályos erdő, sűrű indás,
forró és fullatag,
csak csúszni lehet itt, mezítlen
testtel, mint a vadak.

És hallani sok tarka trillát
és sok fekete neszt
és egy-egy inda meg-megindul
és szisszenés ijeszt.

És néha azt se tudni, csend ez,
vagy fülsiketitő
zúgás. És dél van-e, vagy éjfél?
Itt megállt az idő.

Birkózom óriás indákkal
és megfog egy hurok
és nem tudom, kígyó, vagy inda.
És meg se mozdulok,

csak állok, bámulok meredten
és az indákon át
soká, soká virágnak nézek
egy vad tigrispofát.

Szorít a kígyó, néz a tigris,
most már mi lesz velem?
Ó, szörnyűszép erdő! Halálos,
halálos szerelem!

BIVALYOK A KERTBEN

Betörtek a bivalyok
a liliomos kertbe,
a tulipános kertbe!
Jaj a kertünk, a kertünk!
szerelem boldog kertje!

Bedöntötték a kerítést,
benyargaltak recsegve-
ropogva, iszonyúkat
horkantva, undok szörnyek.
És mindent összedúltak.

Kioltották a pirosat,
a kéket, a fehéret,
lilát, sárgát, ezüstöt,
minden színét a kertnek.
Csak a fekete nyüzsgött.

Liliomok, tulipánok
úgy hulltak el szegények
némán, vértanu-módra.
Csak a rózsák harcoltak,
százszor is felcsapódva.

Pillangók, madarak
elszálltak és gubancos
kutyák ugráltak, zengett
a kert. Kutyák, bivalyok
szaggatták szét a csendet.

Romokban a lugas,
kettőbe tört a kis pad,
kettőbe tört a nyárfa,
a hold is a fahegyről
repedten hullt a sárba.

Jaj, nem megyünk ki többet
tulipánt simogatni,
liliomot szakítni!
Az a kert minekünk már
csak feketét fog nyitni.

A virágágyainkból
mi lett! Halálos ágya
szegény liliomoknak.
Ott most bivalyok hálnak.
Alusznak és szuszognak.

A KORBÁCS

Csak ez a csontot csavaró
és véremet faló
pokoli kín, csak ez maradt.
Ez még tőled való.

Ezt még te küldöd, ezt a kínt,
ezt még te üzened,
ezen keresztül visszajársz,
ott les a zöld szemed.

Ez még veled, a repdeső
hangoddal felesel.
Ameddig engem ez a kín
cibál, velem leszel.

Kegyetlen korbács ez a kín,
kezedben a nyele,
húsomba tép az ostora!
jaj, mit fontál bele?

Akarom, hogy verj, akarom,
mert nincsen egyebem!
Csak ez a korbács, ez a kín,
a borzasztó sebem!

Akarom, hogy verj, mert velem
lihegsz, míg kínozol!
Mert ez a korbács összeköt
veled, ez a pokol!

Te már eldobnád szívesen,
már éget a nyele,
de én arra ítéltelek:
örökké verj vele!

SOKAT HAZUDTÁL

Sokat hazudtál, túlsokat.
A csillagok, kicsik, nagyok,
azok se voltak csillagok.
A hazugságaid ragyogtak.

A hazugságaid, azok
hemzsegtek a lombok között,
a hazugság esküdözött
a tücskök cérnaszál szavában.

Kikeltek hazugságaid,
kigyúltak a fejed felett,
egyszerre minden tele lett
hazugsággal. És én is, én is.

Hazudtam én is. Nem is én.
Belőlem is, te jól tudod,
a hazugságod hazudott.
Már nem lehetett nem hazudni.

Egy tiszta tó, az volna jó!
Beugrani meztelenül,
mint aki tűzből menekül,
lebukni és kikelni tisztán.

Napra feküdni csillogón,
nem takarózni semmivel,
bárányfelhőkbe nézni fel
és nem hazudni... nem hazudni...

VÁRTALAK EGY ÉVIG

Vártalak egy évig,
hol voltál egy évig?
Én egyhelyben álltam,
úgy vártalak, végig.
Álltam és nem néztem
se jobbra, se balra,
csak ahonnan téged
vártalak, csak arra.

Szálka a kezemben,
semmihez se nyúltam,
szálka a szívemben,
még mélyebbre szúrtam.
Nem ettem, nem ittam,
csak álltam kábultan
én nem is aludtam,
csak el-elájultam.

Leveleket hoztak,
nem volt betű benne,
ha beszéltek hozzám,
mintha álom lenne.
Hívtak, menjek haza
és kézen is fogtak,
mit mondhattam nekik,
boldogtalanoknak!

Egyszer egy virágos
ág arcomba vágott,
a tavaszból ennyit
láttam, ezt az ágat.
Később egy szál levél
csüngött róla félve,
onnan tudtam én meg,
várlak már egy éve.

Nagy fa kidült volna,
torony eldült volna,
én csak álltam, álltam,
szomorúság tornya.
Álltam és nem néztem
se jobbra, se balra,
csak ahonnan téged
vártalak, csak arra.

A VERSEK NEM HISZIK

A verseim nem tudnak róla semmit.
Azok még most se vállalják a vádat.
Én elhiszem, de nem hiszik a versek,
csak fájdalom van bennük és imádat.
Én a szemedbe mondom, de a versek,
azok nem mondják a hátad mögött se.
Szájukba adnám, nem mondják utánam
és nincs hatalom, ami rájuk kösse.

Pedig ők tudják jobban. Okosabbak,
mint én. Te még nem érted ezt a dolgot.
Tőlük tudtam meg azt is, hogy szeretlek,
az egyik oly különösen mosolygott.
A vers, ha tudnád... azt nem én csinálom,
az megvan. A költő, ahogy neveznek,
a költő senki, semmi. Csak fogadja
a verseket, akik hozzá eveznek.

Honnan is jönnek? Örökkévalóság
hajósai ők. Esti szürkületben
érkeznek lassan, hallgatag dereglyén.
Futok elébük, kérdezem ijedten,
mit tudnak rólam és mit tudnak rólad.
Ott az igazság, ott az ő szemükben,
az ő szavukban! Ők nem tudnak róla,
ők nem hiszik el, hogy rossz vagy és hűtlen!

PILLANGÓ HALÁLA

Minek bántottad? Rosszul tetted.
Keservesen fogod megbánni.
A szép pillangót leütötted.

Virágoknak volt a bolondja,
azt hitte, hogy te is virág vagy,
körülkeringett hát rajongva.

Szép volt aranyos tündöklése,
szép voltál az aranykörökkel,
de te nem hagytad élni mégse.

Te a pillangót leütötted.
Most már ki fog köröket írni,
aranyköröket körülötted?

Körüllebeg majd új imádat,
de aranypillangó csak egy volt,
csak ő gyújthatta glóriádat.

Neki már vége, szárnya csorba,
búcsúzik egy utolsó körrel,
aztán lábadhoz hull, a porba.

A KÉT SZEMED SZERETETT LEGTOVÁBB

A két szemed szeretett legtovább.
Be furcsa szerelem.
A szád már néma volt, de a szemed,
az még beszélt velem.

A kezed már hideg volt, jéghideg,
nem is adtál kezet,
de a szemed még megsimogatott,
nálam feledkezett.

És lándzsákat tűztél magad köré
hideg testőrökül,
de a szemed még rámleselkedett
a zord lándzsák mögül.

És ellebegtél és csak a hegyes
lándzsák maradtak ott,
de a szemed mégegyszer visszanézett
és mindent megadott.

A két szemed szeretett legtovább,
még mostan is szeret.
Még éjszakánkint zöldes csillaga
kigyúl ágyam felett.

HULLÁMJÁTÉK

Számoltad-e, hányszor rohantam el már?
és mindig úgy, hogy vissza se jövök.
Örökre mentem el ma is. Örökre!
Pedig csak egy örök:

csak ez a hullámjáték. Jön a hullám
és elvisz és annál semmise jobb,
elmenni tőled! Aztán visszazúdul
a hullám. Visszadob.

Most is jövök, jövök, mert hoz a hullám.
Én már nem is küzdök velük. Hagyom,
vigyenek, hozzanak. És azt se bánom,
ha szánalmas nagyon.

Egyszer eszedbe jut majd, hogy marasztalj,
majd akkor megfogsz egy hideg kezet
és akkor rá fogsz jönni, hogy már régen
csak holttest érkezett.

A FÁK KÖZT

Virágos fák közt virítottál
habos fehérben,
virágszirmok peregtek,
ha hozzád értem.

Didergő fák közt dideregtél
az őszi dérben,
hideg havak peregtek,
ha hozzád értem.

TE NEM IS TUDSZ RÓLA

Te nem is tudsz róla,
még sokszor eljöttél
egy utolsó szóra.

Ott vártál a réten
és mellém szegődtél
némán, észrevétlen.

Összeért a vállunk,
akkor vettem észre,
itt vagy. És megálltunk.

Néztem a szemedbe
és elkezdtük egymást
vádolni remegve.

Ó jaj, ki mit vétett,
arról perlekedtünk
és róttuk a rétet.

És százszor elváltunk
és nyomban utána
megint csak ott álltunk.

Soha ilyen párt még:
csatáznak a réten
s az egyik csak árnyék.

Ezerszer ütköztünk,
két éven keresztül
folyt a nagy per köztünk.

Vad dühvel, sötéten
és néha könnyek közt
és mindig a réten.

De egy idő óta
nagyokat hallgattunk,
elrekedt a nóta.

Azért együtt voltunk,
csak már nem beszéltünk,
némán bandukoltunk.

És nem is oly régen
magamra maradtam
egy este a réten.

EZ AZ A HELY

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

ÍGY VOLT

Zuhantál és elkaptalak,
ruhád csücskénél és a vak
mélységbe fejjel lefelé
csüngtél és én tartottalak,
a rácsnak rogyva, görcsösen,
öt ujjal, kínnal és dühvel.
Egyetlen szörnyű akarat
volt bennem: nem engedlek el!

És megvirradt és este lett
és jöttek őszök, tavaszok
és még mindíg tartottalak
és már harmadszor havazott
és még mindig tartottalak
és sugtam lázas szavakat
és az öt ujjam majd letört
és a ruhád szakadt, szakadt.

Hogy volt tovább, nem is tudom.
Egyszer csak elmúlt az egész.
Kiszállt belőlem az a láz,
az a vad, gyilkos rettegés.
Itt állok az erkélyen és
az élet zúg a köruton
és a felhőkbe nézek és
nem is tudom... nem is tudom...

ÁRADÁS UTÁN

Vannak szerelmek, vannak árvizek,
vannak hasonlatok,
amikben én hiszek, szentül hiszek.

Nem furcsa ez, mondjátok? Itt ülök,
emésztem magamat
és egyszer csak nagyon megörülök.

Mi volt az? Semmi. Csak egy villanás,
utána hirtelen
más lettem. Nem a régi, újra más.

Árvíz után a Berettyó-vidék,
erre gondoltam én,
vigasztalóbb ez, mint kegyes igék.

Egy eltorzult táj, csupa sár, iszap,
alig ismerni rá.
De íme, felsüt a tavaszi nap,

kihajtanak a bokrok, ott terem
a kis zöld félsziget
és ott a régi part, megismerem!

Ott van tavalyról minden zegzuga,
meg a kis gyalogút,
hát az is megkerült! milyen csuda!

És talpra állt a tengermosta rét
és a fűszál, a sás
még dacosabban veti fel fejét.

Így láttam egyszer. És ma délután
erre gondoltam én
iszapos arccal, áradás után.

És arra, hogy vannak hasonlatok
és vannak árvizek
és hogy iszapba mégse fúlhatok.

Egy villanás volt csak. Fölemelem
fejem, legyőztelek,
nyúlós iszap, nyavalyás szerelem.

PIROS HÍD

PIROS HÍD

Égőpiros trikóban voltál,
égő homokban, égő napban
játszó kedvvel hátrahajoltál.

Egészen hátra, két kezedre
és úgy maradtál. Karcsú tested
híddá feszült, meg-megrezegve.

Eleven híd! Pillére barna,
íve piros! Ó, hol a mélység,
mit ez a híd át ne hidalna?

Köszönöm, hogy kedvem kerested,
ó, köszönöm, hogy így köszöntött
a te tizenhét éves tested.

Köszönöm ezt a piros hidat!
Hogy vágyaim rémült csapatját
erre a piros hídra híttad!

Nem féltem őket mától fogva:
az életmentő hídon járnak,
a piros hídon, szívdobogva!

ÉVEK, ÉVEK, ÉVEK

(Lásd a **Gyertek, énekeljünk!** c. kötetben.)

JÁTÉKPAPUCS

Játékpapucs, egész pirinkó,
mint két mogyoróhéj, csak annyi.
Szíves ajándék, Rózsi adta,
adni akart valamit, adni.

Ügyelt rá, túlsokat ne adjon,
nehogy még szemrehányás érje.
Nem is kapott ő szemrehányást:
egy csókot a kezefejére.

Szegény lány ő, kevés a pénze
és oly kevés évei száma,
tizenhat évet vall be Rózsi,
de inkább még megtoldja máma.

Kevés az éve és a pénze
s most ezzel is szegényebb lett ő,
zsinóron függő kis papuccsal,
ha oly kicsi is mind a kettő.

Hazulról hozta, nem most vette,
emlékei tapadnak hozzá
és biztosan nagyon szerette,
többet ér, mintha boltból hozná.

Ki tudja, tán tombolatárgy volt,
ambó! De most főnyeremény lett!
A kis papucs mikor enyém lett,
egyszerre nagyra nőtt és fénylett!

Ilyen apróság hogy megnőhet!
Két kis papucs hogy felragyoghat!
Ó, köszönöm. Nem is adhattál
ennél kisebbet és nagyobbat!

SZÉLCSEND

Állt a csónak,
heverésztünk benne.
Fölöttünk a kék ég
végtelenje.

A Balaton
nem vetett egy ráncot,
mint üveglap, izzott
és szikrázott.

Az evezők
– be se húztuk őket –
azok most oly tisztán
tükröződtek.

Messze rezgett
a part, ködlepetten
és sehol egy lélek,
csak mi ketten.

Heverésztünk,
hallgattunk, figyeltünk,
egy kis kacsa feltűnt,
újra eltűnt.

Egy vitorla
látszott elmosódva,
el nem mozdul onnan
már mióta.

Harangszó szállt,
de oly végtelen halk,
mintha csak álmodnánk.
Az is elhalt.

Nagy, nagy csend volt,
elmerültünk benne.
Ha most vihar jönne,
hogy is lenne?

Ezen akkor
hosszan eltöprengtem.
Én menteném meg őt,
vagy ő engem?

Nem jött vihar,
állt a csónak csendben.
Mégis megmentettem.
Ő meg engem.

GYERE CSÓNAKÁZNI

Közel jött a Badacsony,
még vihar lesz máma.
Kezdi már a Balaton,
fodros a hulláma.
Gyere, kedves, csónakázni,
nézd a csónakot:
mint a csataló, ha kürtszót
hall, oly izgatott.

Gyere, kedves, oldjuk el
és szökjünk meg rajta,
nem úgy, ahogy más szökik,
nem a túlsó partra.
Ott se lenne jó, egyetlen
part se jó nekünk,
mert mi éppen mindenféle
part elől szökünk.

Szebb világ az amoda,
az a mi világunk,
ahol minden dül-borul,
ameddig ellátunk.
Ott vagyunk mi biztonságban,
csak ott egyedül,
ahol minden pillanatban
minden összedül.

Kerekedik már a szél,
beborul, sötétül,
evezni se kell, repül
a csónak anélkül.
Visszafelé lesz nehéz majd,
de az kell nekünk!
Gyere, kedves, csónakázni,
hátha ottveszünk!

MEGYEK HOZZÁD

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben Hozzád megyek címmel.)

AZ UTOLSÓ KALAND

A késő nyárban, a nagy fűzfa mellett,
mikor a csónakot parthoz kötöttem
és a Berettyó tükre megdidergett
és a bozótban megszisszent mögöttem
az ősz, én akkor a haldokló nyárban,
meztelenül a vérvörös sugárban
arra gondoltam, lesi már az embert
az ősz. Tán ez volt utolsó kalandom.
Kár volna ezt a bronz-színt visszaadnom,
nem kellene bevárnom a novembert.

Csónakba ülnék, nem vinnék lapátot,
ez a csipetnyi holmi, ez se lenne,
ami rajtam van. Úgy szállnék a lenge
ladikba, ahogy Isten elbocsátott.
Eloldanám a láncról, menne, menne
és forgolódna, ahogy kedve tartja
és a nap búcsúcsókja égne rajta
és benne a Berettyó meztelenje.

Korsót merítne egy piros parasztlány,
elengedné a korsót, két ijedt szem,
egy vad sikoly. A csónak! Benne fekszem
arcra borulva. És a csónak alján
meggyűlt a vér. A korsó körbefordul,
gazdája meg sikongat, mintha ölnék
és dobban a föld és fölzeng a környék,
ijedt arcok buknak ki a bokorbul.
Futnak utánam kétfelől a parton,
nagy sereg ember és közbül a csónak,
viszi a víz, neki a fordulónak,
benne piros vér, rajta piros alkony.
Hozzám szegődnek, kétfelől kísérnek
és egyre többen vannak, egyre többen,
valami nagy gyász a szívekbe döbben
és a falun túl felzendül az ének.
Öregek, ifjak és kapák és korsók
és énekszó s egy csónak, vérbe festve.
Megyünk, megyünk. És az úszó koporsót
kíséretével elnyeli az este.

BOCSÁSS MEG
1941

[AZ ÁGYBÓL, DÉLELŐTT...]

Az ágyból, délelőtt
fohászom az egekbe fölremeg:
Úristen, adj erőt,
hogy szeghessem kötelességemet.

Ne járjak, mint a pontos óragép
és mint a ló, mely ostorszóra lép.

Ne rakódjék rám, mint nyálkás pete,
vén csámcsogók nyálkás dicsérete.

Ha látom fent a Göncöl szekerét,
hét csillagát hadd szórom szerteszét.

Ne lássak én szekeret, rudat ott,
ne lássak számokat, csak csillagot.

Úristen, adj erőt, fent és alant
ne lássak számokat, csak számtalant.

Ne kettőt, hármat, melynek más örül,
a végtelent lássam magam körül.

Ne tudjam, melyik szám alatt lakom,
zörgessek minden ajtón, ablakon.

ÚJ VERSEK

SZERELEM

Alattvalód vagyok én,
szörnyű törvényeidet tisztelem,
titokzatos arcú, borzas hajú,
szépséges, mindig meztelen királynő,
Szerelem!

A te országodban te vagy az isten.
Teremtő, rontó. Termékenyítő.
Te szabod meg, kerekét hajtsa frissen,
vagy lassan, vagy megálljon az Idő.
Arcra borul előtted a te néped,
a forró testét fekteti elébed,
hogy sétaidőn szőnyeged legyen,
meleg, csiklandós talpad végiglépked
a szemérmetlen rajzú szőnyegen
és boldog az, ha sárga, ha fehér,
ha barna bőrű, akit a te lépted
villámütése ér.

A te országod fullasztó meleg,
ruhát nem tűr a test, elfúlva tátog
a száj. Hatalmas tűztorkú virágok
lángolnak, kába illat őgyeleg.
Ámokfutók hazája ez. Lihegve
száguldanak, kezükben a gyilok,
őrjöngve mártják ártatlan szívekbe,
útfélre rogynak a bús mártirok.
És ennek így kell lenni és ez így jó.
Amikor ölnek, törvényt tesznek ők,
ámokfutók itt a törvénytevők,
véreskezű, dühödt ámokfutók,
akiket ajkukon mart meg a kígyó,
a te kedvenc mérgeskígyód, királynő,
A Csók!

A te országodban, királynő,
minden a feje tetején.
A te országodban, királynő,
bűn az, ami másutt erény.
Ott a jóságot megölik,
ott a hűséget kerékbe törik,
a szeretet kardélre vettetik,
a béketűrést élve temetik.
A te országodban, királynő,
megölnek minden védtelent,
a te országodban, királynő,
rajtad kívül semmi se szent!

Alattvalód vagyok én,
szürnyű törvényeidet tisztelem,
titokzatos arcú, borzas hajú,
Szépséges, mindig meztelen királynő,
Szerelem!

HULLÁMOK

Be szép az a hullám, a hegyek hulláma,
a Balaton mentén karikázik végig,
mintha a Balaton csapna fel az égig.

Meg ezek a nyüzsgő, igazi hullámok,
ezek is be szépek. Meg az a magános
lilaszín felhő is milyen szép hullámos.

Ahová csak nézek, csupa, csupa hullám,
ha lehetne, mindig, mindig ezt bámulnám.
És tudod-e melyik itt a legszebb hullám?

Az itt van előttem, itt közel. A csónak
padján szalad végig. Ez a legszebb máma.
Az elnyúló tested gyönyörű hulláma.

KATICABOGÁR

Ilonka, téged nem felejtelek.
Tizenöt éves voltál, még gyerek,
a Balatonon együtt csónakáztunk,
egymás köpenyét vettük fel, ha fáztunk.
Én szerelemből lábadoztam éppen,
kicsit még lázas voltam, bús a képem,
rossz volt nekem. Te hoztad el az első
mosolyt a zűrzavarba, frissen feslő
barackvirág, napfényben meglebegve.
De neked ezt nem mondtam a szemedbe.
Neked azt mondtam: gyere csónakázni!
ez ékesebben hangzott, mint akármi.

Lányom lehetnél, kötekedtem egyszer,
amikor éppen láblógázva fekszel
a csónak orrán. Erre talpra állasz, –
jó lesz vigyáznom! csattan fel a válasz,
belöksz a vízbe, ha ilyeket mondok.
Pedig nem mondtam én akkor bolondot.

Ma is a számban még a szavad íze.
Utána fejest ugrottál a vízbe.

Szép volt az ugrás, barna villanás,
egyszínű volt a tested a trikóddal,
a kiáltásod hajnali rigódal.
Jó volt a tréfa, ezt se tudja más:
elnyelt a víz és elsimult fölötted,
aggódni kezdtem, fel se jössz talán,
de lám, a csónak tulsó oldalán
azóta már te régen felütötted
fehérsapkás, játékos fejedet
s az aggodalmam onnan neveted.

Úszkálni kezdtél szép hosszú, hasító
mozdulatokkal, simán, mint a kígyó,
de bukdostál is közbe kacsamódra,
örvényt kavartál fújva, forgolódva,
hanyatt lebegtél, rólam már egészen
elfeledkezve.

Én meg azalatt,
nehogy egy élet csúfosan enyésszen,
meg tán azért is, mert úgy jártam én is,
kifogtam a lapáttal egy szegény kis
kapálózó katicabogarat.

Kifogtam, szárongattam a padon,
párját is hozza már a Balaton,
még ott is egy! még egy! egyszerre három!
az egyik, az megadta már magát,
ez itt még él, megy érte a lapát,
ó, kis ügyetlen! Eltünt. Nem találom.
A másik hol van már? nem érem el,
utána evezek, annyit megérdemel.

Belehevültem most már a dologba,
veled nem is gondoltam, meglepett,
mikor a csónak mellől mosolyogva
nyújtod fel a vízgyöngyös öklödet.
Fogózkodik az egyik kéz, a másik,
az meg nyilván az én kezemre vár,
odatartom, kezemfejére mászik
a tiedről a katicabogár.

A te kezed, meg az enyém,
együtt a csónak peremén,
az volt a híd élet, halál között.

Féllábbal itt, féllábbal ott,
szegény bogárka, félhalott,
megállt, pihent, aztán törülközött.

Mi meg vártuk türelmesen,
én nem sürgettem és te sem,
hogy szedje már a lábát, szedje már.

Tartottuk jól a hidat és
nem is volt rajta semmi rés,
megmenekült a katicabogár.

A FÁK MEGNŐTTEK

A fák megnőttek. Meg bizony, magasra.
A fenyőfák a ház mögött.
A múltkor még kezemben volt a bojtjuk,
kicsúszott onnan, megszökött.
Hogy eshetett az, hogy nem vettem észre?
hogy így elváltunk, ők meg én?
hiszen rajtuk volt a szemem örökkön,
a fákon, meg a fák hegyén.

Megcsaltak engem a fák. Elhitették,
hogy ők is, mint én, tétlenek
és mozdulatlanok és a jövőre
nincs gondjuk, csak merengenek.
Ott köztük az idő is mozdulatlan,
azt hittem én, könnyenhivő.
Most álmélkodva nézek a magasba.
Hát mégse állt meg az idő.

ESTELI LÁTOGATÁS

Szeretek én arra menni,
ahol te lakol,
nem megyek én arra nappal
csak napnyugtakor.

Nem megyek a rendes úton,
ott a Balaton,
nekivágok viharjáró,
öreg csónakon.

Nekivágok és mikor már
messze tűnt a part,
akkor fordul csak a csónak,
lassan jobbra tart,

és a parttal egyvonalban
megy, megy, mendegél,
elmarad a fenyveserdő,
mingyárt itt a cél.

Fák között egy háztető van,
azt keresem én,
előtte egy nyurga nyárfa
a part peremén.

Látszik is már az a nyárfa,
én csak evezek,
míg a háztető, a nyárfa
szemköz nem rezeg

víz felett, a messzeségben,
mint a délibáb
és akkor megáll a csónak
és nem megy tovább.

Onnan nézem én, a vízről
azt a háztetőt,
azt a nyárfát. Itt vagyok most
házatok előtt.

Itt előtte, csak jó messze,
köztünk vízözön,
amitől a távozó nap
éppen elköszön

és vértenger lesz belőle,
majd könnyóceán
és te ott vagy, túl a könnyes
Óperencián.

Olyan messze van a part most,
a fény is apad,
nem látszanak a bozótok,
se a kis fapad,

nem látszanak a fabódék,
se az alakok,
te se látod, ha ott vagy is,
hogy én itt vagyok.

Kié lehet az a csónak
s aki benne ül,
mit akarhat, hogy tudnád azt
onnan messzirül?

Nem is hozzád jöttem én most,
lánynézőbe, nem,
nem akartalak én látni,
csak hát, istenem,

szeretek én arra járni,
ahol te lakol,
csak azt tudjam, csak azt sejtsem,
ott vagy valahol.

Jó volt jönni, jó itt lenni,
azt a nyurga fát,
azt a háztetőt elnézni
a homályon át,

megvárni, míg besötétül
ég, föld, Balaton,
sötétben is még itt ülni,
sötét csónakon.

PILLANAT

Volt azért egy pillanat,
ha nem is több annál.
Elrepült a pillanat,
te is elsuhantál.

Megszökött a szerelem,
úgy ahogy jött, égve,
lobogva, még idején.
Azért nincs is vége.

A HORGÁSZ

Nézd az öreg horgászt, persze, most is ott van,
ott ül a nádasban megátalkodottan,
egész nap ott kuksol hosszúlábú székén,
szegény ki halakat csak nem hagyja békén.
Akármikor nézel arra, mindig látod
ott a nádas szélén azt a kék kabátot,
nagy szalmakalapja, mint csúnya nagy lepke,
örökkön-örökké ott lebeg felette.

Mások csónakáznak, úsznak, mártakoznak,
ő hogy vegye hasznát a nagy Balatonnak?
Úszkálna, de csúzos, nem is elég bátor,
evezni meg nem tud a roppant hasától.
Hát mitévő legyen? Beül a nádasba,
kis halakat öldös, hogy majd elmondhassa,
miközben a tejbe kiflivéget áztat:
„Hiába, legszebb sport mégis a horgászat!”

Fiatal halakat öreg halak intik:
ne ússzatok arra, ott az öreg mindig!
Mégis az a vége, horogba harapnak,
nagy, nagy örömére a szalmakalapnak.
Ha ő maga nincs is, ott van a csalétek,
messziről is nyújtja a horgot felétek,
kis halak, nagy halak. Mert csak akkor boldog.
Akkor is horgászik, ha az ágyban hortyog.

De jó volna egyszer, holdvilágos éjjel,
mikor magas székén terpeszkedik kéjjel
az a vén gézengúz – mert éjjel se hagyja
nyugton a halakat, akkor gyűl a nagyja –
de jó volna, mondom, egyszer, holdvilágnál,
mikor ijesztően nagyra nő a nádszál,
nagyra nő a nádas szélén a vén csónak
és fekete polip-karok rángatóznak
a vizen, árnyékok, amelyeket messze
elnyújtott a Hold, hogy a horgászt ijessze
s a víz acéltükre síma, mozdulatlan,
de úgy megfeszül most, hogy szinte elpattan
és hiába olyan világos az éjjel,
teli van titokkal, remegő veszéllyel,
különös neszekkel, mind oly érthetetlen,
maga a horgász is sokszor összeretten –

de jó volna akkor óvatosan lépve
mögéje kerülni, trónja közelébe,
lehajolni, hogy a vizet érje ajkam,
megszólalni lentről, háta mögül, halkan,
hogy ne tudja, vajjon a nádas lehelte
a hangot, vagy a víz, megölt halak lelke!

Hát még amit akkor suttognék, a jóslat!
horgász nem is hallhat annál borzasztóbbat!

Világos nappal is megrendülne mélyen,
hát még ilyen baljós, boszorkányos éjen!

Hátra se merne ő fordulni a székén,
moccanni se merne, olyat mondanék én!

Kajla horgászbotját két marokra fogva,
válla közé húzná fejét fogvacogva,
fülében a jóslat, túlvilági morgás:

a horgászból hal lesz, a halból meg horgász!

ÜZENET

Gyors a madár és gyors a felhő,
gyorsposta nem kell most nekem,
a kis csigára bízom inkább,
vigye el az üzenetem.

Fűszálon kúszva, porban csúszva,
csigabiga menj, hírvivő,
a nagy tavat kell megkerülnöd,
a nagy hegyet, ott lakik ő.

Évek múltán, ha odaérsz majd,
lesd meg, mikor a kertben ül,
mikor nincs senki a közelben,
csendesség van a ház körül.

Csigabiga, bújj elő akkor,
add át a bús üzenetem,
mondd meg neki, te vagy a postás,
tőled üzenem: szeretem.

DAL EGY MORZSÁRÓL

Mellettem ült ebédnél,
nem voltunk egyedül.
Én boldogságban úsztam,
itt van, mellettem ül.

Csípett a kenyeremből,
ez néma vallomás.
Kezemre morzsa perdült,
azt se dobhatta más.

Hogy eltalált a morzsa,
be rég volt, istenem.
De erre még emlékszem.
Csak erre. Többre nem.

LEPKÉK A DOBOZBAN

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

(Néhány szó a kislányomhoz)

BOSZORKÁNYÉGETÉS

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

FURCSA VENDÉG

FURULYASZÓ

A szőlődombon jártunk. Sárga villák,
levélzöld kertek és árnyékba bútt
fehér házak közt kanyargott az út,
szirmok fakadtak és tavaszi trillák.
Zöld kockákat szegett a drótkerítés,
belül kotlóstyúk, kis malac, tehén
és hápogás, zsongás, szamárnyerítés,
alvó komondor az ól tetején.

Oly jól esett a kertek üde zöldje
s az illatos szél, mely arcunkba fútt
és görbült, fordult, kanyargott az út
és mentünk, kisujjunkat összeöltve
és válogattunk, melyik volna jó,
fehér kis ház, vagy sárga nyaraló,
kis kert kazallal, vagy a nagy gyümölcsös,
hol kecske dörgölőzik a fatörzshöz.

Emelkedett, ereszkedett az út
éreztünk akkor egy csepp mélabút.
Az út előttünk és az ég felettünk,
nekünk bizony nincs házunk, kiskapunk,
a zöld kockákból egyet se kapunk,
az úttal együtt mi is kintrekedtünk.

Emelkedett, ereszkedett az út
és térült, fordult és görbült az út
és a szívemben felfakadt a bánat,
felzendült és zenélt magamagának,
mintha gondtalan kis furulya búg.
Másé a ház, a kert, a föld, a jószág,
másé a szőlő, a lugas, a rózsák
és minden, minden...
és enyém az út.

FURCSA VENDÉG

Zongoraszó szűrődik valahonnan,
mint bő eső, tetőn és falakon
és friss rózsákra buggyan a szalonban.

Régóta hallgatom, hallgatagon,
régóta meg se moccan már a szende
ütemek közt meghajló alakom.

Legjobb lesz így maradnom és merengve,
tűnődve a kilincset, kulcs vasát
bámulnom, államat támasztva, csendbe,

mint bronzfigura, holt tárgy, furcsaság.
Ezentúl én már mindig ezt csinálom,
nem hallom, ha beront a társaság,

lármája és nyüzsgése már csak álom
és nem zavarnak a bámész szemek,
csapongó szoknyafodrok, házibálon

és ha szólítnak, pillám se remeg
és a fülemben mindig az a halk hang,
azt hallom én, a szende ütemet,

a zongoraszót, ami még itt lappang,
pedig elzendült régen és a kéz
elporlott és a húr kettőbe pattant.

Dong, bong a dal és bűvöl és igéz,
annak vagyok én rabja, de milyen rég,
minden tagom olyan nehéz, nehéz.

Megszoknak lassan, mintha itt se lennék,
mint egy szobrot, kitömött madarat.
Csak néha mondják: itt egy furcsa vendég,

elmélázott és szépen itt maradt.

ÉJFÉLI ZSOLTÁR

Ne lássam a szelídkék Adriát,
ne lássam az őrjöngve hahotázó
szurokszín tengert, sem a nagyvilág
forgalmát, milliónyi árboc-zászló
díszében a mozgalmas kikötőket,
ne lássam Nápoly éjét, tarka Hong-Kong
gyaloghintóit, ködfojtotta Londont,
hol millió ívlámpa fényt erőltet,
ne lássam matrózkocsmák kék ködén át
csörgődob röpködését és ne lássam
a Mont Blanc messzefénylő diadémját,
északsark jégszikláit glóriásan,
az őserdő homályát, Etna füstjét,
a Szaharát, mikor szélvészes és
a száz mérföldre dörgő vízesés
tajtékját, égből zuhogó ezüstjét –
és semmit, ami ritka és mesés.
Nem akarom vonatok ablakából,
árboc tövéből, léggömb kosarából
világ csodáit látni tovarezgőn,
a szűk fészket se lássam, melyben élek,
merüljenek el tárgyak és személyek,

szépségek és csúfságok, mint süllyesztőn,
hervadjon el minden szín földön, égen,
vakuljon el aranyon és ezüstön
a csillogás, nap, hold, csillag ne süssön
legyen sötétség...

Csak kis mécses égjen,
csak annyi fény, mely Téged megvilágít,
elomló tested hófehér csodáit.

SÍRON TÚL

A síron túl nem lesz parádé,
de meglásd, felragyognak ott
szelíd szemek. Szelíd kutyáké,
kiket kezünk cirógatott.

Legyecske, mellyel bíbelődtünk,
mikor rugdalta a vizet,
hálás legyecske száll előttünk
s a szárnya szép zenét zizeg.

És bámulunk forgó üvegbe,
mely megmutatja életünket
s mikor a képek mind letüntek,

szemünk a zöld sírdombra lát,
ahol szivárványszárnyú lepke
csókolja a vadrózsafát.

JÚLIUS

(Lásd a **Furcsa vendég** c. kötetben.)

JULISKA

Ő is a porból született, de a porban maradt,
a porral vív örök csatát, zászlója rongydarab,
rongyára felszedi a port és szélnek kergeti,
zászlót lobogtat és fehér turbánja van neki.

Dühös csörgéssel költi fel az óra hat körül,
ilyenkor zugról-zugra jár és mindent megtörül,
tálcát ürít, bútort gurít, halk és vigyázatos,
kezén egy gomb se tűnik el, sem a talált hatos.

Féltíztől a postásra les, de sose jön levél,
talpára nyűtt kefét csatol és táncol és kefél,
a nyomorúság tánca ez, mit árván lejt szegény,
porfelleg az ő táncosa, a szürke vőlegény.

Mikor kitisztul a szoba, ő csendben kimegyen,
tiszta szobában helye nincs, ott rögtön idegen,
más nő pompára, Puccini-zenékre született,
ő csúnya osztályrészt kapott: csak port és szemetet.

A porban fürdik, mint veréb, rászáll a ház pora,
tisztára táncolt parketten nem táncol ő soha,
egyetlen táncot táncol ő: kefével talp alatt,
mert ő is porból született, de a porban maradt.

FEKETE FA

Villámütött fa, görbe csonk
nézi a gyilkos egeket,
valaha szép tölgy lehetett,
most szörnyű széndarab,
nem ülnek rajta madarak
és gally se hajt, bogár se zsong.

Roncsoltan itt kell állnia,
búsongva elmúlt életén,
mező réméül, feketén,
halottan, hallgatag,
mint égre nyújtott csonka tag,
mint fekete tragédia.

Tömött, terjengős üstökét,
tárt karjait, tenyereit
és sarjait és ereit,
melyekben magva nyüzsg,
elvitte a tűz és a füst.
Most minden zöld, csak ő sötét.

Nem jó itt járni éjszaka,
ha hűs holdfény ecseteli
a rétet s járnak éjjeli
kóbor komondorok:
akkor megrándul, tántorog
és borzasztót üvölt a fa.

PIROS-FEHÉR-ZÖLD

Láttam zászlókat mindenféle színben,
és láttam, hogy zászlórúd minden ember,
feje zászlógomb, minden színt lobogtat,
amit rákötnek. Láttam két szememmel,
csüggedve láttam, hogy hiába minden.

S amikor itt román hadak robogtak
és lengett a legcsúfabb trikolor,
kilencszázhúszban, mint strucc a homokba,
fejemet kábán fúrtam a romokba
és azt gondoltam, már csak abban hittem,
hogy minket a Sors ujja közt sodor
s hiába minden handabanda itten,
hiába forrong a földgömb, az ország,
az ember, mert a Sors intézi sorsát,
megoldja a táblán a képletet
és minden csak egyféleképp lehet.

És mégis egy kép, mint virág a gazból,
üdén virít a bús napok fölébe,
elmondom, ahogy gyónnak pap fülébe,
el nem hallgatva semmit az igazból.
Kilencszázhúszban, egy bús reggelen
Várad kövét koptattam kedvtelen,
tavasz volt, felhős égen kék szigetkék
és hirtelen szívemre szállt a vér:
egyik ablakba a paplant kitették,
zöld volt a párkány és piros a paplan,
közbül a paplan huzata fehér,
piros-fehér-zöld villog az ablakban!

Piros-fehér-zöld, így összefogózva,
az utcán, Váradon! Váratlanabb,
csodálatosabb, mint sziklán a rózsa,
vagy mintha éjjel sütne ki a nap!
Piros-fehér-zöld bűvös szallaga,
győzelmi jel, a győzelem maga!
Piros-fehér-zöld, legszebb trikolor,
amit pogány düh üldöz és torol
s ha három színét a fekete ármány
összeolvassa a húgod ruháján,
bizony bűnhődik szörnyen és nagyon.
Hogy és miképp, tudják azt Váradon!

Nem harci zászló, melyet vércsatakban
várfalra tűz negyvennyolc hőse, nem,
véletlen csínyje volt csak, ágyi paplan,
de rajta mégis fennakadt a szem
és úgy maradt sokáig, fennakadva
és négyszer-ötször mentem el előtte,
piros-fehér-zöld színre leskelődve,
ahogy szarvas jár a hűvös patakra.

EZÜSTKERT

ELSŐ HÓ

Sűrű pelyhekben kezdett esni tegnap,
azóta folytonfolyvást hull a hó.
A kert, a széles udvar tiszta tejhab,
hullámos friss, harapni volna jó.
Földig hajolnak a fehér tehertől
a bokrok és a boglya szinte eldől
és minden élő élet hó alá hal.

És hull a hó és gyűl és tömörül
és nincs egy lábnyom a házunk körül,
mely összekötné a külső világgal.
Olyan a ház most, mint a hóbefútta,
világtól elzárt kastély a mesében.

Tíz óra tájt a lány lement a kútra,
nyomát a hó megint belepte szépen.

Úgy dél felé elállt a hóesés
és akkor a mély csendben, a mesés
fehér özönben felbukkant a postás
– nagy, idegen, barbár feketeség –
s a hóba vágta vén csizmája rozsdás
nyomát.
Agyontiporta a mesét.

VIRÁGOK

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

ÖREG ALMAFA

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

SZALMÁSSZEKEREK

Láttam én őket, még mint kisgyerek,
már akkor útban voltak ők, szegények,
azóta mindig mennek, mendegélnek,
szegény nyöszörgő szalmásszekerek.

Hogy roskadoznak és hogy vánszorognak
és megpihenni nem szabad nekik.
Szegények mindig, mindig menni fognak
és terhüket soha le nem vetik.
A terhük: szalma. Magtalan üresség.
Ha elhullatják, nem nyúl érte kéz,
varjak se szállnak rá, hogy csipegessék.
Másnak üresség, de nekik nehéz.
Elátkozottak ők, terhük: a semmi.
A sorsuk: menni, mindig menni, menni.

Jó a gebének, a gebe kidől,
szabadul a szalmától, meg a hámtól,
meg a kocsis vad ütlegeitől,
az élettől, mely vele sose bánt jól.
Jó a kocsisnak a magas bakon:
ő is csak egy emberéletre ült fel
és láblógázva, kacskaringós füttyel
dűlöng a kacskaringós utakon.
És ha elunta, hát lefordul szépen
és vége. Pár szál szalma a kezében,
viszi a többit a szekér tovább
és új kocsis csapkodja már lovát.

De a szekér, ha feldül is s a szalmát
árokba ontja, felegyengetik
és visszadobják rá szalmája halmát
és menni, menni, menni kell nekik.

Mennek szegények, mennek szakadatlan,
tovább, tovább, dűlöngve, megrogyón,
mennek magukban és mennek csapatban,
le a lejtőn, fel a kapaszkodón,
mennek, döcögnek, porfelhőbe fúlnak,
dagadó sárban vonszolják maguk,
hajnalban, este rózsaszínbe gyúlnak,
fehér holdfényen nagy fehér batyuk,
vetés közt úsznak, fordulnak, letérnek,
alattuk nyög a föld, a híd ropog,
jobbra vagy balra, mindegy a szekérnek,
mert végtelen az út, meg a robot.
Lovak kidőlnek, kocsisok lebuknak,
ember is, ló is mindig akad új,
ki őket hajtsa, húzza a nagy útnak,
éjjel és nappal, ha esik, ha fúj.
Nehéz a terhük és nehéz az átok,
nyög a kerék és sír és kesereg,
végigsírják az utat, a világot
szegény bolyongó szalmásszekerek.

BOCSÁSS MEG

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

HOSSZÚ ESŐ

Esőt hozott az újhold,
hosszantartó esőt.
Megázik a lesulykolt
homok a ház előtt.

Megázik a viharvert
tetőn a vasmadár,
megázik a kihalt kert,
mely azt se bánja már.

A hernyóette torzsák,
a szárukon hagyott
uborkák, őszi morzsák
most jól megáznak ott.

Megázik a sárga pázsit,
a lángpiros lugas,
a földje is megázik,
mert mindenütt lyukas.

Megázik jól a héten
a vicsorgó, fehér
ebkoponya a réten,
meg az ördögszekér.

Megázik távozóban
a fecskekaraván,
a kígyó a bozótban,
sötét holló a fán.

Meg a tárt karral esdő,
kitagadott rokon,
szegény madárijesztő
a friss szántásokon.

Megáznak a falunkban
az ujjongó libák,
a csendben, életuntan
pityergő kalibák.

Megázik a galambdúc
meg az alázatos
kis füst, amely alant húz,
az ember rátapos.

Megázik újra s újra
a tócsa meg a sár,
a sürgönypózna húrja
s aki alatta jár.

Megázik a folyó is,
a hal, mely benn csapong,
az egész földgolyóbis
és föld alatt a csont.

Megázik a leszálló,
magát benedvező,
nagy, sűrű, szürke háló:
megázik az eső.

ARANYPIROS PILLANGÓ

Szép pillangó, aranypiros csoda.
Ide-oda lebeg. Be szívesen
lebegnék én is így ide-oda.
Ilyen ártatlanul és színesen.

Nem úgy, mint a madár, a repdeső
vadász. Akármily szép és kedves ő,
csak gyilkos ő. Vígan cikáz le-föl
s azalatt apró életeket öl.

De a pillangó, szép aranypiros
pillangó, senkit ő nem bánt soha,
és őt se bántják, bántani tilos,
egész világon nincs haragosa.

Nem falja föl, pedig talál sokat,
a nála is kisebb szárnyasokat,
nem rágja el, kárt tenni nem szeret,
a kertben a káposztalevelet.

Ő csak lebeg, lebeg, csak tündököl,
legszívesebben a rózsán lebeg,
nem életét, csak csókját szívja föl,
utána nem maradnak szúrt sebek.

Ő csak lebeg, lebeg s ha odaszáll,
megszépül a szépséges rózsaszál,
megszépül a kert, kastély, régi rom,
hol ellebeg, mint repülő szirom.

Megáll a munka kertben és mezőn,
a gyermek vele fut lelkendezőn,
tolószékében felül a beteg
és ő csak csillog és lebeg, lebeg.

AKÁCFA HALÁLA

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben Az akácfa halála címmel.)

FALUSIAK I–IV.

[KOPORSÓ UTÁN MENT...]
(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben Temetés címmel.)

[EGY LÁNY MEGY A GÁTON...]

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben Egy lány megy a gáton címmel.)

[A TEMETŐRE HOLD SÜT...]

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben Csendélet címmel.)

[VÁSÁRRÓL IGYEKVŐ....]

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben Vásárosok címmel.)

CSERESZNYEFA ALATT

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben A cseresznyefa alatt címmel.)

TITOK

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

A SZERETŐM

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben.)

EZÜSTKERT

A nyáron nem láttunk napot.
És jött a hideg ősz
és a bokánkba harapott.
Hideg és csepegős.
A tél is mocskos, meztelen,
lucsok van bőven, hó kevés,
hanem egy tiszta reggelen
megjött a nagy meglepetés.

Ilyenkor már kopár a kert,
de most mit látok ott?
A kert, amit zúzmara vert,
ezüstté változott.
Nagy ezüst kandeláberek
a fák és szép ezüstcsokor
minden bokor s a nagy kerek
virágágy szebb, mint bármikor.

Siettem érted, hívtalak,
volt nagy álmélkodás,
csak attól féltünk, hátha csak
álmodjuk, oly csodás.
Ezüstkert! végig színezüst!
milyen tömör, milyen nehéz!
csak az kell, egy gallyal megüsd,
megzendül akkor az egész!

Nem is csodáltuk volna már,
ha felszáll valahol
egy szép ezüsttollú madár
s ezüsthangon dalol.
Ragyogott, szinte tükrözött
a mesekert, a csodakert
s a rengeteg ezüst között
piros szívünk ugrálva vert.

VENDÉGEK

Előre tudtuk, hogy kopogni fognak,
hat óra tájban csakugyan kopognak.
A kályha mellől keltünk mind a ketten,
te rendezkedtél, én meg kisiettem.
A hosszú folyosón, hol itt, hol ott,
a jólismert kis fényfolt villogott,
a fény a kézilámpástól eredt,
a keskeny kémlőablakon sütött be,
a rozzant, megvasalt ajtó felett.

Szempárok is csillognak körülötte,
egy orr a párás ablakhoz lapul,
a falépcsőn fázós talpak topognak
és koppanása hallik a botoknak.
Kutyák kaparják az ajtót alul.

Levettem az ajtó keresztvasát,
a görgölőt eltoltam. Hozta isten!

Előbb a kiskutya szaladt be frissen,
utána bevonult a társaság.

Elől a néni jött, rámnevetett.
Ő nyitja meg mindig a menetet.
Aztán az ifjú asszony. Mint a hajnal,
mint a tavasz. Ő mindig második.
Utána Pali bátyám jött be zajjal,
ő már a küszöbön tréfálkozik.
Mögötte Péter jött, a sereghajtó,
lámpással a kezében. Még utánuk
be akart jönni a nagyobb kutyájuk,
de orron csapta a csukódó ajtó.

Égő gyertyával jött a háziasszony,
mosolyt világított meg minden arcon.
Ők elfújták a lámpást. A piros láng,
mely elvezette őket ide hozzánk,
az ő kezükből a mienkbe szállt át.

Kitártuk az ajtót, beljebb kerültek,
a megszokott sorrendben. És örültek,
hogy itt vannak. Körülállták a kályhát.

A KÖLTŐ

A költő, kit senkise emleget,
a költő festi kékre az eget.

A rózsaillatot ő leheli,
a csillaglángok az ő szemei.

Ő hajtja a Dunát és a Tiszát
és a leroppant hídon ő visz át.

A zászlórúdon az ő lelke leng
és ő fegyverzi fel a meztelent.

Bénát elindít, némát szóra bír,
a véres gyilkos fejlehajtva sír.

Sírjából felkel a halott, ha szól,
országot is támaszt poraiból.

Őnélküle nincs ország, semmi sincs,
ő az ajtó, a kulcs és a kilincs.

Ő nem is ember, őt nem lelitek,
mindig a hűlt helyét ölelitek.

A HARKÁLY

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben.)

A PARTON

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben.)

VINCE

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

ÜRES HÁLÓ

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben.)

A KEGYETLEN

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

ÍGY LÁTLAK

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

ÖRÖK HARAG

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

BALLADA A MEZTELEN LÁNYRÓL

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben A gyöngysor címmel.)

SZÉPORSZÁG

Ha én most kiállnék, ha én most kiáltnék:
válasszunk magunknak százszorszép királynét!

Százszorszép királyné fellépne a trónra,
szólnia se kéne, a szépsége szólna.

Bokáját verdesné a haja, ha lépdel,
azzal takarózna és semmi egyébbel.

Szórná a királyné a mosolya pénzét,
beleszépülnének a rútak, ha néznék.

És az új országban víg volna a népség,
nem volna csak egy gond, egy törvény: a szépség.

De azért a rút is helyet kapna benne,
ha talán a széppel rokonsága lenne.

Aki szépen ácsol, aki szépen épít,
aki a világon valamit beszépít.

És a rútak rútja, rútabb mint a béka,
az is helyet kapna, ha szép az árnyéka.

Még most a szépségnek el kell bukni némán,
ha meglesz az ország, gondoljatok énrám.

Énrám, aki mindíg Szépországba vágytam
és meg kellett halnom ködös Rútországban.

NEM SZERETSZ

ŐSERDŐ

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

MA KEDVETLEN VOLTÁL

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

DIÓFA ÉS SZILVAFA

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

NYÁRI KÉP

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

TEARÓZSA

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

EZÜSTHÁLÓVAL FOGLAK

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

HOZZÁD MEGYEK

Ma megint temettünk,
most egy agglegényt.
Az ó temetőbe
kísértük szegényt.

Megdobogott az én
szívem, nem csoda,
arra tifelétek
visz az út oda.

Arra tifelétek
járnom nem szabad,
de ki kell kísérni,
ha halott akad.

Így tilt és parancsol
egy szigorú száj,
így lesz itt minálunk
tilosból muszáj.

Muszáj arra mennem,
amerre tilos,
hozzá tavasz is van,
sugaras, piros,

pillangók cicáznak
és virít a hárs
és ma látni foglak,
már azóta vársz!

Bocsássa meg isten
s a szegény halott,
de én oly szívesen
bandukoltam ott.

Úgy szerettem azt a
csöndes menetet,
a halottat, aki
hozzád vezetett,

a halottaskocsit,
– oly lassan haladt,
lassan fog elmenni
ablakod alatt –

a dalárdát, a sok
tisztes férfiút,
kiktől feketéllett
járda, kocsiút,

ott előttem azt a
kürtőkalapot,
a harangszót, ami
rajta átcsapott,

az egész hatalmas
nekilódulást,
az egész hullámzó,
lelkes tódulást,

ami mind azért van,
temetés, halál,
hogy ma eljuthassak
ablakod alá!

NEM SZERETSZ

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben cím nélkül
[Megálltam ma a télben...])

MARIANN A KÁDBAN

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

PILLANGÓ HALÁLA

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

SOKAT HAZUDTÁL

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

AZ UTAK

Az utak,
az utak,
az utak eddig mind hozzád tolultak.
A gyalogutak, kerti utak, utcák,
az országutak, mindahányan voltak,
hozzád siettek, hozzád bandukoltak.
Ha másfelé ment egy, az is feléd ment,
csak kerülőt tesz, az volt titkos terve.
Az utak úgy tódultak oda hozzád,
mint a folyók, patakok a tengerbe.
Az utak mind, mind egy ágba szakadtak,
a kerted alá folytak, ott bebúttak
és felfutottak a lépcsőn az utak
és odacsúsztak a lábad elé,
az ágyad elé, sorba, valamennyi.
A futószőnyeged akartak lenni.

De most az utak össze-vissza futnak,
a gyalogutak, kerti utak, utcák,
az országutak útjavesztett utak.
Most összegabalyodtak. Azt se tudják,
hogy hol keressenek. Nekivadultak.
Megbolondultak. Mint futóbolondok,
világgá futnak az utak, az utak.

A KÉT SZEMED SZERETETT LEGTOVÁBB

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

A KORBÁCS

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

ÍGY VOLT

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

PIROS HÍD

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

PIRIPÓCS

ŐMÉLTÓSÁGA

Mosolyt vegyít a méltóságba
és méltóságot a mosolyba,
mint gyógyszerész a méregdrága
szert, oly kimérten adagolja
kegyességét őméltósága.
Szivélyt, szigort sohase túloz,
akár alantasára förmed,
akár tréfálgat. Súlya könnyed,
viszont a könnyedsége súlyos.
Csak az őrült meri tagadni,
vagy holmi lapfirkász briganti,
vagy aki irigykedve cselt sző,
hogy Piripócson ő az első.

Csupán az bántja, hogy a város
poros és sáros és homályos,
sok benne a parasztszekér
és itt is, ott is véget ér.
Nem is kezdődik el seholsem,
mert Piripócs nagyon kicsi
s aki itt sokra felviszi,
az is picurka, mint a borsszem.
Kivéve persze, persze Őt,
ki Piripócs fölébe nőtt.

Fáj látni őt, kissé meredten,
a hozzá méltatlan keretben.
Fejét az utcán fennen hordja,
mögötte meg – a marhacsorda.
Egy úton jár, gondolj csak arra,
őméltósága meg a marha.
Amellett ebben nagy veszélyek
rejtőznek, hogy erről beszéljek.
Mert a csapatból ki-kitör,
járdára csap fel az ökör
s a méltsás úr után csatangol
és aki szembejön olyankor,
nem látja meg mögötte rögtön
az ökröt, csak a szarvakat
és azt hiszi, nem is az ökrön,
hanem... de nem, ezt nem szabad!

SZERKESZTŐ ÚR

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

ELADÓLÁNY

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

EGY ÚR

A téren áll, a járda sarkán
egy úr és pesti lapot olvas,
búzakalászos, tarkatollas
kalapját félrecsapta nyalkán.
A fensőbbségnek egy nemével
áll útban és nemcsak szemével,
szájával is, melyet kitát,
habzsolja a politikát.

Elérvén olvasmánya végét,
a lapot összehajtja négyrét
és zsebregyűri. Mára kész.
Most a toronyórára néz.
Negyednégy. Már most mit csináljon?
Hova induljon? Meddig álljon?
Vasárnap nincsen hivatal,
szabad a jobbkéz és a bal,
szabad az ember, mint madár,
de mit csináljon hát, ebadta?

A gőzöst az imént fogadta,
utána több nem jön ma már,
a könyvvel szemben undort érez,
levelet múlt vasárnap írt
és elhasználta a levélhez
az utolsó darab papírt.

A kaszinóban, az ivóban
nincs senki, csak legyek csomóban,
a cimborák most alszanak.
Sétálni lusta és a nap
szinte egyenlítői hőt ont.
Negyednégy! Borzasztó időpont!
Mit is tegyen, mibe fogózzon
az ember ünnepdélután
egyfertálynégykor, Piripócson?
Hogy üsse az időt kupán?

A toronyórát nézi renyhén,
mely képtelen időt mutat
és nézi, álmosodva enyhén,
torony felett a kék lyukat,
amelyben egy felhő se kószál,
olyan az most, mint ásító száj,
szájürege egy óriásnak,
aki unatkozik vasárnap.
Ott áll, szemközt az óriással,
aki ráásít óriásit
s az óriásra visszaásít
egy óriási ásítással.

ÖREG HAJDÚ

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

NŐK BÁLVÁNYA

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

NÉNIKE

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

SOKOLDALÚ EMBER

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

GYÁSZFÁTYOLOS HÖLGY

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

IZOMEMBER

A sportpályán győzelme biztos,
kezéből ott egymásután
repül ki a gerely, a diszkosz,
a súlygolyó, kissé sután,
de mindig eredményesen,
legyőz mindenkit fényesen.
A közönség felé repedt cső
harsogja, hogy ő lett az első
s a közönség tapsolni kezd.
Ő olvadozva hallja ezt,
fejében száz örvényt kavar
a mámor: a nap hőse ő,
a diadalmas őserő!

Felöltözik hamar, hamar
és peckesen, mint régi hellén,
megindul. Érmei a mellén.
Felemelő látvány. Azonban,
sajnos, nem élünk Marathonban,
a lakosság nem kapja vállra
és nem szegődik senki mellé.
Tagadhatatlan, hogy a hála
csekélyebb, mint megérdemelné.

A trafikajtó tárva-nyitva,
de hasztalan keresi most,
nem látja kint a trafikost,
tehát ő megy be a trafikba.
Ragyognak mellén a medálok,
fényükkel megtelik a fülke,
a trafikos fellelkesülve
kiáltja: „Á, á! gratulálok!”
Ő elpirul. „Ó, semmi, kérem.”
És elmeséli, hogy mi volt hát,
mihez fűződik egy-egy érem
s mint aki jól végezte dolgát,
kifordul. Fürkészőn tekint
az útvonalra, de hiába:
a patikust se látni kint.

Tehát bemegy a patikába.
Ott is megelőzhette híre,
mert csak ránéz a patikus,
már csendül is a klasszikus
üdvözlőszó: „Ich gratuliere!”
Onnan a rőfösboltba megy be
És így tovább. Úgy gyüjti egybe,
csak persze egy kis lámpalázzal,
a jóleső ovációt,
mint elpotyogtatott diót
s ahogy a klub szolgája házal
tagdíjakért.

Későre jár,
mikor betoppan girbe-görbe
útjáról a családi körbe,
ahol vacsora várja már
és öt gyerek ujjong neki
és hitvese, a drága lelkek.
Ő könnyedén odaveti:
„Csak most jöhettem. Ünnepeltek.”

A HALHATATLAN

Tamás bátyánk már halhatatlan.
No, azért nem kell megijedni,
nem halt meg ő, csak halhatatlan.
Ezt persze így nem érti senki.

Sugárút épült Piripócson,
az ő telkébe ütközött,
puhítgatták négy szem között,
adná azt a kis csücsköt olcsón.
De olyan könnyen meg nem úszták.
„Odadom ingyen, üsse kő,
de kikötöm: – felelte ő –
nevezzék rólam azt az utcát.”

Lett erre tarkók vakarása.
Utcát nevezni Sós Tamásrul?
a legszebb utcát ráadásul?
bolond dolog, be kell hogy lássa.
Derék öregúr, nem vitás,
termetre szinte óriás
és jó pofa a kaszinóban
és fogadást nyert az ivóban
és lóhoz és ökrökhöz ért,
de mégis, mit tett a közért?
Igen, most telket ad, de kérdem:
hát ingyen adja? hol az érdem?

Viszont ha Sós Tamás alágyút,
telket nem ad, nem lesz sugárút.

Alkudni kezdtek, de hiába,
minden kísérlet megbukott.
Egy ára van: az utcatábla.
És az se egyebütt, csak ott.
Földi javakban semmi hija,
mindent elért, amire vágyott,
csak ez van hátra, hogy kivívja
a fényes halhatatlanságot.

Küldöttség fogja felkeresni,
üzentek rá egy szép napon.
Az öregúr izgult nagyon,
nem kis dolog ám az ilyesmi.
Az üveges ámbitusán,
ott várta őket feketében,
az ablakok, kivételképpen,
ragyogtak akkor délután
és ő maga is ragyogott.
A küldöttség, ahogy szokott,
félkörben állt fel, tisztelettel,
Piripócs érdemes tanácsa,

karöltve sok más testülettel.
Kis asztalon ital, pogácsa.
A szónok torkát köszörülte,
áhítatos csend lett körülte,
köszöntötte az ünnepeltet,
cikornyás, szép szavakat ejtett
és meghatottan kérte végül,
belenyugvását adni tessék,
hogy a sugárút, ami épül,
ne a nevéről neveztessék,
ne róla, már mint Sós Tamásról,
hanem inkább valaki másról.

Végighallgatta az öreg,
csak nehezen értette meg.
Soká nem jött ki hang a tátott
száján, majd asztalra csapott.
„Amit kimondtam – így kiáltott –
kimondtam! Punktum! Jónapot!”

Ezután nem volt hátra más,
megszületett a Sós Tamás-
sugárút. Még a házak, boltok
hiányzanak, de ő már boldog.
Most már utcája van neki.
Leveleit, mondják az ádáz
rossznyelvek, így címezteti:
saját sugárút és saját ház.
Magam is láttam: ott pöfékel
és élvezi diadalát,
saját házból saját szemével
a saját utcájára lát.

Kedvtelve nézi csalhatatlan
jelét annak, hogy halhatatlan.

FALUVÁROS

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

GYERTEK, ÉNEKELJÜNK!
1944

ÚJ VERSEK

ÉS MOST EGYEDÜL

És most egyedül, egyedül
lebegek itt a Balaton
kellős közepén. Egyedül
és szabadon. És szabadon.

Ott volt a kezed. Ott a csónak
szélén bukkant fel nedvesen.
Tündére a tündéri tónak,
felmosolyogtál kedvesen.

De felhő jött fel alattomban,
a Balaton ráncot vetett.
Megijedtél. Elvetted onnan
a párkányról a kezedet.

Kiúsztál. Eltűntél a sűrű
lombok között. És hallga csak,
hírt hoz a szél: karikagyűrű
az ujjadon, ne várjalak.

Kár volt úgy félned a vihartól,
csak addig vártál volna ott,
míg a vihar hajunkba markol
és fellöki a csónakot.

Ketten fogóztunk volna, ketten,
egymás mellett, küzködve, tíz
körmünkkel, kétségbeesetten,
trikódat is viszi a víz.

Minden villám fölöttünk robban,
ég és víz rajtunk kalapál,
eggyé kalapál, egyre jobban,
hogy mindegy már, élet, halál.

Szép lettél volna villámfénynél,
csapzottan, állva a vihart.
Akkor talán még most is élnél.
Így véged van. Elnyelt a part.

EZERARCÚ SZERETŐM

Az én szeretőm oly szeszélyes,
ő minden pillanatba más,
de úgy megváltozik az arca,
nincs rajta ismerős vonás.
Megváltozik a szeme színe,
a haja színe, mosolya,
cseréli folyton a nevét is,
ma Erzsi, holnap Viola.

Azt mondta, vár, sietek hozzá.
Kapja magát, elém oson,
egész más arccal, más alakban
pillant rám a villamoson.
Leszáll, de ugyanakkor felszáll,
megint, megint átváltozott.
Megüt a teste, mint a labda
és én bűvölten állok ott.

Így váltja arcát és alakját,
de azért egy és ugyanaz,
csak meg-megújul, mint a hajnal,
mint a virág, mint a tavasz.
Futok utána erre, arra,
jaj, ezerarcú kedvesem,
egyik se az igazi arcod,
én az igazit keresem!

BÚBÁNATOS ÉNEK

Azzal jöttem, hogy megöllek,
éjszaka kicsallak,
szíved alatt a holdfényen
fut egy sötét szallag.

Ki is jöttél, de magadtól,
mihelyt jönni láttál
és a lepled is magától
hullt le holdvilágnál.

Jaj, nem tudlak én megölni,
pedig de jó lenne.
Hogy szúrjak én a szivedbe,
ha én vagyok benne?

Hogy tudnálak én megölni,
ha nem tudsz gyűlölni?
Hogy mernélek megölelni,
ha nem szabad ölni?

NE MONDD NEKEM

Ne mondd nekem, ne mondd nekem,
hogy ezt tegyem, vagy azt tegyem,
mert úgyse, úgyse értem.
Ne kérdezd tőlem ezt, meg azt,
meséidet se mondogasd,
mert úgyse vagyok ébren.

Dehogy tudok hallgatni rád,
sokkalta szebb annál a szád
piros nyíladozása.
Azt nézem, hogy nyitod, csukod,
dehogy tudok, dehogy tudok
gondolni bármi másra.

Mikor már nem vagy itt magad,
csak akkor hallom a szavad,
csak akkor ér agyamhoz,
rejtőzik addig valahol,
de akkor hangra kap, dalol,
csilingel és harangoz.

Ne kérdezz hát, ne magyarázz,
ne ujságold, hogy ég a ház,
hogy árvíz jön sötéten,
nekem csak azt mondd, hogy szeretsz,
csak azt az egy szót, hogy szeretsz,
azt én mingyárt megértem.

ÖSSZEESKÜVÉS

Levetkezett a szép kezed,
lehullt a kesztyű róla,
forró kezemhez úgy osont
titkos találkozóra.

És összebújtak a kezek
és sugdosódni kezdtek,
hízelkedett az én kezem,
könyörgött a kezednek,

jöjjön el hozzá máskor is,
ne hagyja el, keresse,
ha te nem jössz is, te magad,
szökjék el és szeresse.

BUJDOSÁS

Most itthagylak szépen.
Most el fogok menni,
hogy rádgondolhassak,
ne zavarjon semmi.
Rádgondolni is jó,
nemcsak veled lenni.

Milyen is lehetsz te
az én emlékemben
és milyen erővel
húzol vissza engem,
meg akarom tudni,
azért kell most mennem.

Csak így tudhatom meg,
csak így, tőled messze,
egyedül bolyongva
és magamba veszve,
azt is, hogy milyen vagy,
azt is, hogy szeretsz-e.

VISSZAMEGYEK HOZZÁD

Visszamegyek hozzád, vissza még,
de rég jártam arra, jaj de rég,
felfut-e arcodba még a vér?
piros lesz-e, vagy fehér?

Visszamegyek hozzád, vissza még,
fehér a te arcod, áldjon ég,
piros a szerelem, nem fehér,
ha fehér, semmitse ér.

Visszamegyek hozzád, vissza még,
piros a te arcod, lánggal ég,
ezt akartam látni, semmi mást,
ezt a piros lobbanást!

VÉGE FELÉ

A hangod már halkulva cseng,
egyszer csak elnyeli a csend.

Arcod körül köd gomolyog,
kialszik csillagmosolyod.

Már holnap én vígan kelek,
ma utóljára búsítasz.

Szerettelek, szerettelek!
De holnap az se lesz igaz.

ESENGÉS

Csak egy napom van, addig élek.
Töltsd velem ezt az egy napot.
Egyetlen napodért cserébe
egész életemet kapod.

De vigyázz, egy nap nagy idő ám.
Elég egy elvétett szavad,
otthagylak és a más halottja
leszek és sírnod se szabad.

LOSONCON SZÜLETETT

Losoncon született. Milyen lehet Losonc?
Ó, biztosan van ott egy szép kis sétatér
és benne régi fák. Azok közé osonsz,
onnan leselkedel, mikor ő hazatér.
Jön már a lánysereg, van nagy viháncolás,
az a szép szőke ott, az ő. Dehogy is ő.
Ő régen hazament, ő már nem iskolás.
Te se vagy kisdiák. Elmúlt az az idő.

Bizony megkéstem én. Húsz évet késtem én.
Hogy is nem tudtam én hosszú húsz éven át,
hogy ő megszületett Losoncon és enyém
és már szakíthatom szépséges mosolyát?
Anyjának, aki úgy tudott ügyelni rá,
hogy is nem mondtam én forró köszönetet?
Már nem is mondhatok, már meg se hallaná.
Az anyja be se várt, korán elsietett.

Hogy is nem voltam ott, hogy is nem voltam ott,
mikor a szőnyegen először talpra állt,
mikor a zongorán vett első futamot,
mikor hallotta bent suhogni a halált?
Hogy is nem voltam ott, mikor árván maradt?
más fogta akkor is az ő kezét, nem én.
Később is, illatos losonci fák alatt
más fogta a kezét. Bizony, megkéstem én.

Hol jártam azalatt? Mindenfelé talán,
éppen csak arra nem. Hányszor beszólt pedig
a várótermek és éttermek ajtaján
egy hang: „Losonc felé beszállni! negyedik
vágány!” Hogy harsogott, parancsolt az a hang,
többször egymásután! Nem is volt emberé,
a Sors szólongatott így engem, oktalant,
ne menjek másfelé, menjek Losonc felé!

Én meg gyanútlanul és rettentő bután
kavartam ott tovább a forró levesem,
más állomás felé utaztam azután,
nem jut eszembe már a puszta neve sem.
Most persze kapkodok, de hisz ez rossz vonat!
ez engem félre visz! milyen régóta már!
Mindig éreztem én, nem érem célomat,
valami baj van itt. Hát persze, én szamár!

Hanem most már tudom és nem tévesztem el
és a vonat velem már el nem csavarog,
most már arrafelé megyek, amerre kell,
vonaton és kocsin, ha másképp nem, gyalog.
Húsz év odaveszett, a többit nem adom,
most már ha szökne is, nem veszteném nyomát,
mindig csak arra jár minden gondolatom,
mindig Losonc felé, mindíg Losoncon át.

BÚCSÚ VALAKITŐL

Nevedet se fogja tudni,
akié leszel,
pedig annyi szép neved van,
ezer és ezer.
Mit tud arról más? Magad se
tudsz róla talán.
Álnéven fogsz éldegélni
hűs férj oldalán.
Hűs férj oldalán.

Hát a két szép szemedet majd
hogy szólítja más?
Alszik benne szólítatlan
sok szép csillanás.
Szép lesz a te szemed úgyis,
egy hibája csak,
hogy ezerszer szebb lehetne,
ha nem volna vak.
Ha nem volna vak.

Megvakulva fogsz te járni,
némán, süketen
és úgy fekszel ágyadon majd,
mint a hült tetem,
mert az alvó testedet se
szólítja nevén,
szívedet se, lelkedet se
senki más, csak én.
Senki más, csak én.

KETTESBEN

A csónakban heverésztünk
kettesben, a nap tüzében,
a Balaton közepén.

Szép volt onnan a kilátás,
jobbra is hegy, balra is hegy,
mosolygósak, hamvasak.

Szemközt volt csak igazán szép:
ott az ő bronzragyogású
teste nyúlt el a padon.

De mögöttem volt a legszebb,
az imbolygó csónak orra
éppen arra mutatott.

Arra még csak part se látszott,
összefolyt a víz az éggel,
egyetlen nagy szürke sáv.

Mégis arra volt a legszebb,
megbűvölten néztem arra,
Arra mi volt? Szabad út.

Szabad út a messzeségbe.

BALATONI BALLADA

Valakihez csónakon
jártam én a Balaton
rengeteg vizén.
Nem szabad!
nem szabad!
brekegett a békahad,
de bántam is én.

Délután és délelőtt
hozzá ment és tőle jött
az én csónakom,
nyíltan is,
loppal is,
sokszor sebbel-lobbal is,
más, más útakon.

A Balaton úttalan,
mégis annyi útja van,
keresztútja is,
rendes út
és hamis,
alagút is, még az is
és mind oda visz.

Sűrű ott a parti sás,
dombon egy faóriás,
ő alatta ül.
Tudtam én,
ő az ott,
mégis mindig jelt adott
messzi-messzirül.

Éppen hozzá evezek,
a víz tükre megrezeg,
sírni kezd a szél.
Nem a szél,
nem a szél,
valaki sír, míg csak él,
azt hozza a szél.

Sír a parton valaki,
sírni jár ő oda ki,
sír keservesen.
Valaki,
valaki,
egész világ tudja, ki:
régi kedvesem.

Áll a parton, erre néz,
szíve attól oly nehéz,
ott áll óraszám.
Egyik itt,
másik ott,
ezt a bolygó csónakot
ketten lesik ám.

Egyik lesi boldogan,
de a másik odavan,
lábán alig áll,
de mit is
tehet ő,
cserbehagyott szerető?
sír, sír, sírdogál.

Hogy is, hogy is bírja ki?
majd a lelkét sírja ki,
tenger könnyet önt,
tegnap is,
ma megint,
ezt ő sírta össze mind,
ezt a vízözönt.

Most egyszerre fájni kezd:
hogy nem tudtam eddig ezt?
hogy ez könny-özön?
Az egész
Balaton,
minden csepp a csónakon
könny, könny, csupa könny.

A lapátról, ha forog,
könny szakad és könny csorog,
csak úgy csörgedez,
mennyi könny,
mennyi könny,
itt is egy az öklömön,
az ő könnye ez.

Az ő könnyét zavarom,
keverem és kavarom,
ott keringek én,
szerencsém
keresem
az én régi kedvesem
könnye tengerén.

Most is máshoz evezek,
azt igértem, ott leszek,
ha esik, ha fú.
Evezek,
evezek,
evezőim nehezek,
beborít a bú.

Visszafelé hajt a szél,
sokkal messzebb most a cél,
mint volt azelőtt.
Kel a hold
könnyesen,
eleresztem csöndesen
a két evezőt.

UTOLSÓ ÜZENET

Boldogtalan szerettem volna lenni,
de te nem tudtad ezt. És én se tudtam.
Hazudtam én, magamnak is hazudtam,
nem tudtam én, mért nem jó semmi, semmi.

Te mást akartál. Boldog lenni. Boldog!
Együtt haladtunk mégis eleinte,
akácvirággal volt az út behintve,
de egyszer csak mit látsz? kereket oldok.

Még most is ott állsz. Azt hiszed, csak álom.
Hát hogy megértsed, hogy volt és mi történt,
hogy végre megtudd, megtanuld a törvényt,
a messzeségből visszakiabálom:

boldogtalan szerettem volna lenni
és téged is boldogtalanná tenni!
mert a boldogság nagy, nagy nyomorúság,
annál csak jobb és szebb a szomorúság!

futok tovább a tarkatollú páva,
boldogtalanság madara nyomába,
leszek még én nagy, buzgó akarással
boldogtalan! te meg légy boldog mással!

LÁNYOK A DOMBON

Három lány a dombon,
libeg a ruhájuk,
friss tavaszi kedvvel
rohan a szél rájuk.

Szoknyájukat kapja,
ide-oda csapja,
az egyiknek szökni
készül a kalapja.

Forognak a szélben,
nevetésük csendül,
hát persze, mert tudják,
lesik őket lentrül.

Lányok ott a dombon,
jaj, de szépek vagytok,
alattatok éppen
a gyorsvonat csattog.

Annak a vonatnak
meg kellene állni,
minden utasának
ki kellene szállni.

Meg kellene állni
mindennek, én mondom,
amikor ti hárman
ott álltok a dombon.

Az egész világot
össze kék dudálni,
jöjjenek a népek
titeket csudálni.

GYUFASKATULYA

A gyufaskatulya. Be kedves.
Jelt ad nekem, ha keresem,
elkezd kacagni kedvesen:
itt vagyok, itt! ebben a zsebben!
nem abban, ebben!
ó, te ügyetlen, ne nevettess!

Bezzeg a zsebkés, meg a fésű,
az nem ilyen jónevelésű.
Azok megbújnak, csendbe vannak,
mikor utánuk nyomozok.
Lapulnak és örülnek annak,
ha guta üt. A gonoszok.
Ó, a gyufaskatulya más,
ő csupa lelkes lobbanás.
Őt már ilyen fából faragták
és benne minden kis darabkát.
Ő szíves és jó. Hogy nevet rám.
Már gyújtja is a cigarettám,
mingyárt kávét is melegít.
Vers készül itt és ő – segít.
Egyúttal annak is alágyút,
a versnek. Úgy süti el ő,
mint valami kanócos ágyút,
ami fel, a felhőkbe lő.

Apránkint lobban el a lelke
és egyre halkabban kacag
és ha tüzét már eltüzelte,
csendes lesz ő is, hallgatag.
Szegénykém, ez volt az utolsó.
Kiégtél, vége. Itt heversz
és hallgatsz, néma kis koporsó.

De él a lángod! él a vers!

KÉK – FEHÉR

A csípőjét kékkel borítja,
mellére kék kendőt kötött,
meztelenségét ez csak szítja,
fehéren izzik, kék-fehéren
a parton, ég és víz között.

Sapkája is kék, szeme is kék.
Mi kék még rajta? A cipő.
Fehér bőrén is kék erecskék
derengenek át, a fehéret
a kékkel így vegyíti ő.

És gondolom, örül is annak,
hogy kék a kékkel összevág.
Botránkozók is, persze, vannak,
pedig hát ő csak azt akarja,
amit a réten a virág.

Ő azt akarja, amit Isten:
hogy a friss kék, a friss fehér
hadd keveredjék össze frissen,
ne csak mindig sötétpirossal
a fekete: a gyász, a vér.

Isten az ő öltöztetője,
bizúgy, kárpáló nénikék,
szép kék eget borít föléje,
szép kék tavat terít eléje,
csak azért, mert a szeme kék.

FÉSZEK A FÁN

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

KISVÁROSI KÉPESLAP

Hogy néznek itt rám! Görbén, sanda szemmel.
Hogy élek én itt! Rémitő.
Mint a hittérítők közt a vadember.
Mint a vadak közt a hittérítő.

CSALÓDÁS

Szép lány jött szembe, szép magas parasztlány.
A gyalogúton jött, a fák alatt.
Nádszál dereka, rózsaszirom arca,
égszinkék szeme volt. Frissen haladt.
Kosár volt, nagy kosár a fejebúbján.
Ez úgy fájt. Hogy kosarat látok ott
a szép fején. Méghozzá a kosárban
hízott liba volt és rámgágogott.

SZEGÉNYEMBER MEG A HALÁL

Segítő társa a szegénynek,
erős oltalma a Halál.
Szörnyen nagy úr és mégse kényes,
betyárral egy bokorba hál.

Fejedelmeknek ő parancsol,
de a szegénynek szót fogad,
a rongyosokhoz húz, a szolgát
szolgálja, nem a grófokat.

Szegényember nem is igen fél,
ott van hatalmas rokona,
félszemmel egyre odasandít,
az meg őrá, a vén koma.

Szegényember, ha baja meggyűl,
még egy ital, még egy ihaj,
aztán odaint a Halálnak.
Jön az öreg, nincs semmi baj.

De nemcsak hívják, néha küldik.
Rá-ráküldik valakire,
olyankor a Halál haragszik,
hogy ezt is meg kell tennie.

Aki küldte, kocsmába búvik,
előtte kormos gyertyaszál,
nyakát behúzza, félve pillant,
baj van. Haragszik a Halál.

KAKUKSZÓ

Csak szólt a kakukszó,
eszembe jutott,
megkérdem a buzgó
kakukot.

Hány évem van hátra?
Kit csak sejtek én,
megfelelt rá sátra
rejtekén.

Tíznek megörültem,
tíz év nagy idő,
de száznál elhültem,
rémitő!

Még folytatja, hallga!
csak a szája jár!
ó, a balga, balga
jósmadár!

Még sokat kiáltott,
hátha oka volt?
Halhatatlanságot
kakukolt.

KÖLTŐ, FOGD BE A SZÁD!

Költő, fogd be a szád! Igen, te, trombita-
szavú költő, ahogy magadat nevezed.
Az vagy te, trombiták legtrombitábbika,
de hogy ne trombitálj, nem mondhatom neked.
Mert hol a trombitád? Se sárgaréz, se más,
te csak úgy trombita nélkül vagy trombitás.
Markodból trombitálsz fenn a Papír-Hegyen,
cifrázod is, de még nagyon, hogy szép legyen.
Nem hallom a magam szavát, a más szavát,
azért kiáltok rád: költő, fogd be a szád!

Nem azt mondom neked, nem arra gondolok,
hogy halkabban talán. Suttogni nagy dolog.
Te azt nem teheted, tudom. Nincs arra mód.
Ahhoz hiányzik egy: a suttognivalód.
És azt se mondhatom: hallgass. A hallgatás
zuhog, mint vízesés, dörög és árkot ás.
Te azt se teheted, tudom. Nincs arra mód.
Ahhoz hiányzik egy: a hallgatnivalód.
Tehát akármit is szól hozzá a család,
én csak azt mondhatom neked: fogd be a szád!

Hiszen ha trombita zengését hallanám!
Lehetne hangosabb, vidulnék dallamán.
De így? Csak egy üres és izzadt markon át?
és éppen most, mikor megváltó harsonát
vár a világ, mikor fojtógázt ereget
a titkos rém, világpusztító felleget,
mikor a kínait aprítja a japán,
mikor nincs tüzelő kegyetlen tél szakán,
mikor százmilliók száján hördül a vád:
kenyeret! kenyeret! Költő, fogd be a szád!

DÍSZELNÖKÖK

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

(Piripócsi kép)

FURCSA VENDÉG

NEM JÓ NEKEM

Nem jó nekem sehogyse,
nem jó, ha ülsz a széken,
a térded, a cipellőd
egymásra vetve szépen.

Nem jó nekem, ha fekszel,
ha elnyújtózva fekszel
és mozdulsz és a dívány
besüpped gyenge nesszel.

Nem jó nekem, ha állasz, –
mint rémült lepke, csapkod
a szívem térdeid közt,
fölöttük és alattuk.

Nem jó nekem, ha jössz-mégy,
ha mosolyod kigyullad,
ha csöpp csészék filigrán
fülét csippenti ujjad.

Nem jó nekem, ha hajlongsz,
nyitogatod a szekrényt,
s én némán forgolódom,
illemtudó gyerekként.

Nem jó nekem sehogyse,
szólnék, de hangom elfagy,
keveslem, ami túlsok,
túlmessze, túlközel vagy.

Túlmeztelen az arcod,
túlöltözött a tested,
nem jó nekem sehogyse,
mert túlontúl szeretlek.

HÓDOLÓ VERS

(Lásd a **Furcsa vendég** c. kötetben.)

NAGYANYÁM

Emlékszem a bús, fekete foltra.
Este volt.
Fellegekbe dűlt a nap, kioltva.
Este volt.
Házunk előtt ült a nagyanyám,
karosszékben, ősszel, a tanyán.
Háttal ült az udvar szegletén,
repkedett a vállkendője rojtja
két szál jegenye közt feketén.
Este volt.

Kicsi voltam én még, tudtam ám,
Nemsokára meghal nagyanyám.
Meghal! Ó, hogy fájt a szívem érte!
Háttal ült és olyan messze volt.
Este volt.
Nem emlékszem arcára, szemére,
nem emlékszem az élőre, holtra,
csak arra az egy fekete foltra,
két szál jegenye közt, a tanyán.

A mezőről jöttem haza későn,
lopakodva mentem fel a lépcsőn,
este volt.

Álom volt-e? Vagy csak festve volt?

IDILL

Úgy kellett volna: kis falun,
ahonnét messze a világ,
piros tetők, csengő harang,
akácok, gágogó libák.

A pap kertjében rezedák,
galamb a dúcon, kékbegyű,
szomszédban az iskolaház,
ott halkan sír a hegedű.

Álmos, szerelmes délután
az ablak nyílik csendesen,
a legislegszebb rezedát,
a papkisasszonyt meglesem.

Piros almák a reggelek,
rózsás tüzek az alkonyok,
varázskendőt terít az éj,
a hegedű zokog, zokog.

Kerülgetem a paplakot,
és ő se fordul el, ha lát,
köszönök, szóba áll velem,
szakít egy szép szál rezedát.

Majálison, malom megett,
egy jószagú alkonyaton
hajló derekát elkapom
és csókolom nagyon, nagyon.

Vasárnap, templomból jövet
a lányos házba benyitok
és illendőn előadom,
ami már régtől nem titok.

Így kellett volna: kis falun,
ahonnét messze a világ,
rezedák, rózsák, csillagok
galambok közt találni rád.

KISLÁNY

(Lásd a **Furcsa vendég** c. kötetben Kislány a kádban címmel.)

KÖRÖSPARTI KORZÓ

Ültél-e a Köröspart
fakorlátján tavasszal,
gondoltad-e magadban,
a nőket nézve s unva,

hogy tarka borítékú
levelek ők ilyenkor,
ez pettyes, az vonalzott
s egy titkos postaláda
önti elébed őket
különböző színekkel,
különböző szagokkal,
kicsit, nagyot vegyítve
s belül egyetlenegy szó,
oly ismert és unalmas?

Én rest vagyok kinyúlni,
hogy egyet is kibontsak,
nekem nem fontos egy sem,
nekem nem szólhat egy sem:

expresszlevélre várok,
melyen kusza a címzés,
keresztülhúzva kékkel,
belül régvárt örömhír!
könnyfoltok! felkiáltó-
jelek! az életem!

ZONGORASZÓ

Az elhagyott szobában ődöng egy árva dongó,
verőfény záporozza a féligzárt zsalut
s a ház vén zongorája, az örökké zajongó,
most hallgat, mint a gyermek, ki sírva elaludt.

Fekete, szőke kontyok nem ringanak felette
és nem paskolja lánykéz, cicázva szökkenő,
a forgószék is árva, hol illatát feledte
sok lenge szoknyaránc és párfőmös keszkenő.

Létráikon a kották, szökdécselő bohócok,
pihennek most aléltan és csörgőjük se cseng,
e fürgelábú népet, mely körtánchoz fogózott,
mint kloroformos álarc, bódítja el a Csend.

Két kéz, ki tudja merről, most hirtelen szökéssel
a billentyűkre pattan, befutja szaporán,
csak elmosódva látszik a tíz ujj és a kézfej
és álomhalk keringő búg fel a zongorán.

Keringő, erre halkan forogni kezd a szekrény,
az asztal és a csillár és perdül és csapong,
kering a fal, a padló, mint forgóhinta, kergén
s ficánkol és kitáncol ónlábain a Gond.

Keringő, lágy keringő, szapora, könnyű, kedves,
de megszakítja durván váratlan hangvihar,
a csengő csontütőkön már négy kezecske repdes
és felemás a dallam, izgalmas és bizarr.

Halálvágy, rekkenő láz, leányság kínja, gondja, –
s mint csintalan patakvíz, mely száz utat keres,
félelmes ütemek közt csillogva, csengve-bongva
cikkcakkoz a keringő, mily furcsa négykezes!

És jön a többi. Tíz, húsz, száz kéz tolongva támad,
mind, aki megütötte a hangszert valaha.
Nyög, ordít, jajveszékel a vágy, a düh, a bánat
és néha közberikkant ujjongó trallala.

Felhőző lepketábort egy szál kehelyre képzelj,
így nyüzsgenek az ujjak, zúgó gabalyodás,
csak elmosódva látszik ezer ujj és a kézfej
s hamisat egy se vét – oly izgalmas és csodás!

A vén hanglada nyögve, nyávogva, bőgve reszket,
míg csépli ezer ujj – de egyszerre mind megáll,
csend lesz s a legutolsó fájó, reményevesztett
akkordot még sokáig búgatja a pedál.

ROMANTIKA

Vén Hold, láttál-e már kutyát a várfalon?
ismerd meg Henriket és álmélkodj a lurkón,
ki négykézláb inog tenyérnyi szűk kiugrón
és megy, nyomul, suhan, hogy nézni borzalom.

A mélység hetvenhét öl, melybe lába lóg,
de ő veszéllyel és sebekkel nem törődik,
az út, mely hátra van, az lesz a nyaktörőbbik,
midőn a sík falon fog kúszni, mint a pók.

Ha leesik: halott, ha meglátják: halott,
de ha eléri fent a fénylő ablakot,
tündéri jutalom süt rá a rácson át:

fürödni látja bent a vár kisasszonyát,
ki megengedte, hogy felmászhat és benézhet,
nem fog sikoltani s nem fújja el a mécset.

RÓMAI HÖLGY SÓHAJA

(Lásd a **Kerekerdő** c. kötetben.)

CSILLAG

(Lásd a **Furcsa vendég** c. kötetben.)

Ő

(Lásd a **Csók a sötétben** c. kötetben Ő címmel.)

AZ ÁTKOK KÖNYVÉBŐL

Írtam a véres korszakban

1.

Likőrt, jóillatot, pipereszert
árultak volna különös, remekszép
színekben e gömb-idomú üvegcsék,
szonettek. És a szépen kieszelt,

kihegyezett, művészien reszelt
üvegdugót, mely maga a kecsesség,
selyemfonál fogná, hogy ki ne essék,
a vignettán művész-kéz pepecselt.

Üvegeimbe inkább fekete
színmérget öntök. Egy cseppjük halált hoz,
az illatuk mocsár lehelete.

Bizúgy, mert gaz világ a mostani!
Likőr kell? mosdóillat? Pocsolyához
menj inni és a vért lemosdani!

2.

Szeretem az énekszót, búgva szálló
húsvéti zsoltárt, lakodalmi bordalt,
pásztor dalát, ki elkönyököl oldalt
és gajdol, ha beszürkül a kaszáló.

Nekem a szó is drága. Csudaháló,
mely lelkeket fog. Szép keretbe foglalt
szép, szép szavakkal írnék ezer oldalt
mint régimódi kámzsás könyvcsináló.

De most megundorodtam. Véres ujjnyom
mocskol be mindent, ami emberi,
a szó is szennyes, mely fülem veri.

Miért is kellett emberszót tanulnom?
emberszót hallanom, mikor születtem?
miért nem farkas ugatott felettem?

3.

E versek szabad ég alatt születtek,
bírják a napfényt, frissek este, délben,
nem rázkódik le himporuk a szélben,
gyökerük mély és vérrel erezettek.

Csíráik hordozóját, láz remegtet:
egy születő vers nem marad-e félben?
egyszer a kocsiúton menve, féltem,
hogy autó jön s elgázol egy szonettet.

Ily buzgóságra mégis hol van ok?
meggondolom: kitől mit akarok?
tán messzi kor tetszését áhítoznám?

Nem, senkiét. Hiúság, be ne foltozz!
Ők nem enyémek, nincs közük a tollhoz,
sem a tintához, sem pedig énhozzám.

4.

A fű előbujt, itt a nyár maholnap,
virágos sapkát csapnak fel a fák,
madár szól, jázmin ontja jószagát,
sápadt diákok ülnek és magolnak.

Van köztük egy, torzképe a bagolynak,
nyűtt arc, borostás áll, gallérja tág,
egy lepke, egy szirom arcába vág
s kacagja, de ő megmarad komolynak.

Szegény, ő nem tud semmit kitalálni,
hát megtanulja, mit más kitalált,
így majd tekintély lesz, orvostanári,

vagy mérnöki. Most ebben a reményben
tanulgat, tartja a könyvét keményen
s nem látja a Tavaszt és a Halált.

5.

Öklömnyi kölykök, vézna pubikák,
komoly nevük van már, mint a nagyoknak,
a sétatért elhódítják magoknak,
csigát kergetnek és fakarikát.

Gyerekkor, jaj, virágos barrikád,
lehervadsz! Már nagyképűen makognak
és arcán, hangján a kis tökmagoknak
az apjuk arca, hangja rémlik át.

Gyerekkor bája és szemérme, félsze
úgy elrepül, mint szélben a kalapjuk
s kikél a héjból apjuk és nagyapjuk.

Elcsípek egyet és kikérdezem,
mint nyájas bácsi, vállán a kezem:
mondd, kisfiam, mért vagy te? minek élsz te?

6.

Az egyik mondta: kék a zöld,
a másik mondta: sárga
és összecsaptak és a föld
fellángolt, mint a máglya.

Már senki sincs, aki nem ölt,
őrjöngők milliárdja
szúr, vág és lő és újra tölt,
a kékkel küzd a sárga.

Vonulnék hátra, hátra,
elbújnék, de parancs süvölt:
Előre! Ki a gátra!

Mért jöttem e világra,
hol azt se tudják: zöld a zöld
és sárga, ami sárga!

EZÜSTKERT

KETTEN A CSÓNAKON

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

NOVEMBERI DAL

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben
Sokáig várattál magadra címmel.)

REGGEL AZ EBÉDLŐBEN

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

KALAND

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben.)

A TŰZ MENYASSZONYA

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

VANNAK KÍSÉRTETEK

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

TAVASZ

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben Tavasz címmel.)

ALKU

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

LYA

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben.)

A VÁNDOR MEG A TENGER

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben.)

BETLEHEMESEK

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

A HŰ SZOLGA

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

GYERTEK, ÉNEKELJÜNK!

Kettéroppant a hajó,
senki élő és haló
nem menekül innen!
Asszonyok, kár értetek,
gömbölyű szép térdetek
reszket a szál ingben.

Hol a hajónk árboca?
hova lett kormányosa?
hol a kapitánya?
Most dobta el a sötét
fergetegbe szócsövét.
Most ugrik utána.

Már ezentúl a vihar
a parancsnok. Ő rivall
szörnyű szócsövébe.
Idegyertek, mind ide,
akinek még van hite!
Tört árboc tövébe!

A vad tenger elkapott
minden mentőcsónakot!
Gyertek, énekeljünk!
Testünk már a tengeré,
énekszóval ég felé
menekül a lelkünk!

A SZÁJAS EMBER

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben Ne szólj szám címmel.)

SÖTÉTSÉG

Az ember most arasznyira se lát,
vastag sötétség ül a szemre, kínzón.

Jövök hazafelé a kerten át,
magamfaragta bottal, mint Robinzon.

A ház előtt megtorpanok. Mi ez?
Semerre semmi fény és semmi nesz.
Sötét a ház. Megyek, megkerülöm,
megnézek minden ablakot külön,
de mindenütt sötétség.

Uramisten,
a sötétség, ez az alattomos,
hideg tenger, mely mindent egybemos,
betört a házba, míg nem voltam itten.
Sötéten, titkos réseken becsorgott,
mindent elöntött.

És ő bent rekedt.
Ő bent van! Issza a fekete kortyot,
fuldoklik a rozsdás vasrács megett.

Hamar! Hamar! sietek a sötét
folyosón, hogy megmentsem életét!

FALUSI TEMETŐ

A temető csupa sírás,
csupa zokogó felírás,
a nevek mind ismerősök,
kétszáz év előtti ősök.

Van, aki siratja atyját,
amoda meg őt siratják,
azt meg, aki sír miatta,
másik sirató siratja.

Ez a négyszög itt előttem,
ökörnyállal teleszőtten,
ez a négyszög lesz a helyem,
arra vár csak, hogy benyeljen.

Vesztőhely ez itt. Ijesztő,
gyilkolásra szánt süllyesztő.
Jövök egyszer akaratlan
és megindul majd alattam.

Vesztőhelyét látogatja
a vesztőhely áldozatja.
Itt a vérpad, hol a hóhér?
Még elenged, majd utólér.

Megyek innen, mire várjak?
Lengő szürke őszi szálak
elmenőben megragadnak.
Zsinegei a vérpadnak.

A KUTYÁM

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

AZ AJTÓ

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

SZEPTEMBERI ESŐ

Megjött a várvavárt eső, de későn.
Zölden találja még nálunk a kertet,
de már a rózsák szirma rég lepergett,
hervadt levél pironkodik a lépcsőn.

Ezt az esőt, ezt várta, várta hosszan
a tikkadt kert. Most fák, füvek remélnek,
bolond jókedve lobban a levélnek.
De kert alatt Október lépte csosszan.

Esik eső. De mért nem jött korábban,
mikor még bimbót hozhatott a tőre?
az ágak ágaskodtak volna tőle,
meg a csírák a kert forró porában.

Ilyenkor már csak általat, már nem éltet.
Ilyenkor már jobb gyorsan hullni, halni.
Minek biztatni, szépítgetni, csalni
szegény falevelet, az elitéltet?

Jött volna még később a langyos és bő
és elkésett eső. Mikor az élet
az őszi kertben már hullásra érett
és fű, fa tudja már, hogy minden késő.

Mikor csalásnak nincs már foganatja,
csak lesegíti halkan, mert erősebb,
a hervadt levelet a bús esőcsepp.
Lefekteti hanyatt és megsiratja.

SZABADBAN ÉLEK

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

ITT MARADTUNK

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben Ittmaradtunk címmel.)

INNEN IS ELMEGYEK

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

ESTE A HÁZ ELŐTT

Az üveges folyosón lámpa égett.
Beleskelődtem és őt láttam ott.
Petróleumláng mellett olvasott.
Megálltam. Néztem, néztem ezt a képet.
Könyv volt előtte, bús boltív felette,
egyedül ült, kendőbe burkolózva,
bodros haját a fény megszőkítette,
a két keze két halvány tearózsa.
Az arca is halványabb a szokottnál,
a láng körül egy lepke körözött.
Nem is gondolta, hogy valaki ott áll
kint a sötétben, két akác között.

Koromsötét volt. Ég, föld fekete.
Szekérzörej se törte meg a csendet.
És láttam, hogy borús tekintete
lesiklik a betűkről. Elmerengett.
De olyan búsan, ahogy soha máskor.
Most nem vigyázott, észre ne vegyem.
Úgy üldögélt ő ott, mint aki gyászol.
Mint aki özvegy. Az én özvegyem.

Közel volt hozzám, mégis messze, messze,
a szemei sötétek és nagyok.
Oly messze látszott minden, múltba veszve.
Úgy éreztem, hogy kísértet vagyok,
ki visszajár, benéz. Nem látja senki
s a küszöböt nem lépi soha át.

Pedig szeretne csendesen bemenni,
hogy megcsókolja asszonya haját.

NAGYAPÁM

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

TÉLI IDILL

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

NEM SZERETSZ

ADD NEKEM A HOLDAT

Ezek a csillagok,
ezek voltak felettünk.
Ezek a csillagok.

De minek ott a Hold?
Azon a csillagfényes
estén seholse volt.

Nekem úgy szép az ég,
ahogy akkor sugárzott.
Mikor csak csillag ég.

Nekem nem kell a Hold!
Csúf, csúf a csillagok közt,
idegen, bamba folt.

Ő sose volt barátunk
és énnekem csak az szép,
amit mi együtt láttunk.

A csillagok be szépek!
és azok is miattad!
azokat is te adtad!

A csillagos égboltot,
azt adtad, úgy szerettél.
Most hol vagy? hova lettél?

Gyere, nézzünk a Holdba,
hamar, míg el nem olvad.
Most add nekem a Holdat!

SZÁZEZER SZEM NÉZZEN

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

EZÜSTHÁLÓVAL FOGLAK

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

ITT LAKIK Ő

Itt lakik ő. De mostan nincsen itthon.
Elutazott és odalesz sokáig.
Mint a betörő, úgy járom be titkon,
bejárom és kifosztom a szobáit.

A szőnyegről is kincseket szedek fel:
a lépteit. És mindenütt elejtett
valamit és én reszkető kezekkel
gyüjtöm zsákomba, amit ittfelejtett.

A szeme zöldes fényét, meg a kedves
mosolyát (ezt a nagytükörből csentem!),
az édes illatát, az is itt repdes,
ezüst hangját, az is itt cseng a csendben.

És minden apró tárgyon ott találom
más, más mozdulatát. Akad itt bőven
lopnivaló! A rózsás tortatálon,
a csengőgombon és a levegőben!

A macskafejes párna, ő hímezte,
megsimogatom, most is mennyit loptam!
Ott a karosszék, ott volt édes teste,
csak én tudom, mi minden reszket ottan!
Üveg mögött poharak széle rezdül,
minden pohárban az ő édessége.
Felszürcsölöm az üvegen keresztül,
becsípek édes bortól, az a vége.

Részeg betörő, boldogan dúskálok
és összeszedek mindent, ami drága.
És egy ajtón benyitok és megállok,
lélekzetem is eláll. Ott az ágya.

VÁRTALAK EGY ÉVIG

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

A VERSEK NEM HISZIK

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

HULLÁMJÁTÉK

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

TE NEM IS TUDSZ RÓLA

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

EZ AZ A HELY

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

TE MÁR SEHOLSE VAGY

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

GYERE CSÓNAKÁZNI

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

ÉVEK, ÉVEK, ÉVEK

Jaj, kedvesem, mi történt? Elaludtál.
Nem is tudom, hol. Az erdőn, a kútnál.
Álmodban ének csendült, angyalének
és megrohantak azalatt az évek.
És most felülsz, sírásra áll a szád,
számolgatod az éveket magadban,
a sok szúrós bogáncsot a hajadban.
Ki tette ezt veled? ki szórta rád?

Én vagyok a hibás, mert nem vigyáztam,
nem voltam éber őrződ, hű s kemény,
elkóboroltam messze, fákat ráztam,
felhőkbe néztem, jaj, mit tettem én!
Ott kellett volna állnom, hessegetnem
az éveket, az erdő száz koboldját,
kik a bogáncsot az alvóra hordják,
de látod, látod, ők elcsaltak engem.

Pedig hát nézz szét, hisz alig aludtál,
tavasz van most is az erdőn, a kútnál,
fűszál, falevél nem vénült meg egy se
és nem hiányzik egy se, mind megvannak.
Nem emlékszem, lett volna csak egy este,
egy délután! Egy napja sincs még annak,
hogy a kezed az én kezembe tévedt.
Egy nap se múlt, csak évek, évek, évek.

JÁTÉKPAPUCS

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

SZÉLCSEND

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

BIVALYOK A KERTBEN

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

PÁNIK

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

ÁRADÁS UTÁN

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

A BESTIA

A BESTIA

Csinált barlangját és a néhány
lépésnyi kis sivatagot,
amit kárpótlásul kapott,
gyűlölte.

Gőggel rótta, némán
azt a kis félkört a gödörben.
És meg-megállt. Fölötte körben
szájtáti nép élő sövénye.
Felnézett rá, rozsdás sörénye
rázkódott.

Nagy fejét lecsapva
felpislogott még magasabbra,
kénsárga szemei keresték
a pontot a híg levegőben,
ahová felhajítsa testét
és nézte, leste mind merőbben
és felüvöltött, mint a vészkürt
és topogott és nekikészült.

Leguggolt, szörnyű súly alatt
görnyedve erőltette roppant
erőit. Most! most!
És ledobbant.
Elnyúlt, nyöszörgött. Úgy maradt.

Forró napon, fülledt gödörben,
vályúja mellett elgyötörten
szundítja át a délutánt.
Sokféle morgás és csikorgás
hallatszik és nyögés, nyikorgás,
időnként az orángutáng
felhümmög és pattint a korbács
és füttyszavak egymást hasítják.

Felnéz. A hang, az ismerős
s a szállongó, szúrós-erős
bestiaszag. De hol a síkság?
a cserjés? a rejtett csapás?
a folyópart? a jámbor őz,
akit váratlan ér a bősz
ugrás, halálos harapás?
És hol a párja, kölykei?
a kis kedvence? barna folt
a fülén, jó kis karma volt
és hogy tudott üvölteni!
Mi lett azokkal? Hogy van az,
nyög, harsog itt ezer panasz,
csak ők némák. Mi oka annak?
Csak ez ne volna, ez a gát,
csak egyszer feldobná magát,
szétnézne akkor, merre vannak.

Mély a gödör, magas a korlát.
Nem, nem, nincs annyi ereje.
Lezökken óriás feje,
két talpa közé dugja orrát,
alszik tovább.

És messze Délen,
tengerre néző meredélyen,
hatalmas tányérlevelen,
amit vörösre szított a nap,
gomolyba csődül hirtelen
a forróság és égre csap.
Kerekedik fent furcsa felhő,
amilyet a rakéta fellő,
oly pirinyó. De el nem oszlik,
hanem megindul, száll, siet,
belülről gyengén átpiroslik,
ember nem látott még ilyet.
Madárnak néznéd, oly kicsi,
de ahhoz túl gyors. Merre tart?
Hová viszi, hová viszi
azt a mákszemnyi zivatart?

Tengeren átszáll és mogorva
országokon, fel-felugorva,
ha szemközt futnak bérceik,
felhők alatt húz, szembe széllel
és nem szakad ízekre széjjel,
és ki se hűl, megérkezik.
Kis gombolyag, kalapba fér,
de magja tűz és szaga vér.

Ott felcsapott, itt most lecsap.

Homokban fekszik elalélva
a bestia, azt veszi célba,
előbb a sörényébe kap,
borzolni kezdi, kicsi kis
forgószelecske, szaporán,
aztán a hátán, tomporán
ugrándozik, szikrázik is,
hol itt, hol ott rezzenti bőrét,
hasa alá is beszökik,
majd visszájára sepri szőrét
a farkbojttól az üstökig,
lobbantja azt is, mint kibontott
zászlót, a nagy vörös bozontot
s a táguló két szoroson,
két orrlikán át – beoson.

A bestia belevonaglik,
fektében a homokot ássa,
tápászkodik, vad ordítása
hallatszik, a leghangosabbik,
amely őserdők viharát
harsogta túl s a Szaharát
megrázta.

És ez az otromba
üvöltés, ez most, mint a bomba,
úgy dobja fel a levegőbe.
A mélységből magasba perdül
s aki fitymálva nézte fentrül,
most látja szemközt, nagyra nőve
és látja lentrül, vére hül:
most az oroszlán van felül!
Mint mesebeli szörnyeteg,
sörénylengetve fönn lebeg
és minden, ami magasan
fölötte volt, alatta van,
a ketrecek is, meg a fák,
mingyárt lepuffan, mint a zsák,
nem, mégse! erőlködve fordít
a derekán fönn lebegőben
és rugkapál kegyetlenül
és farkabojtja felrepül
és egy bukfenc a levegőben
és vad forgással a fehér
korláton kívül földet ér,
talpára csattan és felordít,
hogy megreszket belé a föld.

Kint van!

Az oroszlán kitört!

Mint a verébraj, szerterebben
és fákra menekül a nép.
Ki könnyebben, ki nehezebben
és ez a kép cseppet se szép.
Egymást tépázva és taposva
törik magukat a magosba
és a legbőszebb törtető,
az győz, övé a fatető.
Szoknyák szakadnak, kalapok,
botok repülnek és napernyők,
furcsák a borzas alakok
a fán és tótágast a delnők.
Póznára kúsznak fel sokan,
ketrectetőre, nyakrafőre
s aki seholse jut előre,
iderohan, odarohan,
egy terhes asszony pad alá bú,
szögletben reszket egy falábú
és minden zugba, minden lyukba
jut ember, nem szeretne dús
lakoma lenni, fél a hús.

Egyik fa alatt, arcra bukva,
egy asszony fekszik, por lepi.
Hogy lesz tovább, mindegy neki.

Egyik fahegyről, a magasból,
hová az oroszlánkarom
nem ér fel, öblös férfihang szól:
„Nyugalom! Fő a nyugalom!”

Nem fog a szónok szózata,
csak dúl tovább a vad csata,
most már a fákon, egy-egy ágért,
amit nem adna a világért,
ki legelébb ölelte meg.
Be furcsa: fűszál se remeg,
szélcsend van, csak a kertbeli
nagy fákat rázza, tördeli
szörnyű vihar, bolond vihar
és állati hangon rivall.
Oroszlánhang, vad bömbölés,
égrengető dörömbölés,
és nincs szünetje, vége-hossza
és a visszhang is sokszorozza.
Még mindig onnan jön a hang,
ahol kiugrott a bitang,
még mindig ott áll, lába terped
és bömböl, újra bömböl és
meg-megreszketteti a kertet
ez a borzalmas bömbölés.

Felretten a fásult lakosság.
Ragadozók, vadmadarak,
bölények, őzek, nagy darab
hüllők figyelve felkapdossák
a fejüket. Látták e tespedt
órán a tűzsörényű testet
felszállni és lebegni bőszen,
mint új napot, a lázas őszben
és hallja valamennyi rab,
szól az Őserdő Trombitája!
szabadság, azt harsogja szája!
sose volt hangja hangosabb,
fenyegetőbb! Valami történt!
Valami lesz! Ő tesz ma törvényt,
körmét pirosra festi ma
a szenegáli bestia!

Fagyos perc. Félelemteli
várakozásban szerteszét
mindenki némán öleli
a maga ágát, ketrecét.
És ő csak áll, sörénye lobban
és bömböl.

Aztán vad galoppban
megindul.

Lomposan, vakon,
lihegve, fújva szökdel át
a kacskaringós utakon,
mint tűzgomoly. Se hall, se lát.
A Pusztát keresi, a Múltat,
a rést, amelyen szabadulhat
és könyökcsontok reszketőn
kocognak a ketrectetőn,
ha arra tart.

Dorongot lóbál
egy őr, hősködve hadonász,
de megszalad, ha fordulónál
fellobban a nagy, babonás,
vörös bozont.

És most a sétány
csendjét sikoltás metszi át.
Egy test lepuffan. Szőke szép leány.
És megüti a bestiát.
Felugrana, de sujt a tagló,
a bestia vastalpa.

Szörnyű,
ahogy leszegzi görbe körmű
két talp a kínban megvonagló
lánytestet és a húsba váj
s a lihegő, otromba száj
az áldozatra rádörömböl,
közelről az arcába bömböl.
És felrepül kis kék köténye
a szörnyeteg fogahegyén,
sikongnak a nők, ifja, vénje,
rázkódnak a fák. Jaj, szegény!

De még nem kordult meg a bendő,
még vár, amíg étvágya megnő,
vár a vadállat vicsorogva.
És farkcsapkodva, nyálcsorogva
üvölt a rémült parkon át,
mert lenge leplecskék alatt
sok duzzadó, friss jó falat
ígér hatalmas lakomát.

Teremtő! ki a levegőt,
füvet, fát, állatot s az embert
alkottad, ezt a gyötrelemvert
világot! Isten! védd meg őt!
Nézd: küzdve, vonagolva nyög,
míg eleven húsába ássa
körmét az afrikai dög
és készül a lakmározásra.
Hozzád sikoltott, el ne hadd!
szét ne szakadjon inge gyolcsa!
ne engedd, hogy szemét kioltsa,
szép kék szemét a fenevad,
hiszen égboltod egy darabja!
és a kezét meg ne harapja,
fehér kezét a fenevad,
az imádságos két kezet,
még akkor is, ha vétkezett!
és kis mellét oda ne add,
hiszen még nem is szoptatott!
s a szép arany hajfonatot,
drágábbat minden aranyaknál
s a szívét, hol mindíg Te laktál,
Tebenned hitt elejitől,
oda ne add, oda ne add,
védd meg a szörnyű fenevad
szájától és beleitől!

Jaj! késő!

Foggal és körömmel
nekiesik mohó örömmel
a bestia. Torkába mar,
aztán vetkezteti hamar
és görgeti. Iszonyatos,
ahogy a tetemen tapos,
ahogy szépséget öl a csúfság,
ahogy lefosztja nyaka húsát
mohón, utolsó rostokig,
majd melle közt torkoskodik,
szaggatja, rázza és zabál,
csillogva leng állán a nyál,
karmai közt a szépség csokra
szétzüllik ocsmány cafatokra
és jó falat a lakomáján,
amit most kiszakít: a szív
és kétfelől csurog le száján
a vér, amit szuszogva szív.

Nyögés hallatszik itt-amott,
mindenki, mintha villamok
ráznák, vonaglik és remeg.
Van, ki arcát takarja dúltan,
de látni kimeredt szemet,
csak nézi, nézi vérbegyúltan
a vért.

Felszisszen némelyik,
alulról majmok csipdelik.
Víg a majomhad, nő a kedve,
tetőre ugrik, csíp, harap,
az egyiknél lopott kalap,
körülhordozza dicsekedve.

Kántálni kezd most reszelős,
tört hangokon egy eszelős,
amott kapkodva vetkezik
egy férfi: ő következik!

És száll a vérszag és a hússzag
és vérbe és velőkbe torlik
és megrezeg sokezer orrlik,
szemek villognak, vérben úsznak.
Vér önti el az utakat,
a hőség vértől fullatag.
vér tódul, ember, állat érzi,
ahogy a véres szél bevérzi,
vér hull szitálva és remegve,
vörös függönyt von a szemekre,
vörös köd ül köröskörül,
a felhő vérbe göndörül,
vér csípi a vadak garatját
rácsról a vérízt nyalogatják,
vért habzsol a bozótok, erdők
rab népe és mindent megért
és az a véres száj ha felbőg,
megismerik hangján a vért.

És száll a vérszag és a hússzag
és egyre több, több hang felelget,
egyszer csak az egész sereglet
megbőszül.

Hattyúk le s fel úsznak,
a majmok rácsaikra kúsznak,
vadmacska fenekedve nyávog,
felágaskodnak a zsiráfok,
rögök repkednek, tarka tollak,
a kígyók görcsben vonagolnak,
pávák körülfutják a gruppot,
a tóban hüllők teste cuppog,
le s felmerül a víziló
és orrlikain ég felé
sugárzik a medence-lé,
föld reng, egyszerre millió
vad fütty sivít, recseg a korlát,
bölények fejjel ostromolják
és öklelőznek vak haraggal,
sörényük, mint fekete láng,
magasba lobban, körbenyargal
és trombitál az elefánt,
versenyt visonganak a szárcsák,
a gémek, szörnyű kardalát
üvölti a tigriscsalád,
vasrúddal ütögeti rácsát
és harsog az orángutáng,
a csimpánz elvágódva ráng,
egymást marják a farkasok,
a vadkan földet túr, sasok
vijjognak a kalitka polcán,
valahol bőg még egy oroszlán,
vadtyúk rikácsol, fóka fú,
sakál vonít, süvölt a gnú,
visongva ugrándoznak ádáz
bakkecskék, foltos csődörök
és medvebarlang és madárház,
karám, ól harsog, dübörög.
Rég lappangó dühét kitölti
a dsungel millió fia,
minden vadállat, légi, földi
és hallja ezt és beleölti
hangját és mindet túlüvölti
a szenegáli bestia.

És száll a hússzag és a vérszag
és vérbe gyúl az esti égbolt.
A vért, az ős-dühöt, a tébolyt
lázítja még a lázas évszak.
Mi lesz, ha minden gát szakad
és a förtelmes áradat
kiönt, kiront?

A kocka fordul:
most az őserdő ejti foglyul
a várost és embereket
és vérbosszúval fenyeget.

És száll a vérszag, a halálszag
és véres rongyok közt kutatja
a szörny, akad-e még falatja,
a vérben fogheggyel halászgat.
Lerágta már lábtól nyakig
a húst, csak pár cafat kecsegtet
elvétve. Csontokat recsegtet,
ropogtat, lustul, jóllakik.

Leül. Emészt. Csurog a szája.
Körülnéz.

És sortűz találja.

CSÓK A SÖTÉTBEN
1947

ÉNEK A KÖTŐTŰRŐL

OSTROM UTÁN

Ó, ó, ez a bamba, vonszolódó
lézengés az égzengés után,
a romok közt, Pesten is, Budán is,
szennyes hóban, véres hóban, ó, ó.

Jó a hó most takarónak, jó, jó.
Szennyes, véres, de takar, takar.
Szennyes most az irgalmatlan ég is,
onnan zúdult a tűz és vas, ó, ó.

Hó kezd hullni nagy pelyhekben. Hó! hó!
Van még tiszta hó is, hófehér!
túl a felhőn van még tiszta ég is!
égszínkék is! mégis! mégis! ó! ó!

ROMOK KÖZÖTT

Sok volt a szószátyár hebegő
és rosszak voltak a szavak,
attól romlott meg a levegő,
poshadt meg a kút, a patak,
attól lett a vetés csenevész,
attól virágzott ki a penész,
virág helyett, a fákon.

Attól lett a gyerek koravén,
attól jött egy-egy bajra hét,
attól fakult el, húnyt ki a fény
és hízott, hízott a sötét
és a sötétben csacska szavak
rágták ki, mint rosszféle savak,
erős falak kötését.

Ingott a fal, ingott a tető,
inogtak falvak, városok,
ingott a lábán a hebegő,
meg akihez hebeg, locsog.
Ingott már minden. Akkor az ég
megdördült, úgy, ahogy soha még!
És akkor, akkor, akkor...

TITOK

Az én összeszorított szám
senkihez se szól, csak hozzám.

Szívhez szól, az én szívemhez.
És a szív felszól a szemhez.

Mondja neki, hogy mit hallott,
az a néma száj mit vallott.

A tükörhöz mentem, néztem,
titoktartó-e a két szem.

Láttam, hogy kiadna rajtam,
behunytam és eltakartam.

Most már az is titoktartó,
őrzi kettős börtönajtó.

Ki hozzám jön, így lel engem,
némán, arcom a kezemben.

TŰZ VAN!

Tudom én azt, mindig éjszaka van,
örökös vaksötétség rabjai
vagyunk. Az egész Föld, a fancsali
Hold, az egész világ világtalan.

De megvilágosul minduntalan
az éjszaka. Tűz támad. Nappali
fényesség. Nappal, mondjuk arra mi,
pedig éjszaka van. Éjszaka van

és tűz van! Arra messze! Nappali
fényt áraszt onnan is, forró-arany
leheletet. Nyár, mondjuk arra mi,
pedig hát tél van, téléjszaka van

és tűz van! óriás tűz! tűzharang
a szívem, félrever! És lázasan
vetkőzöm és futok szabadba ki,
tetőre fel, a tüzet szítani!

HALÁL

Ne félj te a haláltól. A halál
jobb, mint az élet. Futni hagy, hogy élhess.
Az élet nem hagy élni. Résen áll.

Az élet, az kemény. Az élet éles.
Az élet véres kés. Ó, a halál
milyen más! A halál, az csudalágy,
akár a selymes rózsaszirom-ágy,
amire fínom fátyol száll alá.

Az, ami benne rossz, az még az élet.
Halál az, ha minden rossz szerteszéled.
Az életben is a halál a jó,
a betelő vágy hirtelen halála,
sok kis halál, a nagyból kóstoló.
Még boldog is vagy, a halálnak hála.

Az élet nyűgös, zavaros, cseles,
de bizony békés, nyájas a halál.
Az élet, az keres, mindig keres,
de a halál talál.

SZEGÉNYEMBER KARÁCSONYA

Csupa ezüstös tűlevél
az ablak, nézz oda.
Karácsonyi csoda.
Karácsonyfát pingál a tél.

Jut hát neked is. Ott ragyog
az ablaküvegen.
Ott, ott, jéghidegen.
Ezüst az ág, ezüst a bog.

Szegényember, kaptál te fát,
örülj, öreg legény,
díszes fa, nem szegény,
ott díszlik egész télen át.

Mit is hozott? Fagyot, ködöt.
Szúrós tűt, milliót.
Egy szem kemény diót.
Fel nem töröd, csak megnyögöd.

Angyalhajat hozott neked,
ezüstös szálakat,
fáj, fáj, ahogy szakad,
ahogy fejedről tépkeded.

Rakott fa, dús fa, nem szegény.
Csak egy nincs: jó falat
a fán, a fa alatt.
Éhség szikrázik a hegyén.

ÉNEK A KÖTŐTŰRŐL

A kötőtűje egyre jár,
de milyen régen, régen,
valami húsz év óta már,
mióta feleségem.
Mindjárt elkezdett várni, várni,
kapott elég ígéretet
és mielőtt történne bármi,
kicsit kötögetett.
Kicsit kötögetett.

Szép kis kezében szaporán
forgott a fénylő szerszám,
fogyott, fogyott évek során
a gombolyag ezerszám,
fel-feltekintett nagy szemekkel,
sóhajtgatott hátam megett,
de a fonál, az nem szakadt el,
tovább kötögetett.
Tovább kötögetett.

Kötögetett magának is,
nekem is, ennek-annak,
meg a két kisbabának is,
kiket vár, útba vannak.
Két szép kislánya lett. A gólya,
az legalább kedvére tett.
Maradt még sok várni valója,
várt és kötögetett.
Várt és kötögetett.

Egyszer csak aranyfény vakít,
aranyhaj ragyogása,
vakít és gyújt, ránt és szakít,
nincs földön-égen mása.
Le-fel futkostam lánggal égve,
tíz ujjam is lobbot vetett,
ő meg csak várta, lesz-e vége.
Várt és kötögetett.
Várt és kötögetett.

De őrületre őrület
jöhet csak, soha béke.
Az aranyhajból barna lett,
abból sokféle szőke.
Egy hajszín, egy csók még hiányzott,
azt űztem én, eszeveszett,
ő meg csak nézte ezt a táncot,
várt és kötögetett,
várt és kötögetett.

Hanem egyszer csak megriadt.
Kénkőszag kezdett szállni.
Keresztből horgot és nyilat
kezdtek sokan csinálni,
és öklöt rázva, versenyt bőgve
hirdették a gyűlöletet.
Ő csendesen várt jobb időkre,
várt és kötögetett.
Várt és kötögetett.

És a pohár be is telik.
A házat megrohanják,
anyját, húgát elcipelik
horgos, nyilas haramják.
Ő akkor hat nap és hat éjjel
csak zokogott, csak reszketett,
pamutja, tűje szanaszéjjel.
Már nem kötögetett.
Már nem kötögetett.

Ő soha senkinek se vét,
angyalka ő és mégis
mindenki az ő kis szivét
szurkálja, én is, én is.
És egyre vár és hasztalan vár.
Várhatna most ítéletet,
szörnyűt, de ő fáradtabb annál.
Nem is kötögetett.
Nem is kötögetett.

De felfigyel, mert híre kel:
útban az unokája.
Annak egyetmást kötni kell,
szívét ez általjárja.
Már indul is, szekrényét bújja,
talál pamutot eleget
és ott ül az ablakban újra
és vár és kötöget.
És vár és kötöget.

RIADÓ

Kádból ugrottam akkor
a vészkürt szaggatott
hangjára és kicsaptam
hamar az ablakot.

Úgy csapta ki egy nő is
ott szemközt a piros
reggelbe. Úgy mutatta
magát, ahogy tilos.

Szép volt kitárt karokkal,
kinyúlva, csupaszon
a fényben! Szép magas volt,
a párkány alacsony.

Meglátta, hogy megláttam,
meg is riadt talán,
de nem futott el. Ott állt.
Simított a haján.

Korgott az ég fölötte,
vészkürt üvöltözött
és ő ott állt a fényben
bátran, két tűz között.

A GYILKOS

Négy kőtörő pipál
és csendben szürcsölik a törkölyt.
Nagy füst. Tányérra fagy a pörkölt.
Kint éji hó szitál.

A borszagú, szikár
kocsmáros, ki csapkodva zsörtölt,
lecsukta már pirosra dörgölt
szemét és szundikál.

Legyűrt kalappal lép be zordul
a gyilkos. A csaposra mordul.
Leül. Nem néz körül.

Az inge ujján kis vörös folt,
rádönti lopva a vörösbort.
Vörös ingujjal ül.

RÉGI HÁZ

Hej, te vén ház, vén faház,
rólad rég letünt a máz,
verte nap és verte jég,
meg eső is volt elég.

Hej, te vén ház, vén faház,
esztendőid száma száz,
szép lehettél hajdanán,
akkor, mikor nagyanyám.

Aki téged épitett,
csudamód kiszépitett,
szép tetődíszt faragott,
meg sok csipkés szalagot.

Ki is pingált, gondolom,
büszkén díszlett az orom,
ablakban friss ibolya,
friss menyecske mosolya.

És egyszer csak zaj riadt,
mintha csak nagy baj miatt,
sok, sok ember ront elő,
zajlik a házszentelő.

No de már ez multba hullt
és vak ködbe hullt a mult,
megvakult-fakult a ház,
benne csak a csend tanyáz.

Ház előtt és ház megett
már csak a szél sepreget,
a kertben a szél kaszál,
hízik ott a dudvaszár.

Ott csak egy vendég tapos,
aki ott mindennapos,
most is ott időzik ő:
a vénséges vén Idő.

TAVASZVÁRÁS

Befagyott a part mellett a csónak,
foglya lett a jégnek, meg a hónak,
szomorú a fogság, átalussza,
szakálla van jégből, meg bajussza.

Itt gubbasztok én is behavazva,
vele együtt várok a tavaszra.
Majd csak lesz tán tavasz az idén is,
szabadul a csónak, vele én is,
szabadulunk a sallangos hámból,
abból ugrok én is, a ruhámból.
Csónak orrán meztelen lebegve
felnyújtózom, fel a kék egekbe,
szép kék selyme a tavaszi mennynek,
azt kapom én vállamra köpenynek,
felcsapom fejemre a napot,
lánggal égő szalmakalapot.

NŐK A TETŐKÖN

ÁRVASÁG

Azt hittem, hallgatózol,
meghallod azt a dalt
és még halkabbra fogtam
a hangom, csak te halld.

Azt hittem leskelődöl,
forró nyárdélután
a nád közt meztelen vagy.
Ledobtam a ruhám.

Azt hittem, várakoztatsz,
nem elég perzselő
a nyár még és a szomjam,
azért nem lépsz elő.

Azt hittem, itt se vagy még,
hosszú az út nagyon,
te térdig hóban állsz most,
én meg égő napon.

Azt hittem, rámtalálsz majd,
azért élsz, csak azért
és hogy mindenki másnak
szava bánt, hangja sért.

Azt hittem, a szemed kék,
a hajad színarany,
a melled rózsabimbó,
viharban nyugtalan.

És szép hosszú a lábad,
hajlós a derekad
s a szíved éppen arra
való, hogy nekem add.

Keresel is, meg vársz is.
Én is kerestelek
és vártalak és múltak
üres nyarak, telek.

Tudom már, jaj, tudom már,
nem vársz, nem keresel,
világra se születtél,
nem vagy és nem leszel.

SZÉP LÁNY A TAVASZBAN

Jaj de szép vagy! Sírni tudnék rajta,
olyan szép vagy! Sírok is már, látod,
könnyeimet befelé hullajtva.
És milyen szép a zöld kiskabátod,
meg a sárga kendő a nyakadban.
Ez a könnyű kendő csak fokozza
a bajt, nagy bajt, ha nem is okozza,
meg az is, hogy így jársz a szabadban
hajadonfőtt, diadalmas szőkén,
maga vagy a tavaszi verőfény.

Hogyne volna kedvem sírni, sírni,
te magad is hogy tudod kibírni?
nagytükrödtől hogy tudsz elszakadni?
szebb látványra hol fogsz te akadni?
Úgy szeretném, tükröddé ha tennél,
nem lehetne hívebb tükröd ennél,
kísérnélek napsütötte dombra,
meztelenül forognál ott körbe,
aranyhajad libegne kibontva,
úgy néznél rám, eleven tükörbe.

MÁJUSI SZERELEM

Rózsaszínben a barackfa.
Mint egy szép tündérmese.
Hófehér felhődarabka,
az az ő szerelmese.

Ők ketten egymásnak élnek,
felhő és virág a fán.
Hisznek egymás esküjének,
magukénak is talán.

Szépen tudsz te fakadozni,
te virág, felhőfaló!
Szépen tudsz te szakadozni,
te felhő, virágcsaló!

Szépen tüntök el a szélben,
mind a ketten hirtelen,
nyomtalan és észrevétlen.
Úgy, ahogy a szerelem.

TŰNŐDÉS

Belőlem nem lett volna jó hajós,
az én vitorlám játszana a játszó
szelekkel. Fölrepülne, mint a zászló.

És jósnak is rossz volnék. Csalfa jós,
derűt jósolnék mindig, soha rosszat.
És jégeső kergetne utcahosszat.

És nem lehetnék én jó hadvezér.
Fürdőző lányt ha látnék, persze szépet,
Otthagynék érte ágyút és térképet.

Az lettem, ami lettem, épp ezér.
Gyönyörködöm játékban, tünde nőben
s a hátamon kopogó jégesőben.

JULIKA MEG A BIKA

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

PRIMADONNA

I.

Álla alá húzza fel a térdét,
úgy ül ott a napozópadon,
de a háta mégse görbül hétrét,
egyenes az most is, de nagyon.

Ő a legszebb, legbarnább a strandon,
királynői trónja az a pad
ügyel rá, hogy az is maradjon.
Nagy gond, könnyen venni nem szabad.

Csepp kis nadrág rajta, csepp kis kendő,
az is, mint a bőre, barna, barna,
ha akarna, akkor se takarna.

Hirtelen ha nézem: meztelen nő.
Ezzel kerget kétségbeesésbe.
Mégse az és mégis az és mégse.

II.

Színésznő a kedves, Váradon.
Énekes és táncos. Nem hiába
oly szép hosszú, táncra áll a lába.
Most is, ott a napozópadon.

Balatonról volt szó. Van-e tánc ott,
azt kérdezte. Mert hát az a fő.
Ne a hullám járja ott a táncot,
meg a csónak rajta, hanem ő.

Két kis melle, az is táncra kész,
egész teste, minden porcikája,
legkivált a piroskörmű kéz.

Férjes asszony. Vígan taszigálja
utcahosszat a gyerekkocsit.
Olyankor is táncol egy kicsit.

Ő

Betakarva arcig,
édesdeden alszik
ő.

Szép keze oly szűzi,
mellén összefűzi
ő.

Nagy haját, mint nappal,
nem fogja le csattal
ő.

Hagyja, hogy szétessék
és csupa édesség
ő.

Selyempapirosban
cukorbaba mostan
ő.

Selyem alatt lappang,
rezzenti a paplant
ő.

Mint rózsafa, lágyan
lélekzik az ágyban
ő.

Betakarva arcig,
édesdeden alszik
ő.

AZ A TE KÉK SZOKNYÁD

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

SZERELEM

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben Szerelemről
szó se lehetett címmel.)

TE VAGY AZ

Te vagy, aki mindig nemmel
válaszolsz és mindig rázod
a fejed és magyarázod,
nem tudsz nekem hinni.

Te vagy, aki minden szóra,
mozdulatra úgy vigyázol,
én tegezlek, te magázol,
soha el nem véted.

Te vagy, aki mindig eltűnsz,
hol hetekre, hol napokra,
nekem az a poklok pokla,
de te azt se bánod.

Irgalmatlan vagy te hozzám,
nem akarsz egy morzsát vetni,
nem tud engem úgy szeretni
senki, senki, mint te.

ILONA

(Lásd az **Aranypiros pillangó** c. kötetben.)

HA VALAKIT MEGÖLTÉL

Ha valakit megöltél,
ne állj meg teste mellett.
Öltél, mert ölni kellett,
de most már hagyd magára,
legyél jó gyilkosa.

Ha valakit megöltél,
minek azt meg is csalni?
Megölted, hagyd meghalni.
Ha már melle tövébe
döfted a kést tövig.

Ha valakit megöltél,
keze után ne nyúlkálj,
lelket belé ne fújkálj.
Orvosa már te úgyse
leszel, csak gyilkosa.

Ha valakit megöltél,
ne ültesd asztalodhoz,
nem illik az halotthoz.
Azzal, akit megöltél,
karonfogva ne járj.

Ha valakit megöltél,
add át hamar a földnek
és menj! Csak egyszer öld meg!
Talán boldog lehet még
egy másik csillagon.

TÜNDÉR

Úgy jöttél te, ahogy vártam,
váratlan az égből,
Égi tündér szállt le hozzám
a habos kékségből.

Szűzmeztelenül ragyogva,
fél eget befogva,
hátrahajló két szép karja
közül mosolyogva.

Jöttél, jöttél, kicsinyedtél,
itt-ott pelyhesedtél,
mire földet ért a lábad,
földi szép nő lettél.

Boldogtalan voltam addig,
akkor boldog lettem.
Most felnézek és te újra
ott lebegsz felettem.

Ugyanúgy, mint érkezőben,
csak még ragyogóbban
és most egyre növekedve.
Most már távozóban.

FUTÓTŰZ

Már akkor kivirultak a tetők,
a romtetők itt Pesten. Mint a feslő
tavasz. Már akkor ott illegtek ők,
a napszomjas nők, boldogan az első

sugárban. Rózsás bőrük felvirított,
tarkázta kék, zöld, fekete, fehér,
piros, meg sárga. De ezek csak itt-ott
takartak annyit, mint a féltenyér.

Akkor jött az a nő. Bronzbarna, nyúlánk
és nem volt rajta semmi. Őrület!
Tetők közt a tetőn! Mint a kigyúlt láng!

Az hozta rájuk a futótüzet,
az az egy vészes láng. Minden tetőn
láng láng után lobbant fel reszketőn.

NŐK A TETŐKÖN

Nők, nők a tetőkön,
nők, nők, villogók,
csillogók, tündéri nők,
heverészők, illegők,
napra pillogók.
Nők, nők a tetőkön
és semmi sincs a nőkön.

Végig habfehérek,
új szín kell nekik,
nyári szín, nyári bőr,
elég volt a téliből,
azt most levetik.
Nők, nők a tetőkön
és semmi sincs a nőkön.

Romváros tetői,
romok és romok,
ragyognak a romtetők
és ragyognak ők, a nők,
vadliliomok.
Nők, nők a tetőkön
és semmi sincs a nőkön.

Szépek ők az utcán,
oly esztelenül
szépek, szívremegtetőn
szépek, hát még a tetőn,
szűzmeztelenül!
Nők, nők a tetőkön
és semmi sincs a nőkön.

Árnyékból veder víz
hűvössége vonz,
odajárnak mosdani,
legszebb ez a mostani,
ez már tiszta bronz.
Nők, nők a tetőkön
és semmi sincs a nőkön.

Tudják, ez a két szem
rajtuk legelész,
minden mozdulatukon,
ők vagy én, nem is tudom,
melykünk a merész.
Nők, nők a tetőkön
és semmi sincs a nőkön.

Zúg az utca, zúgnak
belé a tetők,
tüntetés vagy micsoda,
nem hallgatnak ők oda,
meztelenek ők.
Nők, nők a tetőkön
és semmi sincs a nőkön.

Káriszok és nimfák
víg szigete ez,
a Napisten tűzbe jön,
lovait ha űzve fönn
erre szekerez.
Nők, nők a tetőkön
és semmi sincs a nőkön.

Tető a tetővel
titkon összenő
és föllebben az egész,
de ez oly lágy lebegés,
semmi zökkenő.
Nők, nők a tetőkön
és semmi sincs a nőkön.

Száll a tető, száll, száll
tündéreivel,
a Napisten emeli
a szikrázó mennybeli
fényességbe fel.
Nők, nők a tetőkön
és csókja ég a nőkön!

CSÓK A SÖTÉTBEN

LEVÉL HELYETT

Ma nem lehet, ma nem lehet,
majd holnap írok levelet.

Most én csak egy szót küldök Hozzád,
a többi helyett követül.
Egyedül akar szólni Hozzád
az a szó, egyes egyedül.

A szép kezedhez, szépen izzó
szemed elé, szép Mária,
egyedül indul az a kis szó,
ne kelljen sorba állnia.
Meg azt reméli az oktondi,
úgy majd inkább észreveszed,
talán rá is fogsz mosolyogni,
szólsz hozzá, visszategezed.
Lám csak, hogy rontom el a dolgát,
ontom a szót, én ostoba!
Maga körül ha ennyi szót lát,
tán el se indul most oda.
Vagy elmegy Hozzád csakazért is?
az a szó nem maradhat el?
vagy ott is van már és beszélt is?
és tollvonás se kell?

HÁLAÉNEK

Kevés az én két szemem
csudálni szépséged,
kevés az én két kezem
simogatni téged,
kevés az én két karom
eleget ölelni,
kevés a lélekzetem
téged belehelni,
kevés, kevés ez a száj
mézét szedni szádnak
és elégszer mondani:
szeretlek! imádlak!

Még hozzá a két szemem
azzal se elégszik,
nemcsak néz, de simogat,
csókolgat is, végig.
A kezem is, karom is,
szám is arra vágyik,
játszadozzék teveled
úgy is, mint a másik.
Mindegyikből volna száz,
volna százezernyi,
kevés volna, mind kevés
teveled betelni.

ESKÜVŐ

Mária, Mária,
én gyönyörűségem,
nászuton már voltunk,
de pap előtt még nem,
öltözz hát, pap elé,
mondjuk el az esküt,
azt ne mondjuk persze,
hogy a végén kezdtük.

Ugyan már, ugyan már,
pap elé mit menjek?
és minek öltözzek?
hagyj meg meztelennek.
Úgy megyek a rétre,
te is velem együtt,
ott a csillagoknak
elmondjuk az esküt.

Mária, Mária,
gyere hát a rétre,
hajadon se símíts,
kár is volna érte,
majd ha csillag feljön
és csendesség támad,
elmondod az esküt,
elmondom utánad.

Esküszöm, esküszöm,
meztelen menyasszony,
a csillagos égbolt
akként irgalmazzon!
Esküszöm, esküszöm
csillagnak, tejútnak:
nem leszek hű hozzád,
elhagylak, ha tudlak.

Mária, Mária,
hallod-e, nem félek,
elmondom utánad,
mondom, amíg élek.
Esküszöm, esküszöm
csillagnak, tejútnak:
nem leszek hű hozzád,
elhagylak, – ha tudlak.

VERS

Kezd már születni az a vers,
kezd már mozogni keze, lába.
Mégse csókoltál meg hiába.

Legyen szép, mint te, az a vers.
Hozzád hasonló. Arra vágyom.
Azért csudállak meg az ágyon.

A gyermekünk lesz az a vers.
És most vigyázz. Útban a gyermek.
Addig ne bánts. Addig ne verj meg.

TÜNDÉRSZÉP MÁRIA

Így szeretlek a legjobban.
Tudod, miért? Így Éva vagy,
Éva a paradicsomban.
Csuda ez, de csudanagy:
már a Szentírás is emlit,
nem változtál mégse semmit,
ugyanaz még, mint az alma,
Éva két szép melle halma.

És ki vagy te még a sok közt?
Vénusz vagy te a habok közt,
kagylóhéjon ringatózva,
rózsaszín tengeri rózsa.

Fürdőző Diána vagy,
patakparton heverésző,
akire én, mint elődöm,
Aktéon, úgy leskelődöm.
Takaróznál már, de késő,
varázs-szód is cserbe hagy.

És Heléna vagy te, Trója
meztelen gyujtogatója!
Salomé vagy, a hét fátyol
mind lehullt, most mire vágyol?
Csókra, ami vérbe fagy.

Danaé vagy, Léda vagy
és Kloé vagy és Friné vagy
és Dübarry márkiné vagy
és Katalin vagy, a Nagy,
és Manon és Kleopátra
és a többi diadalmas,
veszedelmes és hatalmas
világszépe mind te vagy.

Így ringasz előre-hátra,
összevissza, kéjesen,
szabadon, szeszélyesen,
győztesen a nagy Időben,
mindegyiknél tündöklőbben,
mert te valamennyi vagy.

Így ringasz előre-hátra
könnyedén, mint enyhe, lanyha
fürdőjében az aranyhal,
mozdulatlan is színt váltva
és fenn nem akadva bezzeg
évszázadok és évezrek
rácsain, oly síma vagy,
síma vagy, nincs semmi, semmi,
egy kis szalag, egy mákszemnyi
fátyol, amin fennakadj.

Így ringasz előre-hátra,
végtelenbe elbocsátva,
múltba is, meg a jövőbe,
múltat és jövőt legyőzve,
a jövőt is, mert jelenné
tetted azt is, elevenné
és ami hús-vér belőle,
az van itt. És az te vagy.

Mindegy, hátra vagy előre,
mindegy, ki voltál előbben,
ki leszel majd a jövőben,
mindegy, Salomé, avagy
éppen most Mária vagy,
mindegy az, akármi néven
és akármely ezredévben,
messze múltban vagy még messzebb
a jövőben, vagy ma vagy
a legszebbek közt a legszebb:

örökszép ária vagy,
Tündérszép Mária vagy!

CSÓK A SÖTÉTBEN

Magától nyílt az ajtó,
fínom kis pisszegés
fogadott a sötétben.

Kézenfogtál, magaddal
húztál a folyosón,
sietve a sötétben.

Lábujjhegyen lopóztunk,
elől te, suhogó
selyemben, a sötétben.

Ajtó alatt piros csík,
a kulcslyuk is piros,
sunyi fény a sötétben.

Azon is túljutottunk,
szerencsénk volt, tovább
surrantunk a sötétben.

Beértünk a szobádba,
az is sötét, sötét,
megálltunk a sötétben.

Vigyázva fordítottál
a kulcson és megint
pisszegtél a sötétben.

Úgy álltunk ott sokáig,
szomszéd szobák felé
fülelve a sötétben.

Aztán egyszer csak ott volt
a számon a te szád,
mosolygott a sötétben.

Eljött a szád a számhoz,
hogy megmutassa bús
mosolyát a sötétben.

Mosolya rózsaszálát
úgy adta át nekem,
tövestül a sötétben.

És a beléje fojtott
szavakat ugyanúgy,
tövestül a sötétben.

Összesúgott a két száj,
két összeesküvő,
hang nélkül a sötétben.

Egymás nyelvén beszéltek,
egymás leheletét
lehelték a sötétben.

A te lélekzetednek
az én lélekzetem
felelt ott a sötétben.

Titokzatos beszéd folyt,
hol csendesülve, hol
gyorsulva a sötétben.

Ami elmondhatatlan,
azt monda el a szánk
szó nélkül a sötétben.

Apróra mindent, mindent,
csakis így lehetett,
szó nélkül a sötétben.

Utána kilopóztunk
és elváltunk hamar,
szó nélkül a sötétben.

LÁZ

De jó, hogy jöttél, drága. Soha jobbkor.
Lázam van és ezt nem gyógyítja doktor.
Szörnyűk az éjszakáim. Iszonyú
hullámok jönnek, véres uszonyú
halak úszkálnak. És még rosszabb ébren.
Akkor a láz dörömböl, mint a dob,
tép, mint a tigris, ide-oda dob.
Nem ismerek meg senkit és nem értem
senkinek a szavát. Csak a tiédet.

Lázam van, mint a napnak nyári délbe,
vagy mérges őszökön, kialvófélbe,
mint annak, aki a napon megégett,
vagy mint az összekötözött bolondnak,
vagy annak, akit sütni kezd a máglya,
vagy nők kötik ki és köré tolongnak,
testén a kés és még mindig nem vágja.

A lázmérőnek annyi foka nincs,
puszta kezeddel mérd a lázam, drága,
vesd le a kesztyűd szépen és tapints
a láz fészkére. Az az orvossága.

VILÁG VÉGE

Ugye, díszes vagyok így?
Meztelen, csupa korom.
A szemem is, gondolom,
zavaros és karikás.
Nem csoda, nagy tűz volt.
Odapusztult minden.
Én maradtam, senki más.
Odaégett a világ,
oda mindenestül.
Nézz oda, hogy füstöl!

Régi volt már, régi
és tűzrevaló.
Egy unalmas, rossz vers,
az kezdett el égni,
lángra kapott aztán
egy díszruha is
és sorjába minden, minden,
ami csak hamis.
És hamis volt minden, minden.

Láttad volna csak, mi volt ott!
Senki ott nem oltott,
mindenki csak égett!
Senki nem lelt menedéket,
senki egérutat!
Kutak tüzet fúttak,
tengerek kigyúltak,
nem is vízbe, tűzbe fúltak
ott a nyomorultak!

A felhők is tüzet fogtak,
égi paplanok
és a máglyán ellobogtak
elevenek és halottak
és a halhatatlanok.

Milyen jó, hogy ott nem voltál,
itt ültél le békén,
engem vártál, egy arasszal
túl a világ végén.
Én se jártam messze innen,
csak úgy menekedtem.
Én maradtam hírmondónak,
te maradtál hírhallónak,
éppen elegen maradtunk:
ketten.

Itt vagyunk most puszta kézzel,
egy szál ruha nélkül,
mindennek csak az emlékét
hoztuk el emlékül.

Kezdhetnénk most új világot,
amin nem fog átok.
Kettőnk képét sokszorozná,
sose válna rosszá.
Ronthatatlan, éghetetlen
volna az és véghetetlen.
Van-e kedved hozzá?

ARANYPIROS PILLANGÓ
1955

IDILL

(Lásd a **Gyertek énekeljünk!** c. kötetben.)

JULISKA

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

JÚLIUS

(Lásd a **Furcsa vendég** c. kötetben.)

ÍGY LÁTLAK

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

Ő

(Lásd a **Csók a sötétben** c. kötetben Ő címmel.)

A GYILKOS

(Lásd a **Csók a sötétben** c. kötetben.)

FURULYASZÓ

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

A BESTIA

(Lásd a **Furcsa vendég** és **Gyertek, énekeljünk!** c. kötetekben két változatban.)

CSILLAG

(Lásd a **Furcsa vendég** c. kötetben.)

LYA

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben.)

ROMANTIKA

(Lásd a **Gyertek, énekeljünk**! c. kötetben Romantika címmel.)

ÉJFÉLI ZSOLTÁR

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben Éjféli zsoltár címmel.)

HÓDOLÓ VERS

(Lásd a **Furcsa vendég** c. kötetben.)

NEM JÓ NEKEM

(Lásd a **Gyertek, énekeljünk!** c. kötetben.)

EGY LÁNY MEGY A GÁTON

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben Falusiak címmel.)

ŐMÉLTÓSÁGA

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

SZERKESZTŐ ÚR

Ujsága van, kis hetilap,
kis rongy: *Piripócs és vidéke*.
A jelszava: rend, munka, béke!
Ki ezek ellen vét, kikap.

Lobog és bömböl a vezércikk,
mely szerkesztő úr kezeműve
s a gyászhírtől a sánta élcig
mindent ő ír, facsarva, nyűve
szegény agyát. Van rá eset,
hogy verset is gyárt, tüzeset,
hosszút, hogy a közönyt olvassza.
De egyedül csak ő olvassa.

Mert jaj, Piripócs hangtalan
s nagyobb baj, hogy visszhangtalan.
Ki Piripócson bármi szót szól,
nem fordulnak felé az orcák
s amit az ember Piripócsról
kiált, nem hallja meg az ország.
Hát hogy csittitsa velejét
a szerkesztő? Kocsmába tér,
kezére hajtja a fejét,
amelyen nincs haj, nincs babér.
Itatják a korhely barátok,
éjfélig isznak és azontúl
és szerkesztő úr hangja kondúl:
„Hej, Ady Endre! ... magyar átok!...”
Kinevetik: „Te Ady-fajta!”
szerkesztő úr csak ezt akarta,
most már neki van igaza.
Szegényke nincs többé magában:
Ady Endrével megy haza
a piripócsi éjszakában.

ELADÓ LÁNY

(Lásdz az **Ezüstkert** c. kötetben.)

EGY ÚR

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

ÖREG HAJDÚ

Vöröszsinóros, régi szolga.
ajtó előtt áll, ez a dolga.
Hajlong a testes náboboknak,
kik a főispánhoz robognak.
Fogas körül segédkezik,
gyufát gyújt és sürög serényen
s ha az urak megkérdezik:
„dohányos?” – ő felel szerényen:
„igenis.” Erre egy törött
szivart kap, melyet zsebre tesz,
e célra egy külön rekesz
szolgál a hajdúszív fölött.

A kérdés mindig ez, csak ennyi:
„dohányos?” S ő felel nekik:
„igenis.” Több szó nem esik.
Hogy mit szokott ebédre enni,
vagy hogy mióta házasember,
mióta olvas pápaszemmel,
az unokája hogy tanul,
jól él-e, bánattalanul,
nem kérdik az urak sose.
Csupán azt, hogy dohányos-e.

Egy reggel elaludt a széken
és akkor azt álmodta János,
hogy arkangyal szállott le szépen
csodahosszú, kicsit törött
szivarral karjai között
és megkérdezte őt: „dohányos?”

NŐK BÁLVÁNYA

Kalapja tollát szél kuszálja,
a lábánál kedvenc kutyája,
a vállán puskacső. Ez ő:
a nők bálványa.
A mező,
hol megveti lábát, a széles,
nagy birtok egyszer az övé lesz.
Még az apjáé. Kétezer
kövér hold. Büszke rá titokban.
s a piripócsi csalitokban
örök probléma: kit vesz el?

Sok vénlány választja hősül
és általában az anyák
rögtön keblükre rántanák,
ha hagyná. De azért se nősül.
Ráér. Váratja a világot.
Vadászva tölt telet, nyarat
és mosolyog rövidre vágott
kis barna bajusza alatt.
Neki mulatság, a vadásznak,
hogy mialatt nyúlra lövöldöz,
őrája hasztalan vadásznak.

Egyhez ragaszkodik: a földhöz,
amelynek jog szerint ura
s amelyen úgy tud ő megállni,
mint a ráforrasztott, parányi
mezőn az ólomfigura.
Szerencsés ő: nem kis darabka,
de kétezer hold az alapja,
azért áll oly szilárdan itten.
De hogyha ettől, mentsen isten,
megfosztaná egy pillanat,
felbukna. Hasra, vagy hanyatt.

NÉNIKE

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

IZOMEMBER

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

VINCE

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

A CSŐSZ

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

ÜRES HÁLÓ

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben.)

SÍRON TÚL

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben Síron túl címmel.)

A SZERETŐM

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben.)

AZ AJTÓ

Mint amikor rózsalevél belebben,
úgy jössz be, a kilincs se sír kezedben.
Minden, ami csak jó az ég alatt,
bejött most és minden rossz kintmaradt.

Csendes szobánkba én is csendesebben
nyitok be. Rózsalevél, meg ne rebbenj.
S az ajtót úgy teszem be, hogy ne félj:
kicsuktam a vihart, rózsalevél.

De egyikünk kezétől (jaj, kié lesz?)
a halk ajtó berobban egy napon
és egyikünk beront dúltan, vakon,

csukná az ajtót, de bénulva áll,
kiáltana, de elfúl. És a széles
ajtónyílást betölti a Halál.

A SZÁJAS EMBER

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben Ne szólj szám címmel.)

GAZDAG EMBER ERDEJE

Gazdag ember erdejében
kékszínű a falevél,
kék elülről, kék belülről,
éppen arra oly kevély.
Gazdag ember erdejében
csupa bankó csüng a fán,
csupa bankó, fiabankó,
csak az isten tudja, hány.

Gazdag ember erdejében
nem dalolgat a rigó,
csak a lombok duruzsolják:
„milliószor millió!”
És sóhajtoz és nyög és sír
vérszagú, izgága szél.
Gazdag ember erdejében
csak a gazdag ember él.

Hárászkendő a nyakában,
jár a szeme szerteszét,
félrehajtja a falombot
és hallgatja a neszét.
Nézi, nézi a gyümölcsöt,
amit a lomb rejteget:
dűlt szemű és tátott szájú
halott emberfejeket.

VENDÉGEK

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

TÉLI IDILL

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

KETTEN A CSÓNAKON

Ó be szép voltál ma a csónak orrán
lenge szoknyában, karimás kalappal,
ahogy ott egy szál evezőt feszítve
rámmosolyogtál.

Bokros partok közt lebegett a csónak,
déli nap lángolt. Evezőnk nem egyszer
összecsattant és cseperegve siklott
vissza a vízbe.

Túl a nagy fűzfán, a szelíd öbölben,
ott is ez történt, evező-karambol.
Csónakunk forgott, evezőm lefogta
az eveződet.

A tiéd küzdött, szabadulni próbált,
ekkor ott termett a csupasz kis Ámor
és a két csurgó evezőt virággal
összekötözte.

A TESTŐR

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben.)

ELSŐ HÓ

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

VÁSÁROSOK

Vásárról igyekvő
hosszú kocsisor.
Jobbról fú a szellő,
balra dűl a por.

Balra leng a tarka
parasztkeszkenő,
meg a gebe farka,
minden lebbenő.

A füst balra válik,
balra száll a szó,
balra néz egy szálig
a száz utazó.

Száz a baja, búja,
százfélét beszél,
fujja őket, fujja,
az egyféle szél.

A KUTYÁM

A kutyám
halkan lépked lépteim után.
Hőt, fagyot
boldogan tűr értem, nem hagy ott.
Szél ha tombol,
jég ha ver, nem veri el nyomomból.
Ő azért van, hogy kísérjen engem,
négy év óta kísér, mint az árnyék.
Ha nem volna, idegenül állnék
a mezőn, a kék-zöld végtelenben.
Hátranézek, ott van, mindig ott van,
jön utánam halkan és nyugodtan.

Nem kékvérű ősök ivadéka,
a hűsége minden érdeme,
meg hogy úgy néz a szemembe néha,
mintha mindent, mindent értene.
Le-lehajlok, hogy megsimogassam,
ő hátára fordul erre lassan
és ott érzem ujjaim hegyén
dobogó kis szívét. Ó, szegény!

Néha aztán – vannak külön utak –
otthon kell őt hagynom, ez a sorsa.
Ekkor ő, mint akit szívenszúrtak,
leroskad a kapunál a porba.
Ott találom, mikor visszatérek,
akkor tér meg őbelé a lélek.

Ó, hogy megörül,
ha megérkezem!
hogy ugrál körül!
nyalná a kezem.
Kaputól az ajtóig követ,
ott megáll és hűség és remény
csillog a szemén:
hátha, hátha beljebb is jöhet?
A bundája ázott, talpa nedves,
de oly szépen néz rám. Jöjj be, kedves,
jöjj be, ha ez neked gyönyörűség.
Ne csalódjék a Remény, a Hűség.

ESTE A HÁZ ELŐTT

(Lásd a **Gyertek, énekeljünk!** c. kötetben.)

NAGYAPÁM

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

BOLDOG FÖLD

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

ITT MARADTUNK

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

HOSSZÚ ESŐ

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

A PARTON

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben.)

A HARKÁLY

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben.)

ALKU

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

EZÜSTKERT

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

BETLEHEMESEK

Már várjuk őket, ahogy besötétül,
karácsony el nem múlhatik enélkül.

És kezdik is már gyenge cérnahanggal,
fújják, fújják az ablakunk alatt,
megostromolva a vén házfalat,
fújják nagy lelkesen: Mennyből az angyal...

Látatlanba is rájuk ismerek:
ez Vince, a kis tehenészgyerek,
az meg Virág, az a vékonyka szoprán,
a szomszédék kislánya, libapásztor,
az a rekedt hang, az meg a kis Orbán,
körtelopáson kaptuk rajta párszor.

Ezek mind félve tisztelik a házat,
hanem most minket száll meg az alázat.
Mert most, e misztikus estén, esengő
kis hangjuk úgy cseng, mint templomi csengő,
ma este mind elveszti a nevét
és törpe kis személyisége megnő
és pusztul az, aki ellene vét:
a Gyermek énekel kint, a Jövendő!

A CSERESZNYEFA ALATT

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben Cseresznyefa alatt címmel.)

ÖRÖK HARAG

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

SZABADBAN ÉLEK

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

AKÁCFA HALÁLA

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben Az akácfa halála címmel.)

INNEN IS ELMEGYEK

Elmúlnak egyszer itt is az idillek,
a délibáb is mind hiúbban illeg
és hirtelen üres lesz a határ.
Eszembe jut majd, hogy jó volna menni,
hogy annyi szépség van még, ó, de mennyi!
hogy a világ minden kalandja vár!

Eszembe jut majd, hogy kár volna értem,
falusi ember nem vagyok biz én.
Eszembe jut, hogy túlsokáig éltem
az egyszerűség kenyerén-vizén.
Eszembe jut: a fecskék, fent kavargók,
nem az ácsorgó fák a boldogok,
a fecskék, darvak, vándorok, csavargók –
s a szívem, mint felnyergelt ló, dobog,
dobog és visz már és nincs maradásom
és búcsút int már minden lombos ág
és a falu sóhajtva elbocsát.

Ide, a körtefa alá elásom
magamfaragta Robinzon-botom.
Meglesz-e még, ha keresni fogom?

ÖREGÚR ÉS KISFIÚ

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

VIRÁGOK

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

NYÁRI KÉP

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

ÖREG ALMAFA

Ez se hoz már több gyümölcsöt,
levelet se hajt jövőre,
jósolgatta még az ősszel
az öreg kert öreg őre.

De mi mégis halogattuk
öreg almafánk halálát,
mégis, mégis élni hagytuk,
bár nem vártunk tőle hálát.

Mostan aztán, hogy tavasz lett,
mindnyájunkat meglepett ő:
gyönyörű dús lombja bomlott,
alma is van rajta, kettő.

Csak kettő, de ez a kettő
több nekem, mint ezer alma,
több nekem, mint almaerdők
termésének sokadalma.

Mert hálából hozta őket,
tudom én azt, a mi meddő
almafánk. Nagy küzködéssel
született meg ez a kettő.

Hálából, hogy élni hagytuk,
nem pedig vesztegetésül
hozta ezt a két gyümölcsöt,
hiszen ő már halni készül.

Ünneplőbe is azért bújt,
hogy illendőn elköszönjön,
mielőtt szúette törzse
végignyúlik a göröngyön.

Hálából a két gyereknek,
almaarcú két gyereknek
odanyújt még két kis almát.
Tudja ő, hogy mit szeretnek.

Hadd harapják, hadd szeressék
és ha vénség és betegség
őt magát elvitte régen,
hát majd erről emlegessék.

Egymás mellett két kis alma,
gyér lomb közül kandikálnak,
suttog a fa: Ezt Gertrudnak
hoztam, ezt meg Katikának.

ARANYPIROS PILLANGÓ

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

A KÖLTŐ

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

BOCSÁSS MEG

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

A GYÖNGYSOR

A lány a gyöngysort keresi,
oly ideges, szeles.
Fiókjait tűvé teszi,
szekrény alá beles.
Anyjától kapta, régi kincs,
De jaj, most eltünt nyomtalan.
Nem tudja ő, eszébe sincs,
hogy rajta van, hogy rajta van.

Egyéb sincs rajta, meztelen,
csak a gyöngy a nyakán.
Kereste fenn, kereste lenn,
soha magamagán.
Tükrébe egyszer nézne csak,
nem volna már boldogtalan,
nevetné, mily ostoba, vak,
hisz rajta van, hisz rajta van.

A gyöngy! a gyöngy! nem éli túl!
az éjbe kiszalad,
szalad, szalad ruhátlanul,
a házak, a falak,
a lámpák, az ablaksereg,
plakátok, tornyok lázasan
kiáltozzák s az emberek,
hogy rajta van, hogy rajta van!

Nem hallja meg, se hall, se lát,
a hídra fut, felér,
megáll, kinyújtja derekát,
holdfényen oly fehér!
És ugrik és zuhan, zuhan!
nyakához kap, sikolt, sikolt!
Megtudta a boldogtalan,
hogy rajta volt! hogy rajta volt!

SOKOLDALÚ EMBER

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

SZEPTEMBERI ESŐ

(Lásd a **Gyertek, énekeljünk!** c. kötetben.)

TŰNŐDÉS

(Lásd a **Csók a sötétben** c. kötetben.)

FALUVÁROS

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

GYÁSZFÁTYOLOS HÖLGY

Temetnek. Agg hölgy tetemét
Állja körül a faluváros.

A hölgyek közt ott a halálos
ellenség. Törli a szemét.
Mi az, hát nem tud már a múltról?
hiszen ő a megboldogultról
csak úgy beszélt: az a szemét!

Minden tekintet ráirányul,
megbökdösik egymást kajánul,
foguk közt mormogják: nahát,
még el is sírja itt magát!

Pedig hát nincsen igazuk,
az ő fájdalma nem hazug,
őszintén sír a pletykahintő,
senki se vesztett annyit, mint ő.
Mert könnyű a családtagoknak,
azok vigasztalódni fognak,
nekik még tartogat az élet
sok örömet, sok kellemet,
de őt, őt porba sújtja végleg
a gyász, ő mindent eltemet.

Szegény, ő azt vesztette el,
e páratlan nemes kebel,
akinek egész életét
szentelte. Hogy miféleképp,
milyen szándékkal és hatással,
itt a sírnál mit számit az!
Akárhogy is volt, egy igaz:
ő megható odaadással
gondoskodott az illetőrül,
hogy addig is, míg beleőrül,
pokol legyen az élete.
De hát itt van, ni. Lehet-e
kifogni az ilyen személyen?
Mit kieszelt a nyomorult,
hogy a pletykák elől kitérjen:
kapta magát, megboldogult.

Hát hogy csipdesse őt agyon,
ha meghalt? most már mit tehet?
és mit remélhet? Ily nagyon
gyűlölni csak egyszer lehet.
Csak egyet gyűlölt és az elment.
Most már kit csípjen és kit rágjon,
ha elvesztette az Egyetlent?
Most már minek van a világon?

TEARÓZSA

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

BETŰK

(Lásd a **Szép nő az ablakban** c. kötetben.)

ITT LAKIK Ő

(Lásd a **Gyertek, énekeljünk!** c. kötetben.)

EZÜSTHÁLÓVAL FOGLAK

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

TITOK

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

DIÓFA ÉS SZILVAFA

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

ŐSERDŐ

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

BIVALYOK A KERTBEN

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

AZ UTAK

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

MA KEDVETLEN VOLTÁL

(Lásd az **Ezüstkert** c. kötetben.)

A KÉT SZEMED SZERETETT LEGTOVÁBB

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

NEM SZERETSZ

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben cím nélkül.
[Megálltam ma a télben...])

TE MÁR SEHOL SE VAGY

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

SOKAT HAZUDTÁL

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

A HALHATATLAN

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

SZALMÁSSZEKEREK

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

LEPKÉK A DOBOZBAN

(Néhány szó a kislányomhoz)

Katikám, hányszor mondtam már neked,
a lepkéket ne bántsd.Csak ezt ne tedd.
Mire való ez? Még csak meg se ölni,
hanem bádogdobozba gyömöszölni,
csak úgy mulatságból, szegényeket.
Azok épp úgy szenvednek, mint az ember,
ez a doboz, a cukros dobozod,
most tömve fájdalommal, félelemmel
és ezt a gyötrelmet te okozod.

Már mondtam és most újra rajtakaplak
és mindig onnan, a jázminbokorrul,
ahol szegények a legboldogabbak,
onnan szeded le őket lesbül, orvul.
Onnan buknak sötétbe, fuldokolva,
lepkemenyországból lepkepokolba.
A macska, az is így les a lepkékre,
láttam a múltkor, hogy gyűlöltem érte,
hát téged akkor hogy szeresselek?
Jázminbokor, lepkék és ott a rém,
de nem a macska, nem, egy kisgyerek,
kislány. Ne, most ne is karolj belém.

Meg kell hogy értsed, ez bűn, szörnyű nagy,
szegény lepkéket, játszva libegőket
élve temetni. És te bántod őket,
mikor magad is szép kis lepke vagy.

Ilyenkor féltelek a bosszutól,
ki tudja mikor és hol ér utól.
Szerencse, hogy megláttam. És szerencse,
hogy énnekem is fáj, ami ezeknek.
Mi volna, ha nem fájna énnekem se,
mulatnék én is rajta hogy zizegnek
ott a dobozban? Ez a te szerencséd.
Hogy fáj nekem, apádnak. Ez a mentség.
Tanuld meg, fájdalomért fájdalommal
kell megfizetni, ha nem is azonnal.
Én már fizetem is a tartozást,
Mert fáj nekem. És úgy tud fájni, lásd,
mintha magam is ott közöttük volnék,
velük együtt sötétben fuldokolnék.
Te engem is becsuktál most oda
s míg ki nem nyílik az a kaloda,
míg a lepkék ki nem repültek sorra,
vissza nem szálltak a jázminbokorra,
mindaddig én se láthatom az égi
kékséget, én se lehetek a régi,
nem lehetek szabad, nyugodt, vidám.

Engedd őket szabadon, Katikám.

AZ ELSŐ POGÁCSA

(Gyerekvers)

Konyhajelmezt öltött
kislányom, Kati,
sütő tudományát
úgy próbálja ki.

Húsz kis pogácsából
csak egy sikerült,
az is furcsán festett,
mikor kikerült.

Botrányos alakja,
rossz fogása volt,
kemény kopogása,
de – pogácsa volt.

Nekem szánta ő ezt,
hozta boldogan,
hát ahogy harapnám,
nem fogja fogam.

Igen ám, de lesnek
lelkes nagy szemek:
– milyen a pogácsa? –
Tyű – mondom – remek!

Kati csakúgy hízott,
kiszaladt: – Nahát,
ízlik a pogácsám! –
hallom a szavát.

Magunkra maradtunk:
pogácsa meg én,
hosszan elmerengtem
Kati remekén.

Kicsi kis pogácsa,
úgy szemre kevés,
csak a fog sokallja,
mikor belevés.

Nem veszi be, sajnos,
se szám, se begyem;
jó lesz eltüntetni, –
hova is tegyem?

Kiskutyánk ott sétált
az ablak alatt,
odadobtam annak:
nesze, jó falat!

Siettem utána
a konyhába ki;
kell, hogy Kati mellett
valljon valaki.

Megettem-e, – kérdi
kétkedve anyu,
Nagymamácska, ő is
hej, csupa gyanu.

De én megfeleltem,
azért vagyok ott:
Egy baj volt: kevés volt! –
Kati ragyogott.

Épp akkor besétál
ám a kis kutya;
mit hoz a szájában
az a kis buta?

Hozza a pogácsát,
még sértetlenül!
Leteszi, otthagyja,
szinte menekül.

Nevetésbe tört ki
most a társaság,
még Kati is, ő is
fogta a hasát.

Mert megtudta ebből,
akit érdekel,
hogy az a pogácsa
– kutyának se kell.

ANYU

(Gyerekvers)

Tudok egy varázs-szót,
ha én azt kimondom,
egyszerre elmúlik
minden bajom, gondom.

Ha kávé keserű,
ha mártás savanyú,
csak egy szót kiáltok,
csak annyit, hogy: *anyu!*

Mindjárt porcukor hull
kávéba, mártásba,
csak egy szóba került,
csak egy kiáltásba.

Keserűből édes,
rosszból csudajó lesz,
sírásból mosolygás,
olyan csuda-szó ez.

Anyu! anyu! anyu!
hangzik este-reggel,
ja de sok baj is van
ilyen kis gyerekkel.

Anyu! anyu! anyu!
most is kiabálom.
Most semmi baj nincsen,
mégis meg nem állom.

Csak látni akarlak,
anyu, fényes csillag,
látni, ahogy jössz, jössz,
mindig jössz, ha hívlak.

Látni sietséged,
angyal szelídséged,
odabujni hozzád,
megölelni téged.

PIROS HÍD

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben.)

EZ AZ A HELY

Ez az a hely. Mindennap idejártam,
itt bújtam el a szörnyű szúrt sebemmel.
Itt ténferegtem én az égő nyárban,
a fűzfabokrok közt, meztelen ember.
Oda a selymes fűre lehasaltam,
lenéztem abba a csepp kis öbölbe,
apró halak úszkáltak csudahalkan,
azokat néztem nekikönyökölve.
A víz felett, a part mentén sötétkék
szitakötők cicáztak kettesével,
mindegyik csak a maga kedvesével,
kergették egymást, soha el nem érték.
És láttam aztán ősz felé is őket,
már nem cicáztak akkor, nem kötődtek,
egy-egy fűszálon gubbaszkodtak árván,
színük se kék már, szárnyuk se szivárvány,
már azt se tudni, van-e bennük élet.
A kerékpár kormánya idefénylett
a fűből, egyik bokron a kék ingem,
a vashídon, mit fölemelt a pára,
ott állt az őr a déli gyorsra várva,
mint egy gyufaszál, annyi volt csak innen.
És jött a déli gyors, megint a déli,
egymásután ezerszer s a napégett
töltésen a menyecske, falubéli,
egymásután ezerszer vitt ebédet.
Ha te jönnél ott egyszer, ott a napban,
arra gondoltam. És még vastagabban
buggyant a vérem.
Mert a szívem vére
azalatt folyton folyt a part füvére,
attól hajtottak a füvek kövéren,
piros virágok attól pirosodtak,
sehol másutt úgy el nem sokasodtak
és mindegyik az én elcseppent vérem.
Ez az a hely, ez adott menedéket,
itt enyhült meg, mikor legjobban égett
a szúrt sebem, itt a Berettyó mellett.
Ez volt az én kórházam, betegágyam,
szellők és felhők borogattak lágyan
és meggyógyultam. Gyűlöld ezt a helyet!

SOKÁIG VÁRATTÁL MAGADRA

Sokáig várattál magadra,
pedig hogy vártalak.
Lélekzetfojtva, szívszakadva,
virágos fák alatt.
Vártam, hogy felvirít virágos
ruhád a fák alatt,
virágoktól kábán, virágos
szavakkal vártalak.

Sokáig várattál magadra,
leszálltak a ködök.
kopasz ágak közt fennakadva,
egy szál levél zörög.
Lehervadtak mind a virágok,
virágos szép szavak.
Vigyázok, meg ne láss. Vigyázok,
hogy meg ne lássalak.

EZERARCÚ SZERETŐM

(Lásd a **Gyertek, énekeljünk!** c. kötetben.)

MARIANN A KÁDBAN

Mire ébredtem máma?
Zúgatják a csapot.
Túlságos volt a lárma,
amit a csap csapott.

Egyszerre kitalálom,
a fürdőben ki van,
és szememből az álom
kiszáll, ez Mariann!

Fürödni fog, rivalgó
hangokkal hirdeti,
közöttünk csak az ajtó,
mulatság ez neki.

Csak azt akarta, tudjam
és máris belekezd.
A csap utolsót buggyan,
rátolja a reteszt.

És jönnek hangok, újak.
Lepedőlobbanás,
hogy attól is vaduljak,
utána csobbanás.

Most lép a kád vizébe,
tudatja ezt velem,
hogy ő, a szépek szépe,
már tiszta meztelen.

És nem merül be rögtön,
kicsit még elidőz,
még hagyja, hömpölyögjön
térde körül a gőz.

Jó így a kádban állni,
szemközt a nagytükör,
nem tud a képtől válni,
mely benne tündököl.

Azért van csend. Csak egy-két
neszecske hangzik el:
meg-megsimítja testét.
Most meg felém figyel.

Kíváncsi szörnyű módon,
Ébren vagyok-e hát
és hallja, forgolódom,
lobbantom a gyufát.

Csobban a víz is mingyárt,
ez volt a felelet.
Ajtón keresztül így vált
velem titkos jelet.

Most már folytatja bátran,
keverint, kavarint,
sétára kel a kádban,
csapokon csavarint,

szájában édes ízzel,
ez tán a szerelem,
így játszik ő a vízzel,
a vízzel és velem.

Csak azután merül be,
a vízben új zavar,
előre, hátra dűlve,
egész vihart kavar.

a kád is belekondúl,
aztán egyszerre csend
és semmi hang azontúl,
csak a csap csöppje cseng.

A csend meséli szépen:
most csendbe heverész,
kagyló a tó vizében,
milyen szép és merész!

Heverész, meg se moccan,
csak fel meg letekint,
az ajtót nézi hosszan,
meg a vizet megint

és tudja, hogy az ajtó
csupa szem, csupa fül,
és nem riad meg attól,
hogy nincsen egyedül.

Új hangok, egyre szebbek,
most a vízből kikel.
a visszacsurgó cseppek,
azok zenélik el.

Most meg a szappan futkos,
tartóba dobja, kopp,
aztán tenyere futkos,
hol a bal, hol a jobb,

nyomában édes, titkos,
szemérmes sugdosás,
a két szép karja sugdos,
milyen csodás, csodás,

az egész teste sugdos,
csupa halk titkokat,
minden tájéka titkos
hangokkal hívogat

és mind másféleképpen
és én nem is tudom,
melyik is sugdos éppen,
melyik rózsás idom.

És néha egyik-másik
halkan fel is kacag,
szembekötősdit játszik
velem, azon kacag

és sóhajok fakadnak
és hallga, mint a csók,
oly hangok is akadnak,
csicsergők, cuppanók.

Jaj, ezt már megsokallom,
befogom fülemet,
de úgy is hallom, hallom,
oly hangos üzenet:

most a zuhany záporzik!
egész testét veri!
az egész teste porzik!
halmai, völgyei!

az egész teste végig
felzendül odaát
és zengi fel az égig,
diadalmas dalát!

BOSZORKÁNYÉGETÉS

Júliát, a bognár jányát
kikötötték a karóhoz.
Se az apja, se a bátyja
nem jutottak akkor szóhoz.
Szeretője is tömlöcben,
hát az anyja? hol az anyja?
Az már csöndes, nem kell félni,
hogy a máglyát megrohanja.

Hajnal óta állt kikötve,
úgy, ahogy az anyja szülte.
A két karja hátrakötve,
földig omlott barna fürtje.
Erre is csak egy boszorkány
képes, akit máglyán égess:
őt csúfságra állították,
mégse volt csúf, de szépséges.

Körülállták, csúfolódtak.
Odamondta Sára néne:
„Megcsipkednek máma téged,
pajkosabban még, mint kéne!”
Odamondta Ágnes néne:
„Be fehér a mejjed halma,
ördögadta boszorkánya!
Lesz még piros, lesz még barna!”

Odapattant Örzse néne:
„Most kacsingass az uramra!”
És megköpte. És szemének
volt szegezve sárga karma.
Jóravaló asszony aznap
egy se tért a tűzhelyéhez,
boszorkányhús lesz ebédre,
mindenki csak arra éhes.

Jámbor férjek hátul álltak
megnémulva, szemlesütve.
Most már aztán megnyughatnak,
nincs veszélyben lelkük üdve.
Gyenge szűzek szégyenkeztek,
ők csupáncsak azt csudálják:
hogy nincs benne több szemérem!
hogy nem kéri lángruháját!

A hatalmas úr is eljött,
odaállt, szemügyre vette.
„No, Juliska, – szólította –
jobb ez így?” És megnevette.
Záptojástól, minden undok
szennytől, amit rajta látott,
megmosatta szép fehérre.
Kedvelé a tisztaságot.

És a máglyát rakni kezdték.
Sára néne, Örzse néne
buzgólkodtak benne frissen,
férjeknek is a serénye.
Reszkető két térde közé
egy hasábot odalöktek.
„Ez fog égni legelőször!”
mondták neki és röhögtek.

Jöttek a fontos személyek,
jöttek végre, nagysokára,
jött a hóhér is, parázzsal,
fújni kezdte két pofára.
Vasfogókat tüzesített,
mert kemény a kötelesség:
„Tüzes vassal fogdostassék,
azután megégettessék.”

Amikor elsőt sikított,
felharsant a gúny orkánja.
Kiabálták, hol csipdesse,
jól csipdesse, meg ne szánja!
A hóhér kitett magáért,
ájultig sikoltoztatta.
Kegyelem volt már a többi.
Amikor meggyúlt alatta.

Aztán... befogadta lelkét
Isten tisztakék mezője.
Kinek itt lenn, zöld mezőben
nem akadt védelmezője.
Nem akadt egy, ki a tűzbe
odaugrott volna mellé,
csak azért, hogy Júliának
véres szívét fölemelné.

Lebukott a nap, beszürkült.
Akkor egy szél jött rohanva,
forgószél. És bús-sötéten
felcsapott Júlia hamva.
Vitte a szél, minden táján
a világnak szerteszórta,
a megrontott levegőből
ki nem tisztult még azóta.

Krisztus után egyezerben,
hatszáz felett harmincnégyben,
akkor esett Júlián és
a világon ez a szégyen.
Most egyezret és kilencszáz
felett harmincnégyet írunk,
de még dörgöljük szemünket,
fuldoklunk és sírván sírunk.

Még Júlia hamva itt száll,
még itt látni a bakókat,
Sára nénét, Örzse nénét
s a többi máglyarakókat,
a Szépség, az Ártatlanság
csúfolóit, pöffeszkedve.
Ismerjétek már meg őket
és köpjétek őket szembe!

HOZZÁD MEGYEK

(Lásd a **Nem szeretsz** c. kötetben Megyek hozzád címmel.)

ESTI LÁTOGATÁS

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben Esteli látogatás címmel.)

KATICABOGÁR

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

ÜZENET

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

JULIKA MEG A BIKA

Piros ruha, pántlika,
megy a réten Julika,
gyepre lép, puhára.
Gombos szarvú vad bika,
tüzet fúj az orrlika,
jajajaj,
jajajaj,
a piros ruhára.

Szökken is már a bika,
fut előle Julika,
árkokon ugrál át,
esze nélkül veti most,
odaveti a pirost,
jajajaj,
jajajaj,
az egy szál ruháját.

Piros ruha, pántlika,
megtapossa a bika,
dobálja, csudálja,
piros ruha, pántlika,
no de hol van Julika?
ejejej,
ejejej,
ez csak a ruhája.

Ő maga ott menekül,
ott, ott messze, anekül,
nap megáll az égen,
látott már az idelent
sok szép tündért, meztelent,
ajajaj,
ajajaj,
ilyen szépet még nem.

Fut, fut a szép szökevény,
szembejön egy víg legény,
eláll szeme-szája.
Se ruha, se pántlika,
csak magában Julika,
ujujuj,
ujujuj,
ezt már megcsudálja.

Szökken is már a legény,
fut Julika, fut szegény,
kezdheti előlrül,
se ruha, se pántlika,
attul bőszült a bika,
jajajaj,
jajajaj,
ez meg ettül őrül.

Most meg ez fut a nyomán,
itt megáll a tudomány,
kergetőznek körbe,
a ruhával mennyi baj,
ha van, ha nincs, ajajaj,
jujujuj,
jajajaj,
csöbörből, vödörbe!

A FÁK MEGNŐTTEK

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

NE MONDD NEKEM

(Lásd a **Gyertek, énekeljünk!** c. kötetben.)

DÍSZELNÖKÖK

(Piripócsi kép)

Megalakult hát Piripócson
az irodalmi társaság.
Hogy a világba kirikoltson:
Piripócs Parnasszusra hág!
Hat elnöke van máris, lám csak,
ennek a tisztes társaságnak,
ebből a hatból öt díszelnök.
Nagysúlyú férfi mind a hat,
ekkora súly és dísz alatt
az irodalom szinte felnyög.
Azonkívül van négy alelnök,
meg egy ügyvezető alelnök,
ezekből még elnök lehet,
el is hintették máris bennök
ezt a termékeny ötletet.

Az öt alelnök, a hat elnök,
ezek ám buzgó férfiak,
tudják ezek, mi a kötelmök,
nem elég díszelegni csak.
Megvizsgálták az irodalmat
és látták, gyönge, mint a harmat,
tehát ápolják, mívelik.
Tudománytól az útirajzig
agyukból sok minden kirajzik
és szépek a sikereik
dobogóján a díszteremnek,
mit megtölt a díszes közönség.
Utána díszebédre mennek,
hogy egymást illőn felköszöntsék
a csirke és csusza között,
díszelnök a díszelnököt.

Az asztalvégen méla költő,
a műsoron se tündökölt ő,
itt is szerény és hallgatag.
Ő nem díszelnök. Ő a tag.

LÁNYOK A DOMBON

(Lásd a **Gyertek, énekeljünk!** c. kötetben.)

KÉK – FEHÉR

(Lásd a **Gyertek, énekeljünk!** c. kötetben.)

DAL EGY MORZSÁRÓL

(Lásd a **Bocsáss meg** c. kötetben.)

FEKETÉRE FEHÉRREL

Ha mégiscsak a földbe
kerülnék, nem a tűzbe
és nem sokáig volna
a fejfa odatűzve,

helyébe márványt kapnék
és arra szép szöveg kell,
már össze is hajoltok
a buksi fejetekkel,

már pedzitek: *itt nyugszik*,
már indul is a véső, –
hát akkor én, vagyis most,
amikor még nem késő,

most én megálljt kiáltok!
Én, a halott, a lenti!
Egyetlen sírkövemre
ne firkálgasson senki!

Hogyisne! majd még mit nem!
Én jobban félek attól,
mint a falánk férgektől,
attól a felirattól.

Azt én magam elvégzem
és jobban mint ti, buksik.
Három szó, feketére
fehérrel: *Itt se nyugszik*.

FÉSZEK A FÁN

Emeleten lakom,
a fák csúcsára néz az ablakom.
Azt látom innen, amit a madár,
amit nem láthat földszintről az ember,
hiába is pislog fel vaksi szemmel,
mert ez a magasság világa már.
Ezek az ágak, amiket én látok,
ezek már régen otthagyták a földet,
az utcát és azt, aki rajta törtet,
azt az egész földhözragadt világot.
Ezekről nem tép senki levelet,
hogy számítgassa: szeret, nem szeret,
ezekről nem tör gallyat a kocsis,
bakról ugorva, hogy a hámba tűzze,
lova hasáról a legyeket űzze,
komisz suhanc, ha bottal csapdos is,
ágaskodik is, fel nem ér ezekhez,
nincs, nincs közük már kártevő kezekhez
s az életunt, kit nem köt már e lét,
ezekre fel nem dobja kötelét.

Ezek az ágak – ezt most láthatom csak,
mikor kopaszok – nem az embereknek,
hanem a kéklő égnek integetnek,
fehér felhőknek, gyémánt csillagoknak.

Most belelátok, most jól belenézek
az ablakon át féltett titkaikba.
Két gally között fent, ez a titkok titka,
kis sárcsomó szürkéllik. Cinkefészek.
Erről se tudhat semmit, aki lent él,
arról se, hogy akad még énekes,
akit el nem riaszt az éktelen tél,
fészke körül még most is ott repes,
az ám, mert hű a fához, hű az ághoz,
amit más szárnyas otthagy és megátkoz.
Milyen közel van hozzám a pirinkó
kis fészek, a madár, a fatető,
szomszédos az én fészkem, épp oly ingó,
veszendő, ég és föld közt lebegő,
épp úgy cibálják ezt is a szélvészek,
együtt ring azzal, egy fán, ez a fészek
és vigaszuk is egy: hogy beragyog
a szabad ég, a nap, a csillagok.

Milyen madár is az, milyen madár,
ki nem felülről száll a fa hegyébe,
lépcsőn tipeg fel, fokról fokra lépve,
lépcsőn is megy le, hosszan odajár?
Furcsa madár vagyok én, kétlaki,
csudálkozhatna rajtam valaki,
az emberek közt élek jobbadán
s a cinke mellett fészkelek, a fán.
Nekem a lenti világ idegen,
csak itt vagyok én itthon, idefenn,
még innen is feljebb kívánkozom,
ahol utól nem ér a gyilkosom.

Az utcán lárma támad, hallga csak,
nem szívelik ezt ági madarak.
A cinke már elrebbent, fönn lebeg,
kapom magam, én is felröppenek.

ÖSSZEESKÜVÉS

(Lásd a **Gyertek, énekeljünk!** c. kötetben.)

HÁLAÉNEK

(Lásd a **Csók a sötétben** c. kötetben.)

BUJDOSÁS

(Lásd a **Gyertek, énekeljünk!** c. kötetben.)

KISVÁROSI KÉPESLAP

(Lásd a **Gyertek, énekeljünk!** c. kötetben.)

RIADÓ

(Lásd a **Csók a sötétben** c. kötetben.)

ÉNEK A KÖTŐTŰRŐL

(Lásd a **Csók a sötétben** c. kötetben.)

OSTROM UTÁN

(**Lásd a Csók a sötétben** c. kötetben.)

ROMOK KÖZÖTT

(Lásd a **Csók a sötétben** c. kötetben.)

NŐK A TETŐKÖN

(Lásd a **Csók a sötétben** c. kötetben.)

VILÁG VÉGE

(Lásd a **Csók a sötétben** c. kötetben.)

SZERELEMRŐL SZÓ SE LEHETETT

Szerelemről nem volt soha szó,
szerelemről szó se lehetett.
Néztelek csak, mint a szomjazó,
hol a szádat, hol a szemedet.

Te csak mosolyogtál furcsa kis
kék sapkádban. Volt rá komoly ok:
barackvirág vagy te, csillag is,
mind a kettő mindig mosolyog.

Mindig érted mentem, hívtalak
és te mindjárt jöttél is velem.
És bujtattak egy szót a szavak.
Azt az egy szót. Azt, hogy szerelem.

De egy éjjel arcodról letünt
a mosoly. És akkor ott a múlt,
minden emlék, egész életünk
egyetlenegy szóra lángragyúlt.

SZEGÉNYEMBER KARÁCSONYA

(Lásd a **Szép nő az ablakban** és a **Csók a sötétben** c. kötetekben két változatban.)

RÉGI HÁZ

(Lásd a **Csók a sötétben** c. kötetben.)

ILONA

Ketten voltak a szívemben,
ketten egymás mellett,
hol egyiknek, hol másiknak
esküdtem szerelmet,
délbe Máriának,
este Ilonának.

Nem hazudtam egyiknek se,
olyat én nem tettem,
Máriát is, Ilonát is
igazán szerettem,
szívből Máriát is,
szívből Ilonát is.

Melyiket hát mégis jobban,
azt magam se tudtam.
Sokszor én még azt se tudtam,
kihez vagyok útban,
vajjon Máriához?
vajjon Ilonához?

Hosszú, hosszú deszkaszálon
két lány hilintázik,
felváltva száll fel az arcuk,
hol egyik, hol másik,
hol a Máriáé,
hol az Ilonáé.

Hol az egyik, hol a másik
tett próbára engem,
én a próbát úgy álltam meg,
a másikhoz mentem,
egyszer Máriához,
máskor Ilonához.

Mondogattam, úgy is volt az:
jó téged szeretni!
Mondogattam, szentül hittem:
csak te és más senki!
Délbe Máriának,
este Ilonának.

Legszebb rajtad ez a kettő,
rózsaszín két csillag,
vagy tán inkább rózsaszirmok,
aranydombon nyilnak,
mondtam Máriának,
mondtam Ilonának.

Amit mondtam Máriának,
mondtam Ilonának,
de nem mindent Máriának,
amit Ilonának,
amit Ilonának,
amit Ilonának.

Te fogsz engem eltemetni,
te fogsz elsiratni,
a te térdeden szeretném
lelkemet kiadni,
mondtam Ilonának.
Ezt csak Ilonának.

BÚCSÚ

El akartál menni,
jöttél elköszönni,
jöttél hírüladni,
nem fogsz többet jönni.

Megraktuk a kályhát,
befüggönyözködtünk,
a búcsú, a búcsú
így kezdődött köztünk.

Nagy dolog a búcsú,
kevés ahhoz egy nap,
másnap is eljöttél,
harmadnap is, tegnap.

Most is szól a csengő,
jöttél elköszönni.
Nem tudsz te elmenni,
csak jönni, csak jönni.

AZ A TE KÉK SZOKNYÁD

Jaj de szépen röpked
az a te kék szoknyád,
te szép lány,
te szép lány,
jaj de haragszok rád!
Ott röpked, ott röpked
mindig körülötted
az a te kék szoknyád,
a semmirekellő.
Mért nem röpked inkább
csak a puszta szellő!

Szép színházi függöny
az a te kék szoknyád,
te szép lány,
te szép lány,
jaj de haragszok rád!
Szép színházi függöny,
azt nézzem örökkön?
a függönyt, a függönyt,
amit szél hintáztat?
Fel kellene gyújtani
az ilyen színházat!

TÜNDÉRSZÉP MÁRIA

(Lásd a **Csók a sötétben** c. kötetben.)

CSÓK A SÖTÉTBEN

(Lásd a **Csók a sötétben** c. kötetben.)

EMLÉK

Egy kis alföldi faluban
egy kis család. Két kisgyerek,
még a szülők. Alig merek
gondolni rá, oly messze van.

Az ott én volnék csakugyan?
Az meg Kati a karomon?
Egy kiskutya követ nyomon,
a Mókus. Jaj de messze van!

Jázminbokor a kapuban,
arra milyen sok lepke száll.
Kati ott lappang, lesbe áll.
De messze van, de messze van.

A másik nem, az nem olyan,
ő a virágágynak örül,
ott szopja ujját akörül.
De messze van, de messze van.

Anyjuk elnézi boldogan
hol egyiket, hol másikat.
Csupa remény és áhitat.
De messze van, de messze van.

Nagy kertben, a kis faluban
virágok, lepkék, gyerekek,
kiskutya, béke, szeretet.
De messze van, de messze van.

Az a bokor a kapuban
mindig virít, milyen csoda!
Elmennék én megint oda,
de merre van? de merre van?

MÁJUSI SZERELEM

(Lásd a **Csók a sötétben** c. kötetben.)

MOSOLY

Tizenöt évet ült. Igen,
ezt így mondják, így röviden.
Versemben egy sort be se tölt,
a tű azalatt egyet ölt.
Bezzeg az Idő szalaga,
az a tizenöt év maga,
az hosszabb volt. De mennyivel.
Ember azt nem is méri fel.

Tizenöt évig lenni rab!
A tél volt-e borzalmasabb,
vagy a tavasz? a tizenöt
tavasz? A rácson át bejött
a friss virágok jószaga,
de persze a virág maga
kívül maradt. Őneki ott
csak a penészvirág nyitott.

És május illataival
a rácson át beszállt a dal,
az a szerelmes dala volt,
maga a szerelem dalolt,
neki szólt messziről a dal,
mindenkinek, ki fiatal.
Beszállt a zengő üzenet,
de a szerelem kintrekedt.

Így múlt el tizenöt tavasz
és közbe dér hull és havaz.
Fehér a rács egy reggelen
s a dér ott bent is megjelen:
a csorba fésűjén fehér
a szál. Az is dér, őszi dér.
Tavasz, nyár oda nem talált,
az ősz beszállt a rácson át.

*

Te, ki szabad vagy, érted-e,
milyen volt ott az élete
hosszú tizenöt éven át?
Mindennapos halál! De hát
miért lakolt? mi volt a folt
a lelkén? ölt-e, vagy rabolt?
Annál is súlyosabb a tett,
amire ő vetemedett:
lázítani mert!

Arra tört,
hogy eltörölje azt a kört,
melyen belül jó dolga van
kevésnek, bár dologtalan,
de kívül azon a körön,
ott nincs tavasz, nyár, nincs öröm,
ott csak lopott perc és lopott
virág van és robot, robot.
Ezzel mert szembeszállani,
a százszor álszent Állami
és Társadalmi Renddel ő
s új rendet készített elő.
Mindenkinek, ki nem henyél
– így „lázított" – jusson kenyér,
lásson napot, lásson tavaszt,
ne rácson szűrve kapja azt,
ne legyen rabtartó, se rab!
Efféle és még „badarabb"
„tévtanokat" terjesztgetett.
Megkapta a feleletet:
ha ő rab, ha azt mondja, hát
legyen rab, kapjon rabruhát.
Tizenöt évét, életét
így nyelte el dohos sötét.

*

Akkor megváltás éve jött:
ezerkilencszáznegyvenöt!
Szabad lett. És most igazán!
Mit lát belül s túl a hazán?
Bomolnak a csinált körök,
rendül a Rend, mégsem örök!
Ő simít egyet a haján,
a gyér haján, bizony, talán
már túl az ötvenediken
és mosolyog. Igen, igen,
mosolyog. És ez nagy dolog.
Hogy ő itt áll és mosolyog.
Hogy sokszoros halál után
még él, és mintha bál után,
olyan vidáman mosolyog.

Nem, én nem arra gondolok,
hogy ő tizenöt éven át
el nem vesztette mosolyát.
Nem, most talált csak rá. Soha
azelőtt nem volt mosolya.

Te, akinek az életed
mosolygós volt, csillogva folyt,
te soha meg nem értheted
azt a mosolyt.

A KŐMÍVES

A kőmíves hajnalba kel,
csákányát kapja vállra,
először bontania kell,
romház romfala várja.
Dűlöngő falba csap bele
csákánnyal izmos karja,
nem dűl vele a mélybe le,
ha a sors nem akarja.

Fogy, fogy a fal, kopik, kopik
és port köp és szikrát hány,
hetekig tart, hónapokig,
míg földet ér a csákány.
De addig hány meg hány heves
csapást tesz izzó nyáron!
Fal és csákány és kőmíves,
együtt kopik a három.

Tövig koptatja a falat,
földszintig, azon is túl,
koptatja mélyen föld alatt,
eltünve csákányostul,
majd felüti fejét megint,
most már csákánya nélkül
s egy téglasor is kitekint
a földből. Új fal épül.

Új ház. Örüljetek neki!
Kikelt, kikelt a magva!
A kőmíves keltette ki
téglát téglára rakva
és ő növeszti egyedül
tovább, téglára tégla
és verejtéke elegyül
a kásás habarékba.

És nő a fal, bár nőni rest,
állványt kap és az állvány,
az is nő persze, kőmívest
himbálva deszkaszálán.
A kőmíves falat emel,
a fal meg nőttön nőve
a kőmívest emeli fel,
ragadja levegőbe.

Nyáron az állvány tetején
ádáz nap szúrja hátát,
de bezzeg télvíz idején
fagyos szél fújja át-át.
Napestig ezt kell állnia,
nem jó ez, a keservét!
És persze hogy halálfia,
egy csusszanást ha elvét.

Alant a korzó. Annak ő
nem éppen kellemesség.
Vigyáznak, nehogy tégla, kő,
vagy ő – fejükre essék.
Lenéz azokra és haboz,
féltégla a kezében,
nagy kedve volna most ahhoz...
de csak felrakja szépen.

És fenn a zöld ág! végre fenn!
Áll a fal! Az ő gondja,
hogy a nyers falból ház legyen.
Lesz is. Akkor lebontja
az állványt. És hol azelőtt
füstös, fekete romház
riasztá a járókelőt,
ott most palota pompáz.

Ő most szedi szerszámait
és szót se szól, megy onnan.
Én meg hadd mondjam el ma itt,
új ház előtt, hadd mondjam
és te is hallgasd, légy szives,
ki majd szeded a házbért,
hogy ez a szótlan kőmíves
mit tett ezért a házért.

Ő ezt a házat puszta két
kezével rakta össze,
a vérét adta, életét,
hogy a falat megkösse,
magamagát elevenen
falazta bé, mint hajdan
a hitvestársát Kelemen,
ki úgy lőn halhatatlan.

NYÁRI EMLÉK

Hiába vinne már és tenne téged
a legszebb palotába valaki,
akármi cifrák az ablakai,
akármi kényelem vár benne téged,
akármi dísszel tömné is tele,
felsülne vele, elkésett vele.

Együtt feküdtél egyszer énvelem
az árokparton, nyáron, Badacsonyban,
tövisek és hangyák között, emlékszel?
Ott feküdtél tarkóra kulcsolt kézzel,
ott énvelem és nem vágytál el onnan
és nem kellett neked több kényelem,
fejed alá jobb párna. Ugye nem?

HALLGATAGON

Hallgatagon feküdtünk egymás mellett
a Lukácsfürdő napozó tetőjén.
Azt hittem, arról hallgatsz, amiről én.

Hogy én miről hallgattam? Mindig arról,
hogy én apádnak és kisgyerekednek
érzem magam egyszerre. Úgy szeretlek.

Te másról hallgattál, most már tudom.
Mi célja a szavaknak, szóváltásnak,
ha hallgatását se értjük egymásnak?

VADMADÁR KIÁLT

Azt gondoltam, vadmadár vagy,
vadmadár, akárcsak én,
együtt szállunk majd lebegve,
együtt fúrjuk az egekbe
csőrünket, a nap felé.

No de háziszárnyas vagy te,
ott ahol túr a malac,
ott te férgek után kapkodsz,
csonka szárnyaddal, ha csapkodsz,
nem repülsz fel, lent maradsz.

EREDJ, EREDJ

Eredj, eredj szomorú utadra,
menj csak rajta végig nagy vidáman,
azt a zagyva kis dalt dúdolgatva,
meg a többi ringy-rongy dalt, ahány van.

Én majd másik úton mendegélek,
én is egy dalt dúdolok, de másat,
abból ám a szív szól és a lélek,
csak találok majd éneklő társat.

Azt a dalt én nem tudtam letépni
a te szádról, nem tarthatlak én meg.
Nem lehet úgy karonfogva lépni
kettőnek, ha kétféle az ének.

ANNA A HÁGCSÓN

Csak a csoda segíthetett már rajtam,
a naplementét néztem reményvesztve.
Akkor a vízből hirtelen-váratlan
felszállt a legszebb vízitündér teste.

A hágcsón szállt fel a csónakba bátran,
háttal nekem. Én ott közel, a vízben,
ő meg a hágcsón, tűzpiros sugárban,
szépsége pompájában, szűz-mezítlen.

Szállt felfelé a hágcsón, fokról fokra
és akkor esti fényből hajnalfény lett,
a nap merült fel akkor ott ragyogva,
az én napom! és minden tőle fénylett!

A nap, a nap csodát tett akkor értem,
mert este kelt a kedvemért szép lassan
és oly közelről, hogy kézzel elértem
és hagyta, hagyta, hogy megsimogassam.

KÖRMENET

Ott mennek ők hosszú menetben,
a nők, a nők, kiket szerettem,
rezgő holdfényen, egyesével
ott mennek ők lehajtott fővel.

Ott mennek ők egymás nyomában,
mind a nekem tetsző ruhában,
azt most a holdfény úgy nyilazza,
hogy átüt rajta testük rajza.

Ott mennek ők, egy se hiányzik,
egyik halványabb mint a másik,
hosszú a sor, nem is számlálom,
csak Mária van közte három.

Szólítom őket titkos néven,
amit éntőlem kaptak régen,
de egy se érti, egy se néz rám,
mennek tovább, tünődve, némán.

Magam nevét is elkiáltom,
süketen kong a holdvilágon,
kiáltom újra, egy se néz rám,
mennek tovább, tünődve, némán.

Mennek, mennek, meg újra jönnek
és vége-hossza nincsen ennek,
domb körül járnak fejlehajtva,
egy szál jegenye reszket rajta.

És leple hull egyszerre mindnek
és meztelen testtel keringnek,
azt most a holdfény úgy nyilazza,
hogy átüt rajta csontjuk rajza.

TAVASZI PILLANAT

Az utcán, ma délben,
friss tavaszi szélben,
szép lány szaladt szembe,
ingválla kihajtva,
táncoló kis keble
majd kiugrott rajta.
Karcsú, magas lány volt,
a tavasz rálángolt,
valakinek intett,
afelé futott.
De egy villanó tekintet
nekem is jutott.

ARANYKALAND

Ültében előre hajlott,
hátranyúlt, úgy dobta át
meghajtott fején a nagy, nagy
szikrázó aranyhaját.

Aranyrengetegbe tünt el
a szép arca nyomtalan,
de még a lábafejét is
elöntötte az arany.

Némán kuksolt ott, aranyba
függönyözve, percekig,
én csak néztem és csak vártam,
hogy most mi következik.

Aranyszálak közt gyanús fényt
láttam gyúlni, zöldeset:
rést keresett ragadozó
zöld szeme és kilesett.

MAGDOLNA KÖNYVÉBE

Két szép szemedbe könny gyűlt
a versem hallatára.
Boldog a vers, ha méltó
két szép szem harmatára.

Vers és könny, ez a kettő
együtt jár, persze, persze.
A vers könnyekre indít,
a könny meg, látod, versre.

NAP ÉS HOLD

Napnak, holdnak bolondja voltam,
most már te vagy napom és holdam.
Hold vagy, delejes, nap vagy, áldó,
Én meg holdkóros napimádó.

FEKETE ZÁSZLÓ

Ebből a bánatból
tornyot fogok rakni,
abban a toronyban
benne fogok lakni.

A kört már meghúztam,
magam körül húztam, –
ami rajta túl van,
attól elbúcsúztam.

Rakom már, rakom már
a fekete téglát,
két szemem ezentúl
már csak feketét lát.

Nő a torony, nő, nő,
házak, fák fölébe,
más tornyok fölébe,
felhő közelébe.

Nő a torony, nő, nő,
kiabálnak, késő,
se ajtó, se ablak,
se hágcsó, se lépcső.

Nő a torony, nő, nő,
nem lehet itt lakni,
nem lehet itthagyni,
csak rakni, csak rakni.

Nő a torony, nő, nő,
rakja bús szerelmes,
teteje mikor lesz?
teteje sosem lesz.

Teteje sosem lesz,
nő, nő szakadatlan
bánatkőbül épül
és az fogyhatatlan.

Teteje mégis lesz,
mert ha már nem győzi,
ez a bús kőmíves
a zászlót kitűzi.

A fekete zászlót
egy éjjel kitűzi,
reggelre a tornyot
holtteste tetőzi.

Akkor a torony már
fellegek közt elvész,
a fekete zászlót
szaggatja a szélvész.

ÚJÉVI KÖSZÖNTŐ

Még negyvenöt naptári év –
és akkor kétezer.
Te még megéred, angyalom,
még odaérkezel,
de akkorára már, bizony,
öreganyó leszel.

Szerencse, hogy nem szaporán
számolsz negyvenötig,
csak évenként eggyel tovább –
így is elég rövid
az idő, rettentő rövid,
év év után szökik.

És ez a pár év, angyalom:
az élet. De ne félj.
Pár év, de sok-sok pillanat,
több, mint fán a levél.
És egy-egy pillanatba száz
esztendő belefér.

Ezért most, Évám, angyalom,
az újév kezdetén
nem úgy köszöntlek, mint szokás,
hanem, ravasz legény,
boldog új pillanatokat
kívánok Neked én...

KÖRMENET
1975

DONNA MONNA SZÖKTETÉSE

Első fejezet

Elnémult a hangos asztal,
mozdulatlan ült a násznép
és a súlyos serlegekben
mozdulatlan ült a bor.

És a barna bor sötétjét
és a szőke bor szemérmes
mosolyát is mint piros tőr
döfte át a fáklyafény.

A bronzkancsók nem forogtak,
se a süteményes tálak,
szolgakézben elakadtak
a nagy, pelyhes legyezők.

Elakadtak odafent is
a magasban. Nem seperték
óriási kefeseprűk
a füstös boltozatot.

Asztalfőn ült donna Monna,
hárfa mellett, hófehérben,
még a rózsa is, leomló
éjhajában, hófehér.

Arca, válla melle halma
bronzpiros a fáklyafényben,
mint a hóból felcsapó tűz,
hóval el nem oltható.

És az ő fehér öléből
szép aranyszín lepke szállt ki,
az ezüstös hárfahúrra
szállt, legyezni kezdte azt.

Hárfázott is és dalolt is,
ajka úgy nyílt, annyi vággyal,
mintha szomjan nyitogatná
életmentő csepp után.

Reszketett a hang a húron,
reszketett a hang az ajkán,
mellén reszketett a csipke,
melle is a csipke közt.

Odafordult és megenyhült
minden arc. A folyton alvó
don Raimondo szemehéja
is kinyílt a félszemén

és odább a nyelves aggszűz,
már mint donna Vitriola,
ő pedig befogta száját,
ami szintén ritkaság!

Egyedül csak don Beraldo
néz unottan serlegébe,
egyet-egyet sodorintva
kackiás kis bajuszán.

Kockajáték és vadászat
és mi még a kedvtelése?
tallért dobni fel, lelőni,
karaván kifosztani,

fogadásból lépre csalni
szűzeket, meg más efféle.
Bánja is ő donna Monnát,
együgyű kis énekét,

meg hogy őt a szép leányzó
míg dalolgat hárfaszónál,
lopva nézi kékes árnyú,
hosszú szempillák alól.

Ó, pedig de szép! Az ének
megszépíti még. Gyönyörrel
nézik őt és szánalommal,
gyönyörrel, mert gyönyörű,

szánalommal, mert menyasszony.
Hogy ki az ő vőlegénye,
azt csak úgy egy lélekzetre
nem lehet megmondani.

Mert a vőlegénye nem más,
megszámlálhatatlan ősű
megszámlálhatatlanul sok-
érdemű és soknevű

don Domingo Filiberto
Rodriguez de Boccanegra
el Pelayo Albuquerque
de la Santa Tarifa.

Ez a tiszteletreméltó,
dölyfös és hatalmas őrgróf
iskolában is tanítják
mennydörgésszerű nevét

és egész nagy Granadában
félve ejtik – ez a vén csont
donna Monna vőlegénye.
Holnap lesz az esküvő.

Don Domingo hetvenéves,
donna Monna csak tizennégy,
korhadt tölgy, friss liliomszál,
illenek-e együvé?

Don Domingo kéjelegve
símogatta körszakállát,
fennakadt a nagy, bozontos,
összenőtt szemöldöke,

alsóajka meg lefittyent
és virágos orra végén
úgy lángolt a nagy bibircsók,
mint örömtűz a hegyen.

Énekszó a hárfahanggal
felrepült összefogózva,
mint csengettyűs két kis angyal
és csapongott fel-alá,

majd a boltívről aláhullt
énekszó is, hárfahang is
és elolvadt, mint fiúcska
tenyerén a hópehely.

Csattogott a taps. Pirulva
megköszönte donna Monna,
anyja boldog könnyeket sírt,
csendültek a serlegek,

és az új párt éljenezték
bömbölve, telitorokkal,
mintha vad hajtóvadászat
űzne rémült őzikét.

Don Raimondo szemehéja
lecsukódott újra szépen,
donna Vitriola szája
újra fecsegésre nyílt.

„Nem csekély a korkülönbség,
súgta donna Vitriola
szomszédnője balfülébe –
több mint egy fél századév,

ezzel szemben ott a név!”

Második fejezet

Zagyva hangok áradása
hömpölygött a serlegek közt
és kavargott és felhabzott
és freccsent is szilajul.

És egyszer csak felmutatja
csontos öklét don Domingo
és kerekre nyílt szemek közt
szikráztatja gyűrűjét.

„Ez a gyűrű hétezerből
származik, úgy nézzetek rá,
érte embervért is ontott
don Perentez ősapám!”

Don Beraldo fészkelődik,
felmutatja ő is öklét
és kerekre nyílt szemek közt
most két gyűrű versenyez.

„Az enyém még nyolcezerben
készült messze Kaldeában,
a tiédnél, don Domingo,
ezer évvel öregebb!”

„Fecsegés!” – szólt don Domingo.
„Esküszöm!” – szólt don Beraldo.
„Eh, tacskó!” – szólt don Domingo.
Don Beraldo felszökött.

„Don Domingo Filiberto
Rodriguez de Boccanegra
el Pelayo Albuquerque
de la Santa Tarifa,

várlak!” – Így szól don Beraldo
és kardjára csap. Dörögve
sújt asztalra don Domingo
ökle, mint a buzogány.

„Még efféle kis mitugrálsz
vár engem párviadalra?
Engem vársz, te kis tücsökfi?
Várj esőt, hogy nagyra nőjj!”

Ezt felelte don Domingo.
Lángvörös lett don Beraldo.
Belesápadt donna Monna.
A teremben tompa csend.

De forognak fürge kancsók,
cseng ezüstcsók és aranycsók
és a bor bő áradással
mossa el a döbbenést.

Táncba hív a cimbalomszó,
donna Monnát hórihorgas
vőlegénye viszi táncba,
mint életet a halál.

Don Beraldo nincs a bálban,
kirohant az éjszakába,
mint a kergebirka, futkos
körbe a várudvaron.

Hős Padillák sarjadéka,
don Beraldo kis tücsökfi?
kis mitugrálsz? ezt a sértést
bosszulatlan hagyja? Nem!

Fut, megáll. És homlokára,
mintha dongó ingerelné,
nagyot üt. De nem fogott ő
se legyet, se szúnyogot,

eszme az, mit megfogott!

Harmadik fejezet

Mért hívtál ki, don Beraldo?
Mert szeretlek donna Monna!
Gúnyolódol, don Beraldo,
nem érdemlem tőled ezt.

Donna Monna, donna Monna,
a te karcsú derekadra
gondolatom úgy fonódik,
mint guzsalyra a fonál.

Hallgass, hallgass, don Beraldo!
Csak egy csókot, donna Monna!
Jaj ne, jaj ne, don Beraldo,
a hold éppen idesüt.

Donna Monna! donna Monna!
Don Beraldo! don Beraldo!
Donna Monna! donna Monna!
Don Beraldo! don Beral...

Jaj, mit tettél, don Beraldo!
Mondok egyet, donna Monna!
Mit mondhatnál, don Beraldo?
holnap lesz az esküvőm.

Donna Monna! donna Monna!
én hadd viszlek esküvőre!
felnyergelve vár a ménem,
szökjünk, itt az alkalom!

akarod? szólj! – – Akarom...

Negyedik fejezet

Felvirágzott oszlopok közt
ünneplőben áll a násznép,
közbül fejjel kimagaslik
a rézorrú vőlegény.

Itt látványos egyvelegben
csillog a sokféle bársony,
gombok, csattok, diadémok,
bóbiták és gyíklesők.

És mily ózondús a reggel!
Mellrepesztő, ropogósfriss.
Ver a szív és libabőrzik
a fedetlen női mell.

Kápolnához keskeny út visz,
arra frissentört virágok
garmadáját hintegették
szemfogó szép szőnyegül.

A menyasszony még hiányzik,
anyja is miatta késhet.
Mozgás támad. Ott jön, ott jön
a matróna – egyedül.

Jön, lohol és díszruhásan,
túlaggatva ékkövekkel,
mint eleven ékszeresbolt,
roskad a várúr elé.

„Mért születtem! mért születtem!
ó jaj, és ha már születtem,
gyermeket mért szültem! óh jaj!
szégyenemre született!

Még az éjjel két kezemmel
tettem rá a pihepaplant,
felkelek, hát nincs az ágyban,
nincs a kertben, nincs sehol!

Ez a hétpecsétes írás
paplanán volt, tépd fel, őrgróf,
téged illet. Hét pecsétje
hetvenhétszer átkozott!”

Don Domingo hátrahőköl,
írnokának int. Az írnok
felteszi az okulárét;
olvassa a levelet.

„Don Domingo Filiberto
Rodriguez de Boccanegra
el Pelayo Albuquerque
de la Santa Tarifa!

Sértegettél, itt a válasz!
Szép arádat don Beraldo
– kis mitugrálsz, kis tücsökfi –
orrod elől szökteti!

Bosszúból és nem egyébért
söktetem! Ez lesz a csúfság:
megszökött menyasszonyodtól
megszökik a szöktető!

Rézorrodra ezt a fricskát
kaptad, hogy ne hordd oly fennen!
Don Domingo, vén flamingó,
kellemes nászéjszakát!”

Elborzadt a hallgatóság.
Don Domingo megragadta
donna Monna tisztes anyját,
mint rakott fát a vihar

és a legszemenszedettebb
káromlások jégesőjét
rázúdítva, rázta, rázta,
rázta a boldogtalant.

Felkongott a vészharang.

Ötödik fejezet

„Itt leszállunk, donna Monna,
itt betérünk éjszakára,
don Domingo el nem ér, ha
fergetegen nyargal is.”

Kiskocsmában éjszakáztak,
kaptak egy rossz szalmazsákot
s a tizennégyéves asszony
hajnaltájt elszenderült.

Erre várt csak don Beraldo,
felcsatolta gyíklesőjét
és megindult, ment, lopózott.
Most szökik a szöktető!

De az ócska szalmazsákra,
mint a felkapaszkodó, gaz
betörő, most rásütötte
lámpáját a telihold.

Ott feküdt a gyerekasszony,
két szép karja koszorúzta
a fejét, dús haja szétfolyt,
nem volt rajta takaró,

csak a csipkés ing takarta
és az is csak féligmeddig
és különben barna bőre
most fehér volt, tejfehér

és álmában is mosolygott
és a fénnyel körülöntött
szalmazsákon, mint ezüstös
bárkán, szinte lebegett.

Don Beraldo nézi, nézi,
álldogál és nézi, nézi
és a függöny csipkefodrát
meglebbenti sóhaja.

Majd erőt vesz gyengeségén,
felzaklatja új haraggal
keble alvó viperáit
és foga közt sziszegi:

bosszúból és nem egyébért
szöktetem! ez lesz a csúfság,
megszökött menyasszonyodtól
megszökik a szöktető!

Menne, de a lába nem lép,
keze ráforr a kilincsre,
bekerítik és lefogják
delejes holdsugarak.

Asszonyára néz, ki alszik
halk lélekzetvételekkel
és nagyot nyel és határoz:
majd holnap! És övet old.

Nevetett a sanda hold.

Hatodik fejezet

Másnap újra lóra kaptak,
este újra megpihentek,
éjjel újra nekikészült,
hogy szökjék a szöktető.

De a hold a csalafinta,
újra lesbe állt a fák közt
és e pillanatban újra
besütötte sugarát.

Ott feküdt a szépek szépe,
nem volt rajta semmi, semmi,
soha még szebb meztelenség
nem tárult a hold elé.

Don Beraldo nézi, nézi,
álldogál és nézi, nézi,
bekerítik és lefogják
delejes holdsugarak.

Menne, de a lába nem lép,
keze ráforr a kilincsre
és nagyot nyel és határoz:
majd holnap. És övet old.

Nevetett a sanda hold.

Hetedik fejezet

Az idő telt, múlt. Hat éjjel
szökni készült don Beraldo
és megoldta mind a hatszor
az övét, mit felcsatolt.

Nevetett a sanda hold.

Nyolcadik fejezet

Poros úton, vakmelegben
ketten ültek a nyeregben,
válluk össze-összekoccant,
szemük összenevetett.

„Édes, édes a te szép szád,
édesebb a rózsaméznél,
édesebb a bosszúnál is!”
Így rajongott a lovag.

Messziről már foltozódott
százezer kert színözönje,
dombtetőn a citadella
bádogkúpja tündökölt.

Betoppantak Cordobába,
hol a nyájaslelkű érsek,
don Beraldo bátyja székel,
don Pedro de Montinar.

Megtisztálkodtak a kútnál,
egy suhancra bízta ménjét
don Beraldo és karöltve
léptek be a kőkapun.

Nem látták a szörnyű felhőt,
mely feltornyosult mögöttük
és egyszerre hoz fejükre
jégesőt és menykövet.

Nem látták az elvakultak,
hogy az utcatorkolatba
most fordul be üldözőjük
szörnyen összevert lován,

most fordul be a hatalmas,
megszámlálhatatlan ősű,
megszámlálhatatlanul sok-
érdemű és soknevű

don Domingo Filiberto
Rodriguez de Boccanegra
el Pelayo Albuquerque
de la Santa Tarifa,

most fordul be porlepetten,
izzadtságban úszva, véres
sarkantyúkkal, vérfagyasztón,
mint maga a végveszély,

úgyhogy bárki Cordobában
szívesebben áll elébe
hétfejű sárkánynak, láva-
hömpölygésnek, mint neki,

kisgyerek felsír, ha látja,
viselős nők elvetélnek,
csak a boldog szökevény pár
lát mosolygó, szép eget,

míg a lépcsőn lépeget.

Kilencedik fejezet

Odabent letérdepeltek
és rákezdte don Beraldo:
„Ég követje, bíboros bölcs,
don Pedro de Montinar,

tiszteletreméltó bátyám!
Ez a nő itt donna Monna,
szeretem őt, ő is engem,
add reánk áldásodat!”

Ünnepélyesen kitárta
karjait a patriárka,
áldást mondott. De az ajtó
nagy robajjal beszakad

és beperdül don Domingo
és forgatja gyíklesőjét
és kiált: „Megállj! Az ament
én mondom ki, bíboros!”

Don Beraldo talpra szökken,
hölgye a hátára zökken,
térdre hull a patriárka,
olvasóját pörgeti.

Don Domingo ugrik és döf
és halálos a döfése –
ha talál. De nem hiába
pörgött az az olvasó:

ott, ahol ugrásra lendült
don Domingo gólyalába,
épp ott, görcsös volt a padló,
ihatott is keveset,

megbotlott, hasraesett.

Utolsó fejezet

És talán most hagyjuk őket.
Mondjam el, hogy rejtekajtón
kiosont a fiatal pár,
nyomukban az üldöző?

Mondjam el, hogy nappal, este
két porfelhő fut az úton
és a távolság közöttük
sose fogy és sose nő?

Mondjam el, hány hónap óta
kergeti már azt a felhőt
ott az úton az a másik?
és miféle tájakon?

Mondjam el, miképp maradt el
Montoro és Valdepenas
és Linares és Cabeza
és Tajo és Adamuz?

Én azt mondom, hagyjuk őket,
fussanak. Csak hajkurássza
az őrgróf a két szerelmest
és ne unja el soha.

Én, én nem sajnálom őket.
Ily szerencsés házasélet
nincsen még egy Granadában!
Mert amíg a hajsza tart,

míg fejvesztve menekülnek
mindenünnen és csak éppen
egy falásra, korty italra,
futó csókra van idő,

míg mögöttük ott a felhő
és a villám benne villog,
míg mögöttük don Domingo
paripája fúj, dobog,

addig lesznek boldogok.

ESTE A SZŐLŐSKERTBEN

A júliusi égbolt
mint izzatag üveg
feszült fölém. Homályba
borultak fák, füvek.

Ez estén felfakadtak
a föld fájdalmai.
Nagy volt az este. Véres,
bús és golgotai.

Lelüktetett a léptem
a föld szívéig ott
és a föld szíve roppant
mélyről feldobogott.

Megálltam. Nézve-néztem
a fákat, a falat:
ott álltam három éve
a falnál, fák alatt.

Egy verset mondtam ott el
a falnál, fák alatt,
mint lombból a madárdal,
szívemből kiszakadt.

Feleljetek, sötét fák,
kikben élő a rost:
hallgattatok-e akkor?
Emlékeztek-e most?

Nem szóltok, hallgatag fák,
ne is feleljetek,
tudom, hogy él a versem,
itt él tiköztetek.

Odabújt titkos árnyú
sötét lombjaitok
mélyébe s vele több lett
az árnyék s a titok.

VERSEK

Tollak, papírok.
Üldögélek.
Most veszem észre: verseket írok,
mióta élek.

Jön, mint az álom.
Ha egyszer kitalálnám,
hogyan csinálom,
többet nem csinálnám.

HOGY IS LESZ AZ?

Hogy is lesz az? Kél a nap,
a Balatont beragyogja,
meg a dombsort. Úgy, ahogy ma.
És én seholse leszek.

Hogy is lesz az? Süt a nap,
szép lány úszik ki a partra,
alig van valami rajta.
És én seholse leszek.

Hogy is lesz az? Húny a nap,
nádszálak közt, esti pírban
szép lány mellehegye csillan.
És én seholse leszek.

Hogy is lesz az? Süt a hold,
szép lány erre-arra hajlik,
meztelen tetőtől talpig.
És én seholse leszek.

Süt a hold és süt a nap
és egy sírkövön nehány szó
és kőből egy szép leányzó.
Én már csak azé leszek.

ZÁLOGHÁZ

Nekik nagy kincs az a kis aranyékszer,
de bezzeg a zálogház mérlegén
keveset nyom. Aki szegény, szegény.
Elhozták mégis. Nincs más hátra. Pénz kell.

Ott álldogálnak zálogház homályán,
felsorakozva. Köztük jómagam.
Aranycsörgés, vezényszó: négy a gramm!
negyven forint! Elől egy szép sudár lány,

aranyhajú. De nem afféle pingált
aranyhaj ez, hanem tömör, nehéz,
szikrázó színarany. Nincs benne réz.
Úgy félek, a mérlegre ejti mindjárt

a szép fejével együtt, bukott angyal.
De nem. Kis aranyláncot nyújt csak át
és oly szegénynek érzi ott magát,
feje körül a rengeteg arannyal.

LÁNYOK AZ ÁRNYÉKBAN

Kisütött a nap, de árnyék
van még a fal mentén,
lányok állnak az árnyékban,
nem a napon, mint én.

Kettesével sorakoznak,
nyúlik a sor véknyan,
mennyi szép lány egycsapatban,
de kár, hogy árnyékban.

Kék sapkában valamennyi.
Mi lesz ebből? Séta?
Félek, nem a napra mennek,
még nagyobb árnyékba.

Pedig a nap azt szeretné,
csak azért sütött ki,
fényben őket megfürdetni,
fényükben fürödni.

Egy szál férfi feketében
a sort igazgatja,
maga is nagy darab árnyék.
Ez az ő csapatja.

Hallja, tisztelt úr, ne százat,
egyet igazgasson,
ha ugyan van, aki tűri,
olyan lány vagy asszony.

Fél a naptól? bújjon ágyba,
várja meleg tégla,
ne hurcoljon annyi szép lányt
árnyékból árnyékba.

Ti meg, lányok, fussatok szét
a sapkát lekapva,
lengő hajjal, táncikáló
mellel, ki a napra!

ITT A CSÓNAK

Itt a csónak, szállj be, kedves,
érted jött a csónak.
Hagyj ott mindent, csak egy csókot
hozz útravalónak.

Köpenyed is hagyd a parton,
nem lesz rá szükséged,
olyan csónak ez, legégőbb
napra ringat téged.

Olyan csónak ez, örökké
kék az ég felette
és le nem száll rá az este,
a fekete lepke.

Olyan csónak ez, ahonnan
sose kell kiszállnod,
benne szépen összeolvad
ébrenléted, álmod.

És megmaradsz benne szépnek,
frissnek, ragyogónak,
míg a nap jár, míg világ áll,
mert ez olyan csónak.

Szállj be, kedves, szállj be hozzám,
szállj be ide szembe,
szállj be halkan ringatózó
szerelmes versembe.

NYOMTALANUL

Itthagyom én ezt a házat,
többé sose lát,
a kilincsről is letörlöm
a kezem nyomát.

Háttal megyek át a kerten,
az udvaron át,
gondosan elgereblyézem
a lábam nyomát.

KÖTETBEN MEGJELENT ZSENGÉK

VERSEK
1908

OLY GYORSAN ELSZÁLL...

Oly gyorsan elszáll
A földi élet.
Még meg se kezdtük
S már semmivé lett.

Ma kacag ajkunk
S holnap hideg már,
Ma víg a lelkünk
S már holnap elszáll.

Azért csak éljünk,
Ameddig élünk!
Egyedül Ámor
Legyen vezérünk.

Egymás karjában
Lelkünk elégjen,
Szerelmi lázban,
Szerelmi kéjben.

Egy röpke percünk
Így többet érhet,
Mint átsóhajtva
Egy hosszú élet.

Jöjj hát karomba,
Édes szerelmem,
Ölelj meg engem,
Csókolj meg engem.

Mert gyorsan elszáll
A földi élet,
Még meg se kezdtük
S már semmivé lett...

KÉRDÉSEK

Mikor körülvesznek fürge udvarlóid,
Az a sok naplopó, dologtalan, léha,
Víg kacagás közben, gondolsz-e reám is
Csak úgy néha-néha?
Jut-e még eszedbe
Egy szomorú fiú, egy csöndes poéta?

Ha a bálteremben, a nagy forgatagban
Fejed is elszédül a gyötrő zsivajtól
Nem sír fel szívedben valami szelíd hang,
Fájdalmasan hangzó?
Mint a tánczsivajba
Idegen vidékről betévedt harangszó...?

TANÁCS

Ne dicsérj senkit szemtől-szembe,
Ne hizelegj szembe senkinek,
Mindenkit háta mögött dicsérj,
De úgy, hogy ő is hallja meg.

LÁTTAD-E...

Láttad-e már, mint van összenőve,
Egybeforrva a fával az ág?
A mi szívünk is így forradt össze,
Ámor őket együvé kötözte;
Rózsalánccal fonta őket át.

Láttad-e már, a gyönge faágat
A vihar mint tépi, töri le?
S mint ragadják el a vad szélvészek?...
Így fog engem letépni a végzet
A kebledről s űzni messzire...

Láttad-e, mint sorvad a letört ág,
Míg a fának sebe beheged?
Így fog, így fog sorvadni a szívem,
Mely szeretni fog akkor is, híven,
Ha neked már begyógyult sebed...

DÉLUTÁN

Verőfényes szép nyári délután;
Egy árva felleg sincs a tiszta égen.
De, mint az éj komor előfutárja,
A suta hold már ott mered fehéren
És bús szerepét leskelődve várja...

El innen, el! tolakvó rémalak!
El innen, el! ijesztő képű hold!
El, el! ne legyen addig szó a gyászról,
A fénytelen, a sivár éjszakáról.
Míg a derült verőfény ránk mosolyg!

TÁVOZÁS ELŐTT

Ne igérd meg, hogy a távolban is
Csak értem fog égni hű szived
S szerelmedet visszatérésemig
Érintetlenül megőrized.
Ne igérd meg, én édes angyalom,
Ne igérd meg, mert úgy sem hiszem;
Jól tudom én, hogy ha eltávozom,
Szerelmed' is magammal viszem...
Tudom én, hogy semmisem állandó,
Tudom én, hogy minden változandó...
Minden elmulandó...

A szerelem rózaszínű ablak,
Égi tündérkéz festette meg
S így mindenütt csak derűt láthatnak,
Akik rajta áttekintenek:
De az enyém nem ily színes ablak,
Tiszta az is, átlátszó fehér;

Tisztán látom, mi várakozik rám,
Jól tudom, a jövő mit igér.
Jól tudom, hogy semmisem állandó,
Jól tudom, hogy minden változandó...
Minden elmulandó...

ÉJFÉL FELÉ

Éjfélre jár... Virrasztok még... Az órám
Az asztalon lomhán, lassan ketyeg...
Mint hogyha ólom csüngne mutatóján,
Oly késve jelzi a perceket.

Éjfélre jár... Székemben hátradőlve,
Lezárom olykor fáradt szememet...
S emlékezem egy régi, szép időre,
Amikor még az óra – sietett...

HOLDRAGYOGTA ŐSZI ÉJJELEN...

Csöndes éj... A hold ezüst sugára
Szétterül a földön fényesen...
Álmodóan zizegnek a lombok
Holdragyogta őszi éjjelen...

Harmat csillog minden kis fűszálon,
Harmat csillog minden levelen,
S úgy ragyognak, mint apró gyémántok,
Holdragyogta őszi éjjelen...

Álmatlanul ülök az ablaknál
És lehajtom zsibongó fejem'...
De boldog is, ki aludni tud
Holdragyogta őszi éjjelen...

NEM ADHATOK...

Nem adhatok már neked több rózsát,
Amint egykor tettem azt veled...
Mert a végzet messzire sodort el,
Mint kemény szél a falevelet...

Oh, de mégis, mégis adok néked
Rózsákat én édes angyalom:
Azt a kettőt, melyek ott virultak
Most már bútól halvány arcomon.

A MI SZERELMÜNK

A mi szerelmünk ne legyen más,
Csak egy szép tiszta gyermekálom;
Tavaszi harmat csillogása
Bimbó virágon.

Sohase forrjon fel a vérünk,
Sohase gyúljunk szenvedélyre;
Égő vággyal sohase nézzünk
Egymás szemébe.

...Mikor leszáll a csöndes éjjel,
Kéz kézben a kis kertbe menjünk...
Ebből álljon csak, ez legyen csak
A mi szerelmünk...

S zárjuk le itten ajkainkat,
Hajtsd fejedet vállamra szépen...
Nézzük, hogy' fénylik a sok csillag
Ott fenn az égen...

S jusson eszünkbe, hogy a csillag
Nagymessziről gyönyörű fényes;
De ha felszállottunk hozzája,
A fény, a sugár semmivé lesz...

EGY VIRÁG

Van nekem egy gyönyörű virágom,
Amit el nem adnék semmi kincsen;
Nincs ilyen több az egész világon,
Ilyen tán a mennyországban sincsen.

Nem mondom én, nem mondom én róla,
Mintha ritka virág volna talán:
Csak egyszerű, kicsi fehér rózsa,
Nőhet ilyen akármely rózsafán...

De szára is fonnyadt már egészen
Ennek az oly gyönyörű virágnak...
Szirmai is elhervadtak régen,
Lassan-lassan mind lehulldogáltak...

– És én mégis azt hiszem, hogy evvel
A földnek egy virága sem ér fel;
S megöntözöm naponta ezerszer
Szemeimnek keserves könnyével...

ÉJ

Két szép szemed mélyén sötétlik
Éjek legsürübb éjszakája,
S a fényt, a derüt életemre
Mégis csak e két szem bocsátja...

TEMPLOMBAN

Megtelt a templom. A kopott padok közt
Parfümös asszonyok szoronganak.
Ragyognak a szép cifra toalettek
– És az Istenről prédikál a pap.

Szép, tollaskalapú, selyemruhájú
Asszonyok ülnek a padok között;
Ülnek kevélyen, tetszelegve, büszkén;
Mindegyik oly szép s gonddal öltözött.

A blúzok, szoknyák mind új divatúak
És szépek (bár rikítók egy kicsit!):
Divatjamúlt ruhában vagy kalapban
Hogy is mernének megjelenni itt!

Hisz' ép' azért, hisz' az új ruhákat
Megmutogatni jöttek ők ide.
Nem a Hit hozta őket: a hiúság!
S a papra itt nem hallgat senkise'.

Kinek új a kalapja, ruhája,
– Bár máskor soh'se jött – ide beül,
Színház, bál: nem mindig van; ám a templom
Nyitva mindég s olcsóbb azonfelül.

Itt ülnek bent, hiúan tetszelegve
S egymásra lenézőn pillantanak.
Parfüm-illat vegyül a tömjénfüstbe...
– És az Istenről prédikál a pap.

ILONKA

Ott ült a pamlagon, az ablak mellett,
A virágos selyempárnák között;
És vékony, fényes horgolótűjével
Fehér pamutból lágy csipkét kötött.

Elnéztem őt, mint fonja, szövi össze
Azt a sok bomlott kusza fonalat
S a zavart szál miképp olvad csodásan
Harmóniába kis keze alatt.

Elnéztem őt s valami hálaérzet
Ébredt szívemben titkon hirtelen:
Eszembe jut, hogy ép' ily munkát végzett
Ő az én zavart, zilált lelkemen...

CSILLAGLEGENDA

Fent az égnek kék űrében,
Társitól elzárva messze,
Állt egy csillagocska szendén,
Elhagyatva, elrekesztve.

Leány volt. – Szép csillaglányka,
Telve fénnyel, telve bájjal;
Üde volt, mint egy lehelet,
Mint egy illat, egy madárdal.

Egymagában elhagyatva
Állt az égen a leányka;
S mindig ott kellett maradni
Egy helyen – ez volt az átka.

Messze tőle, messze-messze,
Csillag-ifjú álldogála
És nem egyszer integetve,
Felkacsintgatott reája.

A leánykát, pisla szemmel,
Csalogatta, csapodáran
És a lányka, hej nem egyszer
Zúgolódott a magányban.

Egyszer aztán vágy fogá el,
Felcsapott elfojtott láza
És Szent Pétert kérni kezdte,
Kedveséhez hogy bocsássa.

„Engedelmes voltam eddig
– Szólt –, bár vágy tüzelt nem egyszer,
De tovább nem birom ezt el,
Óh, eressz hát, óh, eressz el!"

„Ördögadta, hogy’ mehetnél?!
Itt maradsz! – felelt Szent Péter –
Itt maradsz, hol eddig álltál,
Ez a törvény, nincs kivétel!

Mit gondolna az a sok bölcs
Csillagász ott lent a földön?!
Azt hinnék, hogy renyhe lettem
És a renddel nem törődöm!”

Nem bocsátá őt Szent Péter,
Hej, de néki forrt a vére
És szökést határozott el,
A tilalmak ellenére.

Tetszelegve öltözött fel
Nászi felleg-öltözetbe
És fején fátyol-lepellel
Mint menyasszony: ment sietve.

Ment. Szökött. Szállt. És a légben
Lebegett a lenge fátyol;
És az ifjú várta már őt,
Égve vad szerelmi vágytól.

Ámde a csillag szökését
Péter bátya észrevette,
S szörnyű nagy haragra gerjedt,
Hallatszott sok „szedtevette!”

És miközben ajakáról
Hömpölygött a szitkok árja:
Égő meteort kapott fel
S ráhajítá fátyolára!

Meggyulladt a lenge fátyol,
Felcsapott a tűz lobogva;
Felcsapott az, mielőtt még
Kedvesét elérte volna.

Holtrarémült most a lányka
És tovább repült ijedten:
„Oltsd el, oltsd el!” – így kiálta
Kedveséhez – csillagnyelven.

De a csillag-ifjúnak most
Leapadt mindjárt a kedve
S félve, hogy még ő is meggyúl,
Elloholt hamar, sietve.

És a lányka lángban égve
Röpködött az égnek boltján.
Röpködött, égő uszályát
Mindenütt magával hordván.

Most is fut még, – fut ma is még,
Átszeli az éji ösvényt.
Gyakran látjuk elrohanni,
Lánguszályú üstökösként.

ÁRNYÉK

Már alkonyat volt. Az ablaknál ültünk
S kinéztünk rajta némán, szótlanul.
A tájék már sötétedett körültünk
S az ég pereme kipirult alul.

Már alkonyat volt. Lassankint sötét lett.
Az árnyékok megnőttek idebenn
S a te árnyékod, mint sötét kísértet,
Reámvetődött lassan, nesztelen...

RÁKÓCZI ITTHON

Megmozdult az ország s végre hazahozták
Rákóczi Ferenczet;
Kuruc-nóta csendült, tárogató zendült
Koporsója mellett...
Nagy fénnyel, pompával újra eltemették...
És temetés után – újra elfeledték...

Minek is zavarták csendes nyugodalmát,
Szép álmát – hiába?
Minek hozták ide, magyarok földibe,
Rabok hazájába?
Hiszen azért, hogy már fogva tartja földünk,
Csak olyan messze van ő most is mitőlünk...

DAL

Könnyű vagy, mint a táncoló vizen
Lebegve lejtő, lenge tiszta hab,
Könnyű vagy, mint a rózsa levele,
Amit a szellő szárnyra kap.

Könnyű vagy, mint a lenge hópehely;
A harmatnál könnyebb vagy, édesem:
Mért érzek mégis ha rádgondolok,
Olyan nagyon nagy terhet szívemen?

AZ ÉN VÁGYAM

Nem kell nekem hírnév, dicsőség,
Nem kell a taps, meg a babér.
Másnak hagyom a pálmaágat,
Az én dalomért más a bér.

Az én dalomat jutalomban
Te, csak te részesítheted:
Az én dalomnak az a díja,
Ha te megértesz engemet.

Csak erre vágyom én, csak erre;
Több ez nekem, mint a babér.
Hiszen egy kis mosolyod nékem
Ezer dicsfénynél többet ér.

Mit érne, ha harsonazajjal
Dicsőitnék is a nevem'
S csak te nem értenél meg engem,
Csak te nem, egyedül te nem?!

Mit érne, hogyha kőbe vésve
Láthatnám minden dalomat
S csak szíved lenne oly kemény kő,
Amely egy sort be nem fogad?

A költők lantjukat ma már csak
Hírért és pénzért pengetik:
Én mind a hírnevet, a pálmát,
Mind a pénzt – meghagyom nekik.

Dalaimért nem kérek én pénzt,
Nem pénzért írok verseket.
A szív érzelmeit eladni,
Vásárra vinni nem lehet.

Egy-egy bús versemet elolvasva,
Ha könny rezeg pilláidon:
Nekem ez a két drága gyöngy a
Leges-legdrágább jutalom!

A LEVÉL

A falu legvégén
Rozoga kunyhóba,
Rozoga kunyhóba,
Rozoga viskóba
Szegény öreg asszony
Lakik egymagában,
Szívének keserves
Sötét bánatában.

A napnak felkelő
S lenyugvó sugára
Mindég a kis rácsos
Ablakban találja;
A rácsos ablakban
Van toll, tinta, papír,
A rácsos ablakban
Ő egész nap csak ír.

Egy-egy arramenő
Nem egyszer megkérdi:
„Mit ír kend, mit ír kend,
Öreg Kató néni?”
Ilyenkor feltekint
Ő az írás felett
És csak annyit felel:
„Egy hosszú levelet!”

Nagyon hosszú akar
Lenni a levele;
Régóta írja már,
De még nincs kész vele.
Régen belékezdett:
Még ifjú korában,
Még ifjú korának
Virágozásában...

Egy férfihoz szól az,
Ki hajdan szerette.
Ő akkor kacér volt
És csak hitegette.
Ám a szegény férfi
Megunta ezt egyszer:
Egy pisztoly csövén át
Nagyon messze ment el...

De ő se kacsintott
Már azontul másra...
Járt-kelt mint az *őrült*!
Nem volt nyugodása...
– – Egyszer egy gondolat
Ötlött az eszébe:
Belekezdett egy nagy
Bűnbánó levélbe...

Írja már régóta
És nincs most se készen,
Pedig hatszáz oldal
Kitelt már egészen.
Pedig már élete
Nagy részét lerótta...
És holló-hajából
Galamb lett azóta...

Reszket már kezében
Kopott fakó tolla,
De csak jár a keze,
Jár mint a motolla.
A rácsos ablaknál
Egész nap ott görnyed
S a papírra néha
Ráperget egy könnyet...

A falu legvégén
Rozoga kunyhóba,
Rozoga kunyhóba,
Rozoga viskóba,
Szegény öreg asszony
Lakik egymagában,
Szánd meg Uram Isten
Sötét bánatában...

EL PUNELO TABAL

A logronoi vár alatt
De nagy had táboroz;
Van ottan tenger zagyva nép,
Dán, francia, porosz.
S ha százszor annyi lenne is,
Akkor se volna baj,
Mert Logrono parancsnoka
El Punelo Tabal.

El Punelo bátor vitéz,
Mindenki tudja ezt,
Nem menekül el szárazon,
Aki vele kikezd.
Csak egy van, mi legyőzheti,
Leverheti hamar:
A szoknya előtt gyenge csak
El Punelo Tabal.

Bizton lehet hát Logrono,
A büszke bérci vár,
S jobban tenné az ellen is,
Ha hazamenne már.
Hiába is erőlködik,
Nem sok vizet zavar,
Minden rohamot visszaver
El Punelo Tabal.

Már isten tudja, hányadik
Ostromba kezdenek,
De a vár s Punelo szive
Még csak meg sem remeg.
„Jöjjön csak ide mind elém,
Aki halált akar,
Majd végez vélük mihamar
El Punelo Tabal!”

Így dörg Punelo gúnyosan
Az ellenség felé
S a legerősebb szíveket
Is megreszketteté.
Az ellenség parancsnoka
Fehér lesz, mint a fal
S a várban jóizűt kacag
El Punelo Tabal.

Napoleon parancsa jő
Egy zord nap reggelén:
„Ha most nem győz, tábornok úr,
Felköttetem, fel én!”
Az ellenség vezéri közt
Támad nagy zűrzavar...
S a várban még jobbat kacag
El Punelo Tabal.

„Megkísérelhetünk talán
Egy végső rohamot...!”
Sóhajtá búsan a vezér
S rohamra jelt adott.
És új rohamra gyűl a nép
És reng és döng a fal
És – – visszaveri a hadat
El Punelo Tabal.

Most a tudós haditanács
Utolszor összeül
És értekezni kezdenek
Búsan, kedvetlenül,
Hogy elhárítható miként
Lehetne ez a baj...
S a várban ismét felkacag
El Punelo Tabal.

Pedig kár úgy kacagni,
Hej istenuccse kár,
Mert a tudós haditanács
Most rosszban sántikál:
Ha tudnád tervét, ajkadon
Elfagyna a kacaj
S inkább sírnál keservesen,
El Punelo Tabal.

Mert összesúg im’ a tanács
Titkon, rejtelmesen
S az ellenségnek tábora
Megéled hirtelen;
Sürgés-forgás keletkezik,
Támad zajgás, zsivaj...
A várfokról figyelve néz
El Punelo Tabal.

S egyszerre jő a vár felé
Lentről egy leánycsapat,
A lánysereg mögött pedig
Az ellenség halad!
A várban minden néma lesz,
Elfúl a víg kacaj,
Sóbálvánnyá meredten áll
El Punelo Tabal.

El Punelo bátor vitéz,
Mindenki tudja ezt,
Nem menekül el szárazon,
Aki vele kikezd.
De van egy, mi leverheti,
Legyőzheti hamar:
A szoknya előtt gyenge, hej,
El Punelo Tabal.

S csak jő, csak jő a lánysereg,
Mögötte meg a had.
El Punelo meredten áll,
Sortűzre jelt nem ad.
El Punelo csak néz, csak néz,
Fehéren, mint a fal...
Most fél először a vitéz
El Punelo Tabal.

Felér a had bántatlanul –
A várkapu bedül –
Az ellenség előrohan
A védőpajzs mögül.
És van csata és van zsivaj
És van rémes robaj...
– Felvont pisztollyal félreáll
El Punelo Tabal.

Felvont pisztollyal félreáll
És nézi a csatát;
Majd lassan zajgó szivire
Szorítja pisztolyát...
S mire az ellen ajkain
Fölzeng a diadal,
Valahol már az égbe' jár
El Punelo Tabal.

TUDOD-E?...

Tudod-e, mit tesz az, éjfél után,
Mikor a csend kisérteti,
Az asztalnál két gyertya lángja közt
Némán merengeni?

Tudod-e, mit tesz az, megállani
Ott, ahol zöldel a berek.
Letépni az akácfa lombjait
Hogy: „Szeret – nem szeret?!”

Tudod-e, mit tesz az, egy táj felé
Az eget nézni untalan
És egyre találgatni azt, hogy Ő
Vaj’ merre van?

BALOG JULIS RÓZSÁI

Balog Julis a rózsáit
Minden reggel öntözgeti sorra.
Három csupor vizet is hord
Mindenik bokorra.

Balog Julis a rózsáknál
Minden reggel felsóhajt titokban:
„Szép rózsáim! Nektek velem
Ép’ egy sorsotok van.

Rabok vagytok, szép virágok,
Nem inghattok se jobbra, se balra:
Száratokat a rút karó
Megkötözve tartja.

Hej, úgy vagyok én is, én is,
Öreg férjem úgy tart kötve engem
Majd meghalok egy legényért
S nem szabad szeretnem...!”

Balog Julis a rózsát
Minden reggel öntözgeti sorra.
Két szeméből könnyet hullat
Mindenik bokorra...

– S Balog Julist egy nap este
Szegény férje seholse találja!
Várja, várja, hogy hazajön,
De hiába várja.

Egész este, egész éjjel
Egyre virraszt, egyre gyertyát éget.
Átkozódik, szitkozódik
A rossz asszony végett.

S reggelre a kerti rózsák
Karójuktól eloldóztak sorba’,
Eloldóztak karójuktól
S ledűltek a porba.

PÉTER BÁTYA

I.

„Nagyok vagytok immár, nem tart vissza semmi:
Menjetek fiaim, feleség-keresni.
Egyik menjen jobbra, másik menjen balra,
Egyik menjen erre, másik menjen arra.

Én csak annyit mondok, fiam, István, János,
Hogy csak módos leányt hozzatok a házhoz.
Gazdagok vagytok, van földetek, telketek,
Mindenáron gazdag lányt kell szereznetek.

S ha egyiktek mégis szegény lányt választna,
Be ne tegye lábát többet a házamba.
Rettentő haragom lányt, legényt kiátkoz!”
– Így szólt Péter bátya két felnőtt fiához.

S ezek felöltöztek ünnepi gúnyába
És útjukat vették ki a nagyvilágba.
Egyik elment jobbra, másik elment balra,
Egyik elment erre, másik elment arra.

...És teltek a napok, a hetek, hónapok...
Péter gazda egy nap nagy levelet kapott.
Nagy messze vidékről János fia írta,
Csupa egy öröm volt írva a papírra:

„Édes apám uram! Beteljesült vágya:
Akadtam egy gazdag, nekem való lányra.
Módos, telkes gazda az ő édesapja,
Ki a lányt elveszi, fél vagyonát kapja.

Finom lány ez: úgy jár, vont-arany szoknyába’,
Vont-arany szoknyába’, cifra katrincába’,
Cifra katrincába’, karmazsin csizmába’,
Három sor béla-gyöngy omlik a vállára!

Hajlandó is hozzám jönni feleségül,
Apja is engedi, ellenkezés nélkül.
Viszem őt s a sok pénzt, a sok gazdagságot!
Viszem a sok vagyont, mire lelked vágyott.”

Tombolt örömében szegény Péter gazda
S azt az egy levelet százszor elolvasta.
Olvasta ezerszer, olvasta naphosszat
S megírta fiának: „Hozzad, fiam, hozzad!”

...Alig rá egy nappal, új levél érkezett,
Másik fia, István, írta e levelet.
Reszkető kezekkel mindjárt felszakasztja
És olvasni kezdi hamar Péter gazda:

„Édes apám uram, ne haragudjál rám.
Bocsáss meg, hogy kemény parancsod' áthágám:
Szegény lányt választék, hogy hitvesem légyen;
Szegény lányt választék, szegénység nem szégyen.

Kerestem gazdag lányt, találtam volna is,
De azt láttam, hogy az egytől-egyig hamis:
Hivalkodó, cifra. – Ilyen lány nem kellett,
Megmaradtam inkább – egy szegény lány mellett.

De azért hogy szegény, nagyon derék leány,
Este reggel, mindig gondot visel reám.
És dolgos is nagyon, egész nap dolgozik,
Reggeltől estelig, hajnaltól alkonyig.

Haza viszem hát őt, hogyha megengeded.
Igaz, hogy nem hozok vele pénzt, kincseket,
De azért van mégis hozománya, drága:
Két dolgozó karja, szívének jósága!"

Mikor Péter bátya olvasta levelét,
Az arca veres lett, lángba borult elébb.
Azután fehér lett, vad düh látszott rajta
S káromló szavakra nyílott meg az ajka.

Mindjárt levelet írt, reszketve dühében:
„Te kötélrevaló, ne kerülj elébem!
Fussál haragomtul, messze földre nyargalj,
Elém ne jer avval az úti cafattal.

Lásd, mily engedelmes a testvéred, János:
Módos, gazdag leányt keresett magához.
Van pénze, van földje, dúsgazdag az apja
S te nem tudsz így tenni, alávaló fattya...!

De nem is törődöm én ezentúl véled,
Egy árva garast se küldök biz' én néked!
Hogyha nem akartál szót fogadni nékem:
Nem gondolok már rád! Dögöljetek éhen!"

II.

Repülnek a percek, az órák rohannak;
Eltelik az idő: már egy éve annak,
Hogy elhozta fényes, díszes nagy lakzira
Gazdag menyasszonyát Péter bátya fia.

Elmúlt. De az asszony ám mulatós fajta!
S a házban még most is örök vígság tartja.
Járja a tivornya, van nagy hejehujja,
Alig fejezik be, már megkezdik újra.

Mindennap vendégek hemzsegnek a házba'
Táncolva, dőzsölve, vígan lakomázva;
Cigánybanda húzza körömszakadásig,
Ha egy már elfáradt, jön helyébe másik.

Így van már egy éve; örök vígság járja,
Megszokta az asszony már ezt lánykorába'.
Mulatsághoz akkor nagyon hozzászokott
S megkívánja most is a dínom-dánomot.

Hiába kérleli a férje, hiába,
Csak mulatoz tovább s nem hallgat szavára.
Hiába esdekel, hogy hagyná már abba,
Hiába kéri: csak borsót hány a falra.

„Ha nincsen módjában, hogy engem eltartson,
Mért kellett kelmednek gazdag, úri asszony?"
Ez a felelete a szemrehányásra
S csak költi a vagyont, tovább, egyremásra.

Mindennap új ruhát csináltat magának,
Ünnepi viganót, vont-arany szoknyákat,
Vont-arany szoknyákat, cifra katrincákat,
Cifra katrincákat, karmazsin csizmákat.

Szegény Péter gazda a helyét se leli,
Nagy keserűséggel van a szíve teli.
Nem mer szólalni, csak fel-felmorog itt-ott,
Magában dörmög csak pár keserű szitkot.

A pénzes ládába mindennap belenéz,
S szomorúan nézi: van-e még egy kevés.
Nézi napról-napra, míg egy nap azt látja,
Hogy bizony lassanként kiürült a láda.

S csak folyik a vígság tovább is a házban.
Estétül reggelig nagy mulatozás van.
Folyik a drága bor, törnek a poharak,
És Péter gazdában forr egyre a harag.

Zajos zene zendül minden áldott este,
Szívhez szóló szava elhallik nagymessze.
De egy nap – Úristen! – változott a nóta:
Dobszó is vegyült a vidám zeneszóba!

Kint perdült a dobszó, a széles udvaron,
El is némult mindjárt zene, tánc, vigalom.
Vége lett a táncnak, zajos vigalomnak,
A vendégek hamar hazaoldalognak.

Hazamegy mindenki s szörnyülködve mondja:
„Péter bátya háza rákerül a dobra!"
Hej, rá is rákerül, mert ez a víg élet
Lassankint minden pénzt, vagyont felemésztett.

Nemcsak a hozományt vitte el a szellő,
Nemcsak azt költé el a semmirekellő:
Hanem Péter bátya minden pénzét, telkét,
Cécóra herdálta, eb vigye a lelkét!

És a gonosz asszony, mikor látta végül,
Hogy fillér se maradt a tengersok pénzbül,
Nem érzett bánatot könnyelmű szívében:
Kapta a kendőjét s hazafutott szépen.

Hazafutott szépen s vissza se jött többet.
Szegény Péter bátya lelkéig megdöbbent,
De még dühösebb lett az ő fia János,
Aki vad haraggal így szólt az apjához:

„Te vagy oka ennek! Te vagy oka ennek:
Te követelted, hogy gazdag lányt keressek.
Gazdag lányt akartál: gazdag lányt szereztem,
Gazdag lányt szereztem és ez lett a vesztem.

Mert minden gazdag lány meg van ahhoz szokva,
Hogy bőségben éljen s a pénzt csak úgy szórja.
Hiába van pénze, gazdag hozománya,
Még a magunké is elmegyen utána.

Lám ni; udvarunkon vannak már a dobbal
És a végrehajtó itt mindent lefoglal.
Kótyavetyére jut egész telkünk, házunk:
Szegények leszünk, mert gazdagságra vágytunk!”

Nem szólt Péter bátya. Nem volt mit szólnia.
Belátta, igazat mond neki a fia.
Belátta, belátta szegény Péter bátya,
No, oktalan tettét ezerszer megbánta!

III.

Harmadnapra volt az árverés kimondva,
Minden ingóságát akkor ütik dobra.
Szép sárga házára, viruló telkére
Akkor kiáltják ki: ki ad többet érte?!

Szegény Péter bátya egész nap csak jár-kel,
Nem lel nyugodalmat, csak ődöng alá- s fel.
Mélyen a szemére húzza a kalapját.
Szomorúan várja az árverés napját.

De éppen a gyászos, szomorú nap előtt
Nagy messze vidékről neki levele jött.
Ránéz a levélre s mindjárt megismeri,
Hogy a másik fia küldötte azt neki.

A másik fia. Az akit ő kitiltott
S fejére halmozott ezerféle szitkot.
...Péter bátya mostan melegséget érez,
Amikor hozzányúl fia leveléhez...

„Vajjon mit is írhat? Vajjon, hogy megy sorja?!”
Szól Péter bátya s a levelet felbontja.
Felbontja... de íme... Isten lelkek őre!...
Három százas bankó hullott ki belőle!...

Igen! s aki küldte, másik fia volt az!
A levélben pedig ilyen írást olvas:
Édes apám uram, engedje meg nékem,
Hogy egy kis pénzt küldjek ebben a levélben.

Hallottam, hogy kendnek rosszul megy a sorja:
Az a lány a pénzét mind elpazarolta.
Elköltötte a pénzt az a cifra fajta
Aztán meg a férjét a faképnél hagyta.

Hallottam, hogy lassan dobra kerül minden
És nincsen senkise, ki rajta segítsen.
Azért hát küldöttem egy kevés pénzmagot,
Ha szükség kívánja, többet is adhatok.

Mert az én dolgomat felvitte az Isten.
Jólétben, örömben éldegélek itten.
Én vagyok most itt a legboldogabb ember,
Jólétben élek itt a feleségemmel.

Ez az asszony, mikor feleségül vettem,
Egy polturával se gazdagított engem;
Hátán volt a háza, kebelén kenyere,
Szegények voltunk, mint a templom egere.

Hanem dolgozgattunk. És dolgozott ő is,
Az a gyönge virág, az a szegény nő is.
Szorgos munka árán lett majd pénzünk, földünk
És lassankint mindig ritkábban bőjtöltünk.

Most gazdagok vagyunk, van házunk, van telkünk,
Megelégedésre és jómódra leltünk.
Boldogok vagyunk már s örvendünk is ezen’
Mert úgy teremtettük azt meg: együttesen.

És bezzeg most, mikor jólétet érezhet,
Nem jut ám eszébe a feleségemnek,
Hogy a pénzt oktalan módon vesztegesse:
Megbecsüli azt, mert ő maga szerezte.

Látja apám uram, hogy nem volt igaza,
Amikor kitiltott s nem eresztett haza.
Látja apám uram, nekem volt igazam,
Mondván, hogy őneki nagy hozománya van.

Nem lehet kezdeni soha olyan nővel,
Ki cifra ruhákban, fény, pompa közt nő fel:
Mert az ilyen leány nem szokik le róla
És hiába tiltod, hogy a pénzt ne szórja.

Míg az olyan lánynál, aki megtanulta,
Hogy mi a küzdelem, a nyomor, a munka,
És tudja mily nehéz a pénzt megszerezni:
Ilyen lánynál a pénz soh'se fog elveszni!

...Úgy hiszem, a kelmed hajdani haragja
Azóta már nagyon is le van lohadva;
S belátta kelmed, hogy rosszul járt el vélem,
Amikor kitiltott rettentő dühében.

Azért engedje meg, engedje meg egyszer,
Hogy hazamehessek s találkozzam kenddel.
Úgy vágyom már látni, apám, kigyelmedet,
Kigyelmedet, apám, meg a testvéremet..."

Mikor ezt olvasta szegény Péter bátya,
Könnycseppek csorogtak az ábrázatára:
„Óh, én édes fiam! én édes Istvánom!
Mért is, mért is tettem!" – rebegte bűnbánón.

Azzal tollal fogott s levelet írt menten:
„Én drága jó fiam, rosszul cselekedtem,
Mikor a házamtól elűztelek téged,
Ezért most engemet szégyen pírja éget.

Bocsásd meg a vétkét bűnbánó apádnak!
Gyere haza, fiam, szívszakadva várlak!
S hozd a feleséged' hozd el őt magát is!...
Hadd csókolom meg még a lába nyomát is!"

A SZÉLVÉSZ

Rombolva zúg a fergeteg
Hegyen-völgyön keresztül;
Sziklákat dönt a mélybe le,
Fákat kitép tövestül.

A napsugárhoz így kiált
Vetélkedőn, kevélyen:
„Rombolhatok, pusztíthatok,
Mert nem bír semmi vélem!"

Nevetve szól a napsugár
S a tájra áldva árad:
„Mindent ledönthetsz, elhiszem,
De alkoss egy fűszálat!"

MUCIUS SCAEVOLA

I.

Bosszút lihegve, bősz sereggel
Rómára ront Porsenna király.
Nem kevesebb, mint százezer ember
Zsibong a város kapuinál.

A király a város ostroma végett
Minden katonáját összeszedé
S százféle iromba, nagy hadigépet
Vontat a rémült Róma elé.

Ezer hadi csákányt, kővetőket
Irányít a vár felé a sereg,
Nagy falfúrókat, faltörőket
S otromba ostrom-szekereket.

„Hah! Róma, Róma! a kocka fordul,
Más lesz úr ezentúl a föld felett.
Hah! dölyfös Róma! remegj haragomtul,
Porba szegem most büszke fejed.

Csataszomjas, bátor, büszke nép ez,
Amelyet én vezettem eléd.
Hűbb fegyveréhez, mint életéhez;
Nem holmi római csőcselék!

Ha városodnak száz istene volna,
Az se tehetne már mit se veled.
Hah! Róma, Róma, dölyfös Róma,
Porba szegem most büszke fejed!

Bosszulni és gyilkolni jövék én!
Senkise nyer kegyelmet itt!”
Így dörg Porsenna sátora mélyén
S haraggal rázza meg ökleit.

II.

És Rómában van nagy kavarodás,
Elveszti a fejét a bölcs tanács.
A senatus rémülten összefut,
De csak zajongni, csak lármázni tud.
A consul, a praetorok, quaestorok
A fórumon mind ott sürög-forog.
Fejét veszítve sereglik elő
A sok nemes, a sok előkelő.
S hogy a zavar még teljesebb legyen
A nép is odaömlik hirtelen.
Az egész Róma a fórumra gyül
S szaladgálnak le-fel fejetlenül.

De míg a lárma tart itt szüntelen,
Egy félre eső távoli helyen
Háromszáz római ifjú összegyül
S tanácskoznak minden vita ne'kül
Nem tétováznak, lármáznak sokat,
Meg van mindjárt a nagy határozat:
Egyikük Porsennához lopózik át
S akármi lesz, megöli a királyt.
S ha ez nem tudná véghez vinni ezt,
Egy másik megy s ha ez is rajtaveszt,
Ismét egy másik vakmerő vitéz
Ha kell, mind a háromszáz odavész.

Elsőnek Mucius vállalkozott
S a merész tettre felkészült legott.

III.

Beosont titkon az ellenség táborába,
Köpenyege alatt ott villogott a tőr
S még jobban villogott szemeinek sugára
Elszánt harag lobogó fényitől.

Porsenna. Marsnak, a had zordon istenének
Ép' áldozati szent máglyákat gyújtatott.
A jósok, a papok, az augurok, a vének
Imát mormolva ép' áldoztak ott.

Mely'k hát itt a király?! kérd Mucius tétovázva,
Mely'k a király e sok, sok cifra nép között,
Pompázik mindegyik aranyos szép ruhába
És mindegyik királynak öltözött!

Mely'k hát a király itten? szétnéz zavarodva,
Elötte sürögnek a cifra alakok
Majd tőrt ránt dühösen és beledöfi abba
Kin a legcsillogóbb ruha ragyog.

Támadt szörnyű zavar. Az izmos katonáknak
Serege Muciust rögtön leteperé,
Nem menekülhetett, reája rohanának
S vitték egyenest a – király elé.

IV.

„Halál reá az augur gyilkosára!"
Porsenna király dühvel sziszegi:
„E vakmerő tettnek nagy lesz az ára!
Halál reája! Vérpadot neki!"
Porsenna király dühvel sziszegi.

És ő csak áll, míg az parancsát dörgi
S szemét dacosan emeli reá;
„Nem őt: téged akartalak megölni,
De a véletlen másként akará.”
S szemét dacosan emeli reá.

Azt akartam, hogy megmentsem hazámat,
De a véletlen gúnyt üzött velem
És most elfogtak, eléd hurcolának
S jutalmam, jól tudom, halál leszen,
Mert a véletlen gúnyt üzött velem.

Megölsz? Jó! De ne hidd, hogy ezzel vége
És megmentéd nyomorult éltedet:
Az önfeláldozás hevében égve
Háromszáz ifjú áll hátam megett,
Kik szomjazzák nyomorult éltedet.

Megesküvénk, mi ifjak, háromszázan,
Hogy hozzád sorra eljövünk ide,
Ha elvész egy az ellen táborában,
Egy másik kapja a tőrt kezibe
És hozzád sorra jönnek el ide.

Mert a halál azt nem rettenti vissza,
Aki vérében igaz római,
Az még a mérget is kacagva issza
És egy jaját sem fogod hallani,
Mert az vérében igaz római.

Így szól az ifjú s láng szökik szemébe –
Kinyújtja karját a tűz fölibe.
Ím lásd tehát, hogy kész a szenvedésre
A római ifjú! Tekints ide!
S kinyújtja karját a tűz fölibe.

A tűz pörkölve önti el a karját,
De meg nem rándul egy arcizma sem.
A lángkévék vadul sercegve nyalják
Az ifjú karját, vérre éhesen,
De meg nem rándul egy arcizma sem.

Porsenna király iszonyodva hátrál,
Arcát fakó fehérség önti el
És a testőrsereg is oldalánál
Borzadva nézi: Mucius mit mível
S arcát fakó fehérség önti el.

És Mucius kinyújtva tartja karját,
Az égő kar sercegve füstölög.
A lángok lassan feketére marják
S a kar végtére egy szenes üszök,
Mely feketén, sercegve füstölög.

Porsenna király megdöbbenve nézte;
És félelem szállá meg a királyt.
Rémülten bámult a fekete kézre,
Szívének verése is elállt –
Vad félelem szállá meg a királyt.

„El innen!" a király borzadva szisszen –
„Ily néppel én harcolni nem merek!
El innen, el, el, menekülök innen,
Hadd fusson vélem az egész sereg,
Ily néppel én harcolni nem merek!

Te meg hős ifjú, menj haza nyugodtan!
Menj, ifjú, szabadon bocsátlak át!"
És a király el is vonult legottan,
Elvitte nyomban rengeteg hadát,
Futott, szaladt, hazáig meg sem állt.

V.

Megmentőjét ujjongva várta Róma
És a haza bátor szabadítója
Ragyogó arccal meg is érkezett.
Ünneplő, ujjongó nép várt reá itt,
Ezer üdvözlő kéz szorongatá itt
Mély hálával a megmaradt kezet.

No lám! egy karja a lángokban elhalt,
De kárpótlásul ezer és ezer kart
Kapott ő itt egy elveszett karért!
A háromszáz ifjú vállára vette
S körülvivék Rómában, éljenezve
Rakván fejére cserlombot, babért.

AZ ELSŐ BÁL ELŐTT

(Ilonkának)

Van szép ruhád csipkés, fehér batisztból,
Chiné szalaggal, mely majd földet ér...
Mint a te érintetlen, szűzi lelked,
E ruha oly szép tiszta, hófehér.

Lelked s e ruha egyformák valóban!
Mindkettejüknek, lám, egy sorsa van:
Most megy ki az életbe mind a kettő,
Míg eddig rejtve voltak gondosan.

Sok nagy viharban lesz majd részük eztán
Az élet vad forgatagain át...
Vigyázz, Ilonkám, a tánc közepette,
Hogy meg ne tépjék szép fehér ruhád...

TÁVOLBÓL

I.

Mikor vele voltam: én is nevettem,
Ha mosolyogni láttam ajakát;
És elsötétült, elborult a lelkem,
Ha rózsás kedve néha búsra vált.

De most szívem csak úgy derülne már fel,
Ha megtudnám, hogy nem nevet soh'sem;
S ha azt tudnám meg, hogy mosolygva jár-kel,
Akkor meg zokognék keservesen...!

II.

A könyörtelen sors messze zárt el tőled
Kegyetlen kezével;
Elfárad a madár, elfárad a felleg,
Mire hozzád ér el...

Nyughatatlan kérdés kínoz, gyötör egyre,
Szívem belereszket,
Ha majd, évek múlva, találkozunk újra,
Nem leszel-é messzebb?

ABLAKODNÁL...

Ablakodnál van egy
Fehér nyírfa,
Az én nevem arra
Fel van írva.
Egy szép őszi este
Vésted rája,
Sóhajtozó nyírfa
Sudarára.

Azt a fehér nyírfát
Az ablaknál,
Régen, nagyon régen
Nem láttam már;
Elkerültem tőle
S félek, félek:
Moh lepi be, mire
Visszatérek.

KÉT ZÁSZLÓ

Leng Budavár tornyán egy gyönyörű zászló,
Mint égi szivárvány, sok színbe' pompázó;
Nehéz aranyrojtok majdnem hogy lehúzzák,
Soh'se lengett talán
Ily gyönyörű zászló
Budavár ősfalán.

...Feljajdul valaki ott az utcaszélen,
Öreg, béna honvéd, mellén kopott érem.
Feljajdul, felkiált könnyező szemekkel:
„Valamikor régen
Szebb zászlót láttam én
Buda tetejében!

Hogy is volt csak... igen... a harsona zengett...
A honvédek alatt még a föld is rengett,
Midőn felrohantak Budavár falára,
Budavár falára,
Víni a némettel
Életre halálra!

Én is köztük voltam: vittem egy lobogót.
Megtépték, szaggatták ezt kardok és golyók,
Megtépték, szaggatták, amint tűzön-vizen
Általmentem véle!
Beszennyezte a füst
S az ellenség vére...

Én voltam az első, aki feljutottam
És tépett rongyomat kitűzhettem ottan.
Ezer hős honvédnek éljenrivallgása
Repült zászlóm felé,
Habár kard és golyó
Rongyokká tépdesé.

Az volt az a zászló, mely szebb volt ennél is!
Az rongy volt, ez selyem: de az szebb volt mégis!
Mert tisztább volt százszor véresen, füstösen
Az a tépett zászló,
Mint ez a tündöklő,
Ezer színbe' játszó...!

ÉDESANYÁM

Nagyon beteg voltam
Valamikor régen...
Fetrengtem az ágyban
Kínos gyötrődésben.
Izzottan a láztól
S mégis dideregtem,
Azt hittem, megfagyok
A szörnyű melegben...
A lázas melegben...

Nem hallottam semmit
Agyam zúgásin át,
Csak egy el-elcsukló,
Suttogó halk imát;
És nem láttam semmit
Csak két könnyes szemet,
Amint ott őrködtek
Betegágyam felett...
Betegágyam felett...

– Ma már régóta, hogy
Egészséges lettem,
Hogy bús romjaiból
Felvirult a lelkem,
Jaj, de az a két szem
Most is előttem leng,
Az a halk imádság
Most is fülemben cseng...
Most is fülemben cseng...

Óh, uram istenem,
Tartsd meg e két szemet,
Tartsd meg e két ajkat,
Mely imát rebegett;
Messze kerülje el
Mindkettőt a bánat...
Óh, tartsd meg örömben
Én édes anyámat,
Jó édes anyámat!

HORVÁTH I. KISASSZONYHOZ

Kedves kisasszony, verset írok önhöz,
De nem olyan kesergéshez fogok,
Melyet szerelmes könnynek árja öntöz
S melyben fojtott szerelmi bú zokog.
Ne várja ezt, eszem ágába' sincsen,
Hogy önt ilyen versekkel keserítsem,
Mit én itt önnek zengek, semmi más,
Csak egy megszívlelendő jó tanács.

Nem mintha talán nem gyújthatna lángra
Két szép szemével, ne gondolja azt,
Hiszen az ön szemeinek sugára
Még a sziklán is rózsákat fakaszt,
Sőt, kis túlzással, azt is mondhatom tán,
Hogy ön mellett még Vénusz is – boszorkány;
Ön, szó sincs róla, szép és fiatal,
Más baj van itt, egész más itt a baj...

Az én szívemnek van lakója régen!
S nagyon haragos kis lakó ez itt:
Senkit se tűr a maga közelében
És minden jövevényt kiutasit.
Ez a lakó be nem ereszti önt sem,
Ne várja hát, hogy rigmusokba öntsem
Ön iránt érzett vonzalmam milyen:
Ehhez nincs sem vonzalmam, sem rímem.

...De most veszem csak észre, hogy beszélek,
Anélkül, hogy valamit mondanék
És mondanivalóim tengerének
Egy csöppje sincsen kimerítve még:
Tanácsot akarok én adni önnek,
Tanácsot: a szerelmet illetőleg.
Mert mikor szerelemre gyúl szive,
Bizony a tanács ráfér bárkire.

Ha majd ön is érezni fogja egyszer
Szívében Ámor balzsamos nyilát
S megnyílik önnek égi hevülettel
Egy eddig ismeretlen szép világ,
Ha a szerelem édes kelyhét issza:
Emlékezzen majd e tanácsra vissza
S ha azt akarja, hogy boldog legyen,
Fontolja meg és tartsa be híven.

– Sokan elmondták bölcs Salamon óta
Egészen a mai dicső korig,
Hogy az emberszív – régi, régi nóta –
Csak bírhatatlanért vágyakozik.
A szerelemben is így áll ez éppen:
Akiért küzdeni kell minden lépten,
Akiért vérzik, vergődik szívünk,
Hűek, kitartók csak ahhoz leszünk.

Ezért, kisasszony, önnek azt tanácslom,
Hogy tartsa ezt szem előtt szüntelen
S ha kis szívébe, mint egy színes álom,
Belopja majd magát a szerelem
És azt akarja, hogy az ideálja
Örökre önt szeresse, önt imádja:
Világért se árulja neki el,
Hogy szíve érte dobban, érte ver.

Ne tudja ő meg, hogy milyen szerencse,
Mily váratlan boldogság érte őt;
Ne tudja ő, ne tudja, soh'se sejtse,
Mily kedves lett egyszerre ön előtt.
Szívét a kétség hadd szaggassa, verje,
Szerelme csakis így növekszik egyre,
Míg látva, hogy mily könnyű a siker,
A teljesülés vágyát öli el.

Mert, amint említém, olyan az ember,
Hogy bírhatlanra hajlik csak szíve;
Csak az kell néki, amit küzdelemmel
És munkával kell megszereznie.
Ha egy gyümölcs elébe hull, megérve,
Egykedvűn, unottan dobja félre,
De vágyva nyúl egy oly gyümölcs után,
Amely elérhetlenül csüng a fán.

Az csak küzdésre, bátorságra unszol,
Aki hozzánk hideg és közönyös;
Fölvesszük a harcot újból meg újból
S a közöny kitartásra ösztönöz.
De akin látjuk, hogy a szíve lángol
Mindjárt a legelső találkozáskor,
Megunjuk azt s otthagyjuk mihamar,
Mert gyarló voltunk küzdelmet akar.

Azért tehát tegyen úgy, mintha kőből,
Kemény, zord kőből lenne kebele;
Hagyja magát ostromolni először
S álarcát csak lassankint vesse le.
Legyen előbb olyan, mint a föld télen:
Hátán a hó csillog fagyos-fehéren,
Bár mélyen lent, elrejtve valahol,
Ezer izzó vulkán lávája forr.

Szerelme mélyen rejtve, fojtva álljon,
Epedését titkolja el szíve;
Minden kevés mosolyát tartsa számon
S csak lopva nézzen a szemeibe;
S az ön szívének megvadult lovagja
Önt egyre jobban ostromolni fogja;
Küzd, vív, csatázik önért szüntelen,
Míg csak teljes nem lesz a győzelem.

Így, ha korlátot vet a szenvedélynek,
Így nyerhet majd magának hű szivet;
S a visszafojtott vágyakért a végzet,
Meglátja, – kamatostul megfizet.
Lehet ugyan, hogy olyat is talál majd,
Aki elcsügged s egyszerűn tovább hajt;
De aki ilyen könnyen félreáll,
Azért bizony, nem is lesz soh'se kár.

– Kedves kisasszony, ez az én tanácsom;
Én önnek ezt ajánlom melegen,
Igen, ajánlom, szívemből ajánlom,
Mert azt akarom, hogy boldog legyen.
Akármit is tesz, ne feledje ezt el
S ha majd azt fogja ön akarni egyszer,
Hogy szívéhez forradjon valaki,
Igyekezzék őt – távol tartani.

MODERN TÖRTÉNET

Volt egyszer egy szerelmes ifjú,
Ki egy leányért epedett;
Kapott is egyszer egy virágot,
Mit ő mindjárt egy könyvbe tett.
De, hajh, a könyvet forgaták
S kihullt belőle a virág.

Más könyvbe tette hát az ifjú,
Remélve, hogy ott megmarad.
De onnan is csak úgy veszett el
S kihullt a kis virág nem egyszer,
De tízszer is egy nap alatt.
Hiába tette máshová,
Mindig a földön lelt reá.

...Ködös borongó őszi reggel
Gondolt merészet és nagyot:
Betette egy nagy bibliába!
Betette – és nem is hiába,
Mert ott már nyugton maradott!
Nyugodhatott a kis virág,
Ki is forgat ma bibliát?

ILONKÁHOZ

Élvezd a drága ifjúságot!
Élvezd, míg nem repül tova.
Mert az, ha egyszer tovaszállott,
Nem is tér vissza már soha.
Szép s ifjú vagy: örülj tehát!
Soha egy percet ne mulassz,
Mert többé nem tér vissza az.
Élvezd amit a jelen ád!

Oly szép az ifjúság, az élet!
Oly boldog, aki fiatal!
Soha ne legyen más vezéred,
Csak az, amit vágyad sugall.
Élvezd, amit az ifjúság ad
És kerülj mindent, ami bánat...
Az Isten bájt hintett terád:
Élvezd, amit a jelen ád!

Az arcod, olyan, mint a hó,
Mit hajnal önt le bíbor fénnyel;
Szemed fekete mint az éjjel,
S mégis mint a nap, ragyogó!
Hajad lágy, mint selyemfonál
És akit véle átfonál,
Örökre rabbá láncolád:
Élvezd, amit a jelen ád!

Az égiek téged megáldtak,
Oly kincseket adtak neked,
Amelyeken megveheted
Minden örömét a világnak!
Van kincsed sok, örülj neki,
Örülj neki, élvezd tehát!
Ezt nem lehet megőrzeni...
Élvezd, amit a jelen ád!

Mert nem tart semmisem sokáig...
S majd később másként szól a dal!
Az ifjúság aggságra válik...
Nem lész örökké fiatal...
Tavaszra nyár jő, ősz a nyárra
És őszre tél jön nemsokára
És hinti a dért, zúzmarát...
Élvezd, amit a jelen ád!

A szépség múlik... Az öregség
Eljő majd egyszer érted is
S a válás bár nehezen essék –
Szépséget és bájt messze visz.
Akármi szép vagy, édesem,
Kivétel nem leszel te sem
És elhagy majd az ifjúság...
Élvezd, amit a jelen ád!

Az öregség oly fürge tolvaj,
Hogy őt kijátszni nem lehet:
Hiába óvod, rejtve, gonddal,
Ellopja féltett kincsedet.
Fuss bár a föld legészakibb
Tájára, hol misem lakik:
Ott is követ s lecsap reád...
Élvezd, amit a jelen ád!

Idővel arcod rózsapírja,
A báj, a szépség tovatűnik...
S az öregség arcodra írja
Az ő komor, ráncos betűit.
A hó, mely hamvas arcodon van,
Hollóhajadra vonul onnan...
Ne várd be ezt, ne várd be hát!
Élvezd, amit a jelen ád!

A régiből majd nem lesz semmi!
A báj, a szépség odavész...
Te is majd vén anyóka lész
S bottal kezedben fogsz tipegni...
Ekkor késő lesz szánnod, bánnod
Az elmulasztott ifjúságot!
Hiába mardos majd a vád...
Élvezd, amit a jelen ád.

...Élvezd, amit a jelen ád! –
S ha eljön majd a csöndes aggkor
És hervadását hinti rád:
Be jó lesz elmerengned akkor
Egy-egy lepréselt rózsa mellett...
S emlékezetben fölkeresned
A régi tavaszt, illatot...
Élvezni, mit a múlt adott...

A GYILKOS

A bíró int, a vádlottat behozzák.
Az arcokon kiül az izgatottság.
Felvillannak hamar a látcsövek
S feszülten vár az egybegyűlt tömeg.

És ő belép... és megtörten megáll.
A válla görnyedt; sápadt, mint halál.
Ruhája ócska nadrág, bő kabát,
Nyakát százszínű kendő fogja át.

A termen átfut zúgásszerű nesz:
„Ez itt a gyilkos! Ez a gyilkos! – Ez!”
És lázasan düllednek a szemek,
Hogy kínjaiban gyönyörködjenek.
Kint őszi szél zúg... Egy kopasz akácfa
Ágát az ablakon kocogva rázza...

„Elmondok mindent; úgy amint esett;
Elmondom az egész történetet.
Az isten rá tanum, a lelkek őre,
Hogy el nem hallgatok semmit belőle.
Mért tenném? Aki ily boldogtalan,
Ily istenverte lélek, mint magam,
A halált, a bitót nem féli az.
Nekem a halál enyhülés, vigasz...
– Igazat mondok. Isten látja lelkem.

Színész voltam – s egy színésznőt szerettem.
Szerettem őt, de ő nem szeretetett,
Ő nem szeretett... útált engemet!
Más, óh, más kedvese volt őneki.
Más kedvese volt... megmondjam-e ki?
A pénz! A pénz! – Az volt a szeretője!
Az! Az! Sohase bírt megválni tőle!

Ily vetélytárs mellett én mit tehettem,
Alig nehány krajcárral a zsebemben?!

Akinek dúsgazdag bárói, grófi
Sarjak voltak bőkezű hódolói;
Kinek már meg volt minden csókja véve,
Kinek az út a szíve közelébe
Gyémánttal és rubinttal volt kirakva,
Ki nem hágott soha csak aranyakra,
Kin csillogott száz- meg százféle ékszer:
Az szóba sem állt egy szegény színésszel.

Útáltam őt könnyelműségeért,
Gyűlöltem őt, a kacért, a ledért;
S mégis szeretnem kellett őt, szeretnem!
Nem is tudom, mivel bűvölt meg engem,
De szeretnem kellett, bármint útáltam!...
Epedtem érte hő szerelmi lázban!

Szerettem; bár tudtam, hogy nincs remény,
Bár tudtam, hogy soh'sem lehet enyém.
Szerettem őt; forrt és izzott a lelkem;
Nem akartam bár – de kellett szeretnem!
Titokba' tartottam szerelmemet,
Nem tudta ő, hogy érte epedek.
Nem mertem én soha bevallani,
Hogy a szívemet nyomja valami,
Szilárdan álltam vágyaimnak ellent,
Szilárdan, bár ez néha nehezen ment.
Titkon szerettem, titkon, be se vallva...
Mint napraforgók a lángtestű napba,
Úgy voltam én szerelmes őbeléje:
Ezek epedve tekintnek feléje,
De róluk mit se tud az ég királya...
Tovább forog és őket meg se látja...

Szerettem remény nélkül... Lankadatlan...

Enyém csak úgy volt, ha egy-egy darabban
Együtt játszottunk ott, a színpadon:
Ilyenkor átöltelheté karom,
Ilyenkor az ölemben tarthatám
S megcsókolhatám, lopva, a haján.

A színpad bennünket szerelmeseknek
Tett meg sokszor; kik egymásért epednek.
Ilyenkor oly tüzes, oly lángoló
Hévvel vallott szerelmet Romeó;
Mohammed oly mohón ölelte át
A szép Zaire karcsú derekát;
S Tankréd is annyi hévvel, annyi tűzzel
Suttogta: Légy enyém! Szeress! Ne űzz el!
S ő is fülembe sugta, hogy: „Szeretlek...”
Mily jól esett e szó az én szívemnek!...
A mennyországban képzeltem magam’
S boldog voltam... én, a boldogtalan...
Boldog voltam s elégedett, igen;
Kéjjel, gyönyörrel telt a szívem.
...És elfeledtem, hogy mindez csak álom,
Hogy itt vagyunk mi a festett világon,
Hogy a súgó uralkodik szívünkön!...
Boldog voltam, míg le nem hullt a függöny.

S azután még jobban gyötört a kín!
Hogy ott csügghettem bíborajkain,
Hogy az ölembe’ pihent hattyúteste,
Nem oltá vágyamat, csak kétszerezte!
Ah, így van ezzel még a beteg is:
Nem oltja el szomját pár cseppnyi víz,
Nem oltja el, de megnöveli még
S ő még jobban tikkad, még jobban ég...

Ez így ment folyton. Szívem kínban égett,
Alig bírtam már a keserűséget.
Igyekeztem feledni őt: hiába!
Mindennap jobban epedtem utána,
Mindennap csak jobban szerettem őt
S még inkább vágytam rá, mint ezelőtt.

Éreztem, ez nem tarthat így sokáig,
Terhem lassankint oly nehézre válik,
Hogy nem leszek már képes hordani
S fellázadnak szívemnek vágyai,
Miket, rabszolgákként, igába hajtok;
A jármot, mely mindig ott függe rajtok,
Egyszer majd széttörik – s kitör a láz,
Mely égbe emel... vagy porig aláz...

S úgy is lett...

Elfojtott, nehéz keservem,
A bú, a kín úgy felgyűlt már szívemben,
Hogy nem bírtam már szörnyű terhemet –
S a katasztrófa bekövetkezett.
„Othellót” adtuk. Ő volt Desdemona
És én Othello lázas, büszke mórja.
Oly szép volt ő, oly szép volt akkor este!
Pedig alig is volt akkor kifestve...
Szép volt az őrülésig! szép, nagyon!
Ily szép még soh’se volt a színpadon.

Ez volt az okozója, meglehet,
(Vagy tán az a lázas, tüzes szerep?
Vagy a felgyűlt keserűség talán?)
Hogy már az első felvonás után
Annyira fel voltam hevülve én,
Hogy lázamat nem türtőztethetém
S a kulisszák közt, a csöndes homályban,
Előtte minden titkomat kitártam;
Kezét megfogtam és elébe rogytam
És mindent megvallottam neki ottan.
Elmondtam neki, hogy mily láz epeszt
S mióta, mily régóta érzem ezt;
Elmondtam, hogy szeretem őt nagyon
S ha enyém lesz, soha el nem hagyom,
Nem hagyom el soha, soha, soha!

Ő felkacagott: „Maga ostoba!”
Ezt mondta csak s kacagva otthagyott –
S én kába fővel némán álltam ott.
Úgy vert, dobogott a szívem, a dőre...
Mintha más szavakat várt volna tőle!...
Nem is tudom, mi történt azután,
Állottam ott mereven és bután.
Az agyam zúgott, lüktetett a vérem,
Úgy mart a bánat, égetett a szégyen...
Némán, megsemmisülten álltam ott,
Míg a csengő játékra szólított.

És játszottam tovább...

Mindazt a fojtott
Kínt, amit a bú a szívembe oltott:
Beleöntöttem Othello szavába...
Elsírtam a szerepem’, kiabálva.
Őrjöngtem, mint akit kerékbe törnek,
Kibuggyantak szemeimből a könnyek.
Nyargalt tüdőm. Az agyam lüktetett.
Láz korbácsolta forró véremet...
S szívemnek égő szenvedélye, láza
Nőtt egyre, felvonásról-felvonásra.

A tömeg tapsolt. Remegett a ház.

...S jött végül az utolsó felvonás,
Amelyben őt meg kellett fojtanom.
A láz már ekkor elkapott nagyon.
Mindenre jól már nem emlékezem...
Csak azt tudom: nyakán volt a kezem...

Kezem közt éreztem puha nyakát...
S most lelkemet sebes tűz járta át
És hirtelen valami düh lepett meg...
Nyomást adtam két összefont kezemnek...
Nem tudtam, mit teszek e pillanatban...
Csak fojtogattam őt, csak fojtogattam...
Valami őrült vágy ejtett rabul
És szorítottam a nyakát vadul...
A világ összefolyt szemem előtt...
Csak őt láttam vergődni, őt, csak őt...
Szorítottam hamvas fehér nyakát...
Torkát vad őrüléssel fogtam át...
És ő sikoltott, jajgatott, nyögött...
És ott vergődött ujjaim között...

„Eressz!" – Hörögte. S én csak szorítottam,
Úgy éreztem, nekem ehhez jogom van.
Ha eddig igazán senyvedt a lelkem,
Ha eddig igazi hévvel öleltem
S igazán szenvedék, a színpadon,
Úgy én igazán meg is fojthatom!

Zúgott a taps! Zúgott, akár az orkán.
S a kezem ott pihent mindig, a torkán...
Erei kidagadtak... arca kékült...
Vér ömlött a szájából, a fülébül...
Vonaglott, küzdött... s összehullt erőtlen'
Szeme kifordult... s meghalt ott, előttem...

Elmondtam mindent."

– – Csend van a teremben...
Egy hang se hallik... Csend van... Légy se rebben...
Kint őszi szél zúg... Egy kopasz akácfa
Ágát az ablakon kocogva rázza...

SEJTELEM

Egy titkos, egy sötét,
Fekete sejtelem
Gyötri a lelkemet,
Szívemet szüntelen;
Nem akarok hinni
S mégis hiszek néki:
Hogy a te szerelmed
Hamar ki fog égni...

Ősszel hogyha látom
Virág hervadását,
Langyos éjszakákon
Csillag lehullását,
Tudja Isten, miért,
Úgy elfog a bánat,
Tudja Isten, miért,
Szemem könnybe lábad...

KÉP

Ragyogó csillogó teremben
Röpköd sok tarka, cifra szó;
Urak és dámák ajakáról
Hangzik sok ékes dikció:
A jótékonyság igy meg úgy szép,
A jótékonyság szép erény
Áldottak annak hirdetői!
Ah, boldog lett minden szegény!

– S e ház alatt a kapu mélyén,
Majd megfagy egy szegény gyerek,
A könnyek is arcára fagynak.
Hidegbe', szélbe' didereg.
Felnéz a fényes ablakokra
És hallja a sok dikciót,
Urak és dámák ajakáról
A sok szép tarka, cifra szót...

A FIUMEI KIKÖTŐBEN

„Reményteljes arccal, vidor tekintettel
Hová indulsz útnak, szegény magyar ember?
Bátor bizalommal nézsz az óceánra;
Hová indulsz? talán egy tündérhazába?"
„Amerikába."

„Összeesett arccal, megtört tekintettel,
Honnan érkeztél meg, szegény magyar ember?
Ruhád összetépve, szemed vérbe' lángol;
Honnan érkeztél meg? a poklok poklából?"
„Amerikából."

A HÍRNÉV

Mi a hírnév? óriás kenyér.
Fut sok ember és belélharap,
S akinek a szája legnagyobb,
Annak jut a legnagyobb darab.

ILONKÁNAK

Te nem vagy olyan, mint a legtöbb
Fásult kedélyű mai lány.
Nem vagy blazírt; te a blazírt szót
Hrből sem ismered talán.

Te nem tudod, mi a blazírtság.
Szívedben derült fény honol.
Te nem tudod, mi a hazug könny,
Mi a kiszámított mosoly.

Te nem vagy olyan, mint a többi!
A lelked szende, gyermeteg.
Te tudsz örülni, tudsz kacagni;
Nem nyomja gond a lelkedet.

A természetnek tudsz örülni!
Szereted a virágokat!
Szeretsz dalolni – víg vagy mindig
S szívedbe árnyék sohse hat.

Ha búd van: egy-két könnyet ejtesz
Éj újra víg vagy azután;
Elsírod egy pár tiszta könnyel
S maradsz a régi, víg leány!

Te tudsz kacagni tiszta szívből;
S te ki tudod sírni a bút!
– S tudsz imádkozni! Kevés lány van,
Aki még imádkozni tud...

Te halomszámra, mint a többi,
Nem olvasol regényeket.
A regényeknél a virágot
S madárdalt jobban szereted.

Amit te olvasgatni szoktál,
Mind ártatlan dolog csupán;
Legveszedelmesebb közöttük
Egy régi – szakácskönyv talán.

Boldog vagy! – S én oly áhitattal
Hallgatlak, ha szólsz, angyalom!...
Oly áhitattal, annyi hévvel
Csüngök mindig a szavadon.

Akármit is szólsz, oly gyönyörrel
S hévvel nézek mindig terád...
Habár olykor nem éppen izgat,
Hogy hogy' készül a – marmelád.

EMLÉKEZÉS

Emlékezem...
A múlt időknek tündérberkibe
Epedve elröpül a lelkem...
Mint fáradt vándor, úgy siet ide,
Hogy enyhülésre leljen...

Emlékezem...
Egy fénysugár sincs a sivár jelenben,
Olyan az, mint egy örök éjszaka...
Csak a múlt táplál... Elsenyvedne lelkem
Ha enyhűlést a múlt se nyújtana...

Emlékezem...
Úgy jártam, mint a nagy úr a mesében,
Kinek elúszott minden kincse már;
S hogy meg ne haljon éhen,
Régi palotájába – lopni jár...

FALUN

Egy fatörzs tövében
Némán ülök én,
A piros nap éppen
Nyugovóra mén.

Estharang zenéje
Már felcsendüle;
Csattog már a lombon
A fülemüle.

Messze, a határba'
Lánycsapat dalol
S pásztor furulyája
Szólal valahol...

Én komoran ülök
A fatörzs alatt;
Mi az ördög lelhet,
Hogy meg ez se hat?

Hogyne is kerülne
Bárminő öröm:
Egy átkozott rímen
Fejemet töröm!

TÉLI DAL

Nem igaz, mit a tudósok
Megírtak már régen,
Hogy a napok nyár idején
Hosszabbak, mint télen.

Hisz amikor veled voltam
Napsugaras nyáron,
Úgy illant el minden napom,
Mint egy röpke álom.

S most, amikor a szép nyárból
Hideg, fagyos tél lett,
Magányomban minden napom
Egy-egy örökélet!...

MINTHA...

Mintha ma minden
Szomorúbb lenne...
Mintha a tájra
Köd ereszkedne...

Mintha sápadtabb
Lenne a róna...
Mintha a madár
Búsabban szólna...

Mintha a napfény
Nem tündökölne...
Mintha a szívem
Meg volna törve...

VÉGRENDELET

Hogyha én meghalok,
Abból a hársfából legyen a koporsóm,
Melynek árnyékában legeslegelőször
Öleltelek forrón.

Hogyha én meghalok,
Koszorúm azokból a rózsákból legyen,
Melyekből először, legeslegelőször
Szakítottál nekem.

És akkor nyugodtan
Fogok lent aludni a nagy ébredésig:
Koszorúm s koporsóm e pár édes percet
Újra elregélik...

ARCKÉPED

Te drága, te szép,
Te gyönyörű kép!
Úgy őrzelek én folyvást, híven!
Úgy rejtegetlek,
Hogy két szememnek
Fényét jobban nem őrizem.

Ha a napsugár
Rádszállni talál,
Féltő kezem attól is eltakar;
S ha egy szemernyi
Por reádtelepedni
Találna: lecsókolom azt is hamar.

Úgy óvlak, őrizlek...
Csak néha esik meg,
Hogy eléggé nem őrzelek:
Mikor rádnézek...
És nézlek... nézlek...
És egy-egy könnycsepp rádpereg...

ILONKÁNAK

16-ik születésnapján

Más azt óhajtja e napon,
Más azt kívánja néked,
Hogy élj soká még angyalom,
Érj még meg sok-sok évet;

Én más óhajjal járulok
Az égnek istenéhez:
Engedje meg, hogy csak maradj
Mindig – tizenhat éves.

A VÁROS

Kerüld a várost, a város megöl;
A lelkedet megmételyezi az.
Istentelenné lesz itt a hívő,
Ravasz kufárrá lesz itt az igaz.

Ha az erényed büszke szikla volt,
Melyhez nem ért csupán a napsugár:
A város járdakővé töri meg,
Amelyen a tömeg tiporva jár.

A városból az erény messzefut,
Mint napsugár a zordon éj elől!
Itt támad a bűn s hal meg az erény.
Kerüld a várost, a város megöl.

ÖRÖK SZÉPSÉG

(Ilonkának)

Szép vagy nagyon. És én tudom, tudom jól,
Hogy a szépséged később sem vesz el;
Hogy évek múlva, késő öregségben
Is ép' ilyen vagy még tán szebb leszel.

Igen! hiába nézel rám mosolygva,
Hiába is nevetsz ki: ez igaz!
Igaz. Ami szépségedet megóvja,
A te nemes, jóságos lelked az.

Ha ijfúságod lassan elrepül is,
El nem viheti a szépségedet;
Mert a jóság széppé fog tenni téged,
Az bájt, díszt és szépséget ad neked.

Ha redős lesz is arcod, e redőktől
Szépségéből az nem fog veszteni,
Mert e redők is csak szépek lehetnek,
Hisz' a redők a lelkek tükrei!

A könyörület- és a szeretetnek
Lesznek redői ezek a redők.
Az ilyen ráncok rútak nem lehetnek!
De szebb leszel tőlök, mint azelőtt!

A gyűlöletnek, gúnynak és a gőgnek
Lehetnek csak csúnyák a ráncai.
S te szép leszel, mert arcod puha selymén
Egyik se fog közülök látszani.

Igen. Ez így lesz. S adj' hálát az égnek.
Buzgó hálával fordulj'l felé,
Hogy nemcsak testedet alkotta szépnek,
De nemes lelket is lehelt belé.

ESTE

Zord őszi este. Erdőn, berken által
Harsányan zúg a kóbor őszi szél.
Átsír a tájon fájó jajgatással;
Olyan szomorú dolgokat beszél...
Bús félhomály borong kicsiny szobámba',
Már alvófélben pislákol a lámpa,
Merengek itt bent búsan, egymagamban...
...Csend... Csak a szél sír egyre szilajabban...

Csak a szél zúg kint. Minden zaj csak ennyi...
Körülöttem halotti nyugalom.
Oly jól esik így egymagamba' lenni
És elmerengeni a múltakon.
Oly jól esik reádgondolni mostan,
E mély csendben, megejtő nyugalomban...
Oly jól esik rádgondolnom, kivel
Olyan sok szép estét töltöttem el...

– – Ilyenkor mindig ott voltunk szobádba',
Egymás mellett az asztalnál ülénk.
Fejünk felett a kormos függőlámpa
Szelíden terjesztette ránk a fényt...
Ott ültünk a te kicsi asztalodnál;
Te egy vastag verseskönyvet lapoztál;
És nem lelvén jobb unalom-űzőre
A verseket olvastad fel belőle.

Te olvastál csak. Tűzzel, lelkesülten
Olvastad azokat a verseket...
És én a kis asztalnál szótlan ültem
És tettetém, hogy odafigyelek.
Pedig nekem az eszem nem is ott járt
Azoknál a szép csengő ritmusoknál,
Nem is figyeltem én oda a versre:
Csak téged néztelek, csak téged egyre.

Csak néztem azt a két mozgó kis ajkat
És a gyöngysort e két ajak között;
S a két szemet, melyekbe ím' a dalnak
Minden varázsa, tüze átszökött,
Csak néztem arcod', mely átszellemülten
Gyönyörködött a dallamos betűkben;
Csak néztem hófehér hattyúnyakad'.
– S te csak olvastál egyre ezalatt.

Csak olvastál a komor lámpafénynél,
Csak áradt ajkaidról a beszéd
És hogyha egy-egy vers végére értél,
Mindig megkérdezted, hogy: „Ugye szép?"
S ilyenkor még az én tekintetem
Mindig ott csüggött két szép szemeden,
Szép arcodon, habfehér nyakadon...
És azt feleltem: „Szép, óh szép nagyon!"

Óh, hány szép estét töltöttünk el így mi,
Óh, mennyi kedves este telt el így!
Oly jól esik most vissza-visszasírni
E szép esték szelíd gyönyöreit.
Oly jó ilyenkor emlékezni rája;
Mikor már est borul kicsiny szobámra
S merengek itt bent búsan egymagamban
S csak a szél zúg kint egyre szilajabban...

TAVASZI ÁLOM

Szép kék az égbolt. Széles íve
Olyan, mint egy nagy mennyezet,
Olyan, mint óriási boltív
Egy nagy terem, a föld felett.

Igen, egy terem az egész föld,
Egy boltozatos, nagy terem;
S a nap egy óriási lámpa,
Mely ott függ a mennyezeten.

Megannyi pamlag a teremben
A sok, sok magas, büszke hegy;
Csecsebecsék a fák, a házak
S a tarka rétek: szőnyegek.

...S kik egymástól oly messze estünk,
Mi vagyunk itt mi, te, meg én?
– Két apró nipp-szobor vagyunk mi,
Egy nipp-leány s egy nipp-legény.

Egymástól messzezárva állunk,
Egy gyötrő átoksúly alatt...
Te egyik, én másik sarokban...
És közelednünk nem szabad...

SÁR

Szeretnék a városból elfutni,
Szívem vérzik, lelkem is beteg...
Megutáltam a városban mindent,
De legjobban az embereket.
Minden ember ármánykodó macska,
Mely ártatlan galambokra jár...
Minden ember egy-egy gonosz ördög...
Minden ember szíve csupa – sár!

Ártatlannak látszik mindenik szív,
Mindenik szív fehéret mutat,
De olyan e fehérség, minthogyha
Hó lepi be a sáros utat:
Csillog-ragyog vakító fehéren,
De ha egy szél arra fujdogál,
A felkavart, elsöpört hó alól
Egyszerre csak kicsillan a – sár!

Midőn isten a hatodik napon
A világra embert alkotott,
Föld porából teremtette azt meg,
Rút sárból vett hozzá anyagot:
Az embernek minden egyes része
Durva, szennyes földi sárbul áll.
Hogy lehetne, hogy lehetne akkor
A szív is más, mint fekete – sár?

...Szeretnék a városból elfutni
S csöndes falun keresni helyet,
Annak is egy elrejtett zugában,
Ahol soh'se laktak emberek.
Nem bánnám én, hogy a kis falucska
Olykor-olykor sártengerben áll:
Mint ebben a csillogó városban,
Nem lenne ott mégsem annyi sár!

EGY DAL

Egy verseskönyv került kezembe,
Egy régi könyv – és fellapoztam;
S melegség szállott a szívemre:
Egy régi dalt találtam ottan.

Régi dal volt. Pajzán, vidám dal.
Csupa vidámság volt e dalban.
– Lelkem melegség járta által:
Ez volt az ő nótája hajdan.

Ez volt az ő nótája régen,
Ezt énekelte hajdanában.
Óh, hányszor eldalolta nékem
E kis dalt jókedvűn, vidáman...

Hányszor dalolta, énekelte,
A lombos hárs alatt a kertben,
Vidáman, csipkét kötögetve...
S nevettünk rajta mind a ketten.

Régen volt... És most, évek múlva,
Mikor már mindből semmi sincsen:
Elém került e kis dal újra...
– Oh, úgy belesajdult a szívem!...

Elolvastam némán, borongva
S úgy eltűnődtem e kis versen...
Oly víg, bohó volt e dalocska:
S tudj' isten, mégis – megkönnyeztem...

EMLÉKEK

Csak az a sok emlék ne volna,
A sok szalag, hajfürt, levél,
Mit egykor, régen Tőle kaptunk
S mi folyton a múltról regél.

Csak az a sok emlék ne volna!
Miktől nyugodnunk nem lehet...
Mik Őt mindig elénk idézik...
És felszakítják a sebet...

Csak az a sok emlék ne volna!
Mitől nincs éjünk, nappalunk;
Mitől szeretnénk szabadulni!...
– S mit eldobni mégsem tudunk...

CARMEN LUGUBRE

Reggel van még s én már fáradt vagyok!
Lankadt, törődött mindenik tagom.
A tájon meg friss napsugár ragyog...
De elfog már az unalom.

Fáradt vagyok, fáradt és közönyös.
Nem érdekel, nem izgat semmisem.
Vágy és remény többé nem ösztönöz.
Elzsibbadt zaklatott szivem.

Csak egy vágyam van még, egy: az csupán,
Hogy vágyaim többé ne legyenek.
S csak egy reményem van: hogy ezután
Remények nélkül élhetek!...

EGYEDÜL

Egyedül űlök a szobában,
A gyertya sárga fénye mellett...
A bús magányban eltűnődöm
A légbefoszlott szép időkön,
Mik elrepültek, mint lehelet...

Elnézem a gyertyát merengve,
Körötte annyi pille repked.
Epedve körülszálldogálják,
Körülrajongják sárga lángját,
Zümmögve néki hő szerelmet.

Így voltam én is hajdanában,
Amint e sok kis éji lepke;
Így, így rajongtam Ő körüle.
Csak látásának is örülve,
Így vágytam őt, kínban epedve...

– – Egy percegés... egy pille szárnyát
Elkapta most a gyertya lángja!
Szegényke nem állhatva ellent,
A lánghoz nagyon is közel ment
És most lehull a föld porába...

A LIGETBEN

A téli égről a ligetre
Hópelyheket hullatnak egyre
A borús, szürke fellegek.
A fákra pelyhek hulldogálnak
S a kopasz hótarajos ágak
Mind vastagabb mezt öltenek.

Járok, kelek itt összevissza.
Hópelyhek hullnak vállaimra
És eltakarnak nesztelen'.
Ripeg-ropog a hó alattam,
Amint bolyongok egymagamban
A hólepett ösvényeken.

S egyszerre, amint a földre nézek,
Úgy meglep egy csodás igézet,
Valami bűvös hatalom:
Véletlenül, a földre nézve
Két pár lábnyomot vettem észre
Az út közepén, a havon.

Óh, az egész csak két pár lábnyom,
De meg kell mégis, mégis állnom
Előttetek, ti lábnyomok:
Meg kell, hogy álljak csöndbe', szótlan,
Hiszen ti lábnyomok, a hóban,
Ti olyan sokat mondotok.

Az egyik nyom nagy, hosszú, széles:
Nyilvánvaló, hogy férfié ez,
Csak férfi hagyhat ilyeket.
A másik meg kicsiny nyomocska,
A sarka mély, hegyes az orra:
Ez meg csak női nyom lehet!

Az egyik széles, másik vékony
S úgy összeillik mégis e két nyom!
Oly jól megférnek ők együtt.
És lám, lám, mintegy megkötözve,
Oly híven tartnak mindig össze.
Együtt haladnak mindenütt.

Elnézem némán, álmodóan
Azt a két pár nyomot a hóban
S melegség száll át szívemen.
Merengve visszagondolok rád
S rózsás percek, bűbájos órák
Emléke csap meg hirtelen.

Óh, volt idő, amikor én se
Bolyongtam egyedül fel és le
A hótakarta utakon:
Az én nyomomat is kísérte
– Ah, istenem, be kár is érte! –
Egy másik, drága pici nyom!

Óh, drága órák, drága percek,
Óh, mért is kellett még tinektek
Olyan hamar elszállnotok...!
Sohase jöttök vissza újra...
A szél már örökre befújta
Azt a másik, pici nyomot...

RÉGI ARCKÉP

Az asztalon, poros könyvek között
Egy régi arcképet találtam!
Bájos leányt ábrázol, akiért
Úgy éltem-haltam hajdanában.
Régóta heverhet elfeledve már,
Vastag pókháló szőtte által...
S még jobban fonta át a feledés
Szívemben, szürke fátyolával.

Óh, mert e lánynak képe énnekem
Már olyan rég el van temetve,
Hogy az emlékek sírkeresztje is
Elsüppedt már régen felette.
Kihült, kihamvadt régen az a láng,
Mely egykor érte keblem' égeté;
Kihült és hamvát a szálló idő
Elszórta lassan száz meg száz felé...

Mert így van ez. Szeretünk és feledünk.
Nagyon hamar jön mind a kettő.
Hevünket, mit oly erősnek hiszünk
Kioltja egy kis röpke szellő.
Ma még az Ő arcképei előtt
Epedve szállong vágyó sóhajunk
És holnap már a kedves kép előtt
Nem sóhajtunk, de – ásítunk.

A BALATON EREDETE

A nagy magyar hazában
Bolyongva szerteszét
A Balaton tavánál
Hallottam e mesét.

Hajdan nem volt a tó még.
Egy rét terült el ott
S egy kastély állt azon, hol
Egy gazdag úr lakott.

Gazdag, de szívtelen volt,
Kegyetlen módfelett;
Ha koldus jött, kiverte
S jóizűt nevetett.

A zsellérekkel késő
Estig dolgoztatott,
De bérükért ha jöttek,
Csak ajtót mutatott.

– Egy nyári délutánon,
Amint a kertbe ment,
Meglátta ez az úr, hogy
Egy lány van odalent.

Az ártatlan leányka
Egy rózsát tépe le
S már ép' távozni készült
Nagy boldogan vele;

De amidőn megindul
Egész gyanútlanul,
Suhogást hall a légben
S egy kő fejére hull!

Az úr, a gazdag úr volt,
Ő dobta azt reá
És a szegény leánynak
Arcát vér borítá...

Némán a földre roggyant
És meghalt szótlanul...
Kárörvendőn kacag fel
A gőgös, büszke úr.

De átkos nevetése
Ím' ajkain eláll:
A kő helyéről zúgva
Buzog egy vizsugár!

Nem tudja a zúgó árt
El sem állítni már
És elnyeli a tájat
A dagadó vízár...

Elsüllyedett a kastély,
Bármily magas vala
S a hullámokba pusztult
A gőgös úr maga.

A szép vidék helyén így
Egy tó keletkezett,
Amely viseli máig
A „*Balaton*” nevet.

...A nagy magyar hazában
Bolyongva szerteszét,
A Balaton tavánál
Hallottam e mesét...

A SZENTJÁNOSBOGÁR

Álmomban egy sötét rengetegbe’ jártam;
És egy gyönyörűszép szentjánosbogarat
Láttam tündökölni a szövevény alatt,
Egy bokor aljában.

Vakítóan égett, fénylett a bokorban
Ragyogó szárnyának káprázatos lángja.
Vágyva nyújtottam ki kezemet utána,
Hogy hamar elfogjam.

De a bogár elszállt. Én mentem utána.
Futottam utána, cserjén bokron által;
Hosszú úton elcsalt ragyogó lángjával
Az a kis bogárka.

Szaladtam utána, futottam, rohantam,
Nem törődtem vele, ha gödörbe botlom;
Erdei sűrűn át, árkon, cserjén, bokron
Űztem lankadatlan.

Ág verte az arcom’, tövis tépte testem’,
De én csak futottam a bolygó fény után.
És végre elfogtam! Markomba szorítám!...
Ott volt a kezemben...

Megvolt... De a bogár most már, jaj, nem fénylett!
Döbbenve láttam, hogy nincsen semmi fénye.
Messziről úgy látszik, mintha lángban égne,
Pedig hideg féreg!

S ekkor felébredtem... Elrepült az álom...
De úgy fájt, úgy sajgott tovább is a keblem...
Szívemen valami nagy nyomást éreztem
S könny rezgett pillámon.

Eszembe juttatta ez a badar álom
A sok nagy csalódást göröngyös pályámon,
A sok nagy csalódást, miket lelkem átélt...
S fejemet lehajtva, könnyeket hullattam
Azért a gyönyörű szentjánosbogárért...

A SZERELEM

(Anakreoni dal)

Ezen az ócska földön
Élt már igen sok ember,
Akinek a fejében
Csak annyi józan ész volt,
Amennyi liliom nyíl
A sarki jéghegyek közt
S amennyi hó fehérlik
A forró nyári tájon:
De mindez emberek közt
A legnagyobb bolond volt,
Ki örökkévalónak
Hirdette a szerelmet!

Mert a mai világban
Az örökös szerelmet
Bizony csak holmi ócska
Mesékbül ismerik már;
Azt vallja minden ember,
Hogy a szerelem olyan,
Akár a téli bunda;
Akármilyen erős is,
Csak elkopik idővel
És boldog viselője
Új bundát vesz magának,
Csupán azért, hogy ezt is
Egy mással váltsa fel majd,
Ha elfakulni látja.
S ez így megy! folyton így megy,
Mindíg újat s újat vesz,
Míg el nem fogy a pénze:
Míg tart az ifjúsága!

Ezen az ócska földön
A legnagyobb bolond volt,
Ki örökkévalónak
Hirdette a szerelmet!...

GYÁSZJELENTÉS

Meghaltam. Többé már nem élek.
Megtört szívem nyugton pihen.
Keblemből elszállott a lélek,
Kihült, kihamvadt a szivem.
Elfáradék a küzködésben,
Nem kellenek már a dalok...
Vérem lehült... nincs szenvedélyem;
Én meghaltam; halott vagyok.

Hajdanta annyi színes álmot
Hordoztam a keblemben én;
De a sors be egyet se váltott
S lassan kihalt vágy, hit, remény.
A kaján sors garázda módon
Hányt sárba minden csillagot.
...De most már jó... már nem kínlódom,
Már meghaltam, halott vagyok.

Szép tarka madár volt a lelkem;
Voltak ragyogó tollai:
Reményekkel, vágyakkal telten
Indult a nagyvilágba ki.
De jöttek éleskarmú vércsék!
Egymásután mind rácsapott.
Tollait egyenként kitépték...
Én meghaltam, halott vagyok...

Csalódtam a reményeimben.
Az álmokból foszlány leve.
Üresre lett kifosztva szívem,
Azért van annyira – tele...
Hanem most már semmit se bánok,
Szívem már nem fáj, nem sajog.
Nem fájnak az elvesztett álmok...
Én meghaltam, halott vagyok.

Belátom már, hogy lelkesülni,
Hevülni, égni, dőreség.
Az ilyen mindig rosszul üt ki:
A nagy tűzben szívünk elég.
A falevél, mely minden szellő
Csókjára már izeg-mozog,
Könnyen lehull, ha fergeteg jő...
Én meghaltam, halott vagyok.

Álmok, vágyak, dalok, remények,
Ábrándok, isten véletek!
Én meghaltam már, én nem élek,
Én álmokat nem kergetek.
Hajóm egy szirten megfenekle
S bárhogy biztatják a habok:
Nem indul az. Marad csak egyre.
Én meghaltam, halott vagyok.

Akárhogy zeng és bőg az orkán,
Ez a hajó egy helyben áll.
Zúghat, ahogy kifér a torkán,
Ez a hajó nem hallja már.
Az én szívem megálla régen,
Azért, hogy most is ver, dobog!
Megállt, elzsibbadt már egészen...
Én meghaltam, halott vagyok.

Olyan csak e szív dobogása,
Mint amikor a nap lemegy
De jó sokáig még utána
Visszfénye az égen lebeg.
Azt hinnéd, a nap koronája,
Ami az ég alján ragyog:
Pedig az már csak köd, csak pára...
Szívem megállt... Halott vagyok...

ŐSZI DALOK

I.

Ilyenkor szoktak a lombok sárgulni,
Ilyenkor szoktak a levelek lehullni;
Ilyenkor szoktak a vándordarvak
Útnak indulni...

Ilyenkor szoktunk mi, megtört küzdők,
Merengve, szótlan' elborulni...
Ilyenkor szoktak a fájó könnyek
Szemünkbe tolulni...

II.

Az ég derült még, a nap is süt;
Sugára, mint nyáron, meleg.
De bár nyarat mutat az ég s nap:
Hervadnak már a levelek.

Én is szeretnék még nevetni
És kacagást erőltetek;
De már hiába, mert a szívem
Az már hervadt, az már beteg.

III.

Nincs már virág, nincs már madárdal,
Ki van már halva minden.
Ti sötét varjak, egyedül ti
Maradtatok csak itten.

A víg rigók, a csalogányok
Csapatja messze szállt már.
Ti itt maradtatok s sötéten
Kiabáljátok: kár! kár!

Lám, így van ez... Minden mulandó.
Ez az örök nagy átok...!
A szív is hervad s lassan elveszt
Színt, kedvet, dalt, virágot.

És nem marad egyéb a szívben
Nehány sötét madárnál...
Mik egyre a múltat siratják...
És sóhajtozzák: kár... kár...

IV.

Mért vágytam oly magasra, mért?
Most nem lennék így összetörve!
Az életemet még nem unnám...
Nem vágynék még a sírgödörbe...

Mért vágytam oly magasra, mért.
Meddő daccal, vad tűzben égve?
Ha nem vágytam vón' oly magasra,
Nem vágynék most le olyan mélyre...

ILONKA
1910

Macula non est in Te (Cant. 4. 7.)
Édesanyámnak

ILONKA

DAL

Ha akkor gondolok rád,
Amikor bús vagyok,
A bánat messzeröppen,
Az arcom felragyog.

Ha akkor jutsz eszembe,
Amikor víg vagyok,
Az arcom elsötétül,
A szívem felsajog.

A LEVÉL

Hétfő. – Ez a nap elveszett:
Nem kaptam tőle levelet.

Kedd. – Ma sem írt. Mi van vele?
Mért késhetik a levele?

Szerda. – Nagyon jól megy sora,
Azért nem gondol rám soha.

Csütörtök. – Eh, csak hiteget,
Igazán sohse szeretett.

Péntek. – Csak játszik ő velem,
Álnok, hazug és szívtelen.

Szombat. – Most már elég, elég:
Ha ír, széttépem levelét!

Vasárnap. – Itt van a levél!
Egyetlenem, áldott legyél!...

VAGY

Ó, ha egyszer
A kezecskéd',
A kezembe
Odatennéd...

Szép szelíden
Odatennéd...
Mindhalálig
Ott felednéd!...

NAPLEMENTE

Egy fának dőlve, elmélázva néztük
A vérvörösen leszálló napot.
Oly szép volt, midőn süllyedő korongja
Mindig vörösebb színt kapott.

„Nézd a napot, nézd” – mondtad elmerülve –
„Olyan mint egy narancs, ugye olyan?”
Én nem feleltem, csak néztem a napba,
Borongó arccal, komoran.

Eszembe jutott akkor hirtelen, hogy
Mennyivel boldogabb is vagy te, lám:
Gyermeklélekkel te narancsnak nézted,
S én vérző szívnek gondolám...

TAVON

Suhan a csónak
Tükrén a tónak;
Te kormányzol s én evezek.
Ha félrerándul
A jó iránytul,
Gyöngéd nyomást ad kis kezed.

Suhan a csónak
Tükrén a tónak;
Szállunk vígan, nyílegyenest. –
Nem téved félre,
Nem jut veszélybe
Élethajóm, csak te vezesd.

HOLDVILÁGOS ÉJSZAKÁKON...

Holdvilágos éjszakákon
Ablakomat ki-kitárom
És felnézek álmodozva
A sápadtan rezgő holdba.

Holdvilágos éjszakákon
Te is kint ülsz, szinte látom...
Nézel te is, álmodozva,
A sápadtan rezgő holdba.

Holdvilágos éjszakákon
Két tekintet búsan, fájón
Találkozik fent, a holdba’...
S ölelkeznek álmodozva...

A TE SZEMED

Aki életében
Nem látta eddig még,
Mi az ártatlanság,
A jóság, szelídség;
Nézzen a szemedbe,
Ragyogó szemedbe:
Mindhármat együtt,
Megláthatja benne.

Fekete a szemed,
Feketébb a szénnél,
Feketébb, feketébb,
Mint a borús éjfél:
Mégis ott sugárzik
Szemeid tükrébe'
Angyali lelkednek
Minden fehérsége.

A legnagyobb bűnöst
Ha elébed vinnék,
Aki életében
Ölt és rabolt mindég,
S két szelíd szemedbe
Egyszer belenézne:
Bűneit megbánva,
Tudom, hogy megtérne.

MÁJUS

Ott üldögéltünk a padon,
A fák alatt, hallgatagon.
A napernyőddel, elborongva,
Barázdát húztál a homokba.

Csak néztük, csöndes hallgatásba',
Mint mélyül egyre a barázda;
S ábrándokat szórtunk bele,
Álmokkal hintettük tele...

ILONKA

Lányos ártatlanság sugárzik szemedben,
Szép, szelíd szemedben;
Ha beléje nézek, csöndes áhítattal
Telik meg a lelkem.

Ártatlanságodért szeretlek-e téged,
Te édes, te áldott?
Vagy érted szeretem, vagy érted imádom
Az ártatlanságot?...

BÜNTETÉS

Feltettem magamban
Már nem egyszer,
Hogy megváratlak a
Levelemmel;
Büntetésképʼ, amért
Te is néha
Oly soká váratsz a
Magadéra.

Feltettem magamban –
De hiába!
Ment a levél mindig
Nemsokára.
Furcsa büntetés is
Járja ottan,
Ahol a büntető
Szenved jobban...

AZ ELSŐ

Azt a kicsi fehér ruhát
Most is őrzöd féltve,
Amelyben az első bálba
Mentél most egy éve.

Azóta már nagy lány lettél,
Nem veheted hasznát,
De még most is híven őrzöd
S világért sem adnád.

Őrizd is meg. Legalább majd,
Ha tűnnek az évek,
Lesz az elmúlt gyermekkorból
Egy kedves emléked.

Őrizd, őrizd. Viselj gondot
Híven e ruhára.
– S adja Isten, hogy sohase
Borulj sírva rája...

FEHÉR PÁRNÁKON...

Fehér párnákon fehér álmot álmodsz...
Szunnyadsz. Szelíd angyalkák őrzenek.
Őrködve térdel szűzi nyoszolyádhoz
S vigyázza álmodʼ az angyalsereg.

A gondolatom odaszáll közéjük.
Ne félj, szelíd angyalsereg, ne félj,
Kis angyalok, maradjatok nyugodtan:
Az is oly tiszta, mint ti s oly fehér...

IDILL

Ott ültünk a
Padon némán.
Én rádnéztem,
Te meg énrám.

Lombjaikat
Az akácfák
Sejtelmesen
Zúgva rázták.

Csengett, bongott
A madárdal;
Tele volt a
Kert nótával.

Darázs dongott,
Tücsök cirpelt.
Fénybe' fűrdött
A kicsiny kert.

Ott ültünk a
Padon némán.
Én rádnéztem,
Te meg énrám.

MI KETTEN

Éltünk mi már egyszer régen
A legendás középkorban;
Várkisasszony voltál akkor,
Én meg kóbor lantos voltam.

Fent laktál a büszke várban
Én meg csöndes éjszakákon
Az ablakod alá álltam
És pengettem a gitárom'.

Ott állottam bugyogósan,
Nagy, holdkerek köpönyeggel,
Fodros-bodros, bő gallérral,
Varjutollas nyuszt-süveggel.

Dalt vertem ki a gitáron,
Epedőset, mélabúsat.
Sírtak körül a virágok,
Kis kelyheik könnyben úsztak.

És te, mint egy fehér szellem,
Megjelentél az erkélyen,
Elöntve a holdsugártól,
Bűbájosan és fehéren.

Megjelentél, tornyos hajjal,
Szűk derékban, bő uszállyal:
Csillogott az ezüst fésű,
Mely a hajad fogta által.

Lenéztél és mosolyogtál...
Majd elpirult szende orcád:
Kötélhágcsót vetettél le
S én felkúsztam rajta hozzád.

Ölelkeztünk, csókolóztunk,
Sugdolóztunk nagy titokba'.
S felbámultunk álmodozva
A merengő csillagokba.

Felnéztünk a csillagokba.
És amikor jött a reggel,
Odább álltam a gitárral
S a holdkerek köpönyeggel...

Rég volt. Nincs már tornyos hajad,
Ezüstfésűd... nincs gitárom...
Odalett a romantika,
Élünk szürkén e világon.

De hogyha a csillagokba
Nézünk olykor, csöndes éjen,
Úgy érezzük, néztünk már mi
Így beléjük egyszer, régen...

ARCKÉP

Egy piciny arcképet adtál nekem régen,
Édes szerelmünknek boldog idejében.
Hányszor elővettem akkor, nagy titokban,
S a mosolygó képre visszamosolyogtam...

Lepereg az óra, repülnek az évek...
Még most is oly óva őrzöm azt a képet.
Előveszem olykor, nézegetem csöndben
S a mosolygó képre rápereg a könnyem...

AZ ÉN SZERELMEM

Ha az Isten úgy szeretne engem,
Ahogy téged én szeretlek, szentem,
Legboldogabb én volnék a földön,
Nem epednék utánad örökkön.

Ha szétosztnák ezt a nagy szerelmet
Száz szívnek, vagy akár százezernek,
Jutna úgyis, mindegyiknek annyi,
Hogy mindegyik meg tudjon szakadni!

IBOLYA

Ő küldte. Az első virág volt
Kertjében e kis ibolya;
Ezt csalogatta ki először
A tavaszi nap mosolya.

Előttem fekszik... még egész friss,
A hosszú út nem törte meg.
Beillatozza a szobámat,
A szívemet... a lelkemet...

RENDELTETÉS

Azért van a rózsa,
Hogy illatot ontson,
Azért van a madár
Hogy zengjen a lombon.

Azért van a csillag,
Hogy világot hintsen,
Azért van az ér, hogy
Szomjazót üdítsen.

Azért van a falomb,
Hogy adjon hűs árnyat.
S én azért vagyok, hogy
Meghaljak utánad...

BÚCSÚ

Így akartam szólni: „Ég veled!
Légy hű hozzám... szeress... ne feledj.”
De ajkamon elhalt a beszéd,
Némán fogtam a kezét.

Ő se szólt, csak könny rezgett szemén.
S mégis, mégis úgy éreztem én,
Hogy elmondtam mindent neki ott...
S ő mindent megfogadott...

DAL

Napos a tájék,
Napos, virágos,
A levegőben
Dal, illat szálldos.
Nevetve intnek
Virágok, lombok.
Oly szép az élet!
– Ma rám mosolyogott.

Köd ül a tájon,
A napfény bágyadt.
Úgy megül mindent
Valami bánat.
Ah, olyan szürke,
Sivár az élet,
Oly unott minden...
– Ma rám se nézett.

A LEGSZEBB DALOM

Legszebb dalomat akkor írtam én meg,
Amikor először megláttalak
S örök raboddá lett e szív, e lélek
Egy röpke, tűnő pillanat alatt.

Egy dalt akartam hozzád írni nyomban,
Egy dalt, amelyben minden benn legyen:
A vágy, amelytől szívem félve dobban,
Rajongás, hév, imádat, szerelem.

Töprengtem órákhosszat – de hiába.
Sehogyse ment. Zavaros volt fejem.
Oly nyugtalan voltam s oly kába, kába;
Forgott, keringett a világ velem.

„Szeretlek” – ezt vetettem csak papírra,
Töprengtem bár soká, soká nagyon.
Ez egy szó volt a tiszta lapra írva...
Ez egy szó volt az én legszebb dalom.

SZERELEM

Mikor alig ismertem őt még,
De már lebűvölt szép szeme
Töprengtem én magamba’ folyton:
Szeret-e, vajjon szeret-e?

Szerelmet vallott egyszer aztán.
De gyötrelmem véget nem ért;
Most új kérdésen tépelődöm:
Szeret-e még, szeret-e még?...

VISZONTLÁTÁS

Újra látlak, újra,
Édes angyalom!
Szép szemed', szép arcod'
Újra láthatom!
Kis, fehér kezecskéd
Kezemben pihen,
Szemed a szemembe
Olvad szeliden.

Oh, Istenem, hátha
Álom csak e kép?
Hátha boldogságom
Álom, nem egyéb?
Ha álom is mindez,
Annak is be szép!
Ne foszolj el, álom,
Oh, ne még, ne még!

RÓMÁBAN

(Ilonka levele)

Ma érkeztünk Rómába ép',
Be szép e város, óh, be szép!
Van annyi romja, annyi szobra!
Felnéztük mindet még ma, sorra.
Száz girbe-gurba kanyargón át
Bebolyongtuk széltébe' Rómát.
Voltunk Traianus oszlopánál,
Mely égbenyúlva egymagán áll.
Láttuk a Via Appiát,
Ámulva mentünk rajta át;
A Palatint megnézegettük,
Hol annyi omladék van együtt.
Láttuk Szent Péter templomát is,
A Colosseum kőfalát is,
A Fórumot – és több romot még,
Mik közt naphosszat elbolyongnék!
S láttunk szobrot temérdeket,
Hogy mennyit, – el sem képzeled;
Mind, mind csupa ősrégi holmi –
Ki győzné mindet elsorolni!

A Tiber partját is bejártuk.
A cipruserdőt megcsodáltuk.
Volt még sok szép látványba' részünk,
Amint ott mindent sorra néztünk.
– S mégis tudod, mi volt a legszebb,
Nekem a legjobban mi tetszett?
A bíboros, szép naplemente...
Mert a nap éppen úgy pihent le,
Éppen olyan volt az az alkony,
Mint nálunk, ott, a Rimaparton...

EGY LEVÉLHEZ

Eredj utadra, kis levélke!
Cserélnék szívesen veled.
Odaszorítna a szívére
S meg is csókolna, úgy lehet.

S ha nem csókolna – összetépne?
Cserélnék akkor is veled.
Legalább ott lennék kezébe',
Míg össze-vissza tépeget...

DAL

Nem ölelhetlek téged által,
Nem nyughatom meg kebleden;
Csak a kezedet foghatom meg,
Egyedül azt érinthetem.

És lám, a sors ezt is sokallja,
Irigyli e kevés jogom'.
A kezed is olyan parányi,
Hogy alig érzem, ha fogom.

TAVASZ

Kivirágzott már az akác,
Illatos a kerted;
Jöjj ki oda, ott mondom el,
Mennyire szeretlek.
Illat szálljon, madárének
Csattogjon a lombon,
Mikor azt a szerelmes szót
Suttogva kimondom.

Jó nekünk ott; az akácok,
Meg az öreg hársak
Helyeslőleg bólogatnak,
Mikor együtt látnak.
Minden fűszál tiltó ujjként
Kezd ott integetni:
Csitt! a boldog párt ne merje
Megzavarni senki!

LEVÉL

Rózsaszín levélke,
Illatos levélke,
Virágos a sarka,
Arany a szegélye.
Elolvasom százszor,
Csókolgatom áldva;
A könnyem, a csókom
Egyszerre hull rája!

Honnan tanultál ily
Szépen írni, honnan?
A lelked sugárzik
Minden egyes sorban!
Mintha csak te szólnál,
Mintha csak itt volnál...
Mintha rámhajolnál,
Mintha átkarolnál...

Kivülről tudom már,
Mi van leveledbe',
De azért olvasom,
Csak olvasom egyre.
Úgy elgyönyörködöm
Minden betűjében,
Drága kincs itt minden
Vonásocska nékem!

És ha innen-onnan
– Megesik bárkivel –
Tán kimaradt volna
Egy pont, egy kicsi jel,
Úgy érzem én, mintha
Ahhoz jussom volna,
Úgy érzem én, mintha
Meg volnék rabolva!...

ILONKA

A nagyvilágban akármerre menve,
Semmiben újat lelni nem tudok;
Amit először látok életembe',
Nekem az is oly ismerős, unott.

S ha elmerengek arcodon titokban,
Lopva, hogy észre ne vedd, meg ne lásd,
Új szépséget találok mindig ottan,
Mindig lelek valami új vonást.

MEGVAN-E...

Megvan-e még az a piros ruhácskád,
Amelyben egykor annyit láttalak?
Megvan-e még a régi, régi, kedves
Kalapod, a nagy, bóbitás kalap?

Megvan-e még az a kis piros ernyőd,
Mit annyit láttam a kezedbe' rég?
S az a gondtalan, tiszta kacagásod,
Az a fehér lelked meg van-e még?...

DAL

Elnézlek, amint másokkal beszélgetsz
S eszembe jut egy kedves kis leány.
Nem ily hideg, de pajkosszavú, édes
És olyan szépen tud nézni reám.

Eszembe jut, mint szökdeltünk a réten,
Virágot szedve, ketten, hajdanán...
És olyan fájó elgondolni nékem,
Hogy te voltál e kedves kis leány.

VÁGY

Úgy akarnék szívedbe törni,
Mint hódító, győztes király!
Fölégetve és eltiporva
Mindent, ami utamba áll!

Vágyaid sorra leigáznám!
Uralkodnám szíved fölött! –
S mint koldus, úgy jövök, ki félve
Alamizsnáért könyörög...

DAL

Ha napsugár volnék,
Körülcsókolnálak,
Csókkal borítnám el
Arcod, kezed, vállad.

Hogyha szellő volnék,
Körülölelnélek,
Akárhova mennél,
Híven követnélek.

Nem vagyok egyik se,
Azért öl a bánat.
Nem tehetek mást, mint
Meghalok utánad...

FÁTYOLOSAN, KOSZORÚSAN...

Fátyolosan, koszorúsan,
Fehérbe,
Úgy indulsz te majd az oltár
Elébe.
Fényes násznép kísér végig
Dalolva,
Ott megyek majd én is búsan
A sorba'.

Három banda fogja húzni
Szakadtig,
Zene, lárma hét határra
Hallatszik.
Táncolni fog, dalolni fog
Mindenki...
Csak én foglak, csak én foglak
Temetni...

IGÉZET

Amerre járt, mindenfelé e földön
Fényt és derűt árasztott mosolya.
Mosolyt, mely úgy igézzen, úgy bűvöljön,
Mióta élek, nem láttam soha.

Gyujtó varázs volt minden mosolyában,
Dobbant a szív, a vér felforrt nyomán.
– S amikor egyszer bánatosnak láttam,
Megszerettem őt forrón, igazán.

ARCKÉPED ELŐTT

Ez a fehér homlok, ez a hamis két szem,
Ez a mosolygó száj... te vagy ez egészen!
Mintha csak te magad állnál ott, nevetve,
Aranyos keretbe'.

Szívemben is őrzök terólad egy képet
Az is ilyen szépnek, vígnak mutat téged...
Ott őrzöm a sírig, a szívembe rejtve,
Sötét gyászkeretbe'...

VÁLASZ

Megtért az ifjú messze, messze útról
S nem tudta még, hogy kedvese halott.
Kérdé sokaktól, hogy kedvese hol van;
Egyik se szólt, csak némán hallgatott...

Kétségtől űzve, kimentem az éjbe
És megkérdeztem holdat, csillagot;
Szeretsz-e még a messzeségben engem?
A hold, a csillag némán hallgatott.

HA AZT REBEGNÉD...

Ha azt rebegnéd egyszer: értlek,
Nem fájna nekem úgy az élet,
Nem volna a kereszt nehéz.

Ha egyszer azt rebegnéd: szánlak
Öröm volna nekem a bánat
És kéj a kín, a szenvedés.

Ha egyszer így szólnál: szeretlek,
Azt hinném, a szívem reped meg
Az örömtől, mely rámszakad.

S ha nem szólnál, csak rámborulnál,
Keblemre egyszer odahullnál,
Akkor volnék legboldogabb...

KÖNYÖRGÉS

Óh, csak ne néznél rám ilyen szelíden,
Ilyen megértően, jóságosan.
A lemondás gyötrelmes gyötrelmének
Így százszor kínosabb fullánkja van.

Mért nem gyötörsz? Mért nem kacagsz ki büszkén?
Mért nem fordulsz el tőlem hidegen?
Ha rossz volnál, ha kínoznál, gyötörnél,
Nem fájna úgy a lemondás nekem.

Ne nézz rám így! Így méginkább szeretlek
S még erősebben fűz hozzád a lánc.
Ne nézz rám így! Mutasd magad gonosznak;
Vess meg, kacagj ki, gúnyolj, sérts, ha – szánsz!

EMLÉKSZEL?...

Emlékszel? A pataknál ért az alkony,
A fáknak orma már lángot kapott.
Virágban álltak a hársfák a parton,
Tünődve néztük a futó habot.

Emlékszel?... Ó jöjj vissza, boldog óra!
Kereslek és nem lellek fel sehol.
Hársfák virága rég lehullt a porba
S az a hab már ki tudja, merre foly?...

LÁTTAM, MIKOR IMÁDKOZOTT...

Láttam, mikor imádkozott
Néma áhitattal,
Kezecskéit összetéve,
Mint egy szelid angyal.

Láttam, mikor dalolva járt
A pipacsos réten,
Piros ernyőjével őt is
Majd pipacsnak néztem.

Láttam, mikor elmerült egy
Nótás, dalos könyvbe,
Olvasta és olykor-olykor
Felcsillant a könnye.

Láttam, mikor dolgozgatott,
Tűt forgatott ujja...
– S mindannyiszor, mindannyiszor
Megszerettem ujra!...

ESTE

Már száll az este,
Barnára festve
Mindent e földön;
Sötéten jön, jön
S fekete szárnnyal
Mindent beárnyal.
Egy fatövében
Merengve nézem,
Mint gyúl ki lassan
Fent a magasban
Ezernyi fényes,
Tündöklő mécses.
Halkan szökellő,
Langy esti szellő
Dús illatával
Megtelve szárnyal
S fülemhez hozza
A szakadozva,
Tördelve hangzó,
Távol harangszót.
– Harangszó, illat
Álomba ringat.
Fekszem merengve;
Te jutsz eszembe,
Kitől a végzet
Oly messze tépett...
Oh, mért nincs szárnyam
E bús magányban,
Hogy hozzád szállnék,
Akár az árnyék
S meglesném szépen,
Úgy észrevétlen,
Úgy alattomban:
Mit csinálsz mostan
Én gyöngyvirágom...
– Vagy jobb nem látnom?...

FELOLDÁS

Hajadat bontsd meg... és menj ki a kertbe,
A virágok közé, én hűtlenem;
Azok közé, melyek előtt te nemrég
Örök hűséget esküdtél nekem.

Kivülünk ők voltak csak jelen akkor,
Ők hallották csak a te esküdet,
Az illatontó, fehér szirmú rózsák,
A nefelejtsek és a szegfüvek.

Hajadat bontsd meg... És menj ki a kertbe,
A virágok közé, én hűtlenem.
Menj ki közéjük s add tudtukra ottan,
Hogy már kihalt az a nagy szerelem.

Kérd őket: esküd alól oldjanak fel,
Felejtsék el megszegett esküdet...
Hunyd le szemed... S majd némán feloldnak
A nefelejtsek, rózsák, szegfüvek.

KIÁBRÁNDULÁS

Mi búcsúzunk, szegény kis virágom...
Te sem vagy más, mint a többi, látom.
Nem, te sem vagy földönjáró angyal,
Én hitettem el csak ezt magammal.

Lehullott a rózsaszínű fátyol;
Ki tépte le? – Lehullott magától.
Álom tartott fogva eddig engem,
Elfoszlott az álom... felébredtem...

Alakokat láttam velünk néha
A felhőkön képzelmünk játéka.
Így láttam én annyi szépet benned,
Így hittelek angyalinak, szentnek...

Fájt a szívem, mikor lánggal égett,
Azóta még jobban sajog érted.
Akkor fáj a seb is a legjobban,
Mikor már a szúró tüske kint van.

De lelkem majd, e nyűgöt levetve,
Mint burokból szabaduló lepke,
Szállani fog újra, szabad szárnyon!...
...Mi búcsúzunk, szegény kis virágom...

CSÖNDES DALOK

ÉLŐHALOTT

Rémes az, ha
Síri árnyak
Éjhonukból
Visszajárnak
És a szellem
Lánglepelben,
Lánglepelben
Éji órán
Elénklebben.

Ó, de szörnyűbb
Az a látvány,
Ha olyan jár
A föld hátán,
Aki régen
Meg van ölve,
Meg van ölve
S nem juthatott
Még a földbe...

ŐSZ

Hervadt a park. A fák vetkeznek.
Mélázva ülök egy padon
A földrehulló leveleknek
Halk csörtetését hallgatom.
Neszt ütnek, mélán, elhalóan
A földetérő levelek;
Mintha az ősz csoszogna által
Halk léptekkel a táj felett.

Minden fáradt. Hideg a fény is.
Már kék eget nem látni fenn.
E bágyadt, fáradt környezetbe
Úgy beleillik tört szivem.
A levelek csak hullnak egyre,
Belepve lassan a padot...
S úgy érzem, én is egy lehullott,
Hervadt, fonnyadt levél vagyok...

MOSOLY

S mikor elsírtuk könnyeinket,
Kiadtunk minden haragot:
Lelkünkre megnyugvás borul le
S nyugodt szívünk, a zaklatott.

Aztán lassankint csöndes, józan
Mosoly váltja fel a borút.
És e mosoly a könnyeinknél
Százszorta fájóbb, szomorúbb.

ÉJFÉLKOR

Örök nyugalmú, magános szoba,
Pislogó lámpa, borús félhomály...
E méla környezetben itt ülök
És lelkem a távol múltakba szál...

Elébem tűnik a mi kis regénk,
Mely ott kezdődött a vén hárs alatt,
Mikor egy csöndes nyári alkonyon
Kezed kezemben először maradt.

Elém tűnnek a lopott mosolyok,
A séták, csillagfényes éjeken;
A néma vallomások ezrei,
A rózsák, miket feltűztél nekem...

Mily szép is volt ez a fehér rege,
Csupa dalbul, csupa illatbul áll...
S mi lett a vége?... Magános szoba,
Pislogó lámpa, borús félhomály...

DAL A TEMETŐRŐL

Kijárok a temetőbe,
Pedig nincsen is halottam.
Tudja Isten, oly jól esik
Járnom-kelnem le s fel ottan.

Otthon érzem én ott magam:
Mindenfelől bánat környez,
Minden csupa szomorúság,
Minden olyan méla, csöndes.

Szomorúság szent országa:
Ez a hely ép' nekem való.
Susognak a vén akácok,
Beszédük oly nyugosztaló.

Egy-egy virág ha a hanton
Bánatosan kelyhét nyitja,
Odatűzöm a szívemre...
Egyik sírról a másikra.

FEL A FEJJEL!

Hajnal jön az éjre,
Borúra derű;
Eh, ez az élet se
Mindig keserű.
Azért hát ne adjuk
A fejünket búnak,
Ha fölébünk néha
Fellegek tolulnak.

Hajnal jön az éjre,
Borúra derű;
Hogyha minden hűtlen,
A balsors se hű.
Fel tehát a fejjel!
Mért is csüggesztem le?
Így is jobb a sorsom,
Mintha rosszabb lenne.

DAL

Elszáll a sóhaj, felszárad a könny,
Kéreg vonódik a szíved körül.
Feledsz. A tovairamló idő
Minden emléket sorra kitörül.

Elhagy a bú. Nyugodt az életed.
Panaszos szóra ajkad sohse nyíl...
És alig várod, hogy újra szeress,
Hogy újra sóhajtozz, hogy újra sírj...

MEGADÁS

Istenem, de elcsöndesedünk,
Ha mámoros főnk kijózanul.
Lassankint de meglágyul a dac,
S a szívünk, a szívünk tűrni tanul...

Lassankint de kihamvad a tűz,
Ha megjött végre az eszünk...
Annyi sok meddő tusa után
Istenem, de elcsöndesedünk...

ERŐ

Oh, Istenem, az emberszivet
Milyen erősnek alkotád:
Mily könnyen el tudjuk viselni
A mások bánatát!

MEGOLDÁS

Mért élsz? Azért, hogy meghalj egyszer,
Mért halsz meg? hogy ne élj tovább.
Halandó ember, érd be ezzel
S ne bolygasd nagy titkok bogát.

Élj – és a többi Isten dolga!
Bízd rá, ő majd elvégezi.
– Sok nagy kérdés úgy van megoldva,
Hogy nem kell rajt' töprengeni.

CSÖNDES ÉNEK

Begyógyult már a fájó seb
Csöndesen.
Behegedt, már a helyét sem
Érezem.
Lassan, lassan, észrevétlen'
Elhagyott a fájdalom;
Elhagyott... épp csak egy kissé
Volt hűbb nálad, angyalom,
Édes, hűtlen angyalom.

Minden egyes könnycseppel, mit
Hullatunk,
Kevesebb lesz, folyton fogy a
Bánatunk;
S minden egyes szálló sóhaj
Visz belőle valamit...
– Hej, az idő, hej, az idő
Tűrni lassan megtanít,
Lassan-lassan megtanít...

Nem fáj már a szívem többé,
Nem sajog.
Megszüntek már a könnyek, a
Sóhajok.
Élek szépen, békességben,
Nem háborgat már a múlt;
Mint a tájra az éj fátyla,
A feledés ráborul,
Szép csöndesen ráborul...

Tulságosan nagynak hittem
A sebem,
Azt hittem, hogy mindhalálig
Viselem.
Az alvó is azt gondolja,
Hogy már hull a mélybe le,
Pedig csak a vánkosáról
Csuszott alá a feje,
Csak lecsúszott a feje...

Hogyha arcom néha mégis
Elborúl
És bús vagyok: már csak olyan
E ború,
Mintha hűvös eső után
Kint járunk a fák alatt
S ránkhull az a pár fagyos csepp
Mi a fákon megmaradt,
Pár csepp, ami megmaradt...

FŰBEN

A susogó, zöld fűbe' fekszem.
Kéken terül az ég felettem.
Kis fecske szálldos a magasban,
Szállong, kering lebegve, lassan.

A fellegetlen, tiszta égen
Az a kis pont úgy lebeg éppen,
Minthogyha egy nagy, kék papírra
Láthatatlan kéz betűket írna.

És hátha úgy is van valóban?
Hátha számomra, biztatóan,
Egy égi kéz vet ott betűket
S azt írja, hogy: Remélj! ne csüggedj!?

SZEPTEMBER

A fákkal őszi szél veszekszik,
Eső szitál reggeltül estig.
Felhők közt bujdos a nap egyre,
Későn kel és sietve megy le.

Nincs már virág, a táj kifosztva.
Mindennek elmúlás a sorsa!
Pereg a lomb, hullnak a rózsák...
Csak egy örök: a mulandóság.

ŐSZ

Az ősz, az ősz már közeleg,
Hullonganak a levelek.
Ah, el kell mindennek virulni,
Mindennek el kell egyszer mulni...

Az ősz, az ősz már közeleg.
A ligetben járok-kelek.
Száraz levélke hull elébem
S én halkan sugom: értem... értem...

ÚJ TAVASZ

Fog jönni még egy új tavasz,
Vidám, meleg, lángsugaras.
Fog jönni egy lány, üde lényén
Ezer tavasz varázsa van.
Szíve galamb, lelke verőfény
Pajkos, nevetős, gondtalan.
Kihalt szívem kriptai csendjét
Vidám kacaja felveri
És új életre ébredeznek
Ábrándok, álmok ezrei.
Az leszek újra, aki voltam,
Nem ilyen szenvedő, beteg.
Megtanulok nevetni újra
És újra, újra – szeretek!

Fog jönni még egy új tavasz,
Vidám, meleg, lángsugaras!
Leszek még két szép szem bolondja
Gyűjtök virágot, szalagot,
Hajfürtöt és más semmiséget,
Amiket lopva ő adott.
Fog még borulni vállaimra
Egy szép szerelmes női fej;
Fogok még csillagokba nézni
Nyáréjeken... valakivel...
Megint bízom, megint remélek;
S ha majd fülembe rebegi
Hő esküjét egy édes lányajk:
Megint, megint hiszek neki...

VÁRNI

Oly nehéz a várás, oly nehéz, gyötrelmes,
Kínosabb, mint bármi;
Csak egy van, ami még ennél is keserűbb:
Élni fásultan és semmire se várni...

TI GYÁSZOLÓK...

Ti gyászolók, kik a holtat
Siratjátok könnyben ázva,
S ott álltok a sírhalmánál
Csüggedtegen, talpig gyászba':

Ó, van nagyobb kín a kínnál,
Mely könnyet csal pillátokra,
Ó, ezerszer jobban szenved,
Akinek él a halottja...

VEGYES KÖLTEMÉNYEK

AZ APÁM

Meg-megfedd olykor engem az apám:
Térjek eszemre, legyek végre józan.
Vessem el tollam... Ne fussak bohóan
Hiú, csalóka ábrándok után.

Versírásból megélni nem lehet.
Legyek csak gazda. Fogjak ekeszarvat.
Kövessem őt, mondjak búcsút a dalnak,
Dobjam a sutba a költészetet.

Göröngyös nagyon az írói pálya,
Aki rálép, ezer rög, tüske várja.
Ne legyek dőre, hagyjam ezt a pályát!

– Így fedd; olykor szelíden, néha nyersen.
Aztán elhallgat... megtömi pipáját...
S megkérdi halkan: van-e újabb versem?

KARÁCSONY

Havas éjszakában
Hulldogálnak lágyan
A cicázó hópihék.
Búgó harangszótul,
Mely az éjbe tódul,
Mélán cseng-bong a vidék.
Szent karácsonyéj van,
Kunyhóban, kastélyban,
Karácsonyi mécses ég.

Íme, fent a légben,
Felhős, ködös égen
Kis Jézuska elsuhan.
Nagy karácsonyfája,
Amit hordoz, szállva,
Roskadásig rakva van.
Dió, füge rajta,
Cukor is, százfajta
És ajándék számtalan.

Száll a ködös ürbe’;
Fény árad körülte,
Hol a léget átszeli.
Útján véges-végig
Angyalkák kísérik;
Ének csendül, bájteli.
Angyalok kezében
Csilingelnek szépen
Harangocskák ezrei.

Egyik-másik háznál
Libbenve alászáll,
Beröppen az ablakon;
S hogy ott járt Jézuska,
Csákó, baba puska
Tanusítják gazdagon.
Örül a sok gyermek,
Ajándékot nyernek; –
De csak hogyha jók nagyon.

Kis Jézuska szálldos,
Repül háztól-házhoz
Föld felett, az ég ívén...
Ide-oda szárnyal
A karácsonyfával,
Feje körül égi fény.
Lemosolyg a földre –
Ó, boldog idő te,
Mikor mindezt így hívém...

DON JUAN TANÁCSA

Búsan beállít Don Juanhoz
Egy sápadt ifjú egy napon
S így esdekel: „Segíts, barátom,
Szeretek egy leányt nagyon.

Szeretem, s ő nem szeret engem,
Ő én reám ügyet se vet;
Mondd, mit tegyek, szólj, adj tanácsot
S örökké áldom a neved’!...”

És Don Juan így szól: „Tanácsom
Rövid: csak udvarolni kell.
Eredj barátom, udvaroljál
S meg lesz az óhajtott siker.”

Az ifjú megy – később jön újra
És szól: „Nem vált be szered.
Hiába kezdtem udvarolni,
Az a leány most sem szeret.

Mindig kürülte forgolódom,
Sugok fülébe bókokat.
Kedvébe' járok minden módon;
S még mindig hidegen fogad!"

Most Don Juan mosolygva szólal:
„Nem jól értetted a szavam:
Azt mondtam én, hogy udvaroljál,
De – másnak, te gyámoltalan!..."

EGY HÖLGYNEK

Kisasszony, ön szépségre, bájra
Felülmúlhatlan, szent igaz;
De van egy óriás hibája
S ez a hiba: hogy férfias.

Egész nap szívja cigarettjét,
Sőt néha még szivaroz is;
És füstfelhőket ereget szét,
Akárcsak – pardon – egy kocsis.

Kisasszonyom, ne igyekezzék
Férfias lenni, ne tegye!
A nőben fő a nőiesség,
Ha többre vágyik, veszt vele.

A nőnél ocsmány, csúf gyakorta,
Mi türhető a férfinál.
Szép a bajusz, ha férfi hordja,
De hölgyeknek biz' jól nem áll.

Ha látom önt így, drága gyermek;
Füstölve: elfog a hideg.
– Az udvarlóknak így legfeljebb
Csak a szivarját gyújtja meg...

DAL

Ha járom a mogorva várost
S rámmered a házak sora,
Úgy érzem, mintha a szívemre
Feküdne a sok palota.

Ha réten járok s rámnevetnek
A kankalinok, ibolyák,
Úgy érzem, mintha a szívemben
Virítna ki a sok virág.

MÉRT DALOLOK?

Nem kell nekem babér,
Nem kell nekem pálma,
Nem kell nekem hírnév,
Nem vágyom utána.
Másért dalolok én,
A magam kedvéért,
A magam kedvéért,
Nem holmi babérért.

Azért dalolok, mert
Nyíló rózsát láttam...
Mert csillagot láttam
Égről lehulltában.
Mert elandalított
Az alkony pompája...
Mert belenéztem egy
Ragyogó szempárba...

A VÖRÖS SAPKA

„Mondd, nagyapó, miért őrzöd féltve, óva
Ezt a vörös sapkát, hosszú évek óta?
Ütött-kopott rongy ez, lyukak vannak rajta.”
„Ne mondd rongynak, fiam! Nem rongy, hanem szentség
Ez a vörös sapka...

Negyven éve, akkor hordta ezt nagyapád.
Golyók záporában, dúló csatákon át,
Mikor az a rémes földindulás támadt.
Nagy becsülete volt akkoriban, fiam,
A vörös sapkának.

Puszta látására megfutott az ellen
És megdobbant a szív a honfi kebelben!
Hej, hogy’ rohant az a sapkaerdő hadba!
Ezek közt a sapkák közt volt, biz’ úgy, fiam,
Ez a vörös sapka.

Piros volt a sapkánk, piros volt a kardunk,
A lelkesedéstől piros volt az arcunk.
Rohantunk halálba halált osztogatva!
Ezt a temérdek sok lyukat akkor kapta
Ez a vörös sapka.

A piski csatában ellőtték a lábam,
De már Nagy-Szebennél megint sorba álltam.
Hej, kemény dió volt Bethlen, Deés, Vizakna...
Mennyi harcról tudna mesélni, regélni
Ez a vörös sapka...”

„És mondcsak, nagyapó, mit adott tenéked
A haza, amért őt oly vitézül védted,
Amért nem kímélted se véred, se élted?
Mondd, nagyapó, mi lett tetteid jutalma?...”
„Ez a vörös sapka...”

NÉPDAL

Korcsmárosné, gyújtson gyertyát,
Sötétbe’ csak a bagoly lát.
Ha rámegyen is az ingem,
Csak a hajnal visz el innen.

Azt kérdezi, miért járom
Ezt a kocsmát télen-nyáron?
Menjen ki a temetőbe,
Ott egy sírhant... kérdje tőle...

ROMÁNC

Kéz a kézben, ajk az ajkon.
Ifjú párral száll a sajka,
Röpke szellő űzi, hajtja.
Már pirulni kezd az alkony.

Kéz a kézben, ajk az ajkon.
Száll a sajka, széltől hajtva.
Fegyveres nép gyűl a partra.
Vérbe’ játszik már az alkony.

Éjbe olvad át az alkony.
Áll a csónak, áll nyugodtan.
Belsejében két halott van.
Kéz a kézben, ajk az ajkon.

CSALÓDOTT LEÁNYNAK

Csalódott és meghalni vágyik?
Legyen nyugodt, nem tart sokáig.
Lányoknál így szokott ez lenni:
Előbb meghalna valamennyi.
Később több életkedvet érez
S azt mondja csak, hogy nem megy férjhez.
S ha megnyugodott teljesen,
Mind szépen férjhez is megyen...

BOROZÓK DALA

Átittuk az éjt dévaj kedvvel
S ím már pitymallik odakinn.
Beküldi sugarát a reggel
A kocsma szűk ablakain.

Bort, újra bort! Ha hajnal ébred,
Ha éj közelg, mindegy nekünk!
Bort, újra bort! Mi napot, éjet,
Órát, percet nem ismerünk!

Ami az időnket beosztja:
A poharunk az egyedül.
Amint kezünkben, váltakozva,
Hol megtelik, hol kiürül.

Igyunk! Búsak vagyunk s szegények,
De gazdagok s vígak vagyunk,
Míg zeng ajkunkon a borének
S mámorba fúl lelkünk, agyunk.

Hajrá, igyunk! Éljen a mámor!
Hajrá igyunk! Éljen a bor!
Köröttünk már a kocsma táncol
S a föld kifut lábunk alól...

Borozva, danolászva együtt,
Lelkünk' mámor zsibongja át.
Bort, újra bort! – Nem irigyeljük,
A bíboros királyt magát!

Mért irigyeljük? – Hogy ruhája
Csak úgy sugározza a fényt?
Kifényesedve a kopásba'
Haj, jobban csillog miénk!

S hogy oly hatalmas, mint egy Isten,
Szolgálja kényét egy sereg?
Van seregünk nekünk is itten:
A hosszú boros üvegek.

E nagynyakú, szikár vitézek
Értünk ontják ki vérüket!...
Evoé!... Boldog, aki részeg
S bút, bánatot borba temet!

Biz' úgy, király! hiába nyomja
Ékes korona a fejed
S ragyog körül királyi pompa:
Mi nem cserélnénk teveled!

Lehet a ruhád cifra, selymes,
Mi azért nem irígyelünk.
Bársonyos trónuson pihenhetsz:
Az asztal alatt jobb nekünk!

KÖD

Az őszi tájon nyomasztó köd ül.
Mindent egyhangú szürkeség lep el.
Szinte megsüpped a lankás vidék,
Amint rádől az ólmos ködlepel.

Hervadt a táj. Minden fa lombtalan.
A sok tar ág némán a ködbe nyúl;
Mint hogyha markoló ujj volna mind
Mely a ködöt feltartja makacsúl.

Nagymessze szomorún dünnyög a szél.
A nap az égen álmosan bolyong.
Úgy fénylik a páratömegen át,
Mint egy kerek, halványpiros korong.

Sűrű a köd. Csak ott, a hegytetőn
Van tiszta lég, csak az ormok fölött.
Jó annak, ki a magaslaton áll
És onnan nézi a szennyes ködöt...

ÖREGEK

A tiszttartó úr meg a grófné
A kertben ültek egyedül.
Ősz volt. Pergett a lomb a fákról
És minden hervadt volt körül.
A kerti lócán üldögéltek;
Mindkettejük öregedő,
A szavuk halk, hajuk galambősz,
Az arcukon ezer redő.

Folyt a beszéd a gazdaságról –
Hogy az öreg gróf sírba szállt,
A gazdaságot és a gondot
A „méltósága" vette át.
A tiszttartó úr végzi mindig
A tanyabéli dolgokat
S a terveket meghányni-vetni
Hozzája be-belátogat.

Hű szolga; már a grófné apját
Szolgálta ősi birtokán,
Ő akkor még ifjú legény volt
S a grófné még csak kis leány.
Gyakorta jöttek össze ketten
A kertben, a lugas megett
Úgy estelenként s két bohó szív
Bohó álmot szövögetett.

Jött a való és férjhez adták
A grófkisasszonyt egy napon.
A tiszttartó úr attól fogva
Mogorva, szótlan lett nagyon.
Az új grófné is, hej, nagyon sok
Zsebkendőt sírhatott tele.
De végül aztán megnyugodtak
És egyikük se halt bele.

Az idő szállt... Megöregedtek
A grófné özvegyen maradt.
Ketten viszik a gazdaságot,
Megőszülvén a gond alatt.
Mit ír elő az illendőség,
A tiszttartó úr tudja jól
S bár volna rá alkalma bőven,
A múltakról sohase szól...

Az forgott szóba' most is éppen,
Mi légyen a burgundival:
Eladják-e vagy föletessék,
Van hozzá sok ló meg bivaly.
Azután azt is megbeszélték,
Hogy hány tinót adhatnak el
És megegyeztek, hogy a héten
A tengerit töretni kell.

Minden tárgyból kifogyva végül,
Csend állt be s némán ültek ott.
Aztán a grófné, mint szokása,
Köszvényéről panaszkodott,
„Hej, nem viszem már én sokáig,
– Mondá – nem érzek már erőt."
S a tiszttartó úr felsóhajtott:
„Máskép' volt negyven év előtt!"

„Haj, negyven éve..." szólt a grófné
S most újra csend következett.
Hallgattak... Mindkettőt a múltba
Ragadta az emlékezet.
A hervadás, az őszi alkony,
A méla, bágyadt hangulat
Oly merengővé tette most a
Grófnét s a tiszttartó urat.

Száz emléket visszaidézett
A lombjavesztett, ősi kert.
A tiszttartó kérges szívében
Sok régi vágy életre kelt.
Felsajgani érezte újból
Az elcsitított bánatot,
Amelytől negyven éven által
Oly hősiesen hallgatott.

S negyven év óta most először,
Megkérdé forrón, csöndesen:
„Emlékszik...?” Alig hallhatóan
Szólt a grófné: „Emlékezem...”
„Emlékszik... itt ebben a kertben.
Itt, éppen itt, a kis padon...
Emlékszik?... itt öleltem által...”
„Emlékezem... rég volt nagyon...”

A tiszttartó zsebébe nyúl most,
Előhúz egy kis csomagot,
Kigöngyöli... A keze reszket,
Fáradt szemében könny ragyog...
A papírból egy pici hajfürt
Incselkedőn rájuk nevet.
„Magától kaptam ezt... azóta
Itt őrzöm a szívem felett.”

Remegő kézzel tartja, tartja...
A két öreg összehajol.
Arcuk kigyúl, szívük megdobban,
Az ajkukon bágyadt mosoly.
Elnézik hosszan, meghatottan,
Pilláikon könnycsepp pereg...
S nesztelenül rájuk zizegnek
A sárga, őszi levelek...

SZERENÁD

Holdfényes az éjjel... Harmat száll a füre...
Elpihent a tájék, álomba merülve.
Az égen, a földön csend és nyugalom.
Szőke várkisasszony, hallod-é dalom?
És álomban-é, vagy ébren hallgatod?...
– Szőke várkisasszony, nyisd meg ablakod!

Bár a hang lehetnék, mely belebben halkan,
Rózsás fülecskédet csókolná az ajkam!
Megláttalak s rögtön megszerettelek,
Azóta e földön nyugtot nem lelek,
Sóhajtozva töltök éjet és napot...
– Szőke várkisasszony, nyisd meg ablakod!

Nevedet írom én a földnek porába,
Nevedet kiáltom a visszhangnak, áldva,
Nevedet sóhajtom kínos éjeken,
Nevedet zokogja minden énekem!
Hogy epedjek érted, meg nem tilthatod,
– Szőke várkisasszony, nyisd meg ablakod!

Tenger felé törtet a folyamok habja,
A napraforgókat a nap csalogatja,
A mágnestűt észak vonzza szüntelen
S engemet feléd hajt titkos szerelem.
Szép szemed elbűvölt, a rabod vagyok!
– Szőke várkisasszony, nyisd meg ablakod!

Mit hozzak elébed ajándékul, édes?
Az éj fátyolát, mely csillagokkal ékes?
Vagy a kelő hajnal bíborköpenyét?
Elraboljam őket, elhozzam eléd?
Méltó ajándékot akkor sem adok!
– Szőke várkisasszony, nyisd meg ablakod!

Nézd, oh, nézd a holdat, búsan, halványan
Tovarezg a csöndes, néma éjszakában.
Ily bús vagyok én is és ily szenvedő
Megsápadt az arcom, rajta száz redő...
Utánad sóvárgok, érted sorvadok...
– Szőke várkisasszony, nyisd meg ablakod!

VÉGRENDELET

Ha meg találnék halni érted,
Oh, szépek-szépe te,
Egy szivet véssetek síromra
S egy – kalaptűt bele!

A LÁNY

Hosszan, merőn szemébe nézett
A sápadt ifjúnak a lány.
Szemében annyi hév, melegség
Még sohse csillogott talán.

Az ifjú mély gyönyörbe szédült,
S a lány csak nézte azalatt,
Csak nézte szemei tükrében:
Jól áll-e fején a kalap.

SZACSVAY

(Margó Ede szobrához)

Előtte volt a lázadó irat.
S felírta a nevét – egy tollvonással.
Dacos lelkén nem is remegett által
A félelem a szörnyű tett miatt.

És jött a bosszú... Sírt ott fent Clió,
Mikor e gyászos eseményt jegyezte.
Egy tollvonás miatt lőn neki veszte!
Egy tollvonás miatt: börtön, bitó.

...Hány könyvet írtak, lám, Arany, Petőfi,
Madách s hazámnak többi nagyjai;
Nevüket könyvek egész raja őrzi.

S íme, hős vértanu, nagy Szacsvay,
Hogy halhatatlanná tedd a neved,
Egy tollvonás is elég volt neked!

ÍTÉLET

Az angyal

Uram!
A földön lent két ifjú van,
Kik megtagadnak káromolva,
Méltóak sujtó ostorodra;
Szabj rájuk büntetést, keményet,
Amiért gyaláznak egyre téged.

Az Úr

Az egyiket így büntetem:
Epessze sóvár szerelem
Egy leány miatt, amíg csak él.
E leány legyen hiú, kacér,
Imádják százan, ezeren.
Szeresse e lányt esztelen,
Hogy sohse legyen nyugodt perce – –
És a leány őt ne szeresse.

Az angyal

Úgy lészen, amint akarod.
És hogy töltöd ki haragod',
Uram, ama másik gazon?

Az Úr

Fusson az is ugyanazon
Kacér hiú leány után –
S legyen az övé az a lány!...

EGY MORALISTÁNAK

Azt hajtod egyre: álmokat,
Ábrándokat mért kergetek?
Legyek józan, minő te vagy,
Kövesselek csak tégedet.

Jó, jó, követni foglak én,
Józan leszek mint te s hideg.
De várok még, míg oly kopasz
Lesz a fejem, mint a tied.

EMLÉKKÖNYVBE

Tele van már irogatva
E kis könyvnek minden lapja;
Ha egy sor se volna benne,
Üresebb akkor se lenne.

MESE

(Macusnak)

Túl az Óperenciákon
Forgott egy vár kacsalábon,
Abban egy király lakott.
Egyszer Istent arra kérte,
Hogy őt gond, bú sohse érje,
Ne érezzen bánatot;
Ne legyen csak mosolya,
Könnye soha, de soha.

Meghallgatta őt az Isten
És úgy élt, mint hal a vízben:
Örvendezve szüntelen.
Egyre víg volt és mosolygott –
S mit gondoltok, volt-e boldog?
Nem volt ő egy percre sem.
Mert nem volt csak mosolya,
Könnye soha, de soha...

MAGASRA TÖRŐNEK

Az élet hivatása, célja
Egyedül csak a szeretet;
Aki hírnévre tör s babérra,
Annak szeretni nem lehet.

Ne törj magasra, hírre vágyva:
Úgy nem szerethetsz másokat;
Miként az égretörő nyárfa
Árnyékot senkinek nem ad.

AZ ÖREG ÚR

El se tudom én őt képzelni másképpen,
Csak a hosszuszárú csibukkal kezében,
Amint körülvéve pipája füstjével
Jóizűn pöfékel.

Ő még a régi jó világból való volt,
Szerette a pipát, a hazát, az óbort.
Magyar volt a szíve, magyar volt a lelke,
Mindenki szerette.

Nyári estvéleken kimentünk a kertbe;
Volt ott egy öreg pad, lába földbe verve,
Arra telepedtünk... pipáját megtömte
S beszélgettünk csöndbe'...

Őszbeborult fejét mintha most is látnám,
És a százegyráncot magyaros orcáján.
Szinte hallom, amint a jó öreg szittya
A világot szidja.

„Nem halad a világ!" – így vág a beszéde,
„Most is éppen ott van, ahol ezeréve:
Lám, a népek most is járják a bolondját,
Egymás vérit ontják.

Egymást legyilkolni, van annak értelme?
Fellázad ellene minden józan elme.
Rárohanni arra, elhagyva családot,
Aki sohse bántott.

Hiszem is, hogy nincs már az az idő messze,
Mely ez állapotnak végre végit vesse:
Békében fog élni és egyértelemmel
Valamennyi ember.

A nemzetek között megterem a béke,
A sok vérontásnak elközeleg vége.
De még előbb egyszer elhúzzuk nótátok,
Ebadta osztrákok!..."

EGY TÉPELŐDŐNEK

A lét titkát so'se kutasd.
Éld a világod gondtalan'.
Szeress, vigadj és sohse bántson,
Hogy minden mért, mi célra van
E titokkal teljes világon.

Lepkék vagyunk, amelyeket
Csintalan kéz dobozba zárt;
A sorssal perbe sohse szálljunk:
Verdesve börtönünk falát,
Elveszti himporát a szárnyunk.

EMLÉKLAPRA

Mint e fehér lapocska itten,
Melyhez most tollam ér,
Kezdetben ép' olyan a lelkünk,
Oly tiszta, oly fehér.

De később ránktipor az élet,
Bánt, üldöz mindenütt.
– És odakúznak a papírra
A fekete betűk...

VELENCEI HANGULAT

(Macusnak)

Jő az alkony,
Már a parton
Esti szél susog:
Összesúgnak,
Halkan zúgnak
Pálmák, ciprusok.
A nap gömbje
Tündökölve
Dől a hűvös
Tengerölbe;
Felpirul az ég,
A sötétlő
Fáknak orma,
Mintha mind, mind
Fáklya volna,
Biborpírban ég.

Száll a sajka,
Szellő hajtja,
Röpte nyílsebes.
Hullám loccsan,
A magosban
Sirályhad repes.
Mint egy álom
Ring az áron
Csolnakunk, én
Édes párom...
Nem zavar misem,
Ráfonódsz a
Vállaimra
S lengve-rengve,
Ingva, ringva
Szállunk a vizen.

Nézd, ott messze
Ködbe veszve
Tündérsziget áll.
Arra szálljunk,
Meg se álljunk!
Ragadjon az ár:...
De mi történt?
Nem szel örvényt,
Lenge sajkánk
Megáll önként.
– Játsz még, angyalom.
Zongorázz még,
Kezdd el újra
S én gyönyörrel,
Szemlehunyva
Tovább hallgatom...

MESTER ÉS TANÍTVÁNY

Szólt a tanítvány: Mondd, ó, mester,
Hiszed-e, hogy lesz idő egyszer,
Mikor mindenki egyetért,
Megértve a nagy égi célt;
Mikor együtt, egy értelemmel
Cselekszik végre minden ember,
Egy hitet vall ifjú, öreg,
Nem lesz többé gőg, gyűlölet,
Se versengés a földtekén,
Nem lesz gazdag, nem lesz szegény,
Nem lesznek más válaszfalak,
Egy lesz az erő, akarat!

És szólt a mester imigyen:
Lesz, lesz ilyen idő, igen;
– Ha már csak egy ember marad...

EGY SZÉPNEK

A te szépséged' kifejezni
Nincs szó, nincs fogalom
Nem versenyezhet véled senki,
Oly szép vagy angyalom.

Káprázta tó a te szépséged,
Vakító, mint a nap!
De amily szépnek magad' véled
Olyan szép mégse' vagy.

EGY IFJÚNAK

Hírnév után ne törd magad;
Falevél az, mit elragad
Az Idő, e vad forgatag.
Törpék vagyunk s ki hegyre lép,
A naphoz nem jut közelébb.

A KIS ILONKÁRÓL

I.

Huncut szemű, pajkos kis ördög,
Egy mosoly, amely testet öltött;
Csintalan, édes, szöszke lány.
Mosolygó arcú, üde, játszi,
Oly kedves, mint a pici másli,
Mit ott visel göndör haján.

Csupa költészet, napsugár,
Derűt áraszt, amerre jár.
Vidám, beszédes pici szája
Nem állna be egy percre sem,
Fecseg örökké kedvesen,
Ha nem hallgatják, azt se bánja.

Tip-top, topog a kis topán,
Ha végigfutkos a szobán
Vidám kacajjal, körbe, körbe...
Ó, boldog, örömteli pálya,
Mely végit mindig ott találja
A hívó, meleg anyaölbe'...

Kis Ilonkám, be irigyellek!
Élted egén még semmi felleg.
Ha valami rosszul esik,
Kicsit sírsz; – aztán víg vagy újra
És elfelejted, felvidulva,
Hogy könny is, bú is létezik.

Ha kis kezed hiába fáradt
És összedől a kártyavárad,
Búsulsz kicsit, de nem nagyon,
Hamar túladsz a bánaton.
Ajkad megint mosolyra nyílik.
Nem bánkódol, mint mi – a sírig...

II.

Megtörtént a baleset:
A kis Ilus elesett.
Megütötte orrocskáját,
Pityergésre húzta száját.

Nyomban sírva is fakadt
És mint forró zuhatag,
Mint patak, ha hegyről jön le,
Dőlt szeméből sűrű könnye.

Csak zokogott, zokogott,
Vigasz rajta nem fogott.
S vágyam támadt, hogy így szóljak:
Sírj, Ilonkám, sírj, zokogj csak...

Ha majd évek múlva jön,
Fájdalmasabb lesz a könny.
Mig gyerek vagy, sírnod könnyebb:
Sírd ki mostan minden könnyed!...

NAPLÓBÓL

...Olykor találkozunk az utcán.
Némán halad mellettem el.
Úgy tesz, mintha nem venne észre,
Még csak kalapot sem emel.

Nem látni bánatot az arcán,
Szemeiben jókedv lobog,
Mint akinek nincs semmi gondja,
Lóbázza vígan a botot.

Az arca víg, a lépte hetyke,
Gondtalanul lépked tova.
Azt hiszi, hogy őt nézem egyre –
Pedig rá sem nézek soha...

A HALÁL

Volt egyszer egy bölcs; éjjel-nappal
Könyveit bujta lázas aggyal
S mindig azon töprenkedett,
Hogy a halál mi is lehet?

Míg törte fejét a halálon,
Élete elmúlt, mint egy álom.
Meghalt és feljutván az égbe,
A nagy titkot megtudta végre.

De nem ért a gyötrelme véget,
Nem volt neki még ott se nyugta,
Mert, szegény, most meg azt nem tudta:
Hogy mi az élet?...

EPIGRAMMA

Bánya a költészet, tenger sok kincs van a mélyén,
Mit keresel mégis a kiürült ereken?
Új ereket bonts meg s onnan szedj kincseket össze,
Ám törj, vágj, ronts, bonts, míg nemes ércre találsz.

A BARÁT

Harsogva szálló, áhitatos ének
Rezgeti meg az imaház falát.
Térdelve mond imát a sok barát,
Dicséretűl az Úr dicső nevének.

Foly ajkaikról a jámbor zsolozsma.
De egyikük oly kedvtelen, komor.
Fiatal arcán mély bánat honol;
A szeme mintha könnybe lábadozna...

Míg a Szent Szűz előtt, fejét lehajtva,
Szomorún térdepel, az jár eszében:
Egy lány előtt így térdelt egykor éppen...

S míg a keresztre csókot lehel ajka,
Eszébe jut – ó, bús emlékezet –!
Így csókolt egykor egy leány-kezet...

VIGASZ

Vállatokat inség ha nyomja,
Miért zúgolódtok, emberek?
A szegénynek korog a gyomra,
A gazdagé meg – émelyeg.

EGY DÉLUTÁN AZ UTCASARKON

„Öt órakor várjon a sarkon."
Ez volt a drága kis levélben.
S én négykor már a sarkon álltam
Csikorgó télben, hóban, szélben.

Vártam reá soká a sarkon,
Hogy jön-e már, kémleltem egyre.
Hideg szelek vágták az arcom';
Csak álltam s vártam dideregve.

Öt elmult – s ő még egyre késett.
Leszállt a hideg téli alkony.
A lámpasor kigyúlt az utcán
S én ott vacogtam még a sarkon.

Majd lefagyott a kezem, lábam,
Meggémberedve álltam ottan.
Pont hatkor aztán végre megjött
S piciny kezét megszorítottam...

S ahogy megfogtam e kezecskét,
Melegség szállt minden tagomba;
Hidegről nem volt szó se többet,
Felmelegedtem tőle nyomba'.

MI AZ ÉLET?

Mi az élet? egy nagy asztal.
Leültetnek erőszakkal
És ebédet,
A sok étket
Hozzák egyre, meg nem állva,
Ezüsttálcán, vagy fatálba'.
Egyik fanyar, másik édes,
Eszel, ha nem is vagy éhes.
Eszel, mert így rendelék –
Sok már unja elejétül,
Megcsömörlik, beleszédül,
De hiába szól: elég!
Ennie kell mindhalálig,
Ennie, míg holtraválik.
Fojtogatja az utálat,
Félretolná a sok tálat
S asztalt, ételt odahagyva,
Messze futna, elszaladna
Sebes lábon...
De retteg a félős gyermek;
Ha megszegi a fegyelmet,
Verést kap a túlvilágon...

A BÁLKIRÁLYNŐ

Meghűlt, meghalt a bálkirálynő.
És eltemették csöndesen.
Nem bánkódott miatta senki,
Nem is siratta senkisem.

A rajongói vállat vontak.
Azt mondták: Kár. Szép volt szegény!
S éltek tovább, hódolva másnak,
Őt elfeledték könnyedén.

Nem szeretett: őt sem szerették.
Csak a szépségét bámulák.
Meghalt. S nem halt utána senki,
Tovább vigadott a világ.

Egykor, ha végigment az utcán,
Kísérte őt egész csapat;
De a nagy túlvilági útra
Egy kísérője sem akadt.

ANGYALOK

Léteznek-e valójában
Angyalok a mennyországban,
Ahogy őket látni festve?...
Azt tudom, hogy lent e földön
Nincsen egy se'.

SZIRTEK HALOTTJA

Szirtek között,
Mint üldözött,
Ki megállni fél,
Jajongva bolyong az alpesi szél.
Tépázza rázza,
Bezuzmarázza
A bokrot, a fát;
S hóval hidalja a mélyeket át.
Valaki lenn
A mély ölén holtan pihen.
Arcába szelek havat hintnek.
De most már mindegy.

Fekszik. Leány.
A derekán
Turistakötél,
Befecskendezte pirosra a vér.
Fa, cserje, bozót, fű szanaszéjjel,
Bepermetezve vérrel.
A szirtek alján
Hanyatt terül el, az arca halvány.
Ápolt kezecskék, márványhomlok,
Nagy, nyílt szemek, riadt tekintet...
Szép arca véres, haja bomlott,
De most már mindegy.

Ajka piros;
Rózsapiros
Még most is az ajk,
Pírját csak a zápor mossa le majd.
Gyönyörű termet,
Dús haj, mit a vér végig ellep.
A zöld selyem
Jól megfekszik a telt kebelen.
Hímzett harisnya... kis cipellő...
Selyemfodort lebbent a szellő...
Habos csipkék kacéran intnek –
De most már mindegy.

Szirtek között
Mint üldözött,
Ki megállani fél,
Jajongva bolyong az alpesi szél.
Tépázza, rázza,
Bezuzmarázza
A bokrot, a fát;
S hóval hidalja a mélyeket át...
Kondor keselyűk körbe keringnek
Komor csapatuk kémlőn kavarog.
Mindjárt lecsapnak... Dög, halott!
Nekik az mindegy.

ÚJ SZERELEM

Mintha csöndes éjjel
Sziporkázó fénnyel, lengő lángsörénnyel
Sistergő üstökös tör az égi boltra,
Mindent felriasztva, csillagfényt kioltva,
Úgy rontasz szívembe,
Hódítva s ott egy új világot teremtve!
Új vágyak viharát ülteted beléje!
Mintha torony dől be nyugvó tó ölébe,
Felrázod álmából, fáradt közönyéből;
Szétütsz s a sok régi bálvány mind leszédül!
A halk melódiák,
Fakó álmodások, ködös álomvilág
Szerteoszladoznak, mint az éji árnyak,
Mikor a Nap támad!

Mit akarsz? mit nézel
Így reám, szemednek két gyújtótükrével?
Csillag vagy-e, melyet érdemes követni,
Vagy lidérc, más semmi?
Bármi vagy: követlek!
Bármi vagy: imádlak! bármi vagy szeretlek!
Bármi vagy: enyém vagy, én ezzel beérem,
Nem kutatom lelked', csak csókodat kérem.
Lángpiros hajadnak égő, vörös fodra
Érintett s lelkemet lángbaborította!
A lelkem kigyulladt
S elhamvadt ott minden emléke a múltnak;
Elhamvadt, elégett!
Nem maradt más benne, csupán a Te képed!

AZ IFJÚSÁG

Az ifjúság egy rossz barát,
Mely mindig bajba, sárba ránt
S veszélyt zúdit ránk mindenütt.
De ha a válás perce üt
S búcsúzkodik a rossz barát,
A szívünk mindent megbocsát;
Ontunk keserves könnyeket
S marasztanók... De nem lehet.

TANÁCS

Ne gondolkozz a szíveddel,
Mert úgy ezer tüske vár;
És ne szeress az eszeddel,
Mert az élet úgy sivár.

MADAME VENUS

Mosolygott, szeme villant,
A fogsora kicsillant;
Merőn szemembe nézett
S azt hitte – megigézett.

ÚJABB VERSEI
1914

Ilonkának

LÁNYOK

JOLI

Maga aranyos, maga édes,
Maga szép, maga jó,
Boldog vizeken vigyen útja,
Boldog kis hajó.

Virág köszöntse és madárdal,
Trillázva szárnyaló,
Kristályhabon, sugárözönben
Hol elfut, kis hajó.

Parányi rózsaszín tüllfátyol
Az árboclobogó,
Csitt, csitt, viharok: itt megy, itt megy
Egy boldog kis hajó.

S ha néha keresztezi útját
Bús, hallgatag hajó,
Viharviselt, feketezászlós,
Sötéten suhanó.

Ne lássa meg, ne kérdje, hol járt,
Mely tájakról való,
Ne tudja meg, hogy vannak utak,
Hol elvész a hajó.

Szálljon tova vígan libegve,
Boldog kis hajó –
És e dalt soha meg ne értse,
Maga szép, maga jó.

MELYIK VAGY?

Melyik vagy, melyik vagy?

Az-e, kivel együtt verseket olvasok
Fejünk összetéve,
Az-e, ki a kezem hízelegve, játszva
Veszi a kezébe?

Az-e, ki szótlanul, mereven, szoborként
Bámul el egy zugba,
Nem látja, ha jövök, nem hallja, ha szólok
S ha felel, nem tudja?

Melyik vagy, melyik vagy?

HÁROM ÉVE

(Lásd a **Kerekerdő** c. kötetben.)

PANASZ

Malvinka, mért kacérkodott velem?
Ugyan, ugyan, mért volt oly szívtelen?
Most már tudom: kegyetlen tőrvetés,
Játék volt az egész.
S én balga, én azt hittem: szerelem,
Lantomon keltek ujjongó dalok,
Mert lássa, oly könnyenhívő vagyok.
Malvinka, mért kacérkodott velem?

Szava, mosolya, még a csókja is
Mind, mind hazug volt, ámító, hamis.
Ne is tagadja, tudom, mit akart:
Diadalt, diadalt.
Nos, megvan az óhajtott győzelem,
De abban annyi örömet lel-e,
Amennyi kínt nekem szerez vele?
Malvinka, mért kacérkodott velem?

Ó, nem halok bele, dehogy halok,
Csak egy kicsit halkabbak a dalok,
Csak egy kicsit oly üres itt belül.
A könny szemembe gyűl...
Ténfergek árván, helyem nem lelem.
Mit ért el, mondja, csábos tünemény?
Semmit. S ha tudná, mit vesztettem én!
Malvinka, mért kacérkodott velem?

ÉN VAGYOK

Én vagyok a zavar, mely fölremeg olykor
Szemed szögletén,
Én vagyok az árnyék, mely homlokod hamván
Átfut könnyedén.

Én vagyok a pír, mely titkon, észrevétlen
Arcodon kigyúl,
Én vagyok a sóhaj, amit elsóhajtasz
Öntudatlanúl.

Én vagyok a láz, mely nyitva tartja pillád
Gyötrő éjeken,
Lelkedbe lopóztam, többé el nem űzhetsz,
Édes mindenem!

BÉKE

Régóta áll a harc közöttünk
És folyt a könny sok ütközetben.
Most végre győztünk mind a ketten
És legyőzettünk mind a ketten.

Szent a barátság végre, végre,
Egymásra tesszük szíveinket
S a két harang – giling-galang –
Örök, szerelmes békét hirdet.

PRÓBA

Hegyóriások félelmes tanyáján,
Ott jártam én, hogy elfeledjelek,
De az arcképed elvittem magammal
Én bús bolondod, a szívem felett.

Mindennap új táj. Völgyek, ormok, erdők,
Ámulhat a szem száz pazar csudán.
A Tátra minden zegzugát bejártam
S nem láttam mást – egy arcképet csupán.

ÍROM A LEVELET...

Írom a levelet fel a magas égbe,
Fel a magas égbe, az apám kezébe.
Édes apám uram, arát választottam,
Megkérdenem illik: mit szól ehhez ottan?

Szemöldökét vajjon nem húzza-e össze?
És ha szólni tudna, nem szólna-e közbe?
Nem hiszem, nem hiszem, hogy ránk haragudna,
Hogy édes arámat szeretni ne tudja.

Hiszen látta, látta szíve fordulását,
Első öntudatlan karomba hullását.
Nézett rá, figyelt rá fent a mennyországban,
Őt akkor is látta, mikor én nem láttam.

Édes apám uram, jöjjön el álmomba,
Mikor ő is eljön, ott pihen karomba.
Bólintson fejével, fogja meg kezünket,
Áldja meg, áldja meg a mi szerelmünket.

HAT ÓRA

Hat óra. Maga csöndbe, lassan
most ablakot nyit messze, messze,
kinéz a sáros őszi útra,
amit befátylaz már az este.

Harangot vernek. Egy-egy ingó
szalmásszekér megy át az úton,
mint óriás sün. Lányok, ifjak
halkan danáznak lenn a kúton.

Hajtják a csordát. Méla barmok
sárosan jönnek, bólogatva
és ballagnak bele a lucskos,
harangos őszi alkonyatba.

Megjönnek a mezei népek,
poros az arcuk, izzadt, rozsdás
és végre a kanyarodónál
egy szűrös ember jön: a postás.

Maga kihajlik, int feléje,
ő messziről a fejét rázza.
Lassan sötétül. Maga néz, néz
az éjbe hosszan, elmélázva.

MEGVAN-E...

Megvan-e még a kertben az a cser?
Meg és a szív, mit felvésett a fára.
Az a kis út nem tűnt még onnan el?
Megvan az is, most oly magános, árva.
Megvan-e még a lóca lenn a parkban?
Minden a régi, minden változatlan.

Az öreg fához el-ellátogat?
Sokszor egész nap ott ülök alatta.
Azon az úton sétál-e sokat?
Ott járok egyre búsan, elhagyatva.
Leül a padra néha-néha, mondja?
Ott sírok egyre, lelkem kizokogva.

UNALOM

Maga varr, én cigarettázom,
Pihézve hull utcán a hó.
Maga is fázik, én is fázom,
Pedig meleg van, enyhe, jó.

Vegye az ollót, vegye bátran
És vágja szét a fonalat,
Én pedig egy füstkarikában
Elfúvok mindent azalatt.

LEVELEK

I.

Még jönnek, mennek levelek,
Fehér sirályok, mik vihar után
Az elsimult tenger felett
Szállonganak fázósan, tétován...

II.

Elmegyek hazulról,
Visszajövök, nézek,
Nézek az asztalra,
Mégse, mégse írt.

Elmegyek hazulról,
Jövök, megyek, bolygok,
Sírok és mosolygok,
Így lesz vége, így.

III.

Keveset és unottan ír.
Már nem is várom levelét.
Mint a megbolygatott virág,
Szerelmem úgy hull szerteszét.

Rágyujtok és kibámulok.
Ereszkedik az alkonyat.
Előttem egy fa bólogat.
Gondolkozom, ő bólogat.

IV.

Idebent renyhe félhomály,
Odakint az eső pereg,
Veri, veri az ablakot,
Én olvasok egy levelet.

Még fényes nappal kezdtem el,
Azóta lassan este lett,
Még olvasom a levelet,
Ezt a négysoros levelet.

Fáradt, szomorú két szemem
A papirosra rámered,
Kint az eső pereg, pereg,
Én olvasom a levelet.

A fekete macska, az éj
Az ablakon belépeget,
Nem látom már, de olvasom,
Még olvasom a levelet.

HA MOST BELÉPNÉL...

Ha most belépnél, megbocsátnék,
Nem gondolnék haragra, vádra,
Odaforrna a szám a szádra
És sínék, mint a kisgyerek.

Nem jössz és nem jön vissza többet
Ez a bolondos, könnyes óra
És nem fogsz tudni soha róla,
Hogy egyszer még szerettelek.

ÓDA

Királynőm, uszályként követ
A vágyam, bánatom, álmom
És végig a sötét uszályon
Könnyeim égnek, mint gyémántkövek.

Kezem síró húrt reszketve tép,
Éveket öregszem egy éjen át
És megszületek, ha szemem újra lát.
Ó, hogy fájhat így, ami szép?

Királynőm, lebuknám elébed
Jajdulva, de koldus vagyok,
Hajkoronádon diadém ragyog
És én csak csókkal szórhatom ki lépted.

De valamit, amit senkise,
Valamit mégis adhatok,
Enyém ezer bűbájos mese,
Éjfélkor súgták rózsaillatok.

Ó, elkábulnál, ha hallanád!
Ó, engedd, engedd ölelnem a térded
És elmesélek nem hallott meséket
És elregélem a Hold bánatát.

EGY CSÓKRÓL ÁLMODOM

Szép szomorú fejed szeretve
A vállamhoz szorítanám
És csókot perzselne a szám
Örökkön borús homlokodra,
Száz nyugtalan gondolatodba,
Hogy ott ragyogna, égne, mint a Nap,
Ha fázol, melegtne,
Ha rémet látsz, szelíden rádtekintne,
A nappalod beszórná fénnyel
És éjjel, éjjel
Még messziről is visszavilágitna
Ezüst sugárral álmaidra,
Hogy érezd úgy is, öntudatlanul
A fényt, mely egyre hull,
Örökkön él, örökkön, egyre hull.

ÉVEZREK ÓTA

Mi van tebenned és bennem mi van,
Mi minket úgy vonz és úgy széttaszit?
Miért keressük mohón, lázasan
Egymás ajkát és egymás kínjait?

Évezrek óta mi vagyunk azok
Várak erkélyén és kapuk alatt,
Százezer bűnöd lelkemben sajog
S te emlékszel, hogy megfojtottalak.

HA ELJÖNNE, HA BEJÖNNE...

Ha eljönne, ha bejönne,
Ha megállna halóványan,
Mint a bánat, halóványan
S azt rebegné: Szánom, bánom,

Felkelnék az asztalomtól,
Azt mondanám: Hozta Isten.
De a kezét azt lefognám,
Ne öleljen, ne érintsen.

Leültetném és ha sírna
És ha szólna: Sok a vétkem,
Megbántottam, cserbehagytam,
Azt felelném: Nem emlékszem.

És ha szólna: Hát az esték,
Kinn a kertben, kéz a kézben,
A szelíd, szép nyári esték?
Azt felelném: Nem emlékszem.

És látná, hogy nincsen szava,
Mi szívemhez közelférne,
Csókom, amely odahullna
Könnybelábadt két szemére.

Megremegne, elköszönne.
Azt mondanám: Áldja Isten.
De a kezét azt lefognám,
Ne öleljen, ne érintsen.

NEM TUDJA...

Nem tudja, hogy borzongva öleled,
Teliboldogan alszik el veled.

Felver az éjjel, az éjjel sötét,
Irtózva hallod a lélekzetét.

Nehéz kezével alva is ölel,
Ki ez itt veled? Ily szörnyű közel?

A szíved dobban, a melled szorong,
Fejed tapintod, nem vagy-e bolond.

Sikoltva futnál egy szál mezbe ki,
Akárhová, csak el! el! messze! ki!

Reszketsz. A könnyed arcára csorog.
Ő azt álmodja, hogy megcsókolod.

ÉNEK

Édes, szép királykisasszony,
Egyszer immár bús bolondod
Mindörökre búcsút mondott,
Múlt azóta nagy idő.
Íme évek elmúltával
Aki elment, visszajő.
Régi álma visszahozza,
Régi dalt ver régi kobza,
Még ma is a régi ő,
Még ma is a régi ő.

Emlékszel? a tánczsivajban
Kékszemű, szép szőke gyermek,
Megláttál a fényes termek
Egy homályos szögletén.
Odaszálltál a homályba
Te a sugár, te a fény,
Halkan mondtad, elhalóan:
„Bujdoss messze, mondj le rólam,
Ezt kívánom tőled én,
Ezt kívánom tőled én.”

Te akartad: útra keltem,
Majd kiszakadt bár a lelkem
És szerettem és öleltem
Szőke lányt meg barna lányt.
Soha nem volt senki még oly
Telhetetlen, csókfalánk.
Vertem a húrt forró dalra,
Mely mámorról szól rivallva
És csupa tűz, csupa láng,
Csupa tűz és csupa láng.

Hazug dal volt, hazug élet,
Magamat, mást csalva csaltam,
Nem szeretett, csak az ajkam,
Csak az ajkam s két karom,
De lelkemben érted rezgett
Örök, titkos fájdalom
S halkan, halkan, álmodólag
Fel-felsírt a dal terólad,
Édes, szőke angyalom,
Édes, szőke angyalom.

Szép királylány, szőke gyermek,
Kérj akármit, megcselekszem,
Sárkányokkal megverekszem,
A poklot szétkergetem.
Ha kéred a lehetetlent,
Lehetséges az nekem.
De ne kívánd azt az egyet,
Azt az egyet, hogy feledjek,
Mert azt meg nem tehetem,
Én azt meg nem tehetem.

Szomorúan s boldogan most
Íme hozzád visszatérek
Én bolyongó, árva lélek,
Hogy már el se hagyjalak.
Ez a törvény, ez a végzet,
Ez az égi akarat.
Nincs hatalmam ily hatalmon,
Nekem itt kell már meghalnom,
Itt, az ablakod alatt,
Itt, az ablakod alatt.

VÁNDORLÁS

VÁNDORLÁS

Ezer országán át a fájdalomnak
Barangolunk egy mesze föld felé.
Ott örök napfény, örök dal patakzik,
Ott örök szirmon hintázik a méh.

Fekete bárkán, hallgatag tevéken
Megyünk tengeren, sivatagon át
És könnyperegve, szívszorongva nézzük
A búsongó ég örök alkonyát.

És mennyi tenger még és mennyi ország!
És elfogytak a bárkák, a tevék.
A tarisznyánk üres és elfeledtük
A messze, messze, boldog föld nevét.

VELENCE

(Lásd a **Kerekerdő** c. kötetben Csillagos, holdas Velence címmel.)

HEGYEN

Ide szoktam a hegyoldalra jönni,
Itt kérem a naptól a meleget,
Ki nem találok már sehol melegre,
Ki nem tudom már, hogy hová legyek.

Virágot várnak idefenn az ágak
És fecskék jönnek tavasz híreként.
Elbámulok túl hegyen, túl a fákon,
El, messzire... és nem látok reményt.

EMLÉKEZZ

Néha, néha nézz magadba,
Állj meg egy-egy pillanatra
És gondold meg, hova mégy.
Te, ki fennen jársz fejeddel,
Büszke ember, ne feledd el:
Esendő vagy, mint a légy.

Mert a léptek mind kifogynak
És a térdek összerogynak,
Egyszer minden tánc megáll.
Összeroppan, ami testi
És fakófehérre festi
Bíborajkad a halál.

Gondolj ezer tévelyedben
Arra, ami sejthetetlen,
De eljön, mint az idő.
S légy te tiszta, feddhetetlen,
Hogy szívedben meg ne rettenj,
Ha eljön az eljövő.

Ne kerüld a röpke mámort
És ha víg a perc, ne számold,
De a lelked meg ne vesd.
Lábad lépjen át a sáron,
Fehéren, tisztán találjon
Mind a reggel, mind az est.

Ne legyél te bosszuálló,
Kapzsi, álnok, pörbeszálló,
Sohse kérj és mindig adj.
Nyomorultra hogyha nézel,
Arra gondolj, mily kevéssel
Nyomorultabb, mint te vagy.

Így legyen, hogy amaz órán
Fáradt szemed lecsukódván
Majd ha angyal száll feléd,
Békességes, égi, fényes
Két szemébe belenézhess
S megfoghasd az ő kezét.

MÁRCIUS

Vén magyarok emlékezünk:
Valaha fiatalok voltunk,
Lázadó dalt zengve daloltunk,
Láncot szakasztott a kezünk.

A vérünk vert fiatalon,
Arcunk tüzelt tavaszi lázba
S két sarkain a földet rázta
Haragos, véres vigalom.

De jaj, a szőke tünemény,
Ki előtt sírva térdepeltünk,
Szép fantomunk kacagva eltűnt
S szívünkben meghalt a remény.

És hullt a könny, zuhogva hullt,
Sok ezer lázas éjszakán át
Hörögve haraptuk a párnát
S ágyunk felett zengett a múlt.

Két szemünk véresre gyulladt,
Megőszített sok éji harcunk
És szelíddé tette az arcunk
Az eldühöngő indulat.

Képe soká még fájva ring,
De egyre halkabban sirattuk
S fejünket a munkának adtuk,
Hogy eltemessük álmaink.

Megöregedtünk, magyarok,
Szívünkben immár szent a béke,
Orkános ifjúság emléke
Fölénk csak néha kavarog.

És mosolygunk, mi öregek,
Ha március szellője lebben
És a bezárult régi sebben
A régi fájás fölremeg.

HALÁL

(Lásd a **Kerekerdő** c. kötetben A rém címmel.)

TENGEREN

(Lásd a **Kerekerdő** c. kötetben.)

TÖRTÉNETEK

CSÓKA BANDI

Gyönyörű egy szál legény volt
Csóka Bandi,
Szerette is a fehérnép,
Meg kell adni.
Vasárnap, ha kiöltözött
Ünneplőbe,
Hét bukfencet hányt a lányok
Szíve tőle.

A faluban Pál György volt a
Kovácsmester.
Volt annak két virágszála:
Juli, Eszter.
Gyönyörű két liliom volt
Juli, Eszter,
Hanem Bandin megakadt a
Szemük egyszer.

Megszerette mind a kettő
Olyanképpen,
Ahogy lány csak egyszer szeret
Életében.
A szerelem veszedelmes,
Veszedelmes,
Hát még mikor egyet szeret
Két szerelmes.

Kétfelé állt, mint a bajusz,
Bandi szíve,
Nem tudódott, melyiknek is
Hát a híve.
Kovácsházba peng a pöröly,
Zúg az üllő,
Két szempárból könny patakzik,
Sűrün dülő.

Juli mondta: „Tegyünk itten
Igazságot.”
Eszter mondta: „Hozzunk ide
Napvilágot.”
Megbeszélték, majd elvetik
Ők a kockát,
Ahogyan azt kieszelték,
Nem bolondság.

Szent vasárnap zúg a harang
Zúg naphosszat,
A leányok meggyóntak és
Megáldoztak.
Hívják Bandit: „Gyere, Bandi,
Ki a tóra.”
Bandi pedig, hogyne tenné –
Hajt a szóra.

„Bandi, Bandi, add csak ide
A lapátot.
Én is tudok ám evezni,
Majd meglátod.”
Csóka Bandi az evezőt
Odaadja,
Hanem aztán fel is ordít:
„Ördögadta!”

Mert a csónak billen, ugrik,
Vízbedűlnek.
Fut a sajka, elmerülnek,
Felmerülnek.
„Csóka Bandi, egyikünket
Kimentheted,
Akinek a kezed nyujtod,
Azt szereted.”

Kéri, hívja sírva, ríva
Juli, Eszter,
De Bandival nem beszélnek
Most az egyszer.
Vesd el magad! ahogy bírja
Keze, lába,
Hátra se néz, kievickél
Egymagába.

Leterül az est a tóra,
Meg a csend is.
Csillagmécsek gyúlnak sorra
Fent is, lent is.
Vizek felett bitang szellő
Bolyong sírva.
Juli, Eszter lent pihen a
Hullámsírba.

MÁRIA

Többek között egy halovány diák
Szerette a szép, táncos Máriát.

Szegény fiú volt, mindig szomorú,
Máriát egyszer megszállta a bú,

Felvette. Egyszer örüljön szegény,
Gyúljon ki a fény örökbús szemén.

Csudavállára hajtsa le fejét,
Szédüljön el az árva kis cseléd.

Főzött neki jóillatú teát
S az ajkát édesen engedte át.

Sokat tudott a diák és a lány
Elálmélkodva csüggött a szaván.

Többnyire egy volt a tárgy: a halál,
Arról beszélt, a lélek hova száll.

„Én azt hiszem – mesélte a diák –
Hogy állatokba költözünk mi át.

Ki macska lesz, ki tigris, róka, ló,
Vagy cethal – ez nem nevetni való.

Én sokszor érzem, biztosra veszem,
Hogy kutya leszek. Higyje el nekem."

Mikor kikapta az útilapút,
Meghalt a diák, a Dunába fúlt.

Mária táncolt, szeretett tovább,
Kapott a gróftól egy szép kis kutyát.

Hófehérszőrű édes kicsi eb,
Máslit kötött rá, így még kedvesebb.

Mellételepszik este a kutya
S oly okosan néz rá a kis buta.

Olyan szomorú, furcsa a szeme,
Mintha beszélne, mintha kérdene.

Mária mulat, Mária kacag –
De egyszer a jókedve megszakad.

Eszébe jut – nem – vagy lehetne hát?
Fürkészve, félve nézi a kutyát.

Dob neki cukrot, simítja fejét,
De az csak nézi, nézi, mint elébb.

Játszani csalja, szólítja nevén,
Elbabusgatja, ölébe vevén.

Az nézi, nézi búsan, csendesen
És könnybelábad a két kutyaszem.

Mária szívén rémület fut át –
És visszaadta másnap a kutyát.

SÁRA ASSZONY CSÓKJA

„Kicsi feleségem, ütött hát az óra,
Nyújtsd ide az ajkad édes első csókra.
Ne reszkess, ne húzódj, már ezentúl így lesz,
Galambos Péterre hét falu irígy lesz.”

Lobog a két gyertya, haragos a lángja,
Habos fehér az ágy, dúg, dohog a kályha.

„Hallod-e, rubintom, nincs ez sehogy rendben.
Ne csak tűrd a csókom, csókolj te is engem.”
Sára asszony szava jéghideg fuvalom:
„Kend csókolhat engem, én meg nem csókolom.”

„Nem-e? Hát nem vagy-e feleségem mától?”
„Az vagyok, megvett kend, megvett az apámtul.
De csak a testemet, lelkemet nem adtam,
Megmondtam előre, el sem is hallgattam.”

Lobog a két gyertya, dúg, dohog a kályha.
„Sohse fogsz te engem megcsókolni, Sára?”
„Nem én.” „És miért nem?” „Mert utálom kendet,
Mert csak köpni tudnék az arcába kendnek.
Mert kend az utolsó. Ocsmány az orcája,
Lopótök a feje, varangyék a szája,
Szennyes a nézése, undok a párája,
Mint ahogy nyomorult az egész fajtája!
Felesége lettem, ruhám lefoszthatja,
Fiatal testemet ágyára dobhatja,
Hanem a csókomat, azt meg nem kaphatja!”

Felordít az ember: „Meglátjuk azt, Sára!”
Rohan az asszonynak, rálöki az ágyra.
Dúg, dohog a kályha, lobog a gyertyafény
Búsharagos lánggal...

„Követ csókolok én!
Márványt ölelek én! Sára, hát kegyelmezz!
Egy csókot, csak egyet! légy hát engedelmes!”
Sára ajka zárva. Kést ragad fel Péter,
Szegzi az asszonyra villogó hegyével.

„Ha az ölelésem, csókom, könyörgésem
Nem ér a szívedig: odaér a késem.
Azt akarom: érezz! akármit, de érezz!
Csókolj, vagy megöllek!”

Péter szeme véres.
Dúg, dohog a kályha. Sára mozdulatlan.
Most a kés lecsattan. Friss piros vér pattan,
Fehér test vonaglik, hamvas ajak hördül,
Elboruló szemből reszkető könny gördül.

Péter föléhajlik... Reszket a gyertyaláng...

Hogy öli, hogy nézi... Miatyánk... Miatyánk...

A HAJÓ

Hozott-e gyöngyöt a hajó?
Hozott-e selymet, pántlikát?
Vígan köszöntöd-é, Michel,
Szerelmes, hű Angélikád?

A hajó gyöngyöt nem hozott,
Se selymet, tarka szalagot,
A hajó halottat hozott
És Michel, Michel a halott.

Michel, Michel, be lusta vagy!
Mért váratod Angélikát?
Hozott-e gyöngyöt a hajó?
Hozott-e selymet, pántlikát?

Angelika, eredj haza,
Itt ácsorogni nem való.
Megjön Michellel más hajó,
Gyönggyel, selyemmel más hajó.

Jön-megy hajó és jön-megy év,
Angélika a parton áll.
Őt ott leli a pirkadat,
Őt ott leli az esthomály.

Koporsót visznek csöndesen
És zümmögik a siratót.
Viszik, viszik öreganyát,
Nem várja többet a hajót.

MEGHALT EGY IFJÚ

Meghalt egy ifjú messze déli parton,
Hová betegen, búsan jött szegény,
Piros sugárral a vérvörös alkony
Megtört, nagy, lázas, üveges szemén.

Valahol messze, csöndes tavaszeste,
Mikor a fáradt nap nyugvóra tért,
Egy öregasszony kezébe temette
Vén arcát és sírt... és nem tudta, mért...

IGAZ EMBEREK

RÁKOSI JENŐNEK

Hogy összefúttak téli hidegek,
Nálad találtam boldog meleget.
S ím, kire bukkan a vándorlegény?
Te ismersz engem és ismerlek én.

Melegbe jutni hidegből be jó,
Meleg a kályha és meleg a szó.
És könnyebb lett a szívem, egyre könnyebb...
És leolvadtak arcomról a könnyek...

RÁTHONYI ÁKOSNAK

Küldöm ezt a verset messze, messze tájra,
Kökényesdi kastély vén ámbitusára.
Ráthonyi Ákost hadd köszöntöm e dallal,
Kökényesdi pusztán ki régen leszámolt
Hírrel, diadallal.

Kedves Urambátyám! (hiszen öcséd volnék,
Egy kis büszkeséget minek is titkolnék?)
Kedves Urambátyám! Érik-e a búza?
Adja a jó Isten, a hő meg ne üsse,
A fagy meg ne zúzza.

Valamikor régen nem kalászt arattál,
Zöld babérlevéllel volt tele a magtár.
Emlékszel-e még a forró aratásra?
Hetedhétországon nem volt, de nem is lesz
Soha, soha mása.

Olyan csudálatos örömünk telt benned,
Szép dali csizmádon amikor felpengett
Daniló hercegnek ezüstsarkantyúja.
Találgatjuk egyre: lesz-e idő, melyben
Felcsatolod újra?

Várunk, visszavárunk, elbujdosó csillag,
De én mégse hívlak, egy szóval se hívlak.
Tudom én azt jól, a mérleget mi nyomja:
Nem bírja sokáig a tapsot, az éljent
Magyar ember gyomra.

Hátat mutattál te már a dicsőségnek,
Te hagytad faképnél, nem ő hagyott téged.
Tapszivatar helyett, mely zúgva fogadott,
Kökényesdi vén fák széljárta lombjának
Halk tapsát hallgatod.

Akárhogy is tetted, magyarmódra tetted:
Kiálltál középre, kiadtad a kedved,
Táncoltál, daloltál zengő muzsikánál,
Megmutattad, mit tudsz, mi a magyar virtus,
Aztán – félreálltál.

Kökényesdi vén fák susognak, susognak
Örök rejtelméről örök nagy titoknak.
Felhők szálldogálnak kék boltján az égnek,
Így szállanak által a merengő szíven
Múltbeli emlékek.

Küldöm ezt a verset messze, messze tájra,
Kökényesdi kastély vén ámbitusára.
Ráthonyi Ákost hadd köszöntöm e dallal;
Kökényesdi pusztán ki régen leszámolt
Hírrel, diadallal.

MIHÁLY BÁTYÁM

Szeretem kelmedet, kedves Mihály bátyám,
Szemem fölélénkül piros színe láttán.
Legfőbb örömem, ha heverő időbe
Szemközt sörözünk a régi vendéglőbe.

Falusi levegőt hoz a kelmed arca,
Falusi vidámság dévajkodik rajta.
Hát még a beszéde, öröm azt hallgatni,
Szórulszóra kéne papírra nyomtatni.

Nincsenek biz azon városi cafrangok,
Egyszerűn adja ki a szívbeli hangot,
Gondolata úgy szánt, mint az eke kése,
Biztosan és mélyen, nincs mód, hogy elvétse.

Szidjon, Mihály bátyám, verjen a szavával,
Amért egybemásba nem tartunk magával,
Bizony rosszul élünk, bizony rontjuk magunk,
Bizony nincs igazunk, – ha belesáppadunk.

S amikor kelmednek asztalra csap ökle
És szemembe vágja harsányan dörögve:
„A legfőbb két rugó: a föld meg a haza!”
S oly szép piros hozzá – kendnek van igaza!

KEREKERDŐ
1917

Maryann, tied minden versem. Heves hullámverésben hajladoztam a furcsa kagylókért, amiket lábad elé szórok. Játsszál velük és hallgasd a zümmögésüket. Szeresd őket. Nekem már nem kellenek. Most beljebb megyek, még beljebb, új kagylókért, mielőtt rámsötétedik. Mit gondolsz rólam, Maryann?

BUMM! BUMM!

Megverem a nagydobot,
ahogy még sose ropogott,
bumm! bumm!
csődüljön a nép!
csodát lát, aki a sátorba lép!
bumm! bumm!
megéri, hogy sarkad letapossák!
világraszóló látványosság!

Itt látható a csodapiktor,
ki vérrel festi, vízióban
mit nem találtok csízióban!
Itt látható a nagy Boa Constrictor
és gyűrüi közt az áldozata!
A rettentő akrobata,
aki önszívét tépi széjjel!
A fakír, aki szenved kéjjel,
szegeken jár s a parazsat eszi!
száz tallér annak, aki megteszi!
A bohóc, akit elgáncsol a gát
s egy hatosért kitöri a nyakát!
Nagy felvonulás, zene és mi más!
és semmi csalás!
bumm!
Semmi csalás!
Bumm! bumm!
csődüljön a nép!
csodát lát, aki a sátorba lép!
Tessék! az ajtó nyitva, tárva!
Ma utoljára!
bumm!
Ma utoljára!

A BORZASZTÓ FEHÉRSÉG

A PERCEK

Tik-tak.
Mászik a mutató,
közömbös, untató
zaj.
Üldögélsz egyedül,
kulcslyukon berepül
fürge raj:
a percek.

Szárnyuk, a picike
perceg,
mint puha tollpihe
lebben,
halálnál hűvösebben.
Mind vas-szín fekete
és perc az élete,
perc,
sóhajtani se mersz.
Kicsik,
de mind rádszabadul
s a véredből vadul
iszik,
életedet viszik!

Jaj,
rajzik a raj
és verdes és harap,
jaj,
csak jönne sugarat
szórva
egy óriás, dalos,
zengő, diadalos
óra!
Robbanna vén kapu
otromba lakatu
szárnya,
bomlik és éjbe vész
rossz percek gyülevész
árnya,
véredtől kapatos
vámpírok csapatos
árnya!
Mint csodacsengő
csendül a mentő
óra,
felugrasz a zengő
riadóra!

Jaj,
mászik a mutató,
közömbös, untató
zaj,
belebben fürge raj:
a percek.
Szárnyuk, a picike
perceg,
mint puha tollpihe
lebben,
halálnál hűvösebben.
Sápadtság vereget,
elfogy a meleged
jajjaj, már eleget
szíttak,
cseppig kiittak

Tik-tak.

A BORZASZTÓ FEHÉRSÉG

(Lásd a **Furcsa vendég** c. kötetben.)

ANYÁD NEGYVENÉVES ASSZONY

(Lásd a **Furcsa vendég** c. kötetben.)

ROSSZ ÉJSZAKA

Ma minden rossz volt. Túlontúl sikongott
a cigánybanda, fabatkát se ért
a társaság. Soha ily fagyos éjt,
a szél sípolva járja át a csontot.

Szinte elnyűttem a csengettyű-gombot,
míg a házmester a kulcslyukhoz ért,
dörmögve hajlott le a hatosért,
amit elejtett és jóéjt se mondott.

Beléptem. Füstszag. Síri csend. Vetett ágy.
Szemszúró villany. Elszítt cigaretták.
A hencseren hosszára hull a bundám.

S hogy a villanyhoz léptem, hogy eloltsam,
úgy rémlett, mintha bundástul aludnám
a hencseren, arcraborulva, holtan.

HALÁLTÁNC

Ágbogas
gonosz fa,
benned nőtt
orozva,
benned él,
megbúvik,
ágait
himbálja
s szörnyeteg
indája felfut a
fejbúbig.

Víziós
ábrákon,
csíziós
táblákon
láthattad
nem egyszer.
Jaj, ne nézz
tükörbe:
belecsapsz
üvöltve
s világgá
menekszel.

Ott mozog,
ott mozog,
ott áll az
átkozott
szögellő
könyökkel,
két térde
bicsaklik,
bordája
kicsuklik,
rémszeme
felöklel.

Tapintsd ki
gondosan:
helyén van
pontosan
sipcsont és
csigolya.
Békaujj,
kiölt szem,
féreg a
gyümölcsben,
élő test
szipolya.

Két keze,
két lába
leng-lóg a
világba.
Nincs füle,
se orra.
Ha vig vagy,
ha csöndes,
kacagsz, vagy
dühöngesz,
rémarca
egyforma.

Ágazó
halálfa
húsodba
plántálva
felnőtt és
rügyezett.
Billegő
buta báb,
otromba
porkoláb,
rettentő
szerkezet.

Víziós
ábrákon,
csíziós
táblákon
láthattad
nem egyszer.
Jaj, ne nézz
tükörbe:
belecsapsz
üvöltve
s világgá
menekszel.

Helyetted
ő fonja
ujjait
asszonyra,
koccintó
pohárra.
Öklével
verekszel
s táncra ha
kerekszel:
perdül a
bokája.

Ő itat,
ő etet,
felveszi
ingedet,
ágyadba
lefekszik,
ha ébredsz,
felneszel
s bármit is
tervezel:
csontkeze
cselekszik.

Nem jöhetsz,
nem mehetsz,
egy lépést
nem tehetsz,
csontváza
bokázik.
Billegve,
ballagva,
démoni
dallamra
jár a tánc
rogyásig.

Rajta a
bőrgúnya
de egy nap
megúnja,
megreszket,
lerázza,
zörögve,
pörögve
elszalad
örökre
meztelen
csontváza.

A VÉRES VÖLGY

Egyszerre sziklás lett az út,
a szél is szembe fútt.

Megyek tovább. Ha jég szakad,
ha láva-zuhatag,
megyek tovább!

Fekete sík.
És minden ág nekemesik
és minden kő. Dühös gomoly
ütlegel, ostromol.
Dögkeselyűk, csőrös vadak
a vesztemet lesik.

Pallóra lépek, leszakad,
indára lépek, visszavág
és megver a virág.

Megyek tovább. Köröskörül
a völgy véremtől pikkelyes
és véremtől piros-veres
a felhő, mely fent göndörül.

A fordulónál fennakadt
a szívem is egy ágbogon.

Most a Halál kezét fogom
zúgó vadkörtefa alatt.

ÉNEKSZÓ

Mennyi asszony, mennyi lány,
te árva vagy s halovány.

Mennyi szempár rádragyog,
egy se a te csillagod.

Mennyi selymes, síma száj,
nyílt sebed, mely égve fáj.

Mennyi villámló mosoly,
köztük fázva bujdosol.

Mennyi haj, dús, koronás,
ellebeg, mint látomás.

Mennyi kar s nem karol át,
kezük nem ad parolát.

Mennyi térd és mennyi váll,
mennyi forró mell zihál,

csak formáik látszanak,
mert bujósdit játszanak,

mennyi friss habsütemény,
kóstolóra sincs remény.

Mennyi hajló termetek,
mennyi illatfergeteg,

mennyi hullám, mennyi ív,
mennyi szalag, mennyi szív

s játszva jaj, ma mint tavaly
elcsapong e csudaraj.

Ne is nézd, te kivetett,
vakká sírd a szemedet

és ha mégis fáj nagyon,
a szívedet verd agyon!

a szívedet verd agyon!

MARYANN, FÁZOM

Maryann, melegíts fel.

Úgy fázom. A kezem jég.
Az uccán futva jöttem,
a tócsák mind befagytak.
Goromba, rossz szelekbe
ütköztem és becsurgott
kesztyűmön a havasvíz.
És itt is túlhideg van,
hiába válna gőzzé
a levegő, hiába
olvadna szét a kályha:
én fázom, mert a hűtő
itt fészkel, itt sugárzik
bordám közt iszonyúan
és hurcolom magammal
mig gyűlnek, halmozódnak
a jégtáblák fehéren,
halálra hűtve vérem.

Csak néha olvadoz le
a szélük és meleg csepp
csurran ki szemeimből:
ez is mindegyre ritkább
mert szikkad és szilárdul
a jég s kővé keményszik.

Maryann, melegíts fel.

Cirógatnám az arcod,
dúskálnék a hajadban,
ölembe rántanálak
és karjaim bilincsét
vetném rád, mely karodra,
térdedre kapcsolódik
két forró vaskapoccsal,
s keményen összeprésel
egyetlen és kegyetlen
lélekzetállító, vad,
szerelmes öleléssel.
De félek: a kezem jég.

Maryann, melegíts fel.

Te forró és pihent vagy,
vedd forró tenyeredbe
a tenyerem s eldermedt
ujjaimat ölelgesd
életre ujjaiddal,
lehelj a körmeimre,
kezemfejére fujj rá,
mert én hiába fúvom:
az én lehelletem hó.

Csak egy órára fűtsed
kezemet a kezeddel,
csak egy órára kapcsold
ereid örökizzó
áramát ereimbe,
míg új parázsra kapva
felgyullad szemeimnek
villanyégője s rádsüt
bíborló ragyogással.

Csak egy óráig égjek
és azután kihunyva,
kihűlve, behavazva
kallódom el a télben.
Nem, nem szabad! bocsásd el
a kezemet. Te borzongsz,
te elsápadsz. Eressz el,
megöl a hűvösségem.

Eressz el, nincs segítség.

Eressz el, ki a télbe!
a szélbe! az éjfélbe!
ődöngjek fogvacogva
a hóban, jégcsapok közt,
mik arcomat sebesre
karmolják s jéggöröngyös
járdára macskahullák
puffannak a tetőkről.
Eressz el, ez a sorsom.
Ődöngjek mint az őrült,
kiverten, míg utolsót
botolva, tárt karokkal
zuhanok át a nyárba.

Eressz el a halálba.

HÜLLŐK A HOMOKON

Egy szellőt várok és egy illatot,
mely a tündérlány jöttét bejelenti.
De nem jön szél és nem jön soha senki.
A partot járom és elborzadok,
mert hüllők fekszenek a homokon.

Gubbasztanak, mint felfújt hólyagok,
nagy, vizenyős szemüket kimeresztik.
Jaj, mit tegyek? karikáznék napestig
és labdáznék, de összeborzadok,
mert hüllők fekszenek a homokon.

Nézem a tengert. A bukó napot.
A szörnyeket kaviccsal megdobálom,
míg elborít az este és az álom
és ébredek és összeborzadok,
mert hüllők fekszenek a homokon.

Teremtőm! adnál egy forgatagot,
mely őket a tengerbe visszaverje,
vagy engem elrepítne valamerre!
Csodára várok. Sírok. Borzadok.
S a hüllők fekszenek a homokon.

A RÉM

Ki van az
udvaron?
ki áll az
udvaron?

Látom a
falon át,
rémítő,
ahogy áll.

Csend van az
udvaron,
este van,
félhomály.

Rémítő,
ahogy áll,
borzalmas
jövevény.

Sötét és
hallgatag,
néma és
fekete.

Ha kérdik,
nem felel.
Ha küldik,
nem megy el.

Sose lép,
sose jön,
megáll az
udvaron.

Sose jár,
sose jön,
megáll a
küszöbön.

Feketén,
hallgatag,
megáll az
ágy előtt.

Zár, lakat
hasztalan,
nesztelen
kulcsa van.

Udvaron,
pitvaron
ágy előtt
imbolyog.

Borzalmas
hatalom,
förtelmes
csontbarom.

A ZSEB

Te drága zseb, szeretlek, áldalak
mert puha szállást adsz a két kezemnek,
hol fölmelegszenek és megpihennek,
mint a kéménybe búvó madarak.

Szegény kezek, forr bennük a harag:
szolgái ők a szájnak és a szemnek,
pedig utálják a munkát, a szennyet
és jobbnak, balnak, egy a vágya csak:

egy másik kéz, mely hozzájuk hasonló,
de lágyabb és finoman erezett,
selymektől selymes, rózsáskörmű, forró.

Hányszor szorít meg rossz, hideg kezet
a jobbkezem! Melegbe bújva, békén,
mily jó a balnak, a zseb menedékén!

MARYANN

Parton feküdtem. Zsibbadt az inam,
forró a szám. Odajött Maryann.

A tenyerét tartotta, hogy igyam
és letérdelt és bús volt Maryann.

Zörgött az erdő. Mint hűvös higany,
felszállt a Hold. Fehér volt Maryann.

– Nem ittál, a kezem még teli van.

– A könnyem az, a könnyem, Maryann.

JÖJJ KI A TEMETŐBE

Az utcákon keresztül,
a fasoron keresztül,
a sáncokon, a hídon,
az alkonyon keresztül
jöjj ki a temetőbe.

Én várlak már a hanton,
halovány vőlegényed,
sírból kelt vőlegényed.

Te is mily halovány vagy,
te szépséges menyasszony,
te sírból kelt menyasszony
– melyikünk halványabb?
Ülj mellém és ölelj meg
forrón, hogy mind a ketten
egyszerre kipiruljunk
– melyikünk lesz pirosabb?

Ne félj, hisz eltemettek,
hisz régen sírba tettek.
Az életet leráztuk,
a nyűgöt és a gondot
és győztünk a halálon,
mert találkára szöktünk!
Már nincs közünk a földhöz
és nincs fejünkre törvény,
csak csók van és találka,
csak csók van és koporsó,
csak csók van és sötétség
s a csókunk halhatatlan,
mert régen eltemettek.

Harangot vernek hétre,
zsibong a messze város:
ott régen elfeledtek,
mert régen eltemettek.
Ott vasdongó dörömböl
a villanyfényes uccán
s ezrével hömpölyögnek
a népek lökdösődve,
nevetve, hadonászva

nincs köztük ismerősünk,
nincs aki visszavárna
és nem gyanítja senki,
hogy fent járunk a földön
és némán összebújva
ülünk a temetőben

ketten a temetőben.

SZÜRKÜLET

Nap lenni! világ fejedelme!
lobogni égetőn!
minden árnyékot elperzselve
trónolni az égtetőn!

Nem lettem Nap. És Hold se lettem,
mely bevilágít egy falut.

Szobámban ülök, szürkületben,
gubbasztva; és alig, alig
látok el a tulsó falig.

Kis mécsem, el ne aludj...

CSILLOGJ, DRÁGAKŐ!

SZIRÉNÁK

Láttál-e hajót,
ha reggeledő kikötőn,
égő habokon, rózsás ragyogásban
füstzászlaja leng,
gyors népe söpörget,
csöbröket csörget,
ládákat ide-oda görget
s bömbölve lármázzák fel az öblöt
telehangú szirénák?

Kazánja dohog,
kereke hadar,
rándul a lánc.
A vasszemek ázottan,
kínos-nehezen,
csikorogva, csörögve,
egyenkint feltekerőznek a gőzcsigán
s mély iszapágyból, csillámos özönből
villogva, libegve
csurronvizesen feltáncol a vasmacska.

Láttál-e hajót,
amint meginog, fordítja az orrát
s a kék tengernek lassan elúszva
távolodik, távolodik?

Megyek én is...

Kikötőm, szép kikötőm,
elhagylak.
Évekig itt vesztegeltem
álmodva, tünődve
és árnyam örökegyforma rajza
ringott a vizen,
de most megyek, indulok,
elhagylak.
Te part vagy, rózsaliget,
én hajó:
tenger futárja, viharok vendége,
partok kalandora, tétova vágyak
örökkön sustorgó kereke,
rejtelmes hajó,
ki alagutat fúr a ködökbe
s a négy égtájat férceli össze
fénylő fonállal,
mely háta mögött felvillan ezüstösen
és elenyész.
Te part vagy, én hajó:
a tenger üzen, a tenger követel,
sirályai jönnek, szelekkel sípol,
dobog a távolban.
Egy óra és kicsi pont remeg,
remeg az aranykék horizonton,
míg elkopva letűnik
és nyomom elvész tengeren, égen
és nagy vizeken, kék sivatagon
megyek, szállok, libegek
tova, tova.

Halld!
dohog a gép, a kerekek hadarnak.
Halld!
sír, nyög a lánc kínos-nehezen,
amint emelem fel a horgonyt:
a szívemet.
Halld!
szirénák jajdulva köszönnek,
tépő siralommal
hosszan, utolszor,
világot telelármázva:

RÓMAI HÖLGY SÓHAJA

Te ifjú, aki rámnéztél merően
Róma piacán, árkádok alatt:
én földre néztem és nem láttalak
és nem kaptál egy pillantást se tőlem.

Én földre néztem, de szívembe fénylett
a két szemed. Bocsásd meg közönyöm:
ez nálunk hölgy-erény. Ó köszönöm,
szép volt! tündöklő lovagi merénylet!

Rabnőmet, aki sarkon követett,
irigylem és kivájnám mint a holló,
két csúf szemét: ő látott tégedet.

Most elmeséli: szép vagy, mint Apolló,
tekinteted, mint kardvas, leigáz,
a hajad szőke, omló és csigás.

RÓZSASZÍN

Most álmodom egy drága rózsafárul,
most álmodom és rózsaszínbe látlak,
hajad napfény és pillangó a lábad
és rámmosolygasz édesen, csalárdul,
ha nézlek, a szemem s a szívem belefájdul.
Én éjben, árnyban járok szakadatlan,
csillagot veszítve
s te felragyogsz, mint hajnal ha kipattan:
rózsaszínbe, rózsaszínbe.

A feneketlen, vén, fekete kutat
hol összefolytak könnyeim: ha látnád!
az árva vedret, a szomorú kávát,
a szörnyeket, amik mélyére búttak
s ami hozzávezet, a zűrzavaros utat.
Csilláma csalfa, csendje temetői,
íme a kút, íme!
Bús peremére rá mernél-e dőlni
rózsaszínbe, rózsaszínbe?

Csoda fog esni! jönni fog suhogva
virágszirmoknak esőszakadása
a kutat, kávát rózsaszínbe ássa
s a bánatot, zenélve és zuhogva.
Küllőkön rózsalánc, a vedren rózsaboglya!
virág, virág a kúton, a környéken,
rózsatenger híme
s te csodaszépen tündökölsz középen
rózsaszínbe, rózsaszínbe.

CSILLOGJ, DRÁGAKŐ!

Jöttem az úton, bús vándorlegény,
kinél nincs árvább a föld kerekén,
már alkony égett a hegykoszorún,
a tarisznyámba nyúltam szomorún,
keresem, kutatom:
tán még akadna száraz falatom,
maradék kenyerem
és meglelem és tartja tenyerem
és akkor látom: nem kenyérdarab,
de drágakő! gyémántnál pazarabb!

Csillogj drágakő! csillogj szerelem!

A KŐMÍVES

Most hóhérod leszek,
Most befalazlak.

Sötét tömlöcben se ajtó se ablak.
Káprázatos mosolyod elcsukom,
elnémítom a szád, szép hazugom.
Nézd villámló szemem:
szörnyűt jelent!
más halottat temet, én elevent.

Már húzom a falat, téglára tégla,
közévegyül a könnyem habarékja.
És nő a fal, mint hajóvíz ha száll,
térdedre kúszik a hideg halál.
Csikland-e, mondd?
be kár a térdedért!
Rakd kőmíves, rakd, ízenkint metéld!
Metéld és aprózd, hullasd feledésbe,
bús éjszakáim többé ne kísértse,
csípőit ásd el, karjait leszaggasd,
válla elébe a függönyt felaggasd.
Tovább! tovább! ne szánd meg, kőmíves!
falazd! falazd! a kínokért fizess!

Gerincem görnyed és könnyem szakad,
már eltakartam ívelő nyakad,
szemed és szád, amik ámítni tudtak
összeesküdtek és együtt hazudtak.
Téglányi rés még: ezt is betömöm,
reszket a tégla véres körmömön,
ez a legsúlyosabb, mert legutolsó,
ezt felrakom és kész a kőkoporsó.

S mint aranycsillag, gyúló gyenge villany,
mint tengeren ha mentőlámpa csillan:
a résen át csudásan kiragyog
egy aranyfürt s a fénye mind nagyobb.
Elhullatom a téglát tántorogva
és mint aki rablóval kel birokra,
ugrom a résnek vadul és vakon
rácsimpaszkodva rázom, szaggatom,
röpköd a tégla, lezuhan robajjal
a fal, amit felraktam annyi bajjal,
könnyel és kínnal.

Arcod kitekint.
Győztél megint!
és gyűlöllek megint!
Ó jaj, építem a falat megint!

Százszor rakom fel s rontom a porig,
míg minden könnyem érted elfolyik.

EMLÉKSZEL?

Emlékszel? a nap tavaszdéli csókja
fényessé tette az ablakruhát,
a kezeink mint kis kölyökkutyák
hancúztak együtt, összekulcsolódva.

Szorongó ujjak, halk győzelmi próba,
ujjból az agyba villanyár fut át,
szemünk dárdát tör s az édes tusát
ajkaink csókkal szentelik, halódva.

Beszélni kezdtél. Ezüsthúrú hárfa.
Aranycsengők. De ajkadat lezárta
egy csók. Félig te adtad, félig én.

Engedtem, szóljál. Ujjam közt az ujjad
és cseng a szó és újra csókba fullad.
Kacaj. Méz. Tört szók. Hull reánk a fény.

HAT ÓRA

(Lásd az **Újabb versei** c. kötetben.)

IDILL

(Lásd a **Gyertek, énekeljünk!** c. kötetben.)

TENGEREN

Csillagos éjjel.
Pihen a tenger, áll a sajka,
ketten ülünk hallgatva rajta.

Be messze jöttünk.
A part, a lárma távol, távol.
Egy lámpa hívón idelángol.

Ugyanoly fénnyel
ég odafenn egy csillaglámpa,
lobogva néz az éjszakába.

Milyen jó volna
amazt otthagyni, nem keresni
és ehhez halkan felevezni.

KEREKERDŐ

Elveszlek, elviszlek
nagy kerekerdőre,
kis kerek kunyhónak
te leszel úrnője.

Csalogány elaltat,
pintyőke felébreszt,
rózsafa behajlik
az ágyad fejéhez.

Hófehér hét galamb
beröppen tehozzád,
hajadat fodrozzák
papucsod elhozzák.

Legfürgébb galambod
túlrepül tengeren,
csillagon kapargál,
itt terem, ott terem,

gyémántot szedeget
gyöngyszemet csipeget
smaragdot, rubintot
nem hozhat eleget.

Ha kérdik: merre vagy?
nem tudom, nem láttam,
tán csillag elkapta
égről lehulltában.

Tán patak ellopta,
szellő felragadta,
tán rózsakehelybe
bújt az eszemadta!

Tán bizony elrepült
pillangós batárban,
én bizony nem tudom,
én bizony nem láttam.

Nagy kerekerdőben,
kelőben, alvóban
tavasszal virágban,
télen a nagy hóban

madarak dalolják
csillagok sugdossák:
nincsen a mienknél
boldogabb boldogság!

De jaj, ha elhagynál!
hűtlenül elfutnál!
otthoni ágyadban
egy éjt nem aludnál!

Ablakod őrjöngve
rázza a fergeteg,
bosszuló ököllel
zörgetek, zörgetek.

Kéményt is eldöntök,
ajtót is feszítek,
ágyadból cibállak
ragadlak, repítlek.

Utadon láng lobog
felhőkig verődve,
hajadnál hurcollak
nagy kerekerdőbe.

Nagy kerekerdőben
kis kerek kunyhóban
egy medve, egy farkas
várnak az ajtóban.

Száz nap és száz éjjel
őriz az istrázsa,
azalatt nagy erdőt
fergeteg tépázza.

Ég dörög, jég zuhog,
nyögnek a galambok,
terebély tölgyfákat
kettőbe roppantok.

Jaj neked! jaj nekem!
jajgat a nagy erdő!
Tűz lobog, sistergő!
Ég a kerekerdő!

Száz nap és száz éjjel
dúl a nagy ítélet,
kunyhó is elhamvad,
csak téged kíméllek.

Csend lesz a nagy erdőn,
pernye száll kavargón,
görnyedve megindulsz
alkonyi kanyargón.

Nevemet kiáltod,
de holt fa nem felel,
holt erdő nem felel,
hallgat és nem perel.

Csördülő avaron
tipegve, botolva
ősz hajjal, zavarral
nézel a távolba.

Megállsz a mezőben,
nézel a távolba,
szürkület betakar
halálos fátyolba.

GEMMA

A teraszon leültünk
poharak szanaszét,
benn tánc és zene zúgott,
soha ily kába éjt.

Nyakát befedte Gemma,
a táncon felhevült
s itt hűvös szél motozta
a csipkét és a tüllt.

Vederben hült a pezsgő,
habozva felszökött
s két furcsa szem világlott
tollegyező mögött:

mint macskáé, parázsló,
mint galambé, alélt,
benn tánc és zene zúgott,
soha ily kába éjt.

Soha ily zengedelmes,
szerelmes kába éjt
s hogy kelt a Hold rezegve,
megláttam a veszélyt.

„Ím lássa: poharunkban
habzik a Pommery
s a gaz Hold italunkba
sugarát keveri.

A Hold ma mérget kotyvaszt,
e forró éjjelen,
egy korty belőle téboly
halál és szerelem!”

Poharát kapta Gemma
és szítta, mint a vért.
Soha ily zengedelmes,
szerelmes, kába éjt.

A SZÁMŰZÖTT

Kőszálak és felhők virága
én világból kiüldözött,
mért kellett idefenn születnem
ég és föld között?

A jégtükör hízelgi: szép vagy!
fehér vagy és csudálatos!
mihaszna, ha a hóvilágba
ember nem tapos?

Tavasz szerelmét, Nap kegyelmét
nem ismeri e tartomány,
pedig eladnám egy sugárért
trónom, koronám.

Virág öröme: napfény, lányok,
virág öröme: szerelem,
legelők koldus kankalinját
be irigyelem!

A multkor értem jött egy bátor
túristalány és lezuhant.
Most keselyűk körülkeringik
a boldogtalant.

A BÁRKA

Most itt ülök. A tenger csíkja
mint egy elejtett hajszalag.
Vakít a part villámló selyme
és omlanak bódult fejemre
mint lágy zuhany, a sugarak.
A tenger reng. Semmit sem érzek,
csak annyit, hogy itt lenni jó,
hogy élni jó és millió
tüzes, csodás életigézet
táncol körül és nem lehet
meghalni. Nem lehet.

Levelet hoztak. Levelet.

Hullámok hozták hátukon,
vagy sirály hozta? nem tudom.
Még fel se téptem. Legyen áldott
a drága kéz, mely tollat mártott,
hogy gyöngybetűkkel orvosságot
írjon szívemnek, lázbeteg
szívemnek édes csöppeket.
Be jó így ülni, hátradűlni,
míg levele szikrázva perzsel
és fel nem nyitni, hogy ezerszer
újraérkezzék s megörülni
mindannyiszor. Be jó így ülni,
ezüstpikkelyes messze vízre
bámulva, hol sirály lecsap,
míg számban édességek íze,
szememben álom s gyújt a Nap.

A tenger reng, a tenger kék,
a tenger dúdol és ragyog
s a révedő tekintetet
tovaragadják víg habok.
Egy elveti, a másik kapja
így görgetik mind távolabbra,
a látkörig, hol szürke pánt
karolja át az óceánt
s azon is túl.

Ni! amoda
emelkedik fehér csoda!
Egy bárka jön. Előbb a vászna,
majd dereka is föllebeg
s jön imbolyogva közelebb
lassan, nehezen, mintha mászna,
mintha álmodnám.

Lecsukom
a két szemem és száll a bárka,
horgas orrát emelve, mártva
fehéren a kék habokon.
Valaki áll a peremén,
sugaras szőke tünemény.
Megismerem! fátylával int.

A bárka jön, a bárka ring.

HÁROM ÉVE

Nem láttalak három éve,
hanem egyszer majd belépek,
csöndes estén csak belépek,
kézenfoglak, Maryann.

Kézenfoglak csöndes estén,
kimegyünk a régi kertbe,
régi padhoz, régi, régi
csillagokhoz, Maryann.

Leülünk és üldögélünk,
ahogy régen, csöndes estén
s elhisszük, hogy mindazóta
fel se keltünk, Maryann.

Elfelejtünk három évet,
zavaros, bús három évet.
ugye álom volt? a csillag
mind a régi, Maryann.

És a kezünk összesímul
és a fejünk összehajlik,
ahogy régen, csöndes estén,
három éve, Maryann.

BALLADA A KÁDÁR FIÁRÓL

Jaj, nem megyek haza,
úgy félek, úgy fázom,
jaj, nézzetek oda:
bagoly ül a házon.

Erdőn mendegéltem,
szedtem a virágot,
rigó fütyörészett,
vadmadár kiáltott.

Legszebb ibolyákat
válogattam össze,
jött a kádár fia,
hogy csokorba kösse.

Nem híttalak téged
utam keresztezni,
durva a te kezed
ibolyát kötözni.

Jaj, eltöröd szárba!
jajjaj, összetéped!
verjen meg az Isten
kádár fia téged!

Anyámnak mit mondjak?
apámnak mit mondjak?
engem ne híjjatok
többé lányotoknak!

Mit mondjak ölbeli
cirmos kis cicámnak?
ágyam fölött néző
szelíd Máriának?

Jaj, nem megyek haza,
úgy félek, úgy fázom,
jaj, nézzetek oda:
sárkány ül a házon!

Sötét vadon erdő
lesz a búvóhelyem,
megkérem az Istent,
hogy csodát műveljen.

Erdő minden ága,
vesszője leszálljon,
suhogóvá váljon,
mind engem találjon,

bőrömet szakítsa,
húsomat hasítsa,
nyomorult testemet
ízekre aprítsa!

Lelkem kiszakadjon
szélvihar módjára,
úgy sikoltson átkot
a kádár fiára!

CSILLAGOS, HOLDAS VELENCE

Valahol zeng az óra mélyen,
valahol csobban egy lapát,
valahol ének sír s az éjen
elhaló halkan reszket át,
Velence alszik forró csendben
s ez óriás virágkehely
álmában, mint a többi rózsa,
most minden bűbájt kilehel.

Velence alszik. Nem, nem! Ébred!
A szűk uccákon, tereken
már nem nyüzsög barbár zsivajjal
a sok, sok bámész idegen,
halálos csendű lagunákban,
mely félve megbújt odalent,
Velence megriasztott lelkét
kicsalja most az éj, a csend.

A quattrocento vad bűbáját
gyújtja ki minden éjszaka,
ódon falakra zordan ül ki
Velence véres bánata.
Sóhajosak a keskeny uccák,
e félős, fojtó folyosók,
vérpára száll a forró éjben
és régi bánat, régi csók.

Baljóslatú minden sikátor,
de aki bátor, nekivág!
a csillagok versenyt ragyognak
és lobbot vet a holdvilág !
találkozóra hí az óra,
szívem bolondul kalapál,
éjarcú dózse szőke lánya,
te vagy a legszebb rózsaszál!

Tudom, ma brávók leskelődnek,
atyád rettentőn rámüzent,
s az aranypálcás büszke dózse
nem üzen kétszer, annyi szent.
Ó, jól tudom: ez éjszakán még
késes lyukasztják a ruhám
és zsákbakötve, holtan úszom
a holdvilágos lagunán.

De mára, mára dalt igértem,
el kell dalolnom azt a dalt,
ó halld, ó halld és sírj, ha majdan
utolsó hangja éjbe halt.
Szép lesz a dal, mert szép az éjjel,
a szerelem s a csillagok,
mert szép vagy és reszketve vársz rám
és még az éjjel meghalok.

Ez itt a ház, ez itt az ablak,
de a gitárom nem lelem,
hol a gitárom, hova tettem?
s mily furcsa láz e szerelem?
Ki vagy te, Donna? hol talállak?
ki vagyok én és hol vagyok?
ó bolond éj, bolond Velence
s ti bolond, bolond csillagok!

A VASFELHŐ

DALOLJ, DALOLJ

Vérárnya reszket millió ökölnek,
dalolj, dalolj,
vijjogva repked száz halálbagoly,
véres csákánnyal a kapunkra törnek,
dalolj, dalolj.

Arany a fürtöd és gyémánt a hangod,
dalolj, dalolj,
a zongorára lelkeddel hajolj,
ne halljak ágyút, jajszót, vészharangot,
dalolj, dalolj.

A vérengzés, a förtelem: hazugság!
dalolj, dalolj,
csak egy igaz: a dal, ha csengve foly!
Veled dalolnak az erdők, a puszták,
dalolj, dalolj.

Egy puskatus ha ajtónkat belökné:
dalolj, dalolj,
még haldokolva is hozzám hajolj
s halálig és halálon túl örökké
dalolj, dalolj.

A MESTER

Két éve múlt, úgy rémlik: ezer éve,
hogy állottunk az utcaszegleten,
lobogók lengtek és fujták a marsot,
halálba mentek rózsáspiros arcok,
az utcaláz még friss volt, eleven.
Zúgott a város s mi kalaplevéve
ott állottunk az utcaszegleten.

És mennek, mennek, hömpölyög az árjuk
és mennydörög a nagy ribillió.
Csak visszaverné egy irgalmas angyal
folyamuk sodrát s dallal és haranggal
visszarobogna mind a millió!
És mennek, mennek és hiába várjuk,
hogy elhalkuljon a ribillió.

Fojtó napok. Becsukják menedékünk,
a kávéházat is, egy óra tájt.
Ne érje gúnyszó! mint háló a póknak,
jó fészke az a benne álmodóknak!
Sarkunkra csukták. De már az se fájt.
Nagy éjszakában dideregve égtünk:
ó merre menjünk most, egy óra tájt?

Nem magam, téged féltelek, poétám,
nekem még lobban boldog új idő,
de néked minden pillanat egy ősz szál
és úgy maradsz, mint koszorútlan kőszál,
mint jégveréskor jerikói tő.
Engem még kráterekre visz a sétám,
nekem még lobban boldog új idő.

Poétám, ki bolondja vagy a szépnek,
ki éltetnéd a forró életet,
poétám, berkek és nimfák barátja,
még fennen égne lázaid zsarátja,
de lassan már hamuba temeted,
mert elfagyasztják a jégmarkű évek
a forró dalt, a forró életet.

Hát tedd a kezed pergő üteremre
e bús órán, az utcaszegleten,
a tüzedet – mint játéknál a labdát –
mind ami lázaszt: a véremnek add át
s megmentem egykor, ha megmenthetem,
hogy szíved álma, láza és szerelme
ne hulljon el az utcaszegleten.

FEHÉR KARÁCSONY

Uram, mért adtad e havat?
sötét tetőkre szép havat?
játszol velünk vagy üldözöl?
hisz vér szakad és gyász szakad!

Mért adtad e fehér havat?
fehér karácsonyt és havat?
hiszen Te vagy, ki dúlva dúlsz
s a mi vérünk a Te tavad.

Mi csak vöröset láthatunk,
vért és iszonyt és parazsat.
Szemünknek, míg le nem csukod
fehéret látni nem szabad.

Nézd a hóhérkodó Halált!
homlokra bukva és hanyatt
– ó nézd, Uram! – juhaid ők,
kik vérrel öntik a havat.

Angyali dunyhák pelyheit,
gyémánt havat, cukor havat,
vedd vissza e fehér csodát,
mert fáj a szívünk s megszakad!

NE ÖLJÉTEK MEG

Ti áldottak, ti halhatatlanok,
mindent merők és rongyolódva szépek,
kik ártó tűzzel és véres szuronnyal
irtjátok az ellenség sűrűjét:
ne öljétek meg, ki irgalmat esd!

Ott nem vadásztok kártevő vadakra,
testvér a farkas, jóbarát a kígyó,
emberre lesnek lappangó csövek
irdatlan erdőn és földből figyelve
s az árkokban fiúvér hömpölyög.
Ott béna a szív, a velő hideg,
ott elpárolgott minden, ami pára,
elhullt az emlék, csak egy él: a düh,
a harci düh, ha szörnyű csend után,
mely ólmosan feküdt a melletekre,
búg a halálkürt és száguldotok
sövényt ollózva, bombafüstön át
mint ördögkölykök – és liheg a harc,
szakad a vér, marcangol a szurony
s a győzelem vörös rózsája reszket
felhőkig érve, a csatamezőn!
hurrá! diadal! tietek a nap!
Agyatok lüktet, szemetek homályos
és akkor a gyűlöltek közül egy
felnyújtja karját. Üsd! vágd!
ne! ne! ne!
ne öljétek meg, ki irgalmat esd!

A szót, amellyel rémüldözve kér,
nem értitek, mert nem tud magyarul.
Tán anyjáról dadog s a tietekről,
egy kisfiúnak kéri a kegyelmet,
egy asszonynak, ki árva és szerelmes.
Nézzétek arcán a bánat betűit
és könnye cseppjét, a testvéri jelt!

Vigyázzatok! sírót ne öljetek,
mert holta után eljön házatokba
és sírni fog!

Hajtsátok, mint a barmot
és éljen. Egy halottal kevesebb.
Sok a halott és sok a vér, a seb,
ó, sok az árva! Nőttön nő a tenger,
hol vér és könny torlódik együvé
és százszor boldog, ki e mérhetetlen
mély óceánból korsónyit kimerhet.

Ne öljétek meg, ki irgalmat esd!

ELMEGYEK, ELMEGYEK

Elmegyek, elmegyek,
háborúba elmegyek,
messze tűzfény idereszket,
bömbölnek a nagy hegyek,
ágyúlakta nagy hegyek,
vérrel ázó nagy hegyek,
nagy hegyek.
Melleden a kis keresztet
megcsókolom s elmegyek,
megcsókolom s elmegyek.

Meghalok, meghalok,
nagy hegyek közt meghalok,
vad golyók ha átszegeztek
fölemelnek angyalok,
lenge, fényes angyalok,
trombitáló angyalok,
angyalok.
Melleden a kis keresztet
csókold meg, ha meghalok,
csókold meg, ha meghalok.

A VASFELHŐ

A vasfelhő megállott,
vasmelle meghasadt
és önti és hajítja
mint óriás parittya,
a vasat, a vasat,
a tüzet, az ónt, a vasat.

Jajjaj, kemény a vasszem
és gyönge, lágy a test,
hullák halomra hullnak
és tornyok elgurulnak
s tornyokkal a kereszt,
tornyokkal elhull a kereszt.

A vasfelhő megállott,
ki látott ily csodát?
az égen ül, mint átok,
szaggatja a világot
és nem moccan tovább,
a vasfelhő nem megy tovább.

Az Istent kérted untig,
de ő nem bír vele,
hát Belzebúbot kérjed,
bár lelked eligérjed,
hogy égről verje le!
a vasfelhőt verje le!

PERIODIKUMOKBAN MEGJELENT ÉS KÉZIRATBAN MARADT VERSEK

HARANGSZÓ

Zúgnak, búgnak a harangok...
De szomorú, de bús hangok...
A szívemre úgy tud hatni...
Úgy szeretem elhallgatni...

Nem ismerek szebbet ennél,
De harangszó, még szebb lennél
S szívesebben hallgatnálak,
Ha a sírból hallanálak.

Nagyvárad 1905. nov. 5.

[HULLNAK, HULLNAK...]

Hullnak, hullnak a levelek a fákról...
Elsárgulva hulldogálnak az ágról...
Mért mindenik olyan sárga, oly sápadt,
Amint búsan odahagyja az ágat?

A bánattal lesz mindegyik tán ilyen,
A bánattól sápadnak el, azt hiszem.
Hej! De te nem sápadtál el, kacagtál,
Mikor engem oly hűtlenül elhagytál!

A Nagyvárad Képes Naptára 1906.

DALOK

I.

Kint sétálunk a napsütötte réten,
Harmatos volt a rét és üde, tarka.
A fűszálak lehajladoztak mélyen,
Amint rájuk taposott pici sarka.

Földig borultak, de mikor tovább ment,
Mind vígan, könnyedén emelkedett fel,
– Oh, miért nem éled fel a szív is újra,
Ha egy piciny láb letiporta egyszer?

II.

Szeretem a virágot,
Szeretem a friss patakot;
Szeretem a madárdalt,
A napsugárt, mely rámragyog.

Szeretem a zöld erdőt,
Szeretem a derült eget;
Mindez nem volna még baj
– De egy leányt is szeretek.

Nagyvárad 1908. szept. 27.

MÁTYÁS ÉS HOLUBÁR

Haj, régi időkrül csendül a dal,
Szeme könnybe borul a magyarnak.
Ezüstkantáros ménparipán
Hetyke cseh hős Budára ballag.

„Pántos sisakom! le nem ontja magyar!
Pajzsom nem sérti gerellyel!
Ki le tudná győzni a cseh Holubárt,
Nincsen olyan magyar ember!”

Söprik a tért. És csillogó
Sátrak verődnek a parton
Körülállja a viadal-teret
Ezer lovag, gyerek, asszony.

Már kész a porond. Középre ront
A cseh, ellenfélre várva.
Körül magyarok hada csak kavarog,
Aggódva tekint Holubárra.

Körül magyarok hada csak kavarog,
Keresik, vele harcra ki mégyen.
Suttognak. A cseh vár. A lovagok
Arcára kiül a szégyen.

Ujjongva rázza a cseh gerelyét,
„Nincs senki!” – kacagva mondja.
De íme, akárcsak az íjbul a nyíl,
Lovas perdül a porondra.

Sisak fedi arcát. Szélsebesen
A tér közepére robban.
Egymásnak rugtat a két gerelyes –
S ledöntve nyög a cseh a porban,

Van éljenzés. Ünneplik a hőst.
„Az arcát!” – zúg a kiáltás.
Ez erre sisakját földre veti,
S zúgva kél: „Mátyás!...Mátyás!...”

Őrjöngve, riogva tombol a nép.
Kürtök harsogva rivallnak!...
Haj, régi időkrül csendül a dal,
Szeme könnybe borul a magyarnak.

Nagyváradi Napló 1909. febr. 2.

BARÁTOM EMLÉKKÖNYVÉBE

Ha majdan az életbe lépsz ki,
Ez igazságot ne feledd:
A tiszta gallérnál mindig szebb
A tiszta lelkiismeret.

Szabadság 1909. ápr. 25.

TAVASZ

Dél volt. A nap letűzött perzselően.
Üres, magános volt a sétatér.
Megállottunk, napfényes délidőben,
Ott, hol a hűs akácos balra tér.

Az ágakat virágok ezre lepte,
Friss illat áradt, mely keblet dagaszt.
Táncolt a fény, táncolt ezernyi lepke...
Halkan kérdeztem: „Látja a tavaszt ?”

Nem szólt. Lehunyta nagy, sötét pilláit;
Úgy szívta be a gyújtó meleget.
Csak állt, gyönyörtől pihegve, sokáig.
Kigyúlt az arca... Általremegett.

Züm, züm... Száz hang kel fán, fűben, bokorban
Száz hang, mely édes vágyódást fakaszt.
Láztól remegve, arcához hajoltam
És forrón súgtam: „Érzi a tavaszt?...”

Nagyvárad 1910. máj. 22.

BÜSZKESÉG

Ne szánjon engem senki, senki,
Fájdalmaim’ úgy sem érti meg:
Enyém a bánat e világon
Nincs köze hozzám senkinek.

Az én sebem másnak ne fájjon.
Nem kell a részvét, szánalom.
Hiszen csak addig kínoz, éget
E seb, amíg én akarom.

Ha bút adott, erőt is ad tán,
Azt elviselni, végzetem.
Ha túl nehéz is, meg nem osztom,
Legfeljebb büszkén elvetem.

Nagyvárad 1910. okt. 16.

TŰZ

Mennyi, mennyi tűzzel ölelnélek által,
Mennyi szenvedélyes, forró lángolással!
Mennyi, mennyi tűzzel forradna, tapadna
Égő, szomjas ajkam édes ajakadra!

Ó mily tüzes szókat súgnék a füledbe!
Mindenik perzselne, mindenik égetne!...
És ezt a sok tüzet mind magamba fojtom...
Ez a tűz, ez a tűz emészt belül folyton...

Nagyvárad 1910. okt. 16.

AZ ŐSZT SZERETEM

Az őszt szeretem, fény és dal halálát,
Mikor a napfény egyre hidegebb,
Mikor a varjak a rétet beszállják,
Varjak a rétet, felhők az eget.

Az őszt szeretem, mikor az égbolton
Távozó gólyák tábora tolong
S dalol, dalol kacagva, sírva, folyton
A szél, e síró-kacagó bolond.

Az őszt szeretem, amikor a lomha,
Nagy ködök ülnek völgyre, hegyre le;
Reáfuvall egy sóhaj fűre, lombra
S a fű, a lomb mind elsárgul bele.

Az őszt szeretem, amikor a fákon
Dér csillog és csörömpöl a bokor;
Mikor eső szemerkél egyre... S látom,
Hogy más is hervad, más is haldokol...

Nagyvárad 1910. dec. 28.

ILONKA BETEG

I.

Ott álltam az ágyad fejénél
És lestem a lélekzeted;
Arcod fehér volt, mint a párna,
A gyertyafény ráreszketett.

„Tedd a kezed a homlokomra”
Halk volt a hangod, elhaló.
„Ugye forró? mindjárt hideg lesz.”
Szivetszaggatva szállt a szó.

Ott álltam az ágyad fejénél;
Mi járt eszemben, nem tudom.
De tudom, hogy az Isten akkor
Megáldott vagy megvert nagyon.

II.

Fehér kezed fáradt galambként
Pihent a csíkos takarón.
Lázas szemed reám vetetted
És megszólaltál elhalón:

„Én most megyek hosszú, nagy útra,
A szép világot itthagyom.
Itthagylak téged, kis poétám,
Sirassál meg – de ne nagyon.

Hiszen mi nem válunk azért el,
Én itt leszek mindig veled.
Ki igazán tudott szeretni,
Az a síron túl sem feled.

Vigyázok rád onnan felülről,
Én leszek az őrangyalod.
Ha nagyon busítnak az élők,
Eljön s vigasztal a halott...”

„Nem, nem!” Csak ezt bírtam rebegni
S lerogytam az ágyad előtt.
Ezzel a nemmel megtagadva
Istent és minden létezőt.

Az ablakon leszállt az este,
Árnyak osontak szerteszét;
Csend lett. Hallgattam szívszorongva
Gyors lélekzésed halk neszét.

Néztem, hogy borul éjbe minden,
Árnyba, homályba hogy enyész.
Rámomlott a növő sötétség
S az agydermesztő rettegés...

S mire az első csillag fénye
A nyugatégen felfakadt,
Éreztem, jaj, már tudtam akkor,
Tudtam: ha mégy, nem mégy magad.

Nagyvárad 1911. ápr. 2.

KORA REGGEL

Kora reggel köd a tájon.
Most kél a nap halványon,
Halványon.

Fut a vonat, fut a vonat;
Szél legyezi homlokomat,
Homlokomat.

Ház fehérlik messze, messze...
Minden zsalu leeresztve,
Leeresztve.

Ha egy ablak nyitva lenne
Ha egy kendő meglebbenne
Meglebbenne...

Egy utolsó, bús tekintet
Vissza, vissza...Nem is intett.
Nem is intett.

Nagyvárad 1911. ápr. 16.

ÜZENETVÁLTÁS

Üzeni: Megjött. Szeretne látni.
S ha kedvem volna ma arra járni,
Húsz év után
Keressen fel ma délután.

S szárnyát kibontja sok régi emlék.
Üzenem: Óh, hát hogy is ne mennék!
Hanem... mondja:
Haját most is kibontva hordja?

És mondja, mondja: a szemében
Olyan a láng most is, mint régen?
S mint hajdanán
Szalag van most is a nyakán?

S a kis kötője – tudja – a fehér.
Most is még csak a térdecskéig ér?
Meg a ruhácska...?
S virág van most is a hajába'?

S ha kis kezét kezembe kérem,
Elpirul most is, úgy, mint régen?
S mig átölel,
Szemét még könny borítja el?

S a kis kosár, melyből titokba'
Levélkéjét kezembe lopta,
Itt van vele?
S benne van most is levele?

...Hajh, Istenem! Örökre vége!
Más van már írva a levélbe.
S a kis kosár.
Ki tudja, hol van, merre már?

S üzenem: mégis... ne várjon engem!
Szeretnék, de... nem lehet mennem.
A dolog... tudja.
S tovább fut ismét életünk útja.

Honti Lapok 1911. ápr. 29.

OBLOMOFF

Elütötte már az éjfélt,
Hogy szobáját felkereste
Oblomoff, a vén poéta
Egy kicsit pityókosan.

Meggyujtott egy faggyúgyertyát,
Rumot tett a gyertya mellé,
Vérszínű, vad muszka mérget
És leült és verset írt.

Verest írt egy tiszta lányról,
Akinek szent szűz ölébe
Vén bolondos, vén bozontos
Fejét odahajtaná.

Gyermekujja, angyalujja
Rossz fején eljátszadoznék,
Rendbeszedné, elsimítná
Kócos, borzas, bús haját.

Kint vad téli szél dörömbölt.
Szaporodtak bent a strófák
És fogyott a rum, felére
Szállt, mire kész lett a vers.

Felolvasta most a verset
Oblomoff. Fájdalmas hangja
Úgy zengett a kis szobában,
Mint az ünnepi harang.

S hogy a végső szót kimondta,
Kimászott az ágy alól és
Eléroskadt Oblomoffnak
Egy torzonborz valaki.

Odaroskadt s így nyöszörgött:
Belopóztam, hogy megöllek
És amid van, elveszem, de
Hallottam a versedet.

Fájdalom van benne, nagy, szép
Fájdalom, az én fájdalmam,
Sírtam. Itt a kés, megölhetsz,
Nincs erőm, hogy bántsalak.

Oblomoff két bús szemével
Ama bús szemekbe nézett.
Kelj fel, testvér, – mondta halkan,
Biztatóan és szomorúan.

És a sápadt gyertyalángnál
Össze-összebólogatva,
Hajnalig eliddogáltak
Oblomoff s a betörő.

Nagyvárad 1913. ápr. 9.

BIMBAM

Bimbam,
Magának szól a temetés.
Bimbam.
Meghaltam, ennyi az egész.

Bimbam,
Emlékszik-e, mit hazudott?
Bimbam,
Én haragudni nem tudok.

Bimbam.
Hallgassa a harang szavát.
Bimbam,
Nincs benne vád, nincs benne vád.

Bimbam,
Szelíd, szerelmes hangja van,
Bimbam,
Ez az én utolsó szavam.

Nagyvárad 1913. ápr. 9.

ÁPRILISI ESTE

Szép, magas katona szép, magas leánnyal. Egymás kezét fogták elhagyatott utcán, áprilisi este. Németül beszéltek, hej, meg is értettem. Bolondot beszéltek, mit beszéltek volna.

Néztem a kezükre, messzire gondoltam, szívemet fájattam. Lanyha szél patakzott, jött az új mezőkről, olvadt érbe fürdött, nehéz volt beszíni. Barna sált bolygatott szép magas lány vállán. Barna sált bodrozott, pajkosan fodrozott, mintha kicsi angyal töltené a kedvét. Ott is volt az angyal, láttam én a szárnyát: arcuk közt, válluk közt repkedett, repkedett.

Nem jó nekem járni elhagyatott utcán, áprilisi este. Könnyet viszek haza, sóhajt bontogatok, perlek a szívemmel éjfélig, éjfélig. Éjfélkor lefekszem, félek a sötéttől. Félek a sötéttől, futnék az utcára. Szaladnék utcára, valakit keresni, nézni az arcokba, ablakon belesni, ablaktól el-futni, mindig futni, futni, folyóhoz eljutni, folyóba zuhanni, meghűtözött szívvel, dagadt, vizes hajjal, vizenlengő kézzel suhanni, suhanni...

Nagyvárad 1914. ápr. 2.

A SZOBÁD

Szeretem ezt a kis fehér szobát,
Fehér kis fészked, szép aranymadár,
A hószín szekrényt, apró pamlagot,
Az órát, amely halkan ingva jár.

A zongorát, a néma nippeket,
A rózsát, mely a tálban hervadoz,
Mert mindenikhez édes kezed ért,
Mert mindenik szavadtól illatos.

Nagyvárad 1914. ápr. 12.

IDILL

Kályha robogna, lámpa sütne,
Itt ülne szemben a széken,
Dolgozna, varrna szépen
S az óra néha halkan ütne.

Kint szelek orgonáznak,
Bent béke, melegen omló,
Villogna kezében az olló,
Végigharapva a vásznat.

Sürögne, forogna a tűje,
Arcán egy hajfonat árnya
És egyszer idedűlne
Felém és csókra várna.

Várna, nem szólva szót
S nem volna akkor semmi,
Nem volna a világon semmi,
Csak az a csók.

Nagyvárad 1914. ápr. 12.

RÖVID A VACSORA

Platánfa alatt terítettek
Homályos őszi estelen,
A szürke asztalterítőnél
Csak egy asszonyság ült velem.
Sohase láttam ezt az asszonyt
És ezt a kertet se soha
S oly furcsán hangzott a fülembe:
Tessék, rövid a vacsora.

Összezavart mindent az este,
Különös, langyos szél eredt,
A vén platánfa zörgött, zúgott
És elfogott a rettenet.
Hol ülök én? ki ez az asszony?
Ez a bor kinek a bora?
Megint csak felzúgott az intés:
Tessék, rövid a vacsora.

Ránézek, Isten! Ím lefoszlik
Az öltönye, mint füst ha száll.
S dermedtmereven ül a széken
Az iszonyú rém: a Halál.
Platán alatt, homályos estén
Kitárul rémes fogsora
És hangja kong, kong agyvelőmig:
Tessék, rövid a vacsora...

Nagyvárad 1914. jún. 11.

HÁBORÚ

Riadt rónákon nyargal a rém,
Vállán vörös ing,
Szeme, pallosa tűz
S tűzpallosával a világon átsuhint
Tüzet suhint!
Halált suhint!
Ó vér megint! Harc, láng, romok,
Halál, vér, vér megint!

Az erdők lombja tekergőzve sárgul,
Lehull a fű, hol szörnyű lába lép,
Harang megindul, láng csap fel a tornyon.
Zavaros szemmel összefut a nép.
Habzó haraggal királyok üzennek.
Kigyúlt országok tetője recseg,
Ezer városba tűz és vész a vendég
S a reimsi dómnak bús ünnepi csendjét
Megdörgetik a negyvenkettesek.

Csak álom volt az aranycsend, a béke,
A világ ébred s összevissza lót.
Napoleon, Nagy Sándor csatalelke
Zúg a mezőkön és fú lobogót.
A földi tájról rebbennek a múzsák,
Csak egy marad, ki Tirtájt ihleté,
Vérnek, veszélynek bomlott eszű lánya
Kacagva tépi lantját s veti, hányja
Haját, míg éji tűzvész süt felé.

S október jő, szüret hava.
De nincs öröm, nincs vigadás.
December jő, a tánc hava.
De csend, sötétség, hallgatás.
Minden lángot eloltsatok,
Suttogva szóljon ajkatok,
Csitt, csendesen: ezer kapás
Éjente ezer gödröt ás.
Ki tudja, ma ki dőlt bele
És föld alatt és mész alatt
Nem halott társat ölel-e?

Ma nem lebeg fel könnyű valcer árja.
Ma nem veszünk fel tarka dominót.
Lányok, tegyük most ujjunkat a szájra:
Ma sírnak, halnak embermilliók.
Ma hallgasson a tréfa csacska szája,
Ma szenvedjünk és higyjünk, mint Hiób.
Aranybogár, ne zümmögj, szerelem:
Ma vasbogár búg véres tereken.

De rajta, serényen járjon a kéz,
Fűzze a szálat fürge kötőtű,
Legyen puha gyapjú sebtibe kész,
Védni a védőt gyilkos időtül.
Lágy simitását asszonyi ujj
Küldje a messze, idegen archoz.
Érzi didergő fagyban a harcos,
Arca körül ha golyók szele fuj.

Fejre, derékra kell a kötés,
Fűzzed a szálat, rajta, ne késs,
Mert hull le a fő, a törzs leszakad
S más kapja már, ha tűd megakad.
Min ma egész nap tűd hegye fáradt,
Holnap a srapnel, a kard nekivág,
Kibontja golyó, de fűzd csak a szálat,
Mert sző és bont ma a földi világ.

*

S te, ég galambja, szállj le tűzbe, vérbe,
Ülj le szelíden az ágyúk csövére.

Nagyvárad 1914. okt. 21.

MÁJUSI KONCERT

Azt a hajnalt nem felejtem:
Már a rollón csíkok égtek,
Hogy viharzó lárma zendült.

Bandaszóval várt a város
Május első hajnalára,
Rajba, rajba, körbe, körbe,
Zengve bongva, mint a dongók,
Jártak a májusi bandák.
Döng a nagydob, cseng a tányér,
Kürt üvölt és sír a flóta.
Millió hang frissen ugrik
S hajbakapva háborognak.

Indulóval, indulóval
Jártak a májusi bandák:
Itt a május! Itt a május!
Kék az ég és friss a rózsa,
Cseng a lég és csók a szellő,
Minden itt van, semmi hija!
Lenge légben huncut inger,
Millió kis szív csilingel,
Pajkos arccal, röpke inggel,
Ifjú május, csókos isten
Jön vidáman, jön dalolva
és a föld et táncrahíjja:
Minden itt van, semmi hija!
Rajta, frissen, rajta, vígan!
Minden óra pásztoróra!
Szív a szivet megszeresse,
Ajk az ajkat megkeresse,
Pár a párját elvezesse
Szép szerelmi fordulóra!
Kék az ég és friss a rózsa,
Cseng a lég és csók a szellő.
Lenge légben huncut inger.
Millió kis szív csilingel,
Pajkos arccal, röpke inggel
Itt a május! Itt a május!
Trombitálva, trombitálva
Járnak a májusi bandák.
Zeng a május, zeng a május.
Zeng a város, mint a méhkas.
Döng a nagydob, cseng a tányér,
Kürt üvölt és sír a flóta,
Millió hang frissen ugrik
S hajbakapva háborognak.
Néha éppen ablakomnál
Zeng a lárma, zúg a lárma.

Néha messzebb, néha már csak
Nagydobok döngése hallik.
Mintha óriás lihegne,
Város végén ott lihegne
Egy szerelmes óriás...

Nagyvárad 1915. máj. 1.

TAR IMRE TANYÁJÁN...

Tar Imre tanyáján
Kakukkos óra ketyeg a falon,
„Tik... takk... tik... takk... eljött az este."
Feltámad a lombon a lágy fuvalom,
Sóhajtva lebben keletre messze,
Csókját röpíti itthoni rögnek,
S ott, hol az ágyúk búgva dörögnek,
Halkan zizeg át a hűs avaron...
Tar Imre tanyáján
„Tik... takk... tik... takk"
Kakukkos óra ketyeg a falon.

Tar Imre tanyáján
Csendül az ének: „Csicsija baba!
Csicsija baba, gyémánt virág!
Csókos szívemnek gyönge harmatja,
Mi lesz, ha majd meglát az apád?
Mi lesz, ha egyszer itt lesz közel?
Mi lesz, ha egyszer összeölel?
És csókot ad a harmat ajkadra?"
„Tik... takk... tik... takk"...
„Csicsija baba... csicsija baba...!"

De hűs az este!...
...Valahol messze Visztula parton
Bömböl az ágyú, reszket a lég,
Vérbe borul a bíboros alkony,
Vérbe borul a csillagos ég...
Sűrű esőként hull a golyó...
Tar Imre körül – jaj – piros lesz a hó...
Átreszket a szellő a hűs avaron...
Tar Imre tanyáján
Elhallgat az ének...
Kakukkos óra megáll a falon.

Nemzeti Hírlap 1915. máj. 16.

ZSÚR VOLT...

Zsúr volt, gyerek-zsúr
(Vagy ha úgy tetszik, angyalok zsúrja)
Ott voltam én is... és a szívemben
Tizszer, ezerszer
Átélem újra.
A gyerek-zsúros,
Piros tojásos
Húsvétnak vége,
De a lelkem még most is megrezeg
Egy-egy ringó dal
Ütemére.
...Itt Babit látom... a csillagszemű
Kis Babikát
Aranyos könnyen hullámos ívben
Repülni át.
...Ott Évike táncol s mint liliom rezg
Hajnali szélben,
Emitt Babuka...
(Rózsás az arca
S egy darab kék ég
A szemében.)
...Amott meg látom az én két virágom
Halkan beszélni,
Mosolygó ajkuk mintha susogná:
„Apukám, édes,
Jaj, de szép élni!”
...Jaj, de szép élni!...
Óh, kis bimbóim... hát örüljetek...
Táncoljatok!
Virág nektek nyit,
Húsvéti kék ég
Rátok ragyog.
Nektek az élet
Ezüstfehéren gyöngyöző patak,
Nektek a dal még kis szívetekbe
Sugaras, édes
Álmokat ad.
S ti nem tudjátok, hogy milyen könnyen
Szállnak, repülnek
El az álmok
És nem tudjátok, hogy milyen gyorsan
Porba hervadnak
A virágok.
S nem sejtitek, hogy
A piros tojásos, dalos Húsvétnak
Mily hamar vége
S hogy nemsokára

Csak a szív húrja
Rezdül meg fájón
Emlékére.
...Óh, kis virágim... kis madárkáim...
Szívetekbe
Örökké tartó
Fénylő, mosolygó
Napsugárt mért nem
Vihetek be?
Sorsotok útját mért nem adatott
Nekem kimérni
Hogy örök napfény ragyogna rátok
Hogy örökké csak ezt mondhatnátok:
„Apukám, édes
Jaj, de szép élni!?...”

Magyar Lányok 1916. máj. 4.

DAL EGY KADÉTRŐL

(Báró Szentkereszty György emlékének)

Egy éve még az indóház homályán
A csörgő zajban iddogált velem.
Korsója habzott, gallérján kadét-stráf.
Ő csupa szó, én csupa türelem.
Világ vérpadja még rejtőzve állott,
Hol milliók siralma gomolyog:
Még lány a téma, tenisz és keringő...
Egy éve még... milyen bolond dolog!

Kitárta szívét: a szereleme angyal,
Aranyhajú szent, hófehér virág.
Előkerült a képe, hajafürtje
És elmondattak apró intrikák.
Majd elmesélte, mint beszéltek össze
S kérdezte tőlem, hogy mit gondolok?
Mozdonyt tolattak, tányérok csörögtek,
Egy éve még... milyen bolond dolog!

Ha szeret: vidd, ha nem adják: ragadd el...
Barátom, régen, volt nekem is egy...
Szelíd és kedves... elvették... sok éve...
Azóta érzem, minden kárba megy.
Barátom, üsd szét, vágd le a világot,
Csak őt ne hagyd! – A szeme rámlobog
És súgja: Nem, én megtartom az esküt...
Egy éve még... milyen bolond dolog!

Szegény barátom, szíved már marék por...
A mesék zengő küllője megállt.
Gondoltad-e, hogy egy év le se perdül
És elhagyod a szőke ideált?
Megtörve jöttél a halálmezőkről,
Sok kínos éjfél, párnák, doktorok
S mint forró tengely, elpattant a szíved...
Egy éve még... milyen bolond dolog!

Most elmennék a szőke angyalodhoz
És olvasnék szemében: sírt-e ma?
Ha nem: sötéten állék, mint a boszú
S kezét szorítnám, hogy sikoltana.
De ha látnám, hogy szenved és elárvult,
Elmondanám: a sírból csókolod...
S elemlegetnénk halkan a kadétot:
Egy éve még... milyen bolond dolog!

Amerikai Magyar Népszava 1916. máj. 7.

SZÓL AZ OROSZ SIKSÁG...

Szól az orosz síkság bús, borongós éjjel:
„A határon széjjel
Tábortüzek égnek,
Vérpiros színe van felettem az égnek.
Homlokom simító tavaszi szél, menj el,
Nézz szét a határon!
Nézd meg, elég lesz-e
Győzők homlokára
Sok tarka virágom!?”

...S száll a tavaszi szél és eléje tárul
A Kárpátok orma,
Üde, zöld pázsitján nagy, bús orosz hadak
Gubbaszkodnak sorba.
S áll az orosz harcos görnyedten, szegényen,
Keserűség reszket elborult szemében,
Fehér, csukott ajka mintha átkot szórna,
Úgy áll ott, mintha egy
Szomorú rab volna.

...S visszaröppen a szél
És szól: „Orosz róna!
Ne boruljon most a te réted bimbóba!
Jobb volna, ha füved
Bús, fekete lenne,
Jobb volna, ha rajtad
Rabok sírhalmára
Gyász-virág teremne!”

...S szól a magyar Alföld csillagfényes éjjel:
„A határon széjjel
Tábortüzek égnek,
Vérpiros színe van felettem az égnek.
Homlokom simító tavaszi szél menj el,
Nézz szét a határon!
Nézd meg, elég lesz-e
Győzők homlokára
Sok tarka virágom!?”

...S száll a tavaszi szél és eléje tárul
A Kárpátok orma,
Üde, zöld pázsitján dalos magyar hadak
Vigadoznak sorba.
S áll a magyar honvéd dacosan, keményen,
Büszke, szilaj láng ég csillogó szemében.
Piros ajkán mintha csók, imádság lenne...
...Mosolyog, mintha csak esküvőre menne.

...S visszaröppen a szél
És szól: „Magyar róna!
Hogyha minden réted százszor nagyobb volna
S ha minden fűszálad csupa virág lenne,
A te fiaidnak hősi homlokára
Az is kevés lenne!

A HALVÁNY KATONA

A kórházudvaron üldögél egy halvány katona egymagában,
féllába, félkeze elveszett, tőből leszakadt a csatában.
Mankója van és szomorú, nem néz se jobbra, se balra,
csak felfelé, hol a felhők szállnak fodrosan... arra, arra.
Féllába, félkeze elveszett és többé soha ki se nő,
a gyermek ezentúl félni fog őtőle és irtózni fog a nő.
Mert építhetsz csodahidakat és csodatornyokat és
országokat összekötő alagutat.
Lomnicon és Szaharán fúrhatsz, ha akarsz, csodagépekkel,
csodakutat,
de a lóhere szirmát, falevelet, ha lehulltak, vissza miképen
akasztod?
Miképen a törzshöz a kezet, a lábat, amit ágyugolyó
leszakasztott?
Sok millió a földön az ember és kétannyi a láb meg a kéz,
két lába, két keze mégse lehet neki, senkise ad neki,
bárhova néz:
koldus se adja magáét s hogyha király is, meg nem veheti
pénzen.
Csak két szemét kímélte a sors, hogy irigyen, irigyen
e földi világba, míg él, belenézzen.

Dicső Lapok 1918. aug. 15.

HÚSVÉT

A gyűlölet fúriái elől harangok torkába menekült a szeretet. Ez volt utolsó búvóhelye, honnan Krisztus mondatait zengte és zsongta a piros pokolban tántorgó emberek fülébe. De a sátán-düh itt is utólérte és belefojtotta a harangok torkába. Azontúl nem szóltak a harangok, nem szólt a szeretet, csak a gyűlölet csattogott vastalpaival az utcákon és vörös zászlókkal döfte szíven a házakat. Jól tudták a vöröskezűek, hogy a harangok hangja nem vörös, hanem fehér. Oly fehér, mint a karácsonyi dombok, mint a tisztaságszerető szegényember házfala, mint a fehér rózsa, mint a fehér galamb s mint a keserű kávéba pergő porcukor.

Ezért kellett a harangszónak elnémulnia: fehérnek a vörösben.

Most újra megcsendülnek Krisztus szavai, hullámzó mondatai, de még mindig csak onnan felülről, rejtekhelyükről, ércnyelven, harangok ajkán. Mért nem száll le a harangszó emberek ajkára? Higyjétek el, emberek, hogy a harangszó a legszebb nyelv a földön, meg kellene tanulnotok, ahogy a franciát, angolt, németet tanuljátok. Menjetek ki a tornyok alá harangzúgáskor és hallgatózzatok. Lessétek el a harangszó titkos törvényeit, próbáljátok utána mondani: szeretet, szeretet. Tanuljátok el a harangbeszédet és nem lesz többé félreértés.

Húsvétra harangozunk, a szeretet feltámadását, örök életét harangozzuk. Hallgassanak el a Krisztus-tagadók, mert Krisztus szavánál nincs jobb szó, nincs igazabb igazság. S aki nem tartja igaznak Krisztus igazságát, az is vallja be, hogy a megkínzott, gyűlöletbe hajszolt emberiség számára sincsen jobb igazság.

Tavasz 1920. ápr. 3.

PROLÓG

Csendes az éj, de hallja, aki jól hall:
a lombokon áttörve, felsírón
jön, jön, tolong dróttalan távírón,
Nagymesszíről az üzenet, a sóhaj,
a jajkiáltás: Testvérek! Segítség!

Úgy kéne: villámvonatok repítsék
a bús magyart, Szibéria magyarját,
De az expresszek nélküle robognak,
hajók a tengert nélküle hadarják,–
ő ottmarad egyhelyben, néz utánuk,
arcát telekormozza üst-uszályuk,
szemén a könny kibuggyan...
Ottmarad,
Hogy irigyeljen felhőt, madarat,
kik szabadon jöhetnek és mehetnek.
Ott áll a ködben, suttog a szeleknek,
szelek felkapják és hozzák a szót
gyorsabban, mint az expressz és a drót
és megtelik az éjszaka jajszóval
és minden éjjel hallja, aki jól hall:
a lombokon áttörve, felsírón
jön, jön, tolong dróttalan távírón
nagymesszíről az üzenet, a sóhaj,
a jajkiáltás: Testvérek! Segítség!

Üzenjük vissza: Testvér! Rab magyar!
virágesőt igértünk, tölgyfalombot
és diadalkaput – de jaj a rózsák
lefagytak, diadalkapunk leomlott,
csak egy maradt: a becsület. Ne csüggedj,
mert abból senki szemernyit se vett el
s a tartozást lerójjuk becsülettel.
Testvér, mi várjuk a te visszatérted,
kit elhagyott ég-föld kegyelme, minden,
hazahozunk gyöngéd tenyereinkben,
karunk kinyúlik a távolba érted.

Bihari Ujság 1920. aug. 26.

KI TUDJA?

Nincs görbe út, csak egyenes
s az utazó mélységbe pusztul.
Zuhanni fogsz egyszer batyustul,
de addig csak mulass, nevess.

Ki tudja, hány nap még a sírig,
hány korty ital, hány kézfogás,
hány lépés, hány szívdobogás?
Talán csak egy s a sír kinyílik.

Én ezt neked most versbe sírom
s talán utolsó versem írom
s több verset te sem olvasol.

Ki tudja, ha neveted is,
talán nekem is, neked is,
testvér, utolsó ez a sor.

Magyarság 1921. aug. 7.

KÍGYÓ

Nem alszom el nyugodtan,
nem ébredek gyanútlan,
kígyó fútt a kezemre,
hogy asztalomba nyúltam.

Kígyó ágaskodott fel,
tarajas, síma, nyúlánk,
felémdöfött dühödten
a háromágú fúlánk.

Bűnös vagyok-e? Kígyó
a bűnöst látogatja,
legkedvesebb fiókom
nem nyithatom miatta.

Jaj, minden holmim ott van,
levelek, régi rózsák,
sok emlék s ott a kígyó!
Nem ballada; valóság.

A legszebb tinta, tollszár,
legjobb párfőmöm ott van,
közöttük sanda kígyó
tekereg átkozottan.

Ha holt is már, ne lássam,
mert szörnyű volt a kígyó,
mert holtan is ijesztő,
holtan se holt a kígyó.

S ha nyitnám is fiókom,
ha fúr a vágy titokban,
már késő: mert a kulcsot
mélységes tóba dobtam.

Magyarság 1921. szept. 25.

TŰZIJÁTÉK

A bomba már füstölgött, sercegett,
kék lángok ugrándoztak rajta körbe,
robbanni készült, hogy magát megölje
s megrázza halálával az eget.

Te tudtad, hogy mily rémség fenyeget,
hogy gyilkos magvat rejteget az öble,
de bátran vetted mégis kézbe, ölbe
halállal zsúfolt, égő fejemet.

És oltogatta két fehér kezecske
a lángot és a láng meg nem sebezte
és le sem is aludt, magasra szállt

és égni, égni fog örök időkig
s e tüzijáték tégedet dicsőit,
mert eloltottad benne a halált.

Pesti Napló 1921. okt. 2.

GERTRUD

Elmondjuk egyszer és versekbe vésem:
éltünk szegényen is. Várunk ma még.
Ülünk szobánkban, várakozva, rég,
mint a vonatban, szűk kupéülésen.

Bezzeg az ablak, füst csap be a résen –
mióta utazunk már? tudja ég.
Hol álmos nap, hol álmos lámpa ég.
Sok apró állomás jön. Pfuj. Por és szenny.

Ne csüggedj. Fordulj háttal, hogyha untat
és hidd, Gertrud: a legszebb panorámák
fogják cifrázni kormos ablakunkat.

Vár ránk rivalgó, fényes állomás,
muzsikaszó, sok nép, kíváncsi dámák,
virág, szónoklat, pezsgős áldomás.

Magyarság 1921. okt. 30.

TÚL AZ ÉLETEN

Mint lampiónos szép parádé,
jöttünkre felragyognak ott
kutyák szemei és cicáké,
kiket kezünk cirógatott.
Legyecske, mellyel bíbelődtünk,
mikor rugdalta a vizet,
hálás legyecske száll előttünk
s a szárnya szép zenét zizeg.
És bámulunk forgó üvegbe,
mely megmutatja életünket
s mikor a képek mind letüntek:
szemünk a zöld sírdombra lát,
melyen szivárványszárnyú lepke
csókolja a vadrózsafát.

Nemzeti Ujság 1921. nov. 13.

GONDOLJÁTOK MEG EZT

Isten kezéből szállnak el
a madarak keletnek és nyugatnak.
Éjjel, ha Isten holdja kel,
alatta Isten ebei ugatnak.

Isten bárányai, bivalyai
rágják a réten a fűlevelet,
Isten szellői és viharai
lebegnek Isten csordái felett.

Isten gebéi húzzák odakinn
a szekereket Isten útjain
s a szekerek Isten szekerei
s akik hajtják, Isten emberei.

Gondoljátok meg ezt, Isten emberei!

Magyarság 1922. jún. 4.

EMBEREK

I.

Naponta nekiülnek az ebédnek
s az étel napról-napra ugyanaz
s az élet is, az öröm, a panasz
És nem tudják, hogy égnek, lassan égnek.

Láng nélkül ég a testük, élve oszlik,
szemük szikrát vet, vérük fojtva fő.
Buknak a hamvak és kicsap a hő
és nők válláról a ruha lefoszlik.

A téli utcán látják: füst tolong
a szájuk résén. Rossz füst, szürke, fondor.
És mégse félnek. Tűzre egy se gondol.

Nevetnek, hogyha meztelen, bolond
rohan az utcán, hóba hempereg
s ordítja: „Tűz van! Égünk, emberek!

II.

Megállj testvérem, siető utas,
haszon után ne lóss-fuss, ne kutass,
mert nem lesz abban semmi örömöd:
a zseb, amelybe pénzed tömöd, lyukas.

Bizony tesvérem, addig vagy te gazdag,
míg hasznod belé nem pergeted
lyukas zsebedbe. És magad is az vagy,
lyukas zseb, melyből elvész életed.

III.

Ne hidd,
hogy elvesznek gyönyöreid
és vágyaid és annyi minden
és minden ingyen.
Ne hidd.
Felébredsz a hallottas ingben,
kisiklasz az álarc alól,
látsz, hallasz újra jól.

Nem akkor törsz el. Most vagy éppen
bús törmelék Isten kezében
s ha majd padlóra ejt e kéz,
eggyé egyesül az ezer
és karcsú, szép szobor leszel,
ép és egész.

Magyarság 1922. júl. 9.

SZONETT

Boldog, ki gondolattalan,
ki mint a rét növénye nő fel,
ki nem bolyong sajgó velővel,
nem kérdi: mért, mi célra van?

Boldog, ki vak, ki sose látott,
azt látja csak, mit szeme lát,
a házat, a folyót, a fát.
Nem látja bennük a világot.

Boldog, ki nem hall hangokat,
ha csend van. És más emberek
sebéből vére nem pereg

és árnyakat nem tapogat
és csak egyszer repíti lenge
lelkét a szörnyű Végtelenbe.

Magyarság 1922. szept. 10.

PIRIPÓCSI KÉPEK

Két doktor

Fiatal, nagyjövőjű, dolgos,
egyszóval olyasféle orvos,
kiért a szülei rajongnak.
A gyógyászatban forradalmár
és ennek a forradalomnak,
sajnos, nem egy halottja van már.
Gúnyolja a maradiságot,
pár év előtt Párisba vágyott
és ma se tudni, mi a nyitja,
hogy Piripócsot boldogítja.

Piripócs népe őt nem érti.
Szerintük kontár. Jobb a régi.
De Piripócs bármit huhog,
mellékes. Vannak fórumok,
ahol fémjelzik a valódit.
Ha néha mégiscsak csalódik
a páciense vakbelében,
a lámpa mellé ül le szépen
és ír. Tanulmányt ír. Ezernyi
új gondolat, gyógyászi ötlet
készül a petékből kikelni,
miket a tolla elpötyögtet.
Ír, ír, törül. S ha kész az oldal,
szünetet tart. Piszmog a tollal
és arra gondol epedőn,
hogy majd, ha minden sikerül,

egy-egy műtétje kikerül
Párisba, mozilepedőn.

E gondolat meghatja mélyen
s nem sejti, hogy a cinkos éjben,
tócsák közt bukdácsolva, kormos
tolvajlámpával most igyekszik
a ház felé a régi orvos,
ahol az ő betege fekszik.
Az ifjú doktort hívni kellett,
minthogy rokon, de mindamellett
a jóegészség se utolsó,
a lét vonzóbb, mint a koporsó,
tehát a régiért üzentek,
akiben bíznak. Mint a tolvaj,
úgy jön. Nem is vág komplimentet,
csak odalép meghitt mosollyal
az ágyhoz az öreg kuruzsló,
kérdéseket tesz fel duruzsló,
mély hangon és legyint: „Ajaj,
barátocskám! itt más a baj!”

A doktorné

Az ablak mélyén lesben ül
és hálóját köti a pók.
Köti, köti kegyetlenül.

Nősténypók. Furcsa figura:
szoknyát, harisnyát hord a pók
s a doktor úr az ő ura.

Arcbőre, mint az itatós,
lila és foltos. Csúf a pók,
viszont cseppet se kikapós.

Megmássza a kilincseket,
az alvó testeket a pók
és szálat köt és jaj neked.

Petyhüdt nyakán aranykereszt,
templomba is befut a pók
és ott is szálakat ereszt.

Az utcán lomposan oson,
viszi a szálakat a pók
végig a faluvároson.

Úgy fűzi őket, jó sokat,
sűrűn, szabályosan a pók,
mint a telegráf-drótokat.

Éjjel riszál a kicsi szál,
mit ing alá lopott a pók.
Nem alszik az, akit nyiszál.

Forog, nyög, sóhajt nehezet,
kínozza, öldösi a pók,
akihez minden szál vezet.

Mindenki az ő betege,
de inkább nőket öl a pók,
szűzlány a legjobb csemege.

Ablakban ül, vértől dagadt
és nézi kéjesen a pók,
a pletykapók
a rángatózó szálakat.

Magyarság 1922. nov. 1.

KÉTFÉLE ITAL

Sötét bor az Éj bora. Altat.
Színes bor a Nap bora. Éltet.
Igyad csak, igyad csak. Váltogasd
a színes bort s a sötétet.

Melyik bor a szebbik, a jobbik?
Cserélni ha enged a Végzet,
cseréled-e, mondd, a másikért
a színest vagy a sötétet?

Ó, el ne cseréld a sötétet,
mert rossz csere, kár bizony érte.
Szomjan hagy a színes, szép ital,
szomjazni fogsz a sötétre.

Fuldoklani fogsz ama bortól
és várod: elaltat-e végre?
S a színes ital nem altat el,
nem szépül a színe sötétre.

Örülj neki, hogy csoda nincsen,
cserélni nem enged a Végzet,
felváltva nyújtja a két italt,
a színest és a sötétet.

Magyarság 1922. dec. 10.

ISTEN KEGYELMÉBŐL

Isten kegyelméből csoroghat
A vérem sok esztendeig,
a vér csoroghat és a kés foroghat,
foroghat mély sebemben,
Isten véreztet engem!
S nekem a kés, a vérzés jólesik.

Hull cseppre csepp és elrepül pirosló
szárnyon. S mikor az utolsó vérlepke
az elefántcsontcsúcson az utolsó
kis szürkefehér foltot belepte,
akkor kinyílhat a koporsó.

Az Ujság könyve 1922.

A TŐR

Fal, mennyezet fekete, mint a bú,

kék lángok égnek fel-fellobogón:

Fehér asszonytest vérszín dobogón,

Szívében tőr. Aranymarkolatú.

A sebből, melynek tája tejfehér,

mint feldőlt serlegből, rohan a vér.

A palota talpon van. Fogvacogva

lesnek be a holttestre s a sarokba,

hol a király ül. Szeme hunyva félig

és nevet. Arcán véröröm sötétlik.

A kongó folyosón hideglelős
hangok súgják: a király eszelős.

Az Ujság könyve 1922.

RÓZSAFA A SZIKLÁN

Hozzám is eljött, el bizony
mindenki, aki hitvány,
az életem oly hihetetlen,
mint rózsafa a sziklán.

Az életem mosolyt virít,
perlőimmel se perlek,
rokonom minden rózsafa,
a csillag és a felleg.

Úgy, úgy, csak fosztogassatok
és ha nem kár a késért,
késeljetek meg. Boldogan
mosolygok könnyet és vért.

Vigyétek minden szirmomat,
azoknak úgysincs száma
s a szirmot, mit jövőre bontok,
ki veheti el máma?

Az életem mosolyt virít.
Ti százfelé loholtok,
rózsát tiportok. Én mosolygok.
S aki mosolyog, boldog.

Az Ujság könyve 1922.

TETSZHALOTT

Hallom lábuk dobaját,
hallom fecsegésüket,
hány rokon, hány jóbarát
gyűlt össze, de mind süket.
Nincs egy lélek,
ki fülelne föld alá
s jajgatásom hallaná:
Élek! Élek!

Az Ujság könyve 1922.

MINT A MESÉBEN

Mikor már mélyen hallgatott a ház,
csengő madárszót hallok félig ébren,
mintha kincseszsák csengene az éjben,
amit a kertre ég angyala ráz.

Kincszápor ömlik, hagja, színe száz,
szikrázik és cseng, peng, zeng csodaszépen,
arany hull, gyémánt hull, mint a mesében,
gyöngy és rubint és türkiz és topáz.

Álom nyomott el, boldog ember álma,
álmomban is még elkísér a lárma,
hull, hull a kincs és reggel csodára vár:

vakító fény sugárzik ablakomba
a kertből, hol elnémult a madár
és egekig feltornyosult a pompa.

Az Ujság könyve 1922.

A REMETE

Barlangban ül a remete
és nyomorultak menete
elébe vánszorog.
Bús vándorok.

Szakálla hosszú és havas
És szól: „A hegycsúcs nem magas,
a szakadék se mély,
vándor, remélj!”

Az Ujság könyve 1922.

CSODAVONAT

Szaladt-e szebben vonatod,
mint mikor áll?
Őrház előtt tart pihenőt.
Távolban a lombbal benőtt
fehér falucskát láthatod,
a templomgomb piros koráll.
Szemed elé kocsik suhannak,
a vaspályán vonat siet,
melyet megállít a tied,
elkapja erejét amannak
s halkan, pehelynél könnyedebben
ellenkező irányba rebben.

Nem is füttyentett induláskor
és meg sem is lökött, mint máskor
és zajt se hallasz semmilyet,
csak a tünedező kocsik
mutatják, hogy iramodik,
futamodik, suhan, siet.
Fogason az esőkabát
nem illegeti most magát,
nem rengesz ültödben te sem,

úgy lejt, oly egyenletesen,
oly sima, oly zajnélküli
irammal, hogy alig-alig
érinti, csak átrepüli
a sinek vasszalagjait.
Mesék vonatján, Álomország
vonatján viteted magad,
tündérek fűtik, olajozzák
és csillagok felé ragad!

A Holdnak visz az út, a Napnak
és megvilágosul az ablak
és látod, hogy vonatod áll,
őrház előtt tart pihenőt,
távolban a lombbal benőtt
fehér falucskát láthatod,
a templomgomb piros koráll.
Magadba süppedsz újra bent,
kinézel búsan s láthatod,
hogy megtréfált a vonatod,
mert visszajött. És el se ment.

Az Ujság könyve 1922.

A BOT

A bot
Margitra, Máriára lecsapott.
Vonagló testükön vert vérhabot
a bot.

A bot,
mely őket verte, szívet vert a bot
és lelket vert és templomablakot
a bot.

A bot.
Csattogva táncol. Véres, buta bot.
Én akkor éltem, amikor a bot.
A bot.

Napkelet 1923. jan.–máj.

VÁRAD BALLADÁJA

Bujdosik a holdfény, az éjszaka langyos,
Várad balladáját pengeti a lantos.

Ott egymásba nyíltak a házak, a kertek,
ott a szelek édes aromát kevertek.
Minden lány a hugom. Velem együtt nőttek,
velem egyszobában. Láttam, láttam őket,
hogy először fonták kontyba hajuk ágát,
hogy az első bálba öltöztek a drágák.
Jó volt a Körösben, még számban a jóiz:
szívükről szívemre szaladt a folyóvíz.

Bujdosik a holdfény, az éjszaka langyos,
Várad balladáját pengeti a lantos.

Iszonyú varázslat! Küszöbön se jutsz át:
sáserdő verte fel hirtelen az utcát.
Átkozott a magja! Hegyes sás, gonosz sás,
acélból való sás. Hideg és vérrozsdás.
Szuronyok, szuronyok nőttek ki a földből,
az ablakcserépből és a kerti zöldből,
szuronyok, szuronyok, sok szurony, milliom.
És halálra hervadt köztük a liliom.

Bujdosik a holdfény, az éjszaka langyos,
Várad balladáját pengeti a lantos.

Hugaim! arcotok síró és kesergő,
Én itten, ti ottan. Közbül a sáserdő.
Reszket a sáserdő, reszket gyökerestül,
mert vörös fény süt rá az éjen keresztül.
Hugaim, hugaim! a csodát lessétek,
a csodát: éjféli hajnalvörösséget.
...Nagy, bozontos lánggal a sötét mezőben
sok, sok ezer fáklya van gyülekezőben.

Magyarság 1923. ápr. 1.

KERGETŐSDI

Nimfát űzött az ifjú,
a hajsza vad és csodás.
Szép fürteik lobogtak
és lábaik úgy dobogtak,
mint a sebes szívdobogás.

Már ezredszer kanyargott
elébük a keskeny ér,
a nimfa frissen illant,
űzője a vízbe pillant
és látja, hogy haja fehér.

Mert rég indult a hajsza,
sok éve, sok éve múlt.
Leült az agg a parton
és rálobogott az alkony
és ősz haja vörösbe gyúlt.

Pesti Napló 1923. ápr. 6.

HARANGJÁTÉK

Múltam harangjai szólnak,
konganak,
búgnak,
Istenem.
Harangoz a város,
harangoz a vizekbe fúltan
a tengeralatti város,
a múltam.

Szép szűz
(azóta anya már)
ment, ment az utcán,
ment, ment előttem,
télen, tavasszal, nyáron, ősszel.
Szoknyája színe,
blúza remegése,
haja, a lengő
vadított,
jaj,
mint a bikát az arénai kendő.

És jött a pünkösd
és pünkösd volt sokáig,
nem múlt el aznap,
se a hónappal, se az évvel
és jött az utcán,
akit szerettem,
jött, jött elébem,
velem, utánam,
télen, tavasszal, nyáron, ősszel.
Szeretett,
hazudott,
csókolt,
csalt
és én szédülve,
bódulva fogtam a fejem:
igaz ez?
lehet ez?
elmúlhat ez? Elmúlt.

Azóta anya már,
a nyaka ráncos,
süt, főz,
pletykál, veszekedik
biztosan.
És a lába,
a lába,
a ruganyos, a táncos,
a villogó szép lába,
amely úgy táncolt álmaimban,
mint a harangnyelv
a félrevert harang öblében,
a lába,
a lába, bimbam,
a lába már sohase hozza hozzám.

Magyarság 1923. ápr. 29.

KISLÁNY

Fúvom,
fúvom
furcsa furulyám,
hallgasd,
kislány,
aranyhajú lány,
forró
szellő
rajta ki-be fú,
csak fú,
csak fú
belőle a bú.

Könyvek,
kották
a hónod alatt,
csillog,
villog
térdeden a csatt,
szép vagy,
vad vagy,
kacajod kacér,
forrón
átsüt
bőrödön a vér.

Szép a
tested
víztükrön belül,
szép, ha
tükröd
vizébe merül,
karcsú,
rózsás,
friss és ruganyos –
elfúl,
elfúl
a furulya most...

Csak nyög,
csak nyög,
nyőgeti a vágy,
aztán
tisztán
hallatja szavát:
Kislány,
kislány,
a sír éje bús,
jobbról,
balról
lehervad a hús.

Pesti Napló 1923. máj. 15.

ELJEGYZÉS

Nem könny: a véred ömlik megrepedt
szívedből. Reggel vértelen találnak,
szép lány, az ágyban. Már meg is lepett
a zsibbadás. Hálát adsz a halálnak.

Reggel felébredsz. Párnád hófehér.
A nap besüt rá. Öltözöl. De érzed,
szívedből mégiscsak kifolyt a vér.
Meghaltál. Jól van. Eljöhetnek érted.

Skatulya pattan, sok selyem libeg.
Anyád cirógat. Testvérkéd nem érti,
miért mosdatják. Csillogó remekkel

kezében most belép a szörnyű férfi,
aki holttestet vett. Kezed hideg.
Holtan meredsz rá. Üveges szemekkel.

Magyarság 1923. jún. 3.

CSALOGATÓ

Láng, láng, nyalakodó láng,
mért futsz a láng elől?
Kerüllek százfelől
s te elrebbensz, bohó láng.

Láng, láng, nyalakodó láng,
ha egy lánggá fonódnánk,
az volna iszonyú szép
tűzvész!
Az égig csapna csóvánk!

Magyarság 1923. jún. 17.

SZÉP LÁNY AZ UTCÁN

Felvirít a nyári estben
szép lány válla, gyöngyfoga.
Ezt is, ezt is eleresztem,
nem csókolom meg soha.

Megy az utcán, megy libegve,
mint istennő, oly deli,
besodródik a tömegbe,
mely örökre elnyeli.

Tűzzel és nagy, tiszta hittel
lennék a szerelmese!
Nem lehet... Dal némul itt el
és regény és szép mese.

Trombiták némulnak itt el,
cintányérok és dobok
és virágok hullnak itt el
és minden láng ellobog.

Magyarság 1923. jún. 17.

SZÉP LÁNY A KÁVÉHÁZBAN

Bejöttél és leültél és kinézel
a csatakos járdára. Nem tudom,
kié vagy, nem tudom, ki vagy, de itt vagy
és szép vagy és imádlak, ismeretlen
szép lány. Imádlak; mindameddig itt vagy,
mai szerelmem és örök szerelmem.

Milyen boldogság így együtt fürödni
a levegő átlátszó özönében,
ilyen közel. Ha akarod, ha nem,
mi most ruhástul fürdünk, ismeretlen
szép lány, fejünk búbjáig elmerülve.
Ruhánk nem ázik át, oly híg a fürdő,
cigarettánk is ég, a füstje felszáll,
de érzem a hullámot. Halk ütését,
ha szívedről jön és szerelmes ízét,
ha ajkadról jön. Az örvényt is érzem,
amely feléd hajt folyton, végigöntve
szememet, számat, az ágas-bogas
hínárt is látom. Elmosódva reszket
felettünk és alattunk és közöttünk
és meg fog ölni, meg fog ölni, téged
és engem. Még ma. Mindjárt
Ó, ha látnád,
ha látnád a Halált a levegőben!

Magyarság 1923. dec. 30.

HAZAFELÉ

A banda elment. Késő van. Fizess
És menj. Az éjszaka ködös, vizes,
Vigyázz. Ilyenkor imbolyog a fal
S a lámpafény ravasz: rossz útra csal.
Csak azt nézd, merre a legfeketébbb
És arra menj. Ne bántson most egyéb,
Csak hazajuss. Ha elhagy az erő,
Meglátod, egylovas döcög elő,
Lámpája nincs,
Nem kell, hogy ints,
Magától áll meg. Bujj be, vén bagoly.
A kocsis tudja már, hogy hol lakol.

Új Idők 1924. jan. 1.

HALDOKLÓK

Szomorú vagyok én, haldoklót hagytam ott
és akihez megyek, az is tán már halott.

Kacagott, énekelt szegény, úgy jöttem el
a másik is, ha él, kacag és énekel.

Se ez, se az, se más, nem sejti senkisem,
hogy oly gyors a halál, ahogy azt én hiszem.

Haldoklót látok én nem egyet, jaj, sokat.
Mindenkit, aki él, a halál fojtogat.

Haldoklik, aki él, haldoklom magam is,
a jókedvem hazug, a jószínem hamis.

Ahányszor óra üt, utolsó óra van
Minden szavam igaz, mert utolsó szavam.

Zörgessünk orvosért, segítsen, hogyha tud.
De melyik ablakot verjük? Melyik kaput?

8 Órai Újság 1924. máj. 18.

PIROS TORONY

Volt kicsi házam az alsó soron.
Egy éjjel felgyújtottam. Hogy ne fázzam.

És hirtelen magasra nőtt a házam.
Magasabb volt, mint a templomtorony.

Pirosan, karcsún és ragyogva nőtt fel.
Be szép torony! A csúcsán fellegek!

Már készülődtem is, hogy felmegyek.
De jöttek csákányokkal, öntözőkkel.

És döngették és áztatták a tornyot.
Mert irigyelték tőlem. És leomlott.

Pesti Napló 1924. jún. 5.

A TŰZ ELŐTT

Bámuljuk a kályha
aranyparazsát.
Robogva, lobogva
ég a fahasáb.

Hintórobogásnak
gondoljuk a zajt.
Mesebeli herceg
hintón hova hajt?

Hintó ide hozza,
be szép, be csodás.
Hintója is, ő is
csupa ragyogás.

Kiszáll a fogatból
a látogató
Hintója is, ő is
hamuszín fakó.

(Bakonszeg)

Magyarság 1925. jan. 5.

SZÉP LÁNY A SÖTÉTBEN

Zümmög, zümmög a darázs,
miatta vagy ébren
szép lány a sötétben.
És valami rossz varázs.

Ki-kigyúl és hunyorog
lámpádban a körte.
Forog a kulcs körbe,
Pattognak a bútorok.

Sátán karja, a mohó
megrándul a prédán,
derekadon, szép lány,
mint gordonkán a vonó.

Magyarország 1925. febr. 8.

JÓL TUDOD TE

Jól tudod te, mért teszed,
hogyha nyújtod a kezed,
nyújtod immel-ámmal.
Jaj, kegyetlen kegyelem:
friss testedet ízlelem
a szememmel, számmal.

És a szemem és a szám
szenved aztán óraszám,
mert csak ennyit lophat.
Jaj, kegyetlen kegyelem,
hogy mindig csak ízlelem
a legeslegjobbat.

Pesti Napló 1925. febr. 25.

ESTÉLYEN

Ahogy ott ül és alig takarja
a ruhája és csak mosolyog,
gyönyörű két verssor a két karja,
villogó és forró verssorok.

Követem szép hullámát a sornak,
csupa élet, csupa izgalom.
Szerelemről, szépségről dalolnak,
napsütésről, mint az én dalom.

A sorok közt ott ver izgatottan
a szív. Másképp nem is volna jó.
A sorok közt minden, minden ott van,
ami szép és csókolni való.

Brassói Lapok 1925. dec. 6.

ARRA MEGYEK ÉN

Én nem megyek, mint más, toronyiránt,
csak arra megyek én,
csak arra, hol nem látom az irányt.

Én nem megyek, mint más, a hang felé,
akárkié, akárhány emberé.
A csendet keresem,
a csend felé megyek én csendesen.

És nem megyek a fény felé, ha mécs ég,
ha lámpa ég az éjben, messze fény.
Amerre legsötétebb a sötétség,
az az én utam. Arra megyek én.

A Pesti Hírlap Vasárnapja 1926. márc. 7.

A SZEGLETEN

Most nem beszélhetek vele,
Mert most a bálból megy haza.
Muzsikaszóval van tele.

Most nem beszélhetek vele,
Most a templomból megy haza.
Orgonaszóval van tele.

Temetőből jön csendesen.
Virágot vitt, most megy haza.
Megvárom itt a szegleten.

Protestáns Szemle 1926. 3. sz.

EGYEDÜL A SÖTÉTBEN

Itt korán feküsznek. Tízkor este
már a lombos utcák mind kihaltak.
Már ilyenkor nincs világos ablak
és sétáló sincs egyetlenegy se.
Akik itt az én falumban élnek,
mind megadják magukat az éjnek,
a sötétnek. Csak az égi fények
küzdenek, a hold, a csillagok.
Meg a fényimádó fák, szegények,
kik között most végigballagok.

Mialatt más fekszik, mint a rest kő,
én kint járok. Én most ébredek fel.
Együtt reszket a szívem a rezgő
csillagokkal és falevelekkel.
Nézem, nézem az ablakokat.
Egy sincs, amit kigyújtana éjjel
a sötéttel vívó gondolat.
Csillagoknak szóló földi fényjel.

Budapesti Hírlap 1928. okt. 28.

KIS KÉPTÁRLAT

Műkedvelők számára írta Nadányi Zoltán

Tisztelt közönség, most jelentik éppen:
megérkezett Lindberg repülőgépen
és olyan szállítmányt hozott magával,
amely a légi úttörőre rávall.
Elhozta – meg se mondom, mi az ára –
rövid időre, csak egy éjszakára
a Louvre és más képtárak kincseit,
be is mutatjuk őket, íme, itt.
E gyűjteményben ott van Tícián,
de a könnyebb műfajban sincs hiány.
Megválogatta jól, nincs közte gyatra,
kár, hogy csak pillanatra-villanatra
láthatni mindezt. Minthogy ezalatt
a Louvréban kopaszok a falak.
Igen bizony, hiszik vagy nem hiszik,
reggelre mindet vissza is viszik.

Flóra

Az első kép Tícián képe: Flóra.
Virágzó nő, kezében kis virág.
A haja napsugár. Szép ragyogóra
festette Tícián a nők haját.
Szerette, ha szent ihlete megáradt,
összekeverni vásznán ezt a hármat,
ami örökké a legszebb marad:
virágot és nőt és napsugarat.

Női arckép

Titokzatos nő. Múltján hét pecsét.
Nem tudjuk a nevét, történetét.
De ez csak látszat, amit korrigálok.
Miatta csaptak össze a királyok,
hadak, hősök és gladiátorok.
Miatta égett Róma és az égő
Petrarca őt dalolta. Ő a Szép Nő,
ki körül az egész világ forog.

Galambposta

Ki kopog, mi kopog? Fehér galamb.
Nyakán levéllel jött meg a madárka.
Átúszta a felhős határtalant,
keblére hullt a lánynak, aki várta.
Gyorsabb a távíró, a rádió,
galambpostának már divatja múlt.
Csak festve látni már a régi jó
hűséges, kedves postillon d'amourt.

Első levél

Levélke jött. Talán mindössze pár sor,
de nem maradt el a remélt hatás.
A szép leányzó elolvasta százszor,
az arcán boldog elragadtatás.
Én azt hiszem, hogy Schiller, Heine, Gőte
e pillanatban megbukott előtte:
az ő szavuk oly szépen nem zenél,
mint ez az első szerelmes levél.

Törött korsó

Greuze képe úgy hat, mint a tiszta tó.
Tragédia, de mosolyogtató.
Ilyet nem festhet se orosz, se talján,
csak a bűbájos francia ecset.
Kislány selyemben. Tört korsó a karján.
Eltört a korsó, a baj megesett.
Öreg közmondás: addig jár a korsó...
Sebaj, nem első és nem is utolsó!

Muffos hölgy

A muffos hölgy mindjárt elénkbe lebben.
Ez aztán muff! Nem is érthetni meg,
hogy oly parányi kéznek, ami ebben
rejtőzhetik, ilyen nagy muff minek.
Tanulhatunk e hölgytől, aki tudja,
hogy a parányi kéz is úgy igéz,
ha elbújtatják óriási muffba.
Nagy muff, kicsi kéz és a parti kész.

Anya és lánya

Anya és lánya együtt. Jó nekik,
hogy egymást boldogan ölelhetik.
De gondoljunk gyermekre és anyára,
kik fázva bújnak össze hideg estén.
Gondoljunk a gyermekre, aki árva
és rongyba foszlik a ruha a testén.
Nincs anyja, ki ölelje, betakarja,
felénk tárul ki esdő, vézna karja.

Elizabeth

Ezen a képen, ami sorra jön,
Elizabeth törékeny, szép alakját
örökítette meg Vigeé le Brun.
Hercegnő volt. De jaj, Páris salakját
vihar kavarta fel. A megvadult
tömeg röhögve záguldott vele
és a vérpadra lökte. Szép feje
végsőt mosolygott s a kosárba hullt.

Lavinia

A Tícián-haj újra felsugárzik,
Flóra helyébe Lavinia lép.
Gyümölcsöstálat nyújt fel ez a másik,
ragyogó szép szimbólum ez a kép.
A boldogító nő ez, Éva lánya,
ki kedvesen felnyújtja, felajánlja
az almát és a szőlőt, megrakott
gyümölcsöstálon minden zamatot.

Lujza királyné

Lujza királynét fogjuk látni most.
Napoleonhoz egyszer maga ment.
Kérlelte, hogy ne bántsa a poroszt.
Kettesben alkudoztak odabent.
A királyné szépsége bódító,
de a tilsiti béke pontjai
mégse enyhültek. A két hódító
nem tudta egymást meghódítani.

Csokoládés lány

Csokoládét, ha szép lány hozza tálcán,
ki ne fogadna mindig szívesen?
Liotard mester is szerette lám, lám,
meg is festette szépen, színesen.
Ki a csokoládénak nem barátja,
az is kedvet kap hozzá, hogyha látja
és gondolatban képről is megissza.
Nem mondja a szép hölgynek: „vigye vissza”.

Hármas női arckép

Kedves, türelmes néző, most figyelj:
fel fog ragyogni három női fej
és mind a három szép és graciőz.
Az ember azt hinné, mindent legyőz
a három hölgy szövetkezett hatalma.
Pedig nem úgy van, nem következés:
megbomlik ez a szép szövetkezés,
ha három nő van s csak egy – aranyalma.

Epilógus

És most soron van: Vénusz születése,
a híres Botticelli-kép. De mégse.
Most látom: a cenzúra közbelépett,
törlé az „élők” sorából e képet.
Ugyanígy járt Zsuzsánna és Phryné.
Megokolás: nincs rajtuk kombiné.
No de sebaj, nem múlik, ami késik!
Üdv a nézőknek! A viszontnézésig!

Budapesti Hírlap 1929. jan. 12.

ÜRES NAPOK MULTAK

Üres napok multak,
Szürkék, nyomorultak,
Rossz bádoghüvelyek
Szemétre gurultak.

Fogyó napjaimra
Ezentúl ügyelek,
El ne guruljanak,
Mint bádoghüvelyek.

Ezentúl aranyból
Formálom ki őket,
Vasárnapot, hétfőt
S a következőket.

Nem bádoghüvellyé,
Szép aranykehellyé.
Gyönyörködve rakom
Őket egymás mellé.
Ragyogjanak egymás
Ragyogó fényében,
Emlékeim tükrös
Üvegszekrényében.

Versenyt ragyognának,
És mindegyik kehelyben
Türkisz mosolyogjon
És rubint tüzeljen.

Hírlap (Subotica) 1929. márc. 10.

TE TUDOD, KEDVES

Nézd, újra ott van a tejút!
és minden úgy van még az égen,
mint régen,
mikor a kezünk összebútt
a csillagok alatt
és úgy maradt.

Vajjon még az a csillag repdes?
Vagy ezek már más csillagok?
Te tudod, kedves,
te mondd. Én hallgatok.

Budapesti Hírlap 1932. márc. 27.

A KÍSÉRTŐ

Kávéházban ültünk össze ketten,
a kísértő, meg én. Csupa festék
volt az arca, zene sírt rekedten,
minden zugból a megfizetetettség
sírt és szűkölt. És szólt a kísértő,
szólt kajánul: „Kellett ez neked?
házasságba esni!" Így beszélt ő.
Éreztem, hogy a füst megreked
és mellemre fekszik, fuldokoltat.
És feleltem:
Az én életem
szép idill. A kék eget, a holdat,
meg a szép zöld fákat nézhetem.
A kertemben szegfű, majoránna!
és közöttük két kislány nevet.
Nevüket is mondtam. És utána
a tiédet, a legszebb nevet.

És akkor a füstben, vinnyogásban,
ott a márványasztalok között
liliomszál nőtt fel. És csodásan
reszketett. És magasba szökött.
Liliomszál, hűvös és fehér,
karcsú szára mennyezetet ér
és odafent, mintha csoda nyilna,
úgy terült szét harmatos szép szirma.
Én csak néztem, néztem megigézve
és elnémult számon a beszéd.

Ő is látta, ő is nézte, nézte,
a kísértő. Elkapta kezét.
Elhuzódott tőlem. Betakarta
a nyakát. Hideg futott át rajta.
Fejebúbján, mint a rossz paróka,
megcsúszott a haj. És fel se nézett.
És lehervadt róla a csalóka
csillogás, a rontó, rossz igézet.
És magába roskadt, hallgatott.
Szeme sarkát mély ráncok erezték
és az arcán megcsordult a festék.
És viaszszín lett, mint a halott.

Magyarság 1932. ápr. 3.

A MAGÁNY PAPJA

Itt a magányban újra megtaláltam
Bolyongva síró, tévedt lelkemet
És hull a könnyem csendbe, lassú árban,
Mint bús mezőkre a halk permeteg.

A földre fekszem s bámulom a fákat,
Könnyezve, dúltan jő a szerelem.
S hogy a kongó mezőn senki se láthat,
Sötét dalok tömjénét égetem.

Holt bánatom hamvát fejemre hintem,
Sivár imákba görnyed a gerincem,
A multak gyászmenetje felkeres.

S merev ajakkal hallgatok kevélyen,
Magamra húzva éjsötét kedélyem,
Mint zord csuháját a bús szerzetes.

Tolnai Világlapja 1936. 7. sz.

MEGBÁNTOTTAM

Megbántottam a kedvesem,
megbántottam, mert szeretem.
Dehogy bántottam volna én,
ha nem olyan kedves nekem.

Haragszik is rám szerfelett,
azért haragszik, mert szeret.
Dehogy is haragudna úgy,
ha nem szeret egy keveset.

Meg nem bocsátja, nincs remény
Ő mondja, de nem hiszem én.
Mert láttam már egy mosolyát,
meg egy könnycseppet a szemén.

Képes Krónika 1936. júl. 19.

ÚTRAKÉSZEN

Beszélgetünk tréfásan és merengve
Mi, útra készülő, bús vándorok.
Tíz évre, tíz év múlva... járja egyre
S szemünkbe titkos fájdalom lobog.

Beszélgetünk és olykor meg-megállunk...
Ledőlnek-e a szűz, fehér falak?
Férjhez megy-e akkorra „ideál”-unk?...
Meglát-e majd a sok ősz, agg alak?...

A nyári éj sötét, meleg, sóhajtó.
Olykor kinyílik csendesen az ajtó
S ezüst tálcán bort ad fel a cseléd.

A ház pihen... A mécs virraszt maga.
Mind hallgatunk és hullong szerteszét
A cigaretták hulló csillaga.

Tolnai Világlapja 1937. 44. sz.

ASZTALI ÓRA

Ó, szegény kis óra te,
Milyen rossz lehet neked,
kuporogsz az asztalon,
számolod a perceket.

Gondredők a képeden,
hangod is oly reszketeg,
nehezen vársz valamit,
számolod a perceket.

Ki lehet az, ki lehet,
aki téged hiteget?
Mi az, amit várva vársz?
Számolod a perceket.

Ó, szegény kis óra te,
mit is mondjak én neked.
Addig élsz, amíg remélsz,
Számolod a perceket.

Amerikai Magyar Népszava 1939. márc. 5.

NINCS VÉGE MÉG...

Az utak akkor mind hozzád futottak,
A gyalog utak, kerti utak, utcák.
Az országutak valahányan voltak,
Hozzád siettek, hozzád bandukoltak.
Refrain:
Nincs vége még, nincs vége még,
Az a csók még vérünkben ég.
A szád a másé nem lehet,
Némán is engem emleget.
Nincs vége még, bárhogy tagadd,
Rabom vagy még, add meg magad,
Bilincsnek rád egy szó elég.
Hisz jól tudod, nincs vége még.

In.: Minden veréb fújja 1940.

CSÓNAK A NÁDASBAN

Kék és fehér... be szép a kettő. Be rég nem láttam az eget.
ott volt az máskor is fölöttem, láthattam volna eleget,
de én bódultan támolyogtam, előttem minden összefolyt,
hiába volt szép kék az égbolt, fehér felhőn ezüst a rojt.

Hanem most már ocsúdni kezdtem. Kék ég alant, a Balaton
egyik szélcsendes nádasában, csónakban fekve, a napon.
Régóta ott fekhettem én már, hosszú heteken át, hanyatt,
míg végre megjött, nagysokára, az első tiszta pillanat.

Megláttam az eget, a felhőt. Kék és fehér, kék és fehér.
Mint mikor a kórházi ágyon a beteg lassan észre tér.
Először azt se tudja, hol van, mély volt az éterbódítás,
kedves testvér hajol fölébe, kékszemű, fehérbóbitás.

Aztán eszébe jut, mi történt, ijedten végignéz magán,
keze vagy lába nem veszett el? vagy félszeme világa tán?
Két év után, hogy felocsúdtam, – micsoda két év, Istenem! –
úgy néztem én magamon végig, szegény elkínzott testemen.

Megvagyok-e még egydarabban? emberi formám van-e még?
Úgy látom, hogy helyén van minden, csak pár kiló a veszteség.
De milyen barna lett a bőröm és végig egyszínben ragyog.
Valaki megdícsérne érte, milyen szófogadó vagyok.

Azt mondta, süljek feketére. Legyünk fehér és fekete.
Most is fülemben még a hangja és rajtam a tekintete.
De jaj, most újra azt a szúrást éreztem, újra azt a kínt
és minden elborult előttem. Jaj, hát még mindig? hát megint?

Nem, mégse, ez már nem a régi, a régiből csak egy kevés,
nem az a magatépő téboly, az az üvöltő szenvedés.
Már nem futok világgá tőle, fejembe nem száll fel a vér,
el is múlt hirtelen, ahogy jött. Csak attól tartok, visszatér.

Elég nekem a padra néznem, attól már felfakad a seb,
üres a pad, nincs a világon annál a padnál üresebb,
ami szépség csak van a földön, az mind együtt lehetne ott
és minden édes gyönyörűség és ahelyett üres, kopott.

Ez fáj nekem, beteg szívemnek, beteg még mindig, szenvedő.
Egyszer csak elkezd sűrűsödni a pad fölött a levegő
és forrósodni, színesedni és hirtelen alakot ölt
és ott ül az, aki hiányzott, aranyhajú, a szeme zöld,

az arca tearózsa szirma, a bőre villogó fehér,
alig dereng át rajta itt-ott a hajszálfinom, kékes ér
és mintha csak márványból volna, az ember egy pihét se lát,
meg nem töri a csónak padja rugalmas teste vonalát.

Előre hajlik és a térdén egymásba fűzi a kezét,
előlem dugta össze egyszer, azóta nem választja szét,
mint akkor ottan, az ebédlő csendjében, úgy ül újra itt,
nem adja többet a kezembe kígyómozgású ujjait.

A két kis melle majd kiugrik a feszülő trikó alól,
meztelenebb a meztelennél, ezt ő maga is tudja jól,
azért is jött, hogy megmutassa hatalmát és most szemben ül
és kívántatja forró száját, fehér testét kegyetlenül.

Milyen fehér! mindennap itt van, süti a nap mióta már,
mégis fehér, mindig fehérebb, boszorkány ő, rontani jár.
Rontani ezt a tiszta csendet, rontani a szűz Balatont,
rontani az én gyógyulásom. Mert csak akkor nyugodt, ha ront.

De mit dühöngök? Mi okom rá? Hiszen a pillantása lágy,
csupa szelídség, szomorúság, csupa megadás, csupa vágy.
Hiszen szeret! És én azt hittem! Mikor, mivel bántott meg ő?
Könnyek közt nyúlok a kezéért. Üres pad, puszta levegő.

Eltűnt. Hát persze. Ezt akarta. Bevált megint a régi csel.
Gyalázatos ringyó! utolsó! A sebemet így tépi fel!
De utoljára! Soha többé! Vagy én is magamat csalom?
Nem menekülhetek előle soha már? Nincs rá hatalom?

Dehogy, dehogy. Hisz újra elmúlt. Megint nem több, egy nyilalás.
Máskor milyen sokáig tartott, fetrengtem, mint a nyavalyás,
a karomat véresre martam, rázott a sírás, csúf dolog,
most meg nyugodtan heverészek, most már oda se gondolok.

Elnézem az eget, a felhőt, de nem úgy bámulok bele,
mint eddig és ez már valóság, bizonyság, javulás jele.
Aztán az is, hogy a viharvert papírzacskó a pad alatt,
az is szemembe tűnik íme. Ez is egy finom árnyalat.

Barack van benne, már mióta. Azért még tűrhető lehet,
Be furcsa: összefut a számban a nyál s erről nem ő tehet.
Nem őt kívánom, a barackot. Nem is én: a nyelv és torok.
Azok kívánták úgy a csókját. Nincs, hát barackot majszolok.

Tulajdonképpen egyszerű ez. A csónakban egy férfi ül,
lehet vagy harminchároméves, barackot fal meztelenül.
Nem is hitetem el magammal, hogy a dolog megrendítő.
Hogy mondta a jeles poéta? Hatalmas orvos az idő.

Nem mondom, ha most Gábor angyal, aki már többször földre jött,
elébem állna és így szólna: választhatsz a kettő között,
barack vagy ő, hogy akkor el nem dobnám a félbeharapott
barackot, bár előbb talán még leharapnék egy darabot.

Hanem azért ez mégse térfa. Igaz, most jóízűn eszem,
de közbe-közbe, veszem észre, mégis csak ott jár az eszem.
Nem is csoda. Mint a baracklé, csókjának olyan íze volt,
de nem ezé, egy jobb baracké. Azért ez is jó, szomjat olt.

Még egy barackot. Már alig van, pedig lehetett két kiló.
Ez már nem szomjúság, ez étvágy. Étvágyam is van, ami jó.
Volt úgy, hogy heteken keresztül nem ment le torkomon falat,
hozták a legjobb sárgadinnyét, az is tányéromon maradt.

A mai nap a fordulópont. Ma láttam meg a kék eget,
ma kezdtem enni. Két nagy ujság. (Csuklom, valaki emleget.)
És látom már a Balatont is, tündéri kép! Hát az ebéd?
Rostélyos volna jó, mustárral. Melléje cékla, miegyéb.

Hajótörött, aki megúszta, föleszmél, enni, inni kap,
az voltam én most, boldog ember. Fölöttem kék ég, nyári nap.
Csak szép az élet! Jaj, de mindjárt be is borult fejem fölött.
Mert akkor... akkor hazagondolt szegény, szegény hajótörött.

A hitvesére, két gyerekre. Mert azokat se látta rég.
Ők láttak, én nem láttam őket. Két éven át! Ó, szörnyűség!
Most az önvád annál dühödtebb erővel a torkomba mar,
mert most csakugyan messze vannak és nem lehetek ott hamar.

De hisz amúgy is várni kell még. Kell még valaki, valaki,
aki belőlem ezt a szörnyű nyavalyát végképp írtsa ki.
Az kellene, egy kis segítség. Új szerelem! Igen, igen!
Felálltam a csónakban akkor és széjjelnéztem a vizen.

Film, Színház, Irodalom 1941.

SZOLGÁLJ SZÉPEN

Ha van benned becsület, bolhányi,
nem tanítod a kutyát *szolgálni,*
azt, amit már majd elér a nyelve,
megszolgálni, két lábát emelve.

Ne faragj te a kutyából szolgát,
tudja az és meg is teszi dolgát.
Tudja ám, mert Isten tanította,
mielőtt még szemét kinyitotta.

Védi az a házat és árnyékát,
egymagam ott nemigen járnék át,
védi, amit a gazdája rábíz,
nem is viszi azt el, csak az árvíz.

És csak azért védi, hogy megvédje,
nem azért, hogy jobb legyen ebédje.
Ő nem szolgál. Úgy védi a házat,
hogy őbenne a ház lelke lázad.

Téged még a farkastól is megvéd
és elmarja mellőled a medvét,
küzd vele, küzd, noha már merő seb,
állkapcsánál hűsége erősebb.

No hát, fiam, azért mondom éppen,
ne tanítgasd, hogy *szolgáljon szépen,*
hanem inkább ő tanítson téged,
tanulj tőle, fiam, emberséget.

Képes Figyelő 1945. okt. 20.

ÚJ ANYEGIN

Isten neve legyen az első.
Puskin neve a második.
Mielőtt szót is szól a szerző,
kettőjükhöz fohászkodik.
Nagy Isten, ki egy árva népen
haragodat most töltöd éppen,
de mégis meghagyod talán,
segíts, hadd szólok *magyarán.*
Téged pedig hadd kérlek arra,
kisisten, Puskin... mire is?
hát arra már nem, hogy segíts,
te már akarva-nemakarva
segítettél is: az örök
Anyégin-strófa már pörög.

És hogy mért éppen ez a strófa?
Hát mert az összelődözött,
halotti Pest utcáit róva,
romok és lóhullák között
a véres hóban megbotlottam
és akkor látom: könyv az ottan
és a rúgástól most kinyílt
és olvasom, mint égi hírt:
„*Tatjánát mondhatlan vágy űzi,*
kertében jár, kel...” Ennyi volt.
A folytatás tenyérnyi folt,
Emberi szem ki nem betűzi,
de bennem réges-régen él
a strófa és tovább zenél.

Emlékezetem űzi-fűzi:
„kertében jár-kel nyugtalan,
tekintetét a földre tűzi
és meg-megáll minduntalan.”
Tudom tovább is, az egészet
és épp azért el nem enyészhet,
a könyv igen, minden sora,
maga a mű soha, soha.
A könyvben, ott baj éri könnyen,
csak megvan, összerakható,
ezt láttam, ez oly megható,
hogy majd kicsordult ott a könnyem.
Hát hogyne: mindent bomba tép,
de valami még úgyis – ép.

Kísérni kezdett ez a dallam
azon a téli reggelen.
Hogy jobban értsem, jobban halljam,
most már csak úgy szövegtelen
és a romokkal, vértavakkal
oly ellentétes volt a halk dal,
meg azzal, amit gondolok
és mégis, lám, bolond dolog,
csak jön velem, zümmögve szépen,
a lassan forgó, cammogó,
zord képek enyhe és bohó
kísérő muzsikájaképpen,
mitől hol zordabb lesz a kép,
hol enyhébb, éppen ez a szép.

Ó, Puskin ezt jól kieszelte,
elkezdi halk-sejtelmesen,
majd lopva beleszáll a lelke,
nem tudni, hogy el nem lesem,
majd játszadozni kezd a rímmel,
de mialatt játékot mímel,
odavezet minduntalan,
ahol a könny forrása van.
Később pedig – ez is azért van –
megszökteti a sorokat,
kettő egymásnak csókot ad,
de szét is válnak már aléltan,
csavar most egyet, érti ezt
és az egész forogni kezd.

Forgott fejemben, ahogy mentem,
Puskin kavargó dallama,
meg az is forgott a fejemben,
hogy ez a dal hogy szólna ma.
És a fejemből ki-kiszökken
és mind nagyobb, nagyobb körökben
forog közelebb, távolabb
és ebbe-abba belekap.
Szavakat is szedett magára,
új szavakat, új neveket
és jajgatott és nevetett
és a romokon táncot járva
a fontos jelszót mint pehelyt
röpítve, hideget lehelt.

Most látom: amit Puskin indít,
a kis forgószél mily csudás,
látszatra oly egyforma mindig,
de más-más a forgás, futás,
meg a fuvallat, a lehellet,
aszerint, mit visz, mit emelget,
vagy éppen véres romokat
bolygat, vagy rózsát símogat,
vagy szemétdombon sertepertél,
vagy a derék *kortárs* körül,
kit váratlan nyakon törül,
álarcát tépi, az is elkél,
sőt éppen az kell énnekem,
attól buzdul fel énekem.

Könnyű Katókát táncba vinni,
ujjongtam: itt az alkalom,
ezt a friss forgatagot, így ni,
megnyergelem, megnyargalom.
Már fent ülök, próba szerencse!
forogj, forogj, forgószelecske!
amit a naptár elhajít,
kapd fel, lobogtasd lapjait,
csúfold meg a nagyképűséget
és megcibáld és megtaposd
mindenkor a gyalázatost,
de símogasd meg a hűséget!
Forogj, forogj forgószerelem!
Isten és Puskin, légy velem!

In.: Fehér könyv Bp., 1945.

EGY KÉSZÜLŐ KÉPESKÖNYVBŐL

Zsófika

Ez a baba Zsófika,
Kati szemefénye.
Róla mondják, igaz is:
olyan, mintha élne.

Katiról mit mondanak?
Semmi túlzás benne:
ő meg olyan, mintha csak
játékbaba lenne.

Majd egyforma nagyok is,
Kati még megjárja:
a babája, Zsófika,
felveszi karjára.

Öntözés

Kati tegnap nekilátott,
meglocsolta a virágot.

Az árvácskát, margarétát,
de úgy, mint a marharépát.

Jól nyakonöntötte őket,
szegények meg is lepődtek.

Locsolóval jött vagy tízszer,
benne jégbehűtött vízzel.

Jéghideggel és nem langgyal,
mert az én kislányom angyal.

Frissítőt kell hozni, vélte,
ilyen forró nyári délbe.

Zúdította puszta csőbül,
egykettőre árvíz csődül,

A virágok mind eláztak,
összerogytak, összefáztak,

felfordultak, fuldokoltak
és reggelre holtak voltak.

Így megjárták a virágok,
az áldásból így lesz átok.

A jótettből így lesz vétek,
lányok, ezt megszívleljétek.

Meg bizony, mert a jó Isten
a világon hogy segítsen?

Ő a nőkre bizta, rátok,
hogy az áldást árasszátok.

Virágok

Ki szereti úgy ezt a világot?
küldi neki a sok friss virágot.

Küldi neki a mezőre, fára,
küldi neki születésnapjára.

Hát még nyáron! Akkor mért is kapja?
Nyáron minden nap a nevenapja.

Bús a világ, megnyúlt most a képe,
bokázhatna pedig örömébe.

Többet gondolj, világ, a virággal!
Azt ki küldi? Mit üzen azáltal?

Képes Figyelő 1945. dec. 1.

OKOS SZÓ

Így nem szerethetsz. Túl homályos
vagyok, betegebb a betegnél.
Tudod, mit? Próbáld azt szeretni,
aki lehetnék, ha szeretnél.

Új Idők 1945. dec. 15.

KARÁCSONYFA

Ha most lehajtott fejjel ülsz,
mert karácsonyfa sincs,
ablak felé kacsints,
attól egyszerre felderülsz.

A karácsonyfád ott ragyog
az ablak üvegén,
rakott fa, nem szegény,
hozott neked jeget, fagyot.

Ezüsttől roskad, nem szegény,
csak egy nincs: jó falat
a fán, a fa alatt.
Éhség szikrázik a hegyén.

Alleluja, kaptál te fát,
szikrázik hidegen
az ablaküvegen,
szikrázik egész télen át.

Magyar Nemzet 1945. dec. 25.

SÉTA PÁROSÁVAL

Így megyünk a zöldbe,
ujjat összeöltve,
rabszíjra fűz téged
győztes ellenséged.

Vagy te győztél, drága?
te viszel rabságra?
vagy ketten is egymást?
úgy sincs hiba, meglásd.

Úgyse rableánynak,
úgyse rabszolgának,
királynőnek szánlak,
te engem királynak.

Új Idők 1946. febr. 2.

EGYEDÜL A NYÁRBAN

Jaj, hogy szúr a napsugár,
hogy szúr, hogy vakít,
jaj, mindenki megcsudál,
úgy támolygok itt.

Jaj, ebben a nyári
tüzes ragyogásban
így egyedül járni,
bús pofával
és nem párosával,
vígan, kackiásan:
bármi oka légyen,
jaj, micsoda szégyen!

Ezen ám nem enyhít
akárki, akármi,
párosával járni,
az se, az se minden:
te hiányzol innen.
Nem irígylek senkit,
páros séta hősét,
veled járni, veled,
vállamon a fejed,
csak az a dicsőség!

Új Idők 1946. aug. 10.

NE FÉLJ

Az élet elvész, de ne hidd,
hogy elvesznek gyönyöreid
és vágyaid és annyi minden
és minden ingyen.
Ne hidd
Felébredsz a halottas ingben,
kisiklasz az álarc alól,
látsz, hallasz újra jól.

Nem akkor törsz el. Most vagy éppen
siralmas roncs, törött cserép
valaki játékos kezében.
Dirib-darab se szép, se ép.
S ha egyszer majd elejt e kéz,
eggyé lesz akkor az ezer
és karcsú, szép szobor leszel,
ép és egész.

Magyar Nemzet 1948. febr. 29.

APA ÉS LEÁNYA

Sohase szóltam még rád,
te tudod, Katikám.
Húsz év alatt rossz szóra
egyszer se nyílt ki szám.
Születésedtől máig.
Nem kicsiség. Kerek
húsz éven át ki nem kap
apjától a gyerek.

Hogy volt az, nem is értem.
De azt se érthetem,
hogy is lett volna másképp.
Az is rejtély nekem.
Akármi kárt csináltál,
én megdicsértelek,
hogy benned nem esett kár.
Ügyes, okos gyerek!

Hanem most beleestünk.
Rádszóltam, Katikám.
Se én, se te, a húsz év
volt a hibás. Az ám,
az Idő. Szúrt az a szó
és megtört a varázs.
Ez úgy fáj. Megszúrt téged,
döglődik a darázs.

Magyar Nemzet 1948. jún. 13.

NEM ÉN BESZÉLEK

Nem én beszélek. Énnekem magamnak
szavam sincs. Néma vagyok, hangtalan.
Ha mégis szólok, rejtelmes hatalmak
tesznek csodát. Ők szólnak általam.
Milyen hatalmak és mit is akarnak,
azt nem tudom. És nem is akarom
megtudni. De tudom, nagyobb hatalmak,
mint minden e világi hatalom.
Világos a szavam, de ez nem érdem.
Eszköz vagyok csak, néma, bamba báb.
Nem én beszélek, nem az én beszédem.
Engem ne kérdjen senki. Nincs tovább.

Magyar Nemzet 1948. jún. 20.

ROSSZ KÚT

Nem tudod te, de én látom,
rosszul vagy, felebarátom.
Taplószínű a te képed,
a szemed is bambán réved
és melléje nyúlsz mindennek
és félrebeszélsz.

Mit gondolsz, mi oka ennek?
Hogy mérgeken élsz.
Rossz kútból itatnak téged
az a betegséged.

Legtöbb ember arra jár,
arra a rossz kútra,
attól válik vére sárrá,
de hát úgy tanulta,
arra járjon rá, ne másra,
soha friss forrásra.

Tudom én, hol az a kút,
összefut két görbe út,
görbe kígyó nyelvet nyút,
görbe fák közt ott a kút.
Sok száz éves az a kút,
gőze rossz és habja rút,
véres kést nyelt az a kút,
csecsemőt is, kék nyakút,
minden bűnjel abba bútt,
feneketlen az a kút.

Abból itatgatnak téged.
Még egy korty és véged.

Magyar Nemzet 1948. okt. 10.

PIROS DÁRDA

Éljünk a Nap törvényei szerint.
Résen legyünk, a Nap jelekkel int.

Amit jóváhagy, az jó, amit rosszal,
az rossz. Mit látunk nyáron és tavasszal?
A kislányról minden ruhát lekap
és megszépíti, meg bizony, a Nap.
A szónokot, azt csúffá teszi mindig,
halántékáról patakokat indít,
gallérja is csepeg már, mint a csap.
Milyen siralmas így. Ítélt a Nap.

A tanterembe, függönyrésen át,
beküldi a Nap egy szál sugarát,
a katedrába csap be a sugár,
mint piros dárda és benne megáll
rézsút rezegve – és visszafelé
mutat, most már kifelé, felfelé,
a Nap felé. Ezt ki ne értené?

Résen legyünk, a Nap jelekkel int.
Éljünk a Nap törvényei szerint.

Magyar Nemzet 1948. okt. 17.

ERZSIRE GONDOLTAM

A falitérkép volt mögötte,
valahogy mindig oda ült le,
mindig a Duna–Tisza közt
lobogott szőke fürtje.

Szeretett játszani. A roppant
komoly térképpel is csak játszott,
odaállt, vizsgáztatni kezdett,
mutassam Pécset, Vácot.

Majd én kérdeztem, ő mutatta.
Hogy el tud bújni némely város!
Egész kis földrajzóra volt az,
bohókás, napsugáros

És mintha az is város volna,
pedig azt egy térkép se jelzi,
egyszer csak Erzsinek szegeztem
a kérdést: hol van – Erzsi?

Az itt van, mutatott magára,
de hol van – Zoltán? Megfeleltem:
Zoltán, az ott van Erzsi mellett,
egészen a közelben.

Híd köti össze ezt a kettőt.
Úgy képzeld, mint Budát és Pestet.
Lánchíd! – ujjongott Erzsi – Lánchíd!
A dolog úgy is festett.

A két keze a két kezemben,
fogózkodtunk Lánchídat játszva,
a két vállunk, az volt a hídfő,
a két karunk a lánca.

Rég volt. Akkor még állt a Lánchíd.
Dunába dűlt azóta holtan.
Ott jártam, Erzsire gondoltam.
Megvan-e még? És hol van?

Magyar Nemzet 1948. dec. 12.

PUSZTA KÉZZEL...

Vessetek meg engem,
dolgos emberek,
ti csak fáradoztok,
én meg lebzselek.

Vess meg engem, vess meg,
te kovács, te ács,
nincs az én kezemben
soha kalapács.

Te bányász, ki mélybe
szállsz, te kőmíves,
ki magasba felhágsz,
épp oly hősies,

vess meg engem, vess meg,
nem járok biz én
mélyben és magasban,
csak a föld színén.

Ott sincs a kezemben
csákány, kislapát,
de kaszát se szoktam
fogni, se kapát.

Nincs szerszámos ládám,
zsebembe ha nyúlsz,
nem lapul ott véső,
se franciakulcs.

Nincs zsebembe körző,
mérőléc, de még
töltőtoll se, vagy csak
kis ceruzavég.

Sokszor még zsebem sincs,
eldobom, el én,
mindet, ott is üssön
nap nyila belém.

Léhűtő vagyok én,
ízig-vérig az.
Föld terhe, csavargó.
Nem, nem, nem igaz!

Nem igaz! Azért én
versenyre kelek
veletek napmintnap,
dolgos emberek.

Eszközöm nincs, mégis
– mintha volna sok –
kalapálok, vések,
fúrok-faragok,

zárat igazítok,
szántok és vetek,
bányába leszállok
és tetőt fedek.

Kettő vagyok együtt:
eszköz és anyag.
Dehogy! Több kettőnél!
Föld, eke s a mag.

Én vagyok a fűtő
és én a kohó
és én a vasérc is,
benne fortyogó.

Bányász és csákánya,
bányában a szén
és maga a bánya,
mind én vagyok, én!

Magamat magammal
zúzom, tördelem,
hasogatom, gyöttröm.
Boldog gyötrelem!

Ebből ti mit láttok?
Azt, hogy ott hever
valaki és bámul
a felhőkbe fel.

Képes Figyelő 1948. dec. 24.

ÚJESZTENDŐ

Öreg az esztendő,
fehér a szakálla,
fehér a bajusza,
minden hajaszála.
Lám csak mit legyezget
a szakálla vége:
pólya van előtte,
pólya fehérsége.
Pólyában az újév,
szendereg a pólyás,
nem engedi még most,
hogy arcába jót láss.
Vajjon milyen is lesz
első pillantása?
más lesz ez az újév,
vagy a régi mása?
Szálljon a fohászod
az Egek Urához,
de azért azt mondom,
ne csupán imádkozz.
Úgy dűl, ahogy döntjük,
ha nehéz emeljük,
olyan lesz az újév,
ahogy érdemeljük.

Istenhez ha fordulsz,
az is másképp essék.
Hogy is mondtad eddig?
bor, búza, békesség.
Csonka a mondóka,
bor, búza, békesség,
abból ám hiányzik
a legszebb ékesség.

Úgy szép a mondóka,
ha egy szó: *szabadság.*
Csak az el ne vesszen,
el ne rabolhassák.
Bor, búza, békesség
terem abban bőven,
csak azt add meg, Isten,
minden esztendőben.

Magyar Nemzet 1949. jan. 1.

VÁLASSZ!

Válassz!
Mit akarsz?
Mi kell neked inkább?
Szelíd anyaarc
lessen terád ágyad fejénél,
vagy mégse?
inkább a gyilkos kése?
Válassz!

Válassz!
Mit akarsz?
Munkába hívjon-e búgva,
dalolva a gőzkürt,
vagy riogatva, rekedten
ugasson, légi harc
vészhírnöke, bőszült
terelő kutyája a pokolnak?
Válassz!

Válassz!
Mit akarsz?
Te, ki szántsz, vetsz és takarsz?
Eke szántsa a földet
búza alá,
vagy szántsa csak újra tűzzel-
vassal
halálmag alá a halál?
Válassz!

Válassz!
Mit akarsz?
Társadnak nyújtani jobbod,
amin még véres a karc,
társadnak vagy neki,
álarcos, sanda bakónak,
hogy tőből tépje ki?
Válassz!

Válassz!
Mit akarsz?
Béke legyen, soha harc?
Vagy harc, soha béke?
Feltúrva a föld, soha jobban,
most magszórója lehetsz!
Mi az, amit belevetsz?
Az élet vagy a halál az?
Válassz!

TÜNDÉRVÁRÁS

Nem titkolom, világgá kürtölöm:
szeretőm, szép tündérem elhagyott.
Öt év múltával gondolt egy nagyot
és elhagyott. Hát ez nem nagy öröm.

És mégis az! Mert akkor mégse volt
igazi tündér! Ó, határtalan
vigasz nekem, hogy az még hátra van,
a tündér, akiben nincs semmi folt.

Mert én tündért érdemlek, azt tudom.
Vajjon, hogy fogják hívni? Erzsi-e,
vagy Éva? Jönnie kell, jönnie,
most mindjárt. Mert megöl a fájdalom.

Magyar Nemzet 1949. okt. 9.

NOVEMBERI DAL

Legszebb hónap: november,
zsúfolva szerelemmel.

Legszebb nap, az meg péntek,
rubintköve a hétnek.

Legszebb perc: este hatkor.
Csak pénteken, csak akkor.

Legszebb hely, az se máskor:
egy kis sötét sikátor.

Legszebb név a világon:
... nem, azt ki nem kiáltom!

Magyar Nemzet 1949. nov. 13.

BECSÜLJ MEG

Becsülj meg engem, Mária.
Örök időkre bodorítom
én a te bronz-szín hajadat,
nemcsak félévre, mint a fodrász.

Becsülj meg engem, Mária.
Kölcsönbe megy. Én is becsüllek.
Díjak miatt nem fáj fejem,
Nobel-díj, vagy akárhogy híjjad:
Én kaptam a mennyei díjat!

Magyar Nemzet 1949. dec. 4.

MOST MÁR ÉRTEM

Valamit sose értettem,
valamit a két szemedben,
valamit a szád környékén,
a fejkendőd pettyes kékjén.

Valamit sose értettem
a te jó- és rosszkedvedben,
hangodban, hallgatásodban,
meg a símogatásodban.

Valamit sose értettem
a hibátlan szépségedben
s ami azt befedte lágyan,
valamit az éjszakában.

Valamit sose értettem,
de azt hittem, csak véletlen.
Most, hogy azt is megértettem,
most már minden érthetetlen.

Csillag 1952. szept.

HA SZERETSZ

Ha szeretsz, nincs baj. A nagy baj, a nagy kár,
ha akkorra is, mint a Gaurizankár,
kicsi lesz, mint a morzsa. És a morzsa,
amivel megdobsz engem játszadozva,
olyan naggyá nő, mint a Gaurizankár.

Ha szeretsz, nincs baj. Akkor azt se bánjuk,
ha nincs több hátra, csak pár pillanat.
Azokat mézbe mártjuk, hogy a szárnyuk
leragadjon, szökni ne tudjanak.

Magyar Nemzet 1955. febr. 6.

KATI KERTJE

Kati kertje egy falat,
ott a szilvafa alatt.

No de mért is volna több?
Ő maga is még ma csöpp.

Görbécskére mérte ki,
nem baj, így is jó neki.

Felkapálta gondosan,
magot is szórt, rendbe van.

Dehogy is van rendbe, sőt
maga hord rá bő esőt.

Locsolóból pergeti,
hernyót, hangyát kergeti.

Igérte, ha bab terem,
abból lesz tál ételem.

Jobbat én – nem hazudok –
elképzelni sem tudok:

Kati-féle vetemény,
azt, csak azt szeretem én!

Ő is főzi, ő maga,
lesz is íze és szaga.

Éjjelem és nappalom
azóta egy izgalom.

Kertje mellett kuksolok,
bújnak ott már zöld sorok.

Ujjongok majd, mihelyest
kelni látok hüvelyest.

Ver a szívem hevesen:
útban a bablevesem.

In.: Kis gyermekek nagy mesekönyve,
Móra Bp., 1968.

MEZTELEN LÁNY

Könnyű kint a téren
ragyogni fehéren
a meztelen lánynak,
kőből van a teste,
nincs fájdalma este
a meztelen lánynak.

Se leple, se fátyla,
ezrek szeme látja
szépségét a lánynak,
szépsége nem múló,
be jó neki, túljó
a meztelen lánynak.

De zárkába zárva
a sorsa mily árva
a meztelen lánynak,
forog balra-jobbra
vérből való szobra
a meztelen lánynak.

Tükör előtt este
fájna itt kőteste
kőből való lánynak,
hogy válhatna kővé
vérből való nőé?
szűz teste a lánynak?

OSZK Levelestár

AZ ÓLOM LOVAG

vagy: a gúnytivornya
(La cena Pathologica)

Pathó, az ólom lovag
levizsgázott újolag.
Ólom lovag úr, Pathó
smucigsága megható.

Bacchanáliát koholt,
ígért sok, sok alkoholt
und was bringt der Cavallier?
kis kenyér és kacsazsír.

Kis kenyér és kacsazsír
mit csak az ő hasa bír,
ezt lájsztolta, mondd és írd:
kis tégelyben rucazsírt.

BM VI. 74. 21.

GÚNYUZSONNA

(La cena del Patho)

Alezredes úr Pathó
adománya megható:
kis tégelyben kacsazsír,
mit csak az ő hasa bír.

Összejövetelt koholt,
ígért sok, sok alkoholt
und was bringt der Cavallier?
kis tégelyben kacsazsír.

BM IV 74. 2.2.

ÁBRÁND

Kivételes fejadagot kap,
úgy hallom, minden neves író.
De vajjon az vagyok-e én is,
neves író? hogy dönt a bíró?

Nem is a fejadag a fontos,
nem a táplálék, ha a hír jó.
Milyet híznék attól magától,
hogy úgy eszem, mint neves író!

BM VI. 74. 3.1.

KARÁCSONY RÉME

Karácsony angyala ragyogva röpköd,
ajándék-fája tele minden jóval.
Sötéten baktat, csupasz karóval,
fagyot karcoló hosszú karóval
karácsony réme.

Ő arra jár, hol nem jár az angyal,
ahol sötét a karácsonyeste.
Sötét ablakhoz odaáll lesbe,
hóna alatt a hosszú karóval
karácsony réme.

Jaj, szegényember, jaj, mire ébredsz!
Jaj, nem az angyal lepett meg alva.
Karácsonyfádnak szíved a talpa!
Hegyes karóját szívedbe döfte
karácsony réme.

BM VI. 75. 87.

TŰZIJÁTÉK

Szentistván napján szánta rá magát
szép Máriám, hogy boldoggá tegyen
és úgy éreztem, ezt ünnepli vígan
a tűzijáték a Gellérthegyen.

Egy évig hű volt, akkor otthagyott,
Szentistván napja úgy ért, özvegyen
és úgy éreztem, kárörvendve gúnyol
a tűzijáték a Gellérthegyen.

Jött aztán Éva, mentőangyalom,
úgy jött, hogy Szentistvánra itt legyen
és soha még oly szépen nem szikrázott
a tűzijáték a Gellérthegyen.

És ő sincs már és nincs utána más,
temetgetem, de őt már nehezen.
Belehalok, ó, ha megdördül újra
a tűzijáték a Gellérthegyen.

BM VI .75. 54.

SZÉP NŐ TÜZET KÉR

A napozópadon feküdtem égő
cigarettával és a kék selyem
égboltot néztem, hát csak ott terem
fehér kis nadrágjában az a szép nő,

aki nekem úgy tetszik. Odalép ő,
tüzet kér. Forgott a világ velem!
Tőlem, ki megszólítni nem merem,
épp tőlem kéri, épp azt kéri, épp ő!

Nehezen gyúlt meg a kis cigarett,
ő maga tán sokallta is a dolgot,
Nekem csak jó volt az, szüret, szüret!

Köszönte és ment. Sejtelme se volt ott
arról, milyen veszedelemben forgott:
a füstölgő vulkántól kért tüzet.

BM VI. 75. 51.

AUTOGRAMM

Autogrammot kérek, mester!
mondta Magda tisztelettel,
így kezdődött a regény.
Aztán vége lett s a költő
majdnem belehalt szegény.

Már sírverset írt alélva,
akkor ám belibben Éva,
Magdánál is szebb teremtés,
frizurája is szerencsés
és felcsendül ajakán:
Mester, autogrammot kérek!
– És amannak a regénynek
most lett vége igazán.

ELSŐ VIZIT

(Piripócsi kép)

Faluhelyen éltem,
a vizittől féltem,
visszaadni illett
párbaj terhe mellett.

Nem, nem adom vissza!
inkább vérem issza!
mondtam én és menten
fringiámat fentem.

Most már nem verekszünk,
mert a párbaj megszünt,
nem ragadunk pisztolyt,
ha nyolc nap el is folyt.

Pirkadattól délig
és déltül estvélig,
estvétül éjfélig
és tavasztól télig

nem pattog a penge,
pisztoly se szól zengve,
életeket oltván
első vizit folytán.

Csendben, életuntan,
ülünk a falunkban,
istenem, mivé lett
a szép társasélet!

BM VI. 74. 9.

ARS POETICA

A szent órában dobj el minden eszközt,
ne fúrj-faragj, ne szőjj te tarka szőttest,
melengess élő sejteket kezed közt

s a sejtet sejthez úgy csald, úgy erőltesd,
hogy eleven szülessék, szép arányos,
kerekdeden fonódó, mint a nőtest,

mint a táncosnő teste, lenge, lányos,
keményhúsú, de vonalai lágyak
és mindig meglepő, mindig talányos.

Örülj, ez a te tested, a te vágyad,
helyetted hódít,táncra lép a lába.
Örülj, mert mielőtt fejed lebágyad,
Átszállasz az utolsó tercinába.

BM VI. 74. 7. 1.

CSODAZSÁK

Rémektől nyüzsgött az ágy és a szeglet,
szeges öv szúrt és tördelt és tekergett,
vasból a csizmám, vascsavarra jár,
fejemre kínzó kéneső cseppje pergett
s négy órakor ablakban felcsicsergett
egy széphangú madár.

Oly élesen, oly csengőn szaporázta,
oly szépen, mintha kincseszsákot rázna
egy jóltevő és tallér hullna kint;
arany és gyöngy hull az ablakra, házra,
világ ezüstje, türkize, topáza
és gyémánt és rubint.

BM VI. 74. 12.

[ÁLOM SZAKADT RÁM...]

Álom szakadt rám, nagy, fekete, tompa
s álomban is még halkan csengve-bongva
kísér a zaj és reggel csoda vár:
aranyfény, gyöngyfény omlik ablakomba
a kertből, hol feltornyosult a pompa
és trilláz a madár!

BM VI. 74. 12.

FINALE

Egyszer még visszajössz. Hajad ezüstös ősz,
sorvasztva rádlehelt sok csúnya, füstös ősz.

Melléd települök egy díszes vacsorán,
múltról is szó esik a társalgás során;
megkérdem: jól van-e, hogy mással mégy haza?
sok, sok, sok év előtt kinek volt igaza?

Majd lakoma után a télikert zugán
egy szirmot összegyűrsz és rámnézel puhán;
már félrebujhatunk, hosszan beszélhetünk,
nem ró meg senki, hisz elmúlt az életünk.

Kastélyod, ligeted, szép álomszigeted
ugye hogy elmerült? alig is hiheted!
A vágy is elmerült, a szépség és a dac.
Egyszer még visszajössz, Maryann s kezet adsz.

BM VI. 74. 12.

VERONÁL

Fehér porocska, veronál,
adj kóstolóba álom-mérget.
Ágyam kínpad, száz kísértet
bolond pedállal orgonál
és talpamon taplóval éget.
Fehér porocska, veronál,
kristályba szűrt álomhomály,
be édes a keserűséged!
jó volna egy egész pohár.
Fehér porocska, veronál,
adj kóstolóba álom-mérget.

BM VI. 74. 12.

TÖREDÉKEK

KETTEN A MEZŐN

Bús, óriás, bozontos üstökű
felhők haragvó vére szertecsurrant
csomósan a rozsdás-maszatos égen,
mintha hóhérdobálta rút fejek
fetrengenének a vérpad-kosárban.
Virágos kis kendődet átvetetted
a válladon, szép tarka lepke voltál
s nem tudtad, hogy soha, de soha még
nem roskadt a mezőre ennyi véres,
forró titok.
Én láttam a csodát:

Fekete harmat hullt az éjszaka,
a bánat dús, fekete harmata;
holdtölte volt, szellő se szökdelt,
mikor a fák fölé öröktelt
fehér emlőjét a bánat kivette
és sóhajtotta földre és vizekre
és megitatta szent sötét tejével
a televényt. Csirák és gyökerek
nekiduzzadtak, hízott a mező,
virágkelyhek tátogva, teliszájjal
itták a drága nedvet, fák kinyúltak
a dombok gömbölyödtek és a kútak
fellélekzettek. Boldog volt a föld,
hajnalra minden színesebben ébredt,
kövéren, frissen és hatalmasan:
fürgébb a lepke, csengőbb a pacsirta
és bánattól vígabbak a virágok.
Mert nincs nagyobb Tápláló, mint a Bánat.
és nincs hatalmasabb uralkodó,
övé az alkony vére és a súlyos,
bús felhők és az árnyék és a csend,
övé a sikság és övé a vígság,
övé a vágy, a boldogság, a szív.
Te ezt nem tudtad akkor. Kackiás,
virágos kis kendődet átvetetted
a válladon s könnyelműn kinevetted
a bánatot.
Megreszketett a bánat,
Mert fájt neki. Megreszketett a szivem,
Mert bánatos volt.
Minden falevél,
fűszál haraggal indult ellened
és ellenséged voltam én is. Árván,
esendőn álltál, mint oltári bárány, [....]

BM VI. 74. 12.

OÁZIS

Se szirmokon,
se fellegen
nem látni szebb,
csodásabb rózsaszínt
harisnyacsatt és csipke közt
ha gömbölyű
szép térded kikacsint.

Cirógatom,
szeretgetem
és bársonyát
felmarják fogaim;
nincs édesebb
szaloncukor
kínokra nincs
zsibbasztóbb kokain.

Sivatagút
az életút
meredeken,
vad köveken visz át,
de zord vidék
zarándoka
itt felleli
forró oázisát.

Melegszik itt
és felüdül
[...]

BM VI. 74. 12.

RÖGTÖNZÉSEK

[LETT BIHARBAN...]

Lett Biharban a levélnek tára.
Mondták nekem: te tárnoka legyél!
Így lett a tágas tárban tárnok is.
Ám üresek a polcok, nincs levél.

[NEMES URAK KÉRDEZGETNEK...]

Nemes urak kérdezgetnek:
Ősükről mi okmány maradt?
Szücs Sándort meg az érdekli:
Pákászokról van-e adat?

In.: Bakó Endre: N. Z. élete és költészete 1926-1944 között

HÉT FALU KOVÁCSA

HÉT FALU KOVÁCSA

SZEREPLŐK:

POZSÁR MIHÁLY, kovácsmester
ERZSÓK, a felesége
PIROSKA, a leánya
KATI, Piroska leánya
KUN GERGELY
SZÜCS SÁNDOR
POSPISCHIL EDMOND GRÓF
OTTÓ, lakáj
SZILÁGYI, hajdú
BIRIZDÓ BÁLINT, öreg csősz
BODZA ISTVÁN, módos gazda
VERES MISKA
TIMKÓ MARCI
KASZNÁR
I. PARASZT
II. PARASZT
PANDÚR ŐRMESTER
PANDÚR TIZEDES
HERCEG
ÖREG HAJDÚ
A GRÓF VENDÉGEI (5-6 személy)
PARASZTOK (20-25 személy)

Történik 1848 nyarán, Szigligeten, a kovácsműhelyben

ELSŐ RÉSZ

POZSÁR

Vígan kalapál a műhelyben és énekelget hozzá.

A kovács, a kovács,
hangos ember a kovács,
csupa, csupa csattogás,
vassal vág a vasra,
hogy megtáncoltassa.
Kora reggel nekiáll,
késő estig kalapál,
kalapál,
kalapál,
kala-kala-kalapál.

Utolsót üt a kalapáccsal.

Ez is megvan. Fogja, bátyus.
Rendben van, mi?

BIRIZDÓ

Öregesen nyikorgó hangon.

Akkurátus.

POZSÁR

Ennek most úgy vág az éle,
megberetválkozhat véle.

BIRIZDÓ

Abbizony, ammá' igaz.

POZSÁR

Odábbmegy.

Két vonás a neve mellé.
Itt van, la. Bi-riz-dó-Bá-lint.
Nem fog duplán ez a kréta,
így számolták már apáink:
egy ekevas-élesítés
két rovás.

BIRIZDÓ

Majd ez is – újkor.

POZSÁR

Akkor, persze, újkor, újkor.
Hacsak ott a két lánc földjén,
ahol újra szánt, öreg,
újra béka nem kuruttyol.

BIRIZDÓ

Abbizony, ammá' igaz.

POZSÁR

Földet kap a csősz a gróftul,
(de olyat, hogy arrul kódul.)

BIRIZDÓ

Abbizony!

POZSÁR

No, üljön már le.
Bolond, aki jár, ha állhat,
ül, mikor padot találhat.
Nem igaz?

BIRIZDÓ

Ammá' igaz.

POZSÁR

A kemencénél.

Ez a patkó meg tüzes már.
Marci hol vagy?

TIMKÓ

Az udvarról.

Itt!

POZSÁR

Siess már! Usgyé Marci!

TIMKÓ

Fut.

Szaladok!

POZSÁR

Fogd a patkót!

TIMKÓ

Adja csak no!

POZSÁR

Úgy, öcsém, hadd haladok.

Kalapál a patkón, Timkó segédkezik.

Látod, Marci, jól megy dolgom,
nem magamban forgolódom,
ahány a vendégem,
annyi a segédem.
Persze, persze, csak több volna
egy segéd a soknál,
tüzes patkót a fogóval
akkor te se fognál.
De ha nincs, nincs. Harminchárom
éve vagyok én már
Szigliget kovácsa, hallod,
harminchárom tél, nyár,
nagy idő az, de azóta
Szigliget kovácsa
nagyszámú segédletének
nincs fogyatkozása.
No de mért is volna másképp?
hát jobb sors a másé?
amilyen a falu sorsa,
olyan a kovácsé.

BIRIZDÓ

Abbizony, ammá' igaz.

POZSÁR

Abbahagyja a kalapálást.

Fordítsunk hát rajta, Marci,
kajla ne maradjon.

TIMKÓ

Fordítsunk az ország sorsán?

POZSÁR

A fenét! a patkón!
Amazon már fordítottak.
Mikor is? tavasszal,
most pediglen Péter-Pál van
és mit értünk azzal?

Tovább kalapál.

TIMKÓ

Nagy esztendő, azt beszélik,
ez a negyvennyolcas!

POZSÁR

Én úgy vélem, arra jó csak,
hogy tovább kínlódhass.
Most is csak úgy nyúzza népét
a gróf, az a vásott,
hogy hét helység alig-alig
tart el egy kovácsot.

BIRIZDÓ

Abbizony, ammá' igaz.

POZSÁR

Gyere, Marci, kifelé.
Ezt most felpróbáljuk újból.

KATI

Beszalad.

Nagyapám!

POZSÁR

Kifelé menet.

Most menj az útból
Katikám, tüzes a vas!
Ott a homok, játszogass.

TIMKÓ

Odaint.

Hó, Szellő, emeld a lábad!

POZSÁR

Emeli a puszta szóra,
szinte vágyik a patkóra.

TIMKÓ

Megsejdíti azt a ló,
bátyám, ha kovácsa jó.

POZSÁR

Hát igen, már harminchárom
esztendeje patkolok,
de lovat még nem nyilaztam.

TIMKÓ

Pedig hát az nagy dolog!

ERZSÓK

Beközelít.

Még te meg se fröstököltél,
a tej régen ott hidegszik,
a szalonna meg melegszik.

POZSÁR

Kocogtat.

No, majd mindjárt bekapom.

TIMKÓ

Jó meleg van a napon.

KATI

Hóha, Szellő! Hóha, hó!

POZSÁR

Munka közben.

Katikám, megrúg a ló!
Mondtam már, játssz a homokkal,
a kagylókkal, kavicsokkal,
kisgyereknek az való.
Ültess szép kis nyírfaerdőt,
építs tornyot, messze látszót,
olyat, mint az ott ni, szemközt,
tűzz a tetejébe zászlót.

ERZSÓK

Fogadj hát szót nagyapádnak,
lódulj már, te rossz gyerek!

KATI

Engem mindig küldenek!...

POZSÁR

Munka közben.

No, nem mindig, azt ne fogd rám.
Szoktalak én hívni is,
ne felejtsed!

TIMKÓ

Hóha, Szellő!

POZSÁR

Ez így jó lesz.

Távolodik.

Most kihűtjük,
Marci öcsém, oszt felütjük.

Üldözött csirke hangja.

KATI

Beszaladt a kis csibi!...

POZSÁR

Katikám, ne lábatlankodj!

TIMKÓ

Az ajtóból.

Odabútt a pad alá, ni!

ERZSÓK

Beszalad a kis csirke után.

Pi-pi-pi-pi-pi-pi-pi!

Elkapja a kiscsirkét.

Megvagy, huncut!

KATI

Jaj, de édes!
Adja ide, nagyanyám!

ERZSÓK

Odaadja.

Csak vigyázz, te, meg ne fojtsd!
Vigyük vissza a kotlósnak,
Keresgéli már.

POZSÁR

Útban kifelé.

No, Marci!
Patkoljuk meg hát a Szellőt!

TIMKÓ

Odakint.

Hó, Szellő, emeld a lábad!
Jó termés lesz, mesterem.

POZSÁR

Patkol.

Lesz talán. Csak ára lenne
annak, ami megterem.

BIRIZDÓ

Abbizony, ammá' igaz.

TIMKÓ

Csak ne lenne minden haszna
a grófé – a ménkű csapna
abba a toronyba!
Az is de otromba!
Azt bámulja most mindenki,
úgy nőtt az ott hirtelen ki,
egy szál torony egymagában,
a Táborhegy oldalában,
mint a bolondgomba.

POZSÁR

Patkol.

Belebútt az máris,
a vén generális.

TIMKÓ

Miaffene, máris?

POZSÁR

Tegnap este jött batáron,
hajdú is jött vele három...

TIMKÓ

Miaffene, három?

POZSÁR

... meg komornyik, meg cselédek,
meg málhás szekér temérdek,
jött egész nagy karavánnal,
oszt mikor besétált,
fútták a kornétát.

TIMKÓ

Miaffene, fútták?

POZSÁR

A hegyek meg visszhangozták,
ugye, Erzsók?

ERZSÓK

Arra járt, most megáll.

Szép volt!

POZSÁR

Patkol.

Már akinek. A sok osztrák
grófot sínyli ez az ország,
közte ezt a rosszak rosszát,
rogyna rá az égbolt!

BIRIZDÓ

Abbizony, ammá' igaz!

TIMKÓ

Akkor hát itt rossz világ lesz,
veszedelmes szomszédság ez,
a gróf a toronyban.
Sok baj jöhet onnan.
Egyszer, lám, meglátogatta
kastélyát is az ebadta,
emlegetik azt ott,
mindennap deresre húztak
akkor egy parasztot.
Azt is mondják, hogy pucéron
ült a gróf a lóra...

ERZSÓK

Ne mondd már, pucéron?

TIMKÓ

Úgy, úgy, anyaszült pucéron,
úgy járt a folyóra,
a nyakából nagy kacéron
veres kendő lógott,
ősz haja, kecskeszakálla
szélbe borzolódott,
maga volt a vánnyadt vénség,
asszonynép ha látta,
magát elokádta.

ERZSÓK

Pucéron, lóháton?
Elhiszem, ha látom.

POZSÁR

Patkol.

Nono, Erzsók, nem jó volna,
ha ílymódon lovagolna
itt is ki a Balatonra
az az istenátka!

ERZSÓK

Még csak az van hátra!

TIMKÓ

Nem tudhatjuk, hátha!

BIRIZDÓ

Abbizony, ammá' igaz.

ERZSÓK

Hát csak annyit mondok: menten
meghalnék szégyelletemben!

Elballag.

TIMKÓ

Hóha, Szellő, ne rugódozz!
az anyád! – Ott Miska jön,
Veres Miska.

POZSÁR

Patkol.

Oszt mi jót hoz?

TIMKÓ

Semmit. Tán csak beköszön.

VERES

Közelít.

Szép jóreggelt!

POZSÁR

Patkol.

Adjon isten!

VERES

Nincs egy kurta lánca, mester?
Húzatnom kell a kocsit.

POZSÁR

Patkol.

De talál bent, válogasson.

VERES

Befelé indul.

Adjisten, Birizdó bácsi.
Kend itt hűsöl?

BIRIZDÓ

Abbizony.

VERES

Már bent a műhelyben.

Hű, van itt lánc, milliom!

Nyikorgás közelít.

Azt a fenemód nyikorgó
kézi fogatot ki hajtja?
Jani bátyám, Szücs Jani,
Szekérkereket hoz rajta.

POZSÁR

Mi járatban, Szücs Jani?

SZÜCS

Ezt a ráfot, meg talyicskát
kéne megjavítani.
De meleg van.

POZSÁR

Patkol.

Sietős-e?

SZÜCS

Nem enyém ez, urasági.

POZSÁR

Patkol.

Akkor hát nem sietős.

SZÜCS

Ninini, Birizdó bácsi!
Hogy vagyunk, vén krumplicsősz?
Hát nem félti kend a krumplit,
hogy a föld alól kiugrik?

POZSÁR

Patkol.

Nem övé az, hát mit féltse.

BIRIZDÓ

Beközelít.

Hívom, nem jön csakazértse!
Éhen vész az én Mihályom,
hogyha bele nem diktálom.
Legalább egy kis tejet!

POZSÁR

Befejezte a patkolást.

Ez is megvan. Kész, mehet!

VERES

Közelít.

Ez a lánc, ez éppen jó lesz,
Elviszem.

POZSÁR

Használja csak.

VERES

Elmenőben.

Visszahozom délre!

POZSÁR

Utána kiáltja.

Ráér.
Add csak Erzsók, azt a bögrét.

TIMKÓ

Már a bakról.

Indulok hát akkor én is,
megköszönöm, hogy bajlódott,
mester, osztán ezt is újkor.

POZSÁR

Issza a tejet.

Újkor, újkor.

VERES

Isten áldja!

POZSÁR

Isten áldjon!

TIMKÓ

Közécsap a lovaknak.

Gyi te, Szellő!

Elhajtat.

ERZSÓK

Mind csak újkor, mind csak újkor!
de miből élünk meg újig?

POZSÁR

Honnan venne pénzt akárki,
bár a bőréből kibújik?
Hasztalan megy a vásárra,
semminek sincs ott ma ára.
Így van, vagy nem, Szücs Jani?

SZÜCS

Mindent olcsón szednek össze,
úgy tódítják Osztriába,
osztrák császár a királyunk,
alország vagyunk, hiába.

BIRIZDÓ

Abbizony, ammá' igaz.

SZÜCS

Mondják, útban a szabadság,
hozza Kossuth, hozza Táncsics,
de a nóta még a régi,
s amit járunk rá, a tánc is.

POZSÁR

Csak Kun Gergely hiszi szentül,
a jövendőbeli vő...

ERZSÓK

Ó, Kun Gergely! majdmit mondtam!

POZSÁR

... hogy Kossuthé a jövő.

KATI

Mondja csak, Szücs Jani bácsi,
mért olyan nagy a füle?

SZÜCS

Játékosan.

Tudja a fülemüle!

ERZSÓK

Jaj, de sok-sok csacskaságot
tudsz kérdezni te gyerek,
sokszor majd elsüllyedek!

Te meg, te Mihály, csak patkolsz,
érte semmit fel nem írsz?

POZSÁR

Az ám, Marci, meg a Szellő!

ERZSÓK

Gyerünk Katikám, sipirc!

Távolodnak.

POZSÁR

Írjuk hát fel a táblára...
Timkó Marci... No, hol is vagy?
Itt la. Tim-kó-Már-ton, ifjabb.
Egy rovás.

Bejegyzi.

Telik a tábla,
fogy a kréta, megy a bolt!
Te meg, Jani, te mit nézel?

SZÜCS

Azt a sárga tornyot,
szép zászlónkat, ami rajta
szégyenszemre bomlott!

POZSÁR

Magyar ember szégyenére
emeltette dombtetőre
a gróf azt a tornyot,
Bécsbül hozván iparost is,
kőművest is, asztalost is,
ácsot meg kovácsot.
Én, ki itt szomszédja voltam,
egy ajtót meg nem vasaltam
abban a toronyban!

BIRIZDÓ

Abbizony, ammá' igaz.

Pozsár munkához lát, az udvarról dühös kutyaugatás hallatszik.

POZSÁR

A Dudás meg kit ugathat?
Majd letépi azt a láncot.

SZÜCS

Pandúrt lát az, vagy finánccot!

ERZSÓK

Lélekszakadva berohan az udvarról.

Szent Szűz, el ne hagyj! Az éjjel
tűzzel álmodék és vérrel!
A gróf úr hajdúja jön!

KATI

Itt van már a küszöbön!

SZILÁGYI

Megjelenik a műhely ajtajában.

Adjon isten jónapot!

POZSÁR

Leteszi a kalapácsot.

Jónapot! Mi jót hozott?

SZILÁGYI

Hát nem épp a legjavát.

POZSÁR

No, mi baj van, mondja hát.

SZILÁGYI

A gróf úr megérkezett...

POZSÁR

Tudjuk, látjuk, fenn a zászló.

SZILÁGYI

Mérgesíti módfelett,
amit hall, a kalapácsszó...

POZSÁR

Csak tán nem?

ERZSÓK

Szentséges isten!...

SZILÁGYI

És ezért azt üzeni:
mától kezdve nem akar több
kalapácsszót hallani.

POZSÁR

Ejha! Ez már valami!

ERZSÓK

Boldogságos Szűz, ne hagyj el!...

POZSÁR

Mit szólsz hozzá, Szücs Jani?
A geróf úr nem akar több
kalapácsszót hallani.

SZÜCS

Nagy szó, meg kell vallani.

BIRIZDÓ

Abbizony, ammá' igaz!

KATI

Abbizony, ammá' igaz!

POZSÁR

Nem akarja, értem, értem.
Azt nem értem csak, hogy mért nem.

SZILÁGYI

Énnekem csak ennyit mondtak,
én is annyit mondhatok csak.

POZSÁR

És a gróf azt hogy gondolja,
hogy csak így-úgy rámüzenget?
Hát zsellére vagyok én,
vagy jobbágya, kire csendet
parancsolhat, ha úgy tetszik?
Ez a porta ősi porta,
itt a grófja nem parancsol.

SZILÁGYI

Pedig ő ezt parancsolta.

POZSÁR

Hetvenhét falu a grófé,
közte ez is, Szigliget,
a sok földje tengerében
az én portám kis sziget,
de azért, az árgyélussát,
nem hagyom elúszni jussát!
Itt a gróf parancsa: szellő,
még ha nem is ily bolond...

ERZSÓK

De Mihály, azt mégse mondd...

POZSÁR

Nincsen más szó ideillő,
Még ilyen bolond parancsot!
Hát én ezt a tört abroncsot

rozmaringgal simogassam,
pávatollal lágyan, lassan?
Akkor ebbül nem lesz abroncs,
marad, ami volt, darab roncs.

BIRIZDÓ

Abbizony, ammá' igaz.

POZSÁR

És a gróf mért ellensége
szegény kalapácsnak?
Azt gondolja, jókedvébe
csattog az csupán csak?
Hát őnéki volna tornya,
hogyha kalapács nem volna?
meg batárja volna tán?
meg patkó a paripán?

SZILÁGYI

No de bátyám, már bocsánat,
nekem ezt, kovács fiának,
nem kell magyaráznia.

POZSÁR

Úgy?... öcsém kovács fia?

SZILÁGYI

Az hát. Az apám Szoboszló
helységének volt kovácsa
harminc éven át...

POZSÁR

No lássam!
Akkor hát kovácssegéd volt.
De múltjában nem setét folt
a kovácskötény, remélem?

SZILÁGYI

Hát nem, arra semmi ok.
No de most hajdú vagyok.

KATI

Mondja... mondja... hajdú bácsi,
szúr-e a bajusza csücske?

SZILÁGYI

Ejnye, mire nem kíváncsi
ez a kislány, ez a szöszke!
Szúr biz az, hegyesre fentem,
no de téged, édes szentem,

meg nem szúr, ha csókot adsz!
Egyet csak meg nem tagadsz?

KATI

Adok én...!

SZÜCS

De gyorsan adja!
kis karját hogy nyújtogatja!

SZILÁGYI

Leguggol a gyerekhez.

No de aztán rendeset.

Kati csókja cuppan.

Úgy ni!... Hát ez jólesett!
Helyes kislány!

ERZSÓK

Unokánk ő...

SZILÁGYI

Szeme, mint a briliántkő!

POZSÁR

Lányunk lánya, Piroskáé.

SZILÁGYI

És hogy hívnak, kis cica?

KATI

Kati.

SZILÁGYI

Úgy, úgy, Katica...
Szép lehet az édesanyja.

ERZSÓK

Katihoz.

No de most, kis csintalanja,
csendben légy ám, ez nem játék,
Bajba vannak nagyapádék.

POZSÁR

Sose félts te, anyjuk, engem,
míg kalapács van kezemben.

ERZSÓK

De a gróf épp azt akarja,
hogy kezedből kicsavarja.

POZSÁR

Azt próbálja...

SZILÁGYI

Ha akarja,
akkor ő ki is csavarja.
Perbefogják gróf urat?
azon ő csak jót mulat,
a birságot neveti,
lajbizsebbül fizeti.

SZÜCS

Lajbizsebbül! Lajbizsebbül!
Nem mondhatta volna szebbül!
Mert nem az ő lajbijának
a zsebébül fizeti,
hanem, verje meg a bánat,
a miénkbül szedi ki,
a Szücs Jánosébul, mármint
az enyémbül, meg a hetven
esztendős Birizdó Bálint
lajbijábul, itt mellettem...

BIRIZDÓ

Abbizony!

SZÜCS

S a többiébül,
kiknek a nyomorúságán
az ő gazdagsága épül
és virít feketesárgán
a jobbágyfelszabadítás
nagy dicsőségére,
aminek ő meg a tornya
a legjobb cégére!

SZILÁGYI

Baj, baj... de most nekem innen
választ kell a grófnak vinnem.

POZSÁR

Sose legyen arra gondja,
választ vinni a toronyba:
ha hiszi, ha nem hiszi,
hamarabb ott lesz a válasz,
mintsem kelmed megviszi,
mert magától odaszáll az.

ERZSÓK

Nem, nem, nem, nem engedem!
Tedd le azt a kalapácsot!

POZSÁR

Nem hagysz kalapálni?

ERZSÓK

Nem!

POZSÁR

Mit tegyek hát? adj tanácsot!

ERZSÓK

Kérdjük meg a tisztelendőt!
Szaladok, kapom a kendőt!

POZSÁR

Tisztelendőt? minek az?
Összejátszik pap a gróffal,
össze, mint fogó a sróffal!

BIRIZDÓ

Abbizony, ammá' igaz.

Újra dühös kutyaugatás.

BODZA

Belép.

Adjon isten!

ERZSÓK

Bodza gazda!
Isten küldte!

BODZA

No, mi újság?

ERZSÓK

Itt a hajdú, odanézzen,
a gróf küldte üzenettel...

BODZA

Nagy tisztesség... Bodza István
a nevem...

POZSÁR

A hajdúnak magyarázza.

Bodza gazda
a legmódosabb parasztja
a környéknek...

SZÜCS

Látni arról
a szép pántlikás szivarról.

KATI

Mondja bácsi, Bodza bácsi...

BODZA

No, mit kérdez a baba?

KATI

Mért olyan nagy a hasa?

ERZSÓK

Nem hallgatsz, te! Szájonkaplak!

SZÜCS

Nagy a has, mert sok az abrak,
nem igaz?

BIRIZDÓ

Ammá' igaz.

BODZA

Nono, úrfiak, csak lassan!
És a gróf úr mit üzent?
Állást kínál odafent?
Vagy mi más jótéteménnyel
volt kegyes lehajlani
a kovácshoz népünk atyja?

POZSÁR

Nem jótett, más valami.
Itt a hajdú, megmondhatja.

SZILÁGYI

A gróf úr azt üzeni,
mától fogva nem akar több
kalapácsszót hallani.

BODZA

Ezt kegyeskedett üzenni?

SZILÁGYI

Ezt.

BODZA

És mit kegyeskedett
még a gróf úr hozzátenni?

SZILÁGYI

Semmit.

BODZA

Semmi egyebet?

SZÜCS

No, most szóljon, Bodza gazda!
Vagy szavát az elakasztja?

ERZSÓK

Hát ez úgy jött, mint a mennykő!

BODZA

Ha a gróf úr így üzent,
oka van rá, annyi szent.
Akkor ez megszívlelendő.

POZSÁR

Én meg is szívleltem már azt,
most adom meg rá a választ.

BODZA

De hamar! A gróf urat
megváratni nem szabad!

POZSÁR

Indul is már a futárom,
mint a szél! Egy-kettő-három!

Lesújt a kalapáccsal.

SZÜCS

Helyes válasz!

BODZA

Rémülten.

Mit csinál,
ember...!

ERZSÓK

Jaj, ne tedd, Mihály!

BODZA

Azt akarja, hogy deresre
húzzák?... Nemeslevele
az van, de mit ér vele?
A megegyezést keresse!

POZSÁR

A megegyezést? de hogy?

BODZA

Várjon, majd megmagyarázom!

POZSÁR

Pihenteti kalapácsát.

Bodza gazda magyaráz,
állj meg, állj meg, kalapácsom!

ERZSÓK

Jaj, gazduram, tartsa vissza!
Okosítsa, okosítsa!

BODZA

Felöltöznék ünneplőbe,
felmennék a gróf elébe,
szólnék hozzá tisztelettel:
uram, kenyerem ne vedd el.

POZSÁR

Felöltöznék ünneplőbe,
nem jutnék a gróf elébe,
az inasa be se enged,
rámrivall: ki hítta kendet?

BODZA

Küldeném fel akkor már most
a gróf úrhoz a plébánost...

ERZSÓK

Úgy van! Úgy van!

BODZA

Ért az hozzá,
kovács dolgát jóra hozná.

POZSÁR

Küldeném a tisztelendőt,
kapna ott bort elegendőt,
szó is esne egyrül-másrul,
árva szó se a kovácsrul.

BODZA

Hát, ha kelmed ily hitetlen,
földiekben, égiekben
nincs bizalma...

POZSÁR

Adta szentje,
aki nekem ezt üzente,
abba bízzak én?

BODZA

Megálljon,
itt a lánya!

PIROSKA

Belép.

No, mi baj van?

ERZSÓK

Jaj, Piroskám, édes lányom,
nagy baj van, kimondhatatlan!

PIROSKA

Hajdút látni balszerencse!

SZILÁGYI

Szép lányt látni nagy szerencse!

ERZSÓK

Nem lány ő már, özvegyasszony
és menyasszony, úgy tekintse.

KATI

Odafut Piroskához.

Ő az én kis anyukám!...

PIROSKA

Felkapja a gyereket.

Angyalkám! Aranyvirágom!

ERZSÓK

Ő a mama.

SZILÁGYI

Látom, látom.

POZSÁR

Özvegyasszony, kisgyerekkel.
Nem maradt egyebe se.
Ott jön, ni, a jegyese...

GERGELY

Adjisten. Nevem Kun Gergely.

SZILÁGYI

Adjisten.

POZSÁR

Halászlegény.
És hát persze hóttszegény.

Házasodna, nincs fedél,
kis kunyhóban éldegél.

PIROSKA

No de mondják már, mi baj van.

SZILÁGYI

A gróf úr azt üzeni:
mátulfogva nem akar több
kalapácsszót hallani!

PIROSKA

Ezt üzente?

GERGELY

Ezt üzente?

POZSÁR

Ezt és semmi egyebet.
És nekem ne mondja senki,
mit tegyek, mit ne tegyek,
én bizony nem kunyerálok,
kovács vagyok, kalapálok!

Nagy erővel kalapál.

PIROSKA

Üsse, apám, üsse bátran!
pukkadjon a vén orcátlan!

BODZA

Hát csak aztán meg ne bánja!
a kovács is, meg a lánya!

GERGELY

Üsse bátyám, üsse bátran,
ha baj lenne, nincs magában!

SZÜCS

Üsd, Mihály!... Üsd, Mihály!
Nem neked fáj, neki fáj!

BIRIZDÓ

Abbizony, ammá' igaz.

SZILÁGYI

Elment hát a felelet,
a hajdú is elmehet,
Isten áldja!

POZSÁR

Kalapálva.

Isten áldja!

ERZSÓK

Miatyánk, ki vagy mennyekben...

POZSÁR

Kalapál és énekel.

A kovács, a kovács,
hangos ember a kovács,
csupa, csupa csattogás,
vassal vág a vasra,
hogy megtáncoltassa...

Zene

ERZSÓK

Didergősen.

Jön, jön a veszedelem,
Itt kopog a fejemen!

POZSÁR

Hát ha jön, jön. Én helytállok.
Kovács vagyok, kalapálok.

GERGELY

Édes nénémasszony,
sose óbégasson,
nagyobb veszedelem
nincs a félelemnél,
mind a többi veszedelem
fél attul, ki nem fél.

ERZSÓK

Jaj, Piroskám, édes lányom,
bár halnék meg, azt kívánom!

PIROSKA

Ne gondoljon a halálra,
jó anyám, inkább a – halra.
Jó fogás volt máma és
jó vásár, gondoljon arra!
Ez a szép ponty, amit itt lát,
ránkmaradt, a többi elkelt,
ezt megsütjük most ebédre,
nem sajnáljuk rá a tejfelt.
Lám csak, lám, milyen nagyot nyelt!

ERZSÓK

Süssük meg, mit tehetünk,
együnk, amíg ehetünk.
Nyisd az ajtót, Katikám.

KATI

Távozóban.

Főbe ütjük? pénzét vesszük?
Örül a hal, hogy megesszük?

Ajtó zárul.

GERGELY

Az ajtóból.

Messze csusszant a túlsó part,
jó idő lesz ma meg holnap.
Gyémántporos ott a dombsor,
levegőbe szállt egy csónak.
Sok csalást tud ez a nagy víz,
méginkább, ha besötétül.
Hej, de szép is volna, drágám,
a Balaton a gróf nélkül!

PIROSKA

Gyere, Gergely, vegyük számba,
mi a napi kereset.

Kiborítja a pénzt a padra.

GERGELY

Sok karajcárt összeszedtünk,
de huszast, azt keveset.

PIROSKA

Karajcárbul lesz a tallér.

GERGELY

Így is kedves az nekem,
együtt fáradoztunk érte,
és ha együtt hazatérve
számolgatjuk a padon,
akkor én a kis karajcárt
száz tallérért nem adom.

PIROSKA

Ezerért se?

GERGELY

Annyiért se!

PIROSKA

Akkor... kapsz egy csókot érte! *(Csók.)*

Számolgat.

... hetvenkettő, hetvenhárom,
hetvennégy. Meg ami ott van.
Az ott mennyi?

GERGELY

Ez, Piroskám,
ez kerek szám, éppen hatvan.

PIROSKA

Már most hetvennégy meg hatvan...
mit nevetsz? Belezavartál.
Mennyi az, no? Süsd ki, Gergely.

GERGELY

Hogy az együtt hány karajcár?

PIROSKA

Nem tudod?

GERGELY

Nem.

PIROSKA

Dehogyisnem.

GERGELY

Hetvennégy... de furfangos szám!

PIROSKA

Meg hatvan. No, ne bolondozz.

GERGELY

Máskor tudom én, Piroskám,
csak most nem tudom.

PIROSKA

De mért nem?

GERGELY

Ródd fel azt a szép szemednek!
ha az így tűz a szemembe,
azt tudom csak, hogy – szeretlek.

Szerelmes duett.

POZSÁR

Belép.

Ti meg ott min tanakodtok?

GERGELY

Fő a fejünk.

PIROSKA

Súlyos próba:
nem tudjuk, hogy kétszer kettő
mennyi.

POZSÁR

Ejha! a manóba!

BODZA

(Belép.) Meggyüttem.

POZSÁR

No, Bodza gazda,
a hajdút hazakísérte?

BODZA

Kelmed is a kalapácsa
hangjával, szidták is érte!
Tyű, a gróf úr hogy rikácsolt,
volt nagy lárma, futkosás.
Nagy baj zúdul a kovácsra!

POZSÁR

Áll elébe a kovács!

GERGELY

Meg az egész házanép!

BODZA

Hát csak álljanak elébe,
álljanak. Csak nem tudom,
meddig állnak talpukon.

POZSÁR

Hát csak addig, míg lehet,
míg van bennünk lehelet.
Hűha, a tűz húnyni készül,
pedig még sok munka van,
gazduram se jött ok nélkül
a kovácshoz biztosan.

Jártatja a fújtatót.

BODZA

Az most legkisebbke gondom.
Hogy mit hoztam, meg se mondom.
Csak maradjon a szekéren,
ne bajlódjék vele, kérem.
Ha a helyzet már ily vészes,
ne legyek én benne részes.

ERZSÓK

Berobban a konyhából.

Jesszus, kocsirobogás!

BODZA

Úgy bizony!

PIROSKA

A köves útról!

GERGELY

A torony felől.

POZSÁR

Az ám.

ERZSÓK

Rámjött a szívdobogás!

POZSÁR

Tovább kalapál.

Lelkecském, ne riadozz!

ERZSÓK

Csőstül jön ma ránk a rossz!
Nézzenek ki, emberek,
én bizisten nem merek.

BODZA

Az ajtóból.

Az ott a gróf fogata!

ERZSÓK

A gróf úré? Jézusisten!
Ki ül benne?

BODZA

Ő maga!

ERZSÓK

Boldog isten! Ő maga?

BODZA

Arra vall sok fényes gombja,
meg a díszes kalpaga.

ERZSÓK

Boldog isten! boldog isten!
Merre hajtat?

BODZA

Azt lesem.

PIROSKA

Ott ül hátul, begyesen!

GERGELY

Már ezt meg kell, hogy tekintsem.

BODZA

Most fordul ki a fasorbul...
Most a hídon nyargal át...
No, most válik el, befordul.
vagy nem... Tyű, az angyalát...!

Növekvő kocsirobogás.

ERZSÓK

Befordult?

BODZA

Be, mint a szél!...

ERZSÓK

Jesszus!...

BODZA

A műhely a cél!...

ERZSÓK

Kileskelődik.

Megálmodtam!... Megálmodtam!...

POZSÁR

Kalapálni kezd.

Erzsók, azt a gyereket
el ne üsse a fogat!

ERZSÓK

Itt a falnál játszogat!

BODZA

Jöjjenek ki mind elébe,
a kovács is, de hamar!

POZSÁR

Az üllő mellől.

Mért? Mi vagyok én? Cselédje?
Jöjjön ő be, ha akar.

Tovább kalapál.
A kocsirobogás hirtelen megszűnik.

BODZA

Szintén letekint.

A fogat már meg is állt!

ERZSÓK

Jesszus...

BODZA

A gróf úr kiszállt!

A kutya veszettül ugat.

Mi bútt abba a kutyába?
Kuss te!

ERZSÓK

Nem hallgatsz, Dudás!...

BODZA

Abba a kutyába sincsen
egy csepp tisztelettudás!

Gergelyhez, Piroskához, Erzsókhoz.

Álljanak glédába szépen!

GERGELY

Áll a fene!

ERZSÓK

Ejnye, Gergely!

A kutya veszettül ugat.

BODZA

Levett kalappal hajbókol.

Isten hozta, méltóságos
gróf urunk a nép körében....

LAKÁJ

Hé, barátaim, tévedés!

GERGELY

Nem a gróf az, a lakája!

BODZA

A lakája? Hijnye, azt a...

GERGELY

Elsiette, Bodza gazda!

LAKÁJ

Jónapot!

BODZA

Aláz szolgája!

LAKÁJ

A kovácsot keresem.

BODZA

Tessék csak egyenesen,
ott a műhely, ott találja,
tessék, tessék.

LAKÁJ

Belép a műhelybe, a többiek utána.

Jónapot!

POZSÁR

Eddig kalapált, most abbahagyja.

Jónapot! Szolgálhatok?

LAKÁJ

Gróf úr küldött üzenettel.

POZSÁR

Egyet küldött már ma reggel.

ERZSÓK

Hatalmasat sóhajt.

LAKÁJ.

A kovácshoz.

Úgy van. Ugyanis a gróf úr
rosszul alszik...

POZSÁR

Nagy hiba.

LAKÁJ

Így hát éjszakai álmát
nappal kell pótolnia.
Már most ebben, ahogy ez most
kiderült, zavarja őt
a kalapács csattogása
reggel, délben, este, sőt...

POZSÁR

No de hát...

LAKÁJ

Hadd mondom végig!
Annál cifrább a dolog,
mert a zajt megsokszorozzák
a hegyek, csak úgy ropog,
s a gróf úr hiába búvik
párnák, paplanok alá,
nincs ott a kerek toronyban
egy zug, hol ne hallaná
a kalapács csattogását,
úgyhogy a gróf úr, szegény,
ott örjöng egy óriási
kovácsműhely közepén.

POZSÁR

No de hát mért is rakatta
azt a tornyot odaát?

LAKÁJ

Épp ez az: hogy benne végre
jól kialudja magát.

PIROSKA

Hát azt jól kiválasztotta!

LAKÁJ

Nem is ő, a megbízottja,
annak tetszett a hegyoldal.
Attól kiderült azóta,
hogy jó mérnök, de – nagyot hall.

POZSÁR

Hát ez nagy baj.

BODZA

De nagyon nagy!

ERZSÓK

Ó, szegény gróf... nincs nyugalma...

POZSÁR

Mit tehetek én ez ellen?

LAKÁJ

Megmondom. Idefigyeljen.
Gazdám, gróf Pospischil Edmond
üzenete mindent megmond.
Ha meghallja ezt, belátja,
a gróf úr a nép barátja...

GERGELY

Gúnyosan.

Tudjuk, tudjuk!

LAKÁJ

Nem veszekszik,
egyetértésre törekszik,
szivességre, békességre...

ERZSÓK

Egyre fellélegzik.

Áldja meg az isten érte!

GERGELY

Nyögje már ki, ne cifrázza!
Mit üzent a vén pojáca?

BODZA

Megrökönyödve.

Ejnye Gergely!

ERZSÓK

Ejnye Gergely!
Más kárára itt ne nyelvelj!

LAKÁJ

Fensőbbséggel.

A gróf úr, kit nem restellnek
egyesek nyelvükre venni,
ezt méltóztatott üzenni
a derék kovácsmesternek:
háza helyett, telke helyett
szebbet, jobbat ad cserébe,
a kovácsműhelye helyett
korszerű kovácsműhelyet,
száz pengőt a tetejébe,
és nincs több, csak egy feltétel:
hogy a mester költöznék el,
gróf uramnak kedvét töltve,

másfél napi járóföldre,
bármi más helységbe.

POZSÁR

Megdöbbenve.

Úgy...

BODZA

Ez nagylelkű ajánlat!

ERZSÓK

De milyen! Szűz Máriám,
Meghallgattad az imám!

LAKÁJ

Mindehhez mit szól a mester?

POZSÁR

Nehezen szól most az egyszer.

ERZSÓK

Nehezen? mért nehezen?
hát nem kapva-kapsz ezen?

LAKÁJ

Szóval hát... hogy s mint határoz?
a gróf úrnak mit felel?

POZSÁR

Azt, hogy a szülőfalumhoz
hű vagyok, nem hagyom el.
Maradok.

LAKÁJ

Jól meggondolta?

BODZA

Ember! ember! van jó dolga?
Esztelenség, esztelenség
nem becsülni a szerencsét,
mit a gróf tálcán kinál!
Ébredjen, Pozsár Mihály!
Ébredjen! Ezer bocsánat
főlakáj úr, hogy a számat
jártatom jelenlétében
és el-elkap a hevem...
Bodza István a nevem...

LAKÁJ

Csak folytassa, Bodri gazda,
jól beszél!

BODZA

Nem Bodri: Bodza!

LAKÁJ

Bodza, persze!

BODZA

Bodza István
Kesziből. Úgy gondolom,
most kell szólni, míg nem késő,
és ez az ügy fontos és ő
csökönyös s az lesz a vége,
hogy mindenki békessége,
az övé is s az egész
falujáé odavész,
sőt mi több: a méltóságos
gróf úré is, ez világos.

LAKÁJ

Gróf urat ne féltse senki,
ő a csendjét megteremti,
ha így nem, másféleképpen.

ERZSÓK

Jaj, hisz ettől félek éppen!
Jaj, Piroskám, édes lelkem,
a jó isten is megáldjon,
szólj apádnak, rád ő hallgat,
senki másra a világon!

LAKÁJ

Szép lány. És Piroska: szép név.

BODZA

No, Piroska, halljuk, halljuk!

PIROSKA

Jó, hát szólok, ha akarják,
Szólok, de csak röviden.
Ha az én apám azt mondja,
hogy igen, akkor igen.
De ha ő azt mondja, nem,
akkor nem.

BODZA

No és? No és?
azután a jégverés?

ERZSÓK

De Piroskám, édes lelkem...

PIROSKA

Kérdeztek, hát megfeleltem.

GERGELY

Szólhatnék-e én is egy szót?

ERZSÓK

Ő Kun Gergely, főlakáj úr,
a Piroska vőlegénye.
No, beszélj hát.

LAKÁJ

Tessék, tessék.

GERGELY

Tisztelt úr, vagy hogy nevezzem,
mondja meg a gazdájának...

LAKÁJ

Furcsán kezdi a beszédet!

ERZSÓK

Gergelykém, csak okosan!

GERGELY

... mondja meg, hogy a szegény nép
nincsen többé elhagyatva...

LAKÁJ

Nincs bizony, mert itt a gróf úr,
a nép atyja, ez igaz.

GERGELY

Folytatja.

... nem egész gyámoltalan már,
biztos pártfogója van már,
aki tenni fog majd róla...

LAKÁJ

Közbevág.

Kelmed most kiről beszél itt?

BODZA

Hajhaj!

ERZSÓK

Gergely, rá ne kezdd!

GERGELY

... mert igazság és szabadság
híve ő, Kossuth Lajos!

LAKÁJ

Kossuth Lajos! Ej, no lám,
így hát kelmed egy rebellis?

GERGELY

Az bizony!

LAKÁJ

Nem is tagadja!

GERGELY

Nem bizony!

LAKÁJ

Még büszke is rá?

GERGELY

Úgy bizony!

LAKÁJ

Csak meg ne járja!

GERGELY

Hamarabb a gróf lakája!

LAKÁJ

Majd elválik, hallja kend!

ERZSÓK

Gergely, Gergely, ne okoskodj!

PIROSKA

Baj lesz ebbül, Gergely!

GERGELY

Hogyhogy?

LAKÁJ

És ezt tűri a kovács?
ezt a foltot a családján?
Sőt kedvére van talántán
ez a hepciáskodás?

POZSÁR

Nyugodtan kalapál.

És nem szólok a vitához,
én nem értek, tudja kérem,

a magas politikához,
én csak a vasat verem,
nekem az a kenyerem.

LAKÁJ

Hát még egyszer és utolszor:
mit jelentsek a toronyban?

POZSÁR

Amit mondtam, azt megmondtam.

LAKÁJ

Jól gondolja meg, jóember,
elveszíti a csatát,
a gróf úr keresztülhajtja
mindenképp akaratát.

POZSÁR

Akkor hát keresztülhajtja.
Tegye, mit tud. Lelke rajta.

LAKÁJ

Kalapács itt nem fog szólni,
arról tudom istenem,
gondoskodni fog a gróf úr.
Megy-e hát más tájra?

POZSÁR

Nem!
Kalapál

PIROSKA

Mért jöttél te el Biharbul?

GERGELY

Összetűztem a pandurral.

PIROSKA

Mért jöttél el a Kunságról?

GERGELY

Összetűztem egy nagyúrral.

PIROSKA

Látod, látod, összetűzöl
mindig a hatalmasokkal,
kifut a föld lábad alól
mindenütt – majd itt is egyszer.

GERGELY

Mondok valamit, Piroskám,
ez volt eddig a szerencsém.
Így jutottam el idáig,
Körösrül a Balatonra...

PIROSKA

No de...

GERGELY

Várj, hadd mondom végig.
A Körösnél szebb a Tisza,
a Tiszánál a Balaton,
és itt fogtam ki magamnak,
itt, itt, Szigliget alatt
a legislegszebb halat:
téged, édes szép Piroskám.

PIROSKA

No de...

GERGELY

No de most már osztán
nem fut ki a föld alólam,
most már a hatalmasoknak
befellegzik, most már jól van.

PIROSKA

Hogy a grófnak befellegzik?
Ó, ugyan már?...

GERGELY

Ide hallgass.

Papirost húz elő a zsebéből.

Ezt Petőfi Sándor írta,
reszket ettül a hatalmas.
Ezért adtam én cserébe
egy csukát a keszi hídnál
annak a vándorlegénynek,
amért osztán összeszidtál.
Aszongya: „A nagyurakhoz”.

Olvassa.

„Dicsőséges nagy urak, hát
hogy vagytok?
viszket-e úgy egy kicsit a
nyakatok?
Uj divatú nyakravaló
készül most

számotokra... nem cifra, de
jó szoros...”

POZSÁR

Belép.

Ejha! Éppen jókor jöttem!
Nyakravaló. Ez már döfi!
Kossuth mondja?

GERGELY

Nem, Petőfi.

POZSÁR

Kezdd elölrül, de szép lassan,
egy szavát el ne szalasszam

GERGELY

Olvassa.

„Dicsőséges nagy urak, hát
hogy vagytok...”

ERZSÓK

Beszalad.

Ott a gáton, ha jól látom,
a kasznár úr jön lóháton!

POZSÁR

A kasznár? Tyű, valaki
fusson az udvarra ki,
keltse fel a vén Birizdót,
ott szundít a széna közt!

PIROSKA

Ugrik.

Szaladok! Ott ne találja
a kasznár a krumplicsőszt!

Kiszalad.

ERZSÓK

És a vállán puska van!
a gróf küldi biztosan!

POZSÁR

Asszonykám, ne sápitozz már,
nem is onnan jön a kasznár,
nem is hoz ránk veszedelmet,
ő csak patkoltatni jön.

ERZSÓK

Honnan tudod?

POZSÁR

Három patkó
pattog, hallom, a kövön.

GERGELY

Jó füle van a kovácsnak!

ERZSÓK

Jaj, csak most ne csalna meg!

POZSÁR

Piroskához, aki visszajött.

No, Piroskám, mire jártál?

PIROSKA

Már nem volt ott az öreg.

POZSÁR

Annak még jobb füle van,
csőszfül az, nem lelni mását;
álmában is megneszelte
a kasznárló dobogását.

KASZNÁR

Hangja az udvar felől.

Hé, Birizdó, vén betyár!

POZSÁR

Az áldóját! rajtacsípték!

KASZNÁR

Hangja.

Jöjjön csak kend vissza tüstént!
Szedje lábát, az ebadta!

Bekiáltja.

Patkót a lovamra, mester!
Gyorsan, gyorsan tüzesítse!

Birizdóhoz.

Hát a csősznek itt a helye?
hát a gróf úr óriási
krumpliföldje őrizetlen?

BIRIZDÓ

Abbizony, ammá' igaz.

KASZNÁR

Abbizony? Ez rá a válasz?
Hijnye, azt a hétszentséges
Krisztusát az öreganyja...

PIROSKA

Ki ne mondja a kasznár úr!
És ne bántsa azt a jámbort!

KASZNÁR

Tudja meg kend, mától fogva
gróf úrnak nem csősze többé!
Pusztuljon, vén fecsegő,
megrögzött kötekedő!

POZSÁR

No, kasznár úr, tartsa végre
lova lábát patkolásra!

KASZNÁR

Tartja azt majd az a fickó.
No, Kun Gergely, mért nem ugrasz?

GERGELY

Görcs állt a karomba, tudja.

ERZSÓK

Baj lesz ebbül, megyek innen!

Kisiet.

KASZNÁR

Hát, ha görcs állt a karodba...

GERGELY

Menjen, várja a kovács.
Vagyis hát most már ne menjen,
itt most nem lesz patkolás.
Odanézzen, ki az útra!
Arra jobbra!

KASZNÁR

Ej, de furcsa!

ERZSÓK

Berohan a konyhából.

Baj van, baj van, szörnyűséges!
idetart a grófi négyes!

POZSÁR

Az ajtóban.

Hát felüssük azt a patkót,
kasznár úr?

KASZNÁR

Most jut eszembe,
nincs időm, sürgős a dolgom,
inkább máskor!

Elrohan.

GERGELY

Tyű, hogy iszkol
a kasznár úr! Ő előle
a parasztok futamodnak,
ő meg, lám, a gróf elől!

POZSÁR

Tőlem még nem vitte senki
patkolatlan a lovát,
csak ő most. No hát vasaljuk
ezt a targoncát tovább.

Újból kalapálni kezd.

ERZSÓK

Jaj, csak most ne kalapálj!
Ne tetézd a bajt, Mihály!

POZSÁR

Én munkámban meg nem állok,
Kovács vagyok, kalapálok!

Dühödt kutyaugatás.

ERZSÓK

Kifelé figyel.

Két hajdú is ront a házra,
öldöklő szerszámot rázva!

GERGELY

Öldöklőt? No, nem egészen.
Én azt trombitának nézem.

ERZSÓK

Ott jön, ott jön a lakáj!
Jaj, Mihály, ne kalapálj!

MÁSODIK RÉSZ

LAKÁJ

Bekiáltva a műhelybe.

A gróf úr jön!

A trombiták harsognak, a kutya vészesen vonít.
A kovács nyugodtan tovább kalapál.

ERZSÓK

Szűzanyám!...

PIROSKA

Úgy jön, ahogy ágybul ugrott,
borzasan és kábán,
hattyuprémes zöld papuccsal
a pipaszár lábán,
meg miféle lila-sárga
tafotát kapott magára!
tarka, mint a papagáj!

POZSÁR

Veszettül üti a vasat.

ERZSÓK

Jaj, Mihály, ne kalapálj!

A trombiták elhallgatnak.

GRÓF

Belép.

Atyoniszten!... Atyoniszten!...
Atyoniszten!...

POZSÁR

Abbahagyja a kalapálást.

Hozta isten!

ERZSÓK, PIROSKA

Hozta isten! hozta isten!

POZSÁR

Lányom, széket ide frissen!

GRÓF

Téged lenni ety govats?
mintik verje golopats?

POZSÁR

Gróf uram, ha meg nem sértem,
én a német szót nem értem.

GRÓF

Te nem értje szó, te férfi?

LAKÁJ

Majd én mondom, azt megérti.

GRÓF

Richtig, richtig! te beszélje!

ERZSÓK

Riktig, úgy nem értjük félre.

PIROSKA

Odahozza a karosszéket.

Tessék, itt a jó öreg szék.

GRÓF

Ja, leülje.

ERZSÓK

Tessék, tessék!

A gróf leül.

LAKÁJ

Gróf úr nappal vágy aludni...

GRÓF

Ja, aludni, ja, aludni!

LAKÁJ

... ellensége minden nesznek,
ezért azt akarja tudni,
műhelyében mit keres meg
a kovács, havonta mennyit.

POZSÁR

Már mint én? Havonta semmit.

LAKÁJ

Hogyhogy?

POZSÁR

Engem úgy fizetnek,
egyszer esztendőben

LAKÁJ

No és akkor mennyi csurran?

POZSÁR

Hát... akkor se bőven.

LAKÁJ

Attól tartok, hogy kigyelmed
ezt most félreérti.
A gróf úr ezt nem adózás
célzatából kérdi.

POZSÁR

Hát miért?

LAKÁJ

Meg fogja tudni,
csak előbb feleljen,
esztendőnkint mit keres meg
a kovácsműhelyben?

POZSÁR

Esztendőnkint? Mennyit is, no...

LAKÁJ

De tódítson inkább.

POZSÁR

Hát... úgy... száz pengőforintot.

ERZSÓK

Úgy, úgy száz forintkát.

LAKÁJ

Mi magunk is úgy gondoltuk,
hát mit szólna hozzá,
ha ezt a pénzt minden hónap
újra s újra hozná?

POZSÁR

Minden hónap száz forintot?
Úgy, mint a mesében?

LAKÁJ

Itt az írás, vegye kézbe,
azután beszéljen,
Ha olvassa figyelemmel,
megtapasztalhatja,
hogy a gróf úr a szegény nép
nemesszívű atyja.

Átadja az írást.

POZSÁR

Olvassa.

„Bérszerződés – miszerint
Pozsár Mihály kovácsmester
magát elkötelezi,
miszerint a kalapácsát
azonnyomban leteszi
és többé fel nem veszi...
Hm...

LAKÁJ

Olvassa csak tovább.

POZSÁR

Olvassa.

„... ennek viszonzásaképpen
gróf Pospischil Edmond Miksa
kötelezi rá magát,
hogy fent írt Pozsár Mihálynak,
csak azért, mert ő ezentúl
kalapácshoz soha nem nyúl...”
Hm...

LAKÁJ

Olvassa, csak olvassa.

POZSÁR

Olvassa.

„... csak azért és semmi másért,
minden hónap elsejével
száz ezüst pengőforintot
fizet egy életen át...”

ERZSÓK

Száz ezüst pengőforintot!...

POZSÁR

Olvassa.

... ha pediglen, mentsen isten,
gróf Pospischil Edmond Miksa
hamarabb elhalna, mintsem
a fent írt Pozsár Mihály,
akkor az örökösöktől
kapja ez, mi neki jár.
Ezt ép elmének birtokában
meggondoltuk, megfontoltuk,
és mindenben egyetértve...”

LAKÁJ

Etcetera.

POZSÁR

Tovább olvassa magában.

Citerárul
itt nincs szó, lakáj uram.

LAKÁJ

Etcetera azt jelenti,
hogy satöbbi.

POZSÁR

Értem, értem.
Így hát citerázni nem kell.

LAKÁJ

Akkor kell csak citerázni,
hogyha ezt alá nem írja.

POZSÁR

Értem, értem.

LAKÁJ

Nos, hogy tetszik?

ERZSÓK

Elragadtatva.

Minden hónap elsejével
száz ezüst pengőforintot?
Jól értettem?

LAKÁJ

Úgy van, annyit.
Meg se kell dolgozni érte.

ERZSÓK

Valóság ez vagy csak álom?
Gazdag ember vagy, Mihályom!
Áldassék őméltósága
mérhetetlen nagy jósága!

GRÓF

No, govats, meg-e-le-ged-ve?

LAKÁJ

No, mi lesz, Pozsár uram,
mit böngészi azt az írást?
milyen aggodalma van?

POZSÁR

Olvassa.

„... kalapácsát leteszi...
és többé fel nem veszi...”
Hm...

LAKÁJ

De mért is kalapálna,
mikor sokszoros haszonnal
jár az, ha nem kalapál?
Gazdag ember lesz azonnal.

POZSÁR

No igen, de furcsa mégis...
Kalapácsom letegyem
és többé fel se vegyem?

LAKÁJ

Hát eddig mért kalapált?
mondja, mért?

POZSÁR

Hát, hogy megéljek.

LAKÁJ

No ugye? Hát most anélkül
jobban él majd. Ez a lényeg.
Hát volt ember a világon,
mondja, akit így oldalba
bökött volna a szerencse?

ERZSÓK

Dehogyis! Mi megütöttük
a főnyereményt!

POZSÁR

Olvassa a szerződésből.

„... ezentúl
kalapácshoz soha nem nyúl...”

GRÓF

No, govats, te nem akarja?

ERZSÓK

De akarja! ő akarja!

LAKÁJ

Ha akarja, mért vakarja
a fejét?

POZSÁR

Hát, tudja... nézze...
én... én erre az egészre...
hogy rosszul ne cselekedjek...
szeretnék aludni egyet.

GRÓF

Én aludni! én aludni!
most, most! Én nem várni tudni!
Ottó, te most kifizesse
ez a hónap! Voilá!

LAKÁJ

Lám, a gróf úr, ő gavallér:
végét járja bár a hónap,
ő kiadja a kovácsnak
mind a száz pengőforintot.
Pár nap mulva, elsején (tíz)
és utána minden hónap
elsején (húsz) ugyanennyit
kap majd a kezéhez (harminc)
élete fogytáig (negyven),
no és ha úgy tetszik (ötven),
ha nem élhet munka nélkül
(hatvan), akkor szőnyeget sző,
vagy kosárfonással (hetven),
vagy méhészkedéssel (nyolcvan)
szaporítja jövedelmét,
vagy mit tudom én (kilencven),
mert csak egy dolog tilalmas,
de attól ám óvakodjék,
gróf úr nem kukoricáz:
kalapácsot fogni (száz).

ERZSÓK

Kosarat fogsz fonni, kedves,
majd én arra megtanítlak.
Tetszik tudni, főlakáj úr,
az apám kosárfonó volt.

POZSÁR

Az áldóját! Ennyi pénzt még
sose láttam egy csomóba!

LAKÁJ

Majd megszokja, annyit látja.

POZSÁR

De hisz akkor... de hisz akkor
férjhez adhatlak Piroskám,
hallod-e?

PIROSKA

Miattam aztán
le ne tegye kalapácsát,
jó apám. Míg Balaton van,
meg süllő a Balatonban,
ponty meg márna meg keszeg,
azután is megleszek.

GRÓF

Szép kiszlán! Hod hívni kiszlán?

PIROSKA

Özvegyasszony ez a kiszlán!
és úgy hívni, hogy Piroska!

GRÓF

Óh, Piroschka! Óh, Piroschka!

GERGELY

Szólhatnék-e én is egy szót?

ERZSÓK

Csak vigyázz, ne légy orcátlan!

GERGELY

Nekem nem kék az olyan pénz,
amiért meg nem szolgáltam.
És mit szól majd a falu,
mind a hét, hogy nincs kovácsa?

ERZSÓK

Hát majd lesz! Olyan, ki pénzért
kalapál majd, nem rovásra.

GRÓF

Gergelyhez.

Te kitsoda lenni?

GERGELY

Én?
A Piroska vőlegénye.

GRÓF

Vőlegén, ja, vőlegén!
Bräutigam! Ja, ja!

LAKÁJ

Der Kerl ist
ein Rebell.

GRÓF

Te egy rebellis?

LAKÁJ

Ein Kossuth-hund.

GRÓF

Óh, Koschut!

Öklével megfenyegeti Gergelyt.

Te, te!...

LAKÁJ

Pozsárhoz.

Döntsön hát kigyelmed,
a gróf úr aludni óhajt.

POZSÁR

Nekem ezt a rossz talyicskát
meg kell még vasalnom, oldalt.

LAKÁJ

Mért? kié ez?

POZSÁR

Urasági.

LAKÁJ

Elvitetjük más kovácshoz.
A gróf úrnak van igája,
van cselédje, bízza rája.

POZSÁR

De hogy fogja a szegény nép
a magáét vinni máshoz?

LAKÁJ

Gróf úrnak lesz arra gondja,
ne legyen fennakadásuk.

POZSÁR

Nyomatékkal.

Se Szigligeten, se másutt!

LAKÁJ

Pozsárhoz.

Látja? bólintott a gróf úr.
De most már elég a szóbul,
vigyem a pénzt, vagy maradjon?
kész-e rá, hogy kezet adjon?
No, mi lesz?

ERZSÓK

No, rajta, szólj hát!

POZSÁR

Hirtelen elhatározással.

Itt a kezem, nem disznóláb!...

GRÓF

Pfuj! Pfuj!

LAKÁJ

Gróf úr úgy találja,
hogy kezet moshatna, mester.

POZSÁR

Röstelkedve.

Az ám! Disznóláb biz ez!
Hogy is felejthettem ezt el!

LAKÁJ

Kezet nyújtott, az a fontos,
hagyja most már, meg se mossa.

GERGELY

Munka szennye van azon,
nem a munkátlanság mocska!

GRÓF

Te rebbellis! Te rebbellis!

LAKÁJ

Ime, itt van máris
lúdtoll, kalamáris,
a nők lángot hoznak
a pecsétviasznak!

ERZSÓK

Szaladok!

Kiszalad.

LAKÁJ

No, írja hát le
a nevét, Pozsár uram,
itt ni, ahol a vonás van.
Ott, ott.

Pozsár aláírja a szerződést.

Úgy ni. Rendben van.
Itt a párja, szó szerinti,
írja alá ezt is, itt ni.

Pozsár a másolatot is aláírja.

Úgy, úgy.

ERZSÓK

Sietve.

Tessék, itt a gyertya!

PIROSKA

Mélabúsan.

Jó anyám a gyertyát tartja...

ERZSÓK

Csakhogy végre már itt tartunk!
Segített a Szent Szűz rajtunk!

POZSÁR

A másolatot is aláírta.

Ez is megvan.

LAKÁJ

Úgy ni, jól van.
Egyiket kigyelmed őrzi,
másikat meg a levéltár.
Most gróf úr is idesétál.
Bitte, Herr Graf!

GRÓF

Ja, ja, ja...

LAKÁJ

Úgy ni. Aláírta ő is.
Kész vagyunk. Mostantól fogva
a kovács már nem kovács.
Kívánom, szerencsét hozzon
bármi más foglalkozás.

POZSÁR

Adja isten.

GRÓF

Te govats,
te nem verje golopats!
te nem verje, te nem merje!
téged én fejedre verje!...

LAKÁJ

Pozsárhoz.

Megértette?

POZSÁR

Nem fülemmel,
csak szememmel. No de hát
mi szükség rá, hogy a gróf úr
öklét rázza búcsuzóul?
Ha nem tudná: magyar ember
állja a szavát!

ERZSÓK

Csendes lesz ő, meg se pisszen!

GRÓF

Én isz lenni matyaremper!
Atyoniszten!... Atyoniszten!...

Kifelé indul, megharsannak a trombiták, a kutya is felvonít.

POZSÁR, ERZSÓK ÉS PIROSKA:

Isten áldja!

GRÓF

Megtorpan, rákiált a hajdúira.

Halt!...

A trombiták elhallgatnak.

LAKÁJ

Was ist denn?

GRÓF

Ottó, komm, jetzt fällt mir ein...

ERZSÓK

Most azok min tanakodnak?
Jaj, csak nem gondolja tán meg?

LAKÁJ

Piroskához szól a gróf úr!

PIROSKA

Énhozzám? Ne mondja!

LAKÁJ

Elszegődhetik cselédnek
hozzá a toronyba.

PIROSKA

Mondja meg a gróf urának,
jósága temérdek,
de biz én el nem szegődöm
őhozzá cselédnek,
ahhoz én nem értek!

GRÓF

Nem? Nem? Akkor én siesse
és aludja. Atyoniszten!

GERGELY

Atyoniszten, vén legény!

GRÓF

Du rebell!... Du vőlegén!...

A trombiták újra megharsannak, a kutya újra felvonít. Zene

ERZSÓK

Hála nektek, hála nektek,
minden szentek serege!

POZSÁR

Hagyj már békét a szenteknek!

PIROSKA

Csak űzőbe ne vegye
Gergelyt ez a vén parázna.
Háromszor is öklét rázta.

ERZSÓK

A tallérokat csörgeti.

Hát ez most már a mienk!
mind, mind! jaj, de szépen cseng!

POZSÁR

Nono, Erzsók, nem egészen.
Osszad azt ott kétfelé.
Ami pénz jön, felerészben
Pirosé, meg Gergelyé.
Hála csengő százasoknak,
ők most összeházasodnak.

GERGELY

Mondtam már, bátyámuram,
én nem nézem ezt jó szemmel.
Tartsa csak meg az egészet,
nekem a gróf pénze nem kell.

POZSÁR

Az enyém ez, nem a grófé.

GERGELY

Megszolgált-e érte, bátyám?

POZSÁR

Megszolgálni nem szolgáltam.

GERGELY

Vagy elnyerte tőle kártyán?

POZSÁR

Hát azt nem.

GERGELY

No látja, bátyám,
errül van szó, nem egyébrül.
Elviszem majd én Piroskát,
de nem a gróf úr kegyébül.

ERZSÓK

És ő addig, gondolod te,
majd az országutat járja?

PIROSKA

Mért ne lennék én tovább is
a környék halaskofája?

ERZSÓK

Gazdag ember lánya lettél,
a csatangolásnak vége!
Jó apádnak módja van rá,
hogy jóhíredet megvédje!
Megdült a bőség szaruja,
menyegző lesz nálunk újra!

GERGELY

Értem, értem, nénémasszony,
értem én és búcsút mondok...

PIROSKA

Riadtan.

Hová mégy?

GERGELY

Odébb egy házzal.

PIROSKA

Gergely, ne csinálj bolondot!

POZSÁR

Hogyhogy? Elmaradsz a háztul?

GERGELY

El, bátyám. És nemcsak ettül,
a magam kis kunyhójától
is, az egész Szigligettül,
az egész nagy Balatontul...

PIROSKA

Itt hagysz engem?

GERGELY

Itt Piroskám,
de még visszajövök érted,
meg a gyerekért!

PIROSKA

Halkan, esdeklően.

Ne menj el...

GERGELY

Nem tehetek mást, nem érted?

PIROSKA

Ha szeretsz, maradsz!

ERZSÓK

De lányom,
azt ő tudja, mit miért tesz.

GERGELY

Piroskához.

Ha szeretsz, a szóbul értesz.

PIROSKA

Tudtam, hogy ez lesz a vége!
Tudtam, tudtam!

GERGELY

Én nem tudtam,
én azt hittem, Szigligetnél
véget ért a vándorutam.

De úgy látszik, nincs megállás,
innen is csak menni kell.

PIROSKA

De mért? Mert ő büszke! büszke!
Nem bír a nagy vérivel!
Jó, hát menj, ha menni kell!
Menj, menj, isten hírivel!

GERGELY

Kinn a kiskapuba várlak.

PIROSKA

Rám ne várj! Értem ne jöjj!
Menj, menj a szemem elől!

GERGELY

Isten áldja, bátyám, néném.
Megbocsássák, ha vétettem.
A gyerektül nem búcsúzok,
csókolják meg majd helyettem.
Isten áldja.

Gyorsan el.

POZSÁR, ERZSÓK

Isten áldjon.

ERZSÓK

Piroskához.

És most semmi nyafogás,
majd akad helyébe más,
ajjaj, egy ujjadra kettő!
és nem ilyen hóttszegény,
hontalan halászlegény,
jég alatt az elesége,
jég hátán a felesége...

PIROSKA

Észbekap.

Jesszus, egy fityingje sincs!
minden pénzét ideadta!
így megy neki a világnak!

ERZSÓK

Mit fáj a fejed miatta?

PIROSKA

Früstök óta nem evett!

ERZSÓK

Annál hamarabb megbánja!

PIROSKA

Felugrik.

Nem, anyám, azt nem lehet!

Kiszalad.

ERZSÓK

Hova futsz? Csak nem utána?

PIROSKA

Már az udvarról.

De bizony!...

ERZSÓK

Hát ezt nem értem!
Már magamban megdicsértem!

POZSÁR

Hej, ez a pénz átkozott,
eddig csak bút-bajt hozott!

ERZSÓK

Majd hoz még sok örömet,
lesz még benne köszönet,
sose szontyolodj el, kedves.
Gergely elment, ez a fő,
tiszta már a levegő.
És mit nézed azt a redves
kalapácsot? Azt most tedd le,
bajt ne hozzon a fejedre.
Azt most a félszerbe vetjük,
mind a többi lommal együtt.

POZSÁR

Ennek itt a helye, asszony,
ahová most felakasztom,
itt a falon, a szegen.
Legkedvesebb kalapácsom,
én hűséges régi társam,
mindig szem előtt legyen.

ERZSÓK

A falon? Bolond dolog.
De azért, ha gondolod...
Ki jön ott, te?

POZSÁR

Veres Miska.
Tán a láncot hozza vissza.

ERZSÓK

Hát, akárki jön ezentúl,
ha maga Szent Kleofás,
egyet ne felejts, Mihályom:
hogy te nem vagy már kovács!

KATI

Hangja a konyhából.

Nagyanyám!...

ERZSÓK

Hű, a gyerek!
meg a hal! Megyek, megyek!

POZSÁR

Pillanatra egyedül marad.

Furcsa, furcsa az, hogy én már...
én már nem vagyok kovács...

VERES. *Jön.*

Itt a lánca, köszönöm!
Hallom, hallom, hogy mi újság.
Nagy szerencse, nagy öröm,
másnak persze szomorúság.

POZSÁR

A szerencse, ami ért,
másnak bánat? de miért?

KÉT PARASZT

Jönnek.

Adjon isten, adjon isten!

VERES

Ketten jönnek itt egyszerre,
majd ők megfelelnek erre.

I: PARASZT

Igaz-e a hallomás?
A kovács már nem kovács?

POZSÁR

Biz az úgy van, szórul szóra.

I. PARASZT

Ejnye, de felült a lóra!
Akkor hát hiába jöttem
Tótibul a vasekével?
ez az ember Gulácsrul,
karján szekérkerekével?

POZSÁR

Ha kovácshoz jöttek kendtek,
akkor rossz helyt kereskednek.

I. PARASZT

Az áldóját!...

II. PARASZT

Tyű, a szentjit!...

I. PARASZT

És mi még tréfára vettük
az imént és megnevettük!

POZSÁR

Nincs helyén a megrovás:
a gróf úr ígéretet tett,
lesz helyettem más kovács.

I. PARASZT

De mikor!

II. PARASZT

Mikor!

VERES

Mikor!

II. PARASZT

Napnyugatrul felleg támad,
hordanám be kis szénámat,
kerekem ha nem foroghat,
az a széna mind ott rothad.

I. PARASZT

Víz bántotta a vetésem,
szántanám ki sietősen,
vetném a helyébe most
a kapást, a száznapost,
és csak egy napot ha kések,
lőttek akkor a termésnek.

VERES

Nem megmondtam a kovácsnak:
szerencséje nagy baj másnak.

I. PARASZT

Pozsárhoz.

Hogy tehette, hogy tehette,
más kovács ha nincs helyette?

POZSÁR

No de hát, jóemberek,
hogyha már úgy rámröffentek,
azt vajon tudják-e kendtek,
hogy én azzal mit nyerek,
ha nem szól a kalapácsom?

I. PARASZT

Tudjuk: a tízszeresét.

POZSÁR

A tizenkétszeresét!

VERES

Hát biz ez szép nyereség!

II. PARASZT

De milyen szép!

I. PARASZT

Szentigaz,
de nekünk ez nem vigasz.

POZSÁR

No de hát azt kérdem, hallják:
kendtek dolgoznának-e
csak azért, hogy kárát vallják?

VERES

Csak azért?...

I. PARASZT

Pusztán azért?...

II. PARASZT

Az elsőhöz.

Szolgálnád – ezt a célt?

POZSÁR

Egy ütés, egyetlenegy,
a szerződés füstbe megy,

ezért kérdem újra, hallják:
kendtek dolgoznának-e
csak azért, hogy kárát vallják?

VERES

Hát... én nem volnék bolond!

II. PARASZT

Én se...

I. PARASZT

Én se...

POZSÁR

No ugye?
Hát ki kívánhatja tőlem,
hogy megtegyem, amit ő nem?

VERES

Az igaz.

I. ÉS II. PARASZT

Az már igaz.

I. PARASZT

Itt is jön egy: Szücs Jani,
Ez mit hoz javítani?

SZÜCS

Beront.

Hijnye, hogy a három isten...
hijnye te, hát járja ez?
Legnagyobb dologidőbe,
aratáskor meg cséplészkor
meg hordáskor hét falu
nyögje, hogy kovácsa nincsen?

POZSÁR

Nekem a gróf azt igérte
- és helyt kell hogy álljon érte, –
hogy nem lesz fennakadás.

SZÜCS

A pokolba! a kovács
le ne tegye kalapácsát!
Mert nem tréfa a kovácsság!
Az olyan ács, ki nem ácsol,
a kovács, ki nem kovácsol,
bármi légyen a rugója,
áruló!...

POZSÁR

Hogy én...? hogy én...?

SZÜCS

Az, az. A nép árulója!
Káron nyersz, koldusokén!

I. PARASZT

Az igaz!

II. PARASZT

Az már igaz!

VERES

Jól beszél! Igaz biz az!

POZSÁR

De hisz kendtek az imént még
nekem adtak igazat!

I. PARASZT

Hát igen, de amit ő mond,
az igaznál igazabb.

SZÜCS

Ezt akarta mondani
a szemedbe Szücs Jani.
Van-e erre szó a szádon?
Ugye, nincs?... Hát isten áldjon!

Sarkonfordul, elmegy.

I. PARASZT

A másodikhoz.

Hát, komám, itt semmi dolgunk,
jobb, ha mink is eloldalgunk.

POZSÁR

Kendtek az ő pártján vannak?
kendtek is népárulónak
tartanak, mi?...

I., II. PARASZT ÉS VERES

Annak, annak.

I. PARASZT

Nemcsak mink. Ezt tartja holnap
hét falu, ha híre terjed,
hogy hűtlenné lett kigyelmed.
Mind a hétnek átka zúg!

POZSÁR

Átka...?

I. PARASZT

Átka!

POZSÁR

Úgy...?

I. PARASZT

Bizúgy!

II. PARASZT ÉS VERES

Isten áldja!

I. PARASZT

Isten áldja!

Gyorsan odábbállnak.
Döbbent csend.

POZSÁR

Áruló... áruló...
Pozsár Mihály áruló...
A nép árulója...
Koldusok fosztogatója...
Hét falu ezt tartja róla...
Áruló...

KATI

Mondja, mondja, nagyapácska,
mért van ott a kalapácsa
azon a kampószegen?

POZSÁR

Sokára felel.

Azért van ez ott, kislányom,
mert a hangját én eladtam...
szegre kerül, megfogadtam...
bánom én már, jaj de bánom...
De szavam meg nem szegem!...

Zene.
Távolról cseng-bong a mozsár. Piroska bejön.

PIROSKA

Nehezen megy az a munka,
Az a kosárfonó munka,
jó apám, úgy látom.

POZSÁR

Nehezen... nehezen...
sose állt rá a kezem...
kovácskéz ez, lányom.

PIROSKA

Meg úgy látom, el is unta,

POZSÁR

El azt, édes lányom.

PIROSKA

Oszt mit forgat az eszébe,
mikor így ül otthon?
fűzfavessző a kezébe,
néz, csak néz maga elébe
elszontyolodottan.

POZSÁR

Hogy mi jár az én eszembe?
csak az, amit látok.

PIROSKA

Azt a tornyot szemtül-szembe?

POZSÁR

Azt is, mást is, édes lányom,
egyebet se látok,
csak szomorúságot.

PIROSKA

No de mégis?...

POZSÁR

Legalábbis
téged, édes lányom,
téged ott a szövőszéknél
búsan, halványan.
Mint apád a pálcikák közt,
úgy ülsz te is ottan,
a két kezed ölbeejtve,
elszontyolodottan.
Nem elég, hogy Gergely elment,
ezt a bút még szítja,
hogy Gergelyre a bolond gróf
a pandúrt uszítja.
Ez az egyik szomorúság
rajtam, édes lányom,
téged ott a szövőszéknél
szomorúnak látnom.

PIROSKA

És van más is?

POZSÁR

De van ám.
Ahová csak nézek.
Fáj nekem, fáj, hogy milyen más,
mint volt, ez a fészek.
Már ez itt nem kovácsműhely,
szövő-fonó műhely.
Kalapácsnak és kovácsnak
csendes temetőhely.
A leghangosabb műhelye
volt ez a világnak,
a legcsendesebb műhelye
lett most a világnak.
Sok, sok, sok a szomorúság,
nem győzöm sorolni.
Ott is egy, a köves úton,
nézz csak ki, ahol ni!
Timkó Marci ott vesződik
szekere faránál,
egy keréknek fuccs – a többi,
az is de kajlán áll.

Kikiált.

Hallod Marci, ne segítsek?

TIMKÓ

Hangja messzebbről.

Hogyhogy? Kalapáccsal?

POZSÁR

Kiáltva.

Kalapácsot nem foghatok!

TIMKÓ

Akkor semmi mással!
Hét falun segítsen!
Verje meg az isten!

POZSÁR

Így beszélnek, lám, azóta...
szitkozódva, átkozódva...
Nézd csak, nézd csak, ki megy ott el,
rám se hederítve!
Régi cimborám, Szücs János!
Így megy el!... van szíve!...

Felugrik, az ajtóhoz rohan, kikiált.

Jani te!... Jani te!...
Hát ez micsoda dolog?
Hát te már be nem tolod
soha a pofád ide?

SZÜCS

Visszafordul.

Nem érek rá!...

Továbbmegy.

POZSÁR

Úgy... nem ér rá...
Kár volt kiabálnom.
Ő nem ér rá... persze, persze...
Ez az, édes lányom.
Nem először megy el ő itt
házam előtt némán.
Ő se, más se, senki, senki
ajtót nem nyit énrám.
Köves útról küszöbömhöz
nem vezet egy lábnyom,
ez a legfőbb szomorúság
rajtam, édes lányom.

PIROSKA

Majd lesz újra jó kovácsa
ennek a hét falunak,
akkor aztán, majd meglássa,
mindnyájan megnyugszanak.

POZSÁR

Nem, nem, nincs reményem erre,
se kibúvó nincs semerre.
A gróf, hogy az isten verje,
hajszálpontos fizető,
nem késett egy percet ő,
küldte a pénzt júliusra,
augusztusra, szeptemberre,
és megküldi terminusra
azután is. És alussza
álmát, az meg az ő jussa.
Nem, nem, lányom, itt nincs mentség...

PIROSKA

Nem hozott a pénz szerencsét...

POZSÁR

De nem ám, csak bánatot.
Az is vele jár, hogy a gróf
Gergely ellen támadott.
És engem az pénzel, aki,
bár a kormány nemzeti,
pandúrt küld rá, ha valaki
Kossuth Lajost élteti.
És most Gergely ott Veszprémbe...

PIROSKA

Pszt, apám, csak csendesen!
Meg ne tudja azt a pandúr,
hol van most a jegyesem.
Úgyse lesz ott már sokáig,
ahogy levelében írja...

POZSÁR

Olvasd csak, hadd hallom újra.

PIROSKA

Olvassa.

„Drágalátos kis Piroskám,
szivem szép szerelme,
bárcsak e levél a legjobb
egészségben lelne.
Jó helyt vagyok én, Piroskám,

Suttogva.

Veszprém városában.
Hallom, hallom, a legjobbkor
húztam ki a lábam.
Nem sokáig leszek én itt,
virrad a magyarra,
szabadságát kiverekszi,
Kossuth úgy akarja,
akkor majd leszáll a lórul
az a szigligeti gróf úr,
én meg újra kivetem
hálómat Szigligeten.
Addig is tiszteltetem
jó apádat, jó anyádat,
csókolom kis Katikádat,
csókolom cseresznyeszádat,
azt ezerszer, százezerszer,
milliószor – én, Kun Gergely.”

ERZSÓK

Beperdül a konyhából.

Mondd csak, édes jó Mihályom,
ezt a csirkét hogy csináljam?
süssem-töltsem, vagy kirántsam?
vagy legjobb lesz paprikásan?

POZSÁR

Fene tudja, édes társam,
nincsen nékem ehetnékem.

ERZSÓK

Akkor inkább paprikásan.
Ideszáll majd annak a
finom-finom illata,
orrodat megcsiklandozza,
jó étvágyadat meghozza.

KATI

Beszalad az udvarról, törött játékkocsijával a kezében.

Nagyapám!...

POZSÁR

Mi baj, kicsi?

KATI

Összetört a kis kocsi!

POZSÁR

Vizsgálgatja a kis kocsironcsot.

Hűha! Ehhez ám, barátom,
kovácsmunka kell, úgy látom.

KATI

Akkor kalapálja meg!

ERZSÓK

Katihoz.

Ne nyaggasd itt nagyapádat!
Értsd meg, ő nem kalapálhat!
Van itt javítni való
épen elég, kinn-benn,
tört gereblye, vasaló,
meg még annyi minden,
kalapácsot mégse fog,
neki az tilos dolog.

KATI

Adjuk akkor más kovácsnak.

POZSÁR

Más kovácsnak? Hm... no várj csak.
Más kovács, az nincs, de más,
ennél is szebb kocsi – van.
Klein zsidónál biztosan.

Zsebében kotorász.

PIROSKA

Van ott egy, az takaros,
szép piros.

KATI

Ujjong, tapsol.

Piros, piros!

POZSÁR

Akkor hát most tartsd a markod,
Katikám...

ERZSÓK

Ijedten látja a fényes egyforintost az ura kezében.

El ne hamarkodd!

POZSÁR

Katihoz.

Itt van egy pengőforint...
vidd anyádnak...

Odaadja a pénzt.

ERZSÓK

Hallod, hékás,
ez ám esztelen pocséklás!
Egy egész pengőforint!

POZSÁR

Te meg lányom, kerekedj fel,
fuss a boltba gyerekeddel,
vedd meg a piros kocsit.

KATI

Szalad a pénzzel az anyjához.

Vedd meg a piros kocsit!

POZSÁR

Ezt meg dobjuk a szemétre,
az oda kívánkozik.

PIROSKA

Gyere hát, szaladjunk érte!

Nekiiramodnak.

ERZSÓK

Utánuk kiált.

Alkudj ám! A boltos rabló!
Szappant is hozz, telik abból!
Fotogént is, ha lehet!

Távolodva.

Adok mindjárt üveget!

Ő is kiszalad. Csend.
Kakukkos óra hármat kakukkol.

POZSÁR

Édes, kedves kalapácsom,
hát most ott függsz a szegen.
Én hűséges régi társam,
hallgatsz ott csüggetegen,
elhallgattunk mind a ketten,
falon függ a kalapács,
kosarat fon a kovács...
Messze estél, messze tőlem,
pedig itt vagy, itt közel,
itt függsz el nem érhetően,
de csak én nem érlek el.
Rossz varázslat ez! De mégse!
ez a bűnöm büntetése.
Falon függ a kalapács,
kosarat fon a kovács...
Júdás vagyok én! Eladtam
csengő-bongó hangodat!
Azt gondoltam, én tudatlan:
az ezüst szebb hangot ad.
De a hasznom semmivé lett:
teli kamra, üres élet...
Falon függ a kalapács...
kosarat fon a kovács...
Azelőtt itt hét határban
minden tőlünk lelkesült,
minden vasfélén hibátlan
kalapácsütésem ült,
hét határ volt birodalmunk,
de most megdült a hatalmunk,
falon függ a kalapács,
kosarat fon a kovács...
Nélkülünk szekér se zörgött,
nélkülünk szántás se volt,

nélkülünk szánkó se csörgött,
nélkülünk kolomp se szólt,
hét kis falu itt sündörgött,
de elvitte ezt az ördög,
falon függ a kalapács,
kosarat fon a kovács...
Édes, kedves kalapácsom,
rossz gazdádnak megbocsáss,
szánakozhatunk egymáson,
jó kalapács, rossz kovács.
Megdült, megdült nagy hatalmunk,
hallgatnunk kell, csendbe halnunk,
falon függ a kalapács,
kosarat fon a kovács...
Nem ütünk mi már ijesztőt,
a tüzet se fujtatom,
ezt a fránya fűzfavesszőt,
ezt hajlítom, bújtatom.
Babramunka ez... nem jó ez...
nem kovácskéznek való ez...
falon függ a kalapács...
ásít... ásít a... a kov...

Az utolsó szót már nem tudja végigmondani, elalszik. A falióra négyet kakukkol, utána újra csend. Ajtó.

ERZSÓK

Azt a bögrét hova tettem...
Ez meg alszik a szegletben!
Hadd lám azt a kosarat...
Tegnap óta nem haladt!
egy öltést se tett azon!
Ebből se lesz nagy haszon!

KATI

Szalad be Piroskával együtt.

Nézze, nézze, nagyanyám!
Uj kocsi! piros kocsi!

PIROSKA

Jó apám meg elaludt?

ERZSÓK

El az, lányom, munka közbe.
Már ezentúl nappal alszik,
mint a gróf.

PIROSKA

Ne szidja össze,
ne nyaggassa, ha felébred.
Nappal alszik, nem csudálom,

mit tegyen, ha éccakánkint
nem jön a szemére álom?
Álmatlan fetreng az ágyba,
hallom a szomszéd szobából,
és meglestem számtalanszor:
ablakot nyit, és kibámul
a fekete éccakába.

ERZSÓK

Errül én nem tudtam eddig.

PIROSKA

Nem, mert alszik, mint a bunda.
Én is úgy aludtam eddig,
persze, most, mióta Gergely
űzött vad lett, ennek vége.
A szomszédos ablakon most
én nézek ki a sötétbe.

ERZSÓK

Igen, abban megegyeztek:
mindent szívetekre vesztek.

PIROSKA

Hogyne venné már szívére
jó apám azt, hogy a nép,
még Szücs Jánosunk is tőle
elfordult. Az volna szép,
ha nem venné a szivére,
amit innen ő is csak lát...

ERZSÓK

Ingerülten.

Azt, hogy ott az istállóba
két tehén lóbálja farkát?
azt, hogy ott a vályunál
négy hízója is zabál?

PIROSKA

Nem, ő azt nem látja, ő csak
azt a köves útat látja...

ERZSÓK

Értem, értem, ott Szücs János
jár duzzogva, a barátja,
meg a többi alja-népség...

PIROSKA

És ajtót rá senki nem nyit.

ERZSÓK

Azt ne mondd. Hát Bodza gazda?
Mennyit látjuk most, de mennyit.

PIROSKA

Bodza gazda nem a nép,
még csak nem is egy a népbül.

ERZSÓK

Volt idő, gatyába járt.

PIROSKA

De mi lett belőle végül?
Lókupec!

ERZSÓK

Apád szava!
Bodza: a nép legjava,
Szücs János meg a legalja.

PIROSKA

De apám, ő nem ezt vallja.

ERZSÓK

Értsd meg már: azoknak az fáj,
hogy egyszerre gazdag lett ő,
a szegények fenekednek
a gazdagra, kétszerkettő.
Annak csak örülni kéne,
hogy itt tartunk!

PIROSKA

Nincs kovácsuk,
azt fájlalják.

ERZSÓK

Nincs kovácsuk?
Mondjuk így: ingyen-kovácsuk.
Lenne ám, ha megfizetnék,
nemcsak így-úgy, mint szokásuk.
Persze, olyan jó bolondot
ők még egyet nem találnak,
mint ő volt. Ez, ez a bűne
és nem más, Pozsár Mihálynak.
És ő, a szamár, bánkódik,
már a házbul ki se mozdul,
a legtávolabbi útja
a fűzfához visz, a kertbe,
egyre többet üldögél ott,
arcát tenyerébe rejtve.

PIROSKA

Sokszor nézem én is félve:
ott ül a vén fűz tövébe,
ejti fejét a kezébe,
néz, csak néz maga elébe.
Majd betér a műhelyébe,
kosarat fon, hagyja félbe,
fűzfavessző a kezébe,
néz, csak néz maga elébe.
Asztalnál is bús a képe,
csak turkál az ételébe,
kés meg villa a kezébe,
néz, csak néz maga elébe.

ERZSÓK

Most meg alszik, fényes nappal.
Baj lesz ebbül, attul tartok!

PIROSKA

Ijedten.

Mire gondol, jó anyám?

ERZSÓK

Én? A legrosszabbra! Arra!

PIROSKA

Mint fent.

Legrosszabbra?...

ERZSÓK

Vészes suttogással.

Hogy majd egyszer
kalapácsot fog a marha!...

PIROSKA

Megkönnyebbülve.

Attul osztán sose tartson!
Ő, ha szavát adta, állja.

ERZSÓK

Gondolod?

PIROSKA

Mérget vehet rá.

ERZSÓK

Csak az ördög meg ne szállja!
Én, én inkább abba bízok
az én egyszerű eszemmel,

hogy huszonkét kosarat már
mégis megfont ez az ember,
mind eladta most, remélem,
Keszthelyen a vén Birizdó,
mindjárt itt is lesz a pénzzel,
abbul nem lesz fia-disznó,
abbul jó magas kerítést
húzunk, az a számitásom.
Hogy apád az istenverte
köves útra ki ne lásson.

PIROSKA

Nem hinném, hogy az a pár szál
deszka, mit elébe rak,
eltakarná őelőle
a valót... De nézze csak,
hogy kinlódik ott álmába!

ERZSÓK

Az ám, hogy nyög, hogy zihál

POZSÁR

Álmában.

Ne...! Ne...!

ERZSÓK

Még abajgat is!

POZSÁR

Mint fenn.

Jaj...! Jaj...!

ERZSÓK

De még jajgat is!

PIROSKA

Költsük fel.

ERZSÓK

Mihály! Mihály!

POZSÁR

Mint fenn.

Jaj...! Jaj...!

PIROSKA

Rázzuk fel.

ERZSÓK

Rázza.

Mihályom!

POZSÁR

Mint fenn.

Jaj...! Jaj...!

PIROSKA

Jó apám... csak álom!

ERZSÓK

Ébredez már.

POZSÁR

Felébred.

Hű, a szentjit...
Álom volt hát?

POZSÁR

Persze... ott a kalapácsom!...
Hű, a szentjit, hű, de rosszat
álmodtam... Még most is borzad
minden hajamszála tőle,
és csak úgy dűl a verejték
rólam...

PIROSKA

Csuromvíz az inge.
Vesse csak le, kiterítem.

ERZSÓK

Már megkérdem, meg nem állom,
mit is álmodtál, Mihályom?
Majd az álmoskönyv megmondja,
mit jelenthet az az álom.

PIROSKA

Az álmoskönyv? Nincs más gondja?

POZSÁR

Azt álmodtam, hogy a gróf
minden, minden mesterembert
megvásárolt, ahogy engem.
Ahány csak van a világon,
mindet, mindet, úgy vegyétek.
És szerszámát mind letette...
és kosarat font helyette.

ERZSÓK

Kosarat font! Jaj de furcsa!

POZSÁR

Ebbül nagy baj lett. Elárvult
a világ, lerongyolódva
jártak mind az emberek,
cafatokban lógott róluk
ködmön és öltőruha,
és a tönkrenyűtt sarukbul
öregujjuk kandikált ki,
később meg csak úgy mezítláb
jártak, majd egész mezítlen...

ERZSÓK

Hát az furcsa lehetett!

POZSÁR

Mert szabó se volt, se varga.

ERZSÓK

Hát, ha a gróf megfizette!

POZSÁR

Várjatok csak, van tovább is.
Minden ház düledezett,
a tetőkön dézsaszámra
zuhogott be az esővíz,
a kitört ablakon
besüvített a jeges szél.
Persze, mert hát ácsa se volt,
kőmüves se, drótostót se...

ERZSÓK

Még ilyen bolondos álmot!

PIROSKA

Nem is olyan nagy bolondság!

POZSÁR

Szabad ég alatt tanyáztak
szegény mezítelenek,
összebújtak, áztak, fáztak,
éheztek, kenyér, se volt,
persze, mert molnár se volt.
No de volt is jajveszéklés,
szidalom, huszárimádság,
átkozták a sok-sok hűtlen
kézmüvest, de legsürűbben
Szigliget hitvány kovácsát,
aki rossz példát adott.

ERZSÓK

Rossz példát? ugyan mivel?
Aki átkoz, irigyel!

POZSÁR

Álmomat mesélem mostan,
álomképekkel perelsz te!
mart a szégyen, elbujdostam...

ERZSÓK

Álmodba.

POZSÁR

Álomba persze.
A nádasba búttam én be,
nyakig ültem szennyes lébe,
ott kuksoltam, ott búsongtam,
egyszer csak mit látok onnan?
Felhő támad, szürke, csúnya,
gyorsan száll, alacsonyan
és úgy, mintha szeme volna:
egyenest nekemrohan.
Akkor látom a csudát ott:
a felhőbe sose látott
furcsa szárnyas rovarok
sokasága kavarog,
kicsi, nagy, milliószámra,
mindnek áttetsző a szárnya,
mind oly furcsa termetű,
némelyiknek teste tű,
másoké meg kés meg olló,
fúró, véső, reszelő,
a nagyobbja balta, fűrész,
gyalu, csákány, meszelő,
de sok szárnyas kalapács is,
meg fogó is ott lebeg
és nemcsak ahhoz hasonlók,
hanem valóságos ollók,
fúrók, balták, egyebek.
Akkor vettem észre: baj van,
nagy baj, mindennél nagyobb:
a szerszámok keltek szárnyra
mind, a sok cserbehagyott,
és vészfelhő lett belőlük
és az most nyakamra jön,
és egy óriásra megnőtt
kalapács jár élükön,
mint a villám, úgy cikázik,
fényesen, s mit lát szemem?
mi van belevésve, tyű,

a nyelébe? két betű,
„P M”! Az én faragásom!
a tulajdon kalapácsom
támad haddal ellenem!
Ott hajtotta a szelet
mind, mind a fejem felett,
a vezér megálljt vezényel,
rám mutat kormos nyelével
és szól nagy dörgedelemmel:
„Megvagy, megvagy, te gazember,
állj elénkbe, talpra, hé!
minden szerszám árulója,
minden embertársadé!
Mi szerszámok, minden ember
hű segítőtársai,
mi nem hagyjuk a világot
tönkresilányítani.
Jöttünk, hogy kérdőre vonjunk,
ki mindennek oka vagy,
a rossz példát, azt te adtad,
most jó példát kell, hogy adj!
Föld kibillent, helyre toljuk,
neked itt most parancsoljuk:
hallod, hé, Pozsár Mihály,
ha kovács vagy, kalapálj!”
– Lett most nagy ribillió,
ismételte millió:
„Kalapálj, kalapálj,
kalapálj, Pozsár Mihály!”
– Magyaráztam, nem lehet,
adott szó köt engemet!
– Lett ujabb ribillió,
ismételte millió:
„Kalapálj, kalapálj,
Kalapálj, Pozsár Mihály!”
– Futnék én, de ők se restek,
közrefogtak, nekemestek,
tű meg akart szúrni,
a fúró megfúrni,
gyalu meggyalulni,
fogó megfogdosni,
olló megvagdosni,
fűrész kettéfűrészelni,
balta és bárd kettészelni,
messzelőrúd bemeszelni,
s amitől legjobban féltem:
a tulajdon kalapácsom,
minden szerszámok vezére,
nagyot akart ütni hűtlen
gazdájának a fejére!

ERZSÓK

Pedig hát a kalapácsod
azalatt is szép nyugodtan
ott függött, ahol most látod.

POZSÁR

Furcsa, hogy most újra ott van...

ERZSÓK

Hát ilyet se láttam még én!
Hát te már az ébrenlétet
az álommal összevéted?
Belepistulsz még a végén?

PIROSKA

Belepistul, belepusztul,
változtatni kell ezen,
de hogy és mint, kérdezem.

POZSÁR

Bízd rám, én majd kitalálom,
Intelem volt ez az álom.

ERZSÓK

Csak ne forgass a fejedbe
semminő oktondiságot –
lesz itt változás, de gyorsan
és magától, majd meglátod.
A keszthelyi kisvásárrul
ha Birizdó megjön végre,
mindjárt másképp fogsz te nézni
a kosaras mesterségre.
Csak rossz kópék meg ne csalják –
lopják a vén, vaksi baglyot.
Azért csapta el a gróf is
a csőszségrül, mert elaggott.

HARMADIK RÉSZ

BODZA

Belép.

Adjisten mindannyiuknak!

ERZSÓK

Bodza gazda! Isten hozta!

BODZA

Jó hír van ám! Kitalálják?

ERZSÓK

A kosarak mind elkeltek?

BODZA

Kosarakról nem hallottam.

PIROSKA

Kun Gergelynek bűnbocsánat?

BODZA

Róla osztán szó se essék.

POZSÁR

Vagy a grófot szél ütötte?

BODZA

Az meg rossz hír volna, hallja!
Látom már, ki nem találják,
hát megmondom: lesz kovács!

ERZSÓK

Lelkendezve.

Lesz kovács?

PIROSKA

Kovács?

POZSÁR

Kovács?

BODZA

Lesz bizony!

POZSÁR

Hiszem, ha látom.

ERZSÓK

Hát, ha Bodza gazda mondja!
Örömhír ez a javából!
No, de üljön már le nálunk,
Ebbe, itt ni, csak megtörlöm.

BODZA

Az a karszék öblösebb ott,
abba jobban fér az ember
ezzel a terjedelemmel.

Elhelyezkedik a karosszékben.

Hát igen. Veszprémbe jártam...

PIROSKA

Riadtan.

Veszprémbe?...

BODZA

A nagyvásárban.
Lovakat csereberéltem,
túladtam a rossz herélten,
aki egy lábára gyenge,
sántít, ha nincs kipihenve...

PIROSKA

No de most ki volt pihenve?

BODZA

Ki bizony, volt arra gondom.
Ott a nagyvásárba, mondom.
egy kovács került elébem,
azzal egyezségre léptem...

POZSÁR

Mesterrel vagy inasával?

BODZA

Mester lesz.

POZSÁR

Úgy hát inas.

BODZA

Még az, de a mesterétül,
sutty, megugrik...

POZSÁR

A pimasz!

BODZA

Hozzám jön kommencióba,
a portámra, Keszibe,
ott nyitunk kovácsműhelyet...

ERZSÓK

Hogy mi nem jut eszibe!

BODZA

Keresztényi kötelesség,
egyszersmind hazafias.
Másképp jutna-é eszembe
az ilyesmi, nem igaz?
De Pozsár uramnak éppúgy
érdeke, ismerje be,
hogy így orvoslást találjon
hét falu fájó sebe.

ERZSÓK

Úgy van, mert ha lesz kovács,
enyhül az agyarkodás.

BODZA

Ez az, ez az. És kigyelmed,
egyrészt maga érdekében,
jól tenné, ha ezt a tervet
támogatná.

POZSÁR

Én? Miképpen?

BODZA

Műhelyhez felszerelés kell,
az újonnan méregdrága...

POZSÁR

Értem. Az enyémre számít.

BODZA

Úgy van. Azt itt rozsda rágja
és csak tönkremegy, szerintem.
Errül van szó. Kéne minden:
fujtató, satupad, üllő,
szerszámok apraja, nagyja,
minden. És úgy volna illő,
hogy kigyelmed olcsón adja.

POZSÁR

Erre én még alszok egyet.

BODZA

Alszik rá? De hát mire?
Hisz még nem is mondtam árat.

POZSÁR

Hogy eladjam, vagy ne adjam.

ERZSÓK

Ezt meg én nem értem.

BODZA

Én se!
Arra a felszerelésre
nincs szüksége, mit akar hát?
Hisz más ember csak örül,
ha lomtára kiürül,
sőt kis pénz is üti markát.

ERZSÓK

Te Mihály, te Mihály,
csak talán nem az a terved,
hogy a kalapácsot felvedd?

POZSÁR

Nem mondtam, hogy felveszem,
azt se, hogy meg nem teszem.

ERZSÓK

Ijedezve.

Azt se!...

POZSÁR

Erre alszok egyet.
Holnap osztán hírt adok.

ERZSÓK

Mint fent.

Holnap mire virradok!...

BODZA

Jó, hát várok. Holnap úgyis
erre járok, majd benézek.
Szóval hát: mind az egészet!

Csilingelés hallatszik messziről, folyton erősödve.

ERZSÓK

Csilingilingi! Hallja-é?
Ez Birizdó bácsi hangja,
vagyis a kis csacsié,

annak szól a kis harangja.
Keszthelyen volt vásár tegnap,
onnan jönnek, várva várom!
Mindjárt másképp fog beszélni
az én makrancos Mihályom!

A csengős szamár megáll.

ERZSÓK

Hé, öreg, mi az, mi az?

PIROSKA

Kosarastul jön kend vissza?

BIRIZDÓ

Abbizony, ammá' igaz.
Hány kosár ment a vásárra?

BODZA

PIROSKA

Huszonkettő.

BODZA

Huszonkettő.
Oszt most hány jött vissza onnan?

ERZSÓK

Számolgatja.

... husz... huszonegy... huszonkettő!

BODZA

Huszonkettő...

POZSÁR

Hát, úgy látom,
e mesterség mégis meddő.

ERZSÓK

Ezt nem értem, hogy esett ez?
a kosár nem volt kelendő?

BIRIZDÓ

De kelendő volt biz az.

ERZSÓK

Kelendő volt, mégse kelt el?

BIRIZDÓ

Abbizony, ammá' igaz.

ERZSÓK

De hiszen mind, mind
hibátlan!

BIRIZDÓ

Abbizony!

ERZSÓK

Se egy darabját
túl magasra nem taksáltam!

BIRIZDÓ

Nem bizony!

ERZSÓK

Mi volt a baj hát?
Mondja már el, vén Birizdó,
de ne olyan szószegényen!

POZSÁR

Elkelt ott mindenki másé?

BIRIZDÓ

Abbizony.

POZSÁR

Csak az enyém nem?

BIRIZDÓ

Abbizony.

BODZA

Mi a fene!

ERZSÓK

Biztosan kend volt ügyetlen,
vagy kocsmázott kend szünetlen,
vagy aludt... hiába rázza
a fejét itt egyremásra,
oka kell hogy legyen annak,
hogy a kosarak itt vannak!

BODZA

Mukkanjon már, jó öreg!

POZSÁR

Nyögje már ki, a keservét!

PIROSKA

Bort tölt.

Fogja, bátyus, pofa bor,
hajtsa csak fel. Bakator.
Ez talán megoldja nyelvét.

Töltöget.

Nézzék csak az öreget,
hogy kiissza egyhajtásra!
Mindjárt meglesz a hatása.
No Birizdó bácsi, jó bor?

BIRIZDÓ

Abbizony. Éhomra reggel,
egyenest a főbe megy fel.

PIROSKA

Újra töltött.

Akkor hajtson még fel eggyel.
Úgy ni!...

Bodzának is tölt.

Tessék gazduram.

BODZA

Köszönöm.

PIROSKA

Apjának is tölt.

Tessék, apám.
Ott már újra nincs egy csepp se,
tartsa csak, Birizdó bácsi.

Újra tölt Birizdónak.

POZSÁR

Bodzához.

.. stenéltesse...

BODZA

Koccint Pozsárral.

... stenéltesse...

POZSÁR

Kendet is, Birizdó bácsi!

BIRIZDÓ

Isten, isten...

ERZSÓK

No de most már
mondja meg, Birizdó bácsi,
hogy is volt az a vásáron.

BIRIZDÓ

Kihevülve, félpohár borral a kezében.

Még hogy én kocsmába mentem?
Így befeketítnek engem?
Rajtam a gatyám, az ingem,
nem ittam be, rajtam minden.
Az meg biztos, énszerintem,
hogy a bort nem mérik ingyen,
meg hogy nem volt egy fityingem.
Poharamat emelintem!

POZSÁR

Megjött már a szava, látja,
mondja hát, Birizdó bátya,
hogy volt, mint volt a vásáron?

BIRIZDÓ

Jó, megmondom, csak ne fájjon.

POZSÁR

Mondja, mondja, ne sajnáljon.

BIRIZDÓ

Jöttek, jöttek ott a népek,
odaléptek, hátraléptek,
hátra mindjárt, hogy meglátták
a portékán a névtáblát.

POZSÁR

A névtáblát?

BIRIZDÓ

Mind azt mondta:
ez oszt nem kell semmi áron,
tegye füstre, aki fonta,
a kovács, az kalapáljon!

POZSÁR

Hát már ott is híre van!

BODZA

Megmondták alaposan.

ERZSÓK

Ó, az istentelenek!
cudarok, szemtelenek!
azok mind irígyeid!

POZSÁR

Azokat te sose szidd.
Igazuk van, igazuk.
A valóság és az álom
egybevág, egy a szavuk,
hogy lehetne hát hazug?
Mit mondott a kalapácsom?
„Hallod, hé, Pozsár Mihály,
ha kovács vagy, kalapálj!”

BIRIZDÓ

Nóta is van róla.

POZSÁR

Nóta? Csúfondáros nóta, mi?
Nem tudná eldallani?

ERZSÓK

Arra nem vagyok kíváncsi!

POZSÁR

Fujja csak, Birizdó bácsi!
De előbb még egy pohárral!
Attul a dal jobban szárnyal!

BIRIZDÓ

Felhajtotta a harmadik pohár bort is, utána rágyújt a nótára.

Szigligeten, ott bizony,
sajdirididom
megfiadzott a torony,
sajdirididom,
a kovács ott, no nézd csak
szembeül a toronynak,
tallérokbul tornyot rak,
sajdirididom!
Az abroncsom meghasadt,
sajdirididom,
no, kovács, üsd a vasat,
sajdirididom!
Nem ütöm én, de nem ám,
ha én azt megcsapdosnám,
összedülne tornyocskám,
sajdirididom!

Ismétlés.

Nem ütöm én, de nem ám,
ha én azt megcsapdosnám...

ERZSÓK

Közbevág.

No, elég volt!

BODZA

Hagyja abba!

BIRIZDÓ

Hagyhatom, ez volt a vége.

POZSÁR

Szép, szép. Hát ezt is megértem.
Híres lettem. Nem nagy érdem.
No, mindegy. Birizdó bácsi,
fogja ki a szamarat,
heveredjen az árnyékba,
jó lesz minél hamarabb.

BIRIZDÓ

Abbizony. (Kitántorog.)

POZSÁR

Utána szól.

Megálljon, bátyus!
Osztán majd velünk ebédel.
Ha nem szégyell összeülni
velem, falu szégyenével,
ezzel az egész utolsó
rongyemberrel, ezzel az...

BIRIZDÓ

Kitörve.

De bizony az nem igaz!...

Elvezeti az ajtó elől a szamárfogatot.

BODZA

És mi ebbül a tanulság?
Az, hogy nálam, Keszibe,
mint már mondtam, azt a műhelyt
meg kell nyitni izibe.
Akkor majd a nép megbékül,
és kezes lesz, jóbarát,
megveszi majd, nóta nélkül.
a kigyelmed kosarát.

Mondja meg hát valahára,
limlomának mi az ára.

ERZSÓK

Adjuk oda hát, Mihályom,
adjuk, eb ura fakó!

POZSÁR

Műhelyem berendezése,
gazduram, nem eladó.

BODZA

Mit mondott? Nem eladó?

POZSÁR

Azt mondtam, nem eladó.

BODZA

Akkor itt megáll az ész.
Nincs kovács – fuccs az egész!

Kirúgja maga alól a széket.

KATI

Kivülről.

Gergely bácsi! Gergely bácsi!

Gergely beóvakodik az udvar felől. Nyomában Kati.

GERGELY

Van-e pandúr a közelbe?...

PIROSKA

Felsikolt.

Gergely!...

ERZSÓK

Jesszusom!...

GERGELY

Odafut Piroskához, megöleli.

Piroskám!...

BODZA

Ej no lám, Kun Gergely itthon!
Nagy merészség!

POZSÁR

Bátor ember!

PIROSKA

Gergely karjai közt.

Csakhogy itt vagy! csakhogy itt vagy!

KATI

Nézze, nézze, Gergely bácsi,
új kocsi, piros kocsi!

GERGELY

Édes szentem!...

Megcsókolja a gyereket.

POZSÁR

Ügyes ember!

ERZSÓK

Jaj te, nem lesz nagy baj ebből?

POZSÁR

Állj ki Erzsók az ajtóba
és figyelj, nem látsz-e pandúrt.

GERGELY

Piroska mellől.

Ha figyel, csak azt figyelje,
néném, hogy nem hall-e sípszót,
vagy amonnan, vagy eminnen.
Ha igen, kereket oldok.

BODZA

Szép dolog! egy tisztes házbul
titkos sípjelekre lesni!

ERZSÓK

Hát, félelmes az ilyesmi!

POZSÁR

Teneked most az a dolgod,
hogy hallgass és hallgatózzál!

BODZA

Én különben azt hallottam
a veszprémi nagyvásárba,
hogy a mi császár-királyunk,
látván, hogy fele se tréfa,
haddal támad Kossuthékra.

GERGELY

Bodzához.

Haddal támad „őfelsége”,
de haddelhadd lesz a vége!

BODZA

Haddelhadd, de vaj kinek?
A császári hadak élén
nem kismiska áll, nagy ember:
Jellasics bán, táborszernagy.

GERGELY

Nem vitázok gazdurammal,
nem avégett jöttem.

BODZA

Én se!
Megyek is már, itt se voltam.
Kedves ház ez máskülönben
énnekem, de nem ilyenkor,
mikor itt jár a dezentor.

GERGELY

Gondolom! No csak siessen,
várja már Csocsotka Dénes!

BODZA

Micsoda? Csocsotka megjött?

GERGELY

A hét helység új kovácsa...

PIROSKA

Pozsárhoz.

Ő tud róla! lássa, lássa!

GERGELY

No igen, Csocsotka Dénes,
A rúgott kovácssegéd,
ő Veszprémbe, a kocsmába
azzal henceg, hogy maholnap
műhelyet nyit faluhelyen,
Keszibe, egy lókupeccel...

BODZA

Felgerjedve.

Ezt így mondta? Lókupeccel?

PIROSKA

Egy rúgott kovácssegéd?

GERGELY

Folytatja.

... Ott hét helység kalapácsa
lesz övé, hét falu népét
fogják nyúzni e kupeccel...

BODZA

Nem, ő ezt így nem mondhatta!

PIROSKA

Most búvik ki szeg a zsákbul!

POZSÁR

Még szerencse, hogy nem adtam
eszközt a kezükbe hozzá!

BODZA

Gergelyhez.

Ezt kend az ujjából szopta!

GERGELY

Nem szokásom. Azt kend szokta.

BODZA

„Kend" Csak így: „kend"?

ERZSÓK

Ejnye, Gergely!

GERGELY

Csak példáját követem.
Ha én kendnek kend vagyok,
akkor kend is kend nekem!

ERZSÓK

Az ajtóból.

Hallatlan! Te kendezed le,
te, Kun Gergely, Bodza gazdát?

BODZA

Magánkívül a dühtől.

Ott leszek majd, ha akasztják!...
Jónapot!...

Fejébe csapja a kalapját, elrohan.

ERZSÓK

Utánaszalad.

De édes lelkem
gazduram!... jaj, kikísérem...

Utánafut.

POZSÁR

Még csak ez lett volna hátra!

GERGELY

Kis ügy ez most. Nem evégett
szöktem haza.

PIROSKA

Hát? Mivégett?

GERGELY

Hogy felbolygassam a népet.

POZSÁR

Hogy felbolygasd?

GERGELY

Mert Veszprémbe
meg Zalába, meg Somogyba,
végig az egész Dunántúl
térségén kaszára kaptak
a parasztok, mind egy szálig...

POZSÁR

Hogy mondod? kaszára kaptak?

GERGELY

Úgy ám! Egyenes kaszákkal
tódul a nép a határra,
hogy az érte síkraszálló
honvédsereget segítse
a császári hadak ellen.
A parasztság csupa tűz-láng
mindenütt, csak éppen itt nem.
Ezen kellett vón segítnem.

POZSÁR

No és most mi bánt? mi csüggeszt?
Nem értél célt?

GERGELY

Ez az éppen.
Zsibbadás ül itt a népen,
valahogy más, mint a többi,
nem akar markába köpni
mind csak vállát vonogatja,
váltig mind azt hajtogatja:
veszni kell az igaz ügynek,
elbukunk, oszt visszaütnek!
Furcsa nép ez, lanyha, renyhe,
kishitű... csalódtam benne.

POZSÁR

Nem a nép itt a hibás,
én, csak én és senki más.
Kishitű? Én törtem össze
a hitét, az csak világos.
Megmondotta azt Szücs János.

GERGELY

Hát nem mondom, hogyha bátyám
megcsendítné kalapácsát...

ERZSÓK

Visszajön.

Jesszusom, mire kell belépnem!
Megcsendítse kalapácsát?

GERGELY

Folytatja.

... akkor – tán... de az se biztos.

Madárfüttyhöz hasonló hang hallatszik.

PIROSKA

Az ajtóból.

Sípszó volt ez? vagy madárfütty?

Csend.

Várjanak csak, kitekintek!

Kimegy.

GERGELY

Gyengén szólt az, csak madár volt.
Úgy bizony, bátyámuram.
Csalatkoztam én a népben,
visszatérek most Veszprémbe,
felcsapok ott katonának.

PIROSKA

Az ajtóból, ijedten.

Itt a pandúr! Menekülj!

GERGELY

És nem szólt a síp?...

A szemközti kukoricásból éles füttyszavak sivítanak.

PIROSKA

De szól az,
csak elkésve. Bár ne szólna!
Most gyorsítnak, futva jönnek!

PIROSKA

El se búcsuzz, menekülj!

GERGELY

Odarohan Piroskához.

Csak egy csókot adj! csak egyet!

Megcsókolja.

ERZSÓK

Boldogságos szűz, ne hagyj el!...

PIROSKA

Gyorsan, gyorsan! rajtadütnek!

GERGELY

Az ablaknak rohan.

Most még én futok előlük,
futnak még ők énelőlem!

Kiugrik az ablakon, visszaszól.

Isten áldjon!

PIROSKA

Isten óvjon!...

GERGELY

Eltűnik.

POZSÁR

Utánaszól.

A zsombéknak vedd az útad!
magas ott a sás, elbújtat!

PIROSKA

Az ajtóból.

Jönnek! Puska a kezükbe!

ERZSÓK

Jesszusom, csak el ne süssék!

POZSÁR

Tünj el, Erzsók, a gyerekkel,
rátok itt most semmi szükség.

ERZSÓK

Gyere, Katikám, siessünk.

Kisiet a konyhából Katival.
Dühös kutyaugatás.

POZSÁR

Sietve létrát tesz a padlásajtó alá.

Ezt a létrát idetesszük,
hogy a pandúrt megtévesszük!
úgy ni.

Két pandúr jelenik meg az ajtóban, puska a kezükben.

PANDÚR ŐRMESTER

Kun Gergelyt keressük!

POZSÁR

Itt volt, elment.

ŐRMESTER

Azt, hogy itt volt,
nem tagadja?

POZSÁR

Mért tagadnám?

ŐRMESTER

Azt hiába is tagadná,
mert szem- és fültanu van rá:
Bodza István.

POZSÁR ÉS PIROSKA

Egyszerre.

Bodza István!

ŐRMESTER

Egyedül csak azt tagadja,
hogy még itt van az a hitvány?

PIROSKA

Hitvány?

POZSÁR

Hallgass.

A pandúrokhoz.

Mondom, elment.

ŐRMESTER

Mondja, de nem fog ki rajtunk,
itt most házkutatást tartunk.

POZSÁR

Tessék.

ŐRMESTER

Bármi szomorú is,
hogy azt a szökésben lévő
többszörös felséggyalázót...

PIROSKA

Közbevág.

Ráfogás! nem is gyalázta!

ŐRMESTER

Folytatja.

... éppen itt, Pozsár uramnál,
itt a gróf úr emberénél
kell keresnünk.

POZSÁR

Micsoda?
Én a gróf embere volnék?

ŐRMESTER

A gróf úrtól fizetést húz
szép kis summa üti markát,
így van, vagy nem?

POZSÁR

Így van, így van...

ŐRMESTER

Akkor egyezzen bele,
hogy a gróf úr embere.
Az a létra mért van ott
a padlásajtó alatt?

PIROSKA

Fájdalom, nincs fecskeszárnyunk,
létrán kell padlásra járnunk.

ŐRMESTER

Akkor azt kutatjuk át,
annak minden lik-lukát.
Rajta, tizedes, előre,
fogd az ordast puskacsőre!

TIZEDES

Hiszen ha csak ordas volna,
őrmester uram, de bezzeg
tigris az!

ŐRMESTER

No és ha tigris!
Én majd hátulról fedezlek!

A tizedes megindul a létrán felfelé.

ŐRMESTER

A létra tetején, a másik pandúr mögött.

Ha felrántom most az ajtót,
te beugrasz.

TIZEDES

Nem jobb volna
ha én tépném fel az ajtót
és őrmester úr ugorna?

ŐRMESTER

Ne pofázz! Egy-kettő-három!

Felrántja az ajtót, a tizedes beugrik a padlásra, ő kívül marad, úgy kiáltja.

Bújj elő, hé! fel a kezekkel!
ellenkezni ne merészelj,
mert lövünk!

Maga is beugrik.
Tréfás zenei átkötés.

POZSÁR

Mondd, édes lányom,
igaz ez? így lesüllyedtem?
én a gróf embere lettem?

PIROSKA

Ami igaz, az igaz.

POZSÁR

Kiáltva.

Erzsók!...

ERZSÓK

Bedugja a fejét a konyhaajtón.

No mi baj, Mihályom?

POZSÁR

Melegíts vizet, de gyorsan!
Hogy megberetválkozhassak,
és a kezem is megmossam.

ERZSÓK

Jesszus, beretválkozol
és még kezet is mosol?
Mire készülsz te, Mihályom?

POZSÁR

És az ünneplő ruhámat
hozd elő és tiszta inget!

ERZSÓK

No de mért?

POZSÁR

Tedd, amit mondtam!

ERZSÓK

Jó, jó, jó, hozom, hozom.

El.

PIROSKA

Nem tudom, hogy mire készül,
azt tudom csak, jó apám
jól teszi, hogy arra készül,
mert azóta, lám csak, lám,
egyenes lett a tartása,
friss a szeme pillantása,
nem olyan hamvába hótt,
újra az lett, aki vót!

ERZSÓK

Beszalad.

Kapd fel gyorsan ezt az inget!
fogatok vágtatnak erre,
mind megrakva urasággal,
mind errefelé tekinget!

POZSÁR

Mi a fene?

ERZSÓK

Idejönnek!

PIROSKA

A két hajdú máris itt van,
trombitával a kezében!

SZILÁGYI

Belép.

Adjisten, Pozsár uram!

POZSÁR

Adjisten, öcsémuram!

SZILÁGYI

Hát az a kis szöszke hol van,
akitől én csókot kaptam?
Az meg ott az édesanyja?
Két virágszál, együtt ringó:
nyíló rózsa, meg a bimbó!

PIROSKA

És kigyelmed?

SZILÁGYI

A pillangó!

PIROSKA

És a mátkám?

SZILÁGYI

Ohhohó!...

PIROSKA

Az meg pillangófogó!

KATI

Odafut Szilágyihoz.

Nézze, nézze, hajdú bácsi,
új kocsi, piros kocsi!

SZILÁGYI

Tyű, de szép, ez már beszéd!

ERZSÓK

A lakáj úr jön sietve!
és úgy látom, jó a kedve!

LAKÁJ

Az ajtóig jön, bekiált.

A gróf úr és társasága
érkezik látogatóba!

POZSÁR

A gróf úr és társasága?
énhozzám? látogatóba?

ERZSÓK

Lám, hogy megbecsül! ez rávall!
társaságot hoz magával!
nem utolsó társaság!

PIROSKA

Jó anyám, csak várja végét,
hajlik az ág, visszavág.

POZSÁR

Van elég bor?

ERZSÓK

Pillanat!
Rendbeszedem magamat!
Úgy Piroskám, csak ügyeskedj!

A kutyaugatás erősödik, fékeveszetté válik.
Zajos társaság közeledik, a nők visonganak, a férfiak rikkantgatnak,
valamin nagyon jól mulathatnak, az alkohol is tüzeli őket.
Edmond gróf vezérletével a műhely felé tódulnak.
A két hajdú megfújja a trombitát.

ERZSÓK

Itt vannak, jaj! Csupa gróf!

LAKÁJ

Az a lilaszín kravátlis:
herceg Szigfrid Drachenhof.

ERZSÓK

Herceg!... Nálunk!... Szent egek!
No, Mihály, menj hát elébük,
úgy szokás!

POZSÁR

Megyek, megyek.

A trombiták elhallgatnak, a kutya tovább vonít, majd ugatásba csap át.

PIROSKA

Az a ronda, lisztes képük!
és micsoda maskarádé!
Mind egy-egy majomparádé!

GRÓF

A társasághoz.

Ott govats! enyém govats!

HERCEG

Ja, ja!

GRÓF

Ott kiszlán: Piroschka!

HERCEG

Á, Piroschka!... Á, Piroschka!...
Schőn, schőn!

PIROSKA

Lakájhoz.

Mi bajuk velem?

LAKÁJ

Tetszik!

ERZSÓK

Hallod lányom, tetszel!

PIROSKA

Nem baj, no, elviselem.

POZSÁR

Tessenek beljebb kerülni!

ERZSÓK

Tessenek, fogunk örülni!

PIROSKA

Kis gúnnyal.

Tessenek!...

LAKÁJ

Nem, arrul szó sincs.
A gróf úr és társasága
ide nem tanyázni jöttek,

hanem hogy gróf úr kovácsát
pillanatra megtekintsék.

POZSÁR

Engem megtekintsenek?

PIROSKA

No, mit mondtam!

POZSÁR

Hogy csudámra
járjanak, hogy szájuk tátsák,
mintha csudabornyú volnék?

ERZSÓK

A lakájhoz.

Szóljon már, no, gróf urunknak,
ne vigyék el az álmunkat!

GRÓF

A társasághoz.

Ott, ott lenni golopats!

HERCEG

Golopats... Ja, golopats!

POZSÁR

A lakájhoz.

... tolmácsolja a gróf úrnak,
éppen hozzá voltam útban,
volna hozzá egy szavam.

LAKÁJ

Nos, mi kívánsága van?

ERZSÓK

Jaj, Mihály, csak okosan!

POZSÁR

Tolmácsolja a gróf úrnak:
nekem az ő pénze nem kell...

GRÓF ÉS HERCEG

Was?... was?...

POZSÁR

Tartsa meg magának...

ERZSÓK

Jézusisten!...

POZSÁR

... és ahelyett
teljesítse azt a gróf úr,
amit legelébb ajánlott;
költöztessen engem innen
másfél napi járóföldre,
honnan a gróf úr fülébe
nem hat el a kalapácsszó.

ERZSÓK

Ettül féltem!...

PIROSKA

Ezt reméltem!...

GRÓF ÉS HERCEG

Was?... was?...

LAKÁJ

Gróf úr azt feleli erre:
Ő valóban megajánlta,
de akkor nem állt kötélnek
a kovács, és most már késő.

POZSÁR

Késő? Hogyhogy?

LAKÁJ

Mert azóta
egyezség jött létre, másképp.
És a gróf úr most azt mondja,
a jó tréfát el nem rontja.

POZSÁR

A jó tréfát? Hogyhogy?

LAKÁJ

Azt, azt.
Az egész császári udvar,
értse meg, már hetek óta
nem győz eleget mulatni
ezen a főúri tréfán,
tudniillik hogy a gróf úr
milyen egyezségre lépett
egy magyar kovácsmesterrel.
Maga a felséges császár,
amikor ezt meghallotta,
nevettében hasát fogta!

POZSÁR

De hát ez nem tréfa, hallja!
mondja meg a gróf urának,
én így élni nem tudok,
ebbe belepusztulok!

LAKÁJ

A grófhoz.

Er sagt, Herr Graf...

A lárma elnyeli a többit.

GRÓF

A lakájhoz.

Desto besser!

HERCEG

Bravo, bravo, lieber Edmond!

LAKÁJ

Gróf úr azt feleli erre:
ha kigyelmed túl nem éli,
ha kigyelmed belepusztul,
nagyon helyes!

GRÓF

Odakiáltja.

Desto besser!

LAKÁJ

Akkor annál jobb a tréfa!

POZSÁR

Úgy?...

ERZSÓK

Ezt mondta?

PIROSKA

Ezt felelte?

A TÁRSASÁG

Ünnepli a grófot.

Ah, kolossal, genial!

ERZSÓK

Hát ezt megkaptuk, Mihály!

PIROSKA

A grófok felé.

Hát ez több mint szívtelenség!
hát ez szégyen és gyalázat!
a szegényt így megcsúfolni,
így halálra keserítni!
És mért? mert dolgozni kíván,
mindnyájuk javára nyilván.

HERCEG

Vihogva, ingerkedve.

Ah, Piroszka! Ah, Piroszka!

PIROSKA

Cudarok, köpnivalók!

HERCEG

Mint fent.

Ah, Piroszka! Ah, Piroszka!

PIROSKA

Nem értik a szót, úgy látom,
de van nekem jó tolmácsom
ez a vízzel teli rocska!

Felkapja a vizes vedret.

HERCEG

Riadozva.

Uhh Piroschka!.. Uhh, Piroschka!

Visongva elmenekülnek.

ERZSÓK

Jézusisten, térj eszedre!
azt a vedret nem teszed le?

A trombiták megharsannak, de csak pár pillanatra,
a hajdúk is gyorsan kereket oldanak.
A kutya még sokáig vadul ugat.

PIROSKA

Ezen is csak jót mulatnak,
jókedvük van az uraknak.
Odébbálltak, az a fő.

ERZSÓK

Ezt már magam is sokallom!

PIROSKA

No de jó apámra nézzen:
azt hogy marja ott a szégyen!
Hang nem jött ki még a torkán,
bévül rázza csak az orkán.

ERZSÓK

Hallod-e, Mihály, Mihályom,
ne vedd már úgy a szívedre.
Gyere szépen, ülj asztalhoz,
finom csirkepaprikás lesz
túrós-, mákos-, almásrétes,
badacsonyi bor, mézédes.
Ez a fő, nincs igazam?
Meg se hallod a szavam?

PIROSKA

Ne búsuljon, jó apám,
hisz megtette a magáét,
a gróf pénzét visszadobta,
a csorbát kiköszörülte.
Az, hogy a gróf kicsúfolta,
az meg az ő szégyenfoltja.
Mit emészti hát magát?
Azt a tornyot mit bámulja?
Már az én szavam se hallja?

KATI

Beszalad.

Nézze, nézze, nagyapám,
ezt a szép kis kocsikát!
nézze már! no, nézze hát!

PIROSKA

Hanem most már jó anyám,
igazán nagy baj van ám:
már a gyereket se hallja,
csak a tornyot, azt bámulja.

ERZSÓK

Hol azt, hol a kalapácsát!
hogy kapkodja a fejét, ott!
most meg... most meg... ember, ember,
ezt az üllőt mér kapod fel?
hova hurcolod? mi céllal?

POZSÁR

Az üllőt cipelve.

Félre innen!... félre innen!...

ERZSÓK

Jesszus, a virágcserép!
darabokra tört, te őrült,
mért rúgtad fel azt az asztalt?

Az üllő nagy robbanással a helyére kerül.

Most megint hová rohansz?

POZSÁR

Rohanvást.

Félre innen!... félre innen...

ERZSÓK

Mit akarsz a kalapáccsal?

POZSÁR

Mint fent.

Félre innen!... félre innen!

ERZSÓK

Nem, nem, nem, nem, kalapálsz!
Akkor ránkszakad a ház!

Lefogja az ura karját.

POZSÁR

Ne csimpaszkodj a karomba,
menj innen!

Ellöki magától.

ERZSÓK

Ó, de goromba!

POZSÁR

Még a grófnak nem feleltem,
no de most a szót megleltem,
nem, nem illik ide más szó,
egy, csak egy: a kalapácsszó!
Hadd hallják meg a betyárok:
kovács vagyok, kalapálok!

A kalapács lesújt az üllőre nagy erővel, sokszor egymásután.
Zene.

ERZSÓK

Jesszus! világ vége jön!
nem marad itt kő kövön!
nem marad meg életünk se!

KATI

Üsse, üsse, nagyapám!

ERZSÓK

Üsd, üsd, ők is ütnek ám!
csakhogy az mirajtunk csattan,
rajtad is, te kis ártatlan!
Hát én most senkit se kérdek,
viszlek innen, te gyerek,
vannak még jó emberek,
menedéket adnak néked.

POZSÁR

Vidd csak Erzsók, jobb ha nincs itt!
vidd csak azt az incifincit!

ERZSÓK

Gyerek, te szegény gyerek,
égő házbul mentelek!

Felkapja.

Messziről fogod majd nézni,
hogy fog ez a ház enyészni,
hogy csap égig fel a füstje!

Elrohan a gyerekkel.

PIROSKA

Üsse, apám, üsse, üsse!

Zene.
Pozsár már rendes kovácsmunkát végez.

POZSÁR

Ez is megvan, idenézz!

PIROSKA

Jól megkalapálta!

POZSÁR

Ehelyett se veszek újat,
No, mi van még hátra?

SZÜCS

Hangja messzirül.

Miska, Marci, ide gyertek!
gyorsan ám!

Rohanva.

PIROSKA

Pozsárhoz.

Hallja, apám a kiáltást?
A Szücs János hangja!

POZSÁR

Az üllőt verve.

Hallom, hallom, Janié.
Merre tart?

PIROSKA

Errefelé.
De ha látná, hogy rohan!
lelkendezve, boldogan!

POZSÁR

Mint fent.

Szücs Jani, a büszke?

PIROSKA

Üsse, apám, üsse!

SZÜCS

Futva jön, az ajtóban megáll, elkiáltja magát, kifelé.

Miska, Marci ide gyertek!
Újra kovács a kovács!

Veres Miska és Timkó Marci futva jönnek kétfelől, egyszerre érnek oda.

VERES

Éljen! Éljen!

TIMKO

Éljen! Éljen!

VERES

Újra kovács a kovács!

TIMKO

Miaffene, újra?

PIROSKA

Újra, Marci, újra!

TIMKO

Oszt a gróf úr mit szól hozzá?

PIROSKA

Köpünk a gróf úrra!

TIMKO

De hát ne csak a magáét
üsse-verje ott a majsztram,

ezt az ekevasat üsse,
hogy a tarlót felszánthassam!

VERES

Itt meg ez a rossz saroglya...

POZSÁR

Átveszi az ekevasat.

Adjátok csak, úgy ni!

Kalapál

PIROSKA

Látom, lesz itt munka bőven,
jó vót, lám, begyútni!

SZÜCS

Kár, hogy ezt nem hallja Gergely!

VERES

Abbizony, Kun Gergely!

SZÜCS

Ő már visszament Veszprémbe,
lehorgasztott fejjel.

TIMKO

Miaffene, itt járt?

SZÜCS

Vissza is ment mindjárt.

TIMKO

Miaffene, mindjárt?

ERZSÓK

Futva jön.

Kocsi vágtat a toronybul!

SZÜCS

Az ám!

VERES

De milyen bolondul!

TIMKO

Mekkora port vernek!

POZSÁR

Erzsókhoz.

No és hol a gyermek?

ERZSÓK

Ángyomékhoz vittem.

POZSÁR

Te meg újra itten?

ERZSÓK

Mért? te mit gondoltál?

POZSÁR

Hogy kereket oldtál.

ERZSÓK

Azt gondoltad rólam?

POZSÁR

Jól van, Erzsók, jól van.

ERZSÓK

Ül-e hajdú a kocsin?

VERES

Ül biz ott kettő is!

ERZSÓK

Jesszusom! kettő is!

VERES

A lakáj is rajta ül.

ERZSÓK

Jesszusom! még ő is!

TIMKO

Miaffene, ő is?

SZÜCS

Hát, ha három jön egy ellen,
egy helyébe kettőt leljen,
én megvédem a kovácsot!

VERES

Egy helyébe hármat leljen,
én is védem a kovácsot!

TIMKÓ

Miaffene, hármat leljen?
egy helyébe négyet leljen,
én is védem a kovácsot!

SZÜCS

Megtartottuk a tanácsot,
mink megvédjük a kovácsot!

VERES ÉS MARCI

Egyszerre.

Mink megvédjük a kovácsot!

POZSÁR

Kalapál.

Ha megvédtek, ha nem védtek,
kovács vagyok, kalapálok.

Kutya vadul ugat, nyílik az ajtó.

LAKÁJ

Megkergült kend, az ebadta?
Mit csinál itt?

POZSÁR

Tovább kalapál.

Mit csinálok?
kovács vagyok kalapálok!

LAKÁJ

Kalapál, de nem sokáig!

Hajdúkhoz.

Kapjátok fel azt az üllőt.
és a kalapáccsal együtt
dobjátok a Balatonba!

POZSÁR

Magasba emeli kalapácsát.

Azt próbálja meg valaki!

ERZSÓK

Miatyánk, ki vagy mennyekben...

LAKÁJ

Kalapácsot mer emelni
a gróf úr két hajdújára!?
Csavarjátok ki kezébül!
egy-kettő!

SZÜCS

Nem addig a!
Mink megvédjük a kovácsot!

VERES ÉS MARCI

Követik a példát. Egyszerre.

Mink megvédjük a kovácsot!

LAKÁJ

Kentek útját merik állni
a gróf úr hajdúinak?
Egy-kettő, oszoljanak!

PIROSKA

Odaugrik negyediknek.

Én is védem az apámat!

ERZSÓK

Odaugrik ötödiknek.

Én is védem az uram!

LAKÁJ

Nézzék csak, hát még a nők is!

POZSÁR

És ha arra sor kerül,
kalapácsom jár elül!

LAKÁJ

Tiszta revolució!
Többen vannak, abba bíznak,
csakhogy mi nem retirálunk,
azt már nem! a kard minálunk.
Nosza, hajdúk, ki a karddal!

A hajdúk kardot rántanak.

És most utoljára kérdem:
Állnak rögtön félre vagy nem?

SZILÁGYI

Elébe ugrik a másik hajdúnak, ráemeli kardját.

Én is védem a kovácsot!
karddal a kard ellen!
kardnak kard feleljen!

Kardok összecsapnak.

SZÜCS

Ez osztán nem nyámnyila!

POZSÁR

De nem ám! Kovács fia!

LAKÁJ

Micsoda? Mit nem merészelsz!
Te, a hajdú, odapártolsz?

SZILÁGYI

Ide én, mert itt a helyem!

LAKÁJ

Társaddal te szembefordulsz?

Csattanás.

Kardját kivered kezébül?

MÁSIK HAJDÚ

Öreges, rekedtes hangon.

De még el is törte, nézze!
Itt állok most csonka karddal.
Szóljon rá, még összevagdal!

LAKÁJ

Kapsz még ezért, vakmerő!

MÁSIK HAJDÚ

Most már osztán mit csinálunk?
Náluk a kard, nem minálunk.
No, Ottó úr!

LAKÁJ

Túlerő.

Nyílik az ajtó.

GERGELY

Adjon isten jónapot!

PARASZTOK

Adjon isten jónapot!

PIROSKA

Gergely!...

POZSÁR

Hát te hogy kerülsz ide?

ERZSÓK

A legjobbkor, hallod-e!

LAKÁJ

Foglyom vagy, törvény nevében!

GERGELY

Foglyom vagy a nép nevében!

LAKÁJ

Mit beszélsz?

PARASZTOK

Egyre többen.

A nép nevében!

LAKÁJ

Úgy?... Ilyen nagy a sereglés?

GERGELY

Nagy bizony! Nincs rajta egy rés!

LAKÁJ

És kaszával mind. No szép...

GERGELY

Tudja meg: felkelt a nép!
Háromezren vagy még többen
jönnek ott Veszprém felől,
jönnek egyenes kaszával
és a számuk egyre nő,
mert ahol csak elhaladnak,
minden falu talpra áll,
mindegyiknek a kovácsa
csak kaszákon kalapál.
Így lesz itt is, látni fogja.
Most pedig mars a sarokba!
Mind a hármuk a nép foglya!

POZSÁR

Hó, megálljunk! Csak kettőnek
kell sarokba állnia,
ez a hajdú idepártolt!
Úgy nézz rá: kovács fia!

PIROSKA

Ő mentette meg apámat,
a másikra karddal támadt!

GERGELY

Akkor hát legény a talpán!
Akkor azt kiáltjuk: éljen!

PARASZTOK

Éljen! Éljen! Éljen! Éljen!

Felvonulók éneke a köves útról.

GERGELY

Akkor állj be hát miközénk...

SZILÁGYI

Szívesen!

GERGELY

És járj az élen!

PARASZTOK

Éljen! Éljen! Éljen! Éljen!

GERGELY

De mindhangosabb az ének,
háromezren, vagy még többen
fújják és kiséretökben
ide tartanak a népek,
akik jeladásnak vették
bátyám kalapácsszavát.

POZSÁR

Jeladásnak?

GERGELY

Hát mi más volt?
Magam is csak annak vettem,
jeladásnak, azt a csengést,
mikor azt hegy adta hegynek.
Visszafordultam, rohantam –
minden falu, mint a feltúrt
hangyaboly – és minden ember
azt kiáltja lelkendezve,
boldogan: Van már kovácsunk,
aki kiegyenesítse
a kaszát! – és azt kiáltják,
amit én most: éljen! éljen!

PARASZTOK

Éljen! Éljen! Éljen! Éljen!

GERGELY

Mink is itt Szigligeten
vagyunk százharmincheten...

SZÜCS

Eggyel többen!

VERES

Dehogy eggyel:
kettővel!

TIMKÓ

Miaffene?
hát én ebbül kimaradjak?
No még csak az kellene!

EGY HANG

Az udvarról, a tömegből.

Itt is egy!

GERGELY

No persze, persze,
nő a számunk percről percre.
Itt vagyunk, bátyámuram,
eljöttünk, hogy a kaszánkat
egyenesre igazítsa,
hadd foghassuk Jellacsicsra!

PARASZTOK

Jellacsicsra, a betyárra
aki rátört a határra!

GERGELY

Akiknek bátyámuram,
kalapáccsal nagyot ütve,
jelt adott a felkelésre,
adjon fegyvert is kezükbe!

PARASZTOK

Fegyvert, fegyvert a kezünkbe!

POZSÁR

Ide gyorsan a kaszákkal,
hadd legyen belőlük lándzsa!
hadd legyen meg azok által
mindnyájunk szabadulása!

GERGELY

Fogja, bátyám, itt az első,
üsse le nyelérül!

POZSÁR

Kalapál.

Hozd csak, Erzsók, a fogókat,
te meg, lányom, fújtass.

PIROSKA

Mialatt a fújtatót húzgálja.

Nézzék már, ott jön a gróf úr!
De szó sincs trombitaszórul!

BIRIZDÓ

Abbizony, ammá' igaz.

EGYIK PARASZT

Itt van az, de vasvillák közt!
Szökni próbált a toronybul,
de elcsíptük!

GRÓF

Fogvacogva.

Atyoniszten!...
Atyoniszten!... Atyoniszten!...
Én isz lenni matyarember!

GERGELY

Odaálljon a sarokba,
hajdúja, lakája mellé!

EGY HANG

Az udvarról.

Ég a torony!...

PARASZTOK

Ég!... Ég!...

GRÓF

Jesszusz, toron égje?

POZSÁR

Pihenteti kalapácsát.

Lángba, piros lángba
borul ott a sárga...
meg fekete füstbe...

PIROSKA

És fekete üszke
marad csak a büszke
toronynak...

GERGELY

És most már,
meglásd, ez a sors vár
itt az egész sárga-
fekete világra!

De ez nem megy ám magától,
azért kelt fel a Dunántúl,
azért zúdul Délnek,
azért zeng az ének!

POZSÁR

Újra kalapál.

Azért szól a kalapácsom,
szép szavát csendítve!
Újra ver, újra ver
hét kis falu szíve!

ERZSÓK

Újra ver és szebben cseng az,
mint a gróf ezüstje!

PIROSKA

Üsse, apám, üsse!

GERGELY

Üsse, üsse, üsse!

MIND

Üsse, üsse, üsse!

POZSÁR

Tovább kalapál, most már az énekszó ütemére.
Cseng a kalapács, zeng az ének, rengeteg ember éneke.

PARASZTOK

Elvonulóban a köves úton éneklik.

Szól a kakas, pirkadozik, hajnallik,
Kossuth Lajos az ablakon kihajlik,
újra s újra kihajlik, hogy megkérdje:
magyar népem, ébredsz-e már végtére?

KATI

Énekhangja a távolból.

Újra s újra kihajlik, hogy megkérdje...

MIND

A műhelyben levők is:

Magyar népem, ébredsz-e már végtére?

F ü g g ö n y

MŰFORDÍTÁSOK

ANGOL

Burns, Robert

BÁNATRA SZÜLETÜNK

(Man was Made to Mourn)

November volt, erdő, mező
kopasztott meztelen,
Ayr partjain kószáltam én
hűs, nyirkos estelen
és szembejött egy ember ott,
fáradtan lépkedő
galambősz, gondterhelt öreg,
arcán ezer redő.

„Hova, te ifjú idegen?”
a vén bölcs így beszél,
„a gazdagodás vágya hajt,
vagy víg kaland a cél?
Vagy gondoktól űzetve mégy
világgá ily korán,
velem együtt, hogy búslakodj
az ember nyomorán?

„Már nyolcvanadszor látom én,
hogy téli nap borong
a kényúr birtoka fölött,
ahol, mint a bolond,
sok százan egyért dolgozunk,
neki szántunk-vetünk, –
azóta csak azt látom én:
bánatra születünk.

„Haj, hogy herdáljuk az időt,
míg ifjuság hevít!
tavaszidőnket, életünk
legdrágább éveit!
És balgaságra balgaság,
tombol őrületünk,
hogy százszorosan lesz igaz:
bánatra születünk.

„Ne csak az élet tavaszát
s nyarát tekintsd, fiam,
amíg hasznot hajt valaki,
addig igaza van,
de nézz rám! gond és szenvedés
ha megtört, jaj nekünk,
vénség, nyomor mogorva pár:
bánatra születünk.

„Ha szerencsés is egynehány,
csak a külszín ragyog,
igazán ők se boldogok,
a gazdagok, nagyok.
Ó, és milyen tömegnyomor
idebent, odakünt!
Tanuld meg a leckét, fiú:
bánatra születünk.

„Egy testben mennyi fájdalom!
s mi még hozzáadunk,
tetézzük még a bánatot,
a szégyent, mi magunk!
és szemforgatva égre néz
az emberszeretet,
az embertelen ember így
búsít százezreket.

„Nézd a túlhajszolt páriát,
nyomora kergeti,
embertársának esdekel,
adjon munkát neki,
s az ezt se adja meg, kevély
kukac, mit bánja ő,
hogy otthon éhesrongyosan
sír a gyerek s a nő.

„Ha azt, hogy úr kutyája légy,
természet rendelé,
lelkedbe szabadság-hitet
mért ültetett belé?
Ha nem: mért kínoz és aláz
kegyetlen elnyomód?
Ember embert mért keserít?
És mért van erre mód?

„Meg ne zavarja ám, fiam,
ifjú elmédet ez,
itt csak egy szólt a többiről
és pontot az se tesz!
Meg se születne biztosan
szegény robotoló,
valami kárpótlás ha nincs,
amiben hinni jó.

„Szegényembernek, ó, Halál,
legjobb barátja vagy!
Úgy várom már, hogy roskatag
testemnek nyugtot adj!
Gazdagnak ünnepét szeged,
hát fél is tőled ő,
de áldja nyugtató kezed
a fáradt küszködő.”

EGY PAPUCSHŐS FÖLDESÚR SÍRFELIRATA

(Epitaph on a Henpecked Country Squire)

Ádámnak sem volt sorsa tán
ezénél sanyarúbb,
örök sors: egy nő ült nyakán,
azén meg Belzebúb.

EGY TANÍTÓ SÍRIRATA

(Epitaph on a Schoolmaster)

Itt Willie Michie sírja van,
az ördög vitte el,
sátánfiakból biztosan
ügyes sátánt nevel.

A BOROSÜVEG ÉS A JÓBARÁT

(A bottle and a Friend)

Üveg bor és egy hű barát!
Mit akarsz többet, ember?
Ki tudja, még mi vár terád,
a sors hogy pörget, ember?
Kapj a múló pillanaton,
még visszarívod, ember:
a boldogság félénk nagyon,
nem jön, ha hívod, ember.

SZÉP EZ A NYÁRIDŐ

(Summer’s a Pleasant Time)

Szép ez a nyáridő,
lepke a virágon,
hegyről vizek omlanak,
kedvesemhez vágyom.
Mindig ébren, ó,
ébren forgolódva!
Nem alszom, csak álmodom
és mindig róla, róla.

Ha elalszom is,
ébredek kínlódva,
nem alszom, csak álmodom
és mindig róla, róla.

Jön a csöndes éj,
alszik más, csak én nem,
könny futja el a szemem,
hol vagy, szép legényem?
Mindig ébren, ó,
ébren forgolódva!
Nem alszom, csak álmodom
és mindig róla, róla.

UGORJ FIÚ, EGY PINT BORÉRT

(Go, Fetch to Me a Pint o' Wine)

Ugorj, fiú, egy pint borért,
de úgy hozd ám, ezüstkehelyben,
mielőtt innen elmegyek,
a szép kislányra hadd emeljem.
A csónak ott ring Leith alatt,
arról süvölt a szél, a déli
és Berwicknél vár a hajó
és válnunk kell, tündéri Mary.

Trombita szól, zászló lobog,
dárdák villognak harcrakészen,
amarra már hurráznak is,
már dúl a harc és én csak nézem.
Nem a nagy szél tart vissza, nem,
se más zúgás, mi fülem éri,
se tengerzaj, se csudazaj,
csak te, csak te, tündéri Mary.

FRISS RÓZSASZÁL, PIROS, PIROS

Friss rózsaszál, piros, piros,
az én szép kedvesem,
dal, ami lágyan zengedez,
gyönyörűségesen.

Amilyen szép vagy, angyalom,
szerelmem annyira mély,
míg minden tenger el nem apad,
szeretlek én, ne félj.

Míg minden tenger el nem apad
s egy szikla állni fog,
míg szét nem olvad mind a napon,
ez a szív érted dobog.

Isten veled, egyetlenem,
útam most messze visz!
De visszajövök, ha tízezer
mérföldre leszek is!
Moore, Thomas

JUTSZ-E AZ ESZEMBE?

Jutsz-e az eszembe? Csak rád gondolok,
Te árva, te árva, míg szívem dobog.
Szebb vagy te borúsan és záporosan
És csatakosan, mint más táj naposan.

Volnál, mi lehetnél, szabad és dicső,
Földkörüli hullámgyűrűn drágakő,
Büszkébben szeretne a szívem, hazám,
Úgy mégse, ahogy most, olyan igazán.

Sebes vagy a lánctól, vért hullat a seb,
De gyermekeidnek így vagy kedvesebb,
Mint az a madár is, a sivatagi:
Szívükbe a szívét szívják fiai.

LATIN

Janus Pannonius

MAGA KÖNYVÉRŐL

(De suo libro)

Ez csak játszadozás. Aki nem szigorú, nosza, jöjjön;
Túl szigorú aki vagy, persze te messze kerülj.
Vaskalapos vagy, az én csacsiságaimat ne is olvasd,
Vagy ha netán mégis, tedd le a vaskalapot.

SEVERUSRA

(In Severum)

Pompás könyv a te könyved, ó, Severus;
Arra int: a dicsőség megvetendő.
Rendben van, de ha már oly megvetendő,
Mint azt hirdeted és fülünkbe rágod,
Mért rajzoltatod akkor a neved fel
A lapfejre pirosló míniummal?

MÁTYÁS KIRÁLYHOZ

(Ad Matthiam regem)

Kedvességed kegyes kérdésre méltatott,
Felséges nagy fejedelem:
Költő, mit adjak én sajátomból neked?
Csak titkokat ne, bármi mást.

LENGYEL

Slowaczki, Juliusz

WODZINSKA MÁRIA EMLÉKKÖNYVÉBE

Ott hókorona csillog a hegyek homlokán,
Fenyők közt hegyi kunyhók bújnak meg jámborul,
Szent ige van az ajtón, cimpruslomb ráborul
És messziről kolomp sír, eltévedt csorda tán,
És vízesés fölött szép szivárványív tüzel
És gyászos varjú károg vihardöntötte fán –
Ott laktak ők, ott éltek, onnan széledtek el.

Hogy évek múlva aztán hazájuk lett megint,
Búzakék csillagokkal köszönt nekik a föld.
Csak mentek ők, a viskók füstjét is áldva, mind
Arra az egy tornácra... Ott mind, mind összegyűlt,
Család és jóbarátok, egy sem veszett oda!
Körülülik az asztalt, a kancsó körbe megy,
Tegnap még szanaszéjjel és most! milyen csoda!...
Csak akit elfeledtek, az nincs ott, az az egy.

Mária táncra ajzza a lantot. Majd szemét
Körüljártatva így szól a szomszédjához: „Ó!...
Valaki még hiányzik!" – Mazurka ütemét
Koppantja most a patkó. – „Meghalt" – koppan a szó.
„Nyugalmas-é a sírja?" – „Fülemüle sereg
A temető nyírfáin úgy, de úgy kesereg,
Sírnak a nyírfák."

ANGYALOK ÁLLTAK HONI FÖLDÖN SZERTE

Angyalok álltak honi földön szerte,
Nyomortól görnyedt népség a port verte,
futott elébünk, köszönteni minket,
volt, aki tüske-koronával intett.
Mellénk szegődnek, mellénk a seregnek
és mint garasért, kardért könyörögnek.

Állj meg, ó állj meg, te piros ulánus!
Habzó paripád, mit ugrott az át most ?
– Semmi az ...anyám meggyalázott sírja,
szívem szakad meg, mégse láttok sírva.
Sírkövön szikrát vert az a betyár ló
és kirepült a kard, a bosszúálló.
Mickiewicz, Adam

A NYEMENHEZ

Nyemen, hazám folyója, hol van már az a hullám,
amiből még aprócska kezekkel merítettem,
amivel vad, kietlen partok felé vitettem
e nyughatatlan szívet, lehűteni ha tudnám?

Haját itt fonta sokszor, virággal tűzte Laurám,
képmása is de szép volt ezüsthabos vizedben,
ő tetszelegve nézte, én kétségbeesetten,
könnyel áztattam én azt, áztatta könny és hullám.

Nyemen, hazám folyója, hol vannak, hova szöktek
azok a gyors hullámok és minden, ami drága?
hol van kedves világa a gyermekörömöknek?

És hol a viharos kor még kedvesebb dúltsága?
Laurám, a jópajtások? hol a remény zöld ága?
Minden elmult – de mért nem múlnak el hát a könnyek?

MENEKÜLÉS

Elment ő is a csatába,
várták vissza, de hiába.
Szép lány, minek annyi könny?
Jön a herceg, *kérni* jön.

Kint a herceg szóözönjét,
bent a szép lány ontja könnyét.

Nem szikrázik,
színt se játszik,
szép szeme csak ázik, ázik.
Arca, az is ragyogó volt,
telihold volt, most fogyó hold,
udvara is van: a bánat.
Már csak árnyéka magának.

Anyja búsong, de a herceg
a nászt meghirdeti bezzeg.

Áll a lakzi, nagy vígság van.
„Nem megyek oltár elébe,
megyek én a temetőbe,
ott vessétek meg az ágyam.
Mért éljek, ha ő se él?
Jaj, anyám, meghalsz belé!”

Gyóntatószékben a lelkész.
„Gyónj meg, lányom, nehogy elkéss!”

Vénasszony jön, képe sárga.
„Pap? sekrestyés?
rossz nyilallás!
Isten? vallás?
szemfényvesztés!
Rám hallgass, öreganyádra.
Van nekem, van ám, páfrányom,
csodafüvem és neked
szeretőd van messze, lányom.
Jöttem, hogy csodát tegyek.

„Kösd csomóra a haját,
köss bele két karikát,
a csomócska vért is lát,
rákiáltunk: átok rád!
fújjuk a két karikát,
jönnie kell, jön is hát,
elvisz árkon-bokron át.”

Elmondták ott
azt az átkot,
mindent hallott, meg is értett,
nyergel a lovas kísértet.
Zárul már a kapuszárny,
nem félsz-e, te lány, te lány?

Csend borul a várudvarra,
fent virraszt a lány. Az óra
éjfélt üt. Ló dobog arra,
de az őrség nem tud róla.
Nem ugat, csak egyet, halkat
vinnyog az eb és elhallgat.

Kordul lent a szárnyas ajtó,
éji vendég lépte dobban,
nyílik fent a hármas ajtó,
halkan nyitja, halkan lép be
a lovas, talpig fehérbe,
megy az ágyhoz, leül ottan.

Kedvesen és gyorsan telt el
az idő. Szélsuhogás,
lónyerítés, huhogás,
óra üt, a vendég felkel.
„Drágám, el kell válni már,
hív a ló, nyeregbe vár.
Vagy kelj fel és gyere, szökj le
és légy az enyém örökre!”

Holdvilág van,
nyargal bátran
a lovas vad paripán,
nem félsz-e, te lány, te lány?
Át a réten, árkon-bokron,
át az erdőn – juj, de zordon! –
viszi a lovas a lányt.
Száraz ágról varjú hessen,
a füzesben sok tüzes szem
imbolyog, mint gyertyaláng.

„Gyí, lovacskám, verd a szikrát,
hold a felhőt széjjeltúrja,
mielőtt eltűnik újra,
át kell lépni tíz kősziklát,
hét folyót, hegyet, magast,
meg ne halljuk a kakast!”

„Kedvesem, hová viszel?”
„Mendoga hegyére fel,
nappal bárki felmehet,
éjszaka csak így lehet.”
„Várad van ott?” „Furcsa vár:
zárja nincs, mégis bezár.”

„Én kedvesem, állj meg, állj meg!
majd leesem, állj meg, állj meg!”
„Ott a nyeregkápa, fogd azt,
jobb kezedben mit szorongatsz?”
„Aranyszélű imakönyvem,
az van, az van a kezemben.”

„Nincs idő! nyomunkba vannak!
Hallod? a réten rohannak!
Nézd, előttünk mélység tátog,
ugratok, dobd azt a könyvet!”
Így a lónak sokkal könnyebb,
átugrott tízöles árkot.

A mocsárost
járják már most,
holt világ ez már. Lidércfény
jár előttük és nem tágít
s ahogy hantról hantra szálldos
lovat és lovast igézvén,
nyoma kékesen világít.
E nyomon száguld a táltos.

„Milyen út ez, drágaságom?
Nincsen itt emberi lábnyom.”

„Jó út ez, ha meg vagy törve,
a menekvés útja görbe.
Vendég itten egy se hagyja
lábnyomát, ez olyan ország:
fogaton jön a gazdagja,
a szegényt a szolgák hozzák.

„Gyí, lovacskám, verd a szikrát,
íme, pirkad már amarról,
óra múlva a harang szól,
át kell lépni még pár sziklát,
pár folyót, hegyet, magast,
úgy inaljunk,
meg ne halljunk
se harangszót, se kakast!”

„Jaj, drágám, csak csendesebben,
bokros a ló, meg-megrebben,
fák és sziklák, ez se jó,
fának ront velünk a ló.”

„Mondd, kedveském, itt mi repdes?
övecskédbe te mit tűztél?”
„Gyöngyök azok, édeskedves,
amulett, meg rózsafűzér.”

„Átkozott gyöngy, vagy miféle!
attól fél ez, hogyne félne!
Most is hogy megugrott, látod,
dobd el azt a furcsaságot!”

És a táltos nem fél többet,
símán fut meg öt mérföldet.

„Drágám, ez miféle sírkert?”
„Váram fala ez, nem sírkert.”
„Hát a hantok, a keresztek?”
Falat ugrunk és betérünk,
ott örökre célhoz érünk.”

„Állj meg, állj meg, paripám!
kakasszó előtt megjöttünk,
annyi hegy maradt mögöttünk
és most reszketsz, paripám?
Tudom már, mért dideregsz:
neked is fáj a kereszt.”

„Mért álltál meg, édeskedves?
Nézd, harmattól vagyok nedves,
ázok, fázok itt reszketve,
takarj be a köpenyedbe.”

„Mindjárt, kicsikém. Hadd hajtom
melledre a fejem, így ni.
Ugye, hogy tüzel az arcom?
követ tudna tüzesítni.
Milyen vasszeg lóg nyakadban?”

„Kereszt az, anyámtól kaptam.”

„Éget és szúr izzó heggyel,
négy nyílheggyel, nem is eggyel,
félre azzal a vasszeggel!”

A kereszt lehullt, föld nyelte,
lovas a lányt átölelte,
szeme, szája szikrát vetett,
lova emberként nevetett.
Vágtatva, a napnak háttal,
ugrattak a falon által
és harang szól és kakas szól
s mire a pap szentmisére
indul, istenét dicsérve,
ők eltüntek már lovastól.

Vén temető csöndje reszket,
korhadnak a fakeresztek.
Egyik hanton nincs kereszt,
nemrég hányhatták fel ezt.

Erre a pap hosszan nézett
és két lélekért misézett.

LITVÁN

Venclova, Antanas

AZ ELSŐ GYERMEK SZÜLETÉSÉRE

Hát megszületett a mi egyetlenünk.
És ablakot tárt az anya,
kitárta a kertre, mit éppen elönt
a reggeli fény aranya.
Hunyorogva lesett ki a kisfiú:
fák, fellegek, ez neki új,
meg az úszó gömb odafönt, odafönt,
az a páratlan csodagömb.

Örülsz neki, ujjongsz, megszületett
a nagy emberi mű: a fiú,
már várja a pálya, a munka, a tett,
ezer út, ragyogó mosolyú,
az ég a merész repülőre vár,
jó traktorosra a tág határ,
és várja a város az épitőt
és várja a tenger is őt.

A legelső lépést tette ma,
jártatta a büszke mama
s már látta fiát, mint nagy daliát,
megy előre, övé a világ!
a téren, a sorban ott halad
Sztálin lobogója alatt
s valamennyi között, aki ott vele lép,
az anyja van legközelébb.

Álomba dalolta a kismadár,
elaludt a kis angyalom,
de az anyja nyugalma, lám, oda már,
csupa gond, csupa aggodalom:
ólmos, ködös Atlanti-tengeren túl
fel az égre halál keze nyúl,
a nap felé, meg a fák, meg a ház,
meg a gyermek után kaparász.

Ne törődj vele, drága kis asszonyom,
hanem állj helyt emberül:
munkáddal a gyárban, a kolhozon
vagy a tantermen belül
gyarapítsd az erőnket, hasson át
a nagy, közös egyakarat,
harcolj!
Felkelnek az édesanyák,
megvédeni fiaikat!

NÉMET

Heine, Heinrich

ÁLL EGY FENYŐ

(Ein Fichtenbaum)

Áll egy fenyő magában,
zord északi bérclakó.
Csak szendereg, és fehérbe
takarja a jég, a hó.

Álmában messze Délen
egy pálma, akárcsak ő,
magában búsong némán,
és lángol a sziklakő.

HA REGGEL ARRA JÁROK

(Wenn ich an deinem Hause)

Ha reggel arra járok
és nézem az ablakot,
megdobban a szívem, édes,
ha megpillantalak ott.

Átvillan olyankor a kérdés
éjbarna szemeden:
ki vagy te, mi bajod van,
te sápadt idegen?

Ki vagyok? Német költő.
Ezt a haza mondja, nem én.
A jobb neveket ha sorolják,
a sorban elől az enyém.

Mi bajom? Ó, galambom,
sok német sorsa kemény.
Nagy kínjaikat ha sorolják,
a sorban elől az enyém.

SÖTÉTLŐ ÁLOMKÉPEK

(Wie dunkle Träume stehen)

Sötétlő álomképek
a házak az utca során,
beburkolózva állig,
némán haladok, szaporán.

A székesegyház tornya
éjfélt elütötte már,
szép kedvesem édes csókra
s más mennyei jókra vár.

A hold kísérget engem,
vigyázva süt orrom elé,
már itt vagyok, itt a háznál,
kurjantok felfelé:

„Vén cimbora, köszönet érte,
hogy fényt szórtál nekem,
de most faképnél hagylak,
másokra süss, öregem!

S ha látsz nagyon árva szerelmest,
sápadtat, epedőt,
azonmód önts bele vígaszt,
mint énbelém azelőtt."

FÚJJÁK A HUSZÁROK, A KÉKEK

Fújják a huszárok, a kékek,
és mind kifelé lovagol,
jövök már, itt vagyok, édes,
és itt ez a rózsacsokor.

Itt micsoda vad világ volt!
hadnép, harácsolás!
A kis szívedben is volt
sok beszállásolás.

A LEPKE SZERELME

(Der Schmetterling ist in die Rose verliebt)

A lepke szerelme a rózsaszál,
körötte táncot jár,
a lepke körül meg táncra kél
tüzes szerelemmel a napsugár.

No és kit imádhat a rózsaszál?
Hát arra kiváncsi vagyok.
A zengedező csalogányt vajjon?
Vagy a hallgatag esteli csillagot?

Akárkit imád is a rózsaszál,
én mindet egyaránt:
rózsát, lepkét és napsugarat
és csillagot és csalogányt.

YOLANTE ÉS MARIE

Ez a két hölgy

(Diese Damen)

Ez a két hölgy érti aztán,
mi a legszebb hódolat:
megebédeltetettek engem,
meg a géniuszomat.

Ah, a bouillon nagyszerü volt,
a bor bennem felhatolt,
a szárnyas mesébe illett,
és a nyúl spékelve volt.

Ők költészetről csevegtek,
és nekem már torkig ért –
és köszönetet rebegtem
megtiszteltetésemért.

RÉG FELEJTETT MÉLA SZEMPÁR

(Augen, die ich längst vergessen)

Rég felejtett méla szempár,
szívemmel most újra játszol.
Hogy tud nézni ez a kislány!
Újra szinte elvarázsol.

Édes ajka tűnt időkbe
csókol engem vissza lágyan,
akkor nappal könnyben úsztam,
éjjel tiszta boldogságban.

REGGELENKINT

(Morgens steh ich auf)

Reggelenkint egy a gondom:
jössz-e, angyalom?
Este felsóhajtva mondom:
nem jött, fájdalom.

Fentvirrasztok vaksötétben
éjek éjjelén,
álmodozva, félig ébren
bolygok nappal én.

SOSE KÉSŐ

(Nun ist es Zeit)

Előveszem most jobbik eszem
és jól teszem, sose késő.
Komédia folyt itt, kedvesem,
én voltam a hős, te a hősnő.

Tündöklő volt a díszletezés,
a stílus vadregényes,
lovagköpenyem ragyogása mesés
s a lelkivilág se szegényes.

És most, hogy már itt tartanék
és fordul a tréfa komolyra,
még egyre nyavalygok, mintha még
mindig a komédia folyna.

Nagy ég! Úgy mondtam igazat,
hogy azt hittem, nevetség.
Halálos sebbel a szívem alatt,
úgy adtam a bajnok elestét.

HÓSZÍN VÁLLADRA...

(An deine schneeweisse Schulter)

Hószín válladra lehajtom
a fejem csöndesen,
úgy hallgatom meg a szíved,
hová húz, azt lesem.

Fújják a huszárok, a kékek,
megjöttek azok, meg ám!
És holnap cserbehagy engem,
úgy látom, az én babám.

Ha holnap a napja, hogy elhagysz,
hát még ma, előtte, szeress,
szépséges karjaid közt
legyen üdvöm kétszeres.

MEGJÖTT A MÁJUS

(Gekommen ist der Maie)

Megjött a május íme,
virágba borult a világ,
felhőcske rózsaszíne
a kéket üdén szeli át.

Versengenek énekökkel
a csalogány s a rigó,
füvön bárányka szökdel,
szökdelni, dalolni jó.

Én nem teszem azt se, ezt se,
a friss gyep: vánkosom.
Halk csendülés nagymessze,
álmatlan álmodom.

MEGZENDÜLNEK MIND A LOMBOK

(Es erklingen alle Bäume...)

Megzendülnek mind a lombok,
mind a fészkek, szól az ének,
hát a karmestere hol van
zöld erdő hangversenyének?

Tán az a kis szürke bíbic,
aki úgy hajbókol ottan?
Vagy a kis pedáns, ki egyre
kakukol kiszámítottan?

Vagy az a rátarti gólya?
Az ott, mint aki vezényel,
rőfnyi csontbottal kopogtat,
körülzengve víg zenével.

Nem, nem, a karmester itt van
a szívemben és nem máshol,
érzem, veri ott a taktust
s azt hiszem, a neve – Ámor.

TAVASZFŰTÖTTE ÉJJELEN

(Es hat die warme Frühlingsnacht)

Tavaszfűtötte éjjelen
kibújtak mind a virágok,
megint rámront a szerelem,
szívemre ha most se vigyázok.

Melyik virág hálóz be megint?
A szívem melyiké lesz?
A fülemülék szava arra int:
a liliom, az a veszélyes.

HA VAN HOZZÁ JÓ SZEMED...

(Wenn du gute Augen hast)

Ha van hozzá jó szemed
és a dalaimba nézel,
szép fiatal hölgyikét látsz
andalogni ott le és fel.

Ha van hozzá jó füled,
sóhaját is hallod ennek,
kacaját, dalát s e hangok,
jaj neked, szívedre mennek.

Mert úgy fon be téged ő,
ahogy engem: szóval, szemmel.
Tavaszlázban bódorogsz majd
zöld erdőn, szerelmes ember.

SZÍVEM UJRA ELFOGÓDOTT

(Wieder ist das Herz bezwungen...)

Szívem ujra elfogódott,
mérgem a szél tovafújja,
jóérzéseket lehelget
énbelém a május ujra.

Minden sétahelyen ujra
átcikázom délben-este,
minden szalmakalap árnyán
drága szépemet keresve.

Állok ujra zöld folyónál,
híd előtt, a járdaszélen:
hátha erre kocsikázik
és megpillant, azt remélem.

Vízesés mély morajából
ujra hallik halk panasz-szó
és szép kedvesem megérti,
mit mond a hullám, a habzó.

Zöld búvókba beleveszve
ujra bódultan bolyongok,
csúfolják a víg madárkák
ezt a szerelmes bolondot.

A GRÁNÁTOSOK

(Die Grenadiere)

Orosz fogságból hazafelé
két francia harcos igyekszik
és ott, hol a vám már németeké,
fejöket búnak eresztik.

Mit hallanak ők, a gránátosok ott?
Dicsőség napja alászállt,
a francia zászló porba rogyott, –
elfogta az angol a császárt.

A két granadér szeme könnybe borúl,
hallván eme szörnyüséget.
Az egyik mondja: „Nem élem túl,
öreg sebem, ó, hogy éget!”

A másik mondja: „Nincs tovább.
Veled halnék, ha mondom,
de az én sorsom mostohább:
asszony, gyerek a gondom.”

„Asszony, gyerek, most félre velök!
sokkalta több, ami rámvár!
kolduljanak, ha nincs kenyerök, –
fogságban a francia császár!

„Tedd meg, komám, ne hagyj te itt,
sorsom ha már betöltve,
holttestem francia földre vidd,
temess oda francia földbe.

„Piros szalagos rendjelem
tedd a szívemre szépen,
a kardom is legyen velem,
puskám is kezemügyében.

„Úgy fekszem ott majd és fülelek,
mint földalatti strázsa –
és zaj riad egyszer: vad dörejek,
nyihogó paripák dobogása.

Fölöttem a császár átlovagol,
sok penge csengve cikáz már,
kizörrenek akkor a hantom alól –
és védem a bajban a császárt!

AZ AZRA

(Der Asra)

Mindennap fel és le sétált
a szultán szépséges lánya
estidőn a szép fehéren
csobbanó szökőkút mellett.

Ott állt a rabszolga-ifjú
esténként a szép fehéren
csobbanó szökőkút mellett,
napról-napra sápadtabban.

Egy nap a szultánkisasszony
hozzálép, azt kérdi gyorsan:
Hogy hívnak, hovávaló vagy
és miféle származású?

Mohamed vagyok, felelt ő,
Jémenből, az Azra-törzsből –
az azráknak az a hírük:
belehalnak, ha szeretnek.

EMLÉKÜNNEPÉLY

(Gedächtnisfeier)

Mise nem fog zengedezni,
kaddis, az se hangzik értem,
nem, nem csapnak zajt a napnak,
melyen egykor sírba tértem.

De talán ily alkalommal
– csak ne essen vagy havazzon –
kisétál majd a Montmartre-ra
Paulinával Tilda asszony.

Jön borostyán-koszorúval,
sírkövemre rakja szépen
és felsóhajt: *Pauvre homme!*
könnyes bánat a szemében.

Túl magasan lakom én
– fájdalom! – és nincs módomban
széket vinni édesemnek.
Ah, de fáradt! majd ledobban.

Kis kövérkém te, nehogy
gyalog indulj onnan útnak,
ott a rácsos keritésnél
állnak a kétfogatúak.
Becher, R. Johannes

LÁTTAM JÖNNI ŐKET...

Meredten ültünk ott. Halotti csend.
És láttam őket jönni bot-suhintva,
– Az iskolaharang velőnkbe cseng –,
Könyökvédőjük kékes, mint a tinta,

És vertek, vertek, míg eltört a bot,
Verték belénk a bűnt a nagyteremben.
A gyomrom is felfordult tőlük ott,
Forgattam a fejem: ki vert meg engem?

Tűzzel álmodtam minden éjszaka
És ott a tűzben, ott ők nyüzsgölődtek...
Barbárokról olvastam valaha:
Azokat láttam, – láttam jönni őket...

Ők jöttek, a barbárok, ők azok,
Fejükön sapka, orruk toldva-foldva,
Ők jöttek, a sebhelyes pimaszok
És este, ha kocsmába gyűlt a horda,

Merev ingmellük feldomborodott,
Magas galléruk egyre peckesebb lett.
Úgy ültek ott és versenyt bőgtek ott,
De élvezettel öltek is amellett.

Sokszor úgy volt, elhordják magukat,
Vak tébolyuk sírunkat meg nem ássa.
Küszöbön volt a világfordulat
És minden dolgok végiggondolása.

HAZÁMTÓL TÁVOL

Érted küzdöttem egész életemben,
Lehoztam vón a csillagot neked,
Siker ha volt, téged dícsért, nem engem,
Tíz éve vagyok kitett gyermeked.

Ó, Németország, nevedet ha mondom,
Az a magasságokba fellobog,
Hazámnak büszkén vallak a porondon,
Mert a szabad országért harcolok,

Ahol te, többi népek társaképpen,
Igazi nagyságod felismered.
Én azt a jó hírt, amitől te, népem,
Eszedre térsz, azt tudatom veled...

Parancsszó tőled el nem választ mégse,
Mindig rádismer bennem, aki lát.
Rajtam a jel. A népem szenvedése
Szívembe mélyen bemarta magát.

Sebeiddel járok, sebhelyeiddel,
Ha ledöfnek, veled reszketek én.
Roncsolt vagyok és nyúzott, mint te, hidd el
És nem heverem ezt ki könnyedén.

Bölcsődalod csendül felém, a csendben,
Kezemen érzem anyai kezed.
Az ősök akarata zúdul bennem
És májusi áhitatod rezeg.

Én csak veled együtt tudok örülni.
Gyermekeid játszótársa vagyok.
Koplalva kellett kincseiden ülni,
Megtettem és nem volt semmise sok.

Igaz szót szólni, nekem az a dolgom.
Az igazat a holtaktól tudom.
Költőid számát nem hiába toldom,
Munkálok halhatatlanságodon...

Én, aki folyton készültem haza
S a honvágytól majd őrületbe estem
És véreztem veled, vérző haza
S minden reggel az ablakon kilestem,

Nem jelzi-e valami messzi jel,
Hogy tévutad végére értél végre –
És éjszaka nem múlt a nélkül el,
Hogy változásért ne sírnék az égre –

Én, aki szavaidból oszlopot
Emeltem, csúcsán küldetésed fénylett
És akivel egy úton robogott,
Együtt lobogott mindenfajta német –

Én mit tehettem?... Arra vártam egyre,
A te jó szellemedben bízva csak,
Édesanyám örök virágoskertje,
Hogy még egyetlenegyszer – lássalak!

A KESERŰ

(Maxim Gorkij)

„A Keserű”, úgy hívták. Nem cukrozta
A keserűt és ami keserű,
Nevén nevezte. Mert a keserűség
Nagy volt. Micsoda ízek! Csunya volt

Az a szegénység! Jól kóstolj bele,
Hogy keserű magvát kiköphesd
És elmondhasd: úgy, most torkig vagyunk
Keserűséggel. Abból most elég.

Be jóízű az élet! Álmainkban
Nyeltük már jóízét az örömöknek,
Utána oly könnyű volt a halál,

Beolvadt abba keserűség nélkül. –
„A Keserű” ő. De ő hozta meg
A szánk ízét. –

ELSÜLLYEDT TENGERALATTJÁRÓ

Megtudta a titkár, nem menthető
A hajó. Akkor ott, tenger vizében,
Ülésre hívta azt a sejtet ő.
Szokott helyére ült mindenki szépen.

„Napiparancs!” Mindenki felfigyel.
Sztálin beszédét, mi a hivatása
A kádereknek, azt olvasta fel.
Ünnepi csend, fejek bólintgatása,

Mint távoli hullámzás. Mintha csak
Hagynák, velük merüljenek a mélybe,
Fényes nappalba azok a szavak.
Ügyelt rá, hogy a levegőt kímélje

Beszédközben, mert már nagyon fogyott.
Megértették-e jól, kérdezte tőlük.
Mosolygott minden arc. Úgy ültek ott.
A Fekete-tenger volt a tetőjük.

Szólásra már nem lévén levegő,
Kezét emelte, most már az beszéljen.
Nem lélekzettek már azok, se ő,
Gégét metszett a kín. Álltak keményen.

Kezét emelte, – ez most azt jelenti:
Mai ülésünk ezzel véget ért,
Szavazzunk! – Most kezet emelt mindenki,
Még holtan is szavaztak: az Ü g y é r t !

VALENTINOVKA

Ott, ahol a fenyves magasba hág,
Lent meg folyó fut, a mezőn visz útja,
Ott, ahol annyi a kert, a virág
És végtelenbe nyúlik el a puszta

– És néhanap, egy-egy szabadnapon,
Az erdőn mintha ünnepet ülnének,
Nagy dáridó van, hordó a csapon,
Hangok fogóznak össze, szól az ének,

A kórusokat lágy zengés kíséri:
Harmónikaszó, minden hang testvéri
Üdvözlet onnan túlról, szívdobogva

Halljuk, ujjongva zeng bennünk tovább, –
Ott van, ott, mint álomkép, délibáb,
Falum – orosz földön: Valentinovka.

MENEKÜLŐ NÉP

Az én nagy népem – szökevény,
Hazáját keresi szegény,
Azt keresi, mert hontalan,
Hazája most, most messze van.

Az Idő, az volt átkozott,
Ilyen gyümölcsöt az hozott,
Kettészakadt a nép s a célt
Veszítve, sötét útra tért.

Te sötét felleg, rá ne kezdd,
Útunkat be ne fellegezd,
Gyulladj ki, fény, úgy kell a fény
Hazátlanságunk éjjelén!

Ó, zord idők! tűz-, véresők!
Halljátok, hazát keresők:
Készüljetek! Most igazán!
Dereng már! Áldott légy, hazám!

A MUNKANÉLKÜLI HALÁLA

1

Kiment még egyszer. Már későre járt.
Sötétes utcán lassan ballagott.
Olykor megállt, megfordult. Mire várt?
„Ide jutottam hát...”, motyogta ott.

Öles plakátra hullt a lámpafény.
Olvasni kezdte: Proletár, fegyverre!
„Ahhoz... ahhoz, haj, gyenge voltam én...
Testvéreim, van-e bocsánat erre?”

Milyen meleg volt! Nagy szerencse volt,
hogy ma reggeltől estig nap sütött!
Kávéházból tánczene szólt.
Tovább vánszorgott, mint a szélütött.

2

Az ablakokat gondosan betette.
Valahol felsírt most egy kis gyerek.
Rápisszegett. „Ne lármázz, te gyerek, te!
Most csend legyen. Mert én most elmegyek...”

Egyet csavart a gázcsapon. Fütyölt
s tódult a gáz. Fekete fergetegben
az erdő meg a tenger így süvölt.
Erdő meg tenger – neki ismeretlen.

Jól mellre szívta. Rögtön elzuhant.
– Mandulaízt nyelt, benne a gyerekkor –
Csengettek az ajtón, távoli hang,
valaki jött. Ő messze volt már ekkor.

Most azt érezte, hogy szakálla nő,
s a feje felszáll egyre magasabbra.
A kezek úgy hevertek kétfelől
némán, szomorúan, csuklóból lecsapva.

3

Az udvaron egy kutya ugatott...
Felszáll a nap. Egy sugara betér
ide is. Száját tátja a halott.
Szeme fehér, egész fehér.

FIATAL ASSZONY...

(Junge Frau)

Fiatal asszony, a haja bekötve,
előtte törmelék-hegy. Rátekint
és áll és vár, és senki körülötte,
és úgy kulcsolja a kezét megint,

minthogyha segítségért esdekelne,
a törmelékhegyet ki tolja el?
Áll és vár, és elhagyja a türelme,
lehajol szépen, le is térdepel,

a törmelék közt turkál, mélyen ássa
magát bele, köveket szedeget,
gyerekkocsiba rakja, egyre-másra,
hogy egyedül lehordja a hegyet.

Szeme alól most könnycseppet törül le,
az arca is, az is rom-szürke már.
Kendő alól kibuggyan szőke fürtje,
úgy ékesíti, mint a fénysugár.

ÉGŐ HAMU A MELLEMEN...

Égő hamu a mellemen,
nem mentem én késhegyre, nem,
hagytam, teljék be sorsunk.
Nem mozdítottam ujjamat,
csak néha-néha rám szakadt:
egyszer – emberek voltunk.

A mellemen égő hamu,
hatalmas ég, te vagy tanú,
bűn volt a gyengeségem.
Mondják az áldozat nevét,
szívemben mélyen benne ég –
és benne ég a szégyen...

OROSZ – SZOVJET

Lermontov, Mihail Jurjevics

N. F. I.-NEK

Én már az élet kezdetén
A csendes, bús magányt szerettem,
Jól elrejtőztem benne én,
Ne lásson senki szenvedőn,
Ne törjenek pálcát felettem.

Hogy érthetnék a boldogok,
Gondoltam, amit én se értek?
Múló öröm ha fellobog,
Ha csókokon tüzet fogok,
Az el nem űzi a sötétet.

Homály volt rajtam, nagy homály,
De vers tudott születni mégis,
Kezedbe adtam, lásd, mi fáj –
És vártam, hogy pártomra állj
És önmagammal is kibékíts.

De a te hűs tekinteted
Kérdő volt és csodálkozó volt,
Megcsóváltad a fejedet,
Mondván, hogy az agyam beteg,
Zavaros vágyak, tiszta hóbort.

Elhittem ezt neked, el én,
De jól magamba szállva, láttam,
Hogy nem nyugodhatok belé:
Valami rejtélyes felé
Nem ok nélkül húz-vonz a vágyam.

Affelé, amit minekünk
Az ég nyujt csillagok sugárán,
Istentől nyert ígéretünk,
Mit egykönnyen nem érthetünk,
Csak fejtöréses évek árán.

De az én vad természetem
Csak rág, rág rajtam, sose békül...
Jóból még nem jutott nekem,
Én már ki nem fürkészhetem
A rejtélyt – meghalok anélkül.

ELÉGIA

Törj meg, törj meg, te éji hullám,
Öntsd el tajtékodat a sötét partokon.
Itt állok egymagam a szirtfokon,
Tenger tolul rám, éj borul rám,
Árva vagyok, világból kiszakadt,
Ki senkivel se tud osztozni szíve búján.
Halászkunyhók amott nem messze, nagy csapat,
Lobognak a tüzek, hull a rőzse rájuk,
Köröttük ül a gondtalan család,
Hallgatva egyikük meséjét vagy dalát,
Míg el nem készül ott füstfogta vacsorájuk.
Ó, lélek öröme! Hogy elkerült az engem!
Főváros fénye csalt, hamis fény, mostoha.
Micsoda dáridók! többet soha, soha!
De mi ez? Könny, könny a szememben.
Magamat siratom, sötét éj vándora.
Elpusztult éveim merülnek fel előttem
Egész világosan, minden nap, óra, perc,
Hiába bíztatom magam: felejts, felejts,
Előttem áll a kép, akaratom erőtlen.
Mért nem születtem én itt a halásztanyán,
Hol nem lel otthont az alattomosság?
Áldhatnám sorsomat! De most mért áldanám?
Most arcomat a könnyek sói mossák.
Milyen szánalmas is, aki ily hányatott,
Akit az ifjúság ráncokkal megrakott,
Ami kedvest adott, azt visszavette nyomban
És csak egyet hagyott: maró bűnbánatot.
Vajjon ki érzi úgy, mint én, a fájdalomban,
Hogy azt vállalni kell? Ilyen korán ki látta,
Milyen halálosan sivár az ő világa?
Én láttam és szülőhazámnak búcsút mondtam,
Száműzve magam onnan.

ELSŐ SZERELEM

Kicsi koromban én már kezdtem érteni
A szerelem szavát. Kezdett kísérteni.
Az ágyban, éjszaka, mialatt a sötétben
Örökmécses pislogott, nem egyszer voltam ébren,
Képek gyötörtek és sejtések... mit tehettem?
Az észt elnyomta az Ábránd, a győzhetetlen.
Egy nő vonásai derengtek. Tiszta szűz,
Hideg szűz, jéghideg, de pillantása tűz,
Rámtűz és óva int a bűntől, meg ne ingjak.
Nem is volt más nyoma a látomásaimnak.
Ó, hogy szerettem őt! Nem volt azóta lány
Szívemnek kedvesebb és nem is lesz talán.
S amikor elfoszolt a drága jelenésem,
Árván maradtam én és zavarodva néztem
A sárga falakat és úgy éreztem akkor,
Lábamhoz kúsznak az árnyékok a falakról
És mint azok, komor volt az emlékezés,
Hogy álom volt csupán, szép álom az egész.

STANZÁK

Véres harcba akarok robogni,
Ahelyett, hogy itthon nyögdelek,
Ott talán majd megszűnik dobogni
Ez a szív, mely tele van veled.

Nem, nem várom, hogy felgyújt a lángom,
Ne is ismerj ily vad lángokat,
Vért kell látnom, a halált kell látnom,
Attól majd a lángom lelohad.

Ott essem el én a csatatéren,
Résztvevő könny nem jut majd nekem,
Nem lesz többet senkinek terhére
Feldúlt lelkem, feldúlt életem.

Ifjú élet semmisül e helyen
Száz ígéretével – de a szám
Egy jajszót, egy zokszót se leheljen,
Régvárt álmom úgy szálljon le rám.

Ám ha azt az álmot másik álom
Háborgatja, a szerelemé,
Képedtől ha nem lehetne válnom,
Szívemből halál se törlené,

Ha ott, ahol megnyugszik a lélek,
És az üdvöt szürcsölgeti más,
A lelkemre rányomott fekélyek
Számára ha ott sincs gyógyulás,

Ó, tekints rám szépen búcsúzóul,
Arra, aki büszkén hadra kel,
Aki nem fél, száz veszély ha tódul,
Aki a hazáért esik el,

Aki könnyes szemmel, felzaklatva
Állt előtted némán annyiszor,
Szánakozni lehetett csak rajta,
De boldoggá tette – egy mosoly.

ROMÁNC I.-HOZ

Hát elviszem most idegenbe,
El messze délre szívemet,
A nagy fájdalmakat is benne
S az álmot, ami hiteget.
Jár majd a világ szája persze,
Mocskolja a távollevőt,
Te akkor védelmemre kelsz-e
Az érzéketlenek előtt?
Tedd meg!... Gondolj gyerekkorunkra,
Higgy benne, lesz még nyert pöröm,
Fogadd meg ezt, hogy ki ne hunyna
Szivemben végkép az öröm,
S hogy tudjam, a száműzetésben:
Van egy szív, jobb sors záloga,
Mely számontartja szenvedésem,
És vádolóm nem lesz soha.

AZELŐTT CSUPA CSÓK

Azelőtt csupa csók, csupa csók
Cifrázta az életemet,
De a csókok is unni valók,
Most hűs közöny élve temet.

Volt úgy, csupa könny, csupa könny
Öntötte el életemet,
A csókok után ami jön, –
Most hűs közöny élve temet.

Mi maradt nekem? A feledés.
A közöny, ami élve temet.
Odadobnám szívemet és
Egész örökéletemet!

A SZOMSZÉDLÁNY

De nehéz, de nehéz a rab-élet,
Börtönben a bús napok: évek,
Mélység van az ablak alatt,
Ajtón meg az őr s a lakat.

Megfojtana engem a zárka,
Szomszédba ha nincs az a drága,
Az a lány, az az angyali lény,
Ma is intettem neki én.

Külön élve is összekerültünk,
Egy fogda világa körültünk,
Fogoly ő is, a vágya rokon,
De rács van az ablakokon.

Ablakba ülök kora reggel,
Leskelve ki szomju szemekkel,
Ott szemben az ablaka, ott,
Felröppen a függönye, kopp!

Idenéz a hamis, idenéz ő,
Támasztva fejét oly igéző,
Csíkos kendője virul,
Le-lesiklik a vállairul.

Dagadó pici melle de halvány,
Csupa sóhaj a szép fiatal lány,
Jól látni, hogy úgy, ahogy én,
Szabadulni szeretne szegény.

Nincs baj, kicsikém: a kalitka
Kiereszt, csak akard, az a titka,
Repülünk a szabadba, akár
Két gondtalan égi madár.

Apádnak a kulcsait lopd ki,
Az őröket hívd falatozni,
És itt ez az egy ha marad,
Bízd rám csak a jómadarat.

Ha holdtalan éjszaka lészen,
Apádat itasd le egészen,
Kendődet, a csíkosat, azt
Jelként az ablakra akaszd.
Majakovszkij, Vlagyimir

SZOVJET ÁBÉCÉ

A

Antant, e fogalom nem antik.
Antiszemita brigantik.

B

Bolsevik elől szalad a burzsuj.
Baj van, nagy a számbeli túlsuly.

V

Wilson beállt a jómadarak karába.
Végy pávatollat, és dugd a – kezébe.

G

Goltz – von der! –, te Rigába lovagolsz?
Galléron csípnek ott, lovag Goltz!

D

Denyikin henceg: Voronyezs a kezében.
De még elejted, öreg. Tedd le szépen.

E

Európát a Népszövetség istápolja,
egyúttal a tolvajkultuszt is ápolja.

ZS

Zsebrákok zsarnokságát nyögte múltunk,
zsivány urak, nem alkuszunk! Tanultunk!

Z

Zöld a föld, az ég meg, persze, kék,
züllött egy társaság Miljukovék.

I

Intelligensek, tartok tőletek,
inkább csak kívül vörös a retek.

K

Kóbor kutya farkát leereszti.
Kormányelnök volt a kis Kerenszki.

L

Lakájok tálcát hordanak körül.
Lloyd George is szolgált, s most asztalfőn ül.

M

Mensevikeknek minden bagatell.
Mamájukat is eladják, ha kell.

N

Noske úr rossz pénz. Nem fog ártani
nagyon, nagyon hamar – fölváltani.

O

Odavan most nagyon a spekuláns.
Október győz. E hónap se kuláns.

P

Pénzt sejt a papocska, a lelki juhász –
pogromlovagoknak hallelujáz.

R

Róma: nagy város, híres és neves.
Román bojár lopnivalóra les.

SZ

Szazónov újra Denyikin-követ.
Szép, szép, de még kutyára dér jöhet.

T

Túlvilág a burzsuj édes álma,
térti jegy se kell, már ott is hál ma.

U

Untig halljuk: jobboldal, baloldal,
úgy, hát ez még mindig nincs megoldva?

F

Finom friss fröccsöt felhajtani jó.
Fiumét borban vette be D'Annunzio.

H

Hisz benne Skuro: Moszkva majd letérdel.
Hogyne. Várják ott sóval és – tenyérrel.

C

Cirpel a tücsök, de csak este.
Cárunk, Miklós nagyon szerette.

CS

Csúnya disznók ellenünk röffentek.
Csönd legyen, hé! Kotródjanak kendtek!

S

Süvölt a Kolcsak-mozdony gőzt bocsátva,
s megindul. Hó, hó, fővezér úr! Hátra!

SCS

S csörtet a vadkan sörte-diszében,
s csaholnak az antant kölykei szépen.

E

Eresz alatt fészkel a fecske.
Eszer alatt a cári tisztecske.

JU

Juj, de sok ifjú tódít és lódít.
Jugyenyics álma: fővárost hódít.

JA

Japánt a mikádó fogta igába,
Javallja nekünk is ezt, de hiába.

ROMÁN

Bolliac, Cezar

A JOBBÁGY

(Clacasul)

I.

Jaj nekünk, kik itt kucorgunk
Röghöz kötve, jaj nekünk!
A vízért is, amit torkunk
Nyel, örökbért fizetünk.
Hah, haj, se földünk, se bérünk,
Uraságé a határ!
Robotból ha hazatérünk,
Nyomorúság kínja vár.

A ti úri szemetekben
A munkás igavonó,
Meg termőfa is, szedetlen,
Csépelni való csomó.
Bennünket csak úgy tereltek,
Embert, asszonyt: netene!
A családunk úri telkek
Ökre, borja, tehene.

Bérbe adtok a görögnek,
A jöttmentnek könnyedén!
Munkabérét a kölyöknek
Megveszitek szülején!
Öregasszony, csitri lányka,
Az is húzza az igát,
Sóhajtásuktól kap lángra
Bennetek a kapzsiság.

Birtokosként szipolyoztok
Legelébb, míg csak lehet,
Aztán mint hatóság hoztok
A nyakunkra terheket,
Majd mint hivatalnok, húztok
Hasznot rajtunk, pimaszok! –
Hej, ahogy ti munkást nyúztok,
Ti háromfejű sasok!

II.

Az ő vagyonuk, az itt van:
A mi dolgos két kezünk.
Erejük a fiainkban.
Mi csak verejtékezünk,
Ők meg lebzselnek csudára,
Tízévi munkánkat ők
Ráköltik egy rend ruhára,
Egy bálra, a léhűtők.

Odagyűjtik a parasztot
A magtár, raktár köré,
Hogy dugig megtöltse azt ott,
Töltse, mint kaptárt a méh.
De utána füstöt rájuk!
Hess, te légy! Nagyot nyelünk.
És kunyhónkat úgy találjuk:
Üres, mint a tenyerünk.

III.

Most kiléptünk a robotból,
Magunk földjén fáradunk,
Ti meg földdel lakjatok jól,
Munkát ingyen nem adunk.
Értsétek meg: a munkásé
A föld, és az is marad.
És munkája, az se másé.
Rab volt, nem lesz újra rab.

Kenyerünket vas teremti,
Vassal őrzi a derék.
Mi dolgoztunk érte, nem ti,
Nem faljátok fel, herék!
Próbáltuk, hogy jóra jussunk,
Osztályt kértünk tőletek.
Nem tetszett? Hát most a jussunk
Megvédjük! Csak jöjjetek!
Coşbuc, George

(In miezul verii)

NYÁR DEREKÁN

Hosszú, hosszú vászoncsíknak
tetszik az út a napfényben,
dombtetőről fut a síknak,
dombok, völgyek elszundítnak
vérszegényen.

Kezd a hőség megrekedni,
süket csend a vakmelegben,
a lejtőn nincs senki, senki,
a kútnál sincs, leheletnyi
szél se lebben.

Csak a messze, messze rajzó
méhek dongnak, zümmögetnek,
mintha mélyről jönne halk szó,
mélyéről a mélyen alvó
természetnek.

Nincs élőlény a halotti
tájon, föld ön, levegőbe...
De lám csak, ott messze, ott ni,
egy pontocska kezd mozogni
nőttön nőve.

Tán valami balsorsverte
ember az, nincs neki nyugta,
űzi-hajtja vad keserve
a bús tájon, hova, merre,
jó ég tudja.

Már láthatja, aki jól lát:
nőszemély az istenadta,
karján hozza csecsszopóját,
jön rohanva, azt a pólyát
szorongatva.

Égeti a nap, minthogyha
túlfűtött kemence lenne,
izzó szén az út homokja,
ég a kánikula pokla,
sül-fő benne.

Odaért a kúthoz immár,
ott kis gyepre teszi kincsét,
a vén kútgém felkalimpál,
hajladozva vödröt himbál,
ejti ismét.

Nyikorogva megy fel aztán,
ő vizet mer a markába,
kicsinyének szánta azt, lám,
meglocsolja a kis arcán
hamarjába.

Belekortyol a vödörbe,
majd hozzáfog, hogy szoptasson,
egy tuskóra rogy megtörve,
porontyát ott veszi ölbe
a jó asszony.

Mint leégett klastrom, árva
a domb, némaság, meddőség.
A part égerfái állva
alszanak és mint a láva,
dűl a hőség.

Nincs felhő a levegőben,
hogy alája bújna percre,
fecskét nem lát lebegőben,
moccanást a fatetőn fenn,
azt se, persze.

Elaludt a szél is ott a
hűvösön, az a kis gyatra,
szállása vén fűzfa odva.
Most maga is álmosodva
néz a napra.

Még sokáig tart! Hogy fusson
az idő, szétnéz a tájon,
elkezd fütyörészni buzgón,
és nem tudja ott a tuskón,
mit csináljon.

Megszakad a füttye mostan,
kezét szeme fölé tartja,
mosolyog és meg se moccan.
Azt a kútat nézi hosszan.
Mit néz rajta?
Eminescu, Mihail

AZ ERDŐ MESÉJE

Hatalmas király az erdő,
ezernyi a népe annak,
mind, mind Erdő Őfelsége,
kegyelméből élnek, vannak.

Címerében nap, hold, bolygók,
udvarhölgyek körülötte,
udvaroncok, mind az ősi,
szarvas-nemzetség szülötte.

Fürge nyulak a futárok,
ugrik egy-egy a bokorból,
fülemüle-zenekar szól,
szép mesét a forrás mormol.

Árnyékban nyíló virágon,
ér mentén, egy-egy csapáson
méhrajt látni vonulóban,
hangyasereg is bukdácsol.

Menjünk mink is a királyhoz,
kedvesem, váljunk gyerekké,
szerelem és jószerencse
váljanak játékszerekké.

Úgyis az egész természet
csak azon volt, én úgy látom,
hogy te légy a legislegszebb
játékbaba a világon.

Mendegélünk majd kettesben,
elbolyongunk ott magunkban,
forrás mellé pihenünk le,
az egy hársfa alól buggyan.

El is alszunk ott, virággal
hint a hársfa halkan ringva,
juh-karámból pásztor tülke
búg bele az álmainkba.

Egyre jobban összebújva
szundikálunk, szundikálunk.
Hallga, hallga, bölcs tanácsát
hívja most urunk-királyunk.

Hold besüt a lombok résén
szép fehér forrás fölébe
és körénk gyűl innen-onnan
őfelsége udvarnépe:

tenger habfehér csikói,
nagy bölénybikák, őslények,
dús aggancsú szarvasgímek,
kicsinyükkel a nőstények.

A hársfánktól sorra kérdik,
kik vagyunk és tanakodnak,
majd az ágat félrehajtja
jó gazdánk és szól azoknak:

„Ó, nézzétek, hogy alusszák
erdő álmát, ó, de szépen!
Mind a ketten véghetetlen
kedvesek, mint a mesében!”
Bârna, Vlaicu

FIATAL ERDŐ

Tar fenyők holtbetegen
senyvednek a hegyeken,
csonka mind, nincs koronája,
a kék eget megszurkálja.

Beteg a levél, nincs nedve,
a törzs meg van merevedve,
fekete kórók, csupaszok,
fagyott ágaik jégcsapok.

Erdő szörnyetege járt ott,
az emelt a fákra bárdot,
lopta erdő vagyonát,
tömte kalmár vagonát.

Szép fahegyből lent hempergő
ölfa lett, oda az erdő,
tétovázva indult égnek
fájdalom-fojtotta ének.

Farakás a pórok hátán,
gazdagnak ez kedves látvány:
erdőt hoznak csemegének
járomba fogott szegények.

Ágyában a bugrisoknak
a deszkák megszúvasodtak,
döglött deszka, nem kár érte,
dobjátok ki a szemétre!

Helyükben ma végis-végig,
hegy lábától fel az égig,
sűrűn, mint a kefe szőre,
új ültetvény tör előre.

Fejsze-marta, vérző erdő,
sebeire gyógyírt lelt ő,
adó-tarolta hegyháton
lúcfenyő friss zöldjét látom.

Leveles, dérlepte ágak
selyem pókhálón átvágnak,
friss hajtások nőnek, nőnek,
üdv a fiatal erdőnek!

TADZSIK

Abulkaszim Lahuti

HÁROM CSEPP

Makszim Gorkijnak

Szívemben egy öreg legenda él.
Beszélget három csepp. És mit beszél?
Szól a kövér, átlátszó, tiszta csepp:
„Én szép vagyok, tudom. Ki volna szebb?
Én átlátszó vagyok és színtelen,
de mint a csillag, fénylek szűntelen.
Mindabban, amit ember alkotott
és alkot még, engem találtok ott.
Akármiféle munka-szülemény,
mind az én művem, egyedül enyém.
A legcsodásabb drágakő vagyok:
a *verejtékcsepp*, amely ott ragyog
a munkásember arcán, homlokán.
Bőven ragyog, mert bőven omlok ám,
mert szűntelen űz, hajt az akarat:
Szépüljön a világ a Hold alatt."

*

Utána a vörös cseppé a szó.
„Ez mind igaz, le nem tagadható
– feleli az. – Én bámulód vagyok,
de az én érdemeim is nagyok.
A rubin mért oly értékes kavics?
Talán mert ilyen szép vörös az is.
És mért vörös a győzelem jele?
Mert más szín nem vetélkedik vele.
S a hajnal nem azért oly szép vajon,
mert eget-földet tűzvörösbe von?
Melyik virág a legszebb? Halvány
a vörös rózsa mellett valahány.
Vörös csepp én, tüzes veszedelem,
a zsarnokság fészkét fölperzselem,
mint tengerhullám, sose csitulok,
szabadságért halálba indulok.
Ha látom, hogy nyomják el a derék
munkásokat alávaló herék,
forr bennem a düh, szívem gyújt alá.
Nincs hatalom, amely ezt oltaná.
Harcba viszem, harc közben vezetem
a munkást, hogy győzhessen ezeken.
Ha én nem lennék, tűrnéd holtodig

a gazság rajtad hogy hóhérkodik,
megalkudnál a sorsoddal, igen,
raboskodnál kenyéren és vizen.
Az én forrongásom az, amitől
önkény pusztul, erőszak trónja dől.
A munkát én eresztem szabadon,
hőstettre a munkást én ragadom.
Láng vagyok, kard vagyok, vörös vitéz:
harcosok vére vagyok, vívni kész.
Vesszen a zsarnokság, azt akarom,
munkásoké legyen a hatalom!”

*

Hallgatta ott a két csepp szavait
és helyeselt nekik a harmadik,
a fekete. Mondván: „Igaz szavak,
ezt az ellenség tagadhatja csak.
De nekem is van egy-két érdemem,
melyikünké több, meg kell kérdenem.
Mit néztek? A fekete színemet?
Az nem hiba, ne szúrjon az szemet.
Sűrű fekete köde titkokat,
nagy titkokat takar, sokat, sokat.
A szép sugár, mit fényszóró lövell,
feketeségből úszik égre fel.
Legélesebb kard és legsebesebb
villám vagyok én, a fekete csepp.
A seregek sorsát én döntöm el.
Védelmek sikerét én döntöm el.
És a kard újra hüvelyébe tér,
verejték, vér, harc közben ami hullt,
felszárad mindenütt, az már a múlt –
ki marad akkor a harc mezején,
ki harcol ott tovább, magában? Én!
Kardom: a toll. A síma, hófehér
papiros, az a legjobb csatatér,
ott harcolok én nappal-éjszaka
a népért! – Te a munka vagy maga,
Te szép, nagy csepp, szavaid gyöngyszemek,
ugyan ki is hazudtolhatna meg?
De most hallgasd meg, mit mond fekete
rokonod, munka kristálycseppje te.
Munkásokról akárhogy ömlene
munkás, harcos verejték özöne.
Teremthetnének nagy dolgot, sokat,
hogy gyámolítsák a rongyosokat –
ha én magam meg nem emberelem,
a tollam harcra föl nem emelem,
mint zászlót és hogy hallja a süket,
el nem éneklem dicséretüket,

akkor a verejték – nem rajta múlt –
feledésbe megy és hiába hullt.
És te, vörös csepp! Persze, hogy igaz,
amit mondtál. Utolsó szóig az.
Forradalomtól vetted színedet,
biztos, hogy abban csalás nem lehet.
Dicsérő szó tehozzád fel nem ér,
harc közben ami ömlött, szent a vér.
De engem is hallgass meg, fekete
rokont, győzelmes tűz leánya, te.
A munkás, a paraszt seregbe gyűl,
a zsarnokságnak ellene szegül,
kész a gazoknak nekirontani,
szabadságért vérét ontani –
de ha én ott az íróasztalon
nem mukkanok, fel nem magasztalom
a lázadást és hírét nem viszem
minden országba, akkor, azt hiszem,
a vérük mégiscsak hiába hull,
mert az emlékük végképp elfakul.
Akiket a te áramod hat át,
én edzem meg azok öntudatát,
én lelkesítem őket: harcra hát,
döntsétek az erőszak támaszát!
A sereget sereggé én teszem,
ütni tanítom rettenetesen.
Egész világ munkás-hadserege
vagyok én, ellenség rémülete.
Panaszos és bíró egyszeriben
és vádló és védő vagyok, igen.
Vészkiáltás, könyörgő jajgatás,
igazságtévő harcban trombitás.
Énbelém annyi sok minden szorult,
olyan kevert vagyok és bonyolult,
hogy azt hiszem, nem ok nélkül kapom
a néptől a nevet: „murakkabom”.
Verejték, vér, két drága, tiszta csepp,
segítőtársatok a *tintacsepp*.
Mi hárman együtt vívjuk a csatát,
építjük a nagy kommun-palotát.
Hármas frigyünk gyümölcse megterem,
hát csak bátran! Mienk a győzelem!”

MŰFORDÍTÁS-ZSENGÉK

ÉJJEL

(Müller után)

Fátylát az éj a táj felett
Némán teriti szét;
Oly álmodóan szendereg
A csillagfényes ég.
A légben nincs egy lendülés,
Virág, fa alszanak:
Az ő álmuk egy csendülés,
Egy illatocska csak...
Oly szép az éj, oly szép nekem
Fölenged a szivem,
Üdv, béke száll át lelkemen
S a bánat elpihen.
Kacag szivem, mit nappal a
Nehéz bánat nyomott:
Sötét sziv, sötét éjszaka,
Ők ugyis rokonok.

A CSODAGYERMEK

(Kästner után)

Tudós volt a gyermek már fiatalon
Korán ki is lobbant a fiatal élet.
A testvére látta: öl a szorgalom,
Szolgabiró lett és megélt nyolcvan évet...

[Ó, NEM SOKÁIG ÁLTATÁL...]

(Heine)

Ó, nem sokáig áltatál
A bűvös ámitással,
Mint csalfa álom, ugy vonult
Képed szivemen által.
Megvirradt. Szertefolyt a köd.
A nap feltünt az égen...
Még el se kezdtük, angyalom
S be volt fejezve régen...

[FENYŐFA ÁLL...]

(Heine)

Fenyőfa áll magában
Fent, zordon éjszakon.
Alszik. Fehér lepelként
Hó fedi vastagon.
Egy déli pálmafáról
Sző álmot csöndesen;
Mely elhagyatva búsong
Forró, kisült hegyen.

[RÓZSABIMBÓ VOLT...]

(Heine)

Rózsabimbó volt előbb,
Akiért én ugy hevültem.
Ám a bimbó egyre nőtt
És kifejlett gyönyörűen.
Gyönyörű szép rózsa lett,
Fel akartam szépen tüzni;
De ő tudta, hogy' lehet
Tüskéivel visszaüzni.
Most, hogy hervadt már szegény
És eső, szél megviselte,
„Drága Henrik" lettem én
És enyém már a szerelme.
„Henrik!" – zokog a panasz,
A vágyai egyre nőnek
S tüske ha szúr: ott van az
Az állán a drága nőnek.
Hölgyem, mik állad' fedik,
Szúrósak a tüskeszálak.
Menj zárdába – vagy pedig
Borotváltasd meg az állad.

[ÉN NEM TUDOM...]

(Heine)

Én nem tudom, mi lelt ma engem,
Hogy olyan bús vagyok.
Egy régi rege a fejemben
Mindig ott kavarog.
A lég hüs. Jön, jön az alkony.
A Rajna folydogál.
Pirosra festi a parton
Az ormot az esti sugár.

A legszebb lány odafent ül,
Bübáj ragyogja át;
Csillámlik az ékszere fentrül,
Fésüli aranyhaját.
Aranyfésü a kezében
És dalba kezd ajaka.
Az ének száll csodaszépen.
Oly szivbeható e dana.
A hajóst bánatba sodorja
E dallam a kis hajón.
Nem néz a sziklafokra,
Csak felnéz álmodón.
Végül a hajós, meg a sajka
A hullámokba merül...
S a Loreley dalos ajka
Tevé ezt egyedül...

[A KARCSU VIZI LILJOM...]

(Heine)

A karcsu vizi liljom
Merengve néz az égre;
Köszönti őt a bús hold
Hő szerelemtül égve.
Fejét lehajtja erre,
Szendén lenéz a tóra...
S im' lábánál hever már
Bús, sápadt hódolója.

[A SZENT FRIGY...]

(Heine)

A szent frigy sziveink közt
Mi szépen létrejött:
A két sziv egyetértve
Pihent egymás fölött.
Csak a rózsát, mely ott nyilt
Kebleden, angyalom.
S mely társunk volt a frigyben,
Azt nyomtuk majd agyon.

[A LEVELED...]

(Heine)

A leveled nem aggaszt,
Ijedttél nem tevél;
Nem akarsz tudni rólam,
De hosszu a levél.
Tizenkét sürü oldal!
Egész mü, édesem!
Aki szakit, nem ir az
Ily terjedelmesen.

[A PARTON ÁLL...]

(Heine)

A parton áll a lányka,
Sóhajtva nagyokat.
Mélyen hatott szivére
A méla alkonyat.
Legyen vidám kisasszony,
So'se busuljon ön;
A nap elől lemegy most
S ott hátul visszajön.

TELL VILMOS-BÓL

(Schiller után)

HALÁSZGYEREK DALA

Nevet a tó, hiv, csábit a habja,
Ott fekszik a gyermek a partfokon, alva;
S csengés kel, oly édes
Mint fuvola-szó,
Mint angyali kardal,
Oly anadalitó.
És ébredezik, kel, az arca örül,
De im kebelét víz folyja körül.
És hivja a mélység:
Enyém vagy, enyém!
Behuzom az alvót
S elnyelem én!

PÁSZTOR DALA

Isten veletek,
Sugárteli rétek!
Válunk ime végleg!
A nyár oda már.
Majd megjövök ujra, ha zsendül uj élet,
Ha szól a kakuk s madarak dala ébred.
A föld ha virágos mezbe' ragyog
S bugyognak a májusi kis patakok.
Isten veletek,
Sugárteli rétek!
Válunk immár végleg!
A nyár oda már.

ALPESI VADÁSZ DALA

Dörögnek az ormok reszketegen,
Nem fél a vadász a meredeken.
Csak törtet előre
Jegen, havon át,
Nincsen tavasz itten,
Se fű, se virág.
Ködtenger özönlik a lába alatt,
Elfedve előle a városokat;
Zöld rónavidéket
Csak néha ha lát
Felhők hasadékán,
Párán, ködön át.

AZ ALBATROS

(Baudelaire)

Hajósnép, hosszu tengerút alatt,
Elcsip egy-egy albatros-madarat,
S mulatnak rajta, ha szegény madár
A hajódeszkán bukdácsolva jár.
Tipeg-topog a vihogók előtt;
Két szárnyát mint két súlyos evezőt
Vonszolja hátul, dühöng, mint a részeg,
Kikacagják a durva tengerészek.
Kit zúgva vittek bátor, büszke szárnyak
A végtelenben vetve rémes árnyat,
Erőlködésén durva nép örül!
S a csüggedőt gúny repkedi körül.
A költő is ily albatros-madár:
Bátran, merészen, kék azurba száll
S ha a tömeg között kell élni lenn,
Érzi: repülni tud, de járni nem.

A KANÁRI

(Rosenfeld, Morris)

Trillázik a kanári
Erdőben, egyedül.
Ki érti meg, e dalba
Mily ujjongás vegyül?
Trillázik a kanári
Kalitban, egyedül.
Ki érti meg, e dalba
Mi fájdalom vegyül?

HOVÁ?

(Rosenfeld, Morris)

Hová, hová, te szép leány?
Még nincs is itt a hajnal.
Az éj oly néma, nesztelen.
Csönd, némaság utcán, teren.
Hová, hová ily szaporán?
Aludni jó ilyenkor.
Még álmodik minden virág
És daltalan a lombos ág.
Mi hajt utcára ily korán?
Hová sietsz, te szép leány?
„Kenyér után!”
Hová, hová te szép leány?
Az éjbe’ kint csatangolsz.
Sötétbe’, fagyba egyedül!
Mindenre néma csönd terül,-
S te kint bolyongsz utcák során.
Még eltévedsz az éjben!...
Ha nem mosolygott rád a nap,
Mit vársz az éjtől, balgatag?
Süket az és vak, mit se bán!
Hová ily késő éjszakán?
„Kenyér után!”

ANYÁMHOZ

(Rosenfeld, Morris)

Valahányszor anyám jut eszembe,
Fájó könnyek gyülnek a szemembe
És keblemből sóhaj tör elő.
Jó anyám, hogy vágyódom utánad
S álmaimban fonódik reám csak
Két karod, a forrón ölelő....!
Uramisten! Nézd őt, milyen árva,

Viselj gondot öreg, jó anyámra,
Hogy ne kelljen nyomorognia...
Jó angyalok, szálljatok fölébe
Áldásommal... sugjátok fülébe:
A távolban rágondol fia.

KÖNNYCSEPP A VASALÓN

(Rosenfeld, Morris)

Hideg, sötét a műhelyem,
Vasalok benne szüntelen
A szivem gyönge, köhögök,
Mellem nehéz, tüdőm hörög.
Hörgök, nyögök s csak vasalok;
Pilláimon könnycsepp ragyog,
A vasra hull – a vas meleg –
Pezseg, pezseg, forr, bizsereg.
Karomat alig érezem,
Kiejti a vasat kezem,
S a könny, a könny fő egyre még,
A könny, a könny csak forr, csak ég.
Szivem szorong, zug az agyam
És kérdezem fájdalmasan:
„Ó mondd te könny, vigasztalóm,
Miért el nem égsz a vasalón?
Te hirnök vagy, te néma könny,
Jelzed, hogy könnyek árja jön?
Oh szólj, szólj, tudni akarom:
Meddig tart még e siralom?...”
Kérdeztem volna még sokat
A könnycsepptől, mely nem lohadt,
De miként forró zuhatag,
Szemeimből könnyár szakadt!
S megértém rögtön általa,
Hogy mély még a könnyek tava...

SZERETEM...

(Rosenfeld, Morris)

Szeretem a szellőt s a tengert,
Mert árva vagyok, mint amaz
És mint emez, úgy forr szivem.
Szeretem a felhőt s az éjt,
Mert sirni szoktam, mint amaz
S világom, mint emez, sötét.

MERÜLŐBEN

(Rosenfeld, Morris)

Hosszú az út, a nap rövid.
Az alkony éjbe olvad.
Zajong az ár...messze a part...
Merül, merül a csolnak!
It nem segit erőlködés.
Hahó! Szelek sikoltnak:
A tenger mély és bősz az ár –
Merül, merül a csolnak!
Nyugvó nap, ó Isten veled!
Te feltünsz ujra holnap,
De én – ha! hogy süvölt az ár! –
Merül, merül a csolnak!

JEGYZETEK

ELŐSZÓ A JEGYZETEKHEZ

E könyv főszövegének tetemes részét Nadányi Zoltán saját kezűleg összeállított köteteinek anyaga képezi. A költő lánya, N. Gertrúd szerkesztésében napvilágot látott *Körmenet* c. kötetből csak azt a 8 verset vettem át, melyek édesapja hagyatékából kerültek elő. A Petőfi Irodalmi Múzeum és a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Kézirattárában nem találtam ismeretlen költeményeket, az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattárában egyet (*Meztelen lány*). A Bihari Múzeum kéziratgyűjteményében 13 verset és 2 töredéket sikerült fellelni. Bakó Endre Szücs Sándor közlése alapján két rögtönzést publikált, mindkettő megtalálható gyűjteményünkben. Az ismeretlen, Nadányi-kötetekben meg nem jelent 124 verset az alább felsorolt periodikumokban és vegyes gyűjteményekben találtam (a listán ezeket kiemelve jelöljük, de azokat is ide soroltam, amelyek már ismert verset/verseket tartalmaznak).

Periodikumok

Alföldi Friss Ujság
Alkotás
Amerikai Magyar Népszava
Békésmegyei Függetlenség
Bihar
Bihar Népe
Bihari Hírlap
Bihari Krónika
Bihari Ujság
Brassói Lapok
Budapesti Hírlap
Bukfenc
Csillag
Debrecen
Debreceni Ujság
Délibáb
Dél Bácska
Diárium
Dicső Lapok
Élet és Irodalom
Érdekes Ujság
Az Est
Az Est Hármaskönyve
Esti Kurir
Estilap
Film, Színház, Irodalom
Függetlenség
Hajdú-Bihari Napló
A Hét
Hétfő Reggel
Híd
Híradó

Hírlap (Subotica)
Honti Lapok
Igazság
Irodalmi Ujság
Kassai Ujság
Keddi Lapok
Képes Figyelő
Képes krónika
Komádi és Vidéke
Koszorú
Magyar Hírlap
Magyar Jövő
Magyar Lányok
Magyar Lapok
Magyar Nemzet
Magyar Nemzet Kalendáriuma
Magyar Protestánsok Lapja
Magyar Szó
Magyarország
Magyarság
Nagyvárad
A Nagyvárad képes naptára
Nagyváradi Napló
Nagyvilág
Napkelet
Napló
Napsugár
Nemzeti Hirlap
Nemzeti Újság
Nyírbátor és Vidéke
Ország – Világ
Pesti Hírlap
A Pesti Hirlap Vasárnapja
Pesti Napló
Polgári Ujság
Protestáns Szemle
Rádió Élet
A Reggel
Reggeli Ujság
Romeo és Julia
Somogyi Hirlap
Somogyország
Szabadság
Szegedi Napló
Szilágyi Ujság
Színház
Színházi Élet
Színházi Magazin
Tavasz
Temesvári Hírlap

Testvériség
Tiszántúl
Tolnai Világlapja
Tükör
Tűz
Uj Hírek
Új Kolozsvári Hírlap
Uj Magazin
Uj magyar Asszony
Uj Idők
Az Ujság
Az Ujság könyve
Válasz
Vasárnap
Vasárnapi Ujság
8 Órai Ujság

Vegyes gyűjtemények

Balgaságok dicsérete 1961.
Budapesti Antológia 1946.
Dalok [1918.]
A Debreceni Egyetemi Könyvtár Jubileumi Évkönyve 1935.
Édesanyám 1962.
Erdély és a visszatért keleti részek 1941.
Erdélyi írók almanachja 1920.
Évszakok 1957.
Fehér könyv 1945.
Gyöngyösi Almanach 1938.
Ha leszáll az est... 1941.
Istenes énekek 1939.
Itt a tavasz 1940.
Kassa város... [1923.]
Kedves dalaink 1959.
Kései siratók 1957.
Kis gyermekek nagy mesekönyve 1968.
Magyar költők
Mai Magyar Múzsa 1930.
Minden veréb fújja 1941.
Nagymagyarországért 1926.
Olvastam, költőtárs... 1961.
Óvodások verseskönyve 1960.
A Pesti Hirlap kincsesháza 1927.
Ritmus a könyvről 1980.
Száz szál fáklya 1932.
Szép szerelmes versek 1988.

Noha a forráslista terjedelmes, az eddigi legteljesebb Nadányi-verskiadás címlapjára mégsem mertem rávezetni az „összes versek” kifejezést, ugyanis úgy sejtem, hogy – noha a költő nem volt kézirat-herdáló – a magángyűjtők birtokában még rejtőzhetnek kézirat-kincsek, s talán a posztumusz megjelenésű periodikumokban is lehet újdonságokat találni.

A kötetek a *Furcsa vendég*től (1921) kezdve kronológiai rendben sorakoznak a gyűjteményben, a *Versek* (1908), *Ilonka* (1910), *Újabb versei* (1914), *Kerekerdő* (1917) kötetek versanyagát viszont a zsengék közé soroltam. Ennek az az oka, hogy Nadányi a saját maga szerkesztette gyűjteményes válogatásokat is a *Furcsa vendég* című kötettel kezdi, a zsengékről nem vesz tudomást. A költő lánya, N. Gertrúd visszaemlékezése szerint is az érett költő megtagadta ifjúkori versfaragó próbálkozásait. Arra viszont nem is gondolhattunk, hogy felhagyjunk ezek közlésével, hiszen gyűjteményünk nem esztétikai értékrendszerek figyelemmel kísérése, hanem a filológiai teljességre törekvés szellemében készült.

Az egyes versek az *ultima manus* (utolsó [javító] kéz) elv értelmében ott találhatók e könyvben, ahol a költő által saját kezűleg javított utolsó, legfejlettebb szövegvariáns megjelent. Ebből természetesen következik, hogy a N. Gertrúd által a *Körmenet*ben kiadott versek szövegeltéréseit már nem vettem figyelembe. Azonban, hogy a szerző ciklusba rendezése és kötetfelépítése is átlátható legyen, kötetenként feltüntettem minden vers címét az egykori megjelenési helyein, s a cím alatt zárójelben azt a kötetet, ahol a vers gyűjteményünkben megtalálható. A *Jegyzetek*ben közlöm az összes előfordulási helyet, feltüntetve a szó szerinti szövegelőzményeket és a változatlan utánközléseket is. Megjegyzem, az interpunkció, mondat- és strófatagolási különbségeket nem tekintettem szövegvariáló tényezőnek. Úgyszintén a helyesírási eltéréseket sem, akár a verscímekben, akár a verstestben mutatkoztak.

Nadányi az *Aranypiros pillangó* című, utolsó, saját kezűleg szerkesztett kötetében emlékezet szerint újradátumozta verseit, ez azonban sok pontatlanságot tartalmaz, ezért e datálásokat elhagytam. Csak ott jelölöm a versek keletkezési évét, ahol az az eredeti kötetben is megtalálható.

Rendkívül komoly problémát jelent a szöveggondozásban a helyesírás kérdése. Egyrészt az a tény, hogy a költő nyelvhelyességi érzéke erőteljesen változik az idők folyamán: első, 1905-ben, tehát 13 évesen megjelent versének helyesírása, a rövid-hosszú magánhangzók jelölése merőben eltér az 1955-ben, tehát 62 évesen megjelentektől. Másrészt: a magyar nyelvnek az 1930-as évekig nem volt kanonizált kiadói helyesírási szabályzata, szabadon érvényesülhetett a költői szabadság. Azt azonban nem tehettük meg, hogy szigorúan ragaszkodjunk az eredeti költői ortográfiához, egységes írásképet kellett létrehoznunk, amely óhatatlanul némi átalakítással járt. Magától értetődik, hogy ahol rímet, ritmust sértettünk volna, ott meghagytuk az eredeti szövegállapotot, és megőriztünk minden korra s a költőre jellemző sajátosságot is (pl. lélekzet, vajjon, mingyárt, orángutáng, gajzír, Páris stb.). De javítottuk, illetve egységesítettük a hol így, hol úgy használt szavakat (pl. ucca–utca, útak–utak stb.) Köszönöm Hegedős Máriának, hogy segített elegánsan megoldani e mikrofilológiai feladatot.

A költő a *Hét falu kovácsa* című verses mesejátékból az *Aranypiros pillangó*ban három betétdalt sorolt a versek közé, lánya a *Körmenet*ben kettőt. Én az önkényesen kiragadott részletek helyett a színmű teljes szövegét közlöm.

A versfordítások forrásaként Héthy Zoltán kitűnő bibliográfiáját használtuk fel (In.: Emlékkönyv 1992.). Sajnos nem sikerült minden vers eredeti idegen nyelvű címét felkutatnunk.

Végezetül felhívjuk olvasóink figyelmét arra, hogy Nadányi nemcsak remek lírikus, de kitűnő prózaíró is volt: ezt bizonyítja a *Szegényember naplója* (1934) és a jelen sorok írója által

gyűjtött és szerkesztett *Hajnali találkozás* (Aqua, 1994), mely legjobb kisprózáiból nyújt válogatást.

Nagyon szép lenne egyszer egy „Nadányi Zoltán összes művei" című kötet-együttest emelni le a könyvesboltok polcáról, de megítélésem szerint ennek igen kicsi az esélye. Az értékes szépirodalom visszaszorulásának egyik legszomorúbb jele korunkban az, hogy egyre kevesebbet áldozunk a hiteles szövegű „összes művek" és kritikai kiadások szponzorálására. Pedig Szép Ernő, Berda József, Nadányi Zoltán életműve a magyar kultúra csöndes, de elapadhatalan tápláló forrása – s talán még megérem, hogy ezt a névsort kiegészíthetem néhány névvel. Közös megelégedésünkre, tisztelt olvasóim örömére.

Ezúton mondok köszönetet az Országos Széchényi Könyvtár dolgozóinak több évtizedes, áldozatos munkájukért, mellyel kutatásaimat segítették. Továbbá a MTA Kézirattára, a Petőfi Irodalmi Múzeum, az Akadémiai Könyvtár és a Szabó Ervin Könyvtár munkatársainak, valamint Sándor Máriának, a berettyóújfalui Bihari Múzeum muzeológusának, aki hozzásegített a Nadányi-kéziratok feltárásához.

Érd, 2006. október 28.

Dr. Urbán László

A VERSEK JEGYZETEI

KÖTETBEN MEGJELENT VERSEK

FURCSA VENDÉG

Versek. Bp., 1921, Dick, Jókai ny. 157 l. – 20 cm.

SZERESS JOBBAN

Az ajtó c. Nadányi-színmű betétdalaként tűnik fel 1931-ben (vö. Színházi Élet 1931. 2. sz.). Furcsa módon a színházi lapban és a szövegkönyvben (OSZK Színháztörténeti Gyűjtemény MM 2844 gépirat) is e vers rövidített változata található, noha az irodalomtörténet az *Éjféli zsoltár*t társítja a darabhoz. (Az vers első versszakát, a második versszak ötödik és a vers különálló utolsó sorát elhagyta a költő.) A színdarabot 1930. dec. 8-án mutatta be a Magyar Színház Bárdos Arthur rendezésében, de csúfosan megbukott: 9 előadás után levették a műsorról.

HÓDOLÓ VERS

Változatlanul közli a *Gyertek, énekeljünk!* és az *Aranypiros pillangó* c. kötetekben.

ANYÁD NEGYVENÉVES ASSZONY

Első közlés: *Kerekerdő* kötet. Szövegelőzmény:

3. vsz. 9. sor: és hemperegnél *ott kitakart* vállal

JÚLIUS

Változatlan utánközlés a *Bocsáss meg* és az *Aranypiros pillangó* c. kötetekben.

CSILLAG

Változatlanul a *Gyertek, énekeljünk!* és az *Aranypiros pillangó* kötetekben.

KISLÁNY A KÁDBAN

Változatlan szöveggel, *Kislány* címmel közli a *Gyertek, énekeljünk!* kötetben.

A BESTIA

A *Gyertek, énekeljünk!* kötetben a verset 31 sorral megrövidítve és radikálisan átdolgozva újra kiadja Nadányi, ezért mindkét változatot teljes terjedelmében közöljük.

A BORZASZTÓ FEHÉRSÉG

A *Kerekerdő*-kötetben szövegelőzmény:

l. vsz. 4. sor: míg elfedi a *vonat* füst-sörénye.

SZÉP NŐ AZ ABLAKBAN

[Versek.] Bp., 1925. Singer-Wolfner, Kéry ny. Berettyóujfalu. 90 l. – 19 cm.

BETŰK

Változatlanul az *Ezüstkert* és *Aranypiros pillangó* kötetekben.

SZEGÉNYEMBER KARÁCSONYA

A *Csók a sötétben* kötetben radikálisan átdolgozott szövegvariáns található, mindkét versváltozatot közöljük. Utóbbi az *Aranypiros pillangó* kötetben változatlanul jelent meg. A Magyar Nemzet 1945. dec. 25-i számában *Karácsonyfa* címmel publikált szövegvariánst a Periodikumokban megjelent és kéziratban maradt versek között adjuk közre.

ÜRES HÁLÓ

Változatlanul az *Ezüstkert, Bocsáss meg, Aranypiros pillangó* kötetekben.

NE SZÓLJ SZÁM

Változatlan szöveggel, *A szájas ember* címmel az *Ezüstkert* kötetben. Majd a *Gyertek, énekeljünk!* és az *Aranypiros pillangó* kötetekben ismét az eredeti címmel jelent meg.

A VÁNDOR MEG A TENGER

Változatlanul az *Ezüstkert, Gyertek, énekeljünk!* kötetekben.

HARANGOZÓ VAGYOK ÉN

A szöveg változatlan az *Ezüstkert* kötetben. Az első közlésnél más a strófaszerkezet: 3-6-3-6-3-6, de itt a későbbi tagolással közöljük.

SZÉP LEÁNY A NAPFÉNYBEN

Változatlan szöveggel, *Szép lány a napfényben* címmel az *Ezüstkert*ben.

A SZERETŐM

Változatlanul az *Ezüstkert, Bocsáss meg, Aranypiros pillangó* kötetekben.

KALAND

Változatlanul az *Ezüstkert, Gyertek, énekeljünk!* kötetekben.

LYA

Változatlan szöveg az *Ezüstkert, Gyertek, énekeljünk!, Aranypiros pillangó* kötetekben. Eltérés csak a központozásban mutatkozik.

A HARKÁLY

Változatlanul az *Ezüstkert, Bocsáss meg, Aranypiros pillangó* kötetekben.

A TESTŐR

Változatlanul az *Ezüstkert, Aranypiros pillangó* kötetekben.

AZ AKÁCFA HALÁLA

Változatlanul az *Ezüstkert* kötetben, változatlan szöveggel, *Akácfa halála* címmel a *Bocsáss meg*, *Aranypiros pillangó* kötetekben. Mondat- és strófatagolási eltérések.

(Első közlésnél a 2. és 3. vsz. egybetördelve.)

A PARTON

Változatlanul az *Ezüstkert, Bocsáss meg, Aranypiros pillangó* kötetekben.

FALUSIAK

Változatlanul az *Ezüstkert* kötetben.

EZÜSTKERT

[Versek.] Bp., 1931. Singer–Wolfner, Beke ny. Debrecen. 160,4 l. – 24 cm.

NYÁRI KÉP

Változatlan szöveggel, interpunkciós eltérésekkel a *Nem szeretsz, Bocsáss meg, Aranypiros pillangó* kötetekben.

TEARÓZSA

Változatlanul a *Nem szeretsz, Bocsáss meg, Aranypiros pillangó* kötetekben.

ÍGY LÁTLAK

A *Szép nő az ablakban* szövegelőzményei*:*

4. sor: *fénylő* sugárral a válladra hull.
10. sor: És te *mosolygasz*. Mozdulatlanul.

Változatlanul a *Bocsáss meg* és *Aranypiros pillangó* kötetekben.

TŰZ

Változatlanul a *Nem szeretsz* kötetben.

REGGEL AZ EBÉDLŐBEN

Változatlanul a *Nem szeretsz, Gyertek, énekeljünk!* kötetekben.

MA KEDVETLEN VOLTÁL

Változatlanul a *Nem szeretsz, Bocsáss meg, Aranypiros pillangó* kötetekben.

BÚCSÚZTATÓ

Változatlanul a *Nem szeretsz* kötetben.

TERÉZ

A *Szép nő az ablakban* szövegelőzménye:

3. vsz. 3. sor: egyik kezét. És *én az* enyémet.

ÖREGÚR ÉS KISFIÚ

Változatlanul az *Aranypiros pillangó* kötetben.

ÖRÖK SZERELEM

A *Szép nő az ablakban* szövegelőzménye:

3. vsz. 8. sor: *Felhúzta felső ajkát* a kis ördög
4. vsz. 6. sor: se bánkódás, se *lárma,* semmi jel.

A CSERESZNYEFA ALATT

Változatlan szöveg *Bocsáss meg* kötetben *Cseresznyefa alatt* c. és *Aranypiros pillangó* ismét *A cseresznyefa alatt* c. Mondattagolási eltérésekkel.

A KEGYETLEN

A *Szép nő az ablakban* szövegelőzményei:

2. vsz. 4. sor: akár *eltávozik,* akár közeledik.
5. vsz. 2. sor: és nem véletlen az, ha *szívén* tüske nő.

Bocsáss meg kötetben változatlanul.

A TŰZ MENYASSZONYA

A *Szép nő az ablakban* szövegelőzménye:

2. vsz. 1. sor: Ajtókat ráz, *melyeket* kulcsra zárt

A Gyertek, énekeljünk! kötetben változatlanul.

TAVASZ

A *Szép nő az ablakban Tavasz felé* c. szövegelőzmény:

2. vsz. 10. sor: fakó száj *szítta* a fakó veder
3. vsz. 11. sor: piros száj *szíjja* a piros veder

Változatlanul a *Gyertek, énekeljünk!* kötetben.

VIRÁGOK

Változatlanul a *Bocsáss meg* és *Aranypiros pillangó* kötetekben.

TITOK

A *Szép nő az ablakban* szövegelőzménye:

4. sor: majd *hozzádfut,* pamutfarkát emelve?

Változatlanul a *Bocsáss meg* és *Aranypiros pillangó* kötetekben.

VANNAK KÍSÉRTETEK

A *Szép nő az ablakban* szövegelőzménye:

4. vsz. 2. sor: elmetszi a *füttyszót,* mely égnek göndörül.

Változatlanul a *Gyertek, énekeljünk!* kötetben.

A HŰ SZOLGA

Változatlanul a *Gyertek, énekeljünk!* kötetben.

BOLDOG FÖLD

A *Szép nő az ablakban* szövegelőzménye:

2. vsz. 4. sor: Hasznos az átok is itt *s* a vereség nyereség.

Változatlanul az *Aranypiros pillangó* kötetben.

EGY LÁNY MEGY A GÁTON

A *Bocsáss meg* kötetben változatlan szöveggel *Falusiak* címmel összevont verscsoport második részeként. Az *Aranypiros pillangó*ban *Egy lány megy a gáton* c.

TEMETÉS

A *Szép nő az ablakban* szövegelőzménye:

3. vsz. 1. sor: A halott felült és *azt mondta:* „Jóestét!”

A *Bocsáss meg* kötetben változatlan szöveggel *Falusiak* címmel összevont verscsoport első részeként.

ALKU

Változatlanul a *Gyertek, énekeljünk!* és *Aranypiros pillangó* kötetekben.

VINCE

A *Szép nő az ablakban* szövegelőzménye:

1. vsz. 4. sor: ömlött el az aprófa. *Hólepel*

Változatlanul a *Bocsáss meg* és *Aranypiros pillangó* kötetekben.

A CSŐSZ

Változatlanul az *Aranypiros pillangó* kötetben.

CSENDÉLET

A *Bocsáss meg* kötetben változatlan szöveggel *Falusiak* címmel összevont verscsoport harmadik részeként.

NAGYAPÁM

Változatlanul a *Gyertek, énekeljünk!, Aranypiros pillangó* kötetekben.

ITT MARADTUNK

Változatlan szöveggel *Gyertek, énekeljünk!, Aranypiros pillangó* kötetekben, interpunkciós eltérésekkel.

BOCSÁSS MEG

Változatlanul a *Bocsáss meg, Aranypiros pillangó* kötetekben.

SZABADBAN ÉLEK

Változatlanul a *Gyertek, énekeljünk!, Aranypiros pillangó* kötetekben.

ÖRÖK HARAG

Változatlanul a *Bocsáss meg, Aranypiros pillangó* kötetekben.

TÉLI IDILL

Változatlanul a *Gyertek, énekeljünk!, Aranypiros pillangó* kötetekben.

ELADÓ LÁNY

Változatlan szöveggel *Bocsáss meg, Aranypiros pillangó* kötetekben.

NÉNIKE

Változatlanul a *Bocsáss meg, Aranypiros pillangó* kötetekben.

SOKOlDALÚ EMBER

Változatlanul a *Bocsáss meg, Aranypiros pillangó* kötetekben.

FALUVÁROS

Változatlanul a *Bocsáss meg, Aranypiros pillangó* kötetekben.

NEM SZERETSZ

[Versek.] [Budapest, 1937] Nyugat 90 [6] l. – 21 cm.

[MEGÁLLTAM MA A TÉLBEN...]

Cím nélkül, nyitó versként közli. Az utánközléseknél változatlan szöveggel, *Nem szeretsz* címen szerepel: *Bocsáss meg, Aranypiros pillangó*

EZÜSTHÁLÓVAL FOGLAK

Változatlanul a *Bocsáss meg, Gyertek, énekeljünk!, Aranypiros pillangó* kötetekben. A híres Zilahy Lajos film, a Halálos tavasz „Ez lett a vesztünk, mind a kettőnk veszte...” c. betétdala (zenéjét szerezte Polgár Tibor) nem N. Z. verse, hanem átdolgozás, illetve kompiláció különböző N. Z.-verssorokból (*Tűz, Ezüsthálóval foglak, Te nem is tudsz róla* stb.), amit Zilahy Lajos állított össze. Emiatt a két alkotó között elhidegült a viszony, de később, amikor az anyagiakban szűkölködő költő megkapta a nagy összegű szerzői díjat, megbocsátott Zilahynak. A film-betétdala:

Váratlanul rohant le ránk
Vágyunk, ez a furcsa láng.
Oltsd el hamar, oltsd el hamar,
Mert már a húsomba mar.
Ez volt a vesztünk, mind a kettőnk veszte,
E csillagos, mély, forró május este,
Mert ahogy ott csendben álltunk
Lassan összeért a vállunk.
Ez lett a vesztünk, mind a kettőnk veszte,
A lelkünk egybeforrott akkor este,
Vadul, némán fogtuk egymás kezét,
És ezt te már nem téped sohase szét.

(In: Hamvadó cigarettavég. Karády Katalin legkedvesebb dalai. Vál.: Vas Gábor. Zeneműkiadó [h. n., év n.] 64 l.)

SZÁZEZER SZEM NÉZZEN

Változatlanul a *Gyertek, énekeljünk!* kötetben.

DIÓFA ÉS SZILVAFA

Változatlanul a *Bocsáss meg, Aranypiros pillangó* kötetekben.

TE MÁR SEHOL SE VAGY

Változatlanul *Gyertek, énekeljünk!, Aranypiros pillangó.*

PÁNIK

Változatlanul a *Gyertek, énekeljünk!* kötetben.

ŐSERDŐ

Változatlanul a *Bocsáss meg, Aranypiros pillangó* kötetekben.

BIVALYOK A KERTBEN

Változatlanul a *Gyertek, énekeljünk, Aranypiros pillangó* kötetekben.

A KORBÁCS

Változatlanul a *Bocsáss meg* kötetben.

SOKAT HAZUDTÁL

Változatlanul a *Bocsáss meg, Aranypiros pillangó* kötetekben.

A VERSEK NEM HISZIK

Változatlanul a *Gyertek, énekeljünk!* kötetben.

PILLANGÓ HALÁLA

Változatlanul a *Bocsáss meg* kötetben.

A KÉT SZEMED SZERETETT LEGTOVÁBB

Változatlanul a *Bocsáss meg, Aranypiros pillangó* kötetekben. A verset Polgár Tibor zenésítette meg.

HULLÁMJÁTÉK

Változatlanul a *Gyertek, énekeljünk!* kötetben.

TE NEM IS TUDSZ RÓLA

Változatlanul a *Gyertek, énekeljünk!* kötetben.

ÍGY VOLT

Változatlanul a *Bocsáss meg* kötetben.

ÁRADÁS UTÁN

Változatlanul a *Gyertek, énekeljünk!* kötetben.

PIROS HÍD

Változatlanul a *Bocsáss meg, Aranypiros pillangó* kötetekben.

JÁTÉKPAPUCS

Változatlanul a *Gyertek, énekeljünk!* kötetben.

SZÉLCSEND

Változatlanul a *Gyertek, énekeljünk!* kötetben.

GYERE CSÓNAKÁZNI

Változatlanul a *Gyertek, énekeljünk!* kötetben.

BOCSÁSS MEG

Uj és válogatott versek. (Ill. Balogh István.) Bp., [1941] Vajna-Bokor. Grafika ny. Nagyvárad. 139 l.-19 cm.

[AZ ÁGYBÓL, DÉLELŐTT...]

Cím nélkül, nyitó versként közli. *A Szép nő az ablakban* és az *Ezüstkert* szövegét átdolgozta a költő, azokban 3 versszakkal hosszabb a vers, s a címe *Imádság* volt.

1. vsz. 2. sor: fohászom az *Istenhez fölremeg*
3. vsz. 2. sor: *az öregek* nyálkás dicsérete,

4-5. vsz. helyén 4 vsz. volt:

Világod láttán, mely friss és csodás,
ne hagyjon el a friss csodálkozás.
Ha csillagos az égbolt, szép fehér,
ne tudjam, melyik a göncölszekér
Ne tudjam, hogy hány csillagú is ez,
keverjem, úgy mint Te, a többihez.
Mindent, amit csak tart a tenyered
keverjek úgy, ahogy Te kevered

A 6-8. vsz. szövege azonos.

Utolsó vsz.:

Pihenjek el mérhetlen nagy hegyen
és a fejemnél évszám ne legyen.

Az *Ezüstkert*ben a 4 soros első versszak kettéválasztva.

KATICABOGÁR

Változatlanul az *Aranypiros pillangó* kötetben.

A FÁK MEGNŐTTEK

Változatlanul az *Aranypiros pillangó* kötetben.

ESTELI LÁTOGATÁS

Változatlan szöveggel *Esti látogatás* c. az *Aranypiros pillangó*ban.

ÜZENET

Változatlanul az *Aranypiros pillangó* kötetben.

DAL EGY MORZSÁRÓL

Változatlanul az *Aranypiros pillangó* kötetben.

FURULYASZÓ

A *Furcsa vendég* c. kötetben még nincs versszakokra bontva a vers, s vannak szövegeltérések is:

3. vsz. 2-6. sor: *és láttam arcodon a* mélabút:
az út *alattunk* és az ég felettünk!
nekünk *sehol sincs* házunk, *se* kapunk,
szép zöld kockákból egyet se kapunk,
a kintrekedt úton mi kintrekedtünk.
4. vsz. 6-7. sor: *övék* a ház, a kert, a föld, a jószág,
övék a szőlő, a lugas, a rózsák

Változatlanul az *Aranypiros pillangó*ban.

FURCSA VENDÉG

A *Furcsa vendég* kötet szövege jelentősen eltér a későbbitől:

1. vsz. 3. sor: s *bazsarózsákra* buggyan a szalonban.
2. vsz. 1-3. sor: *Behull a hang tetőn és falakon*
és gondolom, e békés, tiszta rendben
oly furcsa most meghajló alakom.
3. vsz. 1-3. sor: Legjobb lesz így maradnom, *megpihennem*
és rézkilincs alatt a kulcs vasát
bámulnom, államat támasztva, csendben,
4. vsz. 2. sor: *Jöhet akármi, mozdulatlan állom,*
5. vsz. 2-3. sor: és nem zavarnak *fürkésző* szemek,
mezítlen női vállak házibálon.

6. vsz. 1-3. sor: *Ha csiklandoznak,* pillám se remeg
s ha zene szól, számomra néma, vak hang:
én más dalt hallok, messzi ütemet,
7. vsz. 1. sor: *a régit, halkat, mely zümmögve* lappang,
8. vsz. 1-3. sor: Dong, bong a dal. *Mozdulni oly nehéz,*
És minek is mozdulnék? hova mennék?
Közömbös arcom az ajtóra néz.
9. vsz. 2. sor: *mint szobrot, mint* kitömött madarat,
10. vsz. 1. sor: *ki elgondolkozott* és ittmaradt.

ÉJFÉLI ZSOLTÁR

A *Furcsa vendég*ben *Zsoltár* címmel, jelentős szövegeltéréssel:

a 9-17. sorok között 1 sorral rövidebb és gyökeresen eltérő szöveg:

2. sor később kimaradt: *sem a tajtékot túrva orgiázó*

9-15. sor: ne lássam *részeg madridi hetérák*
sallangos kézidobját és ne lássam
a norvég ormokat ezüst palástban,
ne lássam a jégsziklák kék acélját,
ne lássam az őserdőt, a napégett
Szahara pusztát, a szent vízesés
gyémánt özönjét, Rómát, rózsarétet
18. sor: *n*em akarom *expresszek ablakából,*
28-29. sor: Csak kis *lámpa* égjen,
csak annyi *láng*, mely Téged megvilágít,

Változatlanul az *Aranypiros pillangó*ban.

SÍRON TÚL

Az *Ezüstkert*ben *A síron túl* c. Szövegelőzmény:

4. vsz. 2. sor: *melyen* szivárványszárnyu lepke

Változatlanul a Bocsáss meg és az *Aranypiros pillangó*ban.

JULISKA

*Furcsa vendég*ben *Róza* c. Szövegelőzmény:

2. vsz. 1. sor: Dühös csörgéssel költi fel a *vekker* hat körül,

Változatlanul az *Aranypiros pillangó* kötetben.

FEKETE FA

A *Furcsa vendég* kötetben *A fekete fa* c. Szövegelőzmény:

A cím alatt dátum: Várad, 1920.

1. vsz. 5. sor: *melyen* nem ülnek madarak
4. vsz. 5. sor: *ekkor* megrándul, tántorog

PIROS-FEHÉR-ZÖLD

A *Furcsa vendég* kötetben szövegelőzmény (itt nem öt, hanem négy versszakra tagolódik a vers, és 7 sorral rövidebb):

6. sor: S *mikoron* itt *oláh csordák* robogtak
10. sor: *és hittem, elcsüggedtem, ujra* hittem,
15. sor: megoldja, *mint tanár* a képletet
19. sor: elmondom, *mintha gyónnék* pap fülébe,
29-32. sor hiányzik
33-37. sor: *Szent három szín, győzelmi kabala,*
gyermekszememnk első itala,
pólyám, szemfedőm! Legszebb trikolor,
melyet pogány düh üldöz és torol
s ha három színét a *leselgő* ármány
40. sor: *a botozópadon.*
44-45. sor hiányzik
46-49. sor: *de* négyszer-ötször mentem el *alatta*
és úgy merült színébe a szemem
mint szarvas *szája a híves patakba.*

ELSŐ HÓ

Szövegelőzmény az *Ezüstkert*ben:

2. vsz. 2. sor: és *semmi* lábnyom *nincs a ház* körül,
4. vsz. 5. sor: s a hóba vágta *nagy* csizmája rozsdás

Az *Aranypiros pillangó* kötetben változatlanul.

SZALMÁSSZEKEREK

Az *Ezüstkert*ben szövegelőzmény:

3. vsz. 11. sor: *a többit a szekér viszi tovább*

Mondattagolási eltérések.

Az *Aranypiros pillangó* kötetben változatlanul.

HOSSZÚ ESŐ

A *Szép nő az ablakban Őszi eső* c., *Ezüstkert Hosszú eső* c. E két kötetben még 12 strófából állt a vers, később az utolsó két versszakot elhagyta a költő:

És a lebujba mostan
megázik a torok.
Füstfelleg a magosban,
piros eső csorog.
És ázik a menyecske
bús arca ezalatt,
ki a szobában este
megint árván maradt.

Az *Aranypiros pillangó*ban változatlanul.

ARANYPIROS PILLANGÓ

*Ezüstkert*ben szövegelőzmény:

3. vsz. 2. sor: pillangó, *ő senkit se bánt soha,*
7. vsz. 4. sor: *És ő tündöklik. É*s lebeg, lebeg.

Mondattagolási különbségek.

Változatlanul az *Aranypiros pillangó* kötetben.

EZÜSTKERT

*Ezüstkert*ben szövegelőzmény:

1. vsz. 5-7. sor: *De téli tiszta reggelen,*
amilyen nincsen csak kevés,
máról holnapra hirtelen

3. vsz. 2-8. sor: *Nézd, mint a vert ezüst!*
Egy ágat kell letörni csak,
hogy egyik fát megüsd
s az egész kert zenélni kezd.
Szép ezüstkertet ad nekünk
az ég! Jutalmul adja ezt,
mert minden kertet szeretünk.

Mondattagolási eltérések.

Változatlanul az *Aranypiros pillangó* kötetben.

VENDÉGEK

*Ezüstkert*ben szövegelőzmény:

2. vsz. 3. sor: *A vén* falépcsőn *fázósan* topognak

Mondattagolási eltérések.

Aranypiros pillangó kötetben változatlanul.

A KÖLTŐ

Szép nő az ablakban, Ezüstkert kötetekben az 5. és 8. versszak szövege eltér, a 6. és 7. sorrendje más volt:

Mint ősanya, szül, táplál,
őnélküle nincs ország, nincs magyar.
Őnélküle nincs *tél, nyár,* semmi sincs,
ő az ajtó, a kulcs és a kilincs.
Ő nem is ember. Őt nem lelitek.
Legfeljebb hűlt helyét ölelitek.
Az öngyilkos ölelheti csak át,
mikor tárt karral leveti magát.

Változatlanul az *Aranypiros pillangó* kötetben.

SZÉPORSZÁG

A *Szép nő az ablakban* kötetben *Óperencián túl* c. és három versszakkal hosszabb szövegelőzmény. Az ottani 2-3. és 7. vsz.-ot hagyta el később a költő:

Királyunk: a Szépség. Hadd jöjjön az Asszony,
kit aranypálcával ő maga avasson.
Szebb minden asszonynál, szebb minden szobornál,
szebb mindennél, amit Isten keze formál.
És az új országban, ha határa megnő,
szépség szerint volna herceg és hercegnő.

Változtatott a költő az utolsó vsz.-ban is:

Énrám, aki *egyszer* Szépországba vágytam,
óperencián túl, messze Rútországban.

Az *Ezüstkert*ben szintén *Óperencián túl* c., s ott csak egy srófával hosszabb a vers, 5. vsz.-ként olvasható:

És az új országban, ha határa megnő,
szépség szerint volna herceg és hercegnő.

HOZZÁD MEGYEK

Változatlan szöveggel, de *Megyek hozzád* címmel a *Nem szeretsz* kötetben. Változatlanul az *Aranypiros pillangó*ban.

AZ UTAK

A *Nem szeretsz* kötetben szövegelőzmény:

1. vsz. 15. sor: az ágyad elé*, mind, mind,* valamennyi.

A vers első négy sorát Nadányi felhasználta a „Hazajáró lélek" c. film „Nincs vége még..." kezdetű betétdalához, zenéjét szerezte Polgár Tibor.

Aranypiros pillangó kötetben változatlanul.

ŐMÉLTÓSÁGA

*Az Ezüstkert*ben szövegelőzmény:

1. vsz. 3. sor: mint *patikus* a méregdrága
2. vsz. 7. sor: s aki itt *nagyra* felviszi,

A 3. vsz. első 9 sora egy sorral rövidebb és eltérő:

Fáj látni, mikor a piros,
poros estében hazaballag
Ekkor – pirulj el papiros! –
Őméltóságát marhaszarvak
veszik körül.
S ha meg nem ójja
a rendet a vén Dömötör,
a csorda főigazgatója.

13. sor: *s* nem látja meg mögöte rögtön
15. sor: *azt hinné, hogy* nem is az ökrön,

Változatlanul az *Aranypiros pillangó*ban.

EGY ÚR

Az *Ezüstkert*ben szövegelőzmény:

5. vsz. 6. sor: *s amely olyan,* mint ásító száj,

Változatlanul az *Aranypiros pillangó*ban.

IZOMEMBER

Az *Ezüstkert* szövegelőzménye:

1. vsz. 7. sor: A *publikum* felé repedt cső
9. sor: s a *publikum* tapsolni kezd.
3. vsz. 15. sor: *nem áll a patikus* se kint.

3. vsz. 19-26. sorok helyett az alábbi szöveg olvasható:

Már felkiált: „Ich gratuliere!"
Az üdvözlés, mely klasszikus,

meghatja őt. „Ó, semmi, kérem.”
És elmeséli, hogy mi volt hát,
mihez fűződik egy-egy érem.
Bekap egy mentholos cukorkát
s odébbáll. Még sok boltba megy be,
sok házba. Olykép gyűjti egybe,

Változatlanul az *Aranypiros pillangó*ban.

A HALHATATLAN

Az *Aranypiros pillangó* kötetben változatlanul.

GYERTEK, ÉNEKELJÜNK!

Versek Bp., [1944], Új Idők 132 l. – 23 cm.

EZERARCÚ SZERETŐM

Az *Aranypiros pillangó* kötetben változatlanul.

NE MONDD NEKEM

Az *Aranypiros pillangó* kötetben változatlanul.

ÖSSZEESKÜVÉS

Az *Aranypiros pillangó* kötetben változatlanul.

BUJDOSÁS

Az *Aranypiros pillangó* kötetben változatlanul.

LÁNYOK A DOMBON

Az *Aranypiros pillangó* kötetben változatlanul

KÉK – FEHÉR

Az *Aranypiros pillangó* kötetben változatlanul.

KISVÁROSI KÉPESLAP

Az *Aranypiros pillangó* kötetben változatlanul.

NEM JÓ NEKEM

A *Furcsa vendég* c. kötetben közölte először a költő. Szövegelőzmények:

1. vsz. 3. sor:	*két* térded, *kis* cipellőd
2. vsz. 2-3. sor:	ha *füstöt fújva* fekszel
	s a sokrugóju dívány
3. vsz. 4. sor:	*és felvérzik a csattok.*

Az *Aranypiros pillangó*ba változatlanul vette át a verset.

NAGYANYÁM

Furcsa vendég kötetben szövegelőzmény:

1. vsz. 3. sor: *Felhők mögé dült* a nap, kioltva.
8. sor: és repkedett *gyászruhája* rojtja
2. vsz. 1-3. sor: *Négyesztendős voltam, öt talán*
és tudtam, hogy meghal nagyanyám,
meghal!
Ó, hogy fájt a szívem érte
10. sor: (Nem kezd új strófát.)
utolsó sor: *Álmodtam-e, v*agy csak festve volt?

IDILL

A *Kerekerdő, Furcsa vendég* kötetekben azonos szövegelőzmény:

2. vsz. 1. sor: *A paplak ódon, rezedás*
3. vsz. 3. sor: *s a legszebb kerti* rezedát
4. vsz. 3-4. sor: *holdfényes, csillagos* az éj
s a hegedű zokog, zokog.
5. vsz. 2-4. sor: *ő a sövénynél áll sokat,*
majd szóbaállunk, pirulunk
s egy rózsát félve elfogad.
7. vsz. 1-2. sor: *Majd egy vasárnap csokrosan,*
fehér keztyűvel benyitok
8. vsz. 3-4. sor: *galambok*, rózsák, *rezedák*
és csillagok közt lelni rád.

A *Kerekerdő* kötetben lábjegyzetben: „Ez a vers a Petőfi Társaság Vigyázó díját nyerte."

Az *Aranypiros pillangó* kötetben változatlanul.

KÖRÖSPARTI KORZÓ

A *Furcsa vendég* kötetben szövegelőzmény:

2. vsz. 10. sor: *mely* ismert és unalmas?

ZONGORASZÓ

Furcsa vendég kötetben *Zongora* c. Szövegelőzmény:

5. vsz. 1. sor: Keringő, *melyre* halkan forogni kezd a szekrény,

ROMANTIKA

A *Furcsa vendég* kötetben *Romantico* c. Szövegelőzmény:

1. vsz. 2. sor: ismerd meg *Enricót* és álmélkodj a lurkón,

Az *Aranypiros pillangó* kötetben változatlanul.

AZ ÁTKOK KÖNYVÉBŐL

A *Furcsa vendég* kötetben még 9 szonettből állt a ciklus.

1.

Az emberekről szólok embereknek.
Csikorgó átkok, kapjatok erőre!

talán a szélnek szólok egyelőre,
de lesz idő, hogy minden embereknek.
A mostan élők jobbak nem lehetnek,
ők másképp nem tehetnek. Én se másképp.
Elborzaszt engem e világ, e gyász-nép,
tömegsírt ásnék, elbúsult eretnek.
Nagy mérgem apró üvegekbe cseppen,
szonettek szűk nyakán csurrantom át,
melyekbe óbort szűrnék szívesebben,
mosdóolajt, sok édes aromát.
Már fő a méreg, gyilkos gőze átfog,
kavarj, kuruzsló! Átkozott az átkod!

6.

Még álmodom az óceán homokján,
még játszom hófehér nimfáival,
de álmaimba belebúg az orkán
mind közelebbről, mind hatalmasabban.
Majd egyszer ideér, sziklákra csattan,
tüdőmbe tódul, torkomon rivall,
mert önnön hangom a dörgő vihar,
mely felriaszt a párás alkonyatban.
Majd akkor megharsantom, gyötrelemvert,
vonagló ember, torkom trombitáját,
túlbömbölöm a tigrist és a tengert
és hét ország küldöncöket szalajt,
akik csupán hűlt helyemet találják,
hol húsz körmöm feltépte a talajt.

9.

A kávéházban Váradon ki látott?
Sakktábla mellett ültem éjjelente,
a partnerem már elment, bejelentve,
hogy álmos. Néztem a vörös plakátot,
mely a fogasról csüngött, mint az átok,
négy éve csüng már, csüng a végtelenbe,
hirdetve, hogy menj halni, légy levente,
légy hollók étke! Oktalan fabábok
a kockás vásznon szanaszét hevertek,
egy biztos állás tört abroncsai,
szicíliai játszma roncsai.
Katonák ittak, sárgák és levertek;
bejöttek, rámköszöntek víg barátok,
mellém is ültek. De senkise látott.

A megőrzött 6 szonett szövegelőzményei:

2. 2. vsz. 2-3. sor: mely lelkeket fog. Szép *fűzérbe* foglalt
gyöngyszép szavakkal írnék ezer oldalt
4. 1. vsz. 4. sor: *öreg*diákok ülnek és magolnak.
5. 4. vsz. 1-3. sor: Elcsípek egyet és *kíváncsian*
kikérdem, mint jó bácsi: Mondd fiam,
mondd, *mire fogsz felnőni? M*inek élsz te?

GYERTEK, ÉNEKELJÜNK!

Ezüstkert kötetben szövegelőzmény:

1. vsz. 1. sor: *Léket kapott* a hajó
3. vsz. 5. sor: *akinek van még hite!*

SÖTÉTSÉG

Ezüstkert kötetben szövegelőzmény:

3. vsz. 1. sor: A ház előtt *meghőkölök.* Mi ez?

FALUSI TEMETŐ

A Szép nő az ablakban kötetben *Bakonszegi temető* c. Szövegelőzmény:

4. vsz. 3. sor: *Rákerülök* akaratlan
5. vsz. 4. sor: *Nem könyörgök, kár a szóér.*

Némi mondattagolási eltéréssel.

Az *Ezüstkert* kötetben *Falusi temető* c. Szövegelőzmény:

4. vsz. 3. sor: *Rákerülök* akaratlan.

SZEPTEMBERI ESŐ

Az *Ezüstkert*ben szövegelőzmény:

6. vsz. 1. sor: *Mikor már nem biztatja, nem itatja,*

Az *Aranypiros pillangó* kötetben változatlanul

ESTE A HÁZ ELŐTT

Az *Ezüstkert*ben szövegelőzmény:

2. vsz. 5-8. sor: *Nem a könyvön járt gondolata, máshol.*
Szomorú volt, csüggedt, mint aki gyászol.
Mint, aki özvegy. Az én özvegyem.
De akkor hol vagyok én? Jaj nekem.
3. vsz. 1. sor: *Olyan közel volt*, mégis messze, messze,

Az utolsó két sor nem alkot külön strófát.

Változatlanul az *Aranypiros pillangó*ban.

ADD NEKEM A HOLDAT

A *Nem szeretsz* kötetben szövegelőzmény:

2. vsz. 1. sor: Mit keres *ott* a Hold?

ITT LAKIK Ő

A *Nem szeretsz* kötetben szövegelőzmény:

5. vsz. 4. sor: csak én tudom, mi *mindent látok* ottan!

Az *Aranypiros pillangó* kötetben változatlanul,

ÉVEK, ÉVEK, ÉVEK

A *Nem szeretsz* kötetben még volt egy négysoros utolsó strófa is:

Elaludtál és senki nem vigyázott
és most nekifognék és téveteg
kezekkel szedném, szedném a bogáncsot
hajadból, ha tudnám... Az éveket.

A BESTIA

Szövegelőzménye a *Furcsa vendég* kötetben. Mivel az ott közölt szöveget radikálisan átdolgozta és 31 sorral megrövidítette a költő, mindkét szövegvariánst teljes terjedelmében közöljük. Az *Aranypiros pillangó*ban e második változat található.

CSÓK A SÖTÉTBEN

[Versek] Bp., [1947], Egyetemi ny. 58 l. – 21 cm.

OSTROM UTÁN

Változatlanul az *Aranypiros pillangó*ban.

ROMOK KÖZÖTT

Változatlanul az *Aranypiros pillangó*ban.

SZEGÉNYEMBER KARÁCSONYa

Előzmény a *Szép nő az ablakban* kötetben. Mivel a verset Nadányi radikálisan átdolgozta, mindkét szövegvariánst közöljük, valamint a Magyar Nemzet 1945. dec. 25-i számában megjelent harmadikat is *Karácsonyfa* címmel. Az *Aranypiros pillangó* kötetben a második változat található.

ÉNEK A KÖTŐTŰRŐL

Változatlanul az *Aranypiros pillangó* kötetben.

RIADÓ

Változatlanul az *Aranypiros pillangó* kötetben.

A GYILKOS

A *Furcsa vendég* kötetben szövegelőzmény:

3.

vsz. 2-4. sor: a gyilkos. A *csaplárra* mordul:
Bort!
Sandán néz körül.
4. vsz. 1. sor: Az *ingeujján csepp* vörös folt,
3. sor: *s v*örös ingujjal ül.

Változatlanul az *Aranypiros pillangó*ban.

RÉGI HÁZ

Az *Aranypiros pillangó* kötetben változatlanul.

TAVASZVÁRÁS

Előzmény: az *Ezüstkert* kötetben *Majd tavasszal, nyáron* címmel jelent meg a vers. A második versszak 12 sor helyett csak 8 soros, s az első hat sor szövege is eltérő:

2. vsz. 1-6. sor: *Majd tavasszal, nyáron, arra várok,*
mozgalmas lesz a folyó, az árok,
feléledek én is, meg a csónak,
nekivágunk ketten a folyónak.
Ledobálom a ruhám sietve,
felnyujtózom, fel a kék egekbe,

MÁJUSI SZERELEM

Változatlanul az *Aranypiros pillangó* kötetben.

TŰNŐDÉS

Változatlanul az *Aranypiros pillangó* kötetben.

Ő

Először a *Furcsa vendég*ben *Alszik* címmel.

Szövegelőzmények:

2. vsz. 1. sor: *Ujjacskáit szűzi*
3. vsz. 1. sor: *Szép* haját, mint nappal,
6. vsz. 2. sor: *mozgatja* a paplant

Gyertek, énekeljünk! Ő címmel

Szövegeltérések:

2. vsz. 1-2. sor: *Paplanán a karja*
azt el nem takarja

Itt 3 versszakkal (7-9.) hosszabb a vers, mely a végső változatból kimaradt:

Mégse merevlábú
merevarcu bábu
ő.

Fedi bár a paplan,
végig takaratlan
ő.

De ha erről tudna
meg is haragudna
ő.

Változatlanul az *Aranypiros pillangó* kötetben.

NŐK A TETŐKÖN

Változatlanul az *Aranypiros pillangó* kötetben.

HÁLAÉNEK

Változatlanul az *Aranypiros pillangó* kötetben.

TÜNDÉRSZÉP MÁRIA

Változatlanul az *Aranypiros pillangó* kötetben.

CSÓK A SÖTÉTBEN

Változatlanul az *Aranypiros pillangó* kötetben.

VILÁG VÉGE

Változatlanul az *Aranypiros pillangó* kötetben.

ARANYPIROS PILLANGÓ

Válogatott versek. 1915-1955. (Utószó: Nadányi Gertrúd) Bp., 1955. Magvető, Szikra ny. 287 l., 1 t. – 21 cm.

SZERKESZTŐ ÚR

Előzmények: *Ezütkert* és *Bocsáss meg* kötetekben. Az előbbiben:

3. vsz. 13. sor: *s* a szerkesztő úr hangja kondúl:

ÖREG HAJDÚ

Azonos szövegelőzmény *Ezüstkert, Bocsáss meg* kötetekben:

1. vsz. 8. sor „dohányos?" ő, *így szól* szerényen:

NŐK BÁLVÁNYA

Szövegelőzmény az *Ezüstkert*ben:

2. vsz. 6. sor: *A* piripócsi csalitokban
4. vsz. 8. sor: *ezért* áll oly szilárdan itten.

A *Bocsáss meg* kötetben csak a 2. vsz. 6. sor azonos az előzménnyel.

AZ AJTÓ

Azonos szövegelőzmény a *Szép nő az ablakban, Ezüstkert, Gyertek, énekeljünk!* kötetekben:

2. vsz. 3. sor: *A*z ajtót úgy teszem be, hogy ne félj:
4. vsz. 1. sor: *Zárná* az ajtót, de bénulva áll,

GAZDAG EMBER ERDEJE

Ezüstkert kötetben szövegelőzmény:

1. vsz. 7. sor: *öreg* bankó, fiabankó

KETTEN A CSÓNAKON

Azonos szövegelőzmény az *Ezüstkert, Gyertek, énekeljünk!* kötetekben:

1. vsz. 3-4. sor: *Szemben ültünk és lefelé eveztünk*

és mosolyogtál.
2. vsz. 1. sor: *Törpe bokrok* közt lebegett a csónak,
3. vsz. 1. sor: Túl a nagy fűzfán, *az öbölben, ott is,*
3. sor: Csónakunk *lassult,* evezőm lefogta

VÁSÁROSOK

A *Szép nő az ablakban, Ezüstkert* kötetekből változatlanul, a *Bocsáss meg* kötetben *Falusiak* c. összevont verscsoport negyedik részeként külön cím feltüntetése nélkül, némi szövegváltoztatással:

3. vsz. 2. sor: balra száll a *dal,*
4. sor: *öreg, fiatal.*
4. vsz. 2-4. sor: *másról se* beszél,
azt is arra fújja,
a szót is a szél.

A KUTYÁM

Azonos szövegelőzmény az *Ezüstkert* és *Gyertek, énekeljünk!* kötetekben némi mondattagolási eltéréssel:

2. vsz. 1. sor: *Nem nemes faj, korcs eb* ivadéka,
3. vsz. 3. sor: *Ekkor* ő, mint akit szívenszúrtak,

BETLEHEMESEK

Azonos szövegelőzmény az *Ezüstkert, Gyertek, énekeljünk!* kötetekben:

2. vsz. 3-4. sor némileg felcserélve:

a betlehemes dalt: „Mennyből az angyal...”
Megostromolják a vén házfalat.
3. vsz. 1. sor: *Látatlanul* is rájukismerek:
6. sor: *almalopáson* kaptuk rajta párszor.

INNEN IS ELMEGYEK

Azonos szövegelőzmény az *Ezüstkert* és *Gyertek, énekeljünk!* kötetekben:

1. vsz. 2. sor: a délibáb is, *mely csillogva* illeg
2. vsz. 10. sor: *meglátni vágyom a Bűn Városát.*
3. vsz. 3. sor: *Hogy meglegyen,* ha keresni fogom.

ÖREG ALMAFA

Ezüstkert kötetben szövegelőzmény:

3. vsz. 1. sor: Mostan aztán *áprilisban*
5. vsz. 1-2. sor: *Több ez annál, mert hálából*
hozta őket a mi meddő
10. vsz. 1-2. sor: *Mosolyog a* két kis alma,
öreg ágak rengve ringnak,

A 3. vsz. 1. sor a *Bocsáss meg* kötetben is a fenti.

Mindkét szövegvariációban mondattagolási eltérések.

A GYÖNGYSOR

Az *Ezüstkert* kötetben *Ballada a meztelen lányról, aki elvesztette gyöngysorát* c., *Bocsáss meg* kötetben *Ballada a meztelen lányról* c. azonos szövegelőzmény:

1. vsz. 6. sor: *siratja a boldogtalan*

Mindkét szövegben mondattagolási eltérések.

GYÁSZFÁTYOLOS HÖLGY

Előzmény: az *Ezüstkert* kötetben *Gyászos hölgy* c., valamint az 1-3. versszak helyett kettő, de 3 sorral hosszabb, mint a végleges változatban:

Találgatták nagy izgatottan,
hogy eljön-e a temetésre.
Nem, ahhoz nem lesz képe mégse,
úgy gondolták. És mégis ott van.
Ott van és törli a szemét,
míg zeng a kántor baritonja
s a gyászbeszéd dicsfénybe vonja
az elhunyt urhölgy érdemét.

Minden tekintet ráirányul,
a gyászos hölgyre, ki kajánul
üldözte a megboldogultat
és most krokodil-könnyet hullat.
„Nahát! – rebesgetik, – Nahát!
Eljött! Nem szégyelli magát!”

5. vsz. 6. sor: *az más kérdés.* Mit számít az!

A *Bocsáss meg* kötetben *Gyászfátyolos hölgy* c. már a megújított változat. Az első két versszak itt összeolvadt.

Mindkét szövegváltozatban mondattagolási eltérések.

LEPKÉK A DOBOZBAN

(Néhány szó a kislányomhoz)

A *Bocsáss meg* kötetben szövegelőzmény:

1. sor hiányzik
2. sor: *A lepkéket ne bántsd. Mondtam neked.*

Mondat- és strófatagolási eltérések.

EZ AZ A HELY

Azonos szövegelőzmény a *Nem szeretsz, Gyertek, énekeljünk!* kötetekben:

1. vsz. 1. sor: Ez az a hely. *Napmintnap* idejártam.

Az utolsó 6 sor külön strófa.

SOKÁIG VÁRATTÁL MAGADRA

Azonos szövegelőzmény *Ezüstkert, Gyertek, énekeljünk!* kötetekben *Novemberi dal* c.:

1. vsz. 5. sor: *Hogy hátha* felvirít virágos
7. sor: *Virágos fák alatt* virágos

Mondattagolási eltérések.

MARIANN A KÁDBAN

A *Nem szeretsz* kötetben szövegelőzmény:

3. vsz. 4. sor: *tetszik ez őneki.*

A 3. utáni strófa a végleges változatból kimaradt:

Jelt ad nekem, hogy tudjam,
mindjárt mi hallik át,
nehogy még átaludjam
a szép szimfóniát.

4. vsz. 1. sor: Csak *ezt* akarta, tudjam
7. vsz. 3-4. sor: még hagyja, *göndörödjön*
a víz felett a gőz.
8. vsz. hiányzik
9. vsz. 1. sor: *Most kis szünet.* Csak egy-két
4. sor: Most *ő is vár,* figyel.
10. vsz. 1. sor: *Szeretné tudni persze,*
3-4. sor: *Hogy megjöjjön a mersze,*
köhintést küldök át.

A *Bocsáss meg* kötetben szövegelőzmény:

A 3. utáni versszak még itt is szerepel *(Jelt ad nekem...),* a végleges változatból kihagyta a költő.

4. vsz. 1. sor: Csak *ezt* akarta, tudjam

BOSZORKÁNYÉGETÉS

A *Bocsáss meg* kötetben változatlan a szöveg, de az utolsó két versszak még hiányzik.

JULIKA MEG A BIKA

A *Csók a sötétben* kötetben szövegelőzmény:

5. vsz. 1-2. sor: *Szembejön egy víg legény,*
hetyke toll a süvegén,
7. vsz. 3. sor: *futnak körbe*-körbe,

DÍSZELNÖKÖK

Előzmény: a *Gyertek, énekeljünk!* kötetben alcím: (Piripócsi kép) és:

2. vsz. 7. sor: *Tanulmánytól* az útirajzig

FÉSZEK A FÁN

Előzmény a *Gyertek, énekeljünk!* kötetben. Itt a harmadik strófa a 10-11. sor közt kettéválasztva, valamint:

2. vsz. 4. sor: fehér felhőknek, *ezüst* csillagoknak.

SZERELEMRŐL SZÓ SE LEHETETT

A *Csók a sötétben* kötetben *Szerelem* címmel.

ILONA

A *Csók a sötétben* kötetben szövegelőzmény:

1. vsz. 5. sor: délbe *Júliának*,
2. vsz. 3. sor: *Júliát* is, Ilonát is
5. sor: szívből *Júliát* is,

3. vsz. 5. sor: vajjon *Júliához*?
4. vsz. 5. sor: hol a *Júliáé*,
5. vsz. 5. sor: egyszer *Júliához,*
6. vsz. 5. sor: Délbe *Júliának*,
7. vsz. 5. sor: mondtam *Júliának*,
8. vsz. 1. sor: Amit mondtam *Júliának*,
3. sor: de nem mindent *Júliának*,

AZ A TE KÉK SZOKNYÁD

A *Csók a sötétben* kötetben szövegelőzmény:

2. vsz. 10. sor: Fel kellene *gyútni*

KÖRMENET

[Versek], (Vál. [sajtó alá rend. bev.] Nadányi Gertrúd] Bp., 975, Szépirodalmi Kiadó, Szegedi ny. [Szeged] 439 l. 1 t. – 19 cm.

KÖTETBEN MEGJELENT ZSENGÉK

VERSEK

Nagyvárad 1908, Vidor. 140 l. – 17 cm.

ILONKA, DAL, TÉLI DAL

Mindhárom vers alatt lábjegyzetben: A Szigligeti Társaság által pályadijjal jutalmazott költemény.

ILONKA

[Versek], Nagyvárad 1910, Nagyvárad ny. 158 l., 1 t. – 21cm.

DAL (Ha napsugár volnék...)

Szövegelőzmény a Hogyha szellő volnék...c. (Kassa város... [nyomtatott kotta] Zenejét szerezte Meczner Tiborné (A szerző sajátja) Pesti Könyvnyomda R.T. Budapest é.n. 3 l.) kiadványban. Az első két strófa felcserélve és a 3. strófából hiányzik az utolsó két sor.

(A kottában még öt sor van, de ez Gulyás József neve alatt.)

ÚJABB VERSEI

Nagyvárad, 1914, Szigligeti Társaság, Nagyvárad ny. 80 l. – 20 cm.

A szennycímlapon „Nadányi Zoltán uj versei".

Pintér Jenőnek írt levelében így jellemzi verskötetét: "...csupa szerelmes vers, összefüggő sorozat. Azt is lehetne mondani, verses regény." (OSZK Levelestár)

HAT ÓRA

Változatlanul a *Kerekerdő* kötetben.

KEREKERDŐ

[Versek], Nagyvárad 1917, Szigligeti Társaság, Béres-Held ny. 83,5 l. – 19 cm.

ROSSZ ÉJSZAKA

Változatlanul a *Furcsa vendég* kötetben.

A RÉM

Az *Újabb versei* kötetben *Halál* c. szövegelőzmény:

11. vsz.: *Ott áll a*
Küszöbön,
Ágy előtt,
Udvaron.

12. vsz. 2. sor: *Jövevény,*

Itt még minden sor nagybetűvel kezdődik.

RÓMAI HÖLGY SÓHAJA

A *Furcsa vendég, Gyertek, énekeljünk!* kötetekben változatlan szöveg.

TENGEREN

Előzménye az *Újabb versei* kötetben.

Szövegeltérések:

1. vsz. 3. sor: *Öten* ülünk hallgatva rajta.
2. vsz. 2. sor: *Part, lárma, élet* távol, távol.
4. vsz. 1. sor: Milyen jó *lenne*

A sorokat végig nagy betűvel kezdi.

HÁROM ÉVE

Az *Újabb versei* kötetben szövegelőzmény:

4. vsz. 3. sor: *Álom volt csak, lám* a csillag

CSILLAGOS, HOLDAS VELENCE

Az *Újabb versei* kötetben *Velence* c. szövegelőzmény:

Minden sor nagy kezdőbetűvel

2. vsz. 4. sor: *A* sok *kíváncsi* idegen
3. vsz. 7. sor: *V*érpára száll a *meleg* éjben
4. vsz. 2-4. sor: De aki bátor, *nem remeg*
S ha hozzád, hozzád vagyok útban,
Mi rettent vissza engemet?
5. vsz. 1. sor: Tudom, *tudom, nem csak te vársz rám,*
3. sor: *S a dózse, az éjarcu* dózse
5. sor: *Tudom,* tudom: ez éjszakán még
7. vsz. 3. sor: Hol a gitárom? hova *hagytam?*
5. sor: Ki vagy te, *szent, halálos álmom,*

DALOLJ, DALOLJ

A *Furcsa vendég* kötetből változatlanul.

FEHÉR KARÁCSONY

A *Furcsa vendég* kötetből változatlanul.

ELMEGYEK, ELMEGYEK

In.: A Dalok ([nyomtatott kotta] Szövegét írta N. Z. Zenéjét szerezte: Erdélyi Mária Sonnenfeld Adolf R.T. Nagyvárad [v.sz. 1918,] 6 l.) kiadványban változatlan szöveggel.

PERIODIKUMOKBAN MEGJELENT ÉS KÉZIRATBAN MARADT VERSEK

Ide soroltuk azt a néhány verset is, amelyek nem Nadányi-kötetekben, hanem többszerzős gyűjteményekben jelentek meg.

ÜZENETVÁLTÁS

Ladányi Zoltán névvel

ÁPRILISI ESTE

N. Z. szignóval

TAR IMRE TANYÁJÁN

Ladányi Zoltán névvel

ZSÚR VOLT

Ladányi Zoltán névvel

SZÓL AZ OROSZ SÍKSÁG

Ladányi Zoltán névvel

HÚSVÉT

N. Z. szignóval

PROLÓG

Az újságszerkesztő megjegyzése: „Szilágyi Bella szavalta a [Berettyó] ujfalusi hadifogolynapok megnyitójaként Nadányi Zoltán prológját."

GERTRUD

Az itt közölt, három részből álló ciklus első verse azonos címmel a *Szép nő az ablakban,* második verse *Az ajtó* címmel *az Ezüstkert, Gyertek, énekeljünk!, Aranypiros pillangó* kötetekben megjelent.

EMBEREK

Az itt közölt, négy versből álló ciklus harmadik darabját *A vándor meg a tenger* címmel a *Szép nő az ablakban, Ezüstkert, Gyertek, énekeljünk!,* kötetekben közölte a költő.

VÁRAD BALLADÁJA

E versnek van egy másik változata is. 1928-ban felkérték a költőt, hogy a bihari cserkész találkozóra írjon verset. Nadányi a *Várad balladája* c. költeményből elhagyott 6 sort, s némi szövegváltoztatással *Bihari cserkészek* c. publikálta a Bihar 1928. nov. 22-i számában. Az újságszerkesztő megjegyzése: „A bihari cserkészek ünnepi estjén előadta Buchwald Béla kerületi titkár."

NINCS VÉGE MÉG...

A „Hazajáró lélek" c. film betétdala. Zenéjét szerezte Polgár Tibor. A filmet a filmográfiákban nem találtam. Első 4 sora *Az utak* címmel, szövegeltérésekkel a *Nem szeretsz, Bocsáss meg, Aranypiros pillangó* kötetekben jelent meg.

KARÁCSONYFA

A *Szép nő az ablakban, Csók a sötétben, Aranypiros pillangó* kötetekben *Szegényember karácsonya* címmel megjelent vers harmadik változata. Valamennyit teljes terjedelmében közöljük.

ERZSIRE GONDOLTAM

A MTA 5467/86-106 sz. kézirata szerint eredetileg a *Nem szeretsz* kötetben jelent volna meg *Földrajz* címmel, ennek egy versszakkal kibővített változata szerepel itt.

ÚJESZTENDŐ

A Bihari Múzeum VI. 74. 10. 1. sz. gépiratán a költő alábbi megjegyzése: „Ezt az újévi Köszöntőt 1943-ban a cenzúra törölte. Most már hadd köszöntse ezt az új esztendőt."

MEZTELEN LÁNY

OSZK Levelestár „N. Z. levele ismeretlenhez" levél mellékletében.

AZ ÓLOMLOVAG

Kézirat.

„Und was bringt der Cavallier": ném. és fr. „és amit hoz a gavallér"

A továbbiakban a Bihari Múzeum anyagában található kéz- és gépiratok.

GÚNYUZSONNA

Kézirat.

N. Z. feljegyzése: „Pályamű a Mortitur(?) alapítvány balladapályázatára."

ÁBRÁND

Gépirat.

KARÁCSONY RÉME

Javított gépirat.

TŰZIJÁTÉK

Javított gépirat.

SZÉP NŐ TÜZET KÉR

Javított gépirat a költő aláírásával.

AUTOGRAMM

Kézirat.

ELSŐ VIZIT (Piripócsi kép)

Javított kéz- és gépirat.

ARS POETICA

Javított gépirat.

RÖGTÖNZÉSEK

Szücs Sándor közlése. Közreadta Bakó Endre: N. Z. élete és költészete. Berettyóújfalu 1975. Berettyóújfalui Nagyközségi Tanács Nyíregyházi Tempo Ip. Szöv. Ny. 74 l. 1 t. – 23 cm.

(Bihari dolgozatok. A Bihari Múzeum közleményei 1.)

HÉT FALU KOVÁCSA

Szinmű. Bp., 1956, Magvető, Szikra ny. 156 l. – 21 cm.

Verses mesejáték. Zene: Kókai Rezső. Hangjáték, bemutató: Magyar Rádió 1954. márc. 16. Valamint *Szigligeti ribillió* címen. Zenés, verses történelmi játék. Zene: Tamássy Zdenkó Rend.: Kertész László. Bemutató: Állami Déryné Színház 1958. nov. 26. Dunaújváros, majd 1958. nov. 28. Budapest, MOM Kultúrház.

Az eddig megjelent kötetek a *Hét falu kovácsá*ból különböző részleteket emeltek ki, meglehetősen önkényesen. Hogy mindenfajta szubjektivitást elkerüljünk, a teljes verses színművet bevettük a kötetbe.

*

Posztumusz verseskötetek

N. Z. – Lukáts Kató: Az első pogácsa [verses képeskönyv. Vers:] N. Z. Rajz: K. Lukáts Kató [Bp.] (1976) Móra Kiadó, Athenaeum ny. Leporello – Har. 23 cm.

N. Z. válogatott versei. (Vál. és szerk. Kalász Márton.) Bp., 1981. Athenaeum ny. 240 [14] l. – 17 cm.

Emlékkönyv N. Z. születésének századik évfordulóján [szerkesztette és a tanulmányt írta Bakó Endre, bibliográfia Héthy Zoltán] Bakonszeg Polgármesteri Hivatal, [1992] Debrecen Kossuth K. Kinizsi ny.

Sze*ress jobban. Válogatott versek* [vál., összeáll. és szerk. Réz Pál], Budapest Palatinus K: Noran, 1999, [Budapest], BeJut Kft. Szekszárd: Séd ny. 234 l. – 19 cm.

MŰFORDÍTÁSOK

ANGOL

Burns, Robert:

Bánatra születünk
Egy papucshős földesúr sírfelirata
Egy tanító sírirata
A borosüveg és a jóbarát
Szép ez a nyáridő
Ugorj, fiú, egy pint borért

In.: Burns válogatott versek. Európa K. Bp., 1959.

Friss rózsaszál, piros, piros

In.: Nagyvilág 1959. 2. sz. 240. l.

Moore, Thomas: Jutsz-e eszembe ?

In.: Világirodalmi antológia IV. Tankönyvkiadó Bp., 1956.

LATIN

Janus Pannonius:

Maga könyvéről
Severusra
Mátyás királyhoz

In.: - - válogatott versei. Szépirodalmi K. Bp., 1953.

LENGYEL

Slowaczki, Juliusz:

Wodzinska Mária emlékkönyvébe

In.: Világirodalmi antológia IV. Tankönyvkiadó Bp., 1956.

Angyalok álltak honi földön szerte

In.: Magyar Nemzet 1959. szept. 4.

Miczkiewicz, Adam:

A nyemenhez
Menekülés

In.: - - válogatott írásai. Révai Bp., 1950.

LITVÁN

Venclova, Antanas:

Az első gyermek születésére

In.: A szovjet költészet antológiája. Új Magyar K. Bp., 1955.

NÉMET

Heine, Heinrich:

Áll egy fenyő
Ha reggel arra járok
Sötétlő álomképek
Fújják a huszárok, a kékek
A lepke szerelme
Yolante és Marie
Rég felejtett méla szempár

In.: - - versei. Helikon klasszikusok Magyar Helikon Bp., 1973.

Regelenkint
Sose késő
Hószín válladra
Megjött a május
Megzendülnek mind a lombok
Tavasz fűtötte éjjelen
Ha van hozzá jó szemed
Szívem ujra elfogódott
A gránátosok
Az Azra
Emlékünnepély

In.: H. válogatott versei Szépirodalmi K. Bp., 1951.

Becher, R. Johannes:

Láttam jönni őket
Hazámtól távol
A keserű
Elsüllyedt tengeralattjáró
Valentinovka
Menekülő nép

In.: A hazatérő. Szépirodalmi K. Bp., 1951.

A munkanélküli halála
Fiatal asszony
Égő hamu a mellemen

In.: -- versei. Európa K. Bp., 1978.

OROSZ- SZOVJET

Lermontov, Mihail Jurjevics:

N. F. I.-nek
Elégia
Első szerelem
Stanzák
Románc I.-hoz
Azelőtt csupa csók
A szomszédlány

In.: -- versei. Európa K. Bp., 1980.

Majakovszkij, Vlagyimir:

Szovjet ábécé

In.: -- válogatott versei. Móra K. Bp., 1982.

ROMÁN

Bolliac, Cezár:

A jobbágy

In.: A román irodalom kis tükre. Irodalmi K. Bukarest, 1961.

Coşbuc, George:

Nyár derekán

In.: -- legszebb versei. Ifjúsági K. Bukarest, 1961.

Eminescu, Mihail:

Az erdő meséje

In.: Román költők antológiája. Szépirodalmi K. Bp., 1951.

Bârna, Vlaicu:

Fiatal erdő

In.: Román költők antológiája. Szépirodalmi K. Bp., 1951.

TADZSIK

Abulkaszim Lahuti:

Három csepp

In.: A világirodalom ars poeticái. Gondolat K. Bp., 1965.

MŰFORDÍTÁS-ZSENGÉK

Ahogyan Nadányi lírai fejlődésében, úgy műfordítói tevékenységében is megkülönböztethető egy kezdő, „zsenge” korszak, szabad fordítások és átdolgozások formájában, melyeket az érett költő később megtagadott. Az *Ilonka* című kötetben hat költő 20 versével találkozunk, melyekből egyet (Heine: *Áll egy fenyő*) később újrafordított, a többit nem közölte soha többé. A filológiai teljesség szándékával e műfordítás-zsengéket külön ciklusban közöljük, jelezve, hogy komoly minőségi különbség határolja el ezeket a kiérlelt, míves, későbbi fordítói teljesítménytől.

Müller: Mivel több Müller nevű költőt ismerünk, nem sikerült megállapítani a jelen vers szerzőjét.

Heine: [Fenyőfa áll...] Áll egy fenyő c. újrafordítás In.: - -versei. Helikon klasszikusok. Magyar Helikon Bp., 1973.

Rosenfeld, Morris: Amerikában élő jiddis nyelvű költő

Rosenfeld, Morris : Hová? Megjelent még a Nagyvárad 1910. jan. 30-i számában változatlan szöveggel, 3 strófába tördelve.

NADÁNYI ZOLTÁN ÉLETE

Bihar vármegye távoli szögletében, a Muzsla-patakparti Feketegyőrösön, magyar–román vegyes lakosságú kis faluban született 1892. október 9-én *Nadányi Zoltán.* A történelmi nagybirtokos família, amelyből származott, fokozatosan elszegényedett, lassan elolvadt az egykor hatalmas családi vagyon. A politizálgató édesapa halála után Körösszegapátiba, majd Nagyváradra költözik az édesanyja és a két Nadányi-testvér, *János* és *Zoltán.* Utóbbi csodagyerekként indul pályáján: ötéves korában ír és olvas, magánúton végzi elemi iskolai tanulmányait, a premontrei főgimnázium diákjaként jelesen érettségizik. Tanárai között van *Juhász Gyula,* valószínűleg az ő inspirációjának köszönhető, hogy 12 éves korában már verse jelenik meg a *Nagyvárad*ban. A következő évben megnyeri a Szigligeti Társaság verspályázatát, 16 évesen napvilágot lát zsengéinek első kötete, s hamarosan követi a második s a harmadik. Versírói szenvedélyét a váradi jogakadémiai stúdiumok sem lohasztják: tanulmányai befejeztével nem tett ugyan doktori vizsgát, de 1917-ben már a negyedik kötete jelenik meg. „Boldog Várad" zsongó irodalmi élete magával ragadja, literátori sikereinek tulajdonítható, hogy az újságírói pályára lép. A fővárosba vetődik, majd vissza a „Peceparti Párizsba", a trianoni tragédia után viszont majd 20 évre elbúcsúzik szeretett városától. Pest és Bakonszeg után (itt perel vissza 107 holdat apai örökségéből) Berettyóújfaluban telepedik meg mint Bihar vármegye főlevéltárosa, s 1944-ig él itt. Sem a sovány föld, sem a szerény hivatalnoki fizetés nem elég a megélhetéshez (ekkor már családja van), ezért holdanként eladogatja birtoka maradványait.

Két évtized történései a berettyóújfalui miliőhöz kötik. Helyi, vármegyei, fővárosi lapoknak dolgozik, ír verset, karcolatot, tárcát, verses regényt, szatírikus versciklust, sok elbeszélést és néhány szép elmélkedést, megszerkeszti Bihar vármegye monográfiáját, a kisváros nyomasztó légköréből azonban nem képes kitörni. *Zilahy Lajos,* az ünnepelt színpadi szerző hatására papírrra veti *Ajtó* c. színdarabját, de a Magyar Színház-beli bemutató csak 9 előadást ér meg. Verskötetei viszont egyre szélesebb körben teszik ismertté nevét, nem véletlen, hogy a halálos beteg Kosztolányi egyik utolsó turnéjaként feleségével Berettyóújfaluban szerepel.

Észak-Erdély visszacsatolása után hazaköltözik Nagyváradra, majd a világháború pokla elől Kőszegre és Pestre menekül. A koalíciós években nagy energiával dolgozik, megjelenik a *Csók a sötétben* c. új kötete, a bolseviki diktatúra azonban nem tűri az életöröm, a szerelem, a Sztálin dicsőítésétől elzárkózó „magánlíra" dalait: 1953-ig kézzelfogható életveszélybe csöppen, naponta várja az ÁVH-t, miközben műfordításai tiszteletdíjából él.

A „csengő-frász" kikezdi egészségét, s a négy évnyi rettegés után már soha többé nem talál magára. Még befejezi a *Hét falu kovácsa* c. népies hangvételű verses színjátékát, de válogatott verseinek kiadását már nem élhette meg: 1955. február 2-án bekövetkezett halála után hagyta el a nyomdát az *Aranypiros pillangó*, első méltó összefoglalása költészetének. Az eddigi legteljesebb válogatást lánya, Gertrud állította össze 1975-ben.

Nadányi Zoltán trubadúr költőként él az irodalmi köztudatban, s valóban igaz: érett korszakának szerelmes versei, finom erotikával átszőtt pillanatképei, az érzelmek elmúlásának és újraéledésének lírai fotói, a vágy feltámadásának, a férfi-fantázia képeinek víziói adják életművének gerincét. *Tűnődés* c. versében így ír önmagáról:

Belőlem nem lett volna jó hajós,
az én vitorlám játszana a játszó
szelekkel. Fölrepülne, mint a zászló.

És jósnak is rossz volnék. Csalfa jós,
derűt jósolnék mindig, soha rosszat.
És jégeső kergetne utcahosszat.

És nem lehetnék én jó hadvezér.
Fürdőző lányt ha látnék, persze szépet,
otthagynék érte ágyút és térképet.

Az lettem, ami lettem, épp ezér.
Gyönyörködöm játékban, tünde nőben
s a hátamon kopogó jégesőben.

Tény, hogy a *Mariann a kádban, Aranyhálóval foglak, Nem szeretsz, Aranypiros pillangó, Bocsáss meg, Nők a tetőkön* a Nadányi-oeuvre legismeretesebb darabjai, s hogy *A harkály* és *A testőr* talán a legértékesebbek.

A „trubadúr" jelző igaz, mégis meglehetős leegyszerűsítése lírai attitűdjének. Legtöbb versében ugyanis ott bujkál az elmúlás, a halál sejtelme, a borzongás hidege, majd a harc a hatalom „fekete bivalyaival", melyek már ott dagonyáznak a kertben.

Talán különös, de a szerelem énekesének búcsúversei a legmaradandóbbak: a *Te már seholse vagy* a magyar líra klasszikus darabja.

Nadányi vers-mindenségének elhanyagolhatatlan kontinense a szatirikus versek csoportja. Piripócsi verseiben – a szerelmes versek intim enteriöreihez képest – kitárul a világ: a kisvárosi figurák, a vérbemártott tollal megrajzolt furcsa alakok, a komikus szituációk tökéletes pontossággal festenek egy zárt mikrovilágot, a vidéki Magyarország félig-meddig polgárosult miliőjét.

TARTALOM*

KÖTETBEN MEGJELENT VERSEK

FURCSA VENDÉG
1921

GÚNYKOSZORÚ 5
[Jósolták: nyakamat töröm...] 5
Ujfalu 5
Póruljárt lovas éneke 7
Jegyesek 8
Te vagy az ország 8
Az átkok könyvéből 9
Korzó 9
Gúnykoszorú 10
Körhinta 10
Aranytallér a járdán 11
Gúnyvers 12
Orvtámadók 12
Fekete üdvözlet 13
Figura 13
Elhagy a szerencse 14
Győzni fogsz 15
SZERESS JOBBAN 16
[Kerekre nyílnak a szemeim...] 16
Alszik 16
Nem jó nekem 16
Ajándék 16
Telihold 17
Lábak 18
Szeress jobban 18, *694*
Lármaharang 19
Énekek éneke 20
Hódoló vers 22, *694*
Csók 22
Szép fogoly 22
Elment 23
Gertrud 25
Holdfény 25
Aludj angyalka 26
Kert alatt 27
Királynőm 27
Zsoltár 27
Mitológia 28
Ünnep 28
Anyád negyvenéves asszony 29, *694*

* A dőlt számok a versek jegyzeteinek oldalszámát jelzik

ÚTBAN A KUNYHÓHOZ 31
Július 31, *694*
Falu 31
Furulyaszó 31
Nagyanyám 32
Ősz 32
Csillag 33, *694*
Este 33
Kánikula 34
A tiszteletes úr 34
Idill 35
Napóra 35
Sirató 35
Útban a kunyhóhoz 36
FURCSA VENDÉG 38
Köröspárti korzó 38
Arc a végtelenben 38
Zongora 38
Romantico 38
Búvócska 38
Játék 39
Római hölgy sóhaja 39
Kislány a kádban 40, *694*
Róza 40
Alvót fel ne költs 40
Szőke nő a kávéházban 41
Furcsa vendég 42
Lidó 42
Behunyt szemmel 42
Erzsike 42
Orgonaszó 43
PIROS-FEHÉR-ZÖLD 44
Arany 44
A fekete fa 45
Piros-fehér-zöld 45
Fehér karácsony 45
Dalolj, dalolj 45
A BESTIA 46
A bestia 46, *694*
A BORZASZTÓ FEHÉRSÉG 54
Szürkület 54
A gyilkos 55
Halál 55
A borzasztó fehérség 56, *694*
November 56
Sötétség 57
Éjszaka 58
Testvéreim a halálban 58
Rossz éjszaka 59

192

SZÉP NŐ AZ ABLAKBAN
5

FÁJDALOMBÓL FÁJDALOMBA
Imádság
Vannak kísértetek
Titok 61
A költő
Tavasz felé
Betűk 61, *695*
Boldog föld
Ég felé ... 62
Szegényember karácsonya ... 62, *695*
Az ajtó ... 62
Üres háló ... 63, *695*
Ne szólj szám ... 63, *695*
Karddal szívemben ... 63
A vándor meg a tenger ... 64, *695*
Fájdalomból fájdalomba ... 64
Szerelem ... 64
Harangozó vagyok én ... 65, *695*
ÖRÖK SZERELEM ... 67
Örök szerelem ... 67
Szép leány a napfényben ... 67, *695*
A szeretőm ... 67, *695*
A kegyetlen ... 67
Kaland ... 68, *695*
Lya ... 68, *695*
Szép nő az ablakban ... 68
A tűz menyasszonya ... 69
Óperencián túl ... 69
Így látlak ... 69
Teréz ... 69
FALUSIAK ... 70
Bakonszegi temetőben ... 70
A harkály ... 70, *695*
A testőr ... 70, *696*
Vásárosok ... 71
Gertrud ... 71
Őszi eső ... 71
Temetés ... 71
Az akácfa halála ... 71, *696*
A parton ... 72, *696*
Vince ... 72
Falusiak ... 73, *696*

EZÜSTKERT
1931

KETTEN A CSÓNAKON 75
Nyári kép 75, *696*
Szerelmes köszöntés 75
Tearózsa 76, *695*
Ketten a csónakon 76
Így látlak 76, *695*
Július 77
Tűz 77, *695*
A szeretőm 77
Reggel az ebédlőben 77, *696*
Ma kedvetlen voltál 78, *696*
Búcsúztató 79, *696*
Novemberi dal 79
ARANYPIROS PILLANGÓ 80
Aranypiros pillangó 80
Szép lány a napfényben 80
Teréz 80, *697*
Ballada a meztelen lányról, aki elvesztette gyöngysorát 80
Öregúr és kisfiú 80, *697*
Örök szerelem 81, *697*
Kaland 82
Lya 82
A cseresznyefa alatt 82, *697*
Utolsó nyár 83
A kegyetlen 83, *697*
Óperencián túl 84
Szép nő az ablakban 84
A tűz menyasszonya 84, *697*
Tavasz 85, *697*
GYERTEK, ÉNEKELJÜNK! 86
Virágok 86, *697*
Üres háló 86
Titok 86, *697*
A költő 87
Ég felé 87
Vannak kísértetek 87, *698*
A hű szolga 87, *698*
Betűk 88
A vándor meg a tenger 88
Imádság 88
Boldog föld 88, *698*
A szájas ember 88
Csókoljátok meg a földet 89
Tabarin 90
Nincs tovább 90
Gyertek, énekeljünk! 90

INTERMEZZO **91**
Az ajtó 91
A síron túl 91
SZALMÁSSZEKEREK **91**
Szalmásszekerek 91
FALUSIAK **92**
Vásárosok 92
Gazdag ember erdeje 92
Egy lány megy a gáton 92, *698*
Temetés 92, *698*
Lányok és libák 92
Hosszú eső 93
Az akácfa halála 93
A testőr 93
Alku 93, *698*
Vince 93, *698*
A csősz 94, *698*
Csendélet 94, *698*
Falusiak 94
EGY KIS HÁZBAN NÉGYEN **95**
Betlehemesek 95
Sötétség 95
Első hó 95
Nagyapám 95, *698*
Itt maradtunk 96, *699*
A parton 96
Bocsáss meg 96, *699*
Innen is elmegyek 97
Este a ház előtt 97
Falusi temető 97
A kutyám 97
Kiskutyám halála 97
Egy kis házban négyen 98
Szeptemberi eső 98
Vendégek 98
Szabadban élek 99, *699*
Öreg almafa 99
A harkály 99
Ezüstkert 99
Majd tavasszal, nyáron 99
Kisgyerekem a tűzből menekült 99
Örök harag 100, *699*
Harangozó vagyok én 100
Októberi reggel 101
Ezüsttollú madár 101
A nagy út 102

TÉLI IDILL **103**
Téli idill 103, *699*
PIRIPÓCS **105**
Őméltósága 105
Szerkesztő úr 105
Eladó lány 105, *699*
Egy úr 106
Öreg hajdú 106
Izomember 106
Nénike 107, *699*
Nők bálványa 107
Sokoldalú ember 108, *699*
Gyászos hölgy 108
Faluváros 109, *699*

NEM SZERETSZ
1937

[Megálltam ma a télben...] 110, *699*
ADD NEKEM A HOLDAT **111**
Nyári kép 111
Tearózsa 111
Reggel az ebédlőben 111
Add nekem a holdat 111
Ezüsthálóval foglak 111, *699*
Százezer szem nézzen 111, *700*
Itt lakik ő 112
Ma kedvetlen voltál 112
Kegyetlen a szerelem 112
Diófa és szilvafa 112, *700*
Mariann a kádban 113
NEM SZERETSZ **114**
Az utak 114
Szárnyakat adtál 114
Búcsúztató 114
Te már seholse vagy 114, *700*
Tűz 115
Pánik 115, *700*
Őserdő 116, *700*
Bivalyok a kertben 116, *700*
A korbács 117, *700*
Sokat hazudtál 118, *700*
Vártalak egy évig 119
A versek nem hiszik 120, *700*
Pillangó halála 120, *700*
A két szemed szeretett legtovább 121, *701*
Hullámjáték 121, *701*
A fák közt 122
Te nem is tudsz róla 122, *701*

Ez az a hely ... 123
Így volt ... 123, *701*
Áradás után ... 123, *701*
PIROS HÍD ... 125
Piros híd ... 125, *701*
Évek, évek, évek ... 125
Játékpapucs ... 125, *701*
Szélcsend ... 126, *701*
Gyere csónakázni ... 127, *701*
Megyek hozzád ... 128
Az utolsó kaland ... 128

BOCSÁSS MEG
1941

[Az ágyból, délelőtt...] ... 129, *701*
ÚJ VERSEK ... 130
Szerelem ... 130
Hullámok ... 131
Katicabogár ... 131, *702*
A fák megnőttek ... 133, *702*
Esteli látogatás ... 133, *702*
Pillanat ... 135
A horgász ... 135
Üzenet ... 136, *702*
Dal egy morzsáról ... 137, *702*
Lepkék a dobozban ... 137
Boszorkányégetés ... 137
FURCSA VENDÉG ... 138
Furulyaszó ... 138, *702*
Furcsa vendég ... 138, *702*
Éjféli zsoltár ... 139, *703*
Síron túl ... 140, *703*
Július ... 140
Juliska ... 140, *703*
Fekete fa ... 141, *703*
Piros-fehér-zöld ... 141, *703*
EZÜSTKERT ... 143
Első hó ... 143, *704*
Virágok ... 143
Öreg almafa ... 143
Szalmásszekerek ... 143, *704*
Bocsáss meg ... 145
Hosszú eső ... 145, *704*
Aranypiros pillangó ... 146, *704*
Akácfa halála ... 146
Falusiak I-IV. ... 147
[Egy lány megy a gáton...] ... 147
[A temetőre hold süt...] ... 147

[Vásárról igyekvő....] 147
Cseresznyefa alatt 147
Titok 147
A szeretőm 147
Ezüstkert 147, *705*
Vendégek 148, *705*
A költő 149, *705*
A harkály 149
A parton 149
Vince 149
Üres háló 149
A kegyetlen 149
Így látlak 150
Örök harag 150
Ballada a meztelen lányról 150
Széporság 150, *705*
NEM SZERETSZ 151
Őserdő 151
Ma kedvetlen voltál 151
Diófa és szilvafa 151
Nyári kép 151
Tearózsa 151
Ezüsthálóval foglak 151
Hozzád megyek 151, *706*
Nem szeretsz 152
Mariann a kádban 152
Pillangó halála 153
Sokat hazudtál 153
Az utak 153, *706*
A két szemed szeretett legtovább 153
A korbács 153
Így volt 153
Piros híd 153
PIRIPÓCS 154
Őméltósága 154, *706*
Szerkesztő úr 154
Eladólány 155
Egy úr 155, *706*
Öreg hajdú 156
Nők bálványa 156
Nénike 156
Sokoldalú ember 156
Gyászfátyolos hölgy 156
Izomember 156, *706*
A halhatatlan 158, *707*
Faluváros 159

GYERTEK, ÉNEKELJÜNK!
1944

ÚJ VERSEK..... 161
És most egyedül 161
Ezerarcú szeretőm 162, *707*
Búbánatos ének 162
Ne mondd nekem 163, *707*
Összeesküvés 163, *707*
Bujdosás 164, *707*
Visszamegyek hozzád 164
Vége felé 164
Esengés 165
Losoncon született 165
Búcsú valakitől 166
Kettesben 167
Balatoni ballada 167
Utolsó üzenet 169
Lányok a dombon 170, *707*
Gyufaskatulya 171
Kék – fehér 171, *707*
Fészek a fán 172
Kisvárosi képeslap 172, *707*
Csalódás 172
Szegényember meg a halál 172
Kakukszó 173
Költő, fogd be a szád! 174
Díszelnökök 174
FURCSA VENDÉG..... 175
Nem jó nekem 175, *707*
Hódoló vers 175
Nagyanyám 176, *708*
Idill 176, *708*
Kislány 177
Köröspartí korzó 177, *708*
Zongoraszó 178, *708*
Romantika 179, *708*
Római hölgy sóhaja 179
Csillag 179
Ő 179
Az átkok könyvéből 179, *708*
EZÜSTKERT 182
Ketten a csónakon 182
Novemberi dal 182
Reggel az ebédlőben 182
Kaland 182
A tűz menyasszonya 182
Vannak kísértetek 182
Tavasz 182

Alku ... 182
Lya ... 182
A vándor meg a tenger ... 182
Betlehemesek ... 182
A hű szolga ... 183
Gyertek, énekeljünk! ... 183, *710*
A szájas ember ... 183
Sötétség ... 183, *710*
Falusi temető ... 184, *710*
A kutyám ... 184
Az ajtó ... 184
Szeptemberi eső ... 185, *710*
Szabadban élek ... 185
Itt maradtunk ... 185
Innen is elmegyek ... 185
Este a ház előtt ... 186, *710*
Nagyapám ... 186
Téli idill ... 186
NEM SZERETSZ ... 187
Add nekem a holdat ... 187, *710*
Százezer szem nézzen ... 187
Ezüsthálóval foglak ... 187
Itt lakik ő ... 187, *711*
Vártalak egy évig ... 188
A versek nem hiszik ... 188
Hullámjáték ... 188
Te nem is tudsz róla ... 188
Ez az a hely ... 188
Te már seholse vagy ... 188
Gyere csónakázni ... 189
Évek, évek, évek ... 189, *711*
Játékpapucs ... 189
Szélcsend ... 189
Bivalyok a kertben ... 189
Pánik ... 189
Áradás után ... 189
A BESTIA ... 190
A bestia ... 190, *711*

CSÓK A SÖTÉTBEN
1947

ÉNEK A KÖTŐTŰRŐL ... 201
Ostrom után ... 201, *711*
Romok között ... 201, *711*
Titok ... 201
Tűz van! ... 202
Halál ... 202
Szegényember karácsonya ... 203, *711*
Ének a kötőtűről ... 204, *711*

Riadó 205, *711*
A gyilkos 206, *711*
Régi ház 206, *712*
Tavaszvárás 207, *712*
NŐK A TETŐKÖN 208
Árvaság 208
Szép lány a tavaszban 209
Májusi szerelem 209, *712*
Tűnődés 209, *712*
Julika meg a bika 210
Primadonna 210
Ő 211, *712*
Az a te kék szoknyád 211
Szerelem 211
Te vagy az 211
Ilona 212
Ha valakit megöltél 212
Tündér 213
Futótűz 213
Nők a tetőkön 214, *712*
CSÓK A SÖTÉTBEN 216
Levél helyett 216
Hálaének 216, *713*
Esküvő 217
Vers 218
Tündérszép Mária 218, *713*
Csók a sötétben 220, *713*
Láz 221
Világ vége 222, *713*

ARANYPIROS PILLANGÓ
1955

Idill 224
Juliska 224
Július 224
Így látlak 224
Ő 224
A gyilkos 224
Furulyaszó 224
A bestia 224
Csillag 224
Lya 224
Romantika 224
Éjféli zsoltár 225
Hódoló vers 225
Nem jó nekem 225
Egy lány megy a gáton 225
Őméltósága 225
Szerkesztő úr 225, *713*

Eladó lány ... 226
Egy úr ... 226
Öreg hajdú ... 226, *713*
Nők bálványa ... 227, *713*
Nénike ... 228
Izomember ... 228
Vince ... 228
A csősz ... 228
Üres háló ... 228
Síron túl ... 228
A szeretőm ... 228
Az ajtó ... 228, *713*
A szájas ember ... 229
Gazdag ember erdeje ... 229, *713*
Vendégek ... 229
Téli idill ... 229
Ketten a csónakon ... 230, *713*
A testőr ... 230
Első hó ... 230
Vásárosok ... 230, *714*
A kutyám ... 231, *714*
Este a ház előtt ... 231
Nagyapám ... 231
Boldog föld ... 232
Itt maradtunk ... 232
Hosszú eső ... 232
A parton ... 232
A harkály ... 232
Alku ... 232
Ezüstkert ... 232
Betlehemesek ... 232, *714*
A cseresznyefa alatt ... 233
Örök harag ... 233
Szabadban élek ... 233
Akácfa halála ... 233
Innen is elmegyek ... 233, *714*
Öregúr és kisfiú ... 233
Virágok ... 233
Nyári kép ... 233
Öreg almafa ... 234, *714*
Aranypiros pillangó ... 234
A költő ... 235
Bocsáss meg ... 235
A gyöngysor ... 235, *714*
Sokoldalú ember ... 235
Szeptemberi eső ... 236
Tűnődés ... 236
Faluváros ... 236
Gyászfátyolos hölgy ... 236, *715*
Tearózsa ... 237

Betűk 237
Itt lakik ő 237
Ezüsthálóval foglak 237
Titok 237
Diófa és szilvafa 237
Őserdő 238
Bivalyok a kertben 238
Az utak 238
Ma kedvetlen voltál 238
A két szemed szeretett legtovább 238
Nem szeretsz 238
Te már sehol se vagy 238
Sokat hazudtál 238
A halhatatlan 238
Szalmásszekerek 238
Lepkék a dobozban 238, *715*
Az első pogácsa 240
Anyu 241
Piros híd 242
Ez az a hely 243, *715*
Sokáig várattál magadra 244, *715*
Ezerarcú szeretőm 244
Mariann a kádban 244, *715*
Boszorkányégetés 247, *716*
Hozzád megyek 249
Esti látogatás 249
Katicabogár 249
Üzenet 249
Julika meg a bika 249, *716*
A fák megnőttek 251
Ne mondd nekem 251
Díszelnökök 251, *716*
Lányok a dombon 252
Kék – fehér 252
Dal egy morzsáról 252
Feketére fehérrel 252
Fészek a fán 253, *716*
Összeesküvés 254
Hálaének 254
Bujdosás 254
Kisvárosi képeslap 254
Riadó 254
Ének a kötőtűről 254
Ostrom után 254
Romok között 254
Nők a tetőkön 255
Világ vége 255
Szerelemről szó se lehetett 255, *716*
Szegényember karácsonya 255
Régi ház 255

Ilona ... 255, *716*
Búcsú ... 257
Az a te kék szoknyád ... 257, *717*
Tündérszép mária ... 258
Csók a sötétben ... 258
Emlék ... 258
Májusi szerelem ... 259
Mosoly ... 259
A kőmíves ... 261
Nyári emlék ... 263
Hallgatagon ... 263
Vadmadár kiált ... 263
Eredj, eredj ... 263
Anna a hágcsón ... 264
Körmenet ... 264
Tavaszi pillanat ... 265
Aranykaland ... 265
Magdolna könyvébe ... 266
Nap és hold ... 266
Fekete zászló ... 266
Újévi köszöntő ... 267

KÖRMENET
1975

Donna monna szöktetése ... 268
Este a szőlőskertben ... 279
Versek ... 279
Hogy is lesz az? ... 280
Zálogház ... 280
Lányok az árnyékban ... 281
Itt a csónak ... 281
Nyomtalanul ... 282

KÖTETBEN MEGJELENT ZSENGÉK

VERSEK
1908

Oly gyorsan elszáll... ... 284
Kérdések ... 284
Tanács ... 285
Láttad-e ... 285
Délután ... 285
Távozás előtt ... 286
Éjfél felé ... 286
Holdragyogta őszi éjjelen ... 286
Nem adhatok... ... 287
A mi szerelmünk ... 287
Egy virág ... 287
Éj ... 288
Templomban ... 288

Ilonka ... 289, *718*
Csillaglegenda ... 289
Árnyék ... 291
Rákóczi itthon ... 291
Dal ... 291, *718*
Az én vágyam ... 291
A levél ... 292
El punelo tabal ... 294
Tudod-e? ... 296
Balog Julis rózsái ... 297
Péter bátya ... 298
A szélvész ... 303
Mucius Scaevola ... 304
Az első bál előtt ... 307
Távolból ... 308
Ablakodnál... ... 308
Két zászló ... 309
Édesanyám ... 310
Horváth I. kisasszonyhoz ... 310
Modern történet ... 313
Ilonkához ... 313
A gyilkos ... 315
Sejtelem ... 319
Kép ... 320
A fiumei kikötőben ... 320
A hírnév ... 320
Ilonkának ... 321
Emlékezés ... 322
Falun ... 322
Téli dal ... 322, *718*
Mintha... ... 323
Végrendelet ... 323
Arcképed ... 323
Ilonkának ... 324
A város ... 324
Örök szépség ... 324
Este ... 325
Tavaszi álom ... 326
Sár ... 327
Egy dal ... 328
Emlékek ... 328
Carmen lugubre ... 329
Egyedül ... 329
A ligetben ... 330
Régi arckép ... 331
A Balaton eredete ... 331
A szentjánosbogár ... 333
A szerelem ... 334
Gyászjelentés ... 334
Őszi dalok ... 336

ILONKA
1910

ILONKA 339
Dal 339, *718*
A levél 339
Vagy 339
Naplemente 340
Tavon 340
Holdvilágos éjszakákon 340
A te szemed 341
Május 341
Ilonka 341
Büntetés 342
Az első 342
Fehér párnákon 342
Idill 343
Mi ketten 343
Arckép 344
Az én szerelmem 344
Ibolya 345
Rendeltetés 345
Búcsú 345
Dal 345
A legszebb dalom 346
Szerelem 346
Viszontlátás 347
Rómában 347
Egy levélhez 348
Dal 348
Tavasz 348
Levél 349
Ilonka 350
Megvan-e 350
Dal 350
Vágy 350
Dal 351
Fátyolosan, koszorúsan 351
Igézet 351
Arcképed előtt 352
Válasz 352
Ha azt rebegnéd 352
Könyörgés 352
Emlékszel? 353
Láttam, mikor imádkozott 353
Este 354
Feloldás 354
Kiábrándulás 355

CSÖNDES DALOK 356
Élőhalott 356
Ősz 356
Mosoly 357
Éjfélkor 357
Dal a temetőről 357
Fel a fejjel! 358
Dal 358
Megadás 358
Erő 359
Megoldás 359
Csöndes ének 359
Fűben 360
Szeptember 360
Ősz 361
Új tavasz 361
Várni 361
Ti gyászolók... 362
VEGYES KÖLTEMÉNYEK 363
Az apám 363
Karácsony 363
Don Juan tanácsa 364
Egy hölgynek 365
Dal 365
Mért dalolok? 366
A vörös sapka 366
Népdal 367
Románc 367
Csalódott leánynak 367
Borozók dala 367
Köd 369
Öregek 369
Szerenád 371
Végrendelet 372
A lány 372
Szacsvay 372
Ítélet 373
Egy moralistának 373
Emlékkönyvbe 374
Mese 374
Magasra törőnek 374
Az öreg úr 374
Egy tépelődőnek 375
Emléklapra 376
Velencei hangulat 376
Mester és tanítvány 377
Egy szépnek 377
Egy ifjúnak 378
A kis Ilonkáról 378

Naplóból ... 379
A halál ... 379
Epigramma ... 380
A barát ... 380
Vigasz ... 380
Egy délután az utcasarkon ... 380
Mi az élet? ... 381
A bálkirálynő ... 381
Angyalok ... 382
Szirtek halottja ... 382
Új szerelem ... 383
Az ifjúság ... 384
Tanács ... 384
Madame Venus ... 384

ÚJABB VERSEI
1914

LÁNYOK ... 386
Joli ... 386
Melyik vagy? ... 386
Három éve ... 386
Panasz ... 387
Én vagyok ... 387
Béke ... 387
Próba ... 388
Írom a levelet ... 388
Hat óra ... 388, *718*
Megvan-e ... 389
Unalom ... 389
Levelek ... 389
Ha most belépnél... ... 390
Óda ... 391
Egy csókról álmodom ... 391
Évezrek óta ... 392
Ha eljönne, ha bejönne... ... 392
Nem tudja... ... 392
Ének ... 393
VÁNDORLÁS ... 395
Vándorlás ... 395
Velence ... 395
Hegyen ... 395
Emlékezz ... 395
Március ... 396
Halál ... 397
Tengeren ... 397
TÖRTÉNETEK ... 398
Csóka Bandi ... 398
Mária ... 399
Sára asszony csókja ... 401

A hajó ... 402
Meghalt egy ifjú ... 402
IGAZ EMBEREK ... 403
Rákosi Jenőnek ... 403
Ráthonyi Ákosnak ... 403
Mihály bátyám ... 404

KEREKERDŐ
1917

Bumm! Bumm! ... 405
A BORZASZTÓ FEHÉRSÉG ... 406
A percek ... 406
A borzasztó fehérség ... 407
Anyád negyvenéves asszony ... 407
Rossz éjszaka ... 408, *718*
Haláltánc ... 408
A véres völgy ... 411
Énekszó ... 411
Maryann, fázom ... 412
Hüllők a homokon ... 414
A rém ... 414, *718*
A zseb ... 416
Maryann ... 416
Jöjj ki a temetőbe ... 416
Szürkület ... 417
CSILLOGJ, DRÁGAKŐ! ... 418
Szirénák ... 418
Római hölgy sóhaja ... 419, *719*
Rózsaszín ... 420
Csillogj, drágakő! ... 421
A kőmíves ... 421
Emlékszel? ... 422
Hat óra ... 422
Idill ... 422
Tengeren ... 422, *719*
Kerekerdő ... 423
Gemma ... 425
A száműzött ... 426
A bárka ... 426
Három éve ... 427, *719*
Ballada a kádár fiáról ... 428
Csillagos, holdas Velence ... 429, *719*
A VASFELHŐ ... 431
Dalolj, dalolj ... 431, *719*
A mester ... 431
Fehér karácsony ... 432, *719*
Ne öljétek meg ... 433
Elmegyek, elmegyek ... 434, *719*
A vasfelhő ... 434

PERIODIKUMOKBAN MEGJELENT ÉS KÉZIRATBAN MARADT VERSEK

Harangszó ... 436
[Hullnak, hullnak...] ... 436
Dalok ... 436
Mátyás és Holubár ... 437
Barátom emlékkönyvébe ... 438
Tavasz ... 438
Büszkeség ... 438
Tűz ... 439
Az őszt szeretem ... 439
Ilonka beteg ... 439
Kora reggel ... 441
Üzenetváltás ... 441, *720*
Oblomoff ... 442
Bimbam ... 443
Áprilisi este ... 443, *720*
A szobád ... 444
Idill ... 444
Rövid a vacsora ... 444
Háború ... 445
Májusi koncert ... 447
Tar Imre tanyáján... ... 448, *720*
Zsúr volt... ... 449, *720*
Dal egy kadétről ... 450
Szól az orosz sikság ... 451, *720*
A halvány katona ... 452
Húsvét ... 453, *720*
Prológ ... 453, *720*
Ki tudja? ... 454
Kígyó ... 454
Tűzijáték ... 455
Gertrud ... 455, *720*
Túl az életen ... 456
Gondoljátok meg ezt ... 456
Emberek ... 457, *720*
Szonett ... 458
Piripócsi képek ... 458
Kétféle ital ... 460
Isten kegyelméből ... 460
A tőr ... 461
Rózsafa a sziklán ... 461
Tetszhalott ... 462
Mint a mesében ... 462
A remete ... 462
Csodavonat ... 463
A bot ... 464
Várad balladája ... 464, *720*
Kergetősdi ... 465

Harangjáték 465
Kislány 467
Eljegyzés 468
Csalogató 468
Szép lány az utcán 469
Szép lány a kávéházban 469
Hazafelé 470
Haldoklók 470
Piros torony 470
A tűz előtt 471
Szép lány a sötétben 471
Jól tudod te 472
Estélyen 472
Arra megyek én 472
A szegleten 473
Egyedül a sötétben 473
Kis képtárlat 474
Üres napok multak 477
Te tudod, kedves 478
A kísértő 478
A magány papja 479
Megbántottam 479
Útrakészen 480
Asztali óra 480
Nincs vége még... ..... 481, *720*
Csónak a nádasban 481
Szolgálj szépen 483
Új Anyegin 484
Egy készülő képeskönyvből 487
Okos szó 488
Karácsonyfa 488, *721*
Séta párosával 489
Egyedül a nyárban 489
Ne félj 490
Apa és leánya 490
Nem én beszélek 491
Rossz kút 491
Piros dárda 492
Erzsire gondoltam 493, *721*
Puszta kézzel... 493
Újesztendő 495, *721*
Válassz! 496
Tündérvárás 497
Novemberi dal 497
Becsülj meg 498
Most már értem 498
Ha szeretsz 498
Kati kertje 499
Meztelen lány 499, *721*
Az ólom lovag 500, *721*

Gúnyuzsonna ... 500, *721*
Ábránd ... 501, *721*
Karácsony réme ... 501, *721*
Tűzijáték ... 501, *721*
Szép nő tüzet kér ... 502, *721*
Autogramm ... 502, *721*
Első vizit ... 503, *721*
Ars poetica ... 503, *721*
Csodazsák ... 504
[Álom szakadt rám...] ... 504
Finale ... 504
Veronál ... 505
TÖREDÉKEK ... 506
Ketten a mezőn ... 506
Oázis ... 507
RÖGTÖNZÉSEK ... 508
[Lett Biharban...] ... 508
[Nemes urak kérdezgetnek...] ... 508

HÉT FALU KOVÁCSA

HÉT FALU KOVÁCSA ... 510
Szereplők: ... 510
Első rész ... 510
Második rész ... 554
Harmadik rész ... 594

MŰFORDÍTÁSOK

ANGOL ... 637, *723*
Bánatra születünk ... 637
Egy papucshős földesúr sírfelirata ... 639
Egy tanító sírirata ... 639
A borosüveg és a jóbarát ... 639
Szép ez a nyáridő ... 639
Ugorj fiú, egy pint borért ... 640
Friss rózsaszál, piros, piros ... 640
Jutsz-e az eszembe? ... 641
LATIN ... 642, *723*
Maga könyvéről ... 642
Severusra ... 642
Mátyás királyhoz ... 642
LENGYEL ... 643, *723*
Wodzinska Mária emlékkönyvébe ... 643
Angyalok álltak honi földön szerte ... 643
A nyemenhez ... 644
Menekülés ... 644

LITVÁN **649,** ***723***
Az első gyermek születésére 649
NÉMET **650,** ***724***
Áll egy fenyő 650
Ha reggel arra járok 650
Sötétlő álomképek 650
Fújják a huszárok, a kékek 651
A lepke szerelme 651
Yolante és marie 652
Rég felejtett méla szempár 652
Reggelenkint 652
Sose késő 653
Hószín válladra 653
Megjött a május 653
Megzendülnek mind a lombok 654
Tavaszfűtötte éjjelen 654
Ha van hozzá jó szemed 654
Szívem ujra elfogódott 655
A gránátosok 655
Az azra 656
Emlékünnepély 656
Láttam jönni őket 657
Hazámtól távol 658
A keserű 659
Elsüllyedt tengeralattjáró 659
Valentinovka 660
Menekülő nép 660
A munkanélküli halála 661
Fiatal asszony 662
Égő hamu a mellemen 662
OROSZ– SZOVJET **663,** ***724***
N. F. I.-nek 663
Elégia 664
Első szerelem 665
Stanzák 665
Románc I.-hoz 666
Azelőtt csupa csók 666
A szomszédlány 667
Szovjet ábécé 668
ROMÁN **671,** ***725***
A jobbágy 671
Nyár derekán 673
Az erdő meséje 674
Fiatal erdő 676
TADZSIK **677,** ***725***
Három csepp 677

MŰFORDÍTÁS-ZSENGÉK

Éjjel ... 680
A csodagyermek ... 680
[Ó, nem sokáig általtál...] ... 680
[Fenyőfa áll...] ... 681
[Rózsabimbó volt...] ... 681
[Én nem tudom...] ... 681
[A karcsu vizi liljom...] ... 682
[A szent frigy...] ... 682
[A leveled...] ... 683
[A parton áll...] ... 683
Tell Vilmos-ból ... 683
Az albatros ... 684
A kanári ... 685
Hová? ... 685
Anyámhoz ... 685
Könnycsepp a vasalón ... 686
Szeretem... ... 686
Merülőben ... 687

JEGYZETEK

ELŐSZÓ A JEGYZETEKHEZ

A VERSEK JEGYZETEI

KÖTETBEN MEGJELENT VERSEK ... 694
KÖTETBEN MEGJELENT ZSENGÉK ... 718
PERIODIKUMOKBAN MEGJELENT ÉS KÉZIRATBAN MARADT VERSEK ... 720
RÖGTÖNZÉSEK ... 722
HÉT FALU KOVÁCSA ... 722
MŰFORDÍTÁSOK ... 723
Angol ... 723
Latin ... 723
Lengyel ... 723
Litván ... 723
Német ... 724
Orosz- szovjet ... 724
Román ... 725
Tadzsik ... 725
MŰFORDÍTÁS-ZSENGÉK ... 726
NADÁNYI ZOLTÁN ÉLETE ... 727

„Nem tehetjük le a verseskötetet anélkül, hogy szerzője igazi tehetségéről meg ne lennénk győződve..." *Tóth Árpád*

„....nem írja le azt a szót, hogy „Haza", szavainak mélasága, szerelmes suttogása, fellobbanó és kizengő haragja, könnyes, fuldokló fájdalma mégis a magyar földről, a magyar hazáról szól." *Zilahy Lajos*

„Gazdagon és tökéletesen – meglepően – tud magyarul. Azt, amit remekíróink kibányásztak és amit a Nyugat költői fölszínre hoztak mély tárnákból, itt lelem új ötvözetté forrasztva, s szinte személytelenül gyönyörködöm abban, amit a századok létrehoztak." *Kosztolányi Dezső*

„A versek mintha csak a szívnek holmi meteorológiai állapotát közölnék. Valódi szívköltő. Minden jól sikerült vers felfedezés, olyan, mint ama másik játék eredménye, a tudományé – felfedezés a lélektanban."

Karinthy Frigyes

„A zenéje marad meg, az csábít vissza a szöveghez s olvastatja el még sokszor a verset, a könyvet, egészen az észrevétlen megtanulásig."

Erdélyi József

„....nem riad vissza a leglenézettebb konvencióktól és a tangók, angolkeringők érzelemvilágát menti át a választékos és rangos költészetbe. De irodalomtörténeti szempontból azt kell mondanunk, hogy a trubadúr-költészet motívumainak szerez újra polgárjogot." *Vas István*

„....úgy hat, mint a népdalok ismeretlen költői, akikből természetes közvetlenséggel buggyan ki az ének. Ugyanakkor Nadányi modern költő volt ízig-vérig. *Kormos István*

„Ha az ember megint belemerül művészien szellemes, lágy, remekül hangszerelt költészetének élvezetébe, akkor lehetetlen azt nem mondania magának..., hogy Nadányi kivételes tehetség volt, vagyis olyan, amilyen csak ritkán adatik." *Füst Milán*